

**KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN KİMLİK  
KRİZİNE YÖNTEMBİLİMSEL BİR BAKIŞ:  
AKADEMİK ÇALIŞMALAR ÜZERİNDEN  
ANALİZLER**

**Adnan KARATAŞ**

**Doktora Tezi**

**Kamu Yönetimi Anabilim Dalı**

**Doç. Dr. Salih Börteçine AVCİ**

**2023**

**Her Hakkı Saklıdır**

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Adnan KARATAŞ

KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN KİMLİK KRİZİNE  
YÖNTEMBİLİMSEL BİR BAKIŞ: AKADEMİK ÇALIŞMALAR  
ÜZERİNDEN ANALİZLER

DOKTORA TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ  
Doç. Dr. Salih Börteçine AVCİ

ERZURUM- 2023

## TEZ BEYAN FORMU



**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
Graduate School of Social Sciences

### TEZ BEYAN FORMU

#### SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

#### BİLDİRİM

*Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "Kamu Yönetimi Disiplininin Kimlik Krizine Yöntembilimsel Bir Bakış: Akademik Çalışmalar Üzerinden Analizler" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.*

Gereğini bilgilerinize arz ederim \*.

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☒ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

16.03.2023

Ash Islak İmzalıdır

Adnan KARATAŞ

**\* LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

#### ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

##### Çeşitli ve Son Hükümler

**Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1)** Lisansüstü teze ilgili **patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda**, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

**(2)** Yeni teknik, materyal ve metodların kullanıldığı, henüz **makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış** ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

**Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1)** Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

**(2)** Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

## TEZ KABUL TUTANAĞI



### SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ Graduate School of Social Sciences

#### TEZ KABUL TUTANAĞI

#### SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Salih Börteçine AVCİ danışmanlığında, Adnan KARATAŞ tarafından hazırlanan bu çalışma 16 / 03 / 2023 tarihinde savunulmuş ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

**Başkan** : Prof. Dr. Şükrü NİŞANCI

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

**Jüri Üyesi:** Doç. Dr. Salih Börteçine AVCİ

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

**Jüri Üyesi:** Prof. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

**Jüri Üyesi:** Prof. Dr. Canan Nur KARABEY

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

**Jüri Üyesi:** Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emirhan KULA

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

OF28b\_V5\_22.11.2022



## İÇİNDEKİLER

|                                             |             |
|---------------------------------------------|-------------|
| <b>ÖZET.....</b>                            | <b>VII</b>  |
| <b>ABSTRACT .....</b>                       | <b>VIII</b> |
| <b>SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ .....</b> | <b>IX</b>   |
| <b>TABLolar DİZİNİ .....</b>                | <b>X</b>    |
| <b>ŞEKİLLER DİZİNİ .....</b>                | <b>XIII</b> |
| <b>ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR .....</b>                 | <b>XVI</b>  |
| <b>GİRİŞ .....</b>                          | <b>1</b>    |

### BİRİNCİ BÖLÜM

#### DİSİPLİN VE BİLİM FELSEFESİ TARTIŞMALARI

|                                                                        |           |
|------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1.1. DİSİPLİN KAVRAMI VE ÇERÇEVESİ.....</b>                         | <b>17</b> |
| 1.1.1. Bir Disiplinin Doğası .....                                     | 17        |
| 1.1.2. Disiplinlerin Temeli: Ontoloji, Epistemoloji ve Metodoloji..... | 18        |
| <b>1.2. YÖNTEMBİLİM TARTIŞMALARINDA KAMU YÖNETİMİNİN KONUMU .....</b>  | <b>19</b> |
| 1.2.1. Modernizm ve Kamu Yönetimi .....                                | 20        |
| 1.2.2. Eleştirel Yaklaşım ve Kamu Yönetimi .....                       | 21        |
| 1.2.3. Post-Modernizm ve Kamu Yönetimi .....                           | 24        |

### İKİNCİ BÖLÜM

#### KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

|                                                                                                 |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>2.1. BİLİMSEL BİR DİSİPLİN OLARAK KABUL EDİLMEYEN ÖNCE KAMU YÖNETİMİ.....</b>                | <b>28</b> |
| 2.1.1. İlk Çağ Topluluklarında Kamu Yönetimi .....                                              | 30        |
| 2.1.2. Antik Yunanda ve Filozoflara Göre Kamu Yönetimi .....                                    | 31        |
| 2.1.3. Feodal Dönemde ve Orta Çağ'da Kamu Yönetimi .....                                        | 35        |
| 2.1.4. Feodal Yapıda Çözülme, Kapitalizm ve Kamu Yönetimi .....                                 | 36        |
| <b>2.2. KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN DOĞUŞU VE DÜNYA GENELİNDE GEÇİRMİŞ OLDUĞU AŞAMALAR .....</b> | <b>36</b> |
| 2.2.1. Kamu Yönetimi Disiplinin Avrupa'daki Gelişimi (Kıta Avrupası Geleneği) ..                | 36        |
| 2.2.2. Kamu Yönetimi Disiplinin Amerika'daki Gelişimi (Anglo Sakson Geleneği)                   | 41        |
| <b>2.3. KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN TÜRKİYE'DE GEÇİRMİŞ OLDUĞU AŞAMALAR.....</b>                 | <b>51</b> |

|                                                                                   |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 2.3.1. Genel Kamu Hukuku Zeminli Dönem (1945 Öncesi) .....                        | 51        |
| 2.3.2. Kamu Yönetimi Disiplinin Kuruluş ve Kurumsallaşma Dönemi (1945-1960) ..... | 53        |
| 2.3.3. Kamu Yönetimi Disiplinin Modern Dönemi (1960 Sonrası).....                 | 55        |
| <b>2.4. KAMU YÖNETİMİNDEKİ ÖNCÜ İSİMLERİN DİSİPLİNE KATKILARI</b> .....           | <b>57</b> |
| 2.4.1. Max Weber ve Bürokrasi Yaklaşımı .....                                     | 57        |
| 2.4.2. Frederick Winslow Taylor ve Bilimsel Yönetim Yaklaşımı.....                | 59        |
| 2.4.3. Luther H. Gulick ve Bütüncül Yönetici Yaklaşımı.....                       | 61        |
| 2.4.4. Mary Parker Follett ve Grup Süreci Yaklaşımı.....                          | 63        |
| 2.4.5. Elton Mayo ve İnsan İlişkileri Yaklaşımı .....                             | 64        |
| 2.4.6. Chester Barnard ve Mübadele Sistemleri Olarak Örgütler Yaklaşımı.....      | 66        |
| 2.4.7. Herbert A. Simon ve Karar Almaya İlişkin Bir Bakış Açısı.....              | 67        |
| 2.4.8. Charles E. Lindblom ve Politika Sürecinin Araştırılması.....               | 69        |
| 2.4.9. Dwight Waldo ve Kamu Yönetimine Eklektik Bir Bakış.....                    | 70        |
| 2.4.10. Kamu Yönetimi Bilimindeki Gelişim ve Dönüşüm.....                         | 71        |
| <b>2.5. SİYASET-YÖNETİM DİKOTOMİSİ</b> .....                                      | <b>74</b> |
| 2.5.1. Siyaset-Yönetim İkilemiyle İlgili Öncü Çalışmalar.....                     | 75        |
| 2.5.2. Siyaset-Yönetim İkileminin Yükselişi .....                                 | 80        |
| 2.5.3. Siyaset-Yönetim Arasındaki Etkileşimin Artması .....                       | 81        |
| 2.5.4. Dikotominin Yeniden Yükselişe Geçmesi .....                                | 82        |
| <b>2.6. KAMU YÖNETİMİNİN İNTER-DİSİPLİNER VE MULTİ-DİSİPLİNER KONUSU</b> .....    | <b>85</b> |

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### KAMU YÖNETİMİNDE KURAM VE PARADİGMA TARTIŞMALARI

|                                                                                                |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>3.1. KURAM VE PARADİGMA KAVRAMLARININ KAMU YÖNETİMİ ALAN YAZININDAKİ KARŞILIKLARI</b> ..... | <b>90</b> |
| <b>3.2. KAMU YÖNETİMİNDE KURAM TARTIŞMALARI</b> .....                                          | <b>95</b> |
| <b>3.3. KAMU YÖNETİMİNDE PARADİGMA ARAYIŞLARI</b> .....                                        | <b>98</b> |
| 3.3.1. Geleneksel Kamu Yönetiminde Yeni Kamu Yönetimine Geçiş.....                             | 98        |
| 3.3.2. Yeni Kamu Yönetimi (İşletmeciliği) Anlayışını Yönelik Eleştiriler .....                 | 101       |
| 3.3.3. YKY Yaklaşımına Alternatif Olabilecek Paradigmalar.....                                 | 104       |
| 3.3.3.1. Amerikan Yeni Kamu Yönetimi Hareketi .....                                            | 105       |
| 3.3.3.2. Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı.....                                                      | 108       |
| 3.3.3.3. Kamu Değeri Yaklaşımı.....                                                            | 113       |

|                                                                                         |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 3.3.3.4. Yeni Kamu Yönetişimi Yaklaşımı .....                                           | 118 |
| 3.3.3.5. Neo-Weberyen Devlet Yaklaşımı .....                                            | 120 |
| 3.3.4. Kamu Yönetimi Paradigmalarının Geleceğine İlişkin Öngörüler ve Tartışmalar ..... | 122 |
| 3.3.4.1. Weberyen Devlet Anlayışının ve Bürokratik Değerlerin Yükselişi.....            | 123 |
| 3.3.4.2. Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımının Güçlenmesi .....                          | 124 |
| 3.3.4.3. Yeni Bir Paradigmanın Ortaya Çıkması .....                                     | 124 |
| 3.3.4.4. Kamu Yönetimi Kuramlarında Hibritleşme.....                                    | 125 |

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNDE SORUNLAR VE KRİZLER**

|                                                                                |            |
|--------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>4.1. KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİN YAŞADIĞI SORUNLARI.....</b>                   | <b>126</b> |
| 4.1.1. Kamu Yönetimi Disiplinin Tanımlama Sorunu .....                         | 129        |
| 4.1.2. Kamu Yönetimi Disiplinin Araştırma Konularının Belirlenmesi Sorunu..... | 131        |
| 4.1.3. Kamu Yönetimi Disiplininde Kuram Sorunu .....                           | 132        |
| 4.1.4. Kamu Yönetimi Disiplininde Yöntem Sorunu.....                           | 132        |
| 4.1.5. Kamu Yönetimi Disiplininin Metodoloji Krizi.....                        | 135        |
| <b>4.2. KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNDE KİMLİK KRİZİ.....</b>                       | <b>138</b> |
| 4.2.1. Kamu Yönetimi Disiplininin Kimlik Krizi Tartışmalarının Temelleri ..... | 138        |
| 4.2.2. Kamu Yönetimi Disiplininin Kimlik Krizinin Niteliği.....                | 142        |
| 4.2.3. Kamu Yönetimi Disiplininin Kimlik Arayışı.....                          | 146        |
| 4.2.4. Kamu Yönetimi Disiplininin Kimlik Krizine İlişkin Çözüm Önerileri ..... | 148        |

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

### **KAMU YÖNETİMİ ALANINDAKİ AKADEMİK ÇALIŞMALARIN İÇERİK VE BİBLİYOMETRİK ANALİZLERİ**

|                                                                          |            |
|--------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>5.1. ARAŞTIRMANIN UYGULAMASININ GENEL ÇERÇEVESİ .....</b>             | <b>152</b> |
| 5.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi .....                                 | 153        |
| 5.1.1.1. Araştırmanın Arka Planı .....                                   | 153        |
| 5.1.1.2. Literatürdeki Benzer Araştırmaların Farkı ve Özgün Konumu ..... | 159        |
| 5.1.2. Araştırmanın Kapsamı .....                                        | 160        |
| 5.1.2.1. Araştırmanın Ana Sorunu ve Sorusu .....                         | 160        |
| 5.1.2.2. Araştırmanın Temel Varsayımı ve Hipotezleri .....               | 161        |
| 5.1.3. Araştırmanın Metodolojisi .....                                   | 161        |

|                                                                                                            |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 5.1.3.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi .....                                                            | 163        |
| 5.1.3.2. Araştırmanın Tasarımı .....                                                                       | 165        |
| 5.1.3.3 Araştırma Yöntemlerinin ve Veri Analizi Tekniklerinin Kavramsal Değerlendirmesi .....              | 169        |
| <b>5.2. ARAŞTIRMANIN UYGULANMASI VE ANALİZ SONUÇLARI.....</b>                                              | <b>174</b> |
| 5.2.1. Araştırmaların Konularının Analizi .....                                                            | 175        |
| 5.2.1.1. Araştırmaların Konularının Yönetim ve Yönetim Dışı Şeklinde Analizi                               | 176        |
| 5.2.1.2. Araştırmaların Konusu Yönetim Dışı Olan Makalelerin Analizi .....                                 | 177        |
| 5.2.1.3. Araştırmaların Konularının Yönetim Alanıyla İlişkisinin Analizi.....                              | 181        |
| 5.2.1.4. Araştırmaların Yönetim Düzeylerinin Analizi.....                                                  | 186        |
| 5.2.1.5. Araştırmaların Konularının Kaynaklarının Analizi .....                                            | 191        |
| 5.2.1.6. Araştırmaların Farklı Disiplinlerle İlişkisinin Varlığı Analizi.....                              | 194        |
| 5.2.1.7. Araştırmaların İlişkili Olduğu Disiplinin Analizi .....                                           | 196        |
| 5.2.2. Araştırmaların Yöntembilimsel Analizleri.....                                                       | 198        |
| 5.2.2.1. Araştırmaların Yöntemsel Varsayımlarının Analizi .....                                            | 199        |
| 5.2.2.2. Araştırmaların Temel Amaçlarının Analizi .....                                                    | 201        |
| 5.2.2.3. Araştırmaların Esas Niyetlerinin Analizi .....                                                    | 204        |
| 5.2.2.4. Araştırmaların Temel Misyonlarının Analizi.....                                                   | 209        |
| 5.2.2.5. Araştırmalarda Hipotez Testi Varlığı Analizi .....                                                | 212        |
| 5.2.2.6. Araştırmalarda Hipotez Geliştirme Yaklaşımlarının Analizi.....                                    | 215        |
| 5.2.2.7. Araştırmaların Kuramsal Dayanaklarının Analizi .....                                              | 218        |
| 5.2.2.8. Araştırmaların Kültürlerarası Geçirgenlik Varsayımlarının Analizi.....                            | 222        |
| 5.2.2.9. Araştırmaların Araştırma-Analiz Düzeylerinin Analizi.....                                         | 225        |
| 5.2.2.10. Araştırmaların Zaman Boyutlarının Analizi .....                                                  | 228        |
| 5.2.3. Araştırmaların Yöntemsel Süreçlerinin (Veri Toplama ve Analiz) Analizleri                           | 232        |
| 5.2.3.1. Araştırmaların Örneklem Türlerinin Analizi.....                                                   | 233        |
| 5.2.3.2. Araştırmalardaki Örneklerin Niteliğinin Analizi .....                                             | 237        |
| 5.2.3.3. Araştırmalarda Optimum Örneklem Büyüklüğü Analizi .....                                           | 240        |
| 5.2.3.4. Araştırmaların Veri Toplama Yöntemlerinin Analizi .....                                           | 243        |
| 5.2.3.5. Veri Toplamada Anket Kullanıldıysa Ölçeğin Kaynağının Analizi .....                               | 248        |
| 5.2.3.6. Veri Toplamada Anket Kullanıldıysa Ölçeğin Güvenilirlik ve Geçerliliklerin Kontrolü Analizi ..... | 251        |
| 5.2.3.7. Veri Toplamada Anket Kullanıldıysa Sosyal Beğenilirlik Analizi.....                               | 256        |
| 5.2.3.8. Veri Toplamada Anket Kullanıldıysa Uygulama Yönteminin Analizi....                                | 258        |

|                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 5.2.3.9. Veri Toplamada Görüşme Yönteminin Uygulama Süreçlerinin Analizi .   | 261 |
| 5.2.3.10. Veri Toplamada Gözlem Yönteminin Uygulama Süreçlerinin Analizi .   | 265 |
| 5.2.3.11. Veri Toplamada İkincil Veri Kullanımı Türlerinin Analizi.....      | 267 |
| 5.2.3.12. Veri Analiz Yöntemlerinin Analizi .....                            | 271 |
| 5.2.3.13. Niceliksel Veri Analizi Yöntemlerinin Analizi .....                | 274 |
| 5.2.3.14. Niteliksel Veri Analizi Yöntemlerinin Analizi .....                | 278 |
| 5.2.3.15. İstatistiksel Program Kullanım Durumu Analizi .....                | 281 |
| 5.2.4. Araştırmaların Bibliyometrik Analizleri .....                         | 283 |
| 5.2.4.1. Araştırmalarda Kullanılan Dilin Analizi .....                       | 285 |
| 5.2.4.2. Araştırmaların Kaç Yazarlı Olarak Yapıldığı Analizi .....           | 286 |
| 5.2.4.3. Araştırmaların Yazarlarının Analizi.....                            | 287 |
| 5.2.4.4. Araştırmaların Anahtar Kelimelerinin Analizi .....                  | 291 |
| 5.2.5. Araştırmalar Üzerinde Bilim Haritalaması Analizleri .....             | 298 |
| 5.2.5.1. Bibliyometrik Eşleme Analizleri .....                               | 300 |
| 5.2.5.1.1. Belge (Makale) Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi .....         | 301 |
| 5.2.5.1.2. Kaynak (Dergi) Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi .....         | 306 |
| 5.2.5.1.3. Yazar (Araştırmacı) Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi .....    | 307 |
| 5.2.5.1.4. Kurum (Üniversite) Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....      | 309 |
| 5.2.5.1.5. Ülke Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....                    | 312 |
| 5.2.5.2. Araştırmaların Aldığı Atıfların Analizleri .....                    | 315 |
| 5.2.5.2.1. Belge (Makale) Temelli Atıf Analizi .....                         | 317 |
| 5.2.5.2.2. Kaynak (Dergi) Temelli Atıf Analizi.....                          | 320 |
| 5.2.5.2.3. Yazar (Araştırmacı) Temelli Atıf Analizi .....                    | 321 |
| 5.2.5.2.4. Kurum (Üniversite) Temelli Atıf Analizi .....                     | 324 |
| 5.2.5.2.5. Ülke Temelli Atıf Analizi .....                                   | 327 |
| 5.2.5.3. Araştırmalarda Ortak Yazar Analizleri .....                         | 329 |
| 5.2.5.3.1. Yazar (Araştırmacı) Temelli Ortak Yazar Analizleri.....           | 330 |
| 5.2.5.3.2. Kurum (Üniversite) Temelli Ortak Yazar Analizleri .....           | 333 |
| 5.2.5.3.3. Ülke Temelli Ortak Yazar Analizleri.....                          | 335 |
| 5.2.5.4. Araştırmalarda Ortak Atıf (Verdikleri Atıfların) Analizleri .....   | 338 |
| 5.2.5.4.1. Belge (Makale) Temelli Ortak Atıf Analizleri.....                 | 339 |
| 5.2.5.4.2. Kaynak (Dergi) Temelli Ortak Atıf Analizleri.....                 | 346 |
| 5.2.5.4.3. Yazar (Araştırmacı) Temelli Ortak Atıf Analizleri.....            | 350 |
| 5.2.5.4.4. En Çok Atıf Alan Makalelerin Kaynakçasında Ortak Atıf Analizi ... | 354 |

## ALTINCI BÖLÜM

### İÇERİK VE BİBLİYOMETRİK ANALİZLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

|                                                                      |                |
|----------------------------------------------------------------------|----------------|
| <b>6.1. İÇERİK ANALİZİ SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ .....</b>      | <b>362</b>     |
| 6.1.1. Konu Analizlerinin Değerlendirmesi .....                      | 362            |
| 6.1.2. Yöntembilimsel Analizlerin Değerlendirmesi .....              | 372            |
| 6.1.3. Yöntemsel Süreçlerin Analizlerinin Değerlendirmesi .....      | 384            |
| <b>6.2. BİBLİYOMETRİK ANALİZ SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ</b>      | <b>398</b>     |
| 6.2.1. Tanımlayıcı Bibliyometrik Analizlerin Değerlendirilmesi ..... | 399            |
| 6.2.2. Bilim Haritalama Analizlerinin Değerlendirilmesi .....        | 403            |
| <br><b>GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ .....</b>                        | <br><b>411</b> |
| <b>KAYNAKÇA .....</b>                                                | <b>418</b>     |
| <b>EKLER.....</b>                                                    | <b>454</b>     |
| Ek 1. Analizlerde Kullanılan Ölçütler ve Yöntemler .....             | 454            |
| Ek 2. Enstitü Yönetim Kurulu Tez Önerisi Kabul Yazısı .....          | 458            |
| Ek 3. Turnitin Benzerlik Raporu .....                                | 459            |
| <b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>                                                 | <b>460</b>     |

## ÖZET

## DOKTORA TEZİ

KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN KİMLİK KRİZİNE YÖNTEMBİLİMSEL BİR  
BAKIŞ: AKADEMİK ÇALIŞMALAR ÜZERİNDEN ANALİZLER

Adnan KARATAŞ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Salih Börteçine AVCİ

2023, 460 sayfa

**Jüri:** Doç. Dr. Salih Börteçine AVCİ (Danışman)  
Prof. Dr. Şükrü NİŞANCI  
Prof. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU  
Prof. Dr. Canan Nur KARABEY  
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emirhan KULA

Kamu yönetimi disiplininin araştırma alanı, devlet idaresi ve buna bağlı olan bürokratik yapıdaki yönetsel olgu ve olaylardan oluşmaktadır. Ancak kamu yönetimi disiplinine ilişkin olarak yapılan araştırmalarında disiplinin temel araştırma alanından uzaklaşıldığı ve buna bağlı olarak bir kimlik krizi yaşadığı düşünülmektedir. Kimlik krizi olgusu disiplinin konusunun doğası ve sınırlarının ve/veya bu konuyu araştırma ve öğretim yöntemlerinin belirsizleşmesine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte kimlik krizinin oluşmasında çok çeşitli unsurların olduğu düşünülmekte ve bunlara ilişkin akademik tartışmalar yapılmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında kamu yönetimi disiplinin yaşamakta olduğu kimlik krizinin temeli ve mevcut özellikleri değerlendirilmektedir. Bu kapsamda disiplinin yaşadığı kimlik krizinin sebepleri ve sonuçları kuramsal tartışmalarla ve tarihsel karşılaştırmalı analizlerle değerlendirilmektedir. Bu araştırmalardan yola çıkılarak kamu yönetimi disiplinin kimlik krizi yaşamasının temelinde yöntembilimsel ve yöntemsel sorunların olduğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bundan dolayı kamu yönetimi, bilimsel bir disiplin boyutuyla ele alınarak incelenmiştir. Kamu yönetiminin tarihsel gelişim süreçleri, bu alandaki öncü araştırmacıların görüşleri, siyaset-yönetim dikotomisi, disiplinin inter-disipliner ve multi-disipliner özellikleri, kuram ve paradigma tartışmaları üzerinden değerlendirmeler yapılmış ve bunların kimlik krizindeki etkileri, 36 kriterden oluşan analiz sonuçlarıyla ve yöntembilimsel sorunlar temelinde değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Amerika, Avrupa ve Türkiye’den seçilen beşer akademik dergide 2011-2021 yılları arasında yayımlanmış makaleler üzerinde çeşitli ölçütler kullanılarak içerik analizleri, bibliyometrik analizler ve ağbağ analizleri yapılmıştır.

Bu çalışmada kapsamında kimlik krizinin temelinde bu alanda yapılan bilimsel araştırmaların yöntembilimsel ve yöntemsel sorunlarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sorunların, literatürde kimlik krizine yol açtığı düşünülen diğer unsurları da çok yakından etkileyen birer sorun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Kamu Yönetimi, Kimlik Krizi, Yöntembilim, Yöntem Krizi, İçerik Analizi, Bibliyometrik Analiz, Ağbağ Analizi

**ABSTRACT****Ph. D. DISSERTATION****A METHODOLOGICAL VIEW ON THE IDENTITY CRISIS OF THE PUBLIC  
ADMINISTRATION DISCIPLINE: ANALYSIS ON ACADEMIC STUDIES****Adnan KARATAŞ****Advisor: Assoc. Prof. Salih Börteçine AVCİ****2023, Page: 460****Jury: Assoc. Prof. Salih Börteçine AVCİ (Advisor)****Prof. Dr. Şükrü NİŞANCI****Prof. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU****Prof. Dr. Canan Nur KARABEY****Asst. Prof. Dr. Mehmet Emirhan KULA**

The research area of public administration discipline consists of administrative phenomena and events in state administration and its associated bureaucratic structure. However, it is thought that in research related to the public administration discipline, the discipline has moved away from its fundamental research area and as a result, it is experiencing an identity crisis. The phenomenon of an identity crisis arises from the nature and boundaries of the discipline's subject matter and/or the indeterminacy of research and teaching methods related to this subject. However, it is believed that there are various factors that contribute to the formation of an identity crisis and academic discussions are held about these factors.

In this thesis, the basis and current characteristics of the identity crisis experienced by the public administration discipline are evaluated. In this context, the causes and consequences of the identity crisis experienced by the discipline are evaluated through theoretical discussions and historical comparative analyses. Based on these studies, it is attempted to show that the methodological and methodological problems are at the core of the public administration discipline's experience of an identity crisis. Therefore, public administration is examined as a scientific discipline. The historical development processes of public administration, the views of pioneering researchers in this field, the politics-administration dichotomy, the interdisciplinary and multidisciplinary characteristics of the discipline, and evaluations based on theory and paradigm debates were evaluated, and their effects on the identity crisis were analyzed using 36 criteria and methodological problems as the basis. Content analyses, bibliometric analyses, and network analyses were conducted on articles published in five selected academic journals from America, Europe, and Turkey between 2011 and 2021.

In this study, it was concluded that the methodological and methodological problems in scientific research conducted in this field were at the core of the identity crisis. It was also concluded that these problems are issues that closely affect other factors that are thought to lead to an identity crisis in the literature.

**Keywords:** Public Administration, Identity Crisis, Methodology, Method Crisis, Content Analysis, Bibliometric Analysis, Network Analysis



## SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BM: Birleşmiş Milletler

diğ.: Diğerleri

EU: European Union (Avrupa Birliği)

GKY: Geleneksel Kamu Yönetimi

IMF: International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)

İİE: İşletme İktisadı Enstitüsü

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

SBF: Siyasal Bilgiler Fakültesi

SJR: Scientific Journal Rankings (Bilimsel Dergi Sıralaması)

TODAİE: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü

UK: United Kingdom (Birleşik Krallık)

US: United States (Birleşik Devletler-ABD)

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

vb.: ve benzeri

vd.: ve diğerleri

WOS: Web of Science

YKH: Yeni Kamu Hizmeti

YKİ: Yeni Kamu İşletmeciliği

YKY: Yeni Kamu Yönetimi

yy.: Yüzyıl

## TABLOLAR DİZİNİ

|                                                                                                        |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Tablo 1.1.</b> Modern ve Post Modern Örgüt Nitelikleri.....                                         | 27  |
| <b>Tablo 2.1.</b> Avrupa’da Kamu Yönetimi Disiplininin Gelişmesini Etki Eden Yazarlar ve Eserleri..... | 41  |
| <b>Tablo 2.2.</b> ABD’de Kamu Yönetimi Disiplininin Gelişimine Etki Eden Yazarlar ve Eserleri.....     | 46  |
| <b>Tablo 3.1.</b> YKY Paradigmasının Doktrinel Parçaları.....                                          | 101 |
| <b>Tablo 3.2.</b> GKY, YKY ve Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımlarının Karşılaştırma.....                     | 111 |
| <b>Tablo 3.3.</b> GKY, YKY ve Kamu Değeri Yaklaşımlarının Karşılaştırılması.....                       | 116 |
| <b>Tablo 3.4.</b> GKY, YKY ve Yeni Kamu Yönetişimi Yaklaşımları Farklılıkları.....                     | 120 |
| <b>Tablo 4.1.</b> Kamu Yönetiminde Ontolojik ve Epistemolojik Değişim.....                             | 144 |
| <b>Tablo 5.1.</b> Birinci Kriter: Yönetim – Yönetim Dışı Ayrımı.....                                   | 176 |
| <b>Tablo 5.2.</b> İkinci Kriter: Yönetim Dışı Konuların Analizi.....                                   | 178 |
| <b>Tablo 5.3.</b> Üçüncü Kriter: Yönetim Alanıyla İlgili Konuların Analizi.....                        | 183 |
| <b>Tablo 5.4.</b> Dördüncü Kriter: Araştırmaların Yönetim Düzeylerinin Analizi.....                    | 188 |
| <b>Tablo 5.5.</b> Beşinci Kriter: Araştırma Konularının Kaynaklarının Analizleri.....                  | 194 |
| <b>Tablo 5.6.</b> Altıncı Kriter: Farklı Disiplinlerle İlişki Varlığının Analizi.....                  | 197 |
| <b>Tablo 5.7.</b> Yedinci Kriter: Araştırmaların İlişkili Olduğu Disiplinlerin Analizi.....            | 198 |
| <b>Tablo 5.8.</b> Sekizinci Kriter: Yöntemsel Varsayım Analizi.....                                    | 202 |
| <b>Tablo 5.9.</b> Dokuzuncu Kriter: Araştırmaların Temel Amaçlarının Analizi.....                      | 205 |
| <b>Tablo 5.10.</b> Onuncu Kriter: Araştırmaların Esas Niyetlerinin Analizi.....                        | 209 |
| <b>Tablo 5.11.</b> On Birinci Kriter: Araştırmaların Temel Misyonlarının Analizi.....                  | 213 |
| <b>Tablo 5.12.</b> On İkinci Kriter: Hipotez Varlığı Analizi.....                                      | 216 |
| <b>Tablo 5.13.</b> On Üçüncü Kriter: Hipotez Geliştirme Yaklaşımları Analizi.....                      | 219 |
| <b>Tablo 5.14.</b> On Dördüncü Kriter: Kuramsal Dayanakların Varlığı Analizi.....                      | 223 |

|                                                                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Tablo 5.15.</b> On Beşinci Kriter: Kùltürlerarası Geçirgenlik Varsayımı Analizi.....                   | 227 |
| <b>Tablo 5.16.</b> On Altıncı Kriter: Araştırma-Analiz Düzeyleri Analizi.....                             | 230 |
| <b>Tablo 5.17.</b> On Yedinci Kriter: Araştırmaların Zaman Boyutlarının Analizi.....                      | 234 |
| <b>Tablo 5.18.</b> On Sekizinci Kriter: Örnekleme Türlerinin Analizi.....                                 | 239 |
| <b>Tablo 5.19.</b> On Dokuzuncu Kriter: Örneklerin Niteliğinin Analizi.....                               | 242 |
| <b>Tablo 5.20.</b> Yirminci Kriter: Optimum Örnek Büyüklüğü Hesaplama Analizi.....                        | 246 |
| <b>Tablo 5.21.</b> Yirmi Birinci Ölçüt: Veri Toplama Yöntemlerinin Analizi.....                           | 249 |
| <b>Tablo 5.22.</b> Yirmi İkinci Kriter: Kullanılan Ölçeklerin Kaynaklarının Analizi.....                  | 254 |
| <b>Tablo 5.23.</b> Yirmi Üçüncü Kriter: Ölçeklerin Geçerlilik ve Güvenilirlik Kontrollerinin Analizi..... | 259 |
| <b>Tablo 5.24.</b> Yirmi Dördüncü Kriter: Sosyal Beğenilirlik Etkisi Analizi.....                         | 263 |
| <b>Tablo 5.25.</b> Yirmi Beşinci Kriter: Anketlerin Uygulanması Yöntemlerinin Analizi....                 | 265 |
| <b>Tablo 5.26.</b> Yirmi Altıncı Kriter: Görüşme Yöntemi Uygulama Süreçleri Analizi.....                  | 269 |
| <b>Tablo 5.27.</b> Yirmi Yedinci Kriter: Gözlem Yönetimi Uygulama Süreçleri Analizi.....                  | 272 |
| <b>Tablo 5.28.</b> Yirmi Sekizinci Kriter: İkincil Veri Kullanım Türleri Analizi.....                     | 275 |
| <b>Tablo 5.29.</b> Yirmi Dokuzuncu Kriter: Veri Analiz Yöntemlerinin Analizi.....                         | 279 |
| <b>Tablo 5.30.</b> Otuzuncu Kriter: Niceliksel Veri Analiz Yöntemleri Analizi.....                        | 283 |
| <b>Tablo 5.31.</b> Otuz Birinci Kriter: Niteliksel Veri Analiz Yöntemleri Analizi.....                    | 286 |
| <b>Tablo 5.32.</b> Otuz İkinci Kriter: İstatistiksel Program Kullanım Durumu Analizi.....                 | 290 |
| <b>Tablo 5.33.</b> Otuz Üçüncü Kriter: Araştırmalarda Kullanılan Dillerin Analizi.....                    | 293 |
| <b>Tablo 5.34.</b> Otuz Dördüncü Kriter: Araştırmaların Kaç Yazarlı Olarak Yapıldığının Analizi.....      | 294 |
| <b>Tablo 5.35.</b> Otuz Beşinci Kriter: Yazar İsimleri Analizi.....                                       | 296 |
| <b>Tablo 5.36.</b> Otuz Altıncı Kriter: Araştırmaların Anahtar Kelimelerinin Analizi.....                 | 300 |
| <b>Tablo 5.37.</b> Amerika'daki Dergilerde Belge Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi Sonuçları.....      | 311 |

|                                                                                                               |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Tablo 5.38.</b> Avrupa'daki Dergilerde Belge Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi Sonuçları.....           | 313 |
| <b>Tablo 5.39.</b> Belge Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi Sonuçları.....                                  | 314 |
| <b>Tablo 5.40.</b> Amerika'daki Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi Sonuçları.....                         | 327 |
| <b>Tablo 5.41.</b> Avrupa'daki Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi Sonuçları.....                          | 328 |
| <b>Tablo 5.42.</b> Tüm Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi Sonuçları.....                                  | 329 |
| <b>Tablo 5.43.</b> Amerika'daki Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları.....                     | 351 |
| <b>Tablo 5.44.</b> Avrupa'daki Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları.....                      | 352 |
| <b>Tablo 5.45.</b> Tüm Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları.....                              | 355 |
| <b>Tablo 5.46.</b> Amerika'daki Dergilerden Kaynak Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları.....                  | 358 |
| <b>Tablo 5.47.</b> Avrupa'daki Dergilerden Kaynak Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları.....                   | 359 |
| <b>Tablo 5.48.</b> Amerika'daki Dergilerde Yazar Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları.....                    | 362 |
| <b>Tablo 5.49.</b> Avrupa'daki Dergilerde Yazar Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları.....                     | 364 |
| <b>Tablo 5.50.</b> Amerika'daki Dergilerde En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referans Analizi Sonuçları..... | 367 |
| <b>Tablo 5.51.</b> Avrupa'daki Dergilerde En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referans Analizi Sonuçları.....  | 369 |
| <b>Tablo 5.52.</b> En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referans Analizi Sonuçları.....                         | 371 |

## ŞEKİLLER DİZİNİ

|                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Şekil 2.1. Siyaset ve Kamu Yönetimi Tamamlayıcılık Modeli.....                      | 84  |
| Şekil 3.1. Kamu Değeri Yaklaşımı Stratejik Üçgeni.....                              | 114 |
| Şekil 5.1. Amerika Dergilerdeki Yazarlar Kavram Ağı.....                            | 289 |
| Şekil 5.2. Avrupa Dergilerindeki Yazar Kavram Ağı.....                              | 290 |
| Şekil 5.3. Türkiye Dergilerindeki Yazar Kavram Ağı.....                             | 290 |
| Şekil 5.4. Amerika Dergilerindeki Anahtar Kelime Kavram Ağı.....                    | 294 |
| Şekil 5.5. Avrupa Dergilerinde Anahtar Kelime Kavram Ağı.....                       | 294 |
| Şekil 5.6. Türkiye Dergilerinde Anahtar Kelime Kavram Ağı.....                      | 295 |
| Şekil 5.7. Amerika Dergilerindeki Anahtar Kelimelerin Ağbağ Analizi.....            | 296 |
| Şekil 5.8. Avrupa Dergilerinde Anahtar Kelime Ağbağ Analizi.....                    | 296 |
| Şekil 5.9. Amerika ve Avrupa Dergilerinin Tümünde Anahtar Kelime Ağbağ Analizi..... | 297 |
| Şekil 5.10. Tek Anahtar Kelime Ağbağ Analizi: Liderlik Örneği.....                  | 298 |
| Şekil 5.11. Amerika'daki Dergilerde Belge Temeli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....  | 302 |
| Şekil 5.12. Avrupa'daki Dergilerde Belge Temeli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....   | 304 |
| Şekil 5.13. Tüm Dergilerinde Belge Temeli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....         | 305 |
| Şekil 5.14. Tüm Dergilerde Kaynak (Dergi) Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi..... | 306 |
| Şekil 5.15. Amerika'daki Dergilerde Yazar Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi....  | 308 |
| Şekil 5.16. Avrupa'daki Dergilerde Yazar Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....  | 308 |
| Şekil 5.17. Tüm Dergilerde Yazar Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....          | 309 |
| Şekil 5.18. Amerika Dergilerinde Kurum Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....    | 310 |
| Şekil 5.19. Avrupa Dergilerinde Kurum Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....     | 311 |
| Şekil 5.20. Tüm Dergilerinde Kurum Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....        | 312 |

|                                                                                         |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Şekil 5.21.</b> Amerika Dergilerinde Ülke Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....  | 313 |
| <b>Şekil 5.22.</b> Avrupa Dergilerinde Ülke Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....   | 314 |
| <b>Şekil 5.23.</b> Tüm Dergilerinde Ülke Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi.....      | 315 |
| <b>Şekil 5.23.</b> Amerika'daki Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi.....             | 317 |
| <b>Şekil 5.25.</b> Avrupa'daki Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi.....              | 318 |
| <b>Şekil 5.26.</b> Tüm Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi.....                      | 319 |
| <b>Şekil 5.27.</b> Tüm Dergilerde Kaynak Temelli Atıf Analizi Haritası.....             | 320 |
| <b>Şekil 5.28.</b> Amerika'daki Dergilerde Yazar Temelli Atıf Analizi.....              | 322 |
| <b>Şekil 5.29.</b> Avrupa'daki Dergilerde Yazar Temelli Atıf Analizi.....               | 323 |
| <b>Şekil 5.30.</b> Tüm Dergilerde Yazar Temelli Atıf Analizi.....                       | 323 |
| <b>Şekil 5.31.</b> Amerika'daki Dergilerde Kurum Temelli Atıf Analizi.....              | 325 |
| <b>Şekil 5.32.</b> Avrupa'daki Dergilerde Kurum Temelli Atıf Analizi.....               | 325 |
| <b>Şekil 5.33.</b> Tüm Dergilerde Kurum Temelli Atıf Analizi.....                       | 326 |
| <b>Şekil 5.34.</b> Amerika'daki Dergilerde Ülke Temelli Atıf Analizi.....               | 327 |
| <b>Şekil 5.35.</b> Avrupa'daki Dergilerde Ülke Temelli Atıf Analizi.....                | 328 |
| <b>Şekil 5.36.</b> Tüm Dergilerde Ülke Temelli Atıf Analizi.....                        | 329 |
| <b>Şekil 5.37.</b> Amerika'daki Dergilerde Araştırmacı Temelli Ortak Yazar Analizi..... | 330 |
| <b>Şekil 5.38.</b> Avrupa'daki Dergilerde Araştırmacı Temelli Ortak Yazar Analizi.....  | 331 |
| <b>Şekil 5.39.</b> Tüm Dergilerde Araştırmacı Temelli Ortak Yazar Analizi.....          | 332 |
| <b>Şekil 5.40.</b> Amerika'daki Dergilerde Kurum Temelli Ortak Yazar Analizi.....       | 333 |
| <b>Şekil 5.41.</b> Avrupa'daki Dergilerde Kurum Temelli Ortak Yazar Analizi.....        | 334 |
| <b>Şekil 5.42.</b> Tüm Dergilerde Kurum Temelli Ortak Yazar Analizi.....                | 335 |
| <b>Şekil 5.43.</b> Amerika'daki Dergilerde Ülke Temelli Ortak Yazar Analizi.....        | 336 |
| <b>Şekil 5.44.</b> Avrupa'daki Dergilerde Ülke Temelli Ortak Yazar Analizi.....         | 336 |
| <b>Şekil 5.45.</b> Tüm Dergilerde Ülke Temelli Ortak Yazar Analizi.....                 | 337 |

|                                                                                                         |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Şekil 5.46.</b> Amerika'daki Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi.....                         | 340 |
| <b>Şekil 5.47.</b> Avrupa'daki Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi.....                          | 342 |
| <b>Şekil 5.48.</b> Tüm Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi.....                                  | 344 |
| <b>Şekil 5.49.</b> Amerika'daki Dergilerde Kaynak Temelli Ortak Atıf Analizi.....                       | 346 |
| <b>Şekil 5.50.</b> Avrupa'daki Dergilerde Kaynak Temelli Ortak Atıf Analizi.....                        | 348 |
| <b>Şekil 5.51.</b> Tüm Dergilerde Kaynak Temelli Ortak Atıf Analizi.....                                | 349 |
| <b>Şekil 5.52.</b> Amerika'daki Dergilerde Yazar Temelli Ortak Atıf Analizi.....                        | 351 |
| <b>Şekil 5.53.</b> Avrupa'daki Dergilerde Yazar Temelli Ortak Atıf Analizi.....                         | 352 |
| <b>Şekil 5.54.</b> Tüm Dergilerinde Yazar Temelli Ortak Atıf Analizi.....                               | 353 |
| <b>Şekil 5.55.</b> Amerika'daki Dergilerde En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referansları Analizi..... | 355 |
| <b>Şekil 5.56.</b> Avrupa'daki Dergilerde En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referansları Analizi.....  | 357 |
| <b>Şekil 5.57.</b> Türkiye'deki Dergilerde En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referansları Analizi..... | 359 |
| <b>Şekil 6.58.</b> Tüm Dergilerde En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referansları Analizi.....          | 360 |

## ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR

Hem yüksek lisans hem doktora eğitim süreçlerimde çok değerli bilgilerini ve deneyimlerini benimle paylaşan, tez çalışmalarım süreçlerinde çok önemli katkıları ve desteği olan, bana rehberlik eden, bir danışmandan çok öte yaşadığım her türlü sıkıntıda desteğini esirgemeyen ve tüm samimiyetimle kendisini ailemden biri olarak gördüğüm danışmanım Sayın Doç. Dr. Salih Börteçine AVCİ hocama,

Doktora tezimin hazırlanması sürecinde Tez İzleme Komitesinde yer alan ve kendi bilgi ve birikimlerini paylaşan Prof. Dr. Şükrü NİŞANCI ve Prof. Dr. Canan Nur KARABEY hocalarıma ve Tez Savunması Jürisinde yer alıp beni onurlandıran ve çok kıymetli önerileriyle bana yol gösteren Prof. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emirhan KULA hocalarıma,

Doktora öğrenimim süresince TÜBİTAK-BİDEB-2211/A Yurt İçi Lisansüstü Burs Programı kapsamında sağladıkları maddi destek olarak (kısmi) burs imkânı ile öğrenimime ilişkin hedeflerimi gerçekleştirmemdeki katkıları ve manevi olarak bir bursiyeri olmaktan onur duyduğum Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'na (TÜBİTAK),

Tüm eğitim hayatım boyunca üzerimde çok büyük emekleri olan, beni yetiştiren, her zaman yanımda olan, tüm sıkıntılı zamanlarımda desteklerini hissettiğim, evlatları olmaktan gurur duyduğum ve tüm emekleri için minnettar olduğum babam İbrahim KARATAŞ'a, annem Şükran KARATAŞ'a ve ablam Fatma ŞEN'e,

Son olarak hayatımın her aşamasında olduğu gibi lisansüstü eğitimim sürecinde ve bu tez çalışmasında önemli destekleri olan, beni her daim destekleyen, varlığıyla bana güç veren, hayat arkadaşım, eşim Zeynep Nur KARATAŞ'a ve hayatımıza neşe ve enerji katan, varlığına sonsuz şükrettiğim, ilk göz ağrım, canım kızım Ebrar KARATAŞ'a ve yaşadığım çok sıkıntılı ve zorlu bir dönemde hayatımıza giren, varlığıyla tüm sıkıntılarımı unutturan ve hayat enerjimi yeniden getiren, dünyamızı aydınlatan, mutluluk kaynağım, canım oğlum Alperen KARATAŞ'a

Sonsuz saygı, şükran ve teşekkürlerimi sunarım.



## GİRİŞ

Kamu Yönetim, tarihsel kökenleri çok daha eskilere dayanmakla birlikte, Woodrow Wilson'un (1887) "İdarenin İncelenmesi" (*The Study of Administration*) başlıklı makalesi ile bir akademik disiplin olarak kabul görmeye başlamıştır (Eryılmaz, 2019: 12). Kamu yönetimi disiplininin var oluşundan bugüne kadar birçok kuram ve paradigma çerçevesinde incelemesi ve tartışması yapılmıştır (Fry ve Raadschelders, 2017). Özellikle 20.yy'ın ortalarına kadar kamu yönetimi disiplini, kökenleri ABD ve Kıta Avrupası araştırmalarına dayanan örgüt, hukuk ve siyaset bilimi teorilerinden faydalanılarak açıklanmış ve (bunlara meyilli şekilde) geliştirilmeye çalışılmıştır (K. C. Doğan, 2017: 31). Bu dönemden sonra, özellikle 1930'lu yılların sonrasında geleneksel (ortodoks) kamu yönetimi kuramlarının sorgulanması ve kamu yönetimi kuramlarının geliştirilmesi açısından Elton Mayo'nun "Endüstriyel Uygarlığın İnsani Sorunları" (*The Human Problems of an Industrial Civilization*), Herbert A. Simon'un "İdari Davranış" (*Administrative Behavior*) ve Dwight Waldo'nun "İdari Devlet" (*The Administrative State*) adlı eserleri oldukça etkili olmuşlardır (Fry ve Raadschelders, 2017).

Kamu yönetimine ilişkin olarak 1970'lerin sonrasında ortaya çıkan yeni yaklaşımlar, kamu yönetiminin üç klasik savı olan "en iyi tek yol", "yönetim/siyaset ayrımı" ve "bürokrasi"yi reddetmektedir (Şener, 2005: 12). Post-modernizm tartışmalarıyla birlikte kamu yönetiminde kuram tartışmaları farklı bir boyuta taşınmıştır (M. Yıldırım, 2009). Bu kuram tartışmaları Khun'cu bir yaklaşımla paradigma krizi çerçevesinde de tartışılmıştır (Akbulut, 2007b: 6). Dolayısıyla genel bir perspektifle kamu yönetimi alanının kuramsal tartışmalarının çok fazla soru işaretleri taşımasına rağmen bunların kimlik krizi konusu üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Akbulut, 2007b: 5). Kamu yönetimi alanındaki bu kimlik krizinin disiplinin ilk doğuşundan itibaren var olan bir olgu olduğu öne sürülmektedir. Ayrıca bu kimlik krizinin ilk defa Waldo (1965) tarafından ortaya atıldığı, 1930'lu yıllardan beri süregeldiğini ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra zirve noktasına ulaştığını öne sürülmektedir (Üstüner, 1995). Kamu yönetimi disiplindeki kimlik krizinin temelinde "kamu" kavramının tam olarak tanımlanmaması yer almaktadır (Pesch, 2008: 170).

Konuyu daha geniş bir çerçeveden ele aldığımızda kamu yönetiminin bir disiplin olup olmadığı da tartışmalıdır. Bir disiplinin kendi metodolojisini, terminolojisini,

araştırma süreçlerini, araştırma alanlarını/konularını ve içeriğini belirleyebilmesi durumunda olduğu söylenmektedir (Ulusoy, 2007). Konuya bu yönüyle bakıldığında ise bir disiplin olarak kamu yönetimini diğerlerinde ayıran en temel özelliğin araştırma nesnesi/konusu olarak “devleti” ele alması göze çarpmaktadır (Raadschelders, 1999: 296). Raadschelders (1999) kamu yönetimi disiplinin hem başka disiplinlerle ortak araştırma alanlarına sahip olduğunu hem de farklı disiplinlerden çeşitli nitelikte ve boyutta faydalandığını öne sürmektedir. Nitekim kamu yönetiminin diğer disiplinlerle olan ilişkilerini tanımlamak, kamu yönetimi disiplinin tanımlamakta oldukça faydalıdır. Kamu yönetimi disiplininin kamu örgütlerini ele alması sebebiyle örgüt kuramları üzerine eğilmesi, multi-disipliner bir araştırma alanı olduğunu belirtirken, işletme yönetiminin verimlilik, etkinlik, müşteri memnuniyeti, performans, toplam kalite gibi bir çeşitli kavram ve yöntemlerini kullanması ise kamu yönetiminin inter-disipliner bir alan olduğuna yönelik belirtilerdir (Saklı, 2011: 101). Dolayısıyla kamu yönetiminin bu niteliğine dayanarak; kamu yönetimi alanında kuram ve yöntem açısından çoğulcu bir yapının olduğunu söylenebilir. Ancak kamu yönteminde kuramın yokluğunun savunulması, kuramın hiç oluşturulamayacağını temelindeki post-modern bir yapı içerisinde değildir. Kamu yönetiminde kuramın yokluğu iddiası, bağımsız bir kamu yönetimi kuramının olmadığı ve liberal bilim paradigması çerçevesinde böyle bir kuramın oluşturulamayacağı anlamını taşımaktadır (Akbulut, 2007b: 8). Genel bir ifadeyle kamu yönetimi disiplininin kuram oluşturma ve kuramları test etme konusuna ilgisiz kaldığı söylenmektedir. Dolayısıyla kamu yönetiminde belli bir bağımsız kuramın olmayışının ve bu ilgisizliğin disiplinin kimlik krizine yol açtığı öne sürülebilir.

Üstüner’in (1992) kamu yönetiminde kimlik tartışmalarının çözümünde asıl odağın epistemolojik sorulardan ziyade ontolojik sorular üzerine kayması gerektiği varsayımı, bu tartışmaların çözüme kavuşmayacağını ve sürekli devam edeceğinin göstergesidir. Diğer taraftan Üstüner’in (1992) bu iddiası kamu yönetimi alanının niteliğine ilişkin olarak test edilirse sonuç olarak kamu yönetimi alanının monotetik bir yapıdan ziyade inter-disipliner bir nitelikte olduğu sonucuna ulaşılabilir. Dolayısıyla konuyla ilgili tartışmalara metodolojik yaklaşımlar perspektifinden bakmakta fayda vardır. Bir konuyla ilgili iddia edilen sorunun ontolojik ve epistemolojik değerlendirmesinin yapılması bütünüyle çözüm üretemeyeceği ve bu çözüm arayışlarının metodoloji içerisinde de saklı olabileceğini öne sürebiliriz. Bu iddianın öne sürülmesinin arkasında metodolojik olarak

seçimlerin veya disiplinin metodolojik olarak sınırlılıklarının olması, dolaylı olarak ontolojik ve epistemolojik varsayımlara yönelmekte ve bunlar üzerinde de değışmelere sebep olmaktadır. Diğeri bir ifadeyle metodolojik olarak disiplinin sorunlu olması veya diğeri disiplinlerden çarpık ve/veya aşırı faydalanması, disiplinin ontolojik kökenlerini etkilemektedir. Böylelikle konunun hem eksik kalan yönü tamamlanmış hem de sorun üzerinde çözüm üretmek yerine yeni sorunlar/sorular da ortaya atılabilecektir. Bu sebepten dolayı kamu yönetimi alan yazınında ortaya konulan bilimsel çalışmalara bakmakta fayda vardır. Dolayısıyla araştırmanın temel sorusu, kamu yönetimi disiplinini kimlik krizi yaşamasında metodolojinin etkisi varlığının olup olmadığına ilişkindir.

Kamu yönetimi alanında “kimlik krizi”, “epistemoloji krizi” gibi sorunların olduğunu öne süren araştırmacıların birçoğunun konuyu tarih-üstü ve mekan-dışı bir çerçeveyle incelemeye çalışmadığı görülmekte (Akbulut, 2007b: 8); yani belli bir kuramsal yaklaşım kazandırma niyetleri yoktu ve çözüm önerilerinin ise epistemolojik düzlemde yer aldığı görülmektedir (Üstüner, 1992; 1995: 69). Bu sebeplerden dolayı kimlik krizinin sürekli devam ettiği iddia edilmekte; bazı araştırmacılar çözüm için kamu yönetimine yönelik bakış açısının ontolojik düzeye kaydırılmasında olduğu öne sürülmektedir (Üstüner, 1995: 69; Bayrak, 2018). Diğeri taraftan Raadschelders’e (2011a) göre ise kamu yönetiminin krizi, alanın multi-disipliner ve inter-disipliner bir özellikte olmasından kaynaklanmaktadır (Saklı, 2011: 101). Kamu yönetiminde tümevarım tarzında bütünleşik ve birleşik bir teori oluşturulması durumunda; kamu yönetiminin adeta kendi mezarını kazacağı iddia edilmektedir (Raadschelders, 1999: 298). Ayrıca kamu yönetimi alanında epistemolojik ve metodolojik çoğulculuğun olması, kamu yönetimini inter-disipliner bir konuma sürüklenmekte ve bu durum ise kamu yönetiminle bütünlükçü ve tümevarımsal bir teorinin oluşturulmasına engel olmaktadır. Nitekim bu durum dolaylı olarak kamu yönetiminde araştırmaların temel nesnesinin zaman içerisinde kaymasına ve dolayısıyla kamu yönetiminde bir kimlik krizinin varlığı algısına yol açmaktadır.

Kimlik krizine ilişkin olarak yapılan araştırmaların geneli kuramsal tartışmalar ve yeni iddialar içeren çalışmalardan oluşmaktadır. Bu çalışmaların genelinde kimlik krizine neden olan faktörler ya da bu krizin sonuçları üzerinde durulmaktadır. Bunu yaparken ise kuramsal tartışmalar üzerinden hareket edilmekte ve “kamu yönetiminde kuramın yokluğu” tartışmaları kimlik krizi gibi değerlendirilmektedir (Üstüner, 1986, 1992, 1995,

2000; Leblebici, 2001; Vigoda, 2003; Özer, 2006; Kalfa, 2011). Bu çalışmalar çoğunlukla konuyla ilgili tartışmaları genellikle betimlemenin ötesine geçemeyen ve nedenleri/sonuçları konusunda bir temel iddiası olan çalışmalardır. Diğer taraftan kimi çalışmalar ise pozitivizm/yorumsamacılık(hermönetik)/eleştirel kuram/post-pozitivizm eksenin de konuya yaklaşmaktadır (Güler, 1994; Şener ve Özcan, 2015). Literatürde genel olarak kimlik krizi tartışmaları bu şekilde araştırılmaya veya çözümlenmeye çalışılmaktadır. Literatürdeki konuyla ilgili araştırmaların genellikle tarihsel olarak disiplinin incelenmesine dayalı literatür tartışmalarını içeren kavramsal çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu literatür çalışmalarında ise sistematik bir inceleme değil; temel iddialarını destekleyici kanıtlar/eski iddialar öne sürülmektedir.

Ayrıca genel bir kanıyla ontolojik değerlendirmelerin kimlik krizini çözeceği öne sürülmektedir (Bayrak, 2018: 208). Sonuç olarak literatürde kimlik krizi araştırmaları ontolojiye eğilimin önemini vurgulamakta ancak bu vurgunun ötesinde herhangi bir analiz/saha çalışması/kanıtlayıcı doküman sunmamaktadır. Dolayısıyla savunulan konular bilim felsefesi tartışmalarının dışına çıkamamaktadır.

Diğer taraftan literatürde oldukça önemli bir konu olan yöntem sorunu tartışmaları kimlik krizi konusundan bütünüyle bağımsızmış gibi salt metodoloji tartışmaları içerisinde ele alınmaktadır (Berkman ve Kozan, 1979; Heper ve Berkman, 1979; Berkman, 1987; Üsdiken ve Pasadeos, 1992a, 1992b, 1993; Üsdiken, Selekler ve Çetin, 1998; Üsdiken ve Erden, 2002). Bu çalışmalar ise sistematik birer literatür taraması yapmasına karşın, bu yöntem sorunun sonuçları konusunda disiplinin kimlik krizine etkileri analiz edilmemektedir. Yani kamu yönetiminde bir yöntem sorunun olduğu kabul edilmekle birlikte bunun disipline etkisi konusunda önemli bir kaygı oluşturmadığı izlenimleri bulunmaktadır. Bu çalışmalarda yöntemsel olarak kamu yönetiminin kullandığı araçlara yer verilmektedir. Ancak bu yöntemlerin diğer disiplinlerden yararlanmanın etkileri konusuna çok fazla değinilmemektedir (Saklı, 2011).

Araştırılmak istenilen konuya ve araştırma sorusuna daha genel bir pencereden baktığımızda; konunun “kuramsal” ve “yöntembilimsel” bir değerlendirme içerdiği görülmektedir. Bu çalışma kapsamında değerlendirilecek olan her iki boyutta, üzerinde oldukça dikkat durulması gereken ve özenli analiz gerektiren konulardır. Nitekim literatürde hem kuram hem yöntembilim konularındaki çalışmaların oldukça fazla

düzeyde kavramsal tartışmalara yer verdiğini görülmektedir (Güler, 1994; Ergun, 1997; Akbulut, 2007b; Şener, 2007; M. Yıldırım, 2009). Belli bir saha araştırması veya tarihsel karşılaştırma içeren araştırmaların genellikle yüzeysel olarak disiplin krizini değerlendirdiği görülmüştür. Yöntembilim üzerinde yapılan araştırmalarda ve analizler de ise alandaki çalışmaların genellikle hangi yöntemi kullandığına ilişkin bilgiler verilmekle yetinilmiştir. Literatür taramasında bu konularla ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir. Diğer taraftan kamu yönetiminde kuram tartışmalarının Üstüner'in (1992) ifade ettiği ve hatta kendinin de önerdiği üzere ontoloji ve epistemoloji üzerinde odaklanıldığı ve odaklanması gerektiği değerlendirilmesi yapılmıştır. Ancak metodolojinin kamu yönetimindeki kimlik krizi tartışmalarının üzerindeki etkisi değerlendirilmesine rastlanılamamıştır. Bu sebepten dolayı bu konunun araştırılması gerekliliği hissedilerek; kuram ve yöntembilim tartışmalarına bir çözüm sunmanın ötesinde yeri sorular ve sorunlar ortaya atarak konuya dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Sonuç olarak literatürde kamu yönetimi disiplininin kimlik krizine yol açan nedenlerin epistemolojik ya da ontolojik konulara odaklanılarak çözülebileceği iddiaları metodolojiyi önemsiz gibi göstermektedir. Ancak kamu yönetimi disiplinindeki kuram tartışmalarının uzun süredir devam etmesi, disiplinin bir paradigmatik kayma yaşadığını göstermektedir. Burada ontolojik sorunlar yerine epistemolojik sorunlara, epistemolojik sorunlar yerine ise metodolojik sorunlara odaklanıldığı görülmektedir (Bayrak, 2018: 192). Dolayısıyla bu kayma durumunun çözümü ontolojik sorunları ele almakla olamayacaktır. Bu sorunun çözümü için ilk olarak ontoloji, epistemoloji ve metodoloji birlikte ele alınarak, disiplin içerisinde bu alanlarının gerçek niteliklerinin belirlenmesi gerekmektedir. Yani bilim felsefesi tartışmalarının gerçek anlamda kamu yönetimi disiplinin için tartışılmadığından dolayı bu paradigma kayması yaşanmaktadır. Bu tartışmanın yanı sıra kamu yönetimi disiplinin inter-disipliner ve multi-disipliner özelliğinden kaynaklı olarak kimlik krizine etkisi de değerlendirilmelidir. Dolayısıyla kamu yönetiminin metodolojik olarak varsayımları ve diğer disiplinlerden yöntem ödünç almasının öne sürülen bu paradigma kaymasına ve dolayısıyla kimlik krizine yol açtığı öne sürülebilir.

Bu çalışmanın temel amacı kamu yönetimi alanındaki kimlik krizi tartışmalarından yola çıkarak bu tartışmaların öncülü veya sonucu sayılabilecek olan yöntembilimsel tartışmaların etkilerini değerlendirmektedir. Bu araştırma neticesinde kamu yönetimi

alanının özelliklerinin (ya da disiplinin kimliğinin) oluşmasında veya tartışmaların ortaya çıkmasında; “kuram” ve “yöntembilim” konularının etkileri belli ölçüde tespit edilmesi hedeflenmektedir. Nitekim burada kesinlikle kamu yönetiminin “kimlik krizi” (Üstüner, 1995; Leblebici, 2001; Özer, 2006; Kalfa, 2011; Kayıkçı, 2017; Bayrak, 2018) konusuna çözüm önerisi getirmek gibi oldukça iddialı bir amaç yoktur. Burada amaç belli bir yöntem dâhilinde yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak; kimlik tartışmalarını başka yönlerden ele almak ve tartışmalara yeni bir bakış açısı kazandırıp alan yazınına katkı sağlamaktır. Kamu yönetimi alanının kendine özgü özelliklerinden dolayı ve özellikle siyasal yaklaşımlardan etkilenen bir yapısının olmasından dolayı alan yazınının her geçen gün yenileneceği ve bu çalışmanın da bu literatür içerisinde sadece küçük bir konuyu teşekkül ettiği bilincinde olarak elde sonuçların ve yapılan değerlendirmelerin “en iyi tek yol” iddiasından bulunulmamaktadır. Dolayısıyla kamu yönteminde kuram ve metodoloji tartışmalarının genel bir perspektifini çizerek oturduğu konumu resmetmek veya bunu resmedebilecek elverişli bir çerçeve sunmak hedeflenmektedir.

Kamu yönetiminde yaşanan paradigma değişimleri disiplinde ontolojik (araştırma nesnesi) bir değişim yaşanmasına neden olmuştur. Bir diğer ifadeyle bilimsel araştırmalarda “Devlet”in nereye oturtulacağı konusunda değişime uğramıştır. Devlete ilişkin iki temel bakış açısı olan “Devlet Merkezli” ve “Toplum Merkezli” ayrımının ötesinde “toplum içerisinde devlet” (Migdal, 2001; Yalman, 2012: 78) yaklaşımı ortaya çıktığı öne sürülmektedir. Dolayısıyla Üstüner’in (1992) kamu yönetimi disiplindeki kimlik krizinin çözümü noktasında ontolojik soruları üzerinde durulması gerektiği tezi metodolojik ve kuramsal tartışmaların altında kalmadığı görülebilir. Dolayısıyla disiplinin kimlik krizinde metodolojik sorunların açıklığa kavuşturulması hem doğrudan hem de dolaylı olarak kimlik krizine çözüm üretebilecektir. Bir diğer ifadesiyle kamu yönetimi alanında varlığını 1960’lı yıllardan bu yana sürdüren kimlik krizi iddiası ve tartışmasında disiplinin araştırma nesnesini araması ve ontolojik kayma yaşamasının temelinde sanılanların aksine disiplinin kendine özgü metodolojisinde yetersizliğinin veya zayıflığının varlığını öne sürülebilir. Nitekim kamu yönetimi alanındaki en iyi dergilerinde yayımlanan araştırmalarda, disiplinin araştırma alanına giren meta sorunların çözümü yerine daha küçük ve önemsiz sayılabilecek konulara daha fazla ağırlık verilmesi, disiplinde işlevselci yaklaşımların ve giderek alanda etkisini artıran örgüt

bilimini ve işletme biliminin bir yansıması olduğu öne sürülebilir. Dolayısıyla kamu yönetiminin inter-disipliner niteliğinden kaynaklı olarak diğer disiplinlerin yöntemlerinden fazlaca yararlanmasından dolayı, kamu yönetiminin kimlik krizi yaşadığını öne sürülebilir. Bu iddianın doğrulanması durumunda ise kamu yönetimi alanına genel olarak yöntemsel açıdan ve incelenen konular bakımından bir yol haritası çıkarılacaktır. Bu yol haritasında kamu yönetiminin en çok başvurduğu/araştırdığı konular, en çok kullandığı yöntem, bilim felsefesi açısından konumu gibi büyük resmi görebilecek başlıklar ortaya konulabilecektir. Dahası kimlik krizi tartışmalarına yeni bir bakış açısı sunarak asıl üzerinde durulması gerektiği öne sürülen (ontolojik konuların) konuya eğilebilmenin öncesinde yöntembilim'in konumu tespit edilecektir. Böylelikle paradigmatik kaymada ilk düzeltme yapılabilecektir. Diğer bir ifadeyle metodoloji kendi yerinde kullanılarak epistemolojinin ontoloji yerine kullanılmaması ve böylelikle ontolojik konuların gün yüzüne çıkarılabilemesinin yolu açılacaktır.

Kamu yönetimindeki kuram yokluğu (Akbulut, 2007b) ve disiplin krizi (Güler, 1994) tartışmalarının genellikle ontolojik bir düzlenme oturduğunun ve bu ontolojik düzelenden epistemolojik düzeleme doğru kaymasının bu krizi çözeceği yönündeki iddiaların (Üstüner, 1995) yanı sıra bu tartışmanın metodolojik bir yönünün olduğunu görmek şüphesiz ki bu çalışmanın yeni bulgular ortaya çıkaracağını iddia etmektedir. Özellikle bu konudaki tartışmaların hala kavramsal ve teorik şekilde yapıldığı (Saklı, 2011) göz önüne alındığında bu çalışmanın uygulamaya yönelik (literatür analizi) bir bakışının olması yeni bilgilerin ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır. Üstelik bu tartışmaların ülkesel mi yoksa küresel mi olduğu, ya da ulusal literatürün bu konularda nerede yer aldığı da tespit edilebilecektir. Kamu yönetimi alanında ya da genel olarak yönetim alanında yapılan araştırmaların (makale, tez, bildiri vb.) belli bir sistematik dâhilinde paradigmalarının ve yöntemsel yaklaşımlarının incelenmesine (Berkman ve Kozan, 1979; Üsdiken ve diğ., 1998; Özen, 2000; Sağlam Arı ve diğ., 2009a, 2009b; Köseoğlu ve Demirkol Duyar, 2017) yönelik incelenmesi yeni bir durum değildir. Ancak bu çalışmaların genelinde kamu yönetimi alanında yapılan çalışmaların araştırma metodolojileri ve konuları incelenmiştir. Dolayısıyla betimsel bir araştırmanın üstüne çıkıldığını söylemek zordur. Bu çalışmalar özlerinde yönetim alanındaki araştırmaların yöntembilim sorunlarını ortaya koymak veya bu sorunları zaman içerisinde evrimini tanımlamak üzerine yapılmıştır (Köseoğlu ve Demirkol Duyar, 2017: 183). Ayrıca bazı

Çalışmaların kamu yönetimi alanındaki araştırmaların nitel ve nicel paradigmalardan hangisini kullandığını tespit ederek; bu çalışmaların alana katkıları ve karma yöntemlerin ön plana çıkarılması gereklilikleri vurguları yapılmaktadır (Ospina, Esteve ve Lee, 2018: 601-602). Literatürde bu konuyla ilgili yapılan çalışmalar ve içerikleri literatür taraması bölümünde ayrıntılı olarak verilmiştir. Bu çalışmanın literatürdeki diğerk çalışmalardan ayrılan tarafı, belki de diğerk çalışmaların ihmal ettiğı tarafı; alandaki çalışmaların yöntemsel farklılıklarının veya “sorunlarının” (Hendren, Luo ve Pandey, 2018; Ospina ve diğ., 2018) kamu yönetimi disiplinini bir kimlik krizine yöneltmeye veya kuramsal gelişmenin aksamasına neden olup olmadığının araştırılmasıdır. Belki de bu durum kesinlikle bilinçli olarak yapılan veya yapılması gereken bir konudur. Nitekim Raadschelders’a göre (1999) kamu yönetimi alanında bütünsel ve tümevarımsal bir kuram oluşturmak, disiplinin kendi kuyusunu kazmasına yol açacaktır. Bu alışma kapsamında yapılacak incelemeler sonucunda, kamu yönteminin disiplinler-arası bir niteliğinden kaynaklı olarak mı yoksa yöntembilimsel bir sorundan dolayı mı kuram oluşturulamadığı sorusu da çözümlenmeye veya buna yönelik farklı bir bakış açısında geliştirilmeye çalışılacaktır. Dolayısıyla Raadschelders’ın iddiasına yönelik çeşitli çıkarımlar yapılabilecektir.

Bu alışma kapsamında yapılacak olan araştırmanın yöntemi, temelde içerik analizi (sistematiik derleme analizi) olarak belirlenmiştir. Kamu yönetimi alanında yapılan akademik çalışmaların (makaleler) içerikleri analiz edilerek araştırma sorusuna cevaplar aranmaktadır. Çalışmanın metodoloji kısmını; örnekleme, araştırma tasarımı, verilerin toplanması ve bu verilerin/buğuların değerkendirilmesi olarak dört ana kısımda toplanabilir. İncelenen akademik çalışmaların değerkendirilmesi ve sayısal olarak belirli sınıflar içerisine toplanması niceliksel bir çalışma olacağını göstermektedir. Fakat bu çalışma kapsamında sadece sayısal istatistiklerin toplanması ve yorumlanması üzerinde durulmamaktadır. Kamu yönetimi alanında kimlik krizi ve yöntembilim tartışmalarının irdelenebilmesi için nitel bir çalışmayı da gerekli kılmaktadır. Başka bir ifadeyle; incelenen çalışmaların kullandıkları yöntemlerin tespit edilmesi ve bunların sayısal olarak ifade edilmesinin yanı sıra, bu çalışmaların ontolojik, epistemolojik ve metodolojik varsayımlarının ve dolayısıyla yöntembilimsel bakış açılarının tespit edilmesi sayesinde, kamu yönetimi kuramı için katkıları da değerkendirilmektedir. Sonuçta karma bir araştırma paradigmasından hareket edilmeye çalışılmaktadır. Nitekim kamu yönetimi



disiplininde yöntem sorunun/krizinin eleştirisinin yapıldığı bu çalışmada karma araştırma yöntemleri kullanılarak aslında bu tarzda yöntemlerin disiplinlerin temel konular hakkında bilgilere ulaşmada daha etkili olduğu gösterilmektedir.

Metodoloji kısmının ilk ve oldukça önemli aşaması örnekleme aşamasını oluşturmaktadır. Örneklemenin doğru olarak yapılması, çalışmanın sonuçlarının geçerliliği ve genellenebilirliği açısından önem arz etmektedir. Bundan dolayı araştırma sorusuna en doğru cevabın bulunabileceği ve araştırmanın sınırlılıklarının en az düzeyde kalabileceği bir örnekleme yöntemi benimsenmiştir. İlk olarak yapılmak istenilen çalışmanın disipline yeni bilimsel bilgi üretmesi belenen akademik makalelerin üzerinde odaklanılması gerektiği düşünülmüştür. Nitekim bildirilerin veya kitapların birçoğunun (genellikle) kurama veya yöntembilimine katkıdan ziyade daha çok bilgi vermek veya özel konulara odaklanmak amaçlarını taşıdıkları düşünüldüğü için bilimsel makalelerin incelenmesi gerekli görülmüştür. Araştırmayı sadece makaleler özelinde kısıtlamak, kamu yönetimi alanının bütününe yansıtmadığı eleştirisini beraberinde getirebilir. Fakat kuramsal ve metodolojik tartışmaların en net şekilde görülebileceği yerin alanın en iyi dergilerinde yayınlanan makaleler olduğu düşünülmüştür. Makaleler üzerinde bir araştırma yapılmasının kararlaştırılmasının devamında hangi makaleler veya dergiler üzerinden bu çalışmanın yürütülmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu noktada ise akademik dergilerin farklı kamu yönetimi yaklaşımlarına sahip ülkelerin dergilerinden seçilmesine karar verilmiştir. Bu dergilerin tümü uluslararası olarak en iyi endekslere sahip dergiler arasında seçilmeye özel gösterilmiştir. ABD kaynaklı olarak beş akademik dergi, Avrupa ülkeleri kaynaklı beş dergi ve Türkiye’den beş akademik dergi seçilmiştir. ABD merkezli, Avrupa merkezli ve ulusal kaynaklı beşer derginin kamu yönetimi disiplinin gelişimini, disiplin içerisindeki kuramsal ve metodolojik tartışmaları bütünüyle kapsamayacağı bir kesinliktir. Fakat seçilen bu dergilerde kamu yönetimi alanındaki önemli tartışma konularının ve yöntemsel çeşitliliğin fazla olmasından dolayı, disiplin tartışmalarını yansıtabileceği savunulabilir. Seçilen bu dergilerde kamu yönetimiyle ilgili olanların taranabilmesi ve kuram tartışmalarının gelişiminin metodoloji tartışmalarıyla birlikte ele alınabilmesi için bu dergilerin geriye dönük olarak 11 yıllık makaleleri (2011-2021) incelenmesine karar verilmiştir.

Araştırma metodolojisinin ikinci kısmı araştırma tasarımının yapılmasıdır. Araştırmanın asıl uygulamasının yapılacağı kısım olan bu aşamada; araştırmaya konu

olan makalelerin içerik analizinin nasıl yapılması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Araştırma sorusuna cevap arayacak bir şekilde; incelenecek olan makalelere çeşitli sorular yöneltilerek bu makalelerin bu sorulara verdiği cevaplar elde edilmeye çalışılacaktır. İlk olarak “bu çalışmanın kuramsal temeli nedir” sorusu üzerinden çalışmaların benimsemiş olduğu yaklaşımın kamu yönetimi disiplini tartışmalarında hangi noktada olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla bu kısımda üzerinde çalışılan makalelere ontolojik ve epistemolojik olarak çeşitli sorularda yöneltilecektir. Dolayısıyla “araştırmanın nesnesi ve nedeni” sorularına cevaplar aranacaktır. İkinci olarak çalışmaların kuramsal temelini olmaması (bilinçli ya da bilinçsiz) durumunda araştırmanın ontolojik, epistemolojik ve metodolojik varsayımlarını yönlendiren şeyin ne olduğu tespit edilmeye çalışılmaktadır. Bunu tespit edebilmek için ise incelenecek makalelerin yöntemsel yaklaşımlardan hangisine sahip olduğu (pozitivist, yorumsayıcı, eleştirel, post pozitivist, post modernist) tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Bunun devamında çalışmaların yöntemsel olarak ne durumda olduğunun tespit edilebilmesi ve bu durumun disiplinin kimlik krizi üzerindeki etkisine bakabilmek için metodolojik yaklaşımları değerlendirilmektedir. Bunu yaparken literatürde sayıca oldukça fazla olan araştırmaların (Berkman ve Kozan, 1979; Berkman, 1987; Üsdiken ve Pasadeos, 1992a, 1992b, 1993; Üsdiken ve diğ., 1998; Özen, 2000; Üsdiken ve Erden, 2002; Sağlam Arı ve diğ., 2009a, 2009b; Köseoğlu ve Demirkol Duyar, 2017; Hendren ve diğ., 2018; Ospina ve diğ., 2018) tekniklerinden faydalanılmıştır. Yapılacak olan bu bibliyometrik analizlerde araştırılan tüm ölçütler Ek-1’de verilmiştir.

Ayrıca üzerinde inceleme yapılan makalelerin konuları genel hatlarıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Bu konulardan yola çıkarak kamu yönetimi disiplinin araştırma nesnesi bakımından nasıl bir konumda olduğu, bu konuların hangi disiplin veya disiplinlerin çalışma alanlarına daha yakın olduğu belirlenmektedir. Ayrıca bu konuların kamu yönetim disiplini açısından hangi alt bilim dallarına daha fazla önem verildiğini de göstermektedir. Son yıllarda kamu yönetiminde en çok hangi konularda araştırma yapıldığı görülerek kimlik krizinin hala bir araştırma nesnesi belirsizliği durumunun olup olmadığı da böylelikle belirlenebilmektedir.

Metodoloji kısmında şimdiye kadar yapılması planlananlar bu çalışmanın uygulama kısmının ilk adımını oluşturmaktadır. Nitekim bu ilk adımda akademik

Çalışmaların yöntembilimsel değerlendirilmesi disiplinin yöntem kullanma konusunda nerede olduğunu tespit etmemizi sağlayacaktır. Bu ilk araştırma sonucunda elde edilen verilerin tümü MAXQDA programı vasıtasıyla nitel veri analizine tabi tutularak; çalışmanın temel tezleri bu şekilde sınanmaya çalışılacaktır. Ayrıca bu program vasıtasıyla kamu yönetimi araştırmalarının son 11 yıllık dönemde önem verdiği anahtar kelimelerden tespit edebilecektir. Nitekim bu sonuç disiplinin araştırma nesnesi arayışının (Güler, 1994) ne konumda olduğunu gösterebilecektir. Ayrıca yöntembilimsel ve kuramsal yaklaşımlar da tasnif edilebilecek ve karşılaştırılabilecektir.

Bu alışma kapsamında yapılması planlanan bir diğer görgül araştırma yine incelenecek olan bu çalışmalardan yola çıkararak yapılmaktadır. İnceleme kapsamına alınan bu eserlerin kullanmış olduğu yöntemler ya da dayandığı kuramlar kadar; eserlerde yapılmış olan atıflarda büyük öneme sahiptir. Dolayısıyla incelenen eserlerin tümünde hangi eserlere daha fazla atıf yapıldığı araştırılmaktadır. Bu araştırmada sadece atıf sayıları ve en çok hangi eserlere yapıldığını ötesinde en çok atıf yapılan eserlerin ayrıntılı olarak tekrar nitel veri analizine tabi tutulmaktadır. Böylelikle araştırılacak 11 yıllık süreçte atıfların yöneldiği konular, kuramlar, yöntemler tespit edilebilecektir.

Bu kapsamda ilk olarak analiz edilen her derginin son 11 yıllık dönemde en çok atıf alan makaleleri tespit edilmiştir. Dolayısıyla 15 dergiden 5'er makale olmak üzere toplam 75 makale atıf analizi kapsamına alınmıştır. Bu 75 makale yukarıda ifade edilen kriterlere (Ek-1) göre tekrardan bir içerik analizine tabi tutularak, bu makalelerdeki durumlar (konu ve yöntem) tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu analizinin devamında 75 makalenin tümünün kaynakçalarındaki eserler tek tek ele alınarak bu makalelerde ortak olarak kaynakçada yer verilenler belirlenmeye çalışılmıştır. Böylelikle hem en fazla kaynak gösterilen eserler belirlenirken hem de bu kaynakların hangi makalelerde ortak kullanılmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu eserler çeşitli alt kriterlere göre tekrar bir analize tabi tutulmuşlardır. Atıf analizleri ve atıf ağbağ analizleriyle ilgili olarak ayrıntılı ve açıklayıcı bilgi tez çalışmasının yöntem kısmında ve analiz uygulamalarının sonuçlarının ele alındığı beşinci bölümde ayrıntılı şekilde ifade edilmektedir.

Uluslararası literatürde, kamu yönetimi alanındaki çalışmaların analiz edilmesi amacı taşıyan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların kamu yönetimi disiplini içerisinde farklı konulara ya da farklı inceleme birimlerini (makale veya tez gibi) analiz

ettikleri görülmektedir. Cigler ve Neiswender (1991) yapmış oldukça çalışmayla ABD’de yayımlanmış kamu yönetimi kitaplarında bürokrasiye karşı bakış açılarını incelemişlerdir. Houston ve Delevan (1990) kamu yönetimi alanında oldukça etkili kabul edilen akademik dergileri incelemiş ve yapılan çalışmaların genel bir fotoğrafını çektikten sonra, alandaki ampirik çalışmaların doğasını ortaya koymuşlardır. Cleary (2000) yapmış olduğu çalışmasında kamu yönetimi alanındaki doktora tezlerini (168 tez) amaç, metodoloji, teori, nedensel ilişkiler, konunun önemi ve güncellik kriterleri bakımından değerlendirmeye tabi tutmuştur. Groeneveld ve diğerleri (2015) kamu yönetiminde nitel araştırma yöntemlerinin doğasını, eğilimini ve yöntemini ortaya koyabilmek amacıyla kamu yönetimi alanında önemli dergilerden seçtiği binden fazla makaleyi incelemiştir. Moon ve diğeri (2014) ise yukarıda sayılan ABD kaynaklı çalışmaların yanı sıra Güney Kore’de yayımlanan üç önemli dergideki binden fazla makaleyi, kamu yönetimi disiplinin ilgilendiği konuları ve kullanılan yöntemleri tespit etmek amacıyla analiz etmiştir. Wu ve diğerleri (2013) yine ABD kaynaklı dergilerden ziyade Çin ve Tayvan’da yayımlanan altı kamu yönetimi dergisinde on yıllık süre içerisinde yayımlanan makaleleri (2 binden fazla) kamu yönetimi disiplinin ilgilendiği konulara ve yapılan araştırmaların niteliği bakımından analize tabi tutmuşlardır.

Ulusal alan yazınına bakıldığında ise 1980’li yıllardan itibaren sürekli olarak alan yazını anlamaya ve araştırmaya yönelik çalışmaların (Berkman ve Kozan, 1979; Berkman, 1987; Üsdiken ve Pasadeos, 1992a, 1992b, 1993; Üsdiken ve diğ., 1998; Özen, 2000; Üsdiken ve Erden, 2002; Sağlam Arı ve diğ., 2009a, 2009b; Köseoğlu ve Demirkol Duyar, 2017) olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın sadece belli bir dergi veya belli bir kongredeki bildiriler üzerinde sınırlı kalmasından dolayı ulusal kamu yönetimi literatürünü bütünüyle yansıtmaya niteliği sınırlıdır. Bu çalışmalarda kullanılan yöntemler ve araştırma süreçlerinin uluslararası literatürde olduğu gibi kendi bağlamında yapıldığı ve belli bir çerçeveye oluşturmak amacıyla yapıldığı tespit edilmiştir. Ulusal literatürde makalelerin, tezlerin ve bildirilerin konularının tasnif edilmesi ve yöntemlerin tespit edilmesini içerdiği görülmektedir. Berkman (1987) ulusal düzeyde kamu yönetimi alanında en iyi dergi olarak kabul edilen Amme İdaresi Dergisi 20 yıllık sürede yayımlanan makalelerin (yaklaşık 500) konularının, kullanılan yöntemlerin ve bunların zamana göre değişimleri incelemiştir. Üsdiken ve diğerleri (1998) kamu yönetimi ulusal düzeyde kamu yönetimi yazınına egemen anlayışın oluşumuna ve nasıl geliştiğini

incelerken tematik bir içerik analizi yapmıştır. Üsdiken ve Pasadeos (1992a, 1992b, 1993) ise ulusal düzeyde kamu yönetimi disiplininin bibliyometrik analizi yaparak kamu yönetimi alanındaki çalışmaları değerlendirmişlerdir. Heper ve Berkman (1979; 1987) ise kamu yönetimi alanında çalışma yapan araştırmacılarla yapılan mülakatlar sonucunda elde ettiği bulgular doğrultusunda disiplinin kuramsal ve yöntemsel sorunlarının tespit edilmesine katkı sağlamıştır.

Hem uluslararası alan yazınında hem de ulusal alan yazınında yapılan çalışmalardan görüleceği üzere; disiplinin kuram ve yöntem tartışmalarının araştırılmasına ilişkin olarak yapılan çalışmaların belli bir bağlama sıkıştığı, özellikle ülkesel bir sınıra sıkıştığı, kendi içerisinde bir değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Ele alınan konunun ulusal ve uluslararası düzlemde nasıl konumlandırıldığının birlikte ele alınması ve dolayısıyla farklılıkların da tespit edilmesi gerekmektedir. Karataş ve Avcı (2017) kamu kurumlarında çalışanları ilgilendiren bir konuyla ilgili olarak yapmış oldukları çalışmada hem ulusal hem uluslararası literatürü belli bir sistematik içerisinde incelemekte ve ulusal düzeyde konunun ele alınışının kültürel göreliliği ihmal ettiği ve uluslararası alandan doğrudan aktarım yaptığını tespit etmişlerdir. Nitekim bu çalışma kapsamında hem ulusal hem de uluslararası alanda kamu yönetiminde kuram ve yöntembilim tartışmaları dikkate alınarak analizler yapılmaktadır. Dolayısıyla bu tartışmaların oluşmasında ülkesel veya bölgesel farklılıklar dikkate alınmakta ve bunlar ortaya çıkarılmaktadır.

Yapılacak olan sistematik ve oldukça kapsamlı bu çalışmanın sonucunda kamu yönetimi alanındaki temel konu başlıkları ve bu başlıkları araştırma için kullanılan yöntemler tespit edilebilecektir. Dolayısıyla ontolojik konularda ve yoksa metodolojik alandaki sapma mı kimlik krizinde daha etkili bu görülebilecektir. Böylelikle kimlik krizi açısından görmezden gelinen ancak ontolojik konuları görmeden gelindeki paradigma kaymasında (ontoloji, epistemoloji ve metodoloji) yerine bir diğerinin gelmediği metodolojik alan eğer gerçekten olması gerektiği gibi doldurulursa; diğer kaymalar da dolaylı olarak kendi alanına geçebilecektir.

Son 11 yıllık süreçteki alanın en iyi dergilerinde makaleler üzerinde yapılacak olan kapsamlı analizler öncesinde, genel olarak bu çalışmalar gözden geçirildiğimde; kamu yönetimi disiplininin yöntemsel açıdan pozitivist denilebilecek bir şekilde ele alındığı ve

işletme, örgüt yönetimi gibi alanlardan oldukça fazla şekilde yöntem yararlanışının olduğu görülmektedir. Bu aşırı yararlanma hali, yöntemin yanı sıra araştırılan konularında kamu yönetimi disiplinin de yaşanıyor muşçasına aktarılmasına yol açabilmektedir. Diğer bir deyişle kamu ve özel yönetim/örgüt yapısı tamamen aynı gibi düşünülerek hareket edilmekte ve işletme yönetimi biliminin kullandığı yöntemlerin kamu yönetimine aktarılırken konuların da aktarıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu durum kamu yönetiminin asıl konularının bir kenarda kalarak tali denilebilecek konulara (çoğunlukla insan kaynakları yönetimi ve davranış bilimi) yöneldiği görülmektedir.

Çalışmada son 11 yıllık bir dönemdeki ve sadece belli başlı dergilerdeki çalışmaları incelenecek olmasından dolayı, kesitsel bir zaman dilimi içerisinde disiplinin durumu incelenebilecektir. Nitekim disiplinin doğusundan bu yana tüm gelişim evresinin incelenmesi elbette kimlik krizi açısından oldukça net bulgular içerebilecektir. Ancak son 11 yıllık dönemin kimlik krizi konusunda ne aşamada olduğunu göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Dolayısıyla tarihsel olarak kimlik krizinin gelişim evrelerinin değerlendirmek yerine son aşamada 11 yıllık evredeki gelişimi incelenebilecektir.

Diğer taraftan 15 farklı derginin (İngilizce ve Türkçe yayın dilleri olan) incelenecek olması diğer dillerdeki çalışmaların alana katkısını öğrenebilmemizi kısıtlamaktadır. Özellikle Almanca ve Fransızca eserlerin konuya ilişkin değerlendirmeleri incelenemeyecek olması büyük bir kısıt gibi gözükebilir. Ancak seçilen akademik dergilerin kamu yönetimi alanında H ve Q indeksleri bakımından en öndeki dergiler olmasından dolayı, disiplinin en değerli yayınlarının buralarda yayınlandığı varsayılmaktadır. Dolayısıyla en iyi indekslere sahip dergilerin İngilizce olmasından dolayı bu sınırlılık da önemli bir konumdan çıkmaktadır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde disiplin ve bilim felsefesi tartışmalarına bir giriş yapılmaktadır. Buradaki amaç kamu yönetiminin disiplin olma durumu ve bu disiplin niteliğindeki kimliğinin kriz yaşadığı iddialarını daha sağlam bir temele oturtma niyetidir. Dolayısıyla çalışmanın ilerleyen sayfalarında sıklıkla kullanılan disiplin olgusundan ne anlaşılması gerektiği ve temelleri hakkında kamu yönetimi özelinde değerlendirme yapılmaktadır. Ayrıca bu bölümde bilimsel araştırma yaklaşımları da göz önünde bulundurularak kamu yönetiminin yöntemsel sorunlarına bu kuramlar gözüyle

bakılmaktadır. Daha açık ifadesiyle kamu yönetimi disiplini içerisinde pozitivizm, yorumsamacılık ve eleştirel sosyal bilim anlayışları değerlendirerek; post modernizm ve kamu yönetimi ilişkisi kimlik krizi tartışmaları özelinde tartışılacaktır. Bu tartışmalar ve ilerleyen bölümlerdeki tartışmalarda birleştirilerek kamu yönetiminde kimlik krizinin varlığına ve alan yazınındaki çözüm önerileri üzerinden yeniden bir tartışma yapılacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde kamu yönetimi disiplinin tarihsel süreç içerisinde yaşamış olduğu süreçlerin ve geçtiği dönüm noktalarının tarihsel kuramsalcılık yaklaşımı altında incelemesi yapılacaktır. Disiplinin gelişim evreleri incelenirken üzerinde durulması gereken konular: 1-Yönetim-Siyaset ayrımı dikotomisi, 2-Kuram arayışları ve tartışmaları, 3-Disiplinin araştırma nesnesinde ve bilimsel bilgiye olan bakışındaki değişim şeklinde tespit edilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde kamu yönetimi alanındaki kuram ve paradigma tartışmalarına veya arayışlarına yer verilmektedir. Ayrıca bu paradigmalardan en çok üzerinde durulanları ayrıntılı olarak değerlendirilmektedir. Bu yaklaşımları yüzeysel biçimde incelemesinden ziyade düşünsel temelli üzerinde durulmuş ve değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca bu akımların temel kavram, ilke ve varsayımlarının ne tür koşullar altında geliştiği ve kapitalist sistem tarafından nasıl yönlendirildiği açıklanmaya çalışılmıştır. Aslında bu bölümden çıkarılabilecek bir sonuçla kamu yöntemindeki bütünlükçü ve bağımsız bir kuramın kapitalist sistemin gereği olarak mı çıkarılamadığı sorusuna cevap aranacaktır. Yani bir diğer ifadeyle kamu yönetimi disiplininin yaşadığı kimlik krizi bilinçli olarak; disipline yön veren akademik dergiler tarafından/hakemler tarafından mı yapılmaktadır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde kamu yönetimi disiplinin yaşamakta olduğu sorunlar üzerinde durulmakta ve bunların kimlik kriziyle bağlantısı değerlendirilmektedir. Ayrıca kamu yönetiminin yöntem sorununu aslında kamu yönetiminin bir kriz niteliği taşıdığı düşünüldüğünden dolayı kamu yönetiminde “metodoloji krizi” ismiyle literatüre yeni bir tartışmalı kavram getirilmektedir. Bu bölümde ayrıca kamu yönetimi disiplinin kimlik krizi hakkındaki değerlendirmelere ve çözüm önerilerine yer verilmektedir. Böylelikle bu tez çalışmanın özgün yanı da ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Çalışmanın son bölümünde ise bu araştırmanın temelini teşkil eden araştırma uygulamasının yönteminin belirlenmesi ve uygulanması içermektedir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular ve yapılan analizlerin teorik tartışmaların yapıldığı bölümlerdeki konularla olan ilişkileri değerlendirilmektedir. Son olarak bu araştırma sonucunda kamu yönetimi alanıyla ilgili ne tür sorunlar tespit ettiği ve bu sorunların nasıl çözümlenmesi gerektiği konuları değerlendirilip tartışılmıştır.



## BİRİNCİ BÖLÜM

### DİSİPLİN VE BİLİM FELSEFESİ TARTIŞMALARI

#### 1.1. DİSİPLİN KAVRAMI VE ÇERÇEVESİ

##### 1.1.1. Bir Disiplinin Doğası

Disiplin kavramı, literatürde ve akademik çalışma yapan araştırmacılarda genellikle akademik bilimlerin alt bölümleri olarak kabul edilmektedir. Ancak bu ifadenin daha geniş etkileri üzerinde düşünmekte fayda vardır. Disiplin kavramı “Bir topluluğun, yasalarına ve düzenle ilgili yazılı veya yazısız kurallarına titizlik ve özenle uyması durumu, sıkı düzen, düzence, düzen bağı, zapturapt” ve “Kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin bütünü” şeklinde de tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Ancak akademik çalışmalar bu kavramı genellikle “Öğretim konusu olan veya olabilecek bilgilerin bütünü, bilim dalı” şeklinde ele almaktadır. Bir başka ifadeyle; öğretme veya öğrenmenin bir dalı olarak tanımlanır. Bununla birlikte kavramın diğer tanımlarındaki “sıkı düzen, düzen bağı, önlemler” gibi tanımlamalar akademik tanımıyla disiplin için de geçerlidir. Nitekim bir disiplin oluşturan bilim adamları topluluğu, hem disiplin içinde çalışanlar hem de özellikle bu çalışmaları uygulamak isteyenler üzerinde katı bir denetim işlevi görmektedir (Goodin ve Klingemann, 1996: 10). Üstelik akademik bir "disiplin", en azından gerçek anlamda, "cezalandırmak" için asgari düzeyde bir alana sahip olabilir (Foucault, 1977).

Akademik disiplinleri tanımlamak için kullanılan tüm standart terimler, hemen hemen aynı görüntülere dayanmaktadır. Örneğin, diğer disiplinlerinin pek çoğunda olduğu gibi politika analizi alanındakiler bu alanı bir "bilim"den çok bir "sanat" veya "zanaat" olarak düşünmeyi tercih eder (Wildavsky, 1964). Nitekim güncel yaşamda genellikle çoğumuz akademik disiplinlerden "meslekler" olarak bahsederiz. Ancak Dwight Waldo'nun (1975: 123) ünlü ifadesi ile "bilimler bilir, meslekler uygular" sözü, bu ayrımı çok güzel ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, bilim adamlarının iddia ettikleri şey, kolektif inancın birer göstergeleridir. Dolayısıyla disiplin kavramını daha çok akademik öğretiyle ilgili olduğu ve bu şekilde ele alınması gerektiğini söylemek

gerekmektedir. Bilim'in belli bir alana sınırlandırılması ve kendi içerisinde sınıflandırılmasıyla ortaya çıktığını söyleyebilir.

Tarihsel süreçte bilimlerin sınıflandırılmasının ilk defa Aristoteles tarafından yapıldığı düşünülmektedir. Aristoteles, en temel bilimin felsefe olduğunu kabul etmekte fakat bunu bir doğa bilimi olarak ele almaktadır. Aristoteles bilimleri üç farklı dala/disipline ayrılabilceğini öne sürmektedir. Bunlar teorik (*theoric*), pratik (*practice*) ve poetik (*poetics*) şeklindedir. Teorik bilimler kategorisi içerisinde metafizik, matematik, biyoloji ve fizik gibi disiplinlerin yer aldığı öne sürmektedir. Pratik bilimler kategorisinde ise insan hareketlerinin (davranış bilimleri) yönetimiyle ilgili bilimlerin yer aldığını öne sürmektedir. Poetik bilimler kategorisinde ise edebiyat, şiir ve retorik gibi hitabet sanatını ilgilendiren bilimler bulunmaktadır (Aristoteles, 2020). Daha sonraki yıllarda da bu ayrıma benzer birçok bilim sınıflandırılması yapılmıştır. Günümüzde üniversitelerde bilimler sosyal, fen, eğitim, sağlık şeklinde ana dallara daha sonrasında ise kendi içlerine alt bilim dallarına /disiplinlere ayrılmaktadır. Her bir disiplin kendi alanı içerisine giren konularla ilgili olarak araştırmalar yapmakta ve uygulama alanı varsa eğer buraya yeni öneriler getirmektedir. Fakat bilimlerin ayrımına yönelik olarak ayrımlar günümüz bilimsel araştırmalarında genellikle aşılabilmektedir. Özellikle sosyal bilimler alanında belli bir alanda bilim dalını sınırlandırmanın toplumsal gerçekliği görebilme noktasında olumsuzluklar meydana getirdiği düşünülmektedir. Bundan dolayı inter-disipliner ve multi-disipler araştırmalar yoluyla disiplinlerin bu sınırlandırmaları azaltılmaya çalışılmaktadır. Kamu yönetimi de buna benzer bir konumda bulunmaktadır. Sosyal bilimler içerisinde farklı disiplinlerle ortak araştırma alanları ve uygulama sahaları olan bilim dallarından bir olmasından dolayı, disiplinin sadece kendine özgü çalışma konuları olduğu gibi çoğu konusunun diğer disiplinlerle ortak olduğu görülmektedir.

### **1.1.2. Disiplinlerin Temeli: Ontoloji, Epistemoloji ve Metodoloji**

Sosyal bilimler alanında yer alan disiplinlerde yapılan araştırmalar genellikle bu üçlü araştırma düzenine (Ontoloji, Epistemoloji ve Metodoloji) dayanmaktadır. Bilimsel araştırmalarda kullanılan yöntemler genellikle bu üç paradigmaya veya sayılıya bağlı olarak kurgulanmaktadır. Bu tez çalışması kapsamında bu üç kavram üzerinde fazlaca durulacağından dolayı, kavramların temel düzeyde açıklamalarının yapılması faydalı olacaktır.

Ontoloji kavramı, varlık felsefesi, varlığın bilimi ya da varlığın temel özellikleri olarak ifade edilebilmektedir. Varlığın bilgisinin insan aklı ve araştırmaları ile ulaşılabileceği varsayılmaktadır. Varlığın varlığının veya yokluğunun tartışılmasını içermektedir. Ayrıca varlık ve var oluş ayrımına da odaklanmaktadır. Dolayısıyla bir nesnenin veya olgunun varlığına ilişkin olarak sorular sorulmasını gerektirmektedir. Ontolojinin temel soruları şu şekildedir: “Varlık nedir?”, “Varoluş nedir?”, “Varlığı kanıtlamak mümkün müdür?”, “Varoluş bir nitelik midir?” (Çüçen, 2012).

Epistemoloji kavramı ise bilgi felsefesi olarak tanımlanmakla birlikte, bilginin doğasının, kaynağının ve kapsamının incelenmesiyle ilgilidir (Külcü, 2000). Bilgi’nin temel yapısının ve gerçekliğinin ne olduğuyla ilgilidir. “Bilgi nedir?”, “Ne biliyoruz?”, “Bilginin kaynağı nedir?” “Bir şeyi bildiğimizi ifade etmek ne anlam taşır?”, “Gerekçelendirilmiş inançları gerekçelendirilmiş kılan nedir?” ve “Bildiğimizi nasıl biliyoruz?” şeklinde sorulara cevaplar aramayı hedeflemektedir (Wenning, 2009).

Son olarak yöntembilim ya da metodoloji ise bir araştırmanın felsefesidir. Diğer bir ifadeyle varlık ve gerçeklikle ilgili bilginin nasıl ve hangi yöntemlerle üretilebileceğine veya ulaşılabileceğine ilişkin anlayıştır. “Sosyal gerçekliğin doğası nedir? Bilimsel araştırma neden yapılır? Niteliği nedir? Sosyal araştırma hangi koşulda bilimsel hale gelir? Değer yargısının bilimdeki yeri nedir? Olgu-kavram (somut-soyut) bağlantısı nasıl kurulur? Bilimsel sonuçlara ulaşmak için hangi yöntemler kullanılabilir? Bu yöntemlerin nitelikleri, ilkeleri nelerdir?” Şeklindeki soruların cevapları aranmaktadır.

## **1.2. YÖNTEMBİLİM TARTIŞMALARINDA KAMU YÖNETİMİNİN KONUMU**

Kamu yönetimini disiplinde paradigmlar genellikler Geleneksel Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi biçiminde bir ayrım üzerinden hareketle ifade edilmektedir. Böyle bir ayrım yapılması paradigma gelişimini ve farklılıklarını gözlemlemek için kolaylıklar sağlamakla birlikte kamu yönetimi disiplininin gerçek anlamda gelişiminin takip edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu ikili ayrım üzerinden bakıldığında, disiplindeki gelişmeye bağlı olarak gerçekleşen ontolojik ve epistemolojik farklılıklar net bir şekilde görülememektedir. Dolayısıyla kamu yönetimindeki gelişime; modernizm, eleştirel yaklaşım ve post-moderniz üzerinden bakmakta fayda vardır. Kamu yönetimine ilişkin GKY ve YKY paradigmlarının her ikisinin de modernizm temelle paradigmlar olduğu

ve üstelik YKY'ye alternatif olma iddiası taşıyan paradigmaların da bu yolda ilerlediği görülmektedir. Hiç şüphesiz evrensellik iddialarının GKY ve YKY'de çok yoğun olması böyle bir durumu göstermektedir. Fakat YKY'ye alternatif paradigmalar (çalışmanın ilerleyen bölümlerinden değerlendirilmektedir) bu evrensellik iddiasından kopmasına rağmen halen GKY ve YKY paradigmalarında olduğu gibi rasyonellik ve uzmanlaşma gibi anlayışlara devam ettikleri görülmektedir. Kamu yönetiminde post modernizm akımıyla birlikte bu yöndeki ilerleyişten koparak çok daha farklı paradigmaların oluşabileceği düşünülebilir.

### 1.2.1. Modernizm ve Kamu Yönetimi

Modernizm'in kökeni Antik dönem felsefi tartışmalarına kadar dayanmaktadır; çünkü modernizm, ilk dönemlerde eleştirel düşünce olarak görülmekteydi. Modernizm 19.yy'da Batı ülkelerinde ortaya çıkan ve egemen dünya görüşü haline gelen bir akımdır. Modernizm bir tür yaşam tarzını ifade ettiği kadar kültürel bir gelişmeyi de ifade etmektedir (M. Yıldırım, 2009: 382). Modernizm, akılcı, ilerlemeci ve olgucu biçimde görüşü bulunmakta ve bu görünümüyle Aydınlanma felsefesiyle birleşmektedir. Modernizm, Hobbes ve Comte gibi düşünürlerin sosyal bilimlere eklemlenmesiyle bu alanda hakim paradigma haline gelmiştir (Özalp, 2009: 4). Modernizm'in olgucu temelleri İngiliz ampirizmine, idealist temelleri ise Fransız ilim anlayışında ve Comte'un pozitivizmeye dayanmakta; buna bağlı olarak bilimin evrensel ve nesnel olduğuna yönelik iddialar bu akımın en temel özelliğidir (Koyuncu, 2013: 7). Evrensellik ve en iyi tek yol arayışları modernizmin özünde yer almaktadır.

Modernizm geleneksel ya da eski olarak kabul edilene karşı bir dönüşümü, değişimi içermekte, aydınlanmayla birlikte aklın ve bilginin hâkim olduğu ussal bir dünya görüşünü ve düzenini kabul etmektedir. Ekonomik ve idari olarak rasyonelleşme, geleneksellik reddi ve sosyal dünyadaki değişimlerin olduğu durumu ifade etmektedir (Sarıbay, 2001: 4-5). Orta Çağ'dan kalma kurumlardan ve kuramsal düşüncelerden uzaklaşmayı ve aklın ve bilimin önderliğinde toplumsal ve siyasal düzenin yeniden kurulması gerektiğini anlatan kavramdır.

Modernizm'in olgucu bir niteliği vardır. Olgucu bilimsel yaklaşım, dışsal dünyadaki gerçeklikler hakkında açıklayıcı bilgi edinme girişimlerini ifade etmektedir.

Bunu başarmak için pozitivist bir yaklaşımla sistematik gözlem ve deney yoluyla, dışsal dünyadaki gerçeklikleri açıklamaya yönelik önermeler ve kuramlar önerilmesini tavsiye etmektedir. Ancak burada sadece görünen veya gözlemlenebilen ilişkileri betimlemek veya açıklamanın ötesinde bunların nedensel durumlarıyla ilgili olarak evrensel yasalar elde etmek hedeflenmektedir (Keat ve Urry, 2010: 9). Dolayısıyla modernizmde akıl ve bilim yoluyla her tür bilgi elde edilebileceği ve bunların sistematik gelişimleri ifade eden genel geçer ve tümevarımsal kuramlara ulaşılabilmesi öne sürülmektedir. Modernizm ile ilgili olarak bu ifade edilenlerden yola çıkarak bu akımın kamu yönetimi disiplini “evrensellik” yaklaşımı ve “en iyi tek yol” anlayışlarıyla etkilediği ve disiplinde hâkim bilimsel anlayış haline geldiğini düşünebiliriz.

Modernizm’in bu iki yaklaşımının kamu yönetiminde GKY paradigmasında oldukça hâkim olduğu görülmektedir. GKY’nin temellerini oluşturan Wilson, Fayol, Taylor ve Weber gibi düşünürlerin önermiş olduğu modellerin ya da kuramların evrensel birer niteliklerinin olacıklarını düşünmeleri ve bu yöntemlerin en iyi ve tek yöntem olduğunu kabul etmeleri, modernizm akımının etkisi altında olduğunu göstermektedir. Üstelik YKY yaklaşımında da evrensel olarak birtakım önerilerin geliştirilmesi bu akımın hala devam ettiğini göstermektedir. YKY’nin önermiş olduğu ilkelerin ve kamu yönetimindeki piyasa odaklı kaymanın tüm toplumlarda geçerli olabileceği algısından dolayı bu yaklaşımın da modernizm temelli olduğu düşünülebilir. Ancak YKY yaklaşımının sadece gelişmiş toplumlarda gerçekten işlerlik kazanacağı, diğer toplumlarda fayda yerine zarar verebileceği kabul edilmektedir (Mongkol, 2011: 37-39). Diğer taraftan YKY’ne alternatif olma iddiası taşıyan yaklaşımların bu akımdan koptuğu ve ne evrensellik ne de en iyi tek yol arayışlarının olduğu kabul edilmektedir.

### **1.2.2. Eleştirel Yaklaşım ve Kamu Yönetimi**

Eleştirel kuram, ne sadece teknik bir bilim felsefesi ne de yöntembilim tartışması konusu değildir. Aynı zamanda toplumsal yapıya ilişkin inceleme ve analiz yapılmasını ve bunlara bağlı olarak öneriler getirmeyi amaçlamaktadır (Zengin, 2015: 60). Eleştirel kuram savunucuları toplumdaki ve kamu yönetimindeki/kamu örgütlerindeki iktidar ve bağımlılık ilişkilerini incelemekte, çatışma ve düzensizlikleri araştırmakta ve bunlar normatif bir bağlama yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Burada alternatif bir “kamu” arayışı da vardır. Bireylerin sorunları ve talepleri doğrultusunda hareket eden ve onların yönetim

süreçlerine dahil edildiği bir kamu yönetimini önermektedir (Box, 2015: 11). Sosyal bilimler alanına eleştirel kuramın gelmesiyle alanda çok farklı bakış açılarının geliştiği, eleştirel bakış açısının yoğunlaştığı ve yeni düşünce akımlarının ortaya çıkmasına olanak sağladığı ve bilimsel bilginin birçok kaynaktan ve birçok farklı araçla elde edilebileceği öğrenilmiştir. Nitekim böyle bir temeli olan yaklaşımın kamu yönetiminde uzunca zamandır süregelen kuram tartışmalarını ve paradigma arayışlarını çözümleyebileceği ve bunlara yeni öneriler getireceği düşünülmektedir (S. A. Demir, 2009: 71).

Eleştirel kuramın kamu yönetimi alanına girmesi ve bu yaklaşıma dayalı olarak araştırmaların yapılması, demokrasi odaklı kamu yönetimi anlayışının gelişmesinde oldukça önemli katkıları olmuştur. Eleştirel kuramın hem teorisi hem de pratiği organize etmesinden dolayı kamu yönetimi içerisinde işlerlik kazanabileceği büyük bir alan bulunmaktadır (Zanetti ve Carr, 1997: 208). Denhardt'a (1981) eleştirel kuramın bu denli geniş bir etki alanına sahip olabilmesinin temelinde Hegel'ci felsefinin varlığının olduğunu öne sürmektedir. Buna göre toplumsal kuramların hedefinin özgürlükleri genişletme olduğu düşünülmektedir. Örgütlükleri genişletmek için ise yanlış bilgilerin ve toplumsal gerçeklikleri maskeleyen örtülerin kaldırılması gerekmektedir (Denhardt, 1981: 629). Bu değerlendirmeler altında spesifik nitelikteki bir kamu yönetimi kuramının, kamu yönetiminde bir tür tahakküm kuran bürokrasinin temellerinin ve bunu oluşturan ideolojileri incelemesi gerektiğini düşünülebilir. Ayrıca kamu yönetimi süreçlerinde bu faaliyetlerin kapsamında yer tüm paydaşlardan kaynaklanan olumsuzlukların nasıl aşılacağı ve bu türden durumlar için yeni yönetim uygulamaların nasıl ve hangi süreçlerde ortaya konulabileceğini araştırmaktadır (Denhardt, 1981: 632)

Kamu yönetimi disiplinde eleştirel kurama yönelik olarak ilgiler, geleneksel kamu yönetimi anlayışına eleştirel getirerek ortaya çıkan YKY ile başladığı kabul edebiliriz. Eleştirel yaklaşım, YKY ve Yönetişim gibi eleştirel nitelikleri güçlü olan ve yeni birer paradigma niteliği taşıyan 1980 sonrası dönemde kamu yönetiminde etkisini göstermiştir. Kamu yönetimindeki araştırmacılar ve kuramsal önerileri olan düşünürler eleştirel yaklaşımın kamu yönetiminin bilimsel çalışmalarında ve uygulama sahasında pratiğe dönüştürülebilir önerileriyle daha çok ilgilenmişlerdir. Dolayısıyla kamu yönetimindeki araştırmacılar eleştirel kuramın gelişime katkı sağlamayıp sadece bu yaklaşımı tanımaya ve kısmen bu yaklaşımdan istifade etmeye çalışmışlardır (L. Yalçın, 2010: 97)

Eleştirel kuramı savunan düşünülerden Box ve Denhardt yapmış oldukları kamu yönetimi eleştirilerinde kamu yönetiminin araştırma alanına ilişkin sınırlarının belirli olmadığı, kuramsal bir gelişme gerçekleştiremediğini, kamu örgütlerinin yönetimiyle ilgilenip daha kapsamlı sorunları görmezden geldiğini ve bilinçli bir öğretim kapasitesinden yoksun bir alan olarak görmektedir. Dahası modernizmin kamu yönetimine bağımsız bir disiplin oluşturmak adına önerdiği yönetim-siyaset ayrımı gibi ikilemlerin kamu yönetimi gerçekliğinin görülmesi, araştırılması ve bilgisinin açığı çıkarılmasında önemli bir engel olduğunu öne sürmektedir. Ayrıca kamu yönetimindeki ana akım araştırma yaklaşımının pozitivist meyilli olduğunu ve buna bağlı olarak işletme ve örgüt yönetimine yakın durduğunu, bu disiplinlerin etkinlik ve verimlilik araştırmalarına fazla kapıldığı ve kendi karakterini tam olarak gerçekleştiremediği hususlarında da eleştiriler getirmiştir (Zengin, 2008: 2-27).

Eleştirel kuramın kamu yönetime yönelik yaptığı değerlendirmelerden yola çıkarak ortaya atılan yeni yaklaşımların özel sektör yönetim anlayışlarının varlığı ve pozitivist geleneklerinin devam etmesinden dolayı pozitivist işletmecî yaklaşım olarak ya da post-modern yaklaşımlar olarak kabul edilmelerine yol açmıştır. Fakat post-modern temelinde yeni bir kuram veya düzen önerisinin kurulmasının yaklaşımın niteliğinden dolayı mümkün olmadığı için bu yaklaşımların post-modern olarak değerlendirmeleri doğru değildir. Nitekim eleştirel kuram kendinden önceki kuramları eleştirerek ortaya yeni bir düzen veya yaklaşım önerisi getirmektedir.

Eleştirel yaklaşımın önerdiği ve hedeflediği bu değişimler ve yeni düzen içerisinde hem toplumsal yapı hem de kamu yönetimi sisteminde değişikliklerin yapılması önerilmektedir. Kamu yönetiminin işletmecî ve piyasa yönelimli bir bakış açısıyla salt etkinlik, verimlilik, performans gibi çıktı temelli çalışmalara odaklanmak yerine; kamu yönetimi ve devlet olgusunun varlıklarının temelinde yer alan kamusal yararın ve kamunun taleplerinin gerçekleştirilmesi önerilmektedir (Zengin, 2009: 25-26).

Eleştirel kuramın kamu yönetiminde önemli bir yer edinebileceği ve böyle bir potansiyelinin varlığına rağmen, kamu yönetimi disiplininde çok fazla etkili olamamıştır. Bu durumun nedenlerini Box (2015: 15) şu şekilde sıralamaktadır:

- Kamu yönetimi disiplinde yer alan kuramların birçoğu kamu yönetimiyle bütünüyle ele almamakta ve geniş bir toplumsal niteliği bulunmamaktadır. Bu

kuramlar genellikle kamu örgütlerinin yönetiminde ve mikro düzeyde işlemektedir

- Bu yaklaşım kamu yönetiminin belirsizliğe düştüğü ve değişimlerin çok derin ve hızlı gerçekleştiği zamanlarda yüzeysel nitelikte kalmakta ve daha stabil dönemlerde ise diğer kuramların gerisinde kalmaktadır.
- Post-modern bir döneme girilmesi ve bu anlayışın tüm disiplinler kadar kamu yönetimini de derinden etkilemesinden dolayı, modernizme dayalı kuramlarının eleştirisine dayanana eleştirel yaklaşımın da geri planda kaldığı düşünülmektedir.

### 1.2.3. Post-Modernizm ve Kamu Yönetimi

Oldukça ihtilafli ve karmaşık bir kavram olan “post-modernizm” ilk defa sosyal bilimlerde değil; Batı mimarisindeki deneysel hareketleri ve genel anlamda kültürel gelişmeyi tanımlamak/ifade etmek niyetiyle kullanılmıştır. Post-modernizm’in asıl teması “kesinlik” diye bir şeyin olmadığı; mutlak ve evrensel bir doğru veya hakikatin mümkün olmadığıdır (Heywood, 2015: 137-138). Nitekim bu paradigma en temelde kendisini modernist paradigmaya tahakküm eden pozitivizm karşıtlığına konumlandmaktadır (Şener, 2007: 31; Şener ve Özcan, 2015: 14). Bu kavramın ön eki olan “Post” kavramı hem dönemselsel olarak sonraki bir zamanı ifade ederken; hem de kavrama eklenen düşünce biçimine karşı radikal bir eleştiri ve hatta reddini ifade etmektedir (Şener ve Özcan, 2015: 14).

Fox ve Miller (1996) Kamu yönetimi disiplinin gelişimi içerisindeki “Modern” veya “Ortodoks” dönemin en tipik olarak Wilson, Taylor ve Weber ile tanımlanacağını ifade etmektedirler. Ancak bu kişilerin “Modern” dönem olması dolayısıyla bir eleştiriye tabi tutulması, yeni bir durum değildir. Nitekim Wilson’un yönetim-siyaset ayrımı, normatif kamu yönetimi kuramının kurucusu kabul edilen Waldo (1980) tarafından çok ciddi şekilde eleştirilmiştir. Diğer taraftan Yeni Kamu Yönetimi Hareketinin kurucusu olarak görülen Frederickson (1980) tarafından da eleştirilmiştir. Hatta Taylor’un bilimsel yönetimin ilkeleri olan “en iyi tek yol” pozitivist kamu yönetiminin en önemli ismi olan Herbet Simon tarafından Post-Modern dönemden önce zaten eleştirilmekteydi. Diğer taraftan Post-Modern kamu yönetimi anlayışı kamu yönetimi disiplini içinde uzunca bir süredir devam etmekte olan yönetim-siyaset ayrımını, bilimsel yönetimin evrensel



nitelikte olabileceğini ve Weberyen bürokrasiyi bütünüyle kabul etmemektedir (Şener, 2000: 12). Dolayısıyla YKİ yaklaşımının Ortodoks Kamu Yönetimine karşı giriştiği eleştirilerin, Post-Modern olarak nitelendirilme olanağı yoktur. Çünkü epistemolojik olarak zaten modern paradigma içerisindedir. Daha açık ifadesiyle YKİ yaklaşımı kamu yönetimi disiplini içerisinde; siyaset-yönetim dikotomisi, araçsal rasyonellik, uzmanlaşma, ölçülebilirlik, denetim gibi Ortodoks Kamu Yönetimi görüşlerini devam ettirmektedir. Bundan dolayı post-modern olarak değerlendirme olasılığı yoktur (Şener ve Özcan, 2015: 28-29). Ancak YKİ'nin bütünüyle post-modern kamu yönetimi olarak düşünülmesi bile, post-modernizmden çeşitli izler taşıdığı kabul edilmektedir (K. Özcan ve Ağca, 2010: 22). Özetle post-modern kamu yönetimi anlayışı, modern kamu yönetimi anlayışını şu noktalardan eleştirmektedir (Frederickson ve diğ., 2012: 148-149):

- Objektif rasyonel sosyal bilim anlayışına ve bunun epistemolojik bakış açısına aşırı derecede bağımlılık göstermektedir.
- Üstü kapalı olarak otoriter, haksız ve adaletsiz yönetim anlayışını savunmaktadır.
- Fonksiyonel yönetim ve örgüt teknolojilerine karşı aşırı bağımlılık göstermektedir.
- Kapitalist girişimci mantığının tesirinde hareket etmektedir.

Ortodoks Kamu Yönetim bakış açısındaki; yönetim ilkelerinin evrensel olması, yönetim sürecinin nesnel olması ve yoğun kurallara tabi olması gibi ilkeler; post-modern kamu yönetimi anlayışında, yerellik, durumsallık ve işlevsellik gibi ilkelere yerine bırakmıştır (M. Yıldırım, 2009: 394). Ayrıca modern olarak düşünülen tüm kamu yönetimi yaklaşımlarında kamu yönetiminin temel bir ilkesi olarak kabul edilen “verimlilik” post-modern yaklaşıma göre yapıbozuma maruz kalması gereken bir kavramdır (Şener, 2007: 43).

Post-modern kamu yönetimi anlayışı bürokrasi yerinde *ad hoc* (geçici) örgütlenme şekillerinin benimsenmesini önermektedir (Ergun, 1997: 14). Ancak Post-modern Kamu Yönetimi'nin bu önerisi, alana hâkim olan Weber'ci bürokrasi anlayışıyla taban tabana zıt düşmektedir. Dolayısıyla “yönetişim” yaklaşımının bunu çağrıştırdığı söylenebilir (L. Yalçın, 2010: 328).

Post-modern Kamu Yönetimi, kamu yönetimi disiplini aktörler yönüyle de etkilemektedir. Bu yaklaşım kamusal alan kavramının içeriğinin genişlemesine ve bu alana başta kadınlar olmak üzere, birçok farklı, yeni aktörün girmesine kolaylık ve imkan sağlamıştır (İnaç ve Erdoğan, 2006: 15). Post-modernizm’in kamu yönetimi alanına yönelik diğer yansımaları ise şu şekilde özetlenebilir (L. Yalçın, 2010: 318-328):

- Post-modernizm düşüncesinde yer alan “ontolojik çoğulculuğu” (mutlak hakikatin olmayışı, gerçeğin birden fazla temsilinin oluşu), kamu yönetimi alanına “sivil toplumculuk” şeklinde aktarılmıştır.
- Post-Yapısalcı yaklaşım Descartes’in “düşünüyorum öyleyse varım” sözündeki aşkın nitelikler sahip “özne”yi yapı söküme uğratarak öznenin merkezi konumunu kaybederek parçalandığını savunmaktadır (Şener ve Özcan, 2015: 20-21). Dolayısıyla buradaki “öznenin ölümü” anlayışı, kamu yönetimi alanında kamu kurumlarının gücünün azaltılması şeklinde kendini göstermektedir.
- Post-modernizm yaklaşımındaki “rasyonellik karşıtlığı”, kamu yönetimin alanına “uzmanlaşma karşıtlığı” şeklinde yansımıştır.
- Son olarak Post-modernizm’in savunduğu üst anlatı karşıtlığı, kamu yönetimi alanında ve disiplinin kendi içerisinde “nesnelliğin” tartışılmasına yol açmaktadır.

Yönetim bilimi kapsamında düşünüldüğünde klasik dönemdeki bilimsel yönetim yaklaşımına göre yönetim, yapılacak iş veya işlemlerle ilgili olarak en iyi biçimde bunları yürütmek için kararların alınması ve bu süreçte yer alan tüm kaynakların aynı amaç doğrultusunda organize edilmesi görevlerini taşımaktadır. Klasik dönemi takiben ve benzer olarak Neo-klasik ve Modern dönemlerde de kamu yönetimi işleyişlerinde bir politikanın yapılabilmesi için karar verme ve bunların uygulanmasında hiyerarşik süreçlerin etkin olması kamu yönetiminde bürokratik sürecin temelini oluşturmaktadır. Bunlara ilaveten modern dönemde kamu yönetiminin disiplini, ekonomik, siyasi ve toplumsal krizlerin olduğu bir ortamda siyasetten uzaklaşarak işletmecilik temelli bakış açılarını benimseyerek, etkinlik ve verimlilik olguları üzerine daha fazla eğilmiştir (Jun, 2006: 22). Ancak bu dönemde de hala kurumsal yapıların kapalı sistemler olarak görüldüğü şeklinde eleştirilmektedir.

Post-Modern dönemde katılımcılık anlayışının da daha fazla benimsenmesiyle, kararların alınmasında yönetimin bu katılımcılığa açılmıştır. Sivil toplum kuruluşları da

tam de bu noktada hızlı biçimde gelişmiştir (Şeyhanlıoğlu, 2007: 88). Nitekim sivil toplum Post-Modernizm'in ontolojik bir çoğulculuğu olarak görülmekte ve çok çeşitlilik kamu örgütlerinde değişim ve dönüşüme yönelik belli bir baskı oluşturmaktadır. Böylelikle kamu yönetiminde ayrımcılık yaşanmadan tüm sosyal kesimlerin kamu kuruluşlarına eşit temsil hakkı bulunmaktadır (L. Yalçın, 2010: 170). Modernizm ve Post-modernizm paradigmalarının kamu yönetimine yansımaları karşılaştırmalı olarak Tablo 1.1'de gösterilmektedir (Acar, 2004).

**Tablo 1.1.** Modern ve Post Modern Örgüt Nitelikleri

|                              | <b>Modern</b>                          | <b>Post-Modern</b>             |
|------------------------------|----------------------------------------|--------------------------------|
| <b>Alan</b>                  | Örgüt İçi                              | Örgütler Arası                 |
| <b>Metafor</b>               | Mekanistik                             | Sistemler                      |
| <b>Yönetim Biçimi</b>        | İdare                                  | Yönetişim                      |
| <b>Örgüt Biçimi</b>          | Bürokratik                             | Ağbağlar, İş birliği, Ortaklık |
| <b>Kavramsallaştırma</b>     | Farklılaş(tır)ma; Görevler ve işlevler | Karşılıklı bağımlılıklar       |
| <b>Karar Verme Çerçevesi</b> | Hiyerarşi ve Kurallar                  | Müzakere ve Konsensüs          |
| <b>Yetkinlik</b>             | Beceriye Dayanan Profesyonellik        | İlişkisel                      |
| <b>Çözümler</b>              | Optimal                                | Deneme ve Yenilik              |

**Kaynak:** Acar, M. (2004). Örgütsel Yönetim. Ankara: Nobel Yayınları. s:154

Kamu yönetimi alanında etkili olan bu akımlar veya düşünceler dolayısıyla kamu yönetimi alanındaki paradigma arayışlarını bitirmemiş, üstelik paradigma tartışmalarını post-modernizmle birlikte çok parçalı bir konuma taşımıştır. Nitekim günümüzdeki mevcut yapısı itibarıyla disiplinin niteliğine yönelik bu tartışmaların uygulamaya dönüşebilecek faydalı birer model üretememesi disiplindeki kuram tartışmalarını ve disiplinin asıl ilgilenmesi gereken konuların belirsizliğini artırmaktadır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE TARİHSEL KOŞULLARI

Kamu Yönetimi disiplininin yaşamış olduğu kimlik krizi tartışmalarına, kuramının yokluğu/bütüncül olmaması/yapılabilirliği tartışmalarına, paradigma arayışlarına, araştırma konularının değişmesine ve diğer disiplinlerle ilişkisine daha geniş açıdan bakabilmek ve durumu dahi iyi anlayabilmek için ilk olarak disiplinin “kurumsal” ve “kuramsal” olarak geçirmiş olduğu tarihsel süreçlere bakmanın faydası bulunmaktadır. Bundan dolayı çalışmanın bu bölümünde ilk olarak kamu yönetiminin bilimsel bir disiplin olmadan önceki görünümü, ele alınış biçimi ve konumu ele alınmaktadır. İkinci olarak kamu yönetimi disiplininin dünya genelinde küresel ölçekte yaşamış olduğu kuramsal ve kurumsal süreçleri incelenmektedir. Amerika ve Avrupa’da kuramın gelişimine katkı yapan gelişmeler ve küresel dünya düzenini etkileyen savaşlar; disipline etkisi bakımından incelenecektir. Ayrıca kamu yönetimi disiplini açısından öncü sayılan eserlerin disipline katkıları, disipline vermiş oldukları yönler ve disiplinin gelişmesindeki sağlamış oldukları ivme de ele alınmaktadır. Üçüncü olarak ise kamu yönetimi disiplininin Türkiye özelinde bir incelemesi yapılacaktır. Aynı şekilde Türkiye özelinde yapılan araştırmalarda meydana gelen önemli olayların ve değişimlerin etkileri ele alınmaktadır. Ayrıca kamu yönetimine kurumsal kimlik kazandıran oluşumlar, kurumlar, araştırma merkezleri ve akademik oluşumlar da incelenmektedir. Türkiye özelindeki yapılan bu ikinci incelemede Osmanlı’daki gelişmeler ve Cumhuriyet sonrası gelişmeler şeklinde irdelenmektedir. Her iki dönemde de önemli araştırmalar ve yazılan eserler üzerinde durulmaktadır.

#### 2.1. BİLİMSEL BİR DİSİPLİN OLARAK KABUL EDİLMEDEN ÖNCE KAMU YÖNETİMİ

Kamu Yönetimi’nin ilk ortaya çıkışı, bağımsız bir olgu olarak incelenmesi ve konuyla ilgili yapılan çalışmalar ve öne sürülen iddialar, tarihsel olarak incelendiğinde, kamu yönetiminin çok eskilere dayandırılması mümkündür. Kamu yönetimi disiplini bilimsel olarak bir disiplin veya akademik esasları olan bir araştırma alanı olmasından

önce dahi var olan somut nitelikteki toplumsal bir gerçekliktir. Diğer bir ifadeyle kamu yönetimi bir disiplin olarak kabul edilmesinin öncesinde insanlık tarihinin ilk dönemlerine kadar dayandırabilen bir uygulama alanıdır. Kamu yönetimi uygulamaları veya mantıksal süreçleri ilk çağlarda kurulan uygarlıklarda ve hatta küçük devlet niteliğindeki topluluklarda dahi enformel biçimde uygulanmıştır. Antik mısır medeniyetlerinde ve piramitlerin yapım süreçlerinde var olduğu düşünülebilir. Günümüzdeki kamu yönetimi biliminin araştırma konularının özünde yer alan devlet olgusunun ilk defa ortaya çıktığı dönemlerde, kamu yönetimi (bir uygulama alanı veya mesleki bir pozisyon şeklinde) belirginleşmeye başlamıştır (Parlak ve Doğan, 2016: 47).

İlk çağlardan beri, devletin görevlerini yerine getirme aracı olarak kabul edilen kamu yönetimi birçok düşünür ve devlet adamının dikkatini çekmiştir. Nitekim siyasal düşünceler tarihi araştırmalarının konuları içerisine giren Antik Yunan düşünürleri ve hatta bunların görüşlerinin öncelerinde dahi iyi bir devletin, iyi bir yöneticinin, iyi bir yönetim düzeninin nasıl olacağına dair birçok tartışmaya rastlamak mümkündür. Platon (2016) ideal devlet tasviri yaparken ve filozof kralın özelliklerini sayarken; Aristoteles (2013), en iyi yönetim olarak adlandırdığı "Politeia"yı anlatırken aslında dolaylı olarak kamu yönetimine kapı araladıkları ve hatta kuramına yönelik ilk tartışmaları başlattıkları söylenebilir. Siyasal düşüncenin başlangıcı kabul edilen bu iki filozoftan önce Herakleitos ve Sofistlerin görüşlerinin de bu kapsamda olduğu kabul edilebilir. Ancak siyasal düşünce tarihi içerisinde irdelenen bu filozofların görüşlerinde; bir disiplin olarak veya ayrı bir olgu olarak kamu yönetimine mevcut bilgiler doğrultusunda ulaşılamamaktadır. Daha açık ifadesiyle bu filozoflar yada dönemin yöneticileri devletin daha güzel ve etkin bir biçimde işlemesine imkan veren; ilke, usul, kural, davranış ve kurumlar hakkında açıklamalar yapmış ve devlet ve kamu yönetimi hakkındaki görüşlerini felsefe, siyaset ve ahlak kitaplarında ifade etmişlerdir (Eryılmaz, 2019: 33-34). Nitekim insanlık tarihi açısından bakıldığında toplumların oluşmasıyla ve kalabalıklaşmasıyla birlikte meydana gelen sorunların nasıl çözüleceği, insanların nasıl bir arada yaşayacakları ve bu birlikteliğin nasıl idare edileceğine ilişkin arayışların kamu yönetimi olgusunun ortaya çıkarmaya başladığını göstermektedir. Kısaca "iyi yönetim", "adil yönetim" veya "güçlü yönetim" gibi kavramların ortaya çıkışı ve anlam kazanmasının tarihi çok eskilere uzanmaktadır (Şaylan, 2000: 5).

Bu bölümde kamu yönetimi disiplininin bilimsel bir disiplin olmasının öncesinde tarihsel bir süreçte ilk çağlardan itibaren bilimsel bir disiplin olarak kabul edildiği dönemlere kadar geçirdiği aşamalar, taşımış olduğu anlamlar, özellikler ve nitelikleri incelenmektedir.

### **2.1.1. İlk Çağ Topluluklarında Kamu Yönetimi**

Sosyal bir varlık olan insanın hem ihtiyaçlarını karşılamak hem de sosyal varlığının gereği olarak tarihsel süreçte birlikte yaşama gereksinimleri doğmuştur. Bu birlikte yaşama ihtiyacına bağlı olarak ise insanlar arasında iş birliğine dayalı olarak ihtiyaçların giderilmesi ve yönetim faaliyetleri gözlemlenmiştir (Mutlusu, 2001: 72). İnsanlar varoluşlarında günümüze kadar çok çeşitli nitelikteki ve boyuttaki ihtiyaçlarını karşılamak niyetiyle diğer insanlarla birlikte iş yapmak ve bu işleri iş birliğiyle yapmanın yollarını aramışlardır. Dolayısıyla çok çeşitli nitelikteki ve boyuttaki işlerin yapılması, bunların düzenlenmesi ve koordine edilmesi gibi ihtiyaçlar da doğmuştur. Bu türden ihtiyaçlar ise yönetim faaliyetlerini ortaya çıkarmıştır. Bundan dolayı yönetim faaliyetlerini insanlığın varoluşuna kadar eskiye dayandırmak mümkündür (T. Genç, 1998: 79; Güler, 2006: 4). İnsanlık tarihinin ilk zamanlarında insanların doğa güçlerine, hayvan saldırılarına ve diğer güvenlik tehditlerine karşı ortak yaşama istekliliği ve birlikteliği yönetim olgusunu beraberinde getirmiştir (Şimşek ve Çelik, 2018: 2). Arkeolojik kazılarda da ortaya çıktığı üzere insanlık tarihinde yönetime ilişkin olarak ilk belirtiler; insanların güvenlik amaçlı yaptığı barınaklar ve duvarlar olduğu gibi beslenme ihtiyaçlarını gidermek için birlikte yaptığı avcılık faaliyetleridir (Başaran, 1984: 36). Bu türden faaliyetlerin yapıldığına dair arkeolojik buluntuların varlığı, yönetim olgusunun o dönemlerde de uygulanan bir durum olduğunu göstermektedir.

İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinde yani ilkel topluluklarda göçebe bir yaşam tarzının olmasından dolayı toplumsal ve siyasal bir örgütlenmenin bütünüyle tesis edilebilmesi mümkün olmamıştır. Yerleşik hayata geçilmenin öncesinde hayvancılık faaliyetlerinin başlaması ve bu faaliyetlerin doğurduğu ekonomik ve toplumsal yapı, insanlar arasındaki birliğini ve dolayısıyla ilk siyasal örgütlenme örneklerini ortaya çıkarmıştır (Şenel, 1982a: 35; Sencer, 1992: 9-10). Tarihsel süreç içerisinde tarımsal faaliyetlerin başlaması, çeşitli aletlerin yapılması ve madenlerin keşfedilip işlenip savaş araçları dahil birçok aletin yapılması toplumsal ve siyasal yapının daha fazla gelişmesine

fayda sağlamıştır (T. Genç, 1998: 20). Toplumsal yapının gelişmesi ve kalabalık birer hal almalarına dayalı olarak faaliyetlerin çeşitlenmesi ve yoğunluğun artmasından dolayı yönetim faaliyetleri bir tür siyasal örgütlenmeler eliyle yerine getirilir olmuştur. Dolayısıyla devlet olgusunun ilk örneklerini de ortaya atılmıştır. Devletin siyasal ve toplumsal bir örgütlenme biçiminde ortaya çıkmasını takiben kamu yönetimi, bu siyasal ve toplumsal yapı olan devletin toplumdaki bireylere karşı olan görevlerini yerine getirilmesinde önemli bir siyasal teşkilat olmuştur (Claessen ve Skalnik, 1993: 3).

Tarihsel süreçte ortaya çıkmış olan Sümerler ve Mısırlılar gibi büyük toplumların kurmuş oldukları imparatorluklarda da devlet ve kamu yönetimi örgütleri veya uygulamaları teşkil edilmiştir (Türküne, 2008: 453; Pierson, 2015: 37). Ancak büyük toplumlar ve büyük imparatorluklar olmasına karşın buralarda görülen kamu yönetimi yapılarının bürokratik bir anlayıştan ziyade gayri resmi ve geleneksel bir anlayışa sahip olduğu, sistematik bir yapının yerine teamüllerin olduğu bilinmektedir. Buna bağlı olarak bu tarihsel dönemdeki kamu yönetimi anlayışının örgütsel ve işlevsel bir olgu olduğundan söz etmek mümkün değildir. Devletin ve kamu yönetimin konumları tam olarak tespit edilmediği gibi belli başlı kurallara dayalı olarak görevlerin de belirli olmadığı veya bunların rasyonelleştirilmediği bilinmektedir (Demirci ve Önder, 2012: 315).

### **2.1.2. Antik Yunanda ve Filozoflara Göre Kamu Yönetimi**

Antik Yunan’da “Polis” adı verilen şehir/kent/site devletleri, siyasal bir birliği simgelemekte (Gombrich, 1997: 71) ve bunlar sosyal, siyasal, ekonomik, hukuki ve askeri bir birliği de bünyesinde barındırmaktadır (Pustu, 2006: 133). Bu şehir devletleri günümüz devletinden hatta kentlerinde bile daha küçük yerleşim biriydiler. Antik yunandaki bu devlet yapılarının günümüzdekinden bir diğer farklı ise ulus-devlet niteliğinden ziyade şehir/kent/site devleti anlayışına dayalıydı. Polislerin kendi aralarında bir birliktelikten, ittifaktan söz etmem mümkün değildi. Ancak savaş dönemlerinde birlikte hareket etmeleri gereken durumlarda zaman zaman ittifaklar oluşturmaktaydılar (Sealey, 1976: 19). Bu site devletlerinin belki de en önemli özelliği demokrasinin temellerinin atılması ve ilk defa uygulanmasının yapılmış olmasıdır. Bu toplumlarda yönetim tek bir kişinin veya grubun elinde toplanmaması ve kararların birlikte ele alınıyor olması antik çağlarda olmasına rağmen site devletlerindeki demokrasinin günümüz gözüyle bazı temel eksiklikleri olmasına rağmen ileri demokrasi olarak kabul edilmesini

sağlamıştır (Erdoğan, 2005: 238). Temel eksiklikler ise yönetime katılma hakkının tüm yurttaşlara verilmemesi olarak gösterilmektedir. Yönetime katılmak belli şartları taşıyan bireylere özgüdür. Kadınların ve kölelerin yönetimi katılma haklarının olmaması sınırlı bir demokrasi olduğunu göstermektedir (Dahl, 1989: 21; Erdoğan, 2005: 281).

Antik Yunan’da yaşamış olan düşünürler (Sokrates, Platon, Aristoteles) devlet, yönetim, yasalar, siyasal sistemler gibi birçok konuyu ele alan ve günümüzle hala birçok görüşlerinin geçerliliğini koruduğu eserler ortaya koymuşlardır. Platon, Aristoteles gibi birçok düşünür devlet ile ilgili görüşlerinden bahsederlerken “iyi yönetim” olgusunu tanımlamaya ve bununun niteliklerini açıklamaya çalışmışlardır. Böylelikle devlet içerisindeki kamu yönetiminin nasıl teşkil edilmesi gerektiği konusunda çeşitli doğrudan ya da dolaylı açıklamalar getirmişlerdir.

Antik Yunan’da hakkında en çok bilgiye ulaşılan ve en önemli felsefi düşünürlerin yaşadığı hakkında bilgisi verilen Polisler/Site devletleri Sparta ve Atina’dır. Bu site devletlerinin var olduğu dönemlerden günümüze bıraktığı en önemli mirası, kusurları ve eleştirilen noktaları olmakla birlikte, demokrasi düşüncesidir. Antik Yunan’daki siyasal bir varlık olan bu Polisler, kendi yurttaşları tarafından; savunulması, öncelikli olarak görülmesi ve varlığı uğruna can verilmesi gereken bir oluşum olarak görülmekteydi. Diğer bir ifadeyle bu şehir devletlerinin en önemli ve birincil varlık nedeni yurttaşlar değildi, fakat yurttaşların varlığı kesinlikle bu şehir devletlerinin varlığını devam ettirmesi içindi. Bu şehir devletlerinde yaşan ve siyasal birtakım hakları olan insanlar yani yurttaşlar dört temel sınıfa ayrılmıştır. Bunlar “eupatrides” iyi doğmuşlar, soylular, “geomeres” küçük çiftçiler, “demiurgos” zanaatkârlar ve “thetes”ler yani emekçiler, en yoksullardır. Bu dört toplumsal sınıfın yanı sıra özgür bireyler olmakla birlikte şehir devletinin yurttaşı olmayan ve dolayısıyla siyasal hakları olmayan “metoikoslar” adı verilen bir sınıf daha bulunmaktaydı. Bu sınıfta yer alanlar genellikle şehir devletindeki yabancılara verilen isimdi ve bunlar ticaret ve zanaat ile ilgilenmekteydiler. Ayrıca bu şehir devletlerinde yaşayan yönetsel ve siyasal hiçbir hakkı olmayan köleler sınıfı da bulunmaktaydı (Şenel, 1982b; Sarıca, 1983: 7-11; Yalçınkaya, 2019: 4-8).

Bu dönemde yaşamış düşünürlerden biri olan Platon, devlet ve ideal yönetim ile ilgili olarak görüşlerini Devlet (*Politeia*), Devlet Adamı (*Politikos*) ve Yasalar (*Nomoi*) adlı eserlerinde ifade etmiştir. Platon, devlete ilişkin görüşlerine açıklarken toplumsal



olarak birtakım açıklamalardan yola çıkmaktadır. Toplumdaki eşitsizliklerin ve sınıflı toplum yapısının varlığının doğal bir durum olduğunu savunmaktadır. Nitekim insanların farklı toplumsal sınıflarda yer almasının doğal ve olması gereken bir durum olduğunu ifade ederken; bu farklı gruplar arasındaki iş birliğinin önemini vurgulamaktadır. Platona göre bu farklı sınıfların toplamı yani toplumda tüm gruplar şehir devletine eşit değildir ve şehir devletini açıklamak için yeterli değildir. Sınıfların kendi aralarındaki güç ilişkileri ve etkileşimleri de devleti tanımlamakta yeterli değildir. Devlet olgusu tüm bu grupların veya ilişkilerin tepesinde yer almaktadır. Platonun bu görüşünden yola çıkarak organizmacı bir bakışa sahip olduğu düşünülebilir. Nitekim bir organizmayı veya canlı vücudu oluşturan organların, uzuvların faaliyetlerinin veya varlıklarının tek başlarına hiçbir hükmü yoktur. Burada asıl önemli olan bu organizmanın veya vücudun bütünlüğüdür, yani devlettir. Platon ideal devleti tanımlarken toplumsal sınıflandırmanın varlığına işaret eder ve bu sınıflandırmanın yaradılış kaynaklı olduğunu öne sürerek bu sınıflandırma üzerinde açıklamalar yaparak ideal devletin nasıl olacağını tanımlar. İdeal bir devletin sınıflı bir toplum yapısı içerisinde üç temel meslek grubu ile teşkil edilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Üç meslek grubu, organizmacı bakış açısının bir yansımasıdır. Her bir sınıfın kendi faaliyet alanındaki işlerle ilgilenmesi ve bu faaliyetlerin dışına çıkmaması ile ideal devlet cisimleşmiş olmaktadır. Platon'a göre ideal devletteki bu iş bölümü, adalet erdemini sayesinde işlerlik kazanmaktadır. Diğer bir ifadeyle ideal devlet, adaleti temsil etmekte ve bununla tanımlanmaktadır (Yalçınkaya, 2019).

Platon devlet adamı eserinde devletin filozof kral tarafından yönetilmesini önermektedir. Yönetimden sorumlu olan bu kral, ortaya koyacağı yasalarla ideal devlete ulaşmadaki ortamı yaratmaya çalışmalıdır. Bu yasaların üç ana işlevi bulunmaktadır: (1) Toplumdaki bireylerin sahip olduğu görevlere veya yerine getirmesi gereken işlevlere göre sınıflandırılmasını sağlamak. (2) İş birliğine dayalı olan her bir toplumsal sınıfı ve bu sınıfların ayrı ayrı içerisindeki bireyleri kendi içlerinde ve bir bütün olarak bir araya getirmek ve bunu gerekirse zorla sağlamak. (3) Sınıflı bir toplum yapısının işleyicisi düzenleyerek tüm toplumun mutlu olmasını sağlamak. Platon'a göre filozof kralın yönetimi ve yasaların varlığı meşruiyetini mutlaklaştırmaktadır. Aynı zamanda filozof kralın aklını da mutlaklaştırmaktadır. Mutlak olarak kabul ettiği bu iki olgunun da meşruiyetlerini sorgulamanın gereksiz olduğunu savunarak filozofun tüm toplumun mutluluğunu savunduğunu öne sürer (Yalçınkaya, 2019).

Antik Yunan'daki bir diğ er önemli filozof olan Aristoteles, her topluluğ a veya bütün insanların yönetilmesi için uygun olan bir devlet yapısından bahsetmez.     n  Aristoteles devletleri oluşturan toplulukların her birinin farklı niteliklerinin olduğ unu ve bu farklılıklarından dolayı her toplumun kendi yapısına uygun bir devlet biçimiyle yönetilmesi gerektiğ ini önermektedir. Dolayısıyla devlet veya siyasal yönetim biçimlerinin birbirine üstünlükleri veya zayıflıkları yoktur. Her toplumun sahip olduğ u g r   ler, yönetimden talepleri, ihtiyaçları ve kültürel değ erlerine göre uygun olan bir yönetimle yönetilmesi gerekmektedir. Basit bir ayırım yapmak gerekirse; eğ er bir toplum, toplumdaki bir aileyi devletin önderi, lideri, yöneticisi olarak görmeye meyilli ise o toplum için krallık, monar i daha uygundur. Diğ er taraftan başka bir toplum siyaset için gereken erdemlere sahipse ve kendilerini yönetmesi için  zg r kimseleri tercih ediyorsa, o toplum için aristokrasi daha uygun bir yönetim biçimidir.

Aristoteles'in devlet veya yönetim biçimlerini farklıla tırdığ  bu yaklaşımı kimi zaman " klimler Kuramı" olarak da anılmaktadır. Buna göre üç farklı iyi yönetim biçimi ve bunların bozulmuş halleri olan üç farklı da kötü yönetim biçimi vardır. Bunları şekilde ayırım yapmaktadır: (1) Toplumdaki tüm bireylerin iyiliğ i, yani toplum yararını hedefleyen tek bir kişinin yönetimi monar idir. Monar ini bozulmuş hali olarak düşünülen ve yönetimdeki tek kişinin toplum yararı yerine kendi yararını düşünmesi durum ise tiranlıktır. (2) Toplumdaki tüm bireylerin bütününün iyiliğ i isteyen ve bunun için çalışan azınlık bir grubun yönetimi aristokrasi olarak düşünülmektedir. Ancak yönetimi elinde bulunduran bu azınlık grubun toplum yararı yerine belli bir zümrenin özellikle varlıklı kimselerin çıkarını durumunda ortaya çıkan azınlığın yönetimi biçimine ise oligarşi denir ve aristokrasinin bozulmuş hali olarak kabul edilir. (3) Son olarak toplumdaki tüm bireylerin ortak iyiliğ i hedefleyen  oğ nluğ n yönetimine ise politeia denilmektedir. Ancak bunun bozulmuş durumunda ise toplumun ortak iyiliğ i değ il yoksulların iyiliğ i gözetilmektedir. Bu duruma yani politeia'nın bozulmuş biçimine demokrasi denilmektedir. Aristoteles bu şekilde ayırım yapmakla birlikte bunlar arasında en erdemli yönetim şeklinin aristokrasi olduğ unu savunmaktadır (Yalçınkaya, 2019).

Antik Yunan site devletlerinde ve bu dönemin filozoflarının genel g r   lerine göre devlet yönetimi ve demokrasiye ilişkin olarak belli ba lı temel argümanların ortaya konulduğ u ve bunların ideal tiplerine nasıl ula ılacağ ı ifade edilmektedir. Demokrasi konusunda da günümüz gözüyle belli sıkıntıların olduğ u görülmektedir. Bunların en

önemlisi kamusal politikaları kararlaştırılmasında ve uygulanmasında belli niteliklere sahip bireylerin katılımlarının mümkün olmasıdır. Diğer taraftan kamu yönetimi teşkilatlanması ve hizmetlerin yerine getirilmesine ilişkin olarak sınırları belli olan açıklamalar olmadığı gibi bu görevlerin gayri resmi olarak kendi düzeni içerisinde yapıldığı görülmektedir.

### **2.1.3. Feodal Dönemde ve Orta Çağ'da Kamu Yönetimi**

Orta çağ olarak adlandırılan dönem Roma imparatorluğunun dağılmasıyla başlayıp Rönesans'a kadar devam eden yaklaşık bin yıllık bir süreci ifade etmektedir. Batı Roma İmparatorluğunun yıkılışıyla birlikte başlayan Orta çağ döneminde feodalizm olarak ifade edilen siyasal-toplumsal örgütlenme sistemi meydana gelmiştir (Ağaoğulları ve Köker, 2011: 169). Bu dönem içerisinde Avrupa, siyasal ekonomik ve toplumsal açıdan kendinden önceki dönemlerden ve medeniyetlerden oldukça farklı niteliklere sahip olmuştur. Yönetimde yerelliğin olması, merkezi yönetimin olmayışı, feodal birimlerde teokratik yönetim anlayışının olması, toplumsal ve siyasal hayatta dinin çok önemli bir pozisyona gelmesi gibi durumlar yaşanmıştır (Bloch, 2005: 147; Tekin ve Sipahi, 2014: 190). Sosyal, kültürel ve siyasi düzen içerisinde Kilise örgütlenmesinin oldukça ön planda olduğu bir dönem yaşanmıştır. Bu dönemde kilise sahip olduğu dini argümanlar, geleneksel öğretiler ve tarıma dayalı zenginliği ile otoritesine sürdürebilmiştir (Birsin, 2012: 12).

Güçlü bir merkezi otoritenin olmadığı bir dönem olmasından dolayı Feodalizmin oldukça canlı olduğu bilinmektedir. Feodal yapı içerisinde siyasal iktidarda çok parçalı bir yapıya bölünmüştür. Merkezde çok zayıf olan bir krallık, feodal beylikler ve kilisenin olduğu çok başlı siyasal yapıda toplumlar her feodal beylikteki gelenekler, alışkanlıklar ve yönetim bakış açılarına göre yönetilmişlerdir. Dolayısıyla devletin (merkezi devlet) zayıf olmasından dolayı örgütsel ve işlevsel olarak zayıf bir pozisyona düşmüş ve kamu yönetimi teşkilatları da belli bir sistematığa ve düzene sahip olmadığı görülmektedir (Parlak ve Doğan, 2016: 52).

#### 2.1.4. Feodal Yapıda Çözülme, Kapitalizm ve Kamu Yönetimi

14.yy'a gelindiğinde Avrupa'da ekonomik ve siyasi olarak güçlü kentlerin ortaya çıkmasına bağlı olarak burjuva adı verilen sınıfın zenginlik ve refah düzeyinin artmasına yol açmıştır. Ayrıca Avrupa'da yaşanan sanayi devrimi, kapitalizm, aydınlanma, modernizm, Fransız devrimi gibi gelişmelerle de birleşerek feodalizmin ortaya çıkardığı üretim sisteminde ve toplumsal yapılarda çözümlerin yaşanmasına yol açmıştır (Poggi, 2009: 54). Yaşanan bu gelişmeleri takiben Rönesans, Reform, Aydınlanma gibi gelişmelerde feodalizmin çözülmesini hızlandırmıştır. Feodalizmin yaşanan çözümler ve burjuva isimli ekonomik grubun güç kazanması kapitalizmin ekonomik olanda olduğu kadar siyasal ve toplumsal alana sirayet etmesine yol açmıştır. Kapitalizm kendine özgü üretim yöntemleri ve toplumsal örgütlenme anlayışına dayalı olarak daha önceki dönemlerden farklı yönetme biçimlerini ve devlet anlayışını gündeme getirmiştir (M. T. Özcan, 2008: 91). Bu gelişmelere bağlı olarak ise siyasal iktidarın bölünmeden merkezîyetçi mutlak monarşilerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Mutlak monarşilerin gerçekleştirmiş olduğu gelişmeler, sonrasında modern ulus temelli devletlerin ve bunun bir yansıması olarak kamu yönetimlerin oluşmasını sağlamıştır (Pierson, 2015: 66).

Modern devletlerin ortaya çıkmasıyla birlikte sanayi devrimi, kapitalizm, kamu yönetiminde bürokratikleşme, devletlerin ulus tabanlı olarak kurulması gibi gelişmelerin arasında önemli ilişkiler vardır. Nitekim kapitalizmin varlık kazanması için bürokratik bir devlet ve politikalarının varlığı gerekmektedir. Dolayısıyla sanayi devrimi ile başlayan ekonomik ve sosyal gelişmeler toplumsal yapının değişmesiyle birlikte hem devlet hem de üretim ilişkilerindeki örgütlerin yapılarında büyümeye gidilmiş ve bu büyümeye ise bürokratikleşmeyi beraberinde getirmiştir (Türküne, 2010: 453-454).

## 2.2. KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN DOĞUŞU VE DÜNYA GENELİNDE GEÇİRMİŞ OLDUĞU AŞAMALAR

### 2.2.1. Kamu Yönetimi Disiplininin Avrupa'daki Gelişimi (Kıta Avrupası Geleneği)

Kamu yönetimi alanı özelinde yapılmış olan ilk çalışma niteliği taşıyan “Alman Prenslığı” (*German Principality*), Alman bir general olan Seckendorff tarafından 1656'da gerçekleştirilmiştir. 1700'lerde ise kamu yönetimi olgusu Delamare'nin çalışmasında

“Siyaset Üzerine İnceleme” (*Treatise on Polity*) ele alınmıştır. Kamu Yönetimi disiplini açısından çok önemli bir içeriğe sahip olmamalarına rağmen; devlet idaresini konu almalarından dolayı, bu iki eser kamu yönetimi alanının ilk çalışmaları sayılmaktadır (Rutgers, 2010). Diğer taraftan kamu yönetiminin disiplinin bir araştırma sahası ve üzerinde bilimsel çalışma yapma alanı biçimine gelmesi 16. ve 17. yüzyıllarda Avrupa’da özellikle Almanya’da ve Fransa’da mutlakiyetçi devletlerin kurulmasıyla birlikte mümkün olmuştur (Şaylan, 2000: 6-7).

Bu dönemlerdeki mutlakiyetçi devletlerden, toplumsal, ekonomik ve askeri gelişmeleri sağlaması beklentisi, tartışmalarının odak noktasını devletin yönetilebileceği en iyi yönetim şeklinin ne olduğuna yöneltmiştir. Böylelikle kamu yönetimi üzerine incelemeler yapmak hedefiyle ilki Avrupa’da 1729 yılında Prusya’da (eski Almanya) olmak üzere, üniversitelerde “kameral bilim” birimleri (araştırma ve öğretim) açılmıştır (Ergun, 2004: 8-9). Kameral bilimler, kamu yönetimi alanını özel bir alan olarak ele alan öncü girişimlerinde başındadır (Eryılmaz, 2019: 34).

Özünde merkezi devletin gücünü artırmak amacıyla devlet bilgisinin ve tekniğinin ortaya konulması çabasını içeren Kameralizm, “güçlü devlet nasıl ortaya çıkar, neleri nasıl gerçekleştirir” gibi bir takım soruları ortaya atarak devletin ve devletin uzvu olan kamu kurumunun işlevlerinin ortaya konulması ve araştırılması amacını gütmektedir (Kalfa, 2011: 406). Toplumsal güvenliğin, refahın ve düzenin yalnızca güçlü, etkin ve merkezi bir devlet yapısı sayesinde teşkil edilebileceğini öne süren Kameralizm anlayışı, devletin; ekonomik, siyasal ve toplumsal alanlardaki işlevlerini, nitelikleri ve görevlerini araştırmaya, incelemeye çalışmaktadır (Güzelsarı, 2000a: 6-7).

Üniversitelerde kurulmuş olan Kameralist kürsüler tarafından yürütülen öğretimin kapsamı ve içerikleri her bir üniversiteye farklılıklar göstermiştir. Bununla beraber bu birimlerde verilen öğretim faaliyetleri, hukuk, yönetim tekniği ve siyaset konularının bir araya getirilmesi ile yürütülmüş, hangi konuya daha fazla ağırlık verileceği üniversitelere değişiklik göstermiştir (Şaylan, 2000: 6). Bu anlayışta; günümüzdeki kamu yönetimi bölümlerinde de olduğu gibi çok çeşitli konular birlikte ve ilişki şeklinde ele alınmıştır. Örgütsel yapıları ve bunlarda meydana gelen sorunlar, hizmetlerin sunulmasında görevli personele ilişkin konular ve iktisat, maliye, muhasebe konuları birbiriyle ilişkili biçimde ele alınmıştır. Ancak Kameralizm her ne kadar yönetim olgusunu ve uygulamaları

bilimsel olarak incelenmesi gerektiğini vurgulamasına ve bunun temellerini atmış olmasına rağmen, yönetimin bilimsel yanında ziyade sanatsal yönüne daha çok önem vermiştir (Ergun ve Polatoğlu, 1988: 9).

Devlet yönetimini bir bütün olarak inceleyen Kameralizm (Şaylan, 1996: 4) düşüncesinin Alman devletleri ve toplumlarında ortaya çıkışı, rastlantısal bir gelişme olduğu düşünülemez. Nitekim Prusya gibi Alman devletinde kapitalist dönüşüm, Fransa ve İngiltere’den oldukça farklı bir gelişim çizgisi göstermektedir. Buradaki en önemli farklılık devletin yerine getirmesi gereken işlevlerin fazla ve kapsamlı olmasıdır (Şaylan, 2000: 6). Kapitalist dönüşüm sürecini Alman iktisatçı Friedrich List’in çizmiş olduğu reçeteler/tavsiyeler doğrultusunda gerçekleştiren Alman devletleri bir taraftan korumacılık yapacak, diğer taraftan çeşitli politikalar ile Alman toplumlarını kapasite olarak Fransa ve İngiltere düzeyine getirmeye çalışacaktır. Kısaca bu düşünceye göre devlete kapitalist dönüşüm için ve sermaye birikimi için belirgin ve oldukça ağırlıklı bir görev vermekteydi (Şaylan, 2000: 6). Devletin tek belirleyici etken olduğunu savunan Kameralizm’e göre kameralistler (akademisyen ve bürokrat) devletin hizmetçileridir. Akademisyen kameralistler yönetim üzerinde yazılar yazan ve yönetici yetiştiren kişiler; bürokrat kameralistler ise devlet yönetiminde görev alan kişilerdir (A. W. Small, 2001: 20-21).

Kameralizm’in yanı sıra Fransız Devrimi sonrasında yaşanan gelişmeler ve köklü değişimler, kamu yönetiminde de etkisini oldukça ciddi şekilde hissettirmiştir, “Yönetim Bilimi” anlayışının Kıta Avrupası hukuk ve yönetim geleneği içerisine girmesini sağlamıştır. Özellikle liberal ve anayasal devlet anlayışının bu gelişmeler sonrasında yaygınlaşması ile birlikte; bireysel ve toplumsal hak ve özgürlüklerin korunması, devletin asli görevlerinden birisi olarak düşünülmeye başlanmıştır. Daha açık ifadesiyle hukuka dayalı yönetim ilkesinin ortaya çıkması “İdare Hukuku” anlayışının gelişmesine neden olmuştur (Eryılmaz, 2019: 36).

Hukuk düzeni içerisinde ve özellikle anayasal çerçevelerle hak ve hürriyetler güvence altına alınmak amaçlanmış ve böylelikle devlet yönetimi anlayışında ve uygulamasında kanunların ve hukuksal yaklaşımın hâkimiyetini artırmaya başlamıştır. Bu gelişmeler, kamu yönetimi disiplininin Avrupa’daki yaşadığı dönüşümler ve gelişmeler esnasında, hukuksal yaklaşımların etkisi altına girmesine de neden olmuştur

(Güzelsarı, 2000b: 7). Devleti ve dolayısıyla kamu yönetimini “hukuk” olgusu çerçevesinde inceleyen ve kamu yönetiminin sorunlarını birer hukuk sorunu şeklinde kabul eden bu yaklaşımın gelişmesiyle; üniversiteler bünyesinde “Genel Kamu Hukuku” kürsülerini kurulmaya başlanmıştır. Bu gelenek, Kameralizm’deki “güçlü devlet için iyi yönetim” yaklaşımı yerine “vatandaşlık hak ve görevlerini” ön plana sürmektedir. Bununla birlikte Fransa kaynaklı İdare Hukuku anlayışı, devletin ve dolayısıyla kamu yönetiminin hukuksal temellere sahip olması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Karasu, 2004: 227). Kamu yönetimine İdare Hukuk’u olarak bakılmaktaydı.

Bu gelişmeler karşısında bazı düşünürler, örneğin Lorenz Von Stein (1815-1890) bu durumu engellemeye çalışmasına karşın; başarılı olamamış, kamu yönetimiyle ilgili sorunlar büyük çoğunlukla idari hukukçular tarafından incelenir hale gelmiştir (Eryılmaz, 2019: 36). 19.yy başlarında Lorenz Von Stein kapsayıcı bir yönetim bilimi anlayışının oluşturulmaya çalışması kamu yönetimi alanındaki önemli gelişmelerden biri olmuştur. Stein yapmış olduğu çalışmalarda ilk defa devleti, “yönetmelik devlet” olarak karakterize etmiş ve bu devletin kendine has özellikleri üzerinden tanımlamalar ve değerlendirmeler yapmıştır.

Ancak söz konusu dönemde müstakil bir alan olarak yönetim bilimi tamamen yok olma durumuna gelmiştir. Bu durumun yaşanmasında devlet yönetiminde ve toplumda liberal düşüncelerin hâkimiyet kazanması ve bilim yapma anlayışındaki değişimler de önemli birer etmen olmuştur. “Devlet Yönetimi”nin anlamı ve alanı sosyal bilimcilerin ilgi ve araştırma alanı olarak değil, hukuk biliminin araştırılması, icra edilmesi ve hukukçuların ilgilendiği bir alan olarak nitelendirilmesinden dolayı, hukuk alanına (özellikle idare hukuku alanına) çekilerek daraltılmıştır (Rabin, 2003: 1087). Bugün hala Kıta Avrupası geleneğine sahip olan ülkelerde ve bu ülkelerin etkisinde kalan diğer kıtalardaki ilkelere kamu yönetimi alanındaki sorunlar bir hukuk sorunu olarak görülmektedir (Ergun, 1995: 8).

19. yüzyılın başlarında Napolyon’un Fransa’da devleti yeniden yapılandırmak için önemli reformlar gerçekleştirme çalışmalarına girişmiştir. Charles Jean Bonnin’in 1812 yılında üç cilt şeklinde yazmış olduğu “Kamu Yönetiminin İlkeleri” (*Principes d’Administration Publique*) çalışması bu reformlara önemli katkılar sağlamıştır. Bonnin bu eserinde “Kamu Yönetimi” kavramını devletin yönetilmesinde uygulanan kurallar ve

yöntemleri ortaya çıkaran bilim alanı olarak tanımlamıştır (Eryılmaz, 2019: 35). Bonnin'e göre kamu yönetimi alanının konusu, kamu gücü, otorite, düzen, kamu gücü, kamu hizmeti gibi çok yönlü toplumsal ilişkilerin kamu yararına yönelik oluşturulmasını ve işlenmesini sağlayacak, yapıların, düzenlemelerin, görevlilerin ve aktörlerin oluşturulmasını sağlamaktır. Bonin, kamu yönetimi disiplini, hukuk ve diğer sosyal bilimleri belli ölçülerde içeren ve bunları kendi aralarında dengeleyen, uygulama eğilimli bir bilim dalı şeklinde tanımlamaktadır. Dahası Bonin kamu yönetimi disiplini, pozitivist (olgucu) bilimlere örnek bir model biçiminde tasarlamak amaçlamıştır (Rabin, 2003: 1087).

Ancak Bonnin'in çalışmalarının devamını getiren çalışmaların yapılmaması ve bu alana özgü bağımsızlık getirecek katkıların yapılmaması, diğer taraftan idare hukuku alanını giderek güçlenmesi ve yönetimin siyasal içerisinde değerlendirilerek giderek siyasallaşmasından dolayı, kamu yönetimi disiplini gelişmesi engellenmiştir (Karasu, 2004: 225-242). Böylelikle kamu yönetimi disiplininin Kıta Avrupa'sında iki doğrultuda geliştiği söylenebilir. Bunlardan biri, devlet yönetiminin hukuk temelli bir çerçevede yapılmasını savunan yaklaşımdır. Bu doğrultuda kamu yönetimi disiplininin bilimsel bilgisi büyük oranda idare hukuku alanı üzerine temellenme eğilimi göstermektedir. Kameralizm'den kaynaklanan ikinci yaklaşıma göre ise kamu yönetiminin; devletin kapitalist dönüşümü, gelişimi ve sermaye birikimi süreçlerinde yönlendirici ve öncü rolü üstlenmesi gerekmektedir (Şaylan, 2000: 7).

Antik Yunan dönemlerine kadar uzanan siyaset bilimi alanı içinden ayrılarak farklı bir bilimsel araştırma alanı olarak düşünülen kamu yönetimi, son yüzyıllarda konuyla ilgili olarak yaşanan gelişmeler ve yapılan araştırmalar sonucunda günümüzdeki niteliğine sahip olmuştur (Çevik, 2012: 15). Sosyal bilimler içerisinde ayrı ve bağımsız bilimsel bir disiplin haline gelmek gayesiyle uzun süredir çabalayan kamu yönetimi disiplini ilk dönemlerinde hukuk, siyaset ve ekonomi gibi disiplinlerin altında inceleme alanı bulabilmiştir. Bugün bağımsız bir disiplin şeklinde varlığını korumakla birlikte birçok bilim dalı ile ilişkisine devam etmektedir (Vigoda, 2003: 2).

Avrupa'daki kamu yönetimin gelişmesinde Almanya, Avusturya ve Fransa'nın baskın bir etkisi görülmektedir. Avrupa'da kamu yönetimi bir bilimsel olan olarak iki temel noktada gelişim göstermiştir. Bunlardan ilki Prusya'da devlet bilimi çatısı altında



iktisadi gelişmelerin (kapitalizm-merkantilizm) de katkısı ile Alman-Avusturya kamu bürokrasinin oluşturulması girişimidir. İkincisi ise Fransa ve Almanya’da devletin yönetilmesinde hukukun ön plana çıkarılması gerektiği görüşünden hareketle oluşturmak istene hukuk merkezli rasyonel bürokrasi düşüncesidir (Saklı, 2013b: 287). Kamu yönetimi disipliniyle ilgili Avrupa’da yapılan çalışmalar Tablo 2.1’de verilmektedir.

**Tablo 2.1.** Avrupa’da Kamu Yönetimi Disiplininin Gelişmesini Etki Eden Yazarlar ve Eserleri

| Ülke    | Tarih | Yazar               | Eser                                              |
|---------|-------|---------------------|---------------------------------------------------|
| Fransa  | 1808  | Charles J. Bonnin   | Bir Yönetmel Yasanın Önemi ve Gerekliliği Üzerine |
|         | 1812  | Charles J. Bonnin   | Kamu Yönetimi İlkeleri                            |
|         | 1828  | Louis A. Macarel    | Yönetim Mahkemeleri                               |
|         | 1837  | Louis A. Macarel    | Yönetmel Yargının Unsurları                       |
|         | 1844  | Louis A. Macarel    | Yönetim Hukuku Dersleri                           |
|         | 1859  | Alexandre F. Vivien | Yönetmel İncelemeler                              |
| Almanya | 1865  | Lorenz von Stein    | Yönetim Öğretisi                                  |
|         | 1870  | Lorenz von Stein    | Yönetim Öğretisi ve Yönetim Hukuku El Kitabı      |
|         | 1946  | Fritz Morstein Marx | Kamu Yönetiminin Öğeleri                          |

### 2.2.2. Kamu Yönetimi Disiplinin Amerika’daki Gelişimi (Anglo Sakson Geleneği)

Kıta Avrupası anlayışında yukarıda ifade edilen tartışmalar devam ederken; ABD’de kamu yönetiminin modern paradigmalarının temellerinin atılmaya başlandığı görülmektedir. ABD eski başkanı (1913-1921) ve bir akademisyen olan Woodrow Wilson 'un *Political Science Quarterly* isimli dergide 1887 yılında yayımlanan hacim olarak küçük ama nitelik olarak “büyük” olan, “Yönetimin İncelenmesi” (*The Study of Public Administration*) isimli makalesi Kamu Yönetiminin diğer disiplinlerden ve özellikle Siyaset Biliminden bağımsız bir disiplin olarak kabul edilmesinde milat olarak kabul edilmektedir (Wilson, 1887). Wilson’un bu çalışmasının kamu yönetimi disiplini açısından bir mihenk taşı sayılmasının temelinde, kamu yönetimi bilimini, siyaset bilimi ve hukuktan ayırması yer almaktadır. Wilson (1887) bu makalesinde kamu yönetimini, devletin teknik bir aygıtı/aracı şeklinde kabul etmekle beraber siyasal işlemlerle de ilişkilendirmektedir. Ona göre, Kamu yönetimi, seçilmiş kişilerin (siyasetin) emrinde yer alan, siyasetin yönlendirmesiyle işleyen devletin teknik bir işlevidir. Bir başka ifadesiyle, kamu yönetimi liyakat esasına dayalı görevleri yapan ve taraf tutmayan, yansız uzmanların görev aldığı bir tür yönetim aracıdır (Şaylan, 2000: 7). Wilson’un bu yaklaşımı ile kamu yönetimin geleneksel paradigmasının oluştuğu söylenebilir. Böylelikle Wilson, kamu yönetimini hukuksal-siyasal Kıta Avrupası anlayışının ötesine

çıkarak, bağımsız bir alan haline getirmeye çalışırken, kamu yönetimini ve işleyişini bir örgüt olarak kabul eden yaklaşımların önünü açmıştır (Kalfa, 2011: 407).

Wilson bu çalışmasında kamu yönetimi alanıyla ilgili yapılan incelemelerin asıl amacının; kamu yönetiminin, yapmış olduğu iş ve işlemlerin neler olduğunu tespit edilmesi şeklinde belirtmiştir (Wilson, 1887). Ayrıca bu işlemlerin başarılı şekilde yerine getirilme düzeylerinin (etkililik) tespitinin gerekliliğine ve en az maliyetle en fazla hizmetin/malın nasıl üretileceği (verimlilik) üzerinde durulması gerektiğini belirtmektedir (Çevik, 2012: 16). Bu aşamada Wilson etkili ve verimli kamu yönetimi tanımlamaya çalışırken; Kıta Avrupası geleneğinde disiplinin gelişimini incelemekte ve bu bilimin faydalı hale gelebilmesi ve kullanılabilmesi için kamu yönetimini “Amerikalılaştırılmak” gerektiğini öne sürmektedir (Kalfa, 2011: 407). Wilson’un bu çalışmasında en dikkat çekici hususlardan birisi niteliği taşıyan bu iddia, çalışmanın son kısmında ifade edilen “Bu problemi çözersek dünyayı idare edeceğiz” açıklamasıyla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Dahası bu ifade kamu yönetimi disiplininin gelişiminde Kıta Avrupası geleneğinden Anglo Sakson geleneğine doğru hâkimiyetin geçeceğine işaret etmektedir (Akbulut, 2005: 75). ABD kökenli olan bu yaklaşım, Kıta Avrupa’sı kökenli genel kamu hukuku (idare hukuku) yaklaşımı karşısında alternatif bir yaklaşım biçiminde ortaya çıkmış ve giderek etkisini artırmıştır (Güler, 1994: 9).

Wilson’un kamu yönetimi disiplinine ilişkin olarak yapmış olduğu değerlendirmeleri ve özellikle yönetim-siyaset ayrımı temeline oturan değerlendirmeleri, ABD’de uygulanmakta olan ganimet/kayıрма sistemi (*spoils system*) göz önünde bulundurarak incelemekte fayda vardır. Bu sisteme göre ABD başkanlık seçimleri sonrası, eğer başkan değişmiş ise kamu yönetimi alanındaki tüm üst düzey görevlere kendi ekibi içerisindeki kişileri görevlendirerek; eski başkanın görevlendirdiği kişileri görevden alır. Dolayısıyla burada “iktidara birlikte gelir ve birlikte gidilir” anlayışı vardır. Bu sistemden dolayı idarenin alanı ve siyasetin alanının birbiri içerisine girdiği görülmektedir. Wilson, İdareyi liyakat temelinde ve siyaset karşısında bağımsız biçimde konumlandırmaktaydı. Ganimet sisteminin, idari sorunları ve siyasi sorunları birbirine karıştırmasından dolayı hatalı olduğuna inanmaktaydı. Nitekim bu üst düzey yöneticilerin siyasal ve yönetsel alanların birbiri içerisine geçmiş durumundan faydalanarak; siyasi tavırda hareketler etmesi, keyfi uygulamaları da beraberinde getirme sakıncası bulunmaktadır (Hughes, 2014b: 108). Wilson’a göre yasaların uygulanması işlemleri,

yasa oluşturma işleminden daha zordur. Bundan dolayı, devlet yönetimi siyasetin dışarısına çıkarılarak ayrı bir bilim dalı şeklinde incelenmelidir. Böyle olması durumunda yönetim, siyasal değişimlerinden etkilenmeden, kendine ait yeteneklerini, tekniklerini ve araçlarını en iyi biçimde kullanarak yasaların uygulanmasını sağlayabilecektir (Ergun, 1995: 9).

Diğer taraftan Wilson'un çalışmasında, kamu yönetimi disiplini günümüzde oldukça eleştirilen, özellikle de post-modern kuramlar tarafından hedef alınan "kişilik özellikleri" hakkında çeşitli çıkarımlarda bulunmaktadır. Temel olarak bu özellikleri normatiflik ve evrensellik olarak özetleyebiliriz. Bu özellikler; teoriden/öğretiden ziyade uygulamaya öncelik verme, siyasal kimlikleri bir kenara bırakıldığında aslında bütün hükümetlerin aynı türden işlevleri gerçekleştirdiği kabul etme, bir ülkenin kamu yönetimi sisteminde başarıyla uygulanan yönetsel tekniklerin, diğer bir ülkenin kamu yönetimi sistemlerinde de başarıyla kullanılabileceği gibi kamu yönetiminin geleneksel yaklaşımına ait belli başlı özelliklerdir (Emre, 1998: 36).

Ayrıca Wilson'un önerdiği yönetim-siyaset ayrımının bahsedildiği kadar basit olmadığı, kamu yönetimi alanında alınan kararlarda ve kararların uygulamasında iki alanın birbirinden bağımsız düşünülmemeyeceğini savunan karşıt bir görüş de bulunmaktadır (Hughes, 2014a: 121). Yönetim-Siyaset ayrımına ilişkin olarak tartışmalar çalışmanın ilerleyen aşamalarında/bölümlerinde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Wilson'un görüşlerine paralel olarak, Stillman (1983) Amerikan kamu yönetimi alanındaki iki ana yaklaşım olarak kabul gören, klasik ve romantik yaklaşımları ayırma yoluna gitmiştir. Stillman göre klasik yaklaşım, hiyerarşi, düzenlilik, uzmanlık, verimlilik, idarenin birliği ve merkezizeti gibi kavramlar üzerinden açıklanabilir. Diğer taraftan, 1945'den sonra ortaya çıkıp giderek etkisini artıran romantik yaklaşım, klasik yaklaşımın aksine desantralizasyon, yetki paylaşımı, öznellik, katılım, ve idari yapının tabana yayılması şeklindeki olguları merkezine almaktadır (Stillman, 1983: 5-7).

Wilson'un kamu yönetimi disiplinde ilgili milat olarak kabul edilen görüşleriyle 1930'lu yıllara kadar devam eden süreç "bilimsel yönetim" şeklinde isimlendirilmektedir. Bu anlayışın özünde kamu yönetimini bağımsız bir disiplin haline getirme isteğinin olduğu görülmektedir. Wilson'un disiplininin gelişimiyle ilgili düşünceleri ve önerileri, Frank Goodnow, Max Weber ve Winslow Taylor'ın çalışmaları ve bu araştırmacıların

yeni yaklaşımlarıyla tamamlanmıştır (Kalfa, 2011: 407). Weber'in, toplumsal araştırmaları ve çözümlemeleri sonucunda ortaya attığı bürokrasi kuramı ile Taylor'un, özel sektördeki üretim işletmelerinin örgütlenmesinde, çıktı odaklılık, verimlilik ve kârlılık hedeflerine yönelik "bilimsel yönetim ilkeleri" tarafından destek bulan Wilson'un yaklaşımı, teknik temelleri olan kamu yönetimi disiplinine yönelişi ortaya çıkarmaktadır.

Diğer taraftan Goodnow ise, siyaset ve yönetimin kati suretle birbirlerinden ayrılmasını öne sürerek; siyasetin politika üretimi, yönetimin ise bu politikanın uygulanması şeklinde görevlerinin olduğunu öne sürerek, yönetim biliminin bağımsız bir disiplin olması gerektiğini desteklemiştir (Leblebici, 2004: 93-94). Goodnow 1900 tarihli "Siyaset ve Yönetim" (*Politics and Administration*) isimli çalışmasında hükümetin biri siyasal, diğeri yönetsel olmak üzere iki temel işlevinin olduğunu belirtmektedir (Goodnow, 1900: 23). Goodnow'a göre hükümetin siyasal işlevi, makro düzeyde politikalar oluşturmak iken; yönetsel işlevi ise bu politikaları uygulamaktır. Goodnow, hükümete biçmiş olduğu bu görevleri kuvvetler ayrımı temeline dayandırmaktadır (Goodnow, 2017: 11). Yasama organı devlet iradesini ortaya çıkarmak ve politika oluşturmak ile uğraşırken; yürütme organı tarafsız ve siyasetten uzak biçimde hazırlanan politikaları uygulamakla görevlidir (Goodnow, 2017: 11-12).

1926 yılında Leonard D. White'in "Kamu Yönetiminin İncelenmesine Giriş" (*Introduction to the Study of Public Administration*) isimli çalışması, o döneme kadar bütünüyle kamu yönetimi alanıyla ilgili doğrudan yazılmış tek eser olarak görülmektedir. White bu eserinde siyasetin, yönetimin araştırma alanına girmemesi gerektiğini belirterek, kamu yönetiminin bağımsız bir bilim olabileceğini öne sürmektedir (L. D. White, 1926). 1937 yılında Luther H. Gullick ve Lyndal Urwick'in "Yönetim Bilimi Üzerine Notlar" (*Papers on Science of Administration*) isimli kitap kamu yönetimi alanında yönetimin 7 temel unsurunun olduğunu öne sürmektedir. Bunlar; Planlama, Örgütlenme, Personel Yönetimi, Yönetim, Eşgüdüm/Koordinasyon, Rapor Verme/İletişim ve Bütçeleme şeklinde sıralanmaktadır (Gulick ve Urwick, 2004). Bu ilkeler literatürde genellikle İngilizcilerinin baş harfleriyle POSDCORB anılmaktadır.

Yönetim Bilimiyle ilgili olarak yapılan bir diğer önemli çalışma Frederick Taylor'un 1911 tarihli "Bilimsel Yönetimin İlkeleri" (*The Principles of Scientific*

*Management*) isimli çalışmasıdır. Taylor'un yapmış olduğu bu çalışma akademik çalışmaları sonucunda değil; mesleki deneyimleri sonucunda kaleme alınmış bir eserdir. Taylor bu çalışmasında temel olarak; bir özel kuruluştaki işlerin hareket ve zaman etütlerini yaparak; işlerin hangi sürelerde biteceğini ve hangi ücretlerin verileceğini belirlemeye çalışmıştır (Taylor, 2016). Bu yaklaşıma kimi zaman "iş analizi" veya "iş yönetimi" denildiği de olmaktadır (Eryılmaz, 2019: 42). Taylor'un bu yönetim anlayışına göre yapılacak işler standartlaştırılmalıdır. Dolayısıyla her bir iş için "en iyi tek yol" belirlenebilecektir. Özel sektör kuruluşlarında olduğu kadar kamu kuruluşlarını da etkileyen bu görüşler 20.yy'ın yönetim bilimi alanında rakipsiz bir düşünce ekolü halini almıştır (Drucker, 2014: 155). Bir işin verimliliğinin en yüksek düzeyde nasıl yapılması gerektiği üzerine odaklanan Taylor'un geliştirmiş olduğu yöntemlere genel olarak "Taylorizm" denilmektedir. Ancak Taylor'un geliştirmiş olduğu bu ilkeler (Taylorizm düşüncesi), yönetimde insan faktörünü, çevresel değişkenlerin etkisini ve örgütsel davranışın konularını gerektiği kadar dikkate almamakla eleştirilmiştir. Nitekim Taylor yönetim konusunda; örgütsel boyuta daha fazla önem vererek, çalışanların psikolojik taleplerini ihmal etmektedir. Taylorizm'in bireye yönelik bakış açısında toplanan eleştiriler; bireyleri birer makine gibi ele aldığı yönündedir (Özer, 2015: 7).

Bilimsel yönetim yaklaşımının kamu yönetimi alanında hâkimiyet kazanmasıyla, kamu yönetimi disipliniyle ilgili var olan yönetim/siyaset ayrımı perspektifinden bakılarak; siyaset ve hukuk disiplinlerinden bağımsız hale getirilerek; özel sektör yönetimi anlayışıyla aynı şekilde kabule edildiği görülmeye başlanmıştır. Nitekim bu yöneliş kamu yönetimini siyaset ve hukuk alanlarından koparmasına rağmen; işletme yönetiminin alana dâhil olmasına neden olmuştur. Özellikle bu dönemden itibaren başlayarak kamu yönetimi disiplininin neyi inceleyeceği ve hangi yöntemlerle inceleyeceği tartışmaları; kamu yönetimi disiplininin tüm gelişim ve dönüşüm süreçlerindeki arayışların temelini oluşturmuştur. Bu tartışmalar ve değerlendirmeler neticesinde kamu yönetiminin tıpkı özel sektör yönetimi gibi yönetilmesi gerektiği düşüncesi alana hâkim olmaya başlamıştır.

Kamu yönetimi alanında öncü isimlerden biri olan Dwight Waldo bu tartışmaların üzerinden yaklaşık 40-50 yıl sonrasında bile hala disiplindeki galibiyetin Wilson'un yönetim-siyaset dikotomisinde olduğunu öne dürmüştür. Waldo'nun öne sürdüğü bu iddiaya göre yönetim-siyaset arasında var olan bu uçurum, kurumsal ve entelektüel

dünyanın bir özelliği olarak değişmeden varlığını korumaktadır (Waldo, 1990: 73). Nitekim yönetim ve siyaset arasında uçurum olduğunu yönündeki iddialar kamu yönetimi alanında işletmeciliğin ve örgüt kuramlarının istilasını beraberinde getirmiştir (Güler, 1994: 11). Yukarıda ABD’de kamu yönetimi disiplinin gelişimine etki eden yazarları ve bunların kamu yönetimi ve yönetim bilimine ilişkin görüşleri üzerinde ve temel tartışmalı iddiaları üzerinde durulmuştur. Bu yazarlar ve eserleri Tablo 2.2’de gösterilmektedir.

**Tablo 2.2.** ABD'de Kamu Yönetimi Disiplininin Gelişimine Etki Eden Yazarlar ve Eserleri

| Ülke | Tarih | Yazar                                             | Eser                               |
|------|-------|---------------------------------------------------|------------------------------------|
| ABD  | 1887  | Woodrow Wilson                                    | Yönetimin İncelenmesi              |
|      | 1900  | Frank Goodnow                                     | Siyaset ve Yönetim                 |
|      | 1911  | Frederick W. Taylor                               | Bilimsel Yönetim İlkeleri          |
|      | 1926  | Leonard White                                     | Kamu Yönetimi İncelemelerine Giriş |
|      | 1927  | William F. Willoughby                             | Kamu Yönetimi İlkeleri             |
|      | 1937  | Luther Gulick & Lyndall Urwick                    | Yönetim Bilimi Üzerine Makaleler   |
|      | 1937  | Louis Brownlow & Charles Merriam & Luther Gullick | Başkanlık Komisyonu’nun Raporu     |
|      | 1938  | Chester I. Barnard                                | Yürütmenin İşlevleri               |
|      | 1947  | Robert Dahl                                       | Kamu Yönetimi Bilimi: Üç Sorun     |
|      | 1947  | Herbert A. Simon                                  | Yönetimsel Davranış                |
|      | 1948  | Dwight Waldo                                      | Yönetimsel Devlet                  |
|      | 1949  | Paul Appleby                                      | Politika ve Yönetim                |

1929 ekonomik buhranı sonrasında devleti ekonomiye müdahalelerinin giderek artması ve devletin görevleri bakımından giderek büyümesiyle birlikte; “Bilimsel Yönetim” anlayışının sorgulanmaya başladığı görülmektedir. Bu dönemde örgütlerde insan faktörüne daha fazla ağırlık verilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur (Güzelsarı, 2000b: 13). 1929 ekonomik bunalımının disipline yönelik bir diğer önemli gelişmesi ise devlete oldukça fazla görev yüklemesi ve “refah devleti” anlayışına yol açmasıdır. Kapitalizmin 1929’da zirveye ulaşan krizinin nasıl aşılabacağı tartışmaları kuramsal bir çerçeve içerisinde Keynesçi paradigmanın geçerlilik kazanmasıyla sağlanabilmiştir. Keynesçi görüşler, bunalımdan kaçınmak için devlet eliyle “toplam talep yönetiminin” uygulanması amacını taşımaktadır. Kısaca; refah devleti anlayışı ve bunun uygulaması, ortaya çıktığı tarihsel şartlarda devletin "daha adil ve daha eşitlikçi bir toplum düzeni" hedefiyle ekonomiye müdahale etmesi biçiminde gelişmiş ve yürütülmüştür (Şaylan, 2000: 10). Fakat Refah Devleti anlayışının uygulanması, kamu yönetiminde ciddi problemlere neden olmuştur. Kamu yönetiminin alanının zamanla genişlemesi ve hacim kazanması, çok çeşitli mal ve hizmet üreten, sağlayan ve dağıtan büyük kamu örgütlerin ortaya çıkması ve kamu yönetiminin zamanla daha geniş kaynak kullanması

gerekliliğinin ortaya çıkması bu sorunların başında gelmektedir. Ancak bu değişimlerin kamu yönetimi disiplininin yerleşik paradigmasıyla (siyaset-yönetim dikotomisi) uyumlu olduğu öne sürülebilmektedir. Nitekim kamu hizmetlerinin kapsamı ve içerikleri yine siyasal süreçlerle belirlenmekte, siyasiler toplum karşısında hesap vermekte: liyakat ve uzmanlık esasları üzerine kurulması gereken kamu örgütleri ya da kamu bürokrasisi verimlilik, etkinlik ve şeffaflık kıstasları içerisinde kamusal mal ve hizmetlerini üreterek topluma dağıtmaktadır (Şaylan, 2000: 11). Ancak bu anlayış 1980’li yıllardan itibaren oldukça ciddi eleştirilerle karşılaşmış ve adeta bu politikaların çöküşü yaşanmıştır.

Yönetim Bilimi alanına yapılan bir diğer önemli katkı, 1930’lu yıllarda Elton Mayo’nun Western Elektrik şirkete ait Hawthorne işletmesinde yaptığı deneylerden elde ettiği sonuçlardır. Mayo’nun, çalışmaları neticesinde, bir örgütün formel bir yapıdan daha fazlası olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna göre örgüt, formel yapılar kadar enformel yapıları barındıran, hem mantıklı ve hem de mantık dışı unsurları içeren bir tür sosyal sistemdir (Hicks, 1979: 24). Nitekim örgütler insanlardan oluşmaktadır. 1930’lu yıllardan başlayarak 1950’li yıllara kadar etkisi devam eden bu düşünceler sosyoloji ve psikoloji disiplinlerinden de etkilenererek “İnsan İlişkileri Okulu” ismini almıştır. Kendinden önceki yönetim geleneğine eleştiri olarak görülen bu okul esasında geçmiş geleneklerle aynı kaygıları paylaşmaktaydı (Üstüner, 1995: 61). Nitekim insan ilişkileri okulu, yönetim konusuna işletmelerinde verimliliğinin artırılması yönünden yaklaşmış ve bunları kamu yönetimine aktarmaya çalışmıştır. Bu yaklaşım, kamu yönetiminin özündeki kamu yararının gözden kaçmasına neden olmuştur (Kalfa, 2011: 409).

1940’li yıllardan 1950’lerin sonuna kadar kamu yönetimi alanında “Karşılaştırmalı Kamu Yönetimi” anlayışının hâkim olduğu görülmektedir (Emre, 1998: 38). Bu yeni bakış açısı doğrultusunda yapılan araştırmalar, kamu yönetimi alanında kültürel farklılıkların varlığını vurgulamakta ve önemine dikkat çekmektedir. Diğer taraftan karşılaştırmalı kamu yönetiminin yaklaşımı ve bunun tamamlayıcısı niteliğinde olan ve kendi içerisinden doğan “kalkınma yönetimi” yaklaşımı 1955-1965 yılları arasında kamu yönetimi alanında en dikkat çeken konulardan olmuştur (Ergun, 1974: 79-80). Ancak bu iki yaklaşımın kamu yönetimi alanındaki yükselişi gibi alandaki hâkimiyetlerini kaybedişleri de oldukça hızlı olmuştur (Güler, 1994: 11). Nitekim 1976 yılında ABD kamu yönetimi disiplini kurucularını bir araya getiren bir sempozyumda; bu iki alanında ABD’nin dış politikaları soncunda ortaya çıktığı öne sürülmüştür (Goodsell, 1990: 501).

Kamu Yönetimi disiplinin gelişimi açısından 1960'lara gelindiğinde, ABD'de gerçekleşen toplumsal olayların, gelişmelerin ve değişimlerin disiplinin gelişiminde oldukça etkili olduğu görülmektedir (Üstüner, 1995: 65). ABD'nin bu yıllarda uluslararası siyasette üstlenmiş olduğu misyoner rolü ve rolden kaynaklı sıkıntılar, Vietnam Savaşı ve bu savaşın etkilere karşı başlatılan kampüs hareketleriyle somutlaştı. Vietnam Savaşı'nın ve bu dönemde gerçekleşen Watergate skandalı ile devlet ve dolayısıyla kamu yönetimin toplum nazarında güven kaybetmesi, "yönetimde etik sorunu" ve "yönetimin sorumluluğu" gibi yeni kavramları öne çıkarmıştır (Güler, 1994: 13). Bu dönemde ön planda olan bir diğer konu, "kamu siyasası analizi" adı verilen, gelişmiş kapitalist devlet yapılarında ortaya çıkan özelliklerden kaynaklanan bir yaklaşımdır (Henry, 1990: 12). 1960-1970 yılları arasında ABD'de kamu yönetimi ve özel sektör arasında yapılan ARGE sözleşmeleri, askeri sanayilerin varlığı, düzenleyici kurul-sanayi ilişkileri gibi durumlar, ABD'de kamu yönetimi disiplini içerisinde kurumsal araştırmalar yapan araştırmacıların dar alanda ve sık bir görüşle sadece devlet ve bu özel işletmeler arasındaki ilişkiye yöneldiği görülmektedir. Nitekim bu durumda her iki alanda (kamu ve özel) araştırmanın birlikte yürütülmesi gerekmektedir. Ayrıca bu sınırlılıkları aşabilmenin yöntemi kamu yönetimi disiplinin odak noktasını kamu politikalarının oluşturulmasına çevirmeyi gerekti de düşünülmektedir (Henry, 1990: 12).

Keynesyen politikaların neden olduğu ve devletin faaliyetlerindeki genişlemeden kaynaklı olduğu öne sürülen krizin ciddi şekilde yaşandığı ve sosyal devlet politikalarının eleştirel bir şekilde tartışılmaya açıldığı süreçte 1980'li yıllardan itibaren ABD'de "kamu işletmeciliği" yaklaşımı ortaya çıkmış ve giderek yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bu politikaların neden olduğu krize çözüm yolu arayışında Neo-Liberal politikaların ve Yeni Sağ yaklaşımın gündeme gelmesiyle birlikte "küçük devlet, güçlü piyasa" düşüncesine tekrardan caiz hale gelmiştir. Bu düşünceyle uyumlu şekilde devletin rolünün yeniden belirlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu düşünceyle birlikte "Minimal devlet" olarak nitelendirilen devlet, bütün sosyal ve ekonomik görevlerinden soyutlanmıştır. Bu niteliğe sahip olan devlet, piyasanın işleyişine ve ekonomiye müdahale etmeyecek, ancak bu sistemin düzenli işlemesi için hukuku güvencelere sağlayarak, bağımsız düzenleyici kurullar eliyle bu sistemin işleyişini kolaylaştıracaktır. Nitekim bu tarz düşüncelerin gelişmesi, kamu yönetimi disiplinine de önemli etkileri olmuştur (Kalfa, 2011: 410).



Yeni Kamu İşletmeciliğinin öngörmüş olduğu birden çok ilke ve stratejinin olduğu bilinmektedir. Bunlardan birincisi küçülme stratejisidir. Kamu yönetiminde hacimce bir küçülmeyi ifade eden bu ilkeye göre, kamu yönetimleri masraf kalemlerinde azaltmaya giderek, yönetimi verimli kılarak ve yönetimin yükümlülüklerinde genelleştirmelere gidilerek yeni bir yönetim anlayışı oluşturulmalıdır (Weikart, 2001: 362). Bunun için esnekliğe, yeniliğe, problem çözmeye, girişimciliğe ve üretkenliğe dönük yeni bir yönetim kültürünün oluşturulması gerektiğini de savunmaktadır (Galnoor, Rosenbloom ve Yaroni, 1998: 394). Bu yeni yaklaşımının savunduğu bir diğer ilki işletme yönetim ideolojisinin kamu yönetimine uyarlamaktır. Özel sektör üretim ve hizmet uygulamalarının kamu kurumlarında da uygulayabilmek amacıyla performans yönetimi, verimlilik anlayışı gibi bir takım değerlendirme unsurlarının ortaya konulmasını önermektedir (Weikart, 2001: 362). Yaklaşımının savunmuş olduğu diğer ilke ve stratejiler ise şu şekilde sırlanabilir; girişimci yönetim anlayışını kamu yönetimine transfer etmek, yerelleşmek, negatif anlamda kullanılan bürokrasiyi (kırtasiyeciliği) azaltmak, özelleştirmek, otoriteyi aktarmak, esnekleşmek, insan kaynakları yönetiminin geliştirmek, enformasyon teknolojilerinden yararlanmak ve rekabete dayalı bir strateji geliştirmek (Tortop ve diğ., 2016: 326-328).

Kamu Tercih Teorisi ve Kamu İşletmeciliği Yaklaşımı düşünceleri altında, piyasa varsayımları ve işletme yönetim teknikleri kamu yönetimi disiplinine aktarılmaya başlanmıştır (Box, 1998: 368). İşletme yönetimiyle ilgili bazı temel kavramlar (müşteri, karlılık, verimlilik, performans, etkinlik, strateji vb.) kamu yönetimine aktarılmıştır. Böylelikle kamu sektöründeki örgütler, özel sektördeki işletmeler gibi görülmeye başlanarak kara, performansa ve verimliliğe dayalı yönetim anlayışı kamu yönetiminde de hâkim olmaya başlamıştır. Bu görüşün tepe noktası gibi düşünülen “Devleti bir işletme gibi yönet” görüşü, kamu yönetiminin kendine has özelliklerine özgünlüğünü kaybederek; işletme yönetimi alanına, örgüt kuramlarına ve piyasacı mantığa bağlanır hale gelmiştir (Box, 1998: 369). Ancak özel sektör örgütlerinin amaç demetlerini oluşturan bu değerlerin ve kavramların kamu yönetimi disiplinine aktarılması, kamu yararı üzerine odaklanan kamu yönetimi disiplinin de ikilemlerin doğmasına neden olmuştur (Üstüner, 1995: 67). Bu ikilemler ise kamu yönetiminin disiplinde kimlik sorunlarının oluşmasına doğru bir yönelişe neden olmuştur.

Kamu yönetimi disiplininin gelişim aşamasında oldukça ciddi etkileri olan ve kimilerine (Güler, 1994) göre disiplinin nesnesinin yitirilmesine yol açan Yeni Kamu İşletmeciliği anlayışı; kamusal sorumluluk, tarafsızlık, kamu yararı ve hizmetlerin geniş amaçları gibi ilkeleri ortadan kaldıracak temel noktaları üzerinden ciddi eleştirilere maruz kalmıştır. Yaklaşımaya yönelen eleştiriler dikkate alındığında; YKY'nin teorik olarak savunduğu şeylerin aslında uygulamayla birlikte hareket edemediği görülmektedir. Buna bağlı olarak YKY yaklaşımının hem teorik eksikliğinin hem de uygulamaya tam olarak dönüşmemesinin açığını kapatmak ve YKY'ye alternatif olmak amacıyla yeni yaklaşımlar geliştirilmiştir. YKY'ye alternatif olarak kabul edilebilecek olan bu yaklaşımlara çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yer verilmektedir. Ancak bu noktada YKY yaklaşımı ile birlikte kamu yönetiminin ana eğilimlerini, dinamiklerini ve bu alandaki temel eleştiri noktalarına bakmakta fayda vardır. Bu çerçevede kamu yönetiminin son dönemde gündemini oluşturan temel eğilimler şu şekilde sıralanabilir (Greve, 2010: 7):

- Kamu yönetimi, hizmet üretimi ve sunulmasında ekonomik verimlilikten ziyade özel sektör kuruluşlarının veya kamu kuruluşlarının tek başlarına çözemeyecekleri; küresel ısınma, göçmen kaçakçılığı, yolsuzluk gibi sorunlarla ilgilenmesi gerekmektedir.
- Kamu yönetimi kısa vadeli çıktılardan ziyade uzun vadeli ve geniş toplumsal tabanları kapsayacak kamu değeri üretmek üzerine yoğunlaşmalıdır.
- Vatandaşlara olan bakış açısı “müşteri” değil; üretim ve hizmet sunumundaki paydaş olarak düşünülmelidir.
- Bilgi teknolojilerine dayalı verimli bir üretimin ötesinde şeffaflık, katılım ve demokrasiyi destekleyecek şekilde dijital çağ yönetişimine olanak sağlayacak bir yapı geliştirilmelidir.
- Kamu sektöründe daha uzun vadeli sonuçlar elde edebilmek için hesap verme sorumluluğu üzerinde durulması gerekmektedir.

Bu YKY eleştirileri, kamu yönetimi anlayışından beklentiler ve sorunlara yönelik çözüm önerileri dikkate alındığında; tüm bunların geleneksel kamu yönetimi ve YKY tarafından çözülemeyecek durumda olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak YKY yaklaşımının eksik yönlerini kapatmaya çalışan ya da bu yaklaşıma alternatif ve daha güçlü bir yaklaşım iddiası taşıyan yeni yaklaşımlar ortaya çıkmışlardır.

### 2.3. KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN TÜRKİYE’DE GEÇİRMİŞ OLDUĞU AŞAMALAR

Bu kısımda kamu yönetimi disiplinin araştırma alanı ve araştırma nesnesi özelinde; Türkiye’de gelişim süreci ve gelişim aşamaları hakkında bilgi verilerek bu aşamaları alana sağladığı katkılar analiz edilmektedir. Disiplinin kuramsal ve kurumsal temelleri üzerinden yapılacak olan bu inceleme, tarihsel bir çözümleme ile yapılmaktadır. Ancak bu tarihsel çözümleme içerisine Türk tarihinde devlet geleneği ve kamu yönetimi tartışmaları dâhil edilmemektedir. Bu tartışmaların yoğun olarak “risale” ve “name” türünde yazılan ve devlet yöneticilerine yol gösterici çıkarımları olan eserler üzerinden yürütülmektedir. Bunlardan başlıca olanları; Farabi’nin (870-950) “El-Medinetü’l Fazıla”sı, Yusuf Has Hacib’in “Kutadgu Bilig”i (1069), Nizam’ül Mülk’ün (1018-1092) “Siyasetname”si, Koçi Bey’in Risalesi (1631) şeklinde sıralanabilir. Bu eserlerde kamu yönetimine ilişkin kurumsal ve örgütsel öğeler ve değerlendirmeler yer almasına karşın; daha çok toplumsal düzen, adalet, güvenlik sağlamakla yükümlü olan devlet yöneticilerinin halka nasıl davranacağını ve görevlerini hatırlatan, çoğunlukla ahlaki ilkelerden oluşan eserlerdir (Eryılmaz, 2019: 63-64). Bu gibi eserlerde değerlendirilen konuların Türk İdare Tarihi bakımından oldukça önemli çıkarımları olmakla birlikte disiplinin kimliğine veya disiplinin araştırma nesnesine ilişkin değerlendirmek yok veya yok denecek kadar azdır. Nitekim çalışmanın bu kısmında bu eserlerin içeriklerine zaman zaman yer verilmekle birlikte büyük çoğunlukla Cumhuriyet dönemiyle birlikte kamu yönetimi alanında disiplininde yaşanan değişimlere ve gelişmelere yer verilmektedir. Kamu yönetimi disiplinindeki gelişmeler dönemler halinde çalışmanın bu kısmında incelenmektedir.

#### 2.3.1. Genel Kamu Hukuku Zeminli Dönem (1945 Öncesi)

Kamu yönetimi literatüründe genellikle disiplinin Türkiye’deki kurumsallaşma ve kuramsallaşmasının 1950’li yıllarda başladığı kabul edilmektedir (Güler, 1994; Emre, 1998). Ancak Türkiye’de kamu yönetimi disiplinin gelişimi ve dönüşümünün 1945 sonrasında temellerinin atıldığı görülmektedir (Altunok, 2011: 233). Dolayısıyla Umumi Amme Hukuku Zeminli Dönem olarak isimlendirilen dönem Türkiye’de disiplinin kuruluş ve kurumsallaşma süreçlerini öncesini ifade etmektedir.

Osmanlı Devleti’nde 16. yüzyıldan sonra aşıkâr hale gelen toplumsal yapıdaki dönüşümlere ve çözülmeye dayalı biçimde yönetim yapısı ve kurumları da bu değişimler karşısında görevlerini yerine getirememeye ve bozulmalara doğru yönelmiştir. Yaşanan bu toplumsal çözülmelerin ve kamu yönetimindeki kötüye gidişlerin durdurulması amacıyla devlet yönetiminde bir dizi reform hareketlerine girişilmiştir. III. Selim döneminde başlayan ve II. Mahmut döneminde hız kazanan bu reform hareketleri Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde daha fazla hızlanmıştır (Sencer, 1992: 70). Osmanlı Devleti’nde özellikle 19.yy boyunca birçok alanda olduğu gibi devlet yönetiminde de çok ciddi değişimler ve dönüşümler yaşanmıştır. Gerçekten de İlber Ortaylı’nın (2010) dediği gibi 19.yy Osmanlı tarihi açısından “İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı” olmuştur. Nitekim bu gelişmeler ve dönüşümlerde kamu yönetimi alanı da ciddi biçimde etkilenmiştir. Nitekim günümüzdeki yönetim yapısının temellerinin bu yüzyılda atıldığı da söylenebilir.

Diğer taraftan disiplinin gelişimin ilk yılları sayılan bu dönemde Cumhuriyetin ilanıyla birlikte yeni bir düzenin ve anayasal sistemi ülkede hâkim olması, kamu yönetimi alanındaki değişimleri devam ettirmiştir. Özellikle 1924 Anayasasının ve İdare hukukunun Fransız Anayasasından ve hukuk düzeninden izler taşıması (Ortaylı, 2010: 183), kamu yönetimi alanında nasıl bir gelişmenin olduğuna ilişkin ipuçları vermektedir. Nitekim bu durum, kamu yönetimi disiplinin dünyadaki gelişmelerinde bahsedildiği üzere; Kıta Avrupası geleneğinin ülkemizde de uygulanmaya başladığını göstermektedir. Diğer taraftan küresel çapta etkili olan 1929 ekonomik buhranı sonrasında Keynesyen ekonomi politikaları ülkemizde de “devletçilik” politikası adı altında benimsenmiş ve başarılı şekilde uygulanmıştır (Şaylan, 1980: 82-83). Kısacası 1945 öncesi dönemde ülkemizdeki kamu yönetiminin yapısı “Kıta Avrupası” modeline çok benzer bir özellikte seyretmiştir. Bu durum devlet yapısına, kurumlarına ve kurumların işleyişine kadar yansımıştır (Altunok, 2011: 235).

Bu dönemin kamu yönetimi disiplini üzerindeki etkilere baktığımızda ise, döneme verilen isim gereği amme hukuku oldukça önemli bir konumdadır. Dolayısıyla bu dönemde devlet olgusunu amme hukuku üzerinden değerlendiren İstanbul Üniversitesi Amme Hukuku öğretim üyelerinden Recai G. Okandan ve İdare Hukuk alanında dönemin en önemli araştırmacılarından birisi olarak Sıddık Sami Onar’ın çalışmaları bu kapsamda düşünülmesi gerekmektedir (Okandan, 1959). Diğer taraftan bu dönemde devlet ve kamu

yönetimi olgusuyla sadece hukuk temelli eserlerde değil; idare ve idari teşkil yapılarına sıklıkla değinen dergilerde de inceleme olanağı bulmuştur.

Bu dergilerden ilki, 1927 yılında yayın hayatına “İdare” ismiyle başlayan ve 1960 sonrasında “Türk İdare Dergisi” ismini alan dergidir. Bu dergide (1945 öncesi) bu dönemde mülki idare amirleri tarafından yazılan makalelerden oluşmuştur. Bu dergi çoğunlukla mevzuat ağırlıkla bir yapıya sahip olmuştur. Bir diğer önemli dergi 1935 yılına kadar “Mülkiye Dergisi”, 1935 ile 1937 arasında “Siyasal Bilgiler”, olarak bilinen ve 1937 sonrasında 1955 yılına kadar ise “Siyasi İlimler Mecmuası” ismiyle anılan dergidir. Diğer bir dergi “Devlet Şûrası Kararları Dergisi” ismiyle anılan ve Danıştay kararlarını yayınlayan dergidir. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi sayılabilecek diğer dergilerdendir. Bu dergilerde; idare, devlet, teşkilat, memurluk vb. kamu yönetimi alanıyla ilgili birçok konuda yazılmış eser bulunmaktadır. Bunlarında birçoğunda Kıta Avrupası geleneğinin ve özellikle Fransa ve Almanya etkisinin olduğu söylenebilir (Altunok, 2011: 236-238).

Bu dönemle ilgili önemli olan diğer husus Kıta Avrupası geleneğinin hâkim olduğu ülkelerden yapılan çok sayıda çeviri eserin yanı sıra; ulusal araştırmacıların (Yavuz Abadan, Adnan Adıvar, Şevket S. Aydemir vb.) da çoğu zaman Almanca, Fransızca ve İngilizce dillerinde yazdığı eserlerini bu ülkelerde yayımlatmalarındır. Bu durum dönemin ulusal literatüründe bu ülkelerinde örnek alındığını göstermektedir. Nitekim dönemin ulusal literatürde genellikle, var olan verilerden faydalanılarak (ikincil veriler kullanılarak) ya da literatür tartışmaları yapılarak yazılan eserler yoğunluktadır. Saha çalışmasına yönelik araştırmaların, Avrupa ülkelerinde ve ABD’de yapıldığı gibi (Taylor, Elton Mayo, Weber, Wilson vb.) ulusal literatürde yapılmaması, kamu yönetimi disiplinine yönelik özgün modellerin hep bu ülkelerdeki araştırmaların takip edildiğini göstermektedir. Dolayısıyla kamu yönetimi disiplini ulusal alanda özgün bir model geliştirmekten çok uzak bir konumda olduğu söylenebilir (Altunok, 2011: 238-239).

### **2.3.2. Kamu Yönetimi Disiplinin Kuruluş ve Kurumsallaşma Dönemi (1945-1960)**

Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemi kapsayan bu dönemde uluslararası kuruluşların oldukça önemli bir konuma geldiği görülmektedir. Birleşmiş Milletler (BM)

ve buna bağı olarak kurulan özel uzmanlık kuruluşları (UNESCO, FAO vb.) ve özerk kurulu diğer kuruluşlar (IMF vb.) savaş sonrası yeni bir dünya düzenin oluşturulmasında oldukça önemli konumları vardır (Güler, 1996: 14-15). Bu dönemde BM kapsamında düzenlenen yardım programlarından “İdarenin Modernizasyonu” konusu BM’nin temel faaliyet alanlarından biri olmuştur. BM bünyesinde yapılan bu idari ve teknik niteliği ön planda yardımlar; çok çeşitli yazılı eserlerin ve kitapların hazırlanması ve bunların dağıtımı, alanında uzman olan bilgi birimine sahip kişilerin az gelişmiş ülkelere kurucudanışman olması amacıyla gönderilmesi, bu ülkelerdeki gençlere eğitim bursları vererek farklı ülkelerde eğitim almalarının sağlanması, üniversitelerde amme idaresi (kamu yönetimi) kürsülerinin ve bütünüyle amme idaresi enstitülerinin kurulması şeklinde sıralanmaktadır (Güler, 1996: 15). Bu yardımlar ve BM’nin önerileri doğrultusunda ülkemizde Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) ve Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) Kamu Yönetimi Kürsüsü, Sınai Prodüktivite Merkezi, İşletme İktisadi Enstitüsü (İİE) gibi kurumlar oluşturulmuştur. Nitekim kamu yönetimi disiplinin dünya genelindeki gelişimine paralel olarak ülkemizde de 1945 sonrası dünya çapında hegemonik güç haline gelen ABD’de konuya ilişkin yaklaşımlar önem kazanmıştır. Dolayısıyla disipline olan bakış açısı hukuk perspektifinden çıkarak daha özel bir alan olduğunun kabulüne ve işletme yönetimine doğru yönelişin olduğu kabul edilebilir (Altunok, 2011, 2012).

Bu dönemde uluslararası kuruluşların ve özellikle ABD’nin kendi bölgesinde stratejik bir yeri ve rolü olan Türkiye’de kamu yönetim sisteminin daha “iyi” yapıya ve işleyişe sahip olabilmesi adına yoğun çabalar içerisine girdikleri görülmektedir. Nitekim bu dönemde Türkiye’nin kalkınma ihtiyacı oldukça kullanışlı bir argüman halini almıştır.

Bu hedef doğrultusunda 1947 yılında Başbakanlığın talebi üzerine kamu yönetimi örgütlemesin daha verimli yürütülmesini sağlayacak gerekli önlemlerin alınması amacıyla çeşitli komisyonlar oluşturulmuştur. Sonraki yıllarda ise (1949-59) Türkiye’de kamu yönetiminin işleyişi ve kamu personeli konularında yabancı uzmanların tarafından birtakım raporlar hazırlanmıştır. Barker Heyeti, Neumark, Challioux Dantel, Leimgruber, Martin ve Cush vb. raporları bu raporlar arasında en çok adı geçen ve üzerinde en çok durulanlardandır (Kuyaksil, 1994: 103-126).

### 2.3.3. Kamu Yönetimi Disiplininin Modern Dönemi (1960 Sonrası)

Türkiye’de Kamu Yönetimi disiplininin bir araştırma ve öğretim dalı haline gelmesi, II. Dünya Savaşı’ndan sonraki dünya siyasal ve toplumsal düzenindeki değişim etkili olmuştur. Nitekim kamu yönetimi disiplininin ülkemizde gelişmeye başlaması, uluslararası örgütlerin ve güçlü devletlerin ortaya koyduğu, büyük bir dünya programı neticesinde gerçekleşmiştir (Güler, 1994: 8). Birleşmiş Milletler tarafından “idari reform yardımı” adıyla ve ABD Dışişleri Bakanlığı’nın Uluslararası Kalkınma Ajansı (AID) tarafından çeşitli yardımlar yoluyla bu dünya programları gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Buna bağlı olarak azgelişmiş ülkelerde (özellikle Türkiye, Kosta Rika, Brezilya, Mısır, Hindistan) kamu yönetimi alanında reformları yürütmek ve eğitim vermek amaçlarıyla ABD’deki yapılanmaları uygun olarak yukarıda sıralanan yeni kuruluşlar oluşturulmuştur (Ömürgönülşen, 2004: 130). Böylelikle kamu yönetimi bilimi ve geleneği yeniden inşa edilirken, sahip olunan bilgi birikimi ve gelenekler yok sayılmış, tarihsel bilinç ve birikimle oluşmuş bağlar kopararak, hiçbir zaman dikkate alınmamıştır. Bu durum ülkemizde Kıta Avrupası kamu yönetimi geleneğinin bir yansıması olan Umumi Amme Hukuku kürsülerinin ve geleneğin sahip olduğu bilgilerin unutulmasıyla neticelenmiştir (Mihçioğlu, 1988: 49-51; Güler, 1994: 5-6; Emre, 1998: 42-43). Bu gelişmelerden yaşanmasından sonra ülkemizdeki kamu yönetiminin gelişimi, genel olarak ABD yönetim bilimi ekolünün etkisinde devam etmiştir (Ergun, 1986: 133).

1950’lerden 1960’lara kadar devam eden süreçte Osmanlı’dan miras kalan idari yapı ve kurumların reformuna yönelik araştırmalar, ABD kökenli Taylorizm’in etkisiyle ortaya çıkmıştır. Bunlara bağlı olarak kamu yönetimi alanında; örgütlenme, ücret yönetimi, mevzuat, yönetimin rasyonelleştirilmesi hususlara ağırlık verilmiştir. “İdari reform” ismiyle yürütülen bu araştırmalar, yerel ve bölgesel taleplerden ve gerekliliklerden ziyade salt bir biçimde Batılı yaklaşımlarla yapıldığı ve dolayısıyla kültürel görelilikleri dikkate almadığı şeklinde eleştirilerine maruz kalmaktadırlar (Güler, 2008: 26-27). Dahası, bu dönemde yapılan araştırmaların büyük çoğunlukla örgütleri temel aldığı, bunları büyük bir (siyasal ve ekonomik) sitemin parçası şeklinde değil, bağımsız olgular şeklinde incelediği ve dahası bu örgütlerdeki insan ögesini göz ardı ettiği yönünde eleştiriler bir hayli fazladır (Ergun, 1986: 140). Diğer taraftan, bu dönemde Amerika’da oldukça ilgi çeken ve araştırmacıların üzerine fazlasıyla eğildikleri

“karşılaştırmalı kamu yönetimi” ve bunun içerisinde doğan “kalkınma yönetimi” yaklaşımları Türkiye’de çok rağbet görmemiştir. Ancak bu yaklaşımların Türkiye’de araştırma konularına dâhil edilmesi ABD’nin yaklaşık 20 yıl gerisinde kalarak 1970’li yıllarda gerçekleşmiştir (Ömürgönülşen, 2004: 137).

1960’lı yıllardan itibaren “planlama” ve “kalkınma” kavramlarının ülkeni siyaset ve yönetsel alanında oldukça hâkim olduğu görülmektedir. Bu yıllarda kamu yönetimi alanında çalışan araştırmacıların bu konular hakkında çalışmalar yaptığı görülmektedir (Övgün, 2010). 1970’li yıllara gelindiğinde ise, yönetim olgusunun davranışsal yönünü dikkate alan yaklaşımlar doğrultusunda saha araştırmalarının ve deneysel çalışmaların yapıldığına rastlanılmaktadır (Emre, 1998: 50). Ancak hem 1960’lı hem de 1970’li yıllarda yapılan araştırmaların Batı merkezli yaklaşımlar doğrultusunda yapıldığı ve bunların da henüz başlangıç döneminde olduğu söylenebilir. Aynı durum 1980’li yıllarda devam etmiş ve Kamu Yönetiminin Türkiye’deki gelişimiyle ilgili araştırma yapan Heper ve Berkman, ülkemizdeki Kamu Yönetiminin araştırma ve eğitiminde çeşitli kavramsal, kuramsal ve yöntemsel sorunların olduğunu belirterek niteliksel yetersizliklerinin altını çizmişlerdir (Heper ve Berkman, 1979, 1980).

1980’li yıllar ve sonrasında disiplini gelişimi, geçmiş dönemlerle benzer olarak Batı dünyasındaki kuramsal gelişmelerin etkisi altında bir doğrultuda ilerlemiştir. Nitekim bu dönemin başında refah devleti anlayışının çıkmazlar içine girmesi ve Neo-Liberalizmin alana egemenliği eline almasıyla birlikte, azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde “yapısal uyarlama programları” uygulanması yönünde adımlar atılmıştır. Özellikle Dünya Bankası bünyesinde yürütülen “yapısal uyum programları”, gelişmekte olan ve azgelişmiş ülkelerde kamu ekonomisi, kamu idareleri, kamu yönetimi eğitimi ve kamu yönetimi disiplininin yönlendirilmesinde oldukça ciddi bir önem kazanmıştır (Güler, 1994: 17). Nitekim Dünya Bankasının oraya attığı “yönetişim kavramı” da bu programların bir parçası olarak kabul edilmektedir (Övgün, 2013). Bu gelişmeler 1980’li yıllardan sonra kamu yönetimi disipliniinde paradigma değişimlerinin olmasına yol açmıştır.



## 2.4. KAMU YÖNETİMİNDEKİ ÖNCÜ İSİMLERİN DİSİPLİNE KATKILARI

Bu kısımda kamu yönetimi alanında önemli çalışmalara imza atmış olan ve kamu yönetiminin guruları olarak kabul edilen Weber, Taylor, Gulick, Follett, Mayo, Barnard, Simon, Lindblom ve Waldo'nun kamu yönetimi disiplinin sağlamış olduğu katkılar ve disiplinde yaşanan gelişmeleri ve değişimleri ele alış biçimleri üzerinde durulmaktadır. Kamu yönetimi anlayışında yaşanan değişimlerin bu araştırmalar gözünde yaşadığı değişimler üzerinde durulmaktadır. Böylelikle kamu yönetiminde kimlik krizi iddiasını ilk defa ortaya atan Waldo'ya kadar geçen süreçte neler olduğu kimlik krizinin nasıl oluştuğu kamu yönetimi guruları üzerinden ele alınmaktadır. Böylelikle kamu yönetiminde kimlik krizinin hem varlığı daha somut biçimde ele alınabilmekte hem de krizin nedenleri üzerinde durulmaktadır.

### 2.4.1. Max Weber ve Bürokrasi Yaklaşımı

Weber ortaya atmış olduğu görüş ve düşüncelerinde dolayı ve özellikle bürokrasiyi ön plana çıkararak onun tahlil etmesinden dolayı kamu yönetimi disiplini açısından oldukça önemli bir pozisyonundadır. Weber'in yapmış olduğu çalışmaların parçalı, bitmemiş ve belirsiz bir niteliğinin olması da onu ve çalışmalarını önemli kılan bir diğer önemli unsurdur (Kemple, 2006). Weber'in kamu yönetimi açısından önemli, kamu yönetimini geniş bir tarihi bakış açısıyla ele alıp kamu yönetiminin gelişimini Batılı toplumlardaki rasyonelleşme sürecinin bir parçası olarak ele almasındadır. Ayrıca bürokrasiyle ilgili olarak yapmış olduğu sosyal ve tarihsel analizlerinin kamu yönetimi literatüründe oldukça önemli katkılar sağlamakta ve farklı bir bakış açısı sunmasından dolayı kamu yönetiminde kalıcı bir etki bırakmıştır (Fry ve Raadschelders, 2017: 21).

Weber'e göre bürokrasi yasal ve rasyonel nitelikleri olan bir toplumda yer alan örgütsel formların en önemlisi ve değerlisi olarak görmektedir. Örgütsel formlar arasında hâkim konumu olan bürokrasi yaklaşımına göre örgüt, emir almaya ve uygulamaya itaat etme konusunda alışkanlıkları olan üyelerden, üst yönetimin emrinde bulunan idari personelden ve emir verme yetkisini başka birinden değil yasal dayanaklardan alan yöneticilerden oluşan bir yapıdır (Weber, 1964: 56). Örgütlenme ise birey davranışlarının önceden belirlenen kurallara yöne yönlendirilmesini ifade eder. Bu kurallar örgüt içerisindeki yetkinin aidiyetini ve kapsamını düzenlemektedir (Albrow, 1970: 38-39).

Weber bürokrasiyi tanımlarken salt örgütsel yönetim tekniği olarak ele almaz. Bürokrasiyi özel bir örgüt biçiminin karakteristiğinin yanı sıra bir tür özgün bir formu olan personel sistemi olarak ve bunların özelliklerini sıralayarak tanımlamaktadır (Weber, 1964: 330-332; Albrow, 1970: 43-44; Raadschelders, 2003: 211; Gerth ve Mills, 2007: 196-198). Weber'in bürokrasiyi hem örgütsel sistem hem de personel sistemi olarak örgüte dahil etmesi oldukça önemlidir. Uzunca bir süredir konuyla ilgili olarak yapılan araştırmaların ilgisini çekmektedir. Bu ilgi hem Weber'in iddialarının doğruluğunu araştırmak hem de örgütsel uygulama formlarını geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Özellikle 1950'li yıllardan beri Weber'in bu iddiası içsel tutarlılık açısından kapsamlı bir biçimde araştırılmaktadır. Nitekim ideal tip bürokrasinin hem örgütsel sistem hem de personel sistemi olarak nitelendirilen özellikleri arasındaki karşılıklı ilişki, ampirik çalışmalarla defalarca test edilmiş ve doğrulanmıştır (Walton, 2005).

Weber öner sürdüğü bu yaklaşımında tanımlamış olduğu bürokratik mekanizmaların sadece modern devlette ve kapitalizmin ileri düzeyde gelişmiş kurumlarında var olabileceğini öne sürmektedir. Dolayısıyla tarihsel süreç içerisinde kamu yönetimin bilimsel bir disiplin olmadan önceki son aşamalarında olduğu kapitalizmin kamu yönetimi biçimlendirmesinde çok anlamlı ve etkili bir pozisyonu bulunmaktadır. Bununla birlikte bu ideal bürokrasi her bir idari eylem için rasyonel olarak tartışılabilir bir temele sahiptir (Fry ve Raadschelders, 2017: 39-40). Weber bürokrasiyi ve kapitalizmi, daha sonraları Schumpeter'in "karma ekonomi" şeklinde tanımladığı, piyasa ve politika mekanizmalarından birbirlerini istenilen hedeflerinden uzağa sapmamasını teminat altına almak amacıyla var olduklarını ve bunların birer toplumsal yapı olarak birbirlerini karşılıklı olarak desteklediklerini vurgulamaktadır (McCraw, 2007: 422). Böyle bir etkileşim içerisinde kapitalist piyasa, bürokrasinin yapacağı işlerde kesin, eksiksiz, belirsizliklerin olmadığı, süreklilik arz eden, imkanlar dahilinde en hızlı biçimde ve bürokratik davranışları öngörülebilir hale getiren hesaplanabilir kurallara göre yapılmasına talep etmektedir (Gerth ve Mills, 2007: 215). Dahası hem kapitalizm hem de bürokrasi ilişkilerden biçimsel nitelikte gayri-şahsiliği ön plana çıkarmaktadırlar.

Weber bürokrasinin insanlar tarafından icat edilmiş olarak en rasyonel örgüt biçimi olduğuna inanmaktadır. Nitekim önermiş olduğu ilkelerde örgüt ve personel yönetiminde gayri şahsiliğin olması bu rasyonelliği desteklemektedir. Ayrıca bürokrasinin bilgiye dayalı, kontrol içermesi, açıkça tanımlanan yetki ve sorumluluk alanlarının olması,

entelektüel biçimde analiz edilebilir nitelikteki kurallar doğrultusunda hareket edilmesi ve yapılan tüm işlemlerin hesaplanabilir formda olmasından dolayı rasyoneldir (Beetham, 1989: 69). Bu türden özellikleri dolayısıyla bürokrasi, örgütlerin bilinen alternatif biçimlerinden ve sistemlerinden daha etkili olduğu düşünülür (Gajdushek, 2003: 716).

Weber'in sosyoloji, hukuk, siyaset, yönetim gibi birçok alanla ilgili entelektüel bilgiyi çalışmalarında sunmuş olması ve kamu yönetimi literatüründe İngilizce dışında eserler ortaya koymuş olan tek araştırmacı olmuş olmasından dolayı, Weber'in yaklaşımları ve düşüncelerinin genel olarak yeterli biçimde açıklanamamış olabileceği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır (Gajdushek, 2003). Kamu yönetimi alanıyla ilgili olarak öne önemli önerisinin bürokrasi yaklaşımı olmasından dolayı bu önerisi üzerinde daha fazla durulmaktadır. Ancak bürokrasi oldukça geniş bir çalışma alanıdır ve üzerine uzlaşılmış bir tanımlaması dahi bulunmamaktadır (Page, 1992: 5-11). Bürokrasi kimi araştırmalar tarafından Yeni Kamu Yönetimi yaklaşıma karşıt olarak kabul edilirken 156 (Thompson ve Miller, 2003); kimi araştırmacılar tarafından ise YKY'nin yayılmasının ve dünyadaki tüm devlet yönetimlerinde bürokratik ahlakın ve yönetselciliğin kurumsallaştırılmasına yardımcı olduğu öne sürülmektedir (Nabatchi, T. Goerdel ve Pfeffer, 2011). Günümüzde de hala bazı araştırmacılar YKY tarafından önerilen reformların etkili olması ve yeni reform önerilerinin geliştirilebilmesinde, Weberyen bir bürokrasinin varlığını ön koşul olarak aramaktadır (Pierre ve Rothstein, 2008).

#### **2.4.2. Frederick Winslow Taylor ve Bilimsel Yönetim Yaklaşımı**

Taylor çalışmalarının neredeyse tamamı özel sektör yönetimi üzerine yapmış olmasına karşın, kamu yönetimi alanında Taylor'a karşı büyük bir ilgi vardır. Nitekim Taylor'un çalışmaları yaptığı dönemdeki kamu yönetimi anlayışının kamu yönetimi çalışma alanına yönetim konusuyla ilgili yapılan Taylor'un çalışmalarının girmesini desteklemesi ve hatta talep etmesi etkili olmuştur. Kamu yönetimine o dönemde biçilen misyonun da burada etkili olduğu düşünülmelidir. Nitekim Wilson'un ifadesiyle idare, kamu hukukunun detaylı ve sistematik bir uygulaması olarak görülmekteydi. Dolayısıyla idare, politika ve siyasa kaygılarından ayrı tutulmaktaydı (Fry ve Raadschelders, 2017: 73). Siyasetin yönetimden ayrılması gerektiği görüşünün olması özellikle 19.yy Amerikan devlet yönetiminde işleyişi verimli hale getirmek kayırmacılığı önlemek gibi kendi durumlarına özgü sorunların üstesinden gelmek amacıyla öne sürüldüğü

düşünülmektedir. Devlet yönetiminde yaşanan sorunları çözmek ve verimlilik elde edebilmek için yönetim alanıyla ilgili olarak her türden yöntem, teknik ve bilimsel bilgiye ihtiyaç duyulmasından dolayı Taylor'un görüşlerinin kamu yönetimi alanına aktarıldığını öne sürebiliriz (Schachter, 1989: 29, 88).

Taylor'un Bilimsel Yönetim anlayışı ve ilkelerinin kamu sektöründe uygulanabileceğini hem kendisi hem de hükümet yetkilileri düşünüyor ve destekliyordu. Taylor'a göre ortalama bir kamu çalışanı verimli çalıştığı günde, günün üçte biri ile yarısı kadar olan süreden biraz fazla çalışmaktaydı (McKendrick, 1961). Dolayısıyla Taylor'un çalışmalarıyla kamu sektörünün yönetiminde verimlilik arayışları başlamıştır. Tıpkı özel sektör gibi kamu sektöründe de bilimsel yönetim ilkelerinin uygulanmasının verimlilik artıracağı algısı oluşmuştur. Ancak bu algı aşikâr şekilde görünür olan bir aykırılığı, bir ironiye dönüştürmekteydi. Bu ironi, çoğunluk tarafından verimliliği yükseltmek amacı taşıyan bir takım politika şeklinde kabul edilen bir hareketin, bu hareketin yaratıcısı/fikir babası tarafından öncelikle toplumsal reform için bir mekanizma olarak kabul edilmesidir. Daha açık ifadesiyle Taylor, Bilimsel Yönetimi, sadece bir örgütteki fiziksel aktivitelerin, görevleri yapılmasında değil, bütün sosyal sorunlara bilimsel bir yaklaşımın uygulanması gereken bir tür "zihinsel devrim" olarak görmektedir. Taylor bu şekildeki geniş bir alana yaygın etkisinin olduğunu düşündüğü görüşlerinden dolayı bilimsel yönetim ilkeleri gibi diğer görüşleri de işletme yönetimi ve kamu yönetimiyle sınırlı kalmayıp diğer birçok sosyal bilim alanındaki akademik çalışmaları günümüze kadar etkilemeyi sürdürmüştür (Wood ve Wood, 2002).

Taylor'un döneminde temel örgütsel ve toplumsal sorun verimsizlik olarak görülmekteydi. Taylor çalışmalarındaki amacı verimsizlik konusunda şikayetlerin olduğu sisteme katılmak isteyen çalışanların maddi olarak daha fazla desteklenerek isteklendirilmesi, yönetimin ise daha düşük işgücü maliyetine girerek verimliliği artırmaktı. Sıradan bir çalışan ve yetenekli, başarılı bir çalışan arasındaki farklılıkları ortaya koyarak ikisi arasındaki farklılıktan faydalanıp, en etkin bilimsel yönetim ortaya konulmasını hedeflemekteydi. Verimsizlik sürecinde hem yönetimin hem de çalışanın sorumlu olduğunu ifade ederek, verimsizlik suçunun asıl sorumlusunun onda dokuz oranında yönetim olduğunu öne sürmektedir (Copley, 1923: 292). Dolayısıyla bilimsel yönetim anlayışı en çok eleştiriye ve değişim önerisini yönetim üzerine odaklamaktaydı. Üstelik Taylor verimsizliği çalışandan kaynaklandığı düşünülen bilgisizlik, kayıtsızlık ve

işten kaçma durum ve davranışlarının da sorumlusunun yönetim olduğu düşünülmektedir (Cossette, 2002: 173-174). Dolayısıyla yönetim çalışanlardan verimli olmayı beklemeden önce kendisi verimli olmak zorundadır.

Bilimsel yönetim anlayışı içerisinde bir tür beceri geliştirme programının yer alması gerektiği önermekte, bilimin ve araştırmanın geleneksel bilgiden ve genel kabul gören kuralların üstün olması gerektiğini savunmakta, tüm çalışanların azami düzeyde çıktı sağlayacak şekilde geliştirilmesi savunulmaktaydı (Wagner-Tsukamoto, 2008: 357). Diğer bir ifadesiyle Taylor'un yönetim anlayışı bilime sıkıca bağlılık ve iş birliğinin sürdürülmesi üzerine kurulmuştur (Nyland, 1996: 987). Çalışan ve yönetim arasında yakın ve samimi iş birliğinin yönetimde zihinsel bir devrimin olmazsa olmaz bir parçası olarak görülmektedir.

Taylor bu görüşlerini Bilimsel Yönetim olarak ifade etmekte ve bunun üç temel bileşenle uygulanabileceğini savunmaktadır. Bunlar; hareket ve zaman etütleri, teşvik edici ücret sistemi ve fonksiyonel örgüttür (Taylor, 2016). Taylor'un bilimsel yönetim yaklaşımının insan faktörünü ihmal ettiği, çalışan motivasyonu için sadece ücreti ele aldığı gibi hususlarda eleştiriler gelmiştir.

#### **2.4.3. Luther H. Gulick ve Bütüncül Yönetici Yaklaşımı**

Weber ve Taylor'un kamu yönetimiyle ilgili görüşlerinin dolaylı olarak veya yüzeysel olarak ifade edildiği görülmesine karşın Gulick'in eserleri doğrudan kamu yönetimi meselelerinin merkezinde yer almaktadır. Amerikan kamu yönetimi biliminin ilk temsilcilerinden olma özelliği taşımakta ve hatta Amerikan kamu yönetiminde öyle bir konumdadır ki kimi zaman "Kamu Yönetimi Dekanı" olarak anılmaktadır (Blumberg, 1981). Kamu yönetimiyle ilgili çalışma alanının büyük bölümü Gulick'in eserlerine dayanmaktadır. Yaklaşık 101 yaşamış olan Gulick kamu yönetimiyle ilgili olarak 1920-1990 yılları arasında 70 yıllık bir yayın yapma geçmişi vardır (Van Riper, 1990). Bu süreçteki yaşanan değişimler eserlerinde kendini gösterdiği gibi Gulick'in gelişen fikirleri ve önerilerinin de geliştiği görülmektedir. Değişimlerin altında yatan kalıcı nedeler üzerine odaklandığı da görülmektedir. Gulick'in çalışmaları kamu sektöründeki örgütlere ve yönetimini uygulanırken, kamu yönetimin 20.yy'dan itibaren başlayan reformları üzerinde pek çok etkisi olmuştur.

Gulick, Wilson'un bir yönetim biliminin kurulması ve bunun hem kamu hem özel sektörde uygulanabilecek ilkelere sahip olması gerektiği anlayışını benimsemektedir. Buradaki ortak hedef kamu sektöründen daha fazla verimlilik elde etmektir. Gulick bunun sağlanabilmesi için birtakım öneriler geliştirmiş. Bunlar; birleşme ve bütünleşme, yürütmenin güçlendirilmesi için merkezileşme, kamu sektörü personelinin kalitesini artırmak için profesyonelleşme, kamuda daha etkin ve verimli hizmet sağlanması için karar verme ve yönetim süreçlerinin rasyonelleştirilmesi şeklinde sıralanmaktadır (Fry ve Raadschelders, 2017: 115).

Gulick'in önerilerinde en önemlisi ve güçlüsü hem örgütlerin içinde hem de örgütler arasında yürütme yetkisinin genişletilmesidir. Kamu sektöründeki kurumlarında parçalanmış bir biçimde yaptıkları etkinlikleri bir bütün olarak koordine etmek için güçlü bir yönetim gerekmektedir. Dolayısıyla hem yetkinin hem de sorumluluğun merkezileştirilmesini önermektedir. Yönetimin/yürütmenin kamu politikalarını ve programlarını planlamalı, önermeli ve uygulamalıdır.

Gulick çalışmalarını yaptığı dönemdeki kamu yönetimi alanıyla ilgili görüşleri olan çoğu araştırmacıdan farklı olarak yönetim-siyaset ikiliği konusunda önerilerde bulunmuştur. Gulick yönetim ve siyaset alanlarının birbirlerinden farklı ve ayrı olması gerektiği yönündeki ortak görüşleri reddetmekte ve böyle bir ayrımın kullanışsız ve imkânsız olduğunu savunmaktadır (3). Bunun yerine kamu yönetiminin uzmanlığının kamu politikaları başta olmak üzere her ilgili alanda kullanılması gerektiğini ve böyle bir sistemin geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Kamu yöneticilerinin sahip olduğu uzmanlık bilgisinin karar verme ve yönetim süreçlerinin rasyonelleştirilmesinde kullanılması gerektiği öne sürmektedir.

Gulick'e göre devlet doğası gereği bencil ve çıkarıcı bireylerin bir arada yaşamaları sağlayan bir araçtır. Devletin faaliyetlerindeki gereklilik, piyasayı ve toplumu yönlendiren görünmez elin özel eylemlerinin yetersiz kaldığında ortaya çıkmaktadır (L. Gulick, 1966). Gulick devletin bizzat harekete geçmesi gerektiğini savunmakla birlikte bu hareketin bazı özel durumlarla sınırlandırılması gerektiğini savunur. Ulusal hedefle ulaşmak için özel ve kamu sektörünün birlikte hareket etmesini gerektiren durumlarda kamu sektörünün özel bir çaba göstermesine gerek olmadığını savunmaktadır (Colm ve Gulick, 1968: 5).

Bir Yönetim Biliminin oluşturulmasını isteyen alandaki araştırmacıların temel çıkış noktaları yönetim-siyaset ayrımı olmasına rağmen Gulick böyle bir girişimde idarenin siyasetten ayrılmasıyla, yönetimin değersiz bir çaba olarak tanımlanabileceği ve dolayısıyla bilimsel araştırmanın meşru bir konusu olamama gibi tartışmalı bir duruma gideceğini öne sürmektedir (L. H. Gulick, 1966; Colm ve Gulick, 1968).

Siyaset-yönetim ayrımını reddetmesine rağmen bir yönetim bilimi geliştirilmesinin oldukça zor ve çeşitli sorunlarının olduğunu farkındaydı. Nitekim sosyal bilimlerin öngörülemez bir yöne vardı, çünkü insanlar dinamik ve öngörülmesi oldukça güç varlıklar olarak kabul etmekteydi (L. H. Gulick, 1966). Ancak buna rağmen kamu yönetiminin temel ve kapsamlı bir kuramını araştırmıştır (Rutgers, 1997).

#### **2.4.4. Mary Parker Follett ve Grup Süreci Yaklaşımı**

Follett'in yapmış çalışmaları ve önerdiği düşünceler, eserleri yazdığı dönemde önemli derecede kabul görmemiş, hatta dikkat bile çekmemiştir. Fakat Follett'in ölümünde yaklaşık 50 yıl sonra 1980'li yıllarda çok fazla benimsenmiştir. Oldukça yenilikçi bir araştırmacı olan Follett'i kamu yönetimindeki diğer araştırmacılardan ayıran temel özelliği toplumsal çatışmanın yönetimdeki rolünü incelemesidir. Toplumsal çatışmanın iyi veya kötü niteliğine bakmayıp, bunun kaçınılmaz olduğunu ve sonuçlarının çok önemli olduğunu ve sonuçların çatışmanın nasıl kullanıldığıyla ilgili olduğunu vurgulamaktadır. Follett çatışmaların zafer sağlamak ya da uzlaştırma gerçekleştirmek için değil aynı zamanda uyum sağlamak için de kullanılabileceğini ifade etmektedir (Fry ve Raadschelders, 2017: 155).

Follett'in görüşleri ifade ettiği bir diğer önemli teması grup sürecidir. Bireylerin bireysel faaliyetinin çeşitlilik kazandığı ve önemin arttığı grup ilişkilerinde kendilerini daha doğru biçimde ifade edilme imkânı elde ettiklerini savunmaktadır. Devlet, bu grup sürecinin hem mantıksal bir uzantısı hem de bu grup sürecinin en üst seviyedeki dışa vurmuş halidir. Grup ve devletin bireysel amaçlardan daha büyük bir amaç için var olduğunu ve buna hizmet ettiğini savunur. Bireysel çıkarlardan daha üstün bir amaca hizmet eden devletin yönetilmesinde de oy sandığıyla kurulmaya çalışılan demokrasinin yetersizliğinin olduğunu düşünür. Genel Çıkarı ya da Üstün Çıkarı sağlama konusunda bu tarz demokrasinin yeteneğinin sınırlı olduğunu düşünür. Nitekim etkileşimin olmadığı

bir düzende, kararlarda etkileşim olması durumunda çoğunluğun azınlık yönetimine rıza göstermesi bir durum meydana gelmektedir (Fry ve Raadschelders, 2017: 156).

Follett'in bir diğer önemli ve kendi döneminin aksine olan görüşü örgüt içi iletişimin yatay olması gerektiğiyle ilgilidir. Örgütlerdeki kontrol fonksiyonu çoğulcu ve bütünsel olmalıdır yani iletişim alttan kaynaklanmalıdır. Bu iletişim sürecinde otoritenin kişisel dayatmalar ile değil, her durumun kendine özgü yapısıyla karar verilmesi gerektiğini önermektedir. Liderliğin komuta ve denetim süreciyle değil, katılımcı bir süreçle işletilmesini önermektedir (Fry ve Raadschelders, 2017: 156). Bu önerisi Ostrom'un "Kendi Kendini İdare" anlayışına kaynaklık ettiği düşünülebilir.

Follett'in kamu yönetimi alanına katkılarında bir diğer işbirlikçi yönetime olan katkısıdır. Kamu hizmeti yapan uzmanların vatandaşla nasıl etkileşime geçtiği ve bunların politika yapım sürecinde rolleri üzerinde durmuştur. De-Leon (1992) kamu politikası analizlerinde bu uzmanların rollerini üzerinde durarak bunların neler olduğunu sorgulamaktadır. Politika analizinde fayda-maliyet analizine bakmaksızın Follett'in oy sandığı demokrasisi modeli üzerinde durmuştur. Vatandaşların dolaylı yoldan ve çok uzun aralıklarla karar alma sürecine katılması yerine kamu politikalarının bütünlendirilmesinde ve biçimlendirilmesinde doğrudan katılması gerektiğini ifade etmektedir. Bireylerin politika sürecine işbirlikçi olarak katılmasında uzman rolündeki kamu yöneticilerin fikirleri ve önerileri açıkça ifade etmesini ve bundan dolayı karar süreçlerine doğrudan katılmalarını önermektedir.

#### **2.4.5. Elton Mayo ve İnsan İlişkileri Yaklaşımı**

Follett'in çalışmalarında Klasik anlayışa karşı muhalif olabilecek bazı önerilerin geliştirildiği görülmektedir. Mayo ile birlikte de bu muhalifliğe yeni boyutlar eklenerek ampirik dayanaklar da sunulmaktadır. Mayo, Follett'in iki temel önerisini tekrarlamaktadır. Bunlar grup sürecinin önemi ve örgütteki otoritenin bütünsel nitelikte olması gerekliliğidir. Follett'te olduğu gibi Mayo'ya göre de insan bir grup içerisinde kimlik ve amaç duygularına sahip olabilmekte ve bireysel davranışlar büyük oranda grup süreçleriyle belirlenmektedir. Grup süreçleriyle belirlenen davranışlar ve görüşlerin grup dışında doğru biçimde anlaşılamayacağını savunmaktadır. Mayo ayrıca örgütte otoritenin bütünsel bir yapıda olması gerektiğini önermektedir. Mayo'ya göre çalışanların örgütün



için verimli olmaları isteniyorsa; astların ihtiyaçlarının karşılanması ve örgütün hedeflerine ulaşmada başarılı olması isteniyorsa, tüm üyelerin gönüllü ve istekli iş birliğinin sağlanması ve otoritenin bütünleşik bir yapıda olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Örgüt içerisindeki yöneticilerin otoriter bir anlayışla yönetmesine karşı çıkarak, grup içerisinde etkileşimi sağlayacak temeller oluşturması gerektiğini ifade etmektedir (Fry ve Raadschelders, 2017: 197-198)

Mayo'nun çalışmalarının da genel olarak işletme yönetimi üzerine çıkarımlarının olduğu ve ampirik çalışmalarının özel sektör kuruluşlarında yapılmış olması sonuçlarının kamu sektörüne genelleşebilmesine engel oluşturmaktadır. Mayonun insan ihtiyaçlarının karşılanmasının ve insana değer verilmesinin verimliliği artıracak önerisini kamu yönetimi alanına aktarmak isteyen bazı araştırmacılar da olmuştur. Bunlar “Kamu yönetimini insanileştirmek” olgusundan yola çıkarak devletin de kendi örgütsel etkinliğine yönelik verimlilik sağlayacak bir yol bulabileceğini savunmuşlardır (Platt, 1947). Ancak bu kamu yönetimini insanileştirme projesinin üzerinden zaman geçtikten sonra çok da etkili sonuçlar verdiği görülmüştür ve Mayonun görüşlerinin kamu yönetiminden ziyade işletme yönetiminde daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Denhardt ve Catlaw, 2015: 89). Günümüzde kamu yönetimine ilişkin önemli dergilerde Mayo'dan çok az bahsedilmektedir (Fry ve Raadschelders, 2017). Kamu yönetiminin araştırma literatürden çok az atıf alan bir araştırmacı olmasına rağmen, kamu yönetimi literatüründeki örgütsel konuları çalışanlara çok fazla ilham vermektedir.

Mayo'nun görüşlerinin özel sektör üzerinde ciddi etkiler bırakırken devlet ve kamu yönetimi üzerindeki etkilerinin sınırlı kalmasını çeşitli gerekçelere dayandırabiliriz (Jreisat, 1999: 103-106; Denhardt ve Catlaw, 2015: 89). İlk olarak kamu kurumlarının özel sektör kuruluşlarından farklı olarak yüksek düzeyli bir dış denetime tabi olmaktadır. Siyasi, idari, hukuki ve kamuoyu denetimi gibi denetimlerin baskısı altındadır. Özel işletmeler gibi bağımsız ve kolay kararlar alabilen yapılar değildir. Kamu kurumları yasal olarak oluşturulmuş hedeflere ulaşmak için, belli kalıplar içinde devletin doğrudan girişimi ile oluşturulmuştur. Çalışma usulleri ve politikalarının birçoğu, daha geniş siyasal sistem sistemde oluşturulan kurallara tabidir. Kamu yöneticileri, özel muadillerinden farklı olarak örgütsel yapıları insancıl reformları destekleyecek şekilde kolaylıkla yeniden düzenleyemezler (Robert, 2017: 236).

Kamu yöneticilerine verilmiş olan takdir yetkisinin kısıtlanmış olması, birtakım normatif kaygılardan kaynaklanmaktadır. Geleneksel olarak devlet, vatandaşın temsilcisi konumundadır. Yasaların halkın iradesini ve isteklerini yansıtması gerekmektedir. Dolayısıyla devlet ve kamu kurumları üzerinde bir çeşit kontrol (kamuoyu) sağlamaktadır. Ancak insancıl tekniklerin kamu yönetiminde olmasını istemek bu kontrolden kısmen feragat etmek anlamını taşımaktadır. Otoritenin kamu çalışanlarına aktarılmasına yol açmaktadır. Böyle bir durum ise demokrasi ve egemenlik açısından sorunlu olabilmektedir. Nitekim egemenlik haklarını elinde bulunduran halkın temsilcilerinin takdir yetkisinin artırılması, egemenliğin halktan alınıp halk adına görev yapana devredilmesini ifade etmektedir. Dolayısıyla insancıl teknikler, bazı durumlarda yaygın egemenliğe tehdit oluşturan bir tür güç bölüşümüne yol açabilmektedir (Golembiewski, 1980: 327). Kamu yönetiminde insancıl projeleri yerine getirmek, siyasal düşünce ve kültürde daha genel bir değişimi gerektirmektedir.

#### **2.4.6. Chester Barnard ve Mübadele Sistemleri Olarak Örgütler Yaklaşımı**

Barnard, Follett ve Mayo gibi örgüt sistemler ve örgüt çalışanlarıyla ilgili olarak çalışmalar yapmıştır. Örgüt yönetiminde örgütsel piramidin tepesinden yayılan bir yönetim anlayışı yerine bu piramidin alttan gelen biçimde yönetilmesi gerektiğini önermektedir. Ayrıca astların hem bireysel hem örgütsel ihtiyaçlara kendilerinin farkına varması durumunda örgütsel yönetimde başarı elde edilebileceğini savunmaktadır. Bu tür bir anlayıştan yola çıkarak örgütü bir mübadele sistemi olarak görmektedir. Böyle bir mübadele sisteminde çalışanların bireysel istek ve ihtiyaçlarını farkına varmaları durumunda bunların yanıtlanması, gerektiğini savunmaktadır. Dolayısıyla çalışandan gelen isteklere göre hareket edilmesi ve bu istekler örgütsel bir mübadele olarak karşılanması gerekmektedir. Aksi durumda çalışanların örgütsel katılmayı reddedeceğini ve verimliliğin düşeceğini vurgulamaktadır (Fry ve Raadschelders, 2017: 249).

Barnard örgütsel faaliyetleri üç temel gruba ayırmaktadır. Bunları; örgüt çalışanları arasında iş birliği oluşturma konusunda isteklilik yaratma, örgütsel amaçların oluşturulması ve iletişim şeklinde sıralamaktadır (Barnard, 1994: 82). Örgütsel iş birliği konusunda istekliliğin artırılması için çalışanlara çeşitli teşviklerin verilmesini önermektedir. Bu şekilde sağlanan iş birliği ile karar alma süreçlerine çalışanları dahil

edilmesini sağlamaktadır. Örgütsel iletişimin sağlanması ile de hem örgütsel amaçları yayma hem de örgütsel yönetimin tüm çalışanlara nüfuz edilmesi sağlanmaktadır.

Barnard liderliğin, biçimsel olmayan statü sistemlerini ve örgütün ömrünün birbirinin kurucu işlevleri olduğunu öne sürmektedir. Örgüt, parçalarının toplamından daha fazlasını ifade eden bir varlıktır ve örgütteki herhangi bir bireyin veya en üst yöneticinin bile örgütten ayrılması durumunda yıkılacak kadar kırılgan yapıda da değildir. Tabiatı gereği, sosyal kendi doğası gereği işbirlikçi olması örgütü canlı tutan şeydir. Örgüt gibi kamu yönetimi çalışmaları da canlıdır. Aynı zamanda bireylerin bir araya getirilmesi, uyumlaştırılması ve dahil oldukları statü sistemleridir (Frazier ve Hur, 2017: 274).

#### **2.4.7. Herbert A. Simon ve Karar Almaya İlişkin Bir Bakış Açısı**

Simon'un yapmış olduğu çalışmalar genel olarak Davranışsal perspektife sıkı sıkıya bağlıdır. Çalışmaları yönetim bilimi içerisinde klasik yaklaşımlardan kamu yönetimine doğru radikal bir kayışı temsil etmektedir. Elbette ki kendinden önceki araştırmacıların görüşleriyle benzerlikleri vardır. En genel seviyede Simon, bir yönetim bilimi geliştirmeyi, bu bilimin inşası için değerlerden bağımsız bir alan tanımlama için çaba göstermeyi, genel yönetim ilkelerini benimsemeyi, verimliliği bir karar ölçütü olarak kabul etmeyi ve hiyerarşi ile gerekçelerine (işbirliği, rasyonellik) bir vurgu yapılması hususunda klasik yaklaşımla aynı hedefi taşımaktadır (Fry ve Raadschelders, 2017: 293).

Simon, Gulick'le siyaset-yönetim dikotomisi konusunda hemfikir olmasına rağmen, bu görüşü egemen görüşe muhaliftir. Yani Simon, Yönetimin Siyasetten ayrılması gerektiği konusundaki hâkim görüşe muhalif olarak bu ayrımı reddeder. Ayrıca Barnard'ın örgütsel değişim modeli ve otorite tanımlarını benimsemekle birlikte, bunların daha fazla geliştirilmesine katkı sağlamıştır. Ancak Simon'un çalışmalarında gerçekten ayırt edici niteliği örgütte karar alma konusundaki öncelik verdiği hususlardır. Simon burada bilimsel araştırmalar için yeni bir analiz birimi olan karar öncüllerinin de eklenmesi gerektiğini önermektedir. Ayrıca mantıksal pozitivizm ilkelerine dayalı tümevarımsal bir metodolojik yaklaşım önermektedir (Simon, 1997: 39).

Simon hem açıklayıcı hem de normatif gerekçelerle siyaset-yönetim ayrımını reddeder. Betimleyici bir şekilde Wilson tarafından tanımlanan politika ve idari işlevlerin hem siyasi hem de idari yetkililer tarafından gerçekleştirildiğini iddia eder (Simon, 1961:

87-88; 1997: 58). Siyasi görevliler genellikle araçların seçiminde görev alırlarken, idareciler hem politikanın başlatılması hem de politikanın sürdürülmesi süreçlerinde ve takdir yetkisinin kullanılmasında politika işlevine dahil edilirler (Simon, 1997: 58-59). Sonuç olarak siyaset-yönetim ikiliğinin, yönetim bilimi açısından değerden bağımsız bir alanı tanımlama konusunda başarısızdır. Nitekim idareciler politika işlevlerinde yer almakta ve bu nedenle değerlendirmelere değer vermektedir.

Simon normatif gerekçelerle de siyaset-yönetim ikiliğini reddeder. İkiliğin, Wilson'un yazdığı tarihsel bağlam için uygun olabileceğini ancak siyasi kurumlar ile onların normatif ve pratik sorunlarının tarihsel süreçte değişime uğradığını ifade eder (Simon, 1961: 88). Siyaset-yönetim ikiliği tarafından gerekli görülen hiyerarşik kontrollere karşı direnç artmıştır. Dahası, hükümet operasyonları genişledi ve siyasi yetkililerin bürokratlar üzerinde yeterli gözetim ve denetim yapabilecekleri önemli sınırlandırmalar getirilmiştir. Son olarak bilimin idarededeki artan rolü, her konuda bilgisi olan kişilerin özel uzmanlığı olan profesyonelle üzerinde kontrol kurulması sorununu karmaşıklştırmıştır (Simon, 1961: 89-91). Simon bürokrasi üzerinde katı, dışsal, hiyerarşik kontroller kurmaya çalışmanın gerçekçi olmadığını ve yöneticileri politika işlevlerinden ayırmanın hoş karşılanmadığını savunur. Bunun yerine politika sürecinde yöneticilerin teknik bilgilerini kullanmanın yollarının araştırılmasını önerir (Simon, 1961: 106). Dolayısıyla yönetim-siyaset ayrımının olmaması gerektiğini önerir.

Simon siyaset-yönetim ikiliği yerine olgu-değer ikiliğini önermektedir. Bu ikilik, yönetim bilimi için daha iyi bir temel ve idari davranış için daha uygun bir standart sunmaktadır. Simon, karar öncüllerini, değer öncülleri ve olgusal öncüller olarak iki kategoriye ayırmaktadır. Değer öncülleri yapılması gereken şeyle ilgili etik ifadelerdir. Bu nedenle bunların iyi veya kötü olabileceğini ancak doğru ya da yanlış olamayacağını öne sürmektedir (Simon, 1997: 47). Buna karşın olgusal öncüller, gözlemlenebilir dünyayla ilgili ifadelerdir. Bunların ise doğru ya da yanlış olduğu değerlendirilebilir (Simon, 1997: 45-46). Kararların olgusal öncülleri, alternatifler ve bunların sonuçları arasındaki algılanan ilişkilerdir. Seçilen alternatiflerin tahmin edilen sonuç kümesine yol açması durumunda, olgusal öncüller doğrudur; aksi halde yanlıştır (Simon, 1997: 46-48).

Simon'un amacı karar almaya odaklı bir yönetim bilimi oluşturmaktır. Karar öncülleri olarak analiz birimi ve bu öncüllerin bilimsel etki alanı olarak olgu bileşenini

tanımlamaktadır. Simon'un önerisine göre bu yönetim bilimi sistematik ampirik araştırmaya dayanması gerekmektedir. Ayrıca bu bilim tümevarımcı ve öncelikli olarak tanımlayıcı ve bulguları genel olarak hem kamu hem de özel kuruluşlar için geçerli olmalıdır (Hatchuel, 2001).

#### **2.4.8. Charles E. Lindblom ve Politika Sürecinin Araştırılması**

Lindblom aslında ekonomi alanında eğitim almış biri olmasına rağmen, kendisini kamu yönetimi çalışmalarında bir kuramcı olarak görüp, siyaset bilimci olarak kendini tanımlamaktadır (Fry ve Raadschelders, 2017: 349). Lindblom'un 1959-1964-1979 yıllarında kamu yönetimi alanının önemli dergilerinden biri olan *Public Administration Review* isimli dergide üç çalışmasından yola çıkılarak kamu yönetimine ilişkin görüşleri değerlendirilmektedir. Nitekim kamu yönetiminin eklektik bir yapısının varlığına kanıt olarak bu durum gösterilebilir. Kamu yönetiminde disiplinin kökenlerine bakılmaksızın yararlı fikir ve bilgilerin bir araya getirildiği çalışmaların önemli dergilerde kabul görmesi eklektik yapıyı teyit etmektedir.

Lindblom'un düşüncelerinden bazıları kamu yönetimi alanında oldukça derin etkileri olmuştur. Karar alma konusundaki çalışmaları (bir tür rasyonellik görüşü) hem rasyonel tercih yaklaşımından hem de Simon'un kısıtlı rasyonellik önerisinden öneli ölçüde farklılık göstermektedir. Lindblom ile kamu yönetimi arasındaki bağlantının en açık olduğu bölge, örgütsel karar alma alanıdır (Dahl ve Lindblom, 1953: 349). Nitekim kamu yönetiminin araştırma alanı içerisine kamu politikalarını da dahil edersek; Lindblom'un karar alma süreçleriyle ilgili olarak yaptığı açıklamaların doğrudan kamu yönetimiyle ilgili olduğu da düşünülebilir.

Lindblom'un eserlerinde bilinçli ya da bilinçsiz olarak kesinliklerin olmamasına rağmen bu fikirlerine ve bilimsel çalışmaları çok fazla dikkat çekmiştir. Lindblom'un görüşleriyle ilgili yapılan çalışmaların önemsenmeyecek kadar az olmayışı, fikirlerinin literatürde oldukça ciddiye alındığını göstermektedir. Yapmış olduğu çalışmalarda sağlamış olduğu en önemli katkının politika oluşturulmasında artırımcılığın (incrementalism) ve sosyal iş birliğinin üzerinde durmuş olması bulunmaktadır (Farr, 1999: 527). Bir tür politika oluşturma süreci olarak artırımcılık, bir dizi tahminler olarak veya Lindblom'un ifadelerine göre karar verinin daha önceki kararlarını kolayca gözden

geçirmesine ve gerektiğinde düzenleme yapmasına olanak sağlayacak şekilde ardışık biçimdeki karşılaştırmalar yöntemi olarak ortaya atılmış bir süreçtir. Bu türden bir politika sürecinin dizgisel ve iyileştirmeci olduğunu söylemek gerekmektedir (Lindblom, 1958: 301-302; Hirschman ve Lindblom, 1962). Lindblom'un artırıcılık dediği şeyin Popper'ın "parçalı sosyal mühendislik" tanımlaması ile çok fazla ortak noktası bulunmaktadır (Dahl ve Lindblom, 1953: 82). 1958 yılında yazmış olduğu çalışmada "örgütlenmeden ve nasıl yapılacağını bilmeden yönetim" olarak ifade ettiği konu üzerinde çalışma yaparak karar alan süreçlerindeki artırıcılık ve kopukluğu ele almıştır (Braybrooke ve Lindblom, 1963). Lindblom bu kopuk artırıcılığın, kendisi gibi eklektik olan toplumsal sorunların çözümünde etkili olacağını öne sürmüştür (Lindblom, 1965: 148). Bu yöntemin, karar verme sürecini sınırlandırarak bu süreci kolaylaştırması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Karar vericiler önceki deneyim ve kararlarından aldıkları geri bildirimlerden faydalanarak karar verme sürecini tanımlarlar.

Sonuç olarak Lindblom'un bu alana bırakmış olduğu en önemli katkısı, literatürdeki genel inanışların aksine kamu politikalarını, analitik, problem çözücü bir faaliyet olarak değil, ancak ortak rasyonellik ile hareket eden temelde siyasi bir süreç olduğuna dair marjinal inancıdır (Gregory, 1989: 147, 151).

#### **2.4.9. Dwight Waldo ve Kamu Yönetimine Eklektik Bir Bakış**

Waldo, kamu yönetimi alanında araştırmacıların alana katkılarını ele alarak bunlara oldukça yerinde olan çeşitli eleştiriler getirerek, kamu yönetiminin tarihsel gelişimini ortaya koymuştur. Kamu yönetimin farklı siyasal unsurlar, boyutlar ve uygulamalara sahip olduğunu ve hatta bir tür siyaset kuramı olabileceğini dahi iddia etmiştir (Marini, 1993: 411-412). Waldo aynı zamanda davranışsal yaklaşımlarla birleştirilen klasik kamu yönetimi yaklaşımını eleştirmekte olan "Politika Olarak İdare Yaklaşımı"nın bir temsilcidir (Waldo, 1965: 159-161). Dolayısıyla Waldo hem kamu yönetimin gelişimiyle ilgili belli bir bilgi birikimine hem de disiplinle ilgili olarak belli bir bakış açısına sahiptir.

Waldo kamu yönetimindeki klasik yaklaşımın kamu yönetiminin teknik yönlerine odaklanarak, mevcut siyasi düzeni etkili bir şekilde destekleyen bir felsefe ve ideoloji oluşturduğunu ileri sürmüştür (Waldo, 1965: 159-161). Waldo, bir kamu yönetimi bilimi oluşturmanın olasılığını reddetmiş ve kamu yönetimin ilkelerinin olabileceğine şüpheli

olarak yaklaşmıştır. Çok çeşitli ve farklı örgütlerin birleşmiş bir kuramının olmasının inandırıcılığını sorgulamıştır. Ayrıca siyaset ve yönetim olgularının rastgele ve kurlsız biçimde birlikte ele alınmasına karşı çıkmıştır (Waldo, 1965: 177, 181). Hatta kamu yönetimi alanın tanımlanmasında bile umutsuz bir yaklaşımı olmuştur.

Waldo siyaset ve siyasa konularının yönetimden ayrı tutulamayacağını öne sürmüştür. Buna bağlı olarak kamu yönetiminin hem bilim hem de sanat yönü olduğunu ifade etmektedir. Dahası kamu yönetimin sanat yönünün daha ağır olduğunu öne sürmektedir (Fry ve Raadschelders, 2017: 401-402). Yönetimin siyasetten ayrılamayacağını öne sürerek kamu yönetiminin içinde faaliyet gösterdiği siyasi çerçeveden dolayı özel yönetimden oldukça farklı olduğu öne sürmektedir. Dolayısıyla yönetimi siyasetten ayırmanın anlamsız olduğunu ve siyasa sürecinde idari görevlilerin yaratıcı potansiyellerinden ve maddi katkılarından faydalanma yollarının aranması gerektiğini öne sürmektedir (Waldo, 1965: 128).

Waldo hükümet ve kamu yönetiminde arasında çok ciddi ilişkilerin olduğu hatta kimi durumda eşdeğer olduklarını öne sürmektedir. Kamu yönetiminin medeniyeti şekillendirmek gibi bir hedefinin olduğunu öne sürmektedir (Waldo, 1980: 18). Waldo, hükümetin ve kamu yönetiminin birbirine yakından bağlanmasıyla birlikte, yönetimin de bürokrasiyle bağlandığını kabul etmektedir. Waldo kendi dönemindeki ana mesele olarak gördüğü bürokrasi ve demokrasi arasındaki çatışmanın buradan kaynaklandığını düşünür.

#### **2.4.10. Kamu Yönetimi Bilimindeki Gelişim ve Dönüşüm**

Kamu yönetiminin tarihsel gelişim süreçlerine ve günümüz itibarıyla bulunduğu konuma bakıldığında rüştünü ispat etmiş bir disiplin olduğunu söyleyebiliriz. Kamu yönetimiyle ilgili olarak alana özgü ve uzmanlık bilgisi olan dergilerin tüm gelişmiş ülkelerde yaygınlık kazanmış olması, bu alanda eğitim veren akademik programların lisans ve lisansüstü şekilde yayınlanması ve giderek sayısının artması kamu yönetimi biliminin genişlediği göstermektedir.

Weber'in bürokrasi yaklaşımından Waldo'nun yönetsel devlet yaklaşımına kadar geçen süreçte kamu yönetimiyle ilgili olarak ortaya görüşler atan ve bunlarla ilgili çeşitli açıklamalar yapan araştırmacılar ele alınmaktadır. Ancak Weber ve Waldo dışında kamu yönetiminin bir disiplin olarak gelişiminde ana konuları öneren bir araştırmacının

olmadığı görülmektedir. Weber'in devlet tanımının bile eleştiriler olmakla birlikte günümüzde hala çok başvurulan ve kabul gören tanımlamasıdır. Bürokrasi olgusu da (kırtasiyecilik dışındaki anlamıyla) aynı şekilde üzerinden geçen zamana rağmen hala geçerliliğini koruyan yaklaşımdır. Üstelik Weber'in bu bürokrasi, rasyonellik ve otorite tiplerinin Waldo'daki yansımasının yönetsel devlet anlayışı olduğu öne sürülebilir. Waldo'nun yönetim devletinde Weber'in bu görüşlerinin izleri bulunmaktadır.

Waldo'nun Weber'den de etkilendiğini düşündüğümüzde ve üstelik kendi yaklaşımının Weber'in bürokrasi fikrinin temellerine dayandığını gördüğümüzde disiplinin gelişimiyle ilgili önemli tartışmalarından biri olan kimlik krizi konusunun nerede olduğunun sorgulanmasını gerekli kılmaktadır. Waldo'nun kamu yönetiminde kimlik krizi iddiası (Waldo, 1968b) nereden kaynaklanmaktadır. Weber'den Waldo'ya gelinceye kadar devlet ve kamu yönetiminde ne değişti ya da bilimsel disiplin olarak kamu yönetiminde ne değişti sorularını gündeme getirmektedir.

Waldo'nun Weber'i eleştirmeye başladığı ilk nokta örgütlerler ilgili görüşüdür. Waldo'ya göre klasik örgüt kuramları, örgütlerin sadece ussal özellikleri dikkate almakta, fakat doğal özelliklerine dikkat etmemektedir. Waldo'ya göre bu özellikler belki de örgütlerin en değerli özellikleridir. Weber'in örgütlerin biçimsel olmayan yönlerini göz ardı etmiş olmasına ve bürokrasinin işlevsel yönlerine olması gerekenden çok daha fazla ağırlık vermesini eleştirmektedir (Waldo, 1990). Waldo'nun örgütlere ve örgütsel ilişkilere yönelik olarak eleştirileri, Taylor başta olmak üzere tüm klasik yönetim yaklaşımı düşünürlerini kapsamaktadır. Waldo örgüt kuramlarında yaşanan değişimlerin özellikle 20.yy yaşanan gelişmelere bağlı olarak Amerika'daki özel sektörün adeta bir uygarlık haline gelmesine dayandırmaktadır. Waldo özel sektörün yönetim yaklaşımlarının acımasızca ve zalimce olduğunu söylemekteydi. Üstelik Taylor'un çalışanlarına olan bakış açısını eleştirerek onun çalışanları "koşum hayvanı" olarak değerlendirdiğini ileri sürer (Waldo, 1952: 83).

Waldo'nun Weber'in bürokrasi modelini eleştirileri olmakla birlikte en sık başvurduğu yaklaşım da bu olmuştur. Waldo bürokrasi modelinin ortaya atıldığı dönemde evrensel olduğu inanişından/akademik kabulünden dolayı kendi döneminde oldukça dikkat çekici olduğunu öne sürmektedir (Waldo, 1968a: 472). Kendisi de bürokrasi yaklaşımını yönetim olgusunu açıklamayabilme yetkinliği olan evrensel bir dil olarak



kabul etmektedir. Nitekim Waldo'ya göre bürokrasi yaklaşımı, tarih, siyaset, felsefe, teknoloji gibi birçok toplumsal yapı ve etkenle ilişkilendirilmiştir. Dolayısıyla diğer bilimlerden de faydalanarak veya onlarla sıkı ilişki içerisinde olarak yönetim olgusunu açıklamaktadır. Ancak bürokrasi yaklaşımının evrensel niteliğine olumlu değerlendirmeler yaparken, geleceğe yönelik kısıtlılıklarının da olduğunu ve bunlardan dolayı gelecekteki yönetim olgusunu açıklayamayabileceğini öne sürmektedir. Nitekim Waldo'ya göre bürokrasi yaklaşımı geçmişte yaşanan olayları veya olguları veri olarak ve nihayetinde elde ettiği çıkarımlarla yine geriye giderek yaşananlara meşrulaştırmaktadır (Waldo, 1969: 101). Bu noktada Waldo'nun radikal birtakım fikirler önermesine rağmen hale klasik yaklaşımların içerisinde kalarak onların eksik yönlerini eleştirmektedir. Dolayısıyla Waldo'nun kamu yönetimine radikal bir bakıştan ziyade reformist bir bakışı vardır. Bu durum tıpkı Yeni Kamu Yaklaşımının ilk başlarda radikal önerilerine olmasına ve klasik, biçimsel yönetim modeline karşı çıksa da zamanla Taylor, Wilson ve Weber üçlü sayacağına (Üstüner, 1995: 599) oturmasına benzemektedir.

Sonuç olarak her ne kadar kamu yönetiminde ciddi değişimler olduğunu veya değişimler belli kuramlarla olduğu iddiaları olmasına rağmen, kamu yönetimindeki dönüşümlerin radikal bir biçimde olmadığı ve daha reformist biçimde gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Diğer taraftan kamu yönetimi öncüsü sayılan yukarıdaki düşünürlerin görüşleri ve tarihsel süreçte yaşanan dönüşümlerin tümü alan yazında sadece belli başlı ve küçük (nicelik olarak küçüktür ancak etki olarak büyüktür) bir alanı temsil etmektedir. Kamu yönetimi alanındaki bilimsel çalışmaların sayısal olarak artması ve birçok disiplinle ortak çalışma konularına sahip olmaya başlaması kamu yönetimindeki asıl değişim ve dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla Waldo'nun eserlerini kaleme almış olduğu dönemdeki kamu yönetimiyle şimdi arasında çok ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Kendi döneminde kimlik krizi olarak adlandırdığı durumun günümüz kamu yönetimi disiplini için hala kendi tarif ettiği şekilde olup olmadığı tartışmalıdır. Üstelik bir disiplinin gelişimsel çizgisinde krizler yaşamasının disipline önemli atılımlar ve güçlü özellikler sağlayacağını da görmezden gelinmemelidir. Bundan dolayı kamu yönetiminin kimlik krizi konusunun geçmişteki olaylarla nedenleri aramak, sadece geçmişe yönelik çıkarımlar sağlamamızı sağlayacaktır. Oysa ki disiplinin mevcut yapısının ve özelliklerinin yeniden bir analiz sürecinden geçirilerek; krizin geçmişten günümüze değişiminin, nedenlerinin ve güncel halinin ortaya konulması gerekmektedir.

## 2.5. SİYASET-YÖNETİM DİKOTOMİSİ

Kamu yönetimi disipliniyle ilgili olarak disiplinin temelleri hakkında ne türden bir çalışma yapılırsa yapılsın siyaset-yönetim ayırından ne bütünüyle kabul edilmekte ne de bu ikiliğin olmadığı bir kamu yönetimi disiplini düşünülmemektedir. Bu çalışmada kapsamında da siyaset ve yönetim ikiliğinin konusunda bir ayırım yapıp yapılamayacağı ve yapılmasının gerekli olup olmadığı ile ilgilidir. Bu ikilemdeki “yönetim” kavramını “kamu yönetimi” ile sınırlandırıldığını (Raadschelders, 2003) ve dikotominin bunun üzerine kurulduğunu göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Kamu Yönetiminin akademik alanı dışındaki çoğu insan için bile bu ikilik veya farklılık kolaylıkla ayırt edilebilmektedir. Birçok insan kamu yönetimi disipliniyle ilgili bilgisi olmasa bile, "siyaset yapmak" ile "yönetim yapmak" durumlarının aynı şey olmadığını, politikacı olmanın kamu görevlisi olmaktan farklı olduğunu ve nedense böyle olması gerektiğini varsaymaktadırlar (Overeem, 2017: 1). Nitekim toplumdaki birçok insana sorulursa, çoğu muhtemelen siyaset ve yönetim arasındaki bazı farklılıklardan bahsedebilir, ancak genel olarak sınır çizgisinin tam olarak nerede olduğu konusunda yalnızca belirsiz bir fikre ve varlığının nedenlerine dair daha da belirsiz bir fikre sahip olacaklardır. Üstelik Siyaset Bilimi ve Hukuk gibi Kamu Yönetimi dışındaki akademik alanlardaki birçok araştırmacı bile, bu ayrımı sorunlu görmüyor gibi görünüyor. Bu nedenle, çoğu uygulayıcı ve akademisyen için, diğer birçok insan için olduğu gibi, siyaset ve yönetim arasında bir ayırım fikri oldukça sorunsuz görünmektedir (Overeem, 2017: 2).

Siyaset-Yönetim dikotomisiyle ilgili olarak ayrıntılı değerlendirmeler geçmeden önce "siyaset-yönetim ikiliği" kavramının burada nasıl kullanılacağına betimlenmesi gerekir. Bu aynı zamanda bazı yararlı ayrımların tanıtılmasına ve araştırılmasına bazı gerekli sınırlamalar koyulmasına da imkân vermektedir. Dikotomi kavramı, İngilizce ifadesinde kökenleri Yunanca olan; bir bütünü iki eş parçaya bölme, biyolojik olarak ise dallanma, ayrılma gibi tanımlamalara karşılık gelmektedir. Dikotomi kavramı Türkçe’de genellikle ikilem ya da bir bütünü ikiye ayırmak olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Bu şekildeki bir tanımla siyaset ve kamu yönetiminin ilk başta bir bütün olduğu ancak sonradan ayrıldığı algısı oluşmaktadır. Alan yazınında çokça kabul gören bu kavram ve tanımlama siyaset ve kamu yönetimin ayrılmasını ve ayrılması gerektiğini de öne sürmektedir. Dolayısıyla dikotomi olarak ifade edilen iki kavram arasındaki ilişki hem

tanımlayıcı olarak hem de kuralcı, normatif olarak ayrımı desteklemektedir. Ancak konuya ilişkin temel değerlendirmelerin ayrıntılı şekilde ortaya konulabilmesi için terminolojide farklılıklara izin verilmesi gerekir. Örneğin, araştırmacılar "ikilik/dikotomi" kelimesini kullanmayabilirler, bunun yerine siyaset ve yönetim arasındaki bir "ayrımcılık"tan (Wilson, 1887: 371) veya "farklılaşma"dan (Goodnow, 1900: 18) bahsedebilirler. Bu tür alternatif ifadeleri de dahil etmek için tartışmanın ağını oldukça geniş bir alana yaymak gerekmektedir.

Kamu yönetimindeki en önemli teorik yapılardan ve tartışmalardan biri siyaset-yönetim ikiliğidir. Yüzyıldan fazla bir süredir, siyaset-yönetim ikiliği, kamu yönetimi alanında çok itibar gördüğü ya da itibar edilmeyen bir mesele haline geldiği dönemler olmuştur. Siyaset-Yönetim ikiliği, kamu yönetiminde tuhaf bir tarihe sahiptir. Genişler ve daralır, yükselir ve düşer, ama asla kaybolmaz (Overeem, 2006: 121). Kamu yönetiminin kalbinde bir yanda yöneticiler, diğer yanda politikacılar ve halk arasındaki ilişki vardır. Bu ilişkinin doğası ve siyasi liderlerin ve idarecilerin idari ve siyasi süreçteki uygun rolleri önemli tartışmaların konusu olmuştur. Kamu Yönetimiyle ilgili ders kitaplarında ve bu konuda araştırmaya dayalı çalışmalarda, siyaset-yönetim ikiliği 19.yy'ın sonlarında ve 20.yy'ın başlarında ortaya çıktı. Özellikle Wilson ve Goodnow isimleri, fikrin doğuşuyla ilişkilidir (Jorgensen ve Bozeman, 2007: 355; Rutgers, 2010). Ancak bu dikotominin kökenlerini çok daha eskilere dayandırmak mümkündür.

### 2.5.1. Siyaset-Yönetim İkilemiyle İlgili Öncü Çalışmalar

Siyaset-Yönetim dikotomisine yönelik literatürdeki çalışmalar, konuyla ilgili ilk araştırmaların ABD'de başladığını kabul etmektedir. Siyaset-Yönetim ayrımının bilimsel olarak ele alınması literatürde genellikle Wilson'un 1877 tarihli ünlü çalışmasıyla başladığı kabul edilmektedir. Ancak asıl süreçlerin Avrupa'da Fransa'da başladığını bizzat ABD'li Woodrow Wilson da ifade etmiştir. Wilson kendi araştırmasında Fransa ve Prusya'da konuyla ilgili oldukça önemli ve uygulamaya uygun örneklerin olduğunu ifade etmiştir (Wilson, 1887). 1852'de Vivien "Yönetsel İncelemeler" isimli çalışmasıyla, kamu yönetiminin temel tartışmalarıyla ilgili değerlendirmeler yapmış ve siyaset-yönetim ayrımını da ele almıştır (Karasu, 2004: 5). Vivien, bu çalışmasında yürütme erkini; toplumun ortak faydasına yönelik olarak "siyasi" ve kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi bakımından ise "yönetsel" olarak tanımlamaktadır (Martin, 1988).

Bu tarihin de gerisinde Montesquieu'nun 1748 tarihinde yayımlanan “Kanunların Ruhı” isimli çalışmasında kuvvetler ayrımını (yasama, yürütme ve yargı) ele alması bu ikiliğin ayrımına ilişkin tartışmaları daha gerilere götürebilir. Siyaset ve yönetim ayrımının asıl kökenlerinin Montesquieu'nün kuvvetler ayrılığı ilkesine kadar dayandırılması daha doğru bir yaklaşım olacaktır (Karasu, 2004: 231). Kuvvetler ayrılığı yaklaşıma dayanarak yönetimin siyasetten ayrı düşünülmesi ve kendine özgü dinamiklerinin kabul edilmesi gereken bir alan olarak görülmektedir. Üstelik daha eskilere gidersek John Locke'un 1689 tarihli “Yönetim Üzerine İkinci İnceleme” isimli çalışmasında yasama ve yürütme erklerinin birbirlerinden ayrılması gerekliliği üzerinde durmaktaydı (Locke, 2018). Dolayısıyla siyaset ve yönetimin birbirlerinden ayrı biçimde düşünülmesi gerekliliği, tarihsel süreç içerisinde kökenleri Antik Yunan siyasal düşüncesine bile dayandırılabilir bir konudur. Ancak siyaset ve yönetimi konu itibarıyla belirgin olarak birbirinden ayrı olduğu kabul eden çalışmalar ele alınmasından dolayı, tarihsel olarak ayrımın kökenlerine inilmeyerek; konunun daha çok kamu yönetim disiplininin kuram ve kimlik tartışmalarına etkisi tartışılmaktadır.

Wilson'un ünlü çalışmasından önce kaleme alınan bir diğer önemli eser Bluntschli tarafından 1864'te yayınlanan “Politik” isimli çalışmasıdır. Bluntschli'nin “organik devlet” kuramında kamu yönetiminin hem siyasetten hem de hukuktan ayrı bir alan olarak kabul edildiği bilinmektedir (Saklı, 2011: 105). Bu kurama göre devletin bütünü ile parçaları arasında uyum olması gerekmektedir Bluntschli bu kitabında devleti daha iyi anlayabilmek için parçalara ayırmak gerektiğinden yola çıkarak; kamu hukuku, siyaset bilimi, kamu yönetimi, uluslararası hukuk, güvenlik yönetimi gibi birçok alt boyutta devleti incelemiştir (Bluntschli, 1875: 1-3).

Bluntschli'ye (1875) göre, Siyaset'in inceleme alanı “büyük ve evrensel” konuları içermektedir. Kamu Yönetimi alanında ise, “bireysel ve küçük” konular incelenmektedir. Bu düşünceye göre Siyaset “Devlet Adamı”nın faaliyetlerini incelerken, Yönetim “teknik memurların” görevlerini içermektedir (Wilson, 1887: 210-211). Siyaset-Yönetim ayrımını Bluntschli'den esinlenerek kullandığı öne sürülen (Saklı, 2011: 106). Woodrow Wilson (1887) ise, kamu yönetiminin ve siyasetin farklı alanlara sahip olduğunu ve her iki alanda karşılaşılan sorunların birbirinden farklı olduğunu kabul etmektedir. Dolayısıyla Siyaset, Kamu Yönetimi yerine getireceği faaliyetleri belirleyecek ancak

bunları manipüle etmeyecektir. Wilson ile birlikte kamu yönetiminin hâkim paradigması bir yönü siyasete diğer yönü ise örgüt kuramlarına yönelmiştir (Şaylan, 2000: 7).

Siyaset-yönetim diktomisi, kamu yönetimi literatüründe ilk önemli bir konu haline geldiği 1940'ların sonlarına kadar teorik bir yapı olarak güncel olmasa bile çoğu bilim insanı günümüzde bunun kökenlerini Woodrow Wilson'dan başlatmayı yeğlemektedir (Rutgers, 1997; Tahmasebi ve Musavi, 2011: 131). Wilson'ın (1887) "İdarenin İncelenmesi" başlıklı makalesi yayımlandıktan sonra uzun yıllar boyunca çoğu kişinin dikkatini çekmeyen bir konu olmuştur. Wilson, Amerika'daki yağma/kayıрма sistemin olumsuz yönlerine ortadan kaldırmak ve yönetimi siyasi müdahaleden korumayı amaçlamıştır. Buna bağlı olarak yönetimin siyaset ayrılmasını ve ayrı biçimde incelenmesi gerektiğini öngörmüştür. Bu ayrım kendisine hem teoride hem de uygulamada karşılık bulmuştur. Wilson araştırmasında, kamu yönetimi alanının bir iş/uygulama/meslek alanı olduğu ve siyasi çekişmelerden uzak olması gerektiğini savunur. Yönetiminin siyasetin asıl alanın dışında olduğunu ve idari sorunları siyasi olmadığını savunmaktadır. Siyasetin idarenin görevlerini tayin etmenin dışında kamu yönetimini manipüle etmemesi gerektiğini savunur (Wilson, 1887: 18).

Wilson'a göre devletin ve kamu kurumlarının yönetimi siyasetten ve siyasi kurumlardan ayrı olarak ele alınmalıydı. Böyle bir ayrımın tesis edilmesi ve üzerinde uzlaşılması durumunda idare/yönetim yeteneklerini ve uzmanlık alanını etkili biçimde kullanabilecek ve siyasal etkiler korunabilecektir (Ergun, 1997: 5). Eğer yönetim siyasete bağlı olursa, iktidarın veya iktidara yakın çıkar gruplarının yararına hizmet etmesi durumu oluşabilecektir (Tortop ve diğ., 2016: 36). Dolayısıyla Wilson siyaset-yönetim ayrımının temelinde devlet yönetiminde ortaya çıkan aksaklıkların ve uygulamadaki haksızlıkların önüne geçmek için seçilmişlerin bürokrasiye müdahalesini engellemektedir. Bu yöndeki pragmatik ayrım, ilerleyen zamanda kendisine akademik bir destek de bularak bilimsel bir disiplin olarak kamu yönetiminin siyasetten ayrılmasına alt yapı hazırlamıştır.

Wilson, siyaset ve yönetimin birbirlerinden daha net bir şekilde farklılaşmasını önerdiğinde, yönetim alanını korurken; siyaseti güçlendirmeye ve yeniden yönlendirmeye çalışıyordu (Svara, 1998: 52). Wilson başlangıçta siyaset ve yönetimi birbirlerinden bağımsız olarak kabul ederken, daha sonrasında siyaset ve yönetimin

ilişkilerini iyileştirmek için etkileşime girdiğini varsayan bu ikiliğin bir başka versiyonunu benimsedi (Martin, 1988). Wilson, kamu yöneticilerinin kamuoyu ile etkileşim içerisinde onu yorumlayıp, ondan gelen talepleri yanıtlayacağını öne sürmüştür. Böylelikle kamu yöneticileri politika ve karar alma süreçlerine dahil olurken, seçilmiş kişiler de idari işleyişe dahil edilmeliydiler (Wilson, 1966: 375). Bu yöndeki görüşler klasik yönetim bakış açısının da temel önerilerinden birisi pozisyonundadır. Buna göre siyasetin görevi politika üretmek, yönetimin görevi ise bu politikalarını yerine getirmek, uygulamak olduğu kabul edilmektedir (Leblebici, 2001: 15).

Wilson'ın fikir değişikliği, bir yandan Avrupa ülkelerinin yönetimine hayran olduğu ve onlardan öğrenmeyi önerdiği şeklinde açıklanabilir; bu, yönetim siyasetten belirgin bir şekilde ayrı olmadıkça mümkün olmazdı. Öte yandan, onun nihai kaygısı demokrasiyi teşvik etmektir, çünkü yönetimin işlevinin demokrasiyi kendi aşırılıklarından kurtarmak olduğuna inanıyordu (Yang ve Holzer, 2005: 113-114). Miewald (1984: 26-26), idarecilere ilişkin bu görüşün, Wilson'ın idarenin gerçek işlevinin sadece bakanlık değil, aynı zamanda uyarlanabilir, yol gösterici ve isteğe bağlı olduğunu belirten sonraki yazılarında daha da açık olduğunu iddia eder. Hukuku uygulamada barındırmalı ve hayata geçirmelidir. Miewald'a (Miewald, 1984) göre, bu tür yöneticiler aynı zamanda politikacılar ve etik kararlar verme özgürlüğüne sahip olmalıdırlar. Van Riper (1984: 209), Wilson'ın ikiliğin ortaya çıkarmasından dolayı suçlanamayacağını veya itibar edemeyeceğini ileri sürmüştür. Onun görüşüne göre, bazı çağdaşları gibi Wilson da kamu hizmetinin partizan (siyasi değil) tarafsızlığını ilerletmek istiyordu. Svava (1998: 52), Wilson'un idari işleve ilişkin görüşünün geniş olduğunu ve daha sonra dile getirilecek olan dikotomi modeliyle tutarlı olmadığını iddia eder. Bu Wilson'ın, büyük yetkilerin ve engellenmemiş takdir yetkisinin bana yöneticiler için vazgeçilmez sorumluluk koşulları gibi görüldüğü notuna atıfta bulunuyor.

Siyaset-Yönetim dikotomisinin Avrupa versiyonu Frank Goodnow tarafından öne sürülerek değerlendirilmiştir. Goodnow, (1900) "Politika ve Yönetim" isimli kitabında, Montesquieu'den beri kabul gören devletin üç temel gücü olan yürütme, yasama ve yargı işlevlerinin bu şekildeki ayrımına karşı çıkmıştır. Bunun yerine, "halk iradesinin ifadesi" ve "bu iradenin icrası" şeklinde devletin iki temel işlevi olduğunu savunmuştur. Üç geleneksel güç, iki işlevden türetilmiştir ve devletin üç kolunun her biri, halk iradesinin hem ifadesini hem de uygulamasını farklı ölçülerde birleştirmiştir. Goodnow, siyasetin

işlevinin devletin iradesini ifade etmek olduğunu ve idarenin işlevinin de devletin iradesini yerine getirmek olduğunu savunmuştur. Yönetimi siyasetten ayırmanın analitik olarak mümkün olduğunu, ancak iki işlevi bir hükümet koluna yüklemenin pratik olarak imkansız olduğunu öne sürmüştür (Goodnow, 1900: 9-13). Goodnow (1900: 83), yönetimin belirli yönlerinin siyaset tarafından zarar gördüğünü ve siyasetten korunması gerektiğini savunmaktadır.

Goodnow, devletin temel olarak “siyaset” ve “yönetim” şeklinde iki işlevi olduğunu kabul etmektedir. Siyaset işlevi devlet adına makro düzeyde politikalar ortaya koyarken; Yönetim işlevi ise siyaset işlevinin ortaya koyduğu politikaları uygulamaktır. Yönetim işlevini yerine getiren yürütme organı bu politikaları uygularken; tarafsız ve siyasetten uzak durması gerekmektedir (Eryılmaz, 2019: 39).

Svara (1998: 53), Goodnow'un görüşlerinin, idari görevlileri siyasetin kişisel çıkarlarından korumasının yanı sıra, siyasi ve idari alanlar arasında bir ayrım oluşturmadığını ve iki alan arasında bir süreklilik kurduğunu öne sürmüştür. Nitekim Goodnow ve o dönemdeki diğer araştırmacılar, yöneticiler ve siyasetçiler arasındaki ilişkiyi ayırmak yerine güçlendirmekle ilgileniyorlardı. Özetle, Wilson ve Goodnow'un idareyi siyasi müdahaleden kurtararak ve yerine bir liyakat sistemi kurarak ganimet sistemini (spoils) ortadan kaldırmayı amaçladıklarını kabul etmek gerekir. Başka bir deyişle, bu ikilik onlar için yalnızca analitik bir araç değil, her şeyden önce pratik bir zorunluluktur. Wilson ve Goodnow'a göre siyaset, kamu yönetimi üzerinde çok güçlü bir etkiye sahipti ve bundan dolayı amaçları siyaseti yönetimden çıkarmaktı (Fry ve Nigro, 1997: 1036-1037).

Kamu Yönetimi disiplinin gelişim çizgisi içerisinde II. Dünya Savaşından sonra Herbert A. Simon'un (1997) “İdari Davranış” (*Administrative Behavior*) isimli çalışma kendisinden önceki çalışmalara bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Eserde iki önemli konu üzerinden geçmişteki kamu yönetimi yaklaşımı eleştirilmektedir. Bunlardan ilki Siyaset-Yönetim ayrımının mümkün olmadığı; ikincisi ise bilimsel yönetim ilkeleri olarak belirlenen ilkelerin birbiriyle çeliştiği ve bunların yönetim faaliyetlerinde önemli ilkeler olmadığı şeklindedir. Simon'a (1997) göre Siyaset ve Yönetim arasındaki ilişki özellikle kamu politikası yapım sürecinde net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Kamu politikası yapım sürecinde kamu yönetimi bu süreçlerin iç aşamalarında (kamu politikasının kamu

yönetimini formüle edilmesi) yer alırken siyaset ise dış aşamalarında (kamuoyu, siyasi partiler ve baskı gruplarının iktidar üzerindeki etkileri, siyasal ve sosyal değişme sorunları vb.) yer almaktadır (Eryılmaz, 2019: 42-43).

20.yy başlarında, Max Weber de siyaset ve yönetim arasında bir ikiliğin olduğunu öne sürmüştür. Weber, siyasetin idari gücü dizginlemek için çok zayıf olduğunu ve bu nedenle idarenin siyasetten uzak durmasının şart olduğu konusunda ısrar etmiştir. Weber'e göre kamu görevlileri siyasetle ilgilenmemeli ve tarafsız biçimde yönetmelidir. Politikacı olan devlet yöneticisinin önerdiği politikaları yapması gerektiğini ve partizanlık gibi davranışların sadece siyasetçiler tarafından yapılması gerektiğini öne sürmektedir (Weber, 1993: 131). Weber'e göre, siyasi tartışmalarda kamu yöneticileri her şeyden önce tarafsız davranmalı ve siyasi olarak tarafsız kalmalıdır.

Özetle, klasik kamu yönetiminin kurucuların görüşlerine göre, kamu yönetiminden ayrı tutmak istedikleri şeyin, siyasetten ziyade partizan siyaset olduğu söylenmelidir (Ranney, 1950: 268; Van Riper, 1984: 209)

### **2.5.2. Siyaset-Yönetim İkileminin Yükselişi**

Wilson ve Goodnow'un değerlendirmelerinin temelinde, kamu yönetiminin özerk bir alan olarak ortaya çıkması için, siyasetin yönetimin alanına baskın bir şekilde müdahale ettiği bir dönemde acil ve meşru bir tavır olarak yönetimin siyasetten ayrılmasının gerekli olduğu fikri vardır. Ancak Van Riper (1984) ve Waldo (1968b) Wilson ve Goodnow'un fikirlerinin bir ikiliğe karşılık gelmediğini iddia etmektedirler.

Caiden'e (Caiden, 1984: 60-61) göre siyaset-yönetim ayrımında genel bir yönetim bilimi ortaya çıkarmaktan ziyade örgütlerin yönetimine dayalı daha dar bir yönetim anlayışı bulunmaktaydı. Böyle bir durumda yönetimin ayrı bir araştırma alanı olamayacağı yönelik karamsarlığı da bulunmaktaydı. Fakat ikilemin güçlendirilmesini öneren araştırmacılar yönetim ve siyasetin farklı amaçlarının ve yöntemlerinin olduğu ve dolayısıyla sadece yönetimi siyasetten çıkartarak değil siyaseti de yönetimde çıkartarak ciddi bir gelişme sağlanabileceğini savunmuşlardır

Van Riper (1984: 209-210) ise, kamu yönetimi literatüründe ve pratiğinde siyaset ve yönetim arasında bir tür mesafe olduğunu savunmuştur. Bilimsel yöntemlerin kurulmasına ortam ve olanak sağlamak için keskin bir bölünmeye ihtiyacı duyulduğunu



öne sürmektedir. Nitekim bu şekildeki mesafeli bir yapı hem idareyi uzmanlık bilgisi olmayan politikacıya kapatırken hem de yöneticiyi siyaset üstü bir uzman konumuna getirmektedir.

Siyaseti yönetimden ayırmanın nedeni, bunların birleşiminin bir yönetim ilkesinin ihlali olması değildir. Seçilmiş yasama ve yürütme görevlilerinin, yönetimin ayrıntılarına müdahale etmeyecekleri, kadrolu yöneticilerin kadrolarının daimî ve vasıflı olmaları ve siyasete karışmamaları konusunda ısrar edilmesinin nedeni, bu iş bölümünün yarar sağlamasıdır. Nitekim uzmanlaşma ve böyle bir ayırım olmadığı bir sistemden daha iyi sonuçlar verebileceğinin düşünülmesinden dolayı ayırım konusunda ısrar edilmekteydi (Waldo, 1965).

### **2.5.3. Siyaset-Yönetim Arasındaki Etkileşimin Artması**

Kamu Yönetimi alan yazınında 1940'lara kadar bu ikilem egemen olmuştur. 1940'ların sonlarında ve 1950'lerin başlarında, Siyaset-Yönetim ikilemi giderek daha fazla eleştirilmiş ve birçok yazar tarafından reddedilmiştir. Waldo (1965: 128), kamu yönetimi disiplinin tarihsel gelişimini incelerken konuyla ilgili kapsamlı literatürü gözden geçirmiş ve siyaset-yönetim ikiliğini basit bir şekilde bölünmesinin anlamsız olduğunu öne sürmüştür. Waldo siyasetin ve siyaset yaklaşımın kamu yönetiminin geleneksel paradigması içerisinde çok önemli bir konumunun olduğu savunmaktadır. Hatta iç içe geçmiş biçimdedir (Şaylan, 2000). Dahası kamu yönetiminin siyaset biliminin içerisinde gelen bir bilim alanı olduğunu ve dolayısıyla kamu yönetiminin kamu politikaları alanı dışında değerlendirilmesinin yanlış olduğu düşünülmektedir (Gültekin, 2012: 88). Dwight Waldo kamu yönetime karşı eklektik bir bakış açısına sahiptir ve kamu yönetimini siyaset ve davranış bilimi ile birlikte düşünülmesi gerektiğini savunmaktadır (Fry ve Raadschelders, 2017: 401). Waldo'nun bu konudaki görüşleri "Politika Olarak İdare" kavramıyla isimlendirilmekte ve yönetim ve siyasetin bölünebilir olmadığı, ilgili alanlar olduğu ve hatta tek alan bile olabileceğini savunmaktadır. Waldo'nun bu önerisine göre kamu yönetimi disiplininin katı bir paradigma veya doktrin tarafından değil; birçok alan ve kaynaktan gelen birbirine bağlı değerler dizisi tarafından karakterize edilmesi gerekmektedir (Fry ve Raadschelders, 2017: 426).

Bu dikotomide ayrım yapılması konusunda en çok eleştiriyi Appleby'nin çalışmalarında görebiliriz. Appleby (1949), “Politika ve Yönetim” isimli eserinde, siyaseti hükümetle ilgili her şey ve hükümetin yaptığı her şey olarak tanımladı. Böylece, yönetimin gerçekten de bunun bir parçası olamayacağı sonucuna varmaktadır (Appleby, 1949: 3). Appleby'a göre, siyaset ve yönetim arasında anlamlı bir kurumsal ayrım yapmak imkansızdır. Hükümet hiyerarşisinde ele alınan herhangi bir konu, yerleşik olduğu seviyenin altında faaliyet gösterenler tarafından politika, bu seviyenin üzerinde faaliyet gösterenler tarafından ise yönetim olarak kabul edilir. Bir konu daha tartışmalı hale gelirse, hiyerarşide yükselecek ve böylece daha fazla sayıda görevli tarafından politika ve daha az sayıda görevli tarafından yönetim olarak görülecektir. Bu araştırmacı, dışarıdan bir gözlemci veya kamu yönetimi teorisini perspektifinde, politika ve yönetimin her düzeyde birlikte ele alındığını belirtmiştir (Appleby, 1949: 22)

#### **2.5.4. Dikotominin Yeniden Yükselişe Geçmesi**

1980'lerde Liberalizmin ve Yeni Sağ görüşlerinin kamu yönetiminde etkinlik kazanmasıyla birlikte özelleştirme, ademi merkezîyetçilik ve üretkenlik gibi olguların ortaya çıktığı ve bunların siyaset-yönetim ikilemini yeniden gündeme taşıdığını savunmuşlardır (Uveges ve Keller, 1997; Tahmasebi ve Musavi, 2011: 136). Dikotominin yeniden gündeme gelmesi ve yükseliş göstermesinde kamu yönetimini derinden etkileyen Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımını ortaya atılması ve kamu yönetimine ilişkin diğer yaklaşımlarında etkisiyle devlete (esasinda kamu yönetimine) biçilen rolün değişim olmuştur. Hükümetin Yeniden Keşfi anlayışıyla birlikte kamu yöneticilerinin rolünün kürek çekmek mi dümen tutmak mı olduğu sorgusu da gündeme gelmiştir (D. Osborne ve Gaebler, 1992).

YKY'nin kamu yönetime daha özel sektör mantığıyla yaklaşması ve işletme yönetimi-örgüt yönetimi yaklaşımlarını kamu yönetimine aktarmasından dolayı ekonomik düşünce biçimleri kamu yönetimde kendini göstermiştir. Özel sektör kuramlarının da etkisinden dolayı geleneksel devlet yönetimindeki siyasi ve idari işlevlerin birbirinden ayrılmasının daha etkili ve verimli sonuçlar doğuracağı algısı oluşmuştur (Christensen ve Læg Reid, 2001: 96).

YKY'nin bu konudaki temel savı, bu işlevler arasındaki bölünmenin, bunların farklı aktörlerle farklı işlevler olduğunu, yani politikacıların hedefleri belirlemesi ve kamu yöneticilerinin politikaları uygulaması gerektiğini açıkça ortaya koymasındır. Politika ve yönetim arasında daha keskin bir ayrım lehine bir argümanın, entegre bir çözümün politikacıları memurların etkisine ve baskısına karşı savunmasız hale getirdiğine, memurların siyasi alanı istila etmekle tehdit ettiğine ve daha katı bir işlev ayrımının bunu kolaylaştırdığına inanıyorlardı. Christensen ve Laegreid (Christensen ve Læg Reid), yetki devri ve sözleşme yoluyla YKY'nin politika oluşturmayı politika yönetimi ve uygulamasından daha net bir şekilde ayırmaya çalıştığını savundu. Politika yapıcılar politika yapar ve ardından uygulanmasını yöneticilere devreder ve sözleşmeyle onları sorumlu tutar. Kamu yönetiminde bir tür örgüt kuramı olan vekalet kuramının da devreye girdiğini göstermektedir.

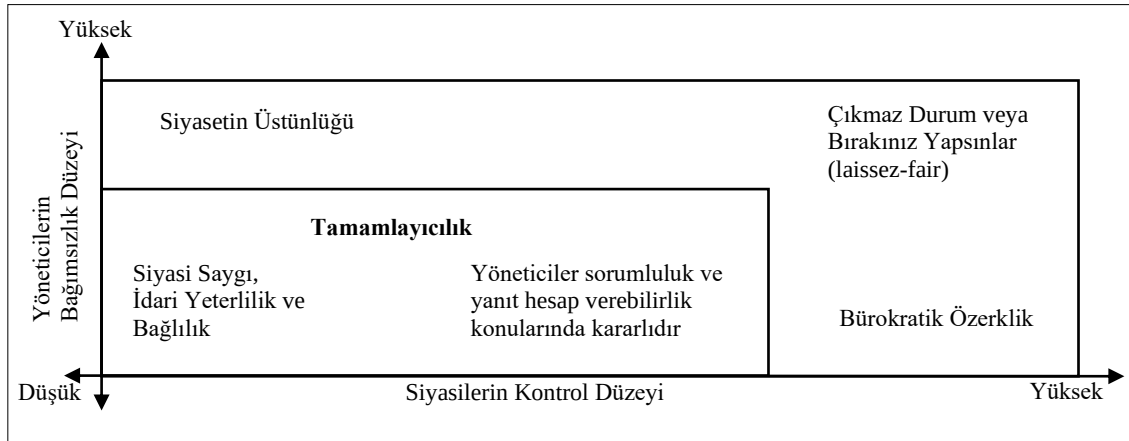
Son yıllarda uygulamada da kendini açıkça gösteren yeni kamu yönetimi yaklaşımı, kamu yönetiminin karar alma süreçlerinde siyasetle ortak çalışmasını değil, yalnızca kararların uygulanmasın bakımından teknik yönetici olmasını beklemektedir (Özer ve Önen, 2017: 30). Dolayısıyla siyasa yapım süreçlerinden yönetimi ayırarak sadece uygulamada faaliyet gösteren konuma itmektedir. Elbette ki bu durum kamu yönetiminde yeni sorunların doğmasına da yol açabilmektedir. Özellikle de işletme yönetime aşırı kaymalar yaşaması ve salt yönetim anlayışlarının hâkim olması gibi alanın kimliğini etkileyen değişimler yaşanabilmektedir.

Bu dönemde siyasal ve yönetsel alanların yeniden tanımlanması yoluna da gidilmektedir. Özellikle bu alanlardaki roller alanları daraltılması ve nitelikleri değiştirilmesi yoluna gidilmektedir. Devletin ve kamu yönetiminin piyasa koşulları çerçevesinde işlemlerini sağlayabilmek adına siyaset ve yönetim alanları bütünüyle birbirlerinden ayrılmaktadır (Özer, 2018a: 70).

Bu bölümde, siyaset-yönetim ikilemi literatürünü gözden geçirilerek önemli hususlar üzerinde durulmuştur. Bunun için alandaki araştırmacıların meseleye bakışı farklı zaman dilimlerinde tartışılmıştır. Siyaset ve yönetim konusu, Denhardt'ın kamu yönetimindeki en önemli beş ana konulardan biridir (Denhardt, 1997: 117). Dolayısıyla siyaset-yönetim ikiliğinin kamu yönetimi kimliğinin önemli bir parçası olduğunu

söylersek yanlış olmaz. Böylece, kamu yönetimi alanının doğru anlaşılmasında ve sorunlarının doğru tanınmasında, tarihinin bilinmesi etkili olabilir.

Günümüzde, siyaseti ve yönetimi birbirinden ayrı tutmanın hem mümkün hem de arzu edilmeyen bir şey olduğu yaygın olarak kabul edilmekte ve aralarındaki ilişkiler ikilem olmaktan çok tamamlayıcı olarak gösterilmektedir (Svara, 1998; Svara ve Brunet, 2003; Overeem, 2006; Frederickson ve diğ., 2012). Svara (2001), tamamlayıcılık fikrini, ikiliğe bir alternatif olarak etkileşimin yanı sıra farklılaşmayı da içeren kavramsal bir çerçeve olarak sunar. Tamamlayıcılık modeli, siyaset ve yönetim arasındaki ayrımı sürdürmek için koşullara dayanırken, aynı zamanda ikisinin nasıl iç içe olduğunu açıklar ve bu karmaşık ilişkiyi korumak için çeşitli açıklamalar içermektedir. Svara'nın (2001: 180) bu tamamlayıcılık modeli Şekil 2.1'de gösterilmektedir.



Şekil 2.1. Siyaset ve Kamu Yönetimi Tamamlayıcılık Modeli

Sonuç olarak özellikle ABD kamu yönetiminde yaşanan olumsuzlukları gidermek ve kamu yönetimi üzerindeki siyasi etkileri kaldırma amacıyla ortaya atılan bu ayrım, disiplinde üzerinde oldukça fazla durulan konulardan biridir. Disiplinin bilimsel bir disiplin olma çabalarının başlangıcından günümüze kadar süregelen bir tartışma haline gelmiştir. Kamu yönetiminin hem uygulama yönü hem de kuramsal yönünün multi-disipliner çalışmayı gerektirmesinden dolayı siyaset-yönetim dikotomisinin disiplinin gündeminden düşmeyeceği görülmektedir. Üstelik siyaset bilimi ve kamu yönetiminin ortak konularla ilgili inceleme yapması ayrıca siyasetçilerin ve kamu yöneticilerinin birbirlerinin üzerlerinde etkilerinin olmasından dolayı hem teorik düzeyde hem de uygulamada siyaset ve yönetimi bütünüyle birbirinden ayırmak pek mümkün gözükmemektedir.

## 2.6. KAMU YÖNETİMİNİN İNTER-DİSİPLİNER VE MULTI-DİSİPLİNER KONUMU

Bu başlık altında kamu yönetimi disiplinin niteliğine ilişkin olarak bazı değerlendirmelere ve disiplinin “dipliner arası” (inter-disipliner) mı “çoklu disiplinli” (multi-disipliner) mi olduğundan yola çıkılarak disiplinin bu niteliğinin araştırma alanına ve kimlik krizi konusuna etkisi değerlendirilmektedir. Ayrıca inter-disipliner niteliğin kamu yönetimine getirdiği olumsuz ve olumlu yönlerde değerlendirilmektedir. Buradan hareketle kamu yönetimi disiplininde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm arayışında, kamu yönetimine yakın gözüken disiplinlerin kuram, yöntem ve uygulamalarından faydalanılmasının etkileri değerlendirilmektedir. Diğer bir ifadeyle kamu yönetimi disiplininin kimlik krizi yaşamasına neden olup olmadığı sorgulanabilmektedir.

Kamu yönetimi disiplini uzun yıllardır sosyal bilimler içerisinde yer çok birçok disiplin gibi bağımsız yer elde etme mücadelesi vermiştir. İlk yıllarında Hukuk, Siyaset ve Ekonomi gibi daha muhafazakâr disiplinlerin bir parçasıyken (Waldo, 1965; Kirkhart, 1971; Waldo, 1980; Goodsell, 1990), bugün birçok yönden bağımsız, ancak yine de sosyal bilimlerdeki diğer disiplinlerin karşılıklı katkılarından yararlanan benzersiz bir alana dönüşmüştür. Ayrıca, tarihsel süreç içerisinde, farklı şekillerde dikkate değer başarılar yaratan teorik ama aynı zamanda etkileyici bir pratik gündem geliştirmiştir (Ospina ve diğ., 2018). Bu başarıların çoğundan kamu yönetiminin hem bir bilim hem de meslek olmasının rolü bulunmaktadır. Ancak elde ettiği başarılı gelişmelerin yanında yeni ve daha çeşitli sorunlar da ortaya çıkmıştır. Disiplinin araştırma alanını genişlemesi, bu sorunların daha da artırmıştır.

Kamu yönetiminin bilimsel bir disiplin olarak bağımsızlığı sorunu bugün geçmişte olduğundan daha az önemli görünmektedir. Bunu güncel akademik çalışmalarda disiplinin bağımsızlığıyla ilgili eleştirel çalışmaların olmayışından da görebiliriz. Bunun yerine, kamu yönetimi disiplini açısından sosyal bilimlerdeki multi-disipliner yönelimlerden yararlanmaya ve bunları mevcut kamu yönetimi anlayışına entegre etmenin daha iyi yollarını bulmaya yönelik çabalar ve girişimler bulunmaktadır (Rutgers, 2010). Ayrıca, inter-disipliner biçimdeki fikir, araç ve yöntemlerin sosyal sorunların üstesinden gelinmesine ve yeni oluşan devlet sorunlarına etkili çözümler üretilmesine yardımcı olabileceği de ileri sürülmektedir (Walker, 2011). İnter-disipliner konum aynı

zamanda, iş birliği ve bilgi paylaşımı olarak da tanımlanmaktadır. Geleceğe dönük çok düzeyli, çok yöntemli ve çok sistemli analiz, modern kamu yönetiminin temel sınırlarını oluşturmaktadır. Daha doğrusu bu özelliği kamu yönetiminin geleneksel sınırlarını aşarak, çok daha geniş bir sınır elde etmesine katkı sağlamıştır.

Bir araştırma alanının disiplin olarak kabul edilebilmesinde; genellikle disiplinin kendi yöntembiliminin, terminolojisinin, araştırma süreçlerinin, sorgulama alanlarının ve içeriğinin belirlenmesi gerekmektedir (Ulusoy, 2007). Kamu Yönetiminin ve genel olarak Sosyal Bilimlerin bir bilim olarak kabul edilip edilmeyeceği, tartışmalarına girildiğinde; her ikisinin de birer bilim veya disiplin olmadığı sonucuna ulaşılabildiği (Gulbenkian Komisyonu, 2016) gibi bu durumda; kamu yönetiminin inter-disipliner ya da multi-disipliner özelliğinden de bahsetmek pek de mümkün gözükmemektedir (Rutgers, 1995). Kamu yönetimi disiplinin araştırma nesnesinin genel olarak devlet (Raadschelders, 1999: 296) ve yönetsel konular (Waldo, 1965) olduğu kabul edilmektedir. Devlet ve devlete ilişkin yönetsel olguları siyaset bilimi veya hukuk bilimleri tarafından bütünüyle ele alınamayacağı disiplinin ilk yıllarından beri üzerinde durulan bir konudur (Wilson, 1887). Ancak araştırma alanı olarak günümüzde çok daha geniş bir alanda ve farklı konularda çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Kamu yönetimi alanında inceleme nesnesinin tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkmış çeşitli yaklaşımlar kaynaklı olarak kaymalar yaşaması kamu yönetiminin disiplin olma özelliğini yitirip yitirmediğinin sorgulanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Kamu yönetiminin inceleme nesnesinin “siyaset”, “devlet” veya YKY ile birlikte “örgüt” konularına kayması, disiplinin kimlik krizi yaşamasına neden olmaktadır (Güler, 1994). Dolayısıyla disiplinin multi-disipliner olması kimlik krizine yol açtığı öne sürülebilir. Fakat inter-disipliner olma durumuyla ilgili böyle bir iddianın öne sürülmedi gözükmemektedir.

Kamu yönetimi disiplininin diğer disiplinlerle olan ilişkilerinin ortaya konulması, disiplinin kimliğin belirlenebilmesinde oldukça önemlidir. Kamu yönetiminin başka disiplinlere dayandığı aynı zamanda başka disiplinlerden ise kimi durumda faydalandığı görülmektedir. Kamu yönetimi disiplinin tanımlanabilmesinde diğer disiplinlerle gerçekleştirdiği ilişki biçimini ve boyutunu belirlemek üzere “multi-disipliner” yaklaşım ve “inter-disipliner” yaklaşım arasında ayırım yapılmasında fayda bulunmaktadır (Raadschelders, 1999: 296). Bu tür ilişki biçimi veya özelliği, bir disiplinin farklı disiplinlerle olan uyum düzeyinin veya uyum gösterebilme yeteneğinin göstergesidir.

Aslında multi-disipliner ve inter-disipliner özellikler/yaklaşımların da farklılığının ortaya konulması, disiplinin konumunu belirlenmesinde önem arz etmektedir. Bir disiplinin multi-disipliner özellikte olması ya da multi-disipliner bir yaklaşımı benimsemesi, diğer disiplinlerle aynı araştırma konuları üzerinde çalıştığını ifade etmektedir. Dolayısıyla konu ya da araştırma nesnesi bakımından bir benzerliğin olduğu ifade edilebilir. Örneğin kamu yönetimin ve örgüt yönetiminin örgütsel insan davranışları üzerinde durması buna bir örnektir. Dolayısıyla kamu yönetimi disiplininin siyaset, yönetim, örgüt kuramları, psikoloji ve sosyoloji ile ilgili alanlardaki konulara odaklanması durumunda multi-disipliner şeklinde değerlendirilebilir. Diğer taraftan inter-disipliner özellik ya da böyle bir yaklaşımın benimsenmiş olması, bir disiplinin farklı disiplinlerin yöntemlerinden ve yaklaşımlarından faydalanmasını ifade etmektedir. Dolayısıyla metodolojik olarak bir faydalanma söz konusudur. Örneğin siyaset bilimi alanında siyasal davranışlara yönelik bir araştırma yapılırken, psikoloji ve örgüt yönetimi alanlarında oldukça fazla kullanılan bir saha araştırma yöntemi olan anket uygulamasının yapılması, inter-disipliner bir yaklaşımın araştırmaya hâkim olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde farklı disiplinlerin yönteminin yanı sıra kuramlarının, yaklaşımlarının ve kavramlarından da faydalanılması inter-disipliner özelliğin bir göstergesidir (Raadschelders, 1999: 296).

Bir disiplinin diğer disiplinlerle olan ilişkisinin iki farklı biçimde olabileceği bu ayrımdan hareketle kamu yönetimi alanıyla ilgili olarak genel bir değerlendirme yapılabilir. Kamu yönetiminde, kamu örgütleriyle ilgili olarak yapılan araştırmalar örgüt biliminin konularına odaklanması multi-disipliner bir niteliğinin olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan işletme bilimlerinin verimlilik, performans ve performans yönetimi gibi yaklaşımların kullanılması ise inter-disipliner bir özelliğin göstergesidir.

Kamu yönetimi disiplininin her iki özelliği taşıdığı da görülmesine rağmen genellikle inter-disipliner özelliği üzerinde durulmaktadır (Raadschelders ve diğ., 2000; Vigoda, 2003; Raadschelders, 2008, 2011a; Wright, 2011). Dolayısıyla genellikle inter-disipliner bir disiplin olarak kabul edildiği görülmektedir. Diğer disiplinlerin kuram, yöntem ve kavramlarından faydalandığı ancak diğer disiplinlerden araştırma konusunu da aldığı genelde görmezden gelinmektedir. Bu görmezden geliş kendisine farklı bir alan yaratmakta ve kamu yönetiminin nesnesine aradığı (Güler, 1994) ve kuramsal bir

boşluğunun (Akbulut, 2007b) olduğu gibi tartışmalara yol açmaktadır. Ancak bu çalışmalarda kamu yönetiminin multi-disipliner özelliğinden bahsedilmemektedir.

Üstelik inter-disipliner özelliğinden de bahsedilmeyerek disiplinin sorunlarına çözüm aranmaktadır. Nitekim bu durumdaki çözümlerin tümü geçersiz olacaktır. Çünkü kamu yönetiminin hem multi-disipliner hem de inter-disipliner bir disiplin olduğu kabul edilmeden var olan sorunlarına çözüm üretmeye çalışmak popülist bir yaklaşımla siyaset yapmak gibidir. Sorunların kökeni inilmeden çözüm üretilmesinin olanağı yoktur. Bu tez çalışması kapsamında da kamu yönetimin kimlik krizine yönelik olarak kolayca kaçan önerilerin aksine disiplinin niteliğın göz önünde bulundurularak belli bir çözüm önerisi arayışında bulunulmamaktadır.

Kamu yönetiminin diğeri disiplinlerle olan inter-disipliner özelliğeri epistemolojik ve metodolojik bir çoğulculuğun disiplinin kimliğine dahil olduğunu göstermektedir. Nitekim bu özellik kamu yönetiminde kavram, kuram ve araştırma yöntemlerinin çok fazla artmasına yol açmaktadır (Raadschelders, 2008: 944). Tüm sosyal bilimlerde olduğu gibi kamu yönetiminde de bilgi birikiminin artması ve bilgi kaynaklarının ve bu kaynaklardan veri elde ediliş yöntemlerinin artması disiplini doğal olarak inter-disipliner olmaya zorlamaktadır (Raadschelders, 2011a: 922). Kamu yönetiminin karşılaştığı sorunların karmaşıklaşması (insan kaynakları sorunları, çevresel sorunlar vb.) ve alandaki bilgi birikiminin ve kullanılan geleneksel yöntemlerin tek başına sorunların çözümü için yeterli olmaması nedeniyle inter-disipliner araştırmaların yapılması giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Ulusoy, 2007: 397).

İnter-disipliner bakış açısı, farklı analiz düzeylerini gerçekliğe daha iyi uyan bütünsel bir yapı halinde birleştirerek alanın karmaşıklığına dair bir anlayış sağlamaya çalışır. Bu bilgi, devletin ve yürütme organlarının nasıl yönetildiğine ve daha iyi kamu performansının önündeki engellere ilişkin anlayışımıza pekâlâ hizmet edebilir. Dahası, çevresel baskıların ve vatandaşların talep ve ihtiyaçlarının artma ihtimalin yüksek olduğu gelecek nesillerde kamu yönetiminin daha fazla etkinliği ve verimliliği için inter-disipliner nitelik bir tercihten ziyade zorunluluk haline gelecektir. Bu nedenle, kamu yönetimi gibi hızlı değişim halindeki tartışmalı bir alan için inter-disipliner yaklaşım oldukça değerlidir. Dolayısıyla geleneksel bürokrasi yaklaşımına ek olarak olumlu yeniliklere yol açabilecek yeni ve uygulanabilir düşünceleri teşvik edebilir.



Kamu Yönetimi disiplininin diğer disiplinlerden bu yararlanışın yoğun ve çarpık bir biçimde olması, disiplininin geleceği açısından oluşabilecek birtakım sakıncaları gündeme taşımaktadır. Öncelikle, bu yararlanış aşırı düzeyde olursa, kamu yönetiminin araştırma nesnesinin değişmesi gündeme gelebilir. Diğer taraftan kamu yönetiminin araştırma alanını sadece "kamunun örgütleri ve onların yönetimi" konusuyla sınırlandırma; disiplini örgüt yönetimi ve kuramları alanından aşırı bir biçimde yararlanmasına ve dolayısıyla araştırma alanı daha geniş olan kamu yönetimi disiplinini "örgüt yönetimi" ve "işletme yönetimi" konularıyla sınırlı bir hale getirme tehlikesi taşımaktadır (Özen, 2012: 343). Bu durum disiplini temel uğraş alanından uzaklaştırma tehlikesi de taşımaktadır.

Diğer taraftan kamu yönetiminin mevcut sorunlarını çözebilmesi için sosyal bilimlerdeki yakın disiplinlerin (geleneksel ana disiplinler olması zorunlu değildir) birikmiş bilgisine dayanmalıdır. Yani multi-disipliner konumu korunmalı ve göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla kamu yönetiminin alanına giren konuların bütünleştirici bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Nitekim bugün kamu yönetimi araştırmalarında temel bilgi kaynakları olarak hizmet eden üç ana disiplinin yada disiplin grubunun olduğu öne sürülebilir (Vigoda, 2003: 8-9). Bunlar; (1) Politika analizi, Siyaset bilimi ve Politik Ekonomi; (2) Sosyoloji, Kültürel çalışmalar ve Topluluk çalışmaları; (3) Yönetim ve Organizasyon çalışmaları şeklindedir. Ancak günümüzde sadece üçüncü başlıkta yer alan çalışmaların kamu yönetimi disiplinin ilgi alanı olması gerektiği (Kayıkçı, 2017; Bayrak, 2018; Byrkjeflot, du Gay ve Greve, 2018; Hendren ve diğ., 2018) gibi oldukça sınırlayıcı ve Ortodoks bir görüş hakimdir.

Son olarak, çok disiplinli yaklaşımların (politik, sosyal ve yönetsel temelli) kamu hizmetine uygulanmasının, alanın kimlik çatışmasını bir şekilde çözmek için gerekli olduğunu kabul edilmelidir. Yani multi-disipliner özelliği daha fazla vurgulanmalıdır. Nitekim modern kamu yönetimi anlayışından da beklenenler bu şekildedir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### KAMU YÖNETİMİNDE KURAM VE PARADİGMA TARTIŞMALARI

Kamu yönetimi disiplinde uzunca bir süredir tartışılan ve hala üzerinde çok fazla ve çok yönlü tartışmaların yapıldığı bir diğer konu, kuram ve paradigma tartışmalarıdır. Kamu yönetimi disiplinin kimliğe ilişkin tartışmaların bir diğer önemli boyutu da kuramsal olarak alanda süregelen bu tartışmaların varlığıdır. Kamu yönetiminin kendine özgü kuramının olmadığı ya da böyle bir kuramın oluşturulamayacağı iddialarına karşı, kamu yönetimin inter-disipliner özelliğinden dolayı kuramsal olarak saflaştırılan bir pozisyonun kamu yönetiminde sorun çözme yeteneğini azaltacağı görüşleri vardır. Bu tez çalışması kapsamında da kamu yönetiminin kimlik krizi yaşamasında önemli bir etkisi (negatif yönlü) olan kuram tartışmalarına bakmakta fayda bulunmaktadır. Burada aslında kimliği konusunda kriz yaşayan bir disiplinin kuram geliştirmesinin mümkün olup olmadığı tartışılmaktadır. Ayrıca kamu yönetiminde tarihsel süreçte ortaya atılmış olan yaklaşımlar ve paradigmlar ele alınarak bunların kamu yönetimi disiplinine etkileri, kimlik krizi konusundaki konumları ve çözüm önerileri üzerinde durulmaktadır. Ayrıca bu yaklaşımların kamu yönetimde hangi yöntemsel varsayımlarla araştırma yapılmasını önerdiği üzerinde de durulmaktadır.

#### 3.1. KURAM VE PARADİGMA KAVRAMLARININ KAMU YÖNETİMİ ALAN YAZININDAKİ KARŞILIKLARI

Kuram genellikle anlamsız veya anlaması zor sözcüklerden oluşan ve kavraması zor olduğu düşünülen soyut ifadeler olarak düşünülmektedir. Karmaşık, anlaşılmaz, aşırı akademik, uygulamada karşılığı olmayan, gereksiz bir kavram olarak da görülebilmektedir. Ancak Kurt Lewin'in meşhur sözüyle "iyi bir teoriden daha pratik bir şey yoktur" (Lewin, 1951: 169).

Genel bir bakış açısıyla, bir olguya ilişkin olarak deney veya gözlemler sonucunda doğruluğu genel kabul görmüş kurallara kuram diyebiliriz. Gündelik hayatımızda bile farkında olmadan kuramsal çıkarımlarda bulunabiliriz ya da kuramsal çıkarımlara göre hareketler edebiliriz. Ancak bunların birçoğunu bilinç dışı olarak yapmaktayız. Dolayısıyla kuramlar doğal ve sosyal hayattaki olgu ve olayların gerçekleşme biçimlerini,

gerekçelerini, sonuçlarını ve bunların kendi içerisindeki düzenini anlamamıza veya keşfetmemize yarayan soyut açıklamalardır. Böylelikle kuramlar, karmaşık sosyal dünyamızı daha anlaşılır hale getirmemize yardımcı olmaktadır. Gündelik hayatta çoğu zaman üzerinde çok fazla düşünmeden kullandığımız cümleler ya da atasözlerinin akademik alanlarda bir kurama karşılık geldiği durumlarda bulunmaktadır. Örneğin “üzüm üzüme baka baka kararır” atasözü Örgüt Kuramlarından biri olan “Yeni Kurumsal Kuram”ın temel iddiası olan “örgütler neden birbirlerine benzer” sorusuna karşılık gelmektedir (Taşcı, 2013: 4).

Sosyal hayatta olgular arasındaki gözlenebilen olayları veya bu olguları her zaman anlayamayabilir ya da olaylar arasındaki düzenli olduğu düşünülen ilişkileri açıklayamayabiliriz. Kuramlar bu noktada, anlamlandıramadığım şeyleri açıklayan düşünce sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Keat ve Urry, 2010: 36). Sistematik ve düzenli bir bilgi kümesinden meydana gelen kuramlar, bilimlerin var olmasına ve gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Kuram veya teori kavramı “görme, bakma, düşünme” anlamlarını taşıyan Grekçe bir kelimedir. Latince’de ise “dikkatli bakma, gözlem yapma, inceleme, düşünme” anlamlarına gelen “*contemplare*” kelimesine karşılık gelmektedir (Taşdelen, 2003: 152). Kavramın etimolojik kökeninden ziyade bilim dünyasında ve araştırmacılar gözündeki yeri önem taşımaktadır. Kuram, gözlenen olgular ve düşsel dünyaya dayanan “varsayımsal” kavramlar arasındaki ilişkilerden oluşmaktadır (Sargut, 2012b: 3). Bu varsayımların bilimsel araştırmalarla doğruluğun kanıtlanması durumunda kuramlar oluşmaktadır. Ancak bilimsel araştırma sonuçlarının yanlışlanabileceği gerçeğinden hareket edilirse; kuramları, yanlışlanma ihtimali olan doğruluğu şimdilik kabul edilen varsayım veya hipotez olarak düşünebiliriz (Koçel, 2014: 34).

Kuram, kısmen veya içerdiği çeşitli parçaları bakımından doğrulanmış olmasına rağmen kesinleşmemiş bir sistemdir. Kesinleşmiş olan sistemlere yasa adı verilmektedir. Örneğin Galileo’nun serbest düşme yasası ve Kepler’in güneş sistemine ilişkin üç yasası doğruluğu kesinleşmiş sistemlerdir. Kuramlar kimi durumda bu yasaların birbiriyle bağlantılı olduğunu ifade eden sistemler biçimi olarak da görülmektedir. Bilimsel bir kuram, bilimsel bir yasadan daha geniş ve daha varsayımsal özellikler sahiptir (Arslan, 2017: 86-87).

Culler kuramların temelde farklı önemli niteliğinin olduğunu öne sürmüştür. Buna göre kuramlar; inter-disipliner olma, analitik ve kestirimsel olma, sağduyunun eleştirisi olma ve düşünme hakkında düşünme olma şeklinde özetlenebilir. Dolayısıyla kuramlar ele aldığı disiplinin kavramlarını ve olgularını yeniden irdeler, varsayımlarını eleştirir ve yeniden yorumlar, düşünce kalıplarını değiştirir ve daha da önemlisi içinde bulunduğu disiplinin dışına çıkabilir (Culler, 1983: 12-18).

Bazı disiplinlerdeki araştırmacıların kendi disiplinlerini kuram olarak ele aldıkları görülmektedir. Edebiyat kuramı (Eagleton, 2011), İktisat kuramı (Becker, 2017) gibi örnekler verilebilmektedir. Bir disiplinin kendini kuram olarak göstermeye çalışması, disiplinin temel varsayımlarının olduğu vurgusunu ortaya çıkarmak için yapılmaktadır. Örneğin iktisat bilimciler, iktisat kuramı olarak klasik iktisadın temel varsayımlarını vurgulamaktadırlar (Becker, 2017). Kamu yönetimi disiplini içerisindeki araştırmacılar genellikle disiplini kuram olarak ele almazlar. Nitekim kamu yönetimi disiplinde kuramlardan ziyade çok sayıda akım vardır. Kamu yönetimi kuramı olarak bahsedilen şeyler de kamu yönetimi akımlarından başka birey değildir. Fayol'un "yönetim kuramı" olarak ifade ettiği kavram bir bütün olarak tüm yönetim olgusunu ve yönetim olgusuyla ilgilenen disiplinleri kapsamaktadır. Fayol (1937: 49) kamu ve özel sektör içi uygulanabilecek bir tane idare biliminin olduğunu ve onun temel unsurlarının "yönetim kuramı" altında toplandığını öne sürmektedir. Kamu yönetiminde neden bir "kuram" anlayışının olmadığı, olamayacağı veya olmaması gerektiği tartışmaları bir sonraki başlık altında tartışılmaktadır.

Paradigma ise Thomas S. Kuhn'un yaygınlaştırılarak yeni anlamlar yüklediği bir kavramdır. Kuhn'a göre birbirine rekabet eden farklı bilimsel yaklaşımlar paradigmadır (H. Al, 2007: 135).

Kuhn'a göre bir disiplin içerisinde paradigma haline gelmiş bir görüşün/akımın disiplinli ilgili olan önemli meselelere cevap vermesi ve sorunlara çözümler üretmesi disiplinindeki rakip diğer akımlara göre daha başarılıdır. Üstelik hâkim paradigma/lar, disipline yön verdiği gibi siyasal, yönetsel, toplumsal ve ekonomik konulara da yön verebilmektedir (Ü. Öztürk, 2012: 179)

Bir bilim dalı içerisindeki paradigmlar zamanla değişmektedir. Bu değişimler evrimsel olduğu gibi devrimsel nitelikte de olabilmektedir. Değişimlere uygun cevaplar

veremeyen paradigmaların değişmesine yol açabilirken, paradigmaların bir krize de girmeyene neden olabilir (Özalp, 2009). Yönetimsel paradigmaların değişen koşullara uygun kavramlar, çerçeveler ve yeni yasalar oluşturmaları beklenmektedir. Evrimsel olarak bunlarda bir değişme olacağı gibi devrimsel biçimde bütünüyle yeni paradigmaların alana girmesi de söz konusudur (Bayraktar, 2012: 596).

Bilimsel araştırmalar sonucunda paradigmalarda veya akımlardan ortaya çıkan aykırılıklar/yanlışlamaya yol açacak sonuçlar, Kuhn'a göre kuramı reddetmeye yol açmazken; Popper'a göre ise kuramın reddedilmesi gerekmektedir. Ancak her ikisinde de ortak olan nokta şudur ki; araştırmalar sonucunda ortaya çıkan aykırı durumlar, yeni araştırmalar yapılmasına ve yeni akımların geliştirilmesine imkan vermektedir (Aslan, 2003: 4-5). Dolayısıyla Popper aykırılıkları kullanarak kuramları elemek ya da ayıklamak isterken; Kuhn ise aykırılıklara karşı olarak uyarılama yaklaşımıyla hareket edilmesini ve bu aykırılıklara yeni açıklamalar getirilmesini istemektedir. Kuhn'un paradigma anlayışında hareket eden araştırmacılar, savunulan paradigmanın aksine sonuçlar ortaya çıktığında paradigmalarını savunmaya devam etmekte ve buna çeşitli uyarlamalar getirmektedir (Kuhn, 1982: 36). Kuhn ayrıca bir disiplin içerisinde ulaşılan son aşamanın en iyi aşama olduğunu kabul etmektedir. Buna bağlı olarak ise kamu yönetiminde YKY paradigması uzunca bir süre kamu yönetimi disiplini için en güçlü ve en güncel paradigma olarak kabul edilmiştir (Hughes, 1998). Böyle bir duruma, genellikle YKY'nin geleneksel kamu yönetimi anlayışıyla karşılaştırmasının yol açtığı düşünülmektedir. Nitekim günümüzdeki güncel gelişmeler ve yeni paradigma önerileri doğrultusunda YKY'nin de hâkim bir paradigma olarak kalmadığı yeni paradigmaların ortaya çıktığı görülmektedir (Dunleavy ve diğ., 2006; De Vries, 2010). Ancak bu paradigmaların devrimsel niteliğinden ziyade evrimsel özellikleri ön plandadır. Kamu yönetiminde hala modernizm ve pozitivist işletmecilik yaklaşımları çerçevesi içerisinde arayışların ve araştırmaların yapıldığı görülmektedir. İşletme bilimi çerçevesindeki kuramların ve kavramların kullanıldığı, modernizm çerçevesinde ise hala evrensel nitelikli kamu yönetimi ilkeleri aranmaktadır. Göreli yaklaşımların araştırmalarda çok az önemli olduğu görülmektedir. Özellikle post-modernizm ve eleştirel kamu yönetimi anlayışının kavramsal çalışmalar (Fox ve Miller, 1993; Ergun, 1997; İnaç ve Erdoğan, 2006; Şaylan, 2006; Şener, 2007; M. Yıldırım, 2009; K. Özcan ve Ağca, 2010; Şener ve Özcan, 2015; K. C. Doğan, 2017) dışında göz ardı edildiği görülmektedir.

Kuhn paradigma değişimleriyle birlikte yaşanan kuramsal değişimin, tedrici olarak değil; topyekûn bir dönüşümle oluşacağını savunmaktadır (Kuhn, 1982: 41). Nitekim kamu yönetimi alanında YKY paradigmasının ortaya çıkması topyek n bir değişimi yol açtığı kimileri tarafından savunulsa (D. Osborne ve Gaebler, 1992) bile, YKY'den sonraki zaman diliminde güncel gelişmeler bağlı olarak sürekli bir uyarlama ve evrimsel gelişme söz konusudur. Yapılan değişimler ise yukarıda da ifade edilen pozitivist işletmeci anlayışın ve modernist bakış konumunu koruması için yapılmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetiminde bütünüyle bir değişim oluşturamayacağı için yeni bir kuramın ortaya çıkması durumu şimdilik pek mümkün gözükmemektedir.

Kuhn'un bir diğer önemli çıkarımı belli bir paradigmaya dayalı olarak araştırma yapan araştırmacılarla ilgilidir. Belli bir paradigma kapsamında çalışma yapanlar, aynı kurallara ve ölçütlerle bağlı olmakta, fikir birliği oluşmakta, böylelikle de bir araştırma geleneği sürdürülmektedir (Kuhn, 1982: 82). Kamu yönetimi disiplini içerisinde de araştırma geleneklerinden kopamayışlar, pozitivist işletmeci akımlardan ve modernizm kökeninden vazge emeyiş zorluklarına yol açmaktadır. Dolayısıyla araştırmacılar araştırma geleneklerini devam ettirmek niyetiyle ve muhafazakâr bir araştırma mantığıyla hareket ederek belli başlı paradigmalara bağlı kalmaktadır. Ancak bu şekilde kamu yönetiminin multi-disipliner ve inter-disipliner özelliklerinin varlığı görmezden gelinmektedir. Araştırmacılar kendi geleneklerinden kopamadığı ya da farklı disiplinlerden faydalandığı yöntem bilimsel varsayımları benimsedikleri için bu çerçevelerin dışına çıkamamaktadır. Dahası bu çerçevede kalan araştırmacıların disiplinin asıl araştırma meselelerini de unutarak ya da bu meselelerin tali boyutlarına odaklanarak kamu yönetiminde büyük soruların cevaplarını aramak yerine kendi paradigmalarının ilgilendiği daha k  k meselelere odaklanabilmektedirler (Zhu, Witko ve Meier, 2019). Nitekim bu durum kamu yönetiminde kimlik krizine yol açan bir diğer önemli sorun olarak öne sürülebilir.

Kuhn'un paradigmaya ilişkin bir diğer önemli çıkarımı, paradigmayı genel olarak kabul gören bir model şeklinde kabul etmesidir (Kuhn, 1982: 97). Kamu yönetimi literatürde temel eserler ve ders kitabı niteliğinde yayınlara bakıldığın, disiplinde iki temel paradigmanın olduğunu görebiliriz. Geleneksel Kamu Yönetimi (GKY) ve Yeni Kamu Yönetimi (YKY) şeklinde isimlendirilen bu paradigmaların her ikisi de modernizm temelli olmakla birlikte GKY siyaset ve hukuk temelli yaklaşımların etkisi altındayken;

YKY pozitivist işletmeci yaklaşımların etkisinde kalmıştır. YKY yaklaşımına yönelik olarak eleştirileri olan ve bu eleştiriler üzerinden kamu yönetimine ilişkin yeni birtakım iddialarla ortaya çıkan paradigmaları sayısı giderek artmaktadır. Ortaya çıkan ve adeta mantar gibi çoğalan bu paradigmalara dayalı olarak yapılan araştırmalarda YKY'ye benzer şekilde pozitivist işletmeci çizginin devam ettiği görülmektedir.

Kuram ve paradigmalara ilgili olarak görüşler öneren bir önemli araştırmacı olan Popper, “evrimsel ilerlemeci” yaklaşımının bir temsilcisidir. Bilimsel ilerlemelerde yeni kuramların eskileri hem içlerinde barındıracağını öne sürmektedir. Popper’a göre belli bir yaklaşım içerisindeki aykırılıklar ya da bilimsel araştırmalardaki farklı yöndeki sonuçlar, mevcut yaklaşımı eleştirilen noktalardan düzeltmek veya eklemek yapmak için bir fırsat olarak görmektedir (Bayraktar, 2012: 596-597). Nitekim YKY yaklaşımı içerisinde GKY’den özellikler yer alması ancak eleştirdiği noktaların ya çıkartıldığı ya da yeni eklemelerin yapıldığı görülmektedir. Bürokrasi anlayışı/fikri her iki yaklaşımda da varken; YKY bürokrasinin olumsuz yorumlanan veya olumsuzluğa yol açan özelliklerini düzeltmeye çalışmıştır. YKY’ye alternatif olarak öner sürülen yönetim, yeni kamu hizmeti, kamu değeri gibi çok çeşitli isimlerle anılan paradigmalarda da bürokrasi fikri hala dururken; buna katılım, esneklik, kamu yararı gibi yeni vurgular getirilerek, kendilerince bürokrasinin olumsuzluklara ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır.

### **3.2. KAMU YÖNETİMİNDE KURAM TARTIŞMALARI**

Kamu yönetiminin bir disiplin olarak tarihsel süreçte gelişim aşamalarında etkileşim halinde olduğu diğer bilim dallarına ve bunların kuramlarına bakıldığında; siyasal ve hukuksal yönlerinin az bir yer kapladığı ancak örgüt kuramlarının ise ağırlığının bir hayli fazla olduğu görülmektedir. Böyle bir durum olduğu için kamu yönetimi disiplini etkilediği düşünülen ve etkileşim halinde olduğu diğer disiplinlerin kamu yönetimini ilgilendiren kuramlarına daha dikkatli bakmak gerekmektedir. Nitekim genel olarak örgüt ve işletme bilimleri kuramlarının yoğun biçimde kamu yönetimi disipliniyle ilgili konularda çıkarımlarının olması ve bunların zamanla kamu yönetimi araştırmacıları tarafından disiplinin bir kuramı gibi algılanmalarına sebebiyet vermiştir.

Kamu yönetimine ilişkin literatür incelendiğinde belirli bir alanla ilgili olarak kapsayıcı nitelikli kamu yönetimi kuramı yada kuramlarının olmadığı görülmektedir

(Parlak ve Doğan, 2016: 79). Diğer bir bakış açısıyla kamu yönetimi disiplininin belli bir kuram oluşturma ve bunu doğrulama konusunda ilgisiz kaldığı görülmektedir. Literatürde ifade edilen kamu yönetimi kuramları, genellikle örgüt ve özel sektör yönetim kurumlarıyla ifade edilmektedir. Ancak kamu yönetiminin ne sadece örgütsel ne de sadece yönetsel bir konumu vardır. Kamu yönetiminin siyasal, hukuksal, toplumsal konumları da bulunmaktadır (Akbulut, 2007b). Dolayısıyla kamu yönetimi sadece kamu örgütlerinin yönetilmesinin ötesinde çok daha kapsamlı araştırma alanıyla ilgilenen bir disiplindir. Dolayısıyla sadece belli başlı alanları ele alan kuramlar üzerinde açıklama yapılması kamu yönetiminin bütünü değil sadece ilgili kısmını incelemek için yeterli olabilecektir. Buna bağlı olarak ise yapılan araştırma sonuçlarının genel olarak kamu yönetimi disiplinine yayma olanağı yoktur.

Üstelik kamu yönetiminin yönetim boyutuna çok fazla önem verilmesi, kamu yönetimini devletten ayrı kendine yetebilen bir yönetim alanı olarak görme eğilimi, devletin bir parçası olma özelliğini göz ardı etmektedir. Kamu yönetimini özel yönetim gibi bir pozisyona getiren bu yaklaşımlar yönetim alanını parlatırken, disiplinde karmaşıklık ve belirsizliklere yol açmaktadır. Bu belirsizlik alanın, yöntemin ve kavramların belirsizliği biçimde üç farklı şekilde meydana gelmiştir (Güler, 1994: 16). Dolayısıyla kamu yönetiminde yaşanan belirsizlik diğer disiplinlerden gelen kuramların her birinin disiplini farklı alana, farklı bir yöneme ve farklı kavram ve ilkeler yönlendirmesinden kaynaklanmaktadır. Buna bağlı olarak kamu yönetiminin bütünleşik bir merkez etrafında gelişme gösteremediği ve kimlik krizi yaşadığı kabul edilebilir (Houston, 1993).

Bilimsel açıdan bir kamu yönetimi kuramından bahsedilmek için disiplinin etkileşim halinde olduğu diğer disiplinlerden nasıl etkilendiği ve bunların disiplinin temellerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu veya neleri değiştirdiğine odaklanılması gerekmektedir (Frederickson ve diğ., 2012: 4-8). Bu disiplinlerin hangi kavram veya yöntemlerinin kullanıldığının belirlenmesi ve bunların belli bir sistematik halinde incelenmesi kamu yönetimi kuramının ne olduğu ya da ne olması gerektiğinin belirlenmesi konusunda bir zorunluluktur. Farklı alanlara yönelen bir çalışma alanı olmasından dolayı kamu yönetiminin kuramının da (eğer böyle bir imkân varsa) farklı alanlara (siyasi, toplumsal, örgütsel, ideolojik) yönelik olarak önerilerinin olması ya da bu alanlara özgü farklı farklı kuramlarının olması gerekmektedir. Dolayısıyla bir kamu



kuramından ziyade bir kamu yönetimi felsefesinden bahsetmek daha doğru olabilir. Böylelikle farklı kuramları, paradigmaları ve yasaları ele alabilen bir sistematik bilgi arama alanı elde edilebilir. Sosyal bilimlerle genel bir sorun olarak kabul edilen aşırı uzmanlaşma ve kompartımanlaşma ile birlikte, yönetim alanının da farklı bölümlere ayrılmasından dolayı toplumsal gerçekliğe ulaşma noktasında bu farklı alanların kesişim noktalarında yer alan bütüncül kuramlara ya da paradigmalara ihtiyaç vardır.

Toplumsal gerçeklikler insan-doğa-toplum ilişkileri içerisinde oluşmakta ve zaman içerisinde birtakım değişimler maruz kalmaktadır. Bu ilişkiler ağı içerisindeki toplumsal gerçekliği anlama ve açıklama ihtiyacı, farklı bakış açılarını ve görüşleri ortaya çıkarmıştır. Ancak kamu yönetimiyle ilgili olarak toplumsal gerçekliği üretecek olan bu ilişkiler ağının bilimsel veya kuramsal konumunun belirlenmesine yönelik tartışmaların yapılmadığı görülmektedir (Akbulut, 2007b: 5).

Kamu yönetimi disiplinin bilimselliği, özellikle 1940'lı yıllardan sonra pozitivist bilim yaklaşımları çerçevesinde ele alınarak bu yöndeki bilimsellik konumu incelenmiştir. Bu süreçteki tartışmaların genelinde kamu yönetiminin bilimsel açıdan pozitivist bilim ölçütlerine göre bir bilim olmadığı sonucuna varılmaktaydı (Dahl, 1947: 1). Kamu yönetimi alanındaki pozitivist epistemolojinin genel eleştirisi geleneksel kamu yönetimi yaklaşımları üzerinde yapılmıştır. 1990'lı yıllardan sonra ise pozitivist epistemolojinin alternatifi olan yaklaşımlar ele alınmış ve alana uygulanmaya başlamıştır (Akbulut, 2007b: 6). Bilim kuramı tartışmalarının da tarih üstü ve mekân dışı soyut kategoriler düzleminde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Fakat kamu yönetiminde bilim kuramı tartışmasından ziyade bir paradigma tartışması bulunmaktadır (Şaylan, 1996; Karkın, 2015). Nitekim kamu yönetimi alanında kamu yönetimi gerçekliğinin ortaya çıkışını ve bunun değişim süreçleri tanımlayan veya açıklayabilen belli bir kuramdan bahsetmek günümüz kamu yönetimi bilimi açısından oldukça güç gözükmemektedir. Kamu yönetimindeki kuram tartışmalarının genelinde kuramın yapılamayacağı kabulünden ziyade bağımsız, genelleyici ve alanın gerçekliğini açıklayıcı bir kuramın yapılamayacağı hususunda toplanmaktadır. Raadschelders'ın (1999: 284, 298) da önerdiği üzere kamu yönetiminde bütünleşik ve birleşik bir şekilde bir kuram oluşturma durumunda disiplinin kendi mezarını kazacağı bir durum meydana gelebilir.

### 3.3. KAMU YÖNETİMİNDE PARADİGMA ARAYIŞLARI

#### 3.3.1. Geleneksel Kamu Yönetiminde Yeni Kamu Yönetimine Geçiş

Geleneksel Kamu Yönetimi (GKY) anlayışının 19.yy sonların ve 20.yy başlarında ortaya çıktığı ve 20.yy'ın ortalarında olgunlaştığı kabul edilmektedir. Bun dönemde sanayileşme ve kentleşmedeki artış, modern işletmecilik alanındaki gelişmeler ve piyasa başarısızlıklarının yaşanması, GKY anlayışının gelişmesini sağlayan etmenler olmuştur. Ayrıca Dünya Savaşları ve bu savaşların arasında yaşanan Büyük Ekonomik Buhran (1929 krizi) devletin kamusal yararların korunmasında güvenilir bir aktör olmasını sağlamıştır (Stoker, 2006). İdeal biçiminde Siyaset-Yönetim ayrımına dayanan GKY yaklaşımında; siyaset kamusal hedef ve değerleri belirlerken, kamu yönetimi bu değerlerin üretilmesinde görevlidir. Ancak uygulamada durumun böyle olmamış ve siyasetin etkisinde kalmıştır. Üstelik kamu kurumlarının başarısızlıkları yöne kendi başarısızlığı olarak kabule dilmıştır (Denhardt ve Denhardt, 2000, 2003). Bu yaklaşım yapısal anlamda Weber'in "İdeal Bürokrasi Kuramına" dayanmaktadır. Buna göre kamu yönetimi, kamu yararı, tanımlanmış görevler dizisi, otorite yapısı, hiyerarşi, idari sorumluluklar üzerinde temellendirilmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimi alanında hiyerarşi, gayri şahsilik, emir-komuta, standartlaşma, uzmanlaşma ve yasalara bağlılık gibi değerler hâkim olmuştur. GKY'nin gelişmesinde konjonktürel faktörlerin etkili olduğu gibi eleştirilerin başlamasında da farklı konjonktürel faktörler etkili olmuştur.

1970'lerde yaşanan petrol krizinin neden olduğu ekonomik kriz, refah devleti anlayışında gerilemeler, Keynesyen ekonomi politikalarına ilginin azalması, vatandaşların artan hizmet talepleri gibi faktörlere bağlı olarak kamu yönetiminin yetersiz kalması etkili olmuştur. Ayrıca devletin küçültülmesi ve bürokrasi karşıtı söylemlerin artması, özelleştirme uygulamaların hız kazanması, Yeni Sağ ideolojisinin yaygınlık kazanması, bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve küreselleşme gibi faktörler de sayılabilir (F. N. Genç, 2015: 130-131). Bu gelişmeler karşısında GKY'nin yanıtsız kalması, kamu yönetimi alanında paradigma arayışlarını hızlandırmıştır. Ayrıca Dünya Bankası bünyesinde gerçekleştirilen yapısal uyum programları, azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kamu yönetimi uygulamalarının ve kamu yönetimi disiplininin nasıl bir seyirde hareket edeceğini tayin etme görevi elde etmiştir (Güler, 1994: 17). Bu yöndeki bir gelişme 1980'li yıllar ve sonrasında kamu yönetimi disiplinde ciddi bir

paradigma arayışlarına ve geleneksel paradigmadaki değişime neden olmuştur. Paradigma değişimleri yoluyla önerilen kamu yönetimi değişimleri, evrimsel bir paradigma değişimi gözükmekle birlikte devletin ve kamu yönetiminin faaliyetlerinin alanını ve kapsamını derinden etkileyen radikal bir reform sürecini başlatmıştır (Eryılmaz, 2004: 54-55).

Ekonomik, sosyal ve siyasal niteliklerdeki birçok krizin yaşandığı 1970’li yıllarda yaşana değişim ve dönüşümlerden kamu yönetimi de nasibini almış ve önemli değişikliklere maruz kalmıştır. Bu dönemdeki birçok kamu yönetimi araştırmacısı, siyaset bilimi kökenli olan geleneksel kamu yönetimi anlayışının çözüm üretmediği, bu sorunlara yalnızca iktisat kökenli olup işletmeci yönetim anlayışları olan yaklaşımlarla çözüm üretilebileceğini savunmuşlardır. Böyle bir durum geleneksel kamu yönetimine sistematik ve kapsamlı bir saldırı olarak kabul edilmiştir (Moe ve Gilmour, 1995: 136). Bu yaklaşımlarla birlikte kamu yönetimi alanında özelleştirme, müşteri memnuniyeti, sözleşme, performans gibi konular daha sık ve ön planda kullanılmaya başlanmıştır (Rommel ve Christiaens, 2006: 610). Nitekim bu mekanizmaların daha çok kullanılması, geleneksel kamu yönetimi paradigmasıyla uyumsuzlukları doğurmaktaydı. Bu uyumsuzluklarda yeni kamu yönetimi lehine tavır gösterilmesi geleneksel anlayıştan radikal biçimde kopuşu ve alandaki bir paradigma değişimini ortaya çıkarmıştır. Bu paradigma değişimiyle geleneksel anlayışın devrilmesi ve yeni kamu yönetiminin uygulanmasını ifade etmektedir.

Özellikle 1980-1990’lı yıllarda artan eleştirilere karşısında Yeni Kamu Yönetimi (YKY) olarak isimlendirilen yaklaşım ortaya çıkmıştır. YKY, GKY’yi üç temel nokta üzerinden eleştirerek; konjonktürel gelişmelere cevap verebilecek nitelikte olduğu göstermektedir. Bunlar; yönetim-siyaset ayrımının geçersizliği, kamu personelinin elitist davranışları ve vatandaşa hizmetin ikinci plana itilmesi ve son olarak kamusal kaynakların etkin ve verimli şekilde kullanılamaması şeklinde özetlenebilmektedir (McLaughlin, Osborne ve Chew, 2009). YKY yaklaşım özü itibarıyla şu değerleri ve önermeleri taşımaktadır. Kamu hizmetlerinin sunumunda işletmeci yaklaşımın hâkim olması, Hizmetler temel birimlerine ayrıştırılmalı, Performans yönetimi, çıktı kontrolü, kaynak dağılımında piyasa ve rekabet yöntemleri kullanılmalı, Vatandaş müşteri olarak tanımlanmalı, Özel sektör yönetimi anlayışı kamu yönetimine hâkim kılınmalı, Piyasa uyumlu yönetsel reformlar yapılmalı, Sonuç odaklı performans yönetimine geçilmeli,

Sözleşme ve özelleştirme uygulamaların yaygınlaştırılması, Kırtasiyeciliğin ortadan kaldırılması gerekmektedir (Alford ve Hughes, 2008: 135).

Yeni Kamu Yönetiminin öngörmüş olduğu birden çok ilke ve stratejinin olduğu bilinmektedir. Bunlardan birincisi küçülme stratejisidir. Kamu yönetiminde hacimce bir küçülmeyi ifade eden bu ilkeye göre, kamu yönetimleri masraf kalemlerinde azaltmaya giderek, yönetimi verimli kılarak ve yönetimin yükümlülüklerinde genelleştirmelere gidilerek yeni bir yönetim anlayışı oluşturulmalıdır (Weikart, 2001: 362). Bunun için esnekliğe, yeniliğe, problem çözmeye, girişimciliğe ve üretkenliğe dönük yeni bir yönetim kültürünün oluşturulması gerektiğini de savunmaktadır (Galnoor ve diğ., 1998: 394). Bu yeni yaklaşımının savunduğu bir diğer ilki işletme yönetim ideolojisinin kamu yönetimine uyarlamaktır. Özel sektör üretim ve hizmet uygulamalarının kamu kurumlarında da uygulayabilmek amacıyla performans yönetimi, verimlilik anlayışı gibi bir takım değerlendirme unsurlarının ortaya konulmasını önermektedir (Weikart, 2001: 362). Yaklaşımının savunmuş olduğu diğer ilke ve stratejiler ise şu şekilde sırlanabilir; girişimci yönetim mantığını kamu yönetimine aktarmak, yerelleşmek, bürokrasiyi azaltmak özelleştirmek, otoriteyi aktarmak, esnekleşmek, insan kaynakları yönetiminin geliştirmek, enformasyon teknolojisinden yararlanmak ve rekabete dayalı bir strateji geliştirmek (Tortop ve diğ., 2016: 326-328).

Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımıyla ilgili yaptığı çalışmalarda önemli bir konumu olan Hood (1991: 4-5) “*A Public Management for All Seasons*” isimli çalışmasında bu yeni paradigmanın temel özellikleri “doktrinel parçalar” olarak ifade etmekte ve bunların anlamlarını açıklayarak gerekçelerini ortaya koymaktadır. Bunlar Tablo 3.1’de gösterilmektedir. YKY’nin özelliklerini doktrin olarak ifade edilmesine benzer olarak Osborne ve Gaebler (1992: 19-20) “*Reinventing Government*” isimli çalışmalarında YKY paradigmasına bağlı yönetsel yapılara ilişkin ilkeler seti önermektedir. Bu ilkelerin toplum ve yönetimin karşılaştığı sorunlara çözüm yolları geliştirmek adına faydalı olacağı düşünülmektedir (D. Osborne, 1993: 356). Bu ilkeleri; Katalizör Yönetim, Sahibinin Vatandaşlar Olduğu Yönetim, Rekabetçi Yönetim, Misyon Yönelimli Yönetim, Sonuç Odaklı Yönetim, Müşteri Odaklı Yönetim, Girişimci Yönetim, İleri Görüşlü Yönetim, Adem-i Merkeziyetçi Yönetim, Piyasa Temelli Yönetim şeklinde sıralayabiliriz (D. Osborne, 1993: 352-356).

**Tablo 3.1. YKY Paradigmasının Doktrinel Parçaları**

| <b>Doktrin</b>                                                 | <b>Anlamı</b>                                                                                                                        | <b>Gerekçesi</b>                                                                                                                                                                                                    |
|----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Kamu sektöründe profesyonel bir yönetim tesis etmek            | Üst yöneticileri; aktif ve görünür olmalı, isteğe bağlı bir kontrol sistemini sahiplenmeli ve serbest bir biçimde yönetmelidir       | Hesap verebilirlik, gücün yayılmasını değil, eylem için net bir sorumluluk tayinini gerektirmektedir.                                                                                                               |
| Performans ölçümü ve standartların belirtilmesi                | Amaç, hedef ve başarı göstergeleri tanımlanmalı ve profesyonel hizmetlere dönük bir şekilde niceliksel birimlerle ifade edilmeli     | Hesap verebilirlik, açık bir hedef beyanını, verimlilik ise hedeflere yönelik ciddi bir bakış gerektirir.                                                                                                           |
| Çıktıların kontrolüne ciddi vurgu yapmak                       | Ölçülen performansa göre kaynak dağılımı ve ödüllendirme olmalı, merkezi bürokrasi (geniş personel yönetim sistemi) gevşetilmeli.    | Vurgunun süreçler üzerinde değil, sonuçlar üzerinde olması gerekmektedir.                                                                                                                                           |
| Kamu sektöründe birimlerin ayrıldığı bir anlayışı benimsemek   | Resmî bütüncül birimler kaldırılmalı, kurumsallaşmaya dayalı farklı birimler oluşturulmalı ve merkezileşmemiş bütçe ile çalışılmalı. | Yönetilebilir birimlere ihtiyaç duyulmaktadır. Maliyetleri ve üretim çıkarlarını ayırmak ve sözleşme kullanmanın avantajından yararlanmak gerekmektedir. Bu durum, imtiyaz şeklinde düzenlemeleri gerektirmektedir. |
| Kamu sektöründe rekabetçi bir anlayışı benimsemek              | Dönem sözleşmelerine ve kamu ihale prosedürlerine geçilmeli.                                                                         | Maliyetleri düşürmenin ve daha iyi standartları yakalamanın kilidi olarak rekabet gerekmektedir.                                                                                                                    |
| Yönetimde özel sektör tarzı uygulamaları ön plana çıkarmak     | Kamu hizmetinde katı tarzdan uzaklaşarak kiralama ve ödül sistemi gibi esnek yöntemlere başvurulmalı.                                | Özel sektör yönetim araçlarının kamu sektöründe kullanılabileceğinin kanıtı gerekmektedir.                                                                                                                          |
| Kaynakların kullanımında disipline ve tasarrufa öncelik vermek | Doğrudan maliyetler düşürülmeli, işgücü disiplini artırılmalı, sendikalara direnç gösterilmeli, uyum maliyetleri sınırlandırılmalı.  | Kamu sektörünün kaynak taleplerinin kontrol edilmesi ve daha az kaynakla daha fazla hizmetin sunulması gerekmektedir                                                                                                |

**Kaynak:** Hood, C. (1991). "A public management for all seasons?". Public administration, 69 (1), 3-19:4-5.

### 3.3.2. Yeni Kamu Yönetimi (İşletmeciliği) Anlayışını Yönelik Eleştiriler

Ortaya çıkan bu yeni yönetim paradigmasının zaman içerisinde alanla ilgili sorunlara gerçek çözümler üretmediği ve çeşitli noktalarda eksik kaldığı yönünde eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştiri noktalarının temelinde ekonomik tekniklerle yönetim sorunlarının çözümünün tam olarak mümkün olmadığı yer almaktadır (Özer, 2005: 28). Yeni Kamu Yönetimine yönelik ilk eleştiri ekonomik bakış açısına yöneliktir. Nitekim kamu yönetiminde ekonomik verimlilik anlayışı yerine; bireylerin veya özel kuruluşlar tek başlarına çözemeyecekleri; terörizm, küresel ısınma gibi konularla ilgilenmektedir. Dolayısıyla daha geniş toplumsal alana hitap etmekte ve yeni kamu yönetimi anlayışında olduğu gibi vatandaşların birer müşterinden fazlası olduğu kabul edilmektedir (Hughes, 1998: 12). Nitekim tüm kamu hizmetlerinin sunulmasında müşteri anlayışı uygun olamayacaktır. Özellikle temel kamusal nitelikli hizmetlerde ve güvenliğin sağlanmasında müşteri anlayışının işleyemeyeceği öne sürülmektedir (Eren,

2001: 215-216). İşletme gözüyle bakarak, vatandaşı “müşteri” olarak kabul eden anlayışın liberal vatandaşlık tanımlanmasını uygun olduğu düşünülmektedir. Ancak vatandaşların toplumda sadece hizmet bekleyen sade müşteriler olmadığı, hem devlet yönetimine çeşitli enstrümanlar (demokrasi yoluyla seçimler) ile katılan hem de toplumsal faaliyetlere katılan bireyler oldukları bu bakışa göre ihmal edilmektedir. YKY’de vatandaşlar kolektif girişimlerin birer parçası olmayıp, kamu yönetimi tarafından tatminleri sağlanan tüketici bireyler olarak kabul edilmektedir (Aberbach ve Christensen, 2005: 241).

Yeni Kamu İşletmeciliği anlayışına yönelen ikinci önemli eleştiri özel sektör yönetim anlayışının kamu kurumlarında uygun olamayacağına yönelik düşüncedir (Tortop ve diğ., 2016: 334). Nitekim kamu kurumlarında ve kamu hizmetlerini sunulmasında açık, sınırlı, kesin, öncelikleri belli, istikrarlı hedefler belirlenmesi oldukça zordur. Ayrıca kamu hizmetlerinde performans ölçümü ve kamu hizmetlerinde karlılığın ön plana çıkarılması da oldukça zordur (Hughes, 1998: 73). Kamu hizmetlerinin sunulmasında özel sektörün uygulamış olduğu tekniklerin zaman zaman ödünç alındığı kabul edilmektedir. Ancak bütünüyle bu tekniklerin kamuya uyarlanmadan uygulanması başarısızlıklara ve dolayısıyla ciddi eleştirilere neden olmaktadır. Kamu yönetimindeki hedeflerin özel sektör kadar net ve belirli olmaması, kamu yararı gibi içeriği muğlak bir hedefin siyasal olarak belirlenebilmesi ve kamu yönetiminin siyasal tartışmaların döndüğü bir yapısının olmasından bu yaklaşımın kamu yönetimine uygun olmadığını düşünülmektedir. Kamu yönetimi sistemlerinin doğası gereği özel sektörden çok farklı olduğu ve bundan dolayı özel sektör uygulamalarına çok az başvurulması gerektiği düşünülmektedir (Savoie, 2006: 595)

YKY’ye yönelen bir diğer eleştiri; özel sektör performans yönetimi tekniklerin örgütsel davranış konusu ve çalışanların sosyo-psikolojik durumu göz önünde bulundurulmadan uygulanmasını içermektedir. “Yeni Taylorizm” olarak da kavramsallaştırılabilen bu eleştirilere göre Taylor’un bir işi yaparken “en iyi tek yol” olarak isimlendirdiği anlayışında YKY anlayışında hala devam ettiği savunulmaktadır (Hughes, 1998: 74-75).

Bir diğeri eleştiri noktası kamu yönetiminde politikleşme potansiyelinin her daim devam ettiği ve bu durum devam ettiği sürece yeni kamu işletmeciliği anlayışının tam olarak uygulanamayacağı öne sürülmektedir (Özer, 2005: 30).

Diğeri bir eleştiri, yine kamu yönetiminin kendine özgü yapısından kaynaklı olarak YKY'nin uygulama olanağı bulamamasından kaynaklıdır. YKY yaklaşımı hizmetlerin sunulmasında sorumluluk anlayışının hâkim olması ve etkin kullanılmasını önermesine karşın; kamu hizmetlerinin sunumunu yapan görevliler sorumlu olurken, bu hizmette sorumlu siyasilerin sorumlu tutulamaması, YKY'nin mantığına ters bir durumu ifade etmektedir (Hughes, 1998: 77).

YKY yaklaşımına yöneltilen bir diğeri temel eleştiri hususu; bu yaklaşımın ortaya koyduğu yeni teknik ve yöntemlerin kamu sektöründeki tanımlaması uygulamasının net bir şekilde ortaya konulamamasıdır (Hughes, 1998: 77). YKY yaklaşımının taşıdığı iddia edilen evrensellik özelliğinin her dönem için ve her kamu hizmeti için geçerli olmadığı yönündedir (Hood, 1991: 9). Nitekim bu eleştiri YKY'nin kamu yönetimi alanında geçici bir moda olabileceği yönündeki eleştirileri de beraberinde getirmektedir.

YKY'ye yönelik ortaya atılan bir diğeri önemli eleştiri konusu, özel sektör yönetiminin norm ve değerlerinin kamu yönetiminin geleneksel değerlerine çok fazla baskın konumda olduğu ve geleneksel değerlerin ve daha önemlisi demokratik değerlerin ikinci plana itildiği yönündedir (Christensen ve Lægreid, 2002: 268). Demokratik değerlerden kastedilen ise eşitlikçi ve sosyal demokrasi görüşüdür ve bu değerlerin ihmal edildiği öne sürülmektedir. Ancak bireysel ve özgürlükçü demokrasiye yönelik kendi içerisinde çeşitli unsuru barındırmaktadır. Diğeri bir ifadeyle GKY'nin refah devleti anlayışıyla özdeşleşen sosyal demokrasi anlayışı yerine bireysel özgürlüklere dayalı demokrasi anlayışı bu paradigmada daha fazla kendini göstermektedir (Christensen ve Lægreid, 2002: 284). Kamu yönetiminde ekonomik boyutuna ve verimlilik, etkinlik gibi ilkelerine çok dikkat çekilirken demokratik boyutlar ve eşitlik, adalet, hakkaniyet, yurttaşlık, katılım vb. ilkeler göz ardı edilmektedir (Balfour ve Grubbs, 2000: 577). YKY'nin demokratik değere yönelik olumsuzlukları üzerinde duran Lynn (2001: 144) YKY'de demokratik değerlerden hukukun ve vatandaşlığın geri plana itildiğini savunmaktadır.

YKY paradigmasına yöneltlen bir diğer önemli eleştirisi kendi içindeki paradoks ile ilgilidir. Merkeziyetçi – Âdem-i Merkeziyetçi ayrımına dayanan bu paradoksa göre YKY, Âdem-i merkezileşmeyi savunurken geri planda merkezileşmeye yol açtığı düşünülmektedir. Kamu yöneticilerine takdir yetkisi konusunda daha esnek davranılması, bu kamu hizmetlerinde siyasal müdahalenin etkisinin artmasına sebebiyet verebilmektedir. Kamu yöneticilerinden belli yönetsel kararların alınması ve bu yönde davranılması konusunda bir yapı oluşabilmektedir (Mongkol, 2011: 36).

Diğer diğer önemli eleştirisi konusu YKY'nin gelişmiş ülkelerde uygulanmasının daha kolay olduğunu fakat gelişmekte olan ülkelerde bu yaklaşıma dayalı yönetim sisteminin kurulamayacağı yönündedir. Gelişmekte olan ülkelerin; kaynak ve yönetim kapasitelerinin olmayışı, merkezi karar alma süreçlerine daha bağlı olmaları, piyasa odaklı reformları destekleyecek alt yapısının olmayışı, siyasal kültürlerinin müsait olmayışı, öncelikli hedeflerinin gelişmiş ülkelere göre farklı olması, özelleştirme anlayışını yürütebilecek bir piyasa olmaması gibi nedenlerle YKY'nin gelişmiş ülkeler harici çok başarılı sonuçlara yol açamayacağı düşünülmektedir (Mongkol, 2011: 37-39).

YKY'ye yönelik eleştirilerden bir diğer kamu yönetiminde etik birtakım sorunlara yol açabileceğine yönelik çekincelerdendir. Kamu yönetiminde yolsuzluklara ve olumsuz boyutlu örgütsel davranışlara yol açma ihtimali bulunmaktadır. YKY'nin kamu yöneticilerine yönetsel özerklik sağlaması, hukuksuz davranışların oluşma ihtimalini artırdığı düşünülmektedir. Yönetsel açıdan verilen özerkliğin yolsuzluklarla doğru orantılı olduğu ve hesap verebilirliği azalttığı düşünülmektedir (Minogue, 2004: 174-176)

Sonuç olarak YKY'ye yönelik olarak çok farklı noktalarda ve çok çeşitli konularda yöneltlen eleştirilerin varlığı, kendi içerisinde birtakım paradoksların oluşması ve ülkelerin tümünde uygulanma ihtimalin pek mümkün olmamasından dolayı kamu yönetiminin hem bilimsel süreçlerine hem de uygulamalarına hitap eden yeni paradigmlar ortaya çıkmıştır.

### **3.3.3. YKY Yaklaşımına Alternatif Olabilecek Paradigmlar**

YKY'ye yönelik eleştirilen artmasıyla birlikte bu eleştirilerden yola çıkarak yeni modeller ya da yöntemler öneren yeni paradigmlar ortaya çıkmıştır. Bu paradigmların bazıları YKY kadar kapsamlı analiz ve açıklama süreçlere sahip olmadığı görülmektedir.



Ayrıca bazı paradigmlar ise sadece YKY'nin eleştirilen konularına yönelik açıklamalara sahip olduğu görölmektedir. Dolayısıyla YKY sonrasındaki paradigmların bazılarının YKY'ye alternatif olabileceği bazılarının ise YKY'nin eksik gördüğu konularını kapatmaya yönelik olduğu düşünölebilir. Ancak her bir paradigmanın her ne kadar birbirlerine çok benzer olsa bile kendilerine özel isimlendirmelerinin veya isim ön takılarının (post, yeni, neo vb.) olması bunların aynı birer paradigma olma iddialarını taşıdıklarını göstermektedir.

Bu tez çalışması kapsamında YKY'ye alternatif olabilecek paradigmlar, kamu yönetimindeki kuram/paradigma tartışmaları ve kimlik krizi konusundaki konumları ve yöntembilimsel konumları üzerinde durulmaktadır. Dolayısıyla bu paradigmlar sadece belli konulardaki değlendirmeleri ya da bilim felsefesi tartışmalarında oturtulabileceği konum ile ilgili olarak değlendirmeler yapılmaktadır. Böylelikle tezin asıl temasından kopmadan paradigmların içerikleri değlendirilmektedir.

### **3.3.3.1. Amerikan Yeni Kamu Yönetimi Hareketi**

Bu hareketin temelleri Waldo ve kendisinin yolundan giden kamu yönetimi araştırmacıları (Frederickson, Marini ve Lambright gibi) tarafından 1968'de düzenlenen Minnowbrook Konferansına dayandırılmaktadır (R. O'Leary, 2011: 1-2). Ancak bu konferansın da öncesinde 1967 yılında Honey (1967) tarafından yayınlanan "A report: Higher education for public service" isimli makale ve 1967 yılında Amerikan Siyaset ve Sosyal Bilimler Akademisi tarafından James C. Charles tarafından organize edilen konferansın sonuç bildirgesi olan "The Philadelphia Conference on the Theory and Practice of Public Administration" metninin hareketin başlangıcı olduğu kabul edilmektedir (Barton, 1980). Günümüzde "kamu yönetimi" bölümlerinde "yeni kamu yönetimi" derslerinin ya da bütünüyle bölümün adını bu şekilde değıştirerek eğitim veren üniversitelerde bu iki doküman başlangıç eserleri olarak kabul edilmektedir (IAS, 2013). Minnowbrook konferansları serisi 1968, 1988 ve 2008 yıllarında yapılmıştır. Bir sonraki konferansın 2028 yılında yapılması planlandığı ve buna yönelik önemli dergilerde yapılan çalışmalarda önemli iddiaların olduğu görölmektedir (Bowornwathana, 2010). Kamu yönetimi disiplinin geleceğine ilişkin olarak geçmişten gelen bilgi birikimi ve tartışma konularıyla birlikte bu konferansın disipline yeni bir yön verebileceği düşünölmektedir.

Waldo (1978: 554) bu hareketin 1960'lı ve 1970'li yıllardaki toplumsal ve siyasal değişimlere bağlı olarak ortaya çıktığını ve bu hareketin genç neslin bir tür isyanı ve Marksist görüşler dışında kalan sol görüşlerin bir parçasıdır.

Geleneksel kamu yönetimi paradigmasına yönelik eleştirilerle başlayan bu hareketin ABD'nin 1960-70'li yıllarda kamu yönetiminde yaşanan sorunlara yönelik teorik ve pratik çözüm yolları geliştirme hedefi bulunmaktadır (Kirkhart, 1971). 1968'de yapılan ilk konferansın geleneksel kamu yönetimini eleştirse bile bu paradigmadan henüz kopamadığını göstermektedir (O'Toole, 1977). Konferansta kamu yönetimi disiplininin ve uygulanmasının sorunları tartışılarak (Frederickson, 1997), kamu yönetimi bilimi olarak verilen eğitimin uygulamadaki karşılığı üzerinde durulmuştur (R. O'Leary, 2011). Ayrıca kamu yönetiminin disiplini klasikleşmiş tartışması siyaset-yönetim ikilemi de konferansta tartışılan bir diğer önemli konu olmuştur. Konferansların ikincisinde geleneksel kamu yönetimine tam bir eleştiril olmakla birlikte disiplinin konumu ve geleceğine ilişkin endişelerin ön planda olduğu görülmektedir (Frederickson, 1989: 100). Ayrıca kamu yönetimi disiplini her türlü sosyal ve yönetsel sorunu çözebilme yeteneğinin olmadığı da kabul edilmiştir (Frederickson, 1997: 832). Üçüncü konferansta ise, kamu yönetiminin geleceği kamu işletmeciliği ve kamu hizmeti yaklaşımları ele alınarak incelenmiştir (Denhardt ve Denhardt, 2000, 2001, 2003). Son konferansla birlikte aslında kamu yönetiminde paradigmalar üzerinde bir tartışılmanın yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Kamu yönetiminde paradigma arayışlarının disiplinin asıl sorunu olabileceği bu konferansların gelişimsel çizgisinde görülebilmektedir. 2028'de yapılacak konferansta da kamu yönetimi disiplinin paradigmaları üzerinde ele alınacağı ve bu paradigma sayısının çok fazla olacağı tahmin edilebilir. Ancak kamu yönetimi disipliniyle ilgili olarak yapılan çalışmaların sayısının artmasına rağmen disiplinin büyük resmine bakan ve geniş bir açıda disiplinin konumunu değerlendiren çalışmaların sayısının azaldığı düşünülmektedir (Kim ve diğ., 2010: 8).

Bu hareket; “uygunluk”, “değerler”, “sosyal eşitlik” ve “toplumsal değişim” şeklinde dört temel ilke üzerinde yükselmektedir. Bu temel ilkeler üzerinden GKY ve YKİ yaklaşımlarını benimseyen kamu yönetimi çalışmalarının toplumsal yaşamın gerçekleriyle uyum sorunu yaşadığı gerekçesiyle eleştirmektedir. Kamu yönetimi disiplini “değer-nötr” olarak nitelendirilmesini kabul etmeyerek, kamu yöneticilerinin “normatif”, “vatandaş odaklı” ve “kamu öncelikli” hareket etmesi gerektiğini

savunmaktadır. Ayrıca kamu yönetimi sosyal adaleti ve eşitliği sağlamadaki görevine özellikle vurgu yapılmakta ve kamu yönetimi disiplininin “toplumsal değişim” odaklı araştırma yapması gerektiği üzerinde durulmaktadır (Nasrullah, 2005: 201). Bu temel ilke ek olarak hareketin savunucuları eklektik bir yaklaşımla; eleştirdikleri yaklaşımların olumlu gözle baktıkları yönlerini katılım, adalet ve kamu yararı perspektifinden yola çıkarak birleştirmektedirler (Özgür, 2003). Bu hareketin pozitivizme, klasik kamu yönetimi anlayışına ve davranışçı ekolün zıt bir duruşunun olduğu ve işletme ve siyaset biliminin kamu yönetimi üzerinde kuramsal ve uygulama yönüyle yarattığı hâkimiyetlere yönelik meydan okuyucu söylemlerinin olduğu ifade edilmektedir (Özgür, 2003: 193). Ancak hareketin öncüsü sayılanlar arasında net bir görüş birliğinin olduğu da söylenemez (Frederickson, 1989).

Hareketin savunucuları Weberyen bürokratik örgütlenme şeklinin toplumsal eşitsizlikleri artıran bir özelliğinin olduğunu öne sürmektedirler. Dolayısıyla kamu yönetiminde örgüte odaklılıktan hizmete odaklılığa geçilmeli ve kamu yönetiminin yönetim kısmına değil kamu kısmına ağırlık verilmelidir (Frederickson, 1978: 428). Sosyal adaletin sağlanabilmesinde bir araç olarak görülen Kamu bürokrasisinin görevi yeni kurumlar ya da yapılar oluşturmakta ziyade toplumsal sorunların çözümüne odaklanmak olmalıdır.

Toplumsal sorunların çözümünde ve toplumsal adaletin tesis edilip sürekliliğinin kazandırılabilmesinde kamu yönetiminin “ortaklı modeli” ve “katılım” ilkeleri etrafında reforma tabi tutulması gerekmektedir. Ortak modeline göre kamu kurumlarında hiyerarşiden vazgeçerek, proje ekiplerine, süre esaslı örgütlenmelere, mali anlamda özerkliğe sahip örgüt yapıları oluşturulmalıdır. Katılım ilkesine göre ise kamu sektörü dışındaki aktörlerin kamusal karar ve politikalara katılımının sağlanması gerekmektedir (L. Yalçın, 2010: 234-235).

Bu hareketin savunucularının üzerinde durduğu bir diğer önemli konu demokratik değerlerin hem kapitalist değerlerle hem de bürokratik değerlerle çelişki içerisinde olduğunun öne sürülmesidir. Hareketin savunucuları bu çelişkilerden hareketle demokratik değerlerin disiplinde önemli bir noktaya gelmesine yönelik çaba göstermişlerdir (Özgür ve Öztepe, 2015: 113).

Bu hareketin isminde “yeni” takısının olmasına rağmen önerdiklerinde yeni bir şeyin olmadığı, kendinden beklenen yeniliği sağlayamadığı yönünde eleştirilere maruz kalmıştır. Bu hareketin ilk başlarda çok radikal biçimde değişim yanlısı bir tavrına rağmen bunu sürdüremediği, ampirik temeli olan güçlü teorileri oluşturamadığı ve buna bağlı olarak paradigma düzeyinde bir değişim meydana getiremediği yönünde eleştirilmiştir (Özgür ve Öztepe, 2015: 114). Dahası bu hareketlerin teori ve pratik arasındaki sorunları çözme noktasında başarısız kaldığı, uygulamada karşılaşılan güncel sorunlara da öneriler geliştiremediği yönünde eleştirilmiştir (Denhardt, 1977: 253).

Bu hareketin savunucularının da kendi aralarında önemli boyutlara ulaşan fikir ayrılıklarının ve kopukluklarının olması (Brown, 1998: 972) kendi eleştirdiği paradigmalara yönelik kapsamlı bütüncü bir yaklaşım ortaya koyamamıştır. Savunulan fikirlerde belli bir ortak görüşün olmaması ve iddialarını sürekli tekrarlayacakları ampirik çalışmalardan eksik olması, kamu yönetiminde Kuhn tipi paradigma kayması meydana getirecek düzeye gelmesine engel olmuştur (Özgür ve Öztepe, 2015: 115). Dolayısıyla kamu yönetimindeki paradigmalara tutarlı, kapsamlı ve özgün bir alternatif paradigma haline gelememiştir. Bununla birlikte hareketin başlatmış olduğu eleştirel bakış açısı ve kendi görüşlerinde başarılı ve başarısız olduğu konularla ilgili olarak yapılan eleştiriler, kamu yönetimi disiplininde farklı paradigmalara oluşmasına zemin hazırlamıştır. Yeni Kamu Hizmeti, Yönetişim gibi yaklaşımların bu harekete yönelen eleştirilerden hareketle çok daha tutarlı, bütüncül ve yeni birer paradigma haline geldikleri ve dahası YKY’ne alternatiflik iddiası bile taşıdıkları öne sürülebilir.

### **3.3.3.2. Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı**

Yukarıda tartışılan Amerikan Yeni Kamu Yönetimi hareketine yönelik getirilen eleştirilerden ana temalarından birini teşkil eden Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımında (YKH), önceki yaklaşımların güçlü ve zayıf yönlerinden hareketle normatif yeni bir model ortaya konulmaya çalışılmıştır (Denhardt ve Denhardt, 2000, 2001, 2003). Önerilen bu yeni model ile hem GKY ve YKY paradigmalarına alternatif bir yaklaşım ortaya konulurken hem de kamu hizmetinin özünü, yönetimin rolünü, bürokrasiyi kuşatan değerleri ve etkinlik, eşitlik, hesap verebilirlik gibi kavramların yeniden tanımlaması yapılmaktadır. Kamu yönetimi alanında bu ilkeler doğrultusunda yeni bir model

önermenin arkasında ise YKY yaklaşımına demokratik bir perspektif kazandırarak, kamu yönetiminin işletmeler gibi yönetilebileceği algısını oradan kaldırmak hedefi bulunmaktadır (Denhardt ve Denhardt, 2015).

YKH, demokratik vatandaşlık ve sivil toplum teorileriyle, örgütsel hümanizm, söylem teorileri ve post-modernizmden beslenmektedir (F. N. Genç, 2015: 137). YKH bu kaynaklardan beslenirken aynı zamanda GKY ve YKY yaklaşımlarının eleştirilen yönlerinde kendisine çıkarımlar yapmaktadır. Özellikle vatandaşa bakış açıları bakımından GKY yaklaşımının kamu yönetimini toplumu kontrol altına tutmaya yarayan araç olarak görmesini ve YKY yaklaşımının vatandaşa “müşteri” gözüyle olan bakış açısına karşı çıkmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetiminde piyasa ve müşteri kavramlarının yanı sıra “demokrasi” ve “vatandaş” kavramlarının ön plana çıkarılması gerektiğini vurgulamaktadır (Denhardt ve Denhardt, 2003: 4).

Diğer taraftan bu yaklaşımların her birinde kamu görevlilerine ilişkin bakış açıları da birbirlerinden farklıdır. GKY’nin kamu görevlilerinin yasal ve siyasal sorumluluklara sahip olmasına ek olarak YKH, topluma, siyasi kurallara, profesyonel kurallara, vatandaşların taleplerine de duyarlı olması gerekmektedir. Kamu personelinin yönetimiyle ilgili olarak YKY ise işletmecici bir bakış açısıyla performans ölçümü, müşteri hizmetleri gibi konulara eğilirken; YKH demokratik idealler ve haklar temelinden hareket etmektedir (Denhardt ve Denhardt, 2001: 393).

YKH’nin kamu yönetimine ilişkin olarak değerlendirmelerini ve önerdiği ilkeleri şu şekilde özetleyebiliriz (Denhardt ve Denhardt, 2000, 2001, 2003, 2015):

- Kamu yönetiminin asıl amacı toplumu idare değil; topluma hizmet etmektir. Vatandaşların çıkarlarını bir araya getirip ortak çıkarlar belirleyerek, müzakereci bir anlayışla kamu politikası üretilmesi gereklidir.
- Kamu yararı bir ürün değil bir amaçtır. Hem siyaset hem kamu yönetimi “kamu yararını” gerçekleştirebilmek için uyumlu bir şekilde hareket etmesi gerekmektedir.
- Stratejik düşünüp demokratik hareket etmek gerekmektedir. Stratejik bir vizyonla rol ve sorumlulukların belirlenmesinde vatandaşlarla birlikte hareket edilmesi gerekmektedir.
- Kamu hizmetleri tüketiciye değil; vatandaşa verilmektedir. Kamu hizmetlerinde “müşteri” olgusu sosyal adalet ve eşitliğin sağlanmasına engel olmaktadır.

- Hesap verebilirlik olgusu hem kurumlar hem de kamu görevlileri açısından geçerli olmalıdır.
- Kamu yönetiminde sadece verimli insana değil aynı zamanda değerli insana da önem verilmelidir. Kurumda çalışanların performanslarının takip edilmesinin yanı sıra bu kişilerin önem verdiği değer ve ilkelere de dikkatli yaklaşılmalıdır. Aksi halde uzun dönemde verimlilik düşüşü yaşanabilir.
- Kamu hizmetlerinin devamlılığının sağlanması, girişimcilikten daha önemlidir. Nitekim kamu kurumlarının girişimci şekilde davranmasının sonucunda meydana gelebilecek bir başarısızlık tüm toplumu etkileyeceği için risk durumu kamu yönetiminde oldukça farklıdır.

Yeni Kamu Hizmeti paradigmasının kendisinden önce kamu yönetimi disipliniinde egemenlik kurmuş olan iki paradigmadan farkları karşılaştırmalı olarak Tablo 3.2’de verilmektedir (Denhardt ve Denhardt, 2000: 554).

Yeni Kamu Hizmeti yaklaşımının yukarıda ifade edilen temel iddialarına ve diğer paradigmalardan farklılıklarına bağlı olarak birtakım eleştirilerin odağı olmuştur. Bu eleştirileri getiren araştırmacılardan bazıları kamu yönetimine yeni bir paradigma önerisi geliştirirken bazıları ise sadece YKH paradigmasının eksikliklerini ön plana çıkararak aslında katkı sağlamıştır.

YKH paradigmasına yönelik getirilen eleştirilerden ilki, YKH’nin vatandaşlık ve demokrasiyi vurgulayan çok sayıda değer temelli açıklamasına (Bryson, Crosby ve Bloomberg, 2014: 452) yöneliktir. YKY’ne yönelik olarak getirdiği bu açıklamasında oldukça başarılı bir konumda olduğu kabul edilmektedir (Denhardt ve Denhardt, 2015). Ancak vatandaşların kamusal karar süreçlerine ve kamusal faaliyetlere nasıl katılacağıyla ilgili olarak aşikâr bir bilgini olmadığı görülmektedir (Kantarcıoğlu, 2016: 52).

Bir diğer eleştiri noktası YKH yaklaşımının kamu yöneticilerine vatandaşların yönetim ve karar süreçlerine katılımları konusunda yol gösterici rol yüklemesiyle ilgilidir. Ancak toplumsal uzlaşş şeklinde ortak kararların alınması için yapılan müzakerelerden belli bir kararın veya sonucun alınamaması durumunda sorumluluğun kim veya hangi kurum tarafından üstlenileceği açıkça ifade edilmemiştir (Ayhan ve Önder, 2017: 45-46).

**Tablo 3.2.** GKY, YKY ve Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımlarının Karşılaştırma

| Farklılıklar                                                            | GKY                                                                                                            | YKY                                                                                                                                            | YKH                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Teorik ve Epistemolojik Dayanaklar</b>                               | Siyaset kuramı, sosyal bilimlerden geliştirilmiş sosyal ve politik yorumlar                                    | İktisadi kuram, pozitif sosyal bilimlere dayalı daha çok yönlü iletişim                                                                        | Demokrasi kuramı, pozitif, yorumlayıcı ve eleştireli de kapsayacak şekilde bilgiye ulaşmada farklı yollar                                                    |
| <b>Rasyonellik ve İnsan Davranışları Üzerine Hâkim Modeller</b>         | Sinoptik ussallık, 'yönetimsel adam'                                                                           | Teknik ve ekonomik ussallık, "ekonomik adam" veya çıkarıcı karar alıcı                                                                         | Stratejik veya formal ussallık, ussallığın çoklu şekilde test edilmesi (politik, ekonomik ve yönetimsel)                                                     |
| <b>Kamu Yararı Anlayışı</b>                                             | Kamu yararı politik olarak tanımlanmış ve hukuksal olarak açıklanmıştır                                        | Kamu yararı bireysel yararların toplamını temsil eder                                                                                          | Kamu yararı paylaşılan değerlere ilişkin iletişimin sonucudur                                                                                                |
| <b>Kamu Görevlilerinin Kime Hesap Verdiği</b>                           | Hizmetten yararlananlar                                                                                        | Müşteriler                                                                                                                                     | Vatandaşlar                                                                                                                                                  |
| <b>Devletin Rolü</b>                                                    | Kürek çekmek: siyaseten tanımlanmış münferit bir politikaya odaklanarak politika yapmak ve uygulamak           | Dümen tutmak (piyasa güçlerini serbest bırakmak için katalizör gibi davranmak)                                                                 | Hizmet (vatandaşlar ve toplumsal gruplar arasında menfaatlerin müzakere edilmesi ve aracılığının yapılması)                                                  |
| <b>Politika Amaçlarına Ulaşma Mekanizmaları</b>                         | Mevcut devlet kurumları vasıtasıyla program yönetmek                                                           | Özel veya kâr amacı gütmeyen kurumlar aracılığıyla politika amaçlarına ulaşmak için mekanizmalar ve teşvik yapıları oluşturmak                 | Paylaşılan değerler oluşturmak), üzerinde ortak karara varılan ihtiyaçlar için kamusal, kâr amacı gütmeyen ve özel kurumlar arasında koalisyonlar oluşturmak |
| <b>Hesap Verebilirliğe Yaklaşım</b>                                     | Hiyerarşik-Yöneticiler demokratik olarak seçilen politik liderlere karşı sorumlu                               | Piyasa tarafından yönlendirilen bireysel çıkarların toplanması geniş vatandaş gruplarının veya müşterilerin arzu ettiği sonuçları getirecektir | Çok yönlü-Kamu görevlileri hukuka, toplumsal değerlere, politik normlara, mesleki standartlara ve vatandaşların menfaatlerine dikkat etmeli                  |
| <b>İdari Takdir</b>                                                     | Sınırlı takdir yetkisi verilen kamu görevlileri                                                                | Girişimci amaçları karşılamak için geniş serbestlik                                                                                            | Takdire ihtiyaç var ancak kısıtlı ve hesap verebilir                                                                                                         |
| <b>Varsayılan Örgütsel Yapı</b>                                         | Yetkileri yukarıdan aşağıya belirlenen hizmet alanların kontrol edildiği veya düzenlendiği bürokratik örgütler | Birincil denetimin şubede kaldığı âdemi merkezîyetçi kamu kurumları                                                                            | İçeride ve dışarıda paylaşılan liderlik ile birlikte ortak çalışmaya dayalı yapılar                                                                          |
| <b>Kamu Görevlileri ve Yöneticilerin Varsayımsal Motivasyon Kaynağı</b> | Ödeme ve yardım, kamu hizmeti sunma                                                                            | Girişimci ruh, devleti küçültmeye yönelik ideolojik istek                                                                                      | Kamu hizmeti, topluma katkıda bulunma arzusu                                                                                                                 |

**Kaynak:** Denhardt, R. B., Denhardt, J. V. (2000). "The new public service: Serving rather than steering". Public administration review, 60 (6), 549-559: 554.

Bir diğer eleştiri YKH paradigmasının kamu yararına ulaşılması konusunda müzakere süreçlerinde baskı gruplarının ya da siyasi partilerin eğilimlerinin varlığını göz ardı ettiği ve bunların olması durumunda tarafsız bir kamusal karara ve dolayısıyla kamu yararına ulaşmanın pek mümkün olmadığıyla ilgilidir (F. N. Genç, 2015: 144). Karar

alma süreçlerine katılanların daha geniş bir grup olması durumunda bu şekilde sorunların çıkma ihtimali her türlü siyasi ve sosyal sistemde var olma ihtimali vardır.

Bu yaklaşıma getirilen bir diğer önemli eleştiri, belki de en önemlisi bu yaklaşımın kamu yönetimi disiplini için Kuhn'cu bir bakışla paradigma kayması yaratamayacağıyla ilgilidir. Nitekim bu yaklaşım GKY paradigmasına bütünüyle karşı çıkmamakta onun eksik noktaları üzerinde durmaktadır. GKY'nin demokrasi, katılım ve vatandaş yaklaşımlarında eksiklikler olduğunu öne sürmekte ve bunlara dikkat çekilmesi gerektiğini savunmaktadır (Kayıkçı, 2017: 706).

YKH yaklaşımını kamu yönetiminde kimlik krizi bağlamında değerlendirdiğimizde selefi konumundaki yaklaşımlardan (GKY ve YKY) çok fazla kopmadığı ve onların belli başlı özelliklerini eleştirerek aslında onların açıklarını kapatmaya çalıştığı görülmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimi disiplini için kapsayıcı, bütünlükçü ve tutarlı bir paradigma olarak görülebilmesi uzak ihtimaldedir. Ancak disiplinin araştırma alanı ve konuları bakımından yapmış olduğu değerlendirmeler göz önüne alındığında kimlik krizi katkı sağlaması ihtimali olan bilgilere ulaşılabilir.

YKH yaklaşımı siyaset-yönetim ayrımını reddetmekte, kamu yönetimi disiplinin teorik konuların yanı sıra uygulamadaki sorunlara da eğilmesi gerektiği vurgulamakta, vatandaşların yönetime katılımına önem vermekte ve kapitalizm-demokrasi arasındaki çatışmaları ön plana çıkarmaktadır (F. N. Genç, 2010: 150). Post-modern bir anlayışa sahip olmasından dolayı ve yöntem-siyaset ayrımını reddetmesinden dolayı, kamu yönetiminin vatandaşların katılımları ve taleplerine göre yürütülmesi gerekmektedir.

Bu post-modern özelliğinden dolayı YKH yaklaşımı evrensel bir yönetim anlayışının olabileceğini reddetmektedir (Ergun, 1997). Kamu yönetimleri evrensel olarak ele alınmaması önerisinden dolayı da zaten belli bir bilimsel paradigmadan ziyade yerel düzeyde kamu yönetimi uygulama yönergesi olarak kalabileceği pozisyona düşmektedir. Disiplinin evrensel niteliğine yönelik bir paradigmanın kimlik krizine yönelik faydalı olabileceği düşünülebilir. Ancak kimlik krizi konusunda disiplin değil de kamu yönetimi sistemini ele alınarak değerlendirilirse, bu paradigmaların kendi ülkelerindeki sorunları çözebileceği ve dolayısıyla kamu yönetimi sistemindeki krizleri çözeceği düşünülebilir. Ancak disiplinin niteliğinde kimlik krizini çözme noktasında uzak kalmaktadır.



Diğer taraftan bu yaklaşımın demokrasiye ve vatandaşların kamu yönetimine katılımlarına yönelik yapmış olduğu değerlendirmeler (Kayıkçı, 2017: 706) göz önünde bulundurulduğunda, kamu yönetiminin disiplinin araştırma alanını sadece kamu örgütleri ve personeli ile sınırlı tutmadığı aynı zamanda siyaset de kamu yönetimi içerisinde belli boyutlarıyla incelenmesi gerektiği öne sürülebilir

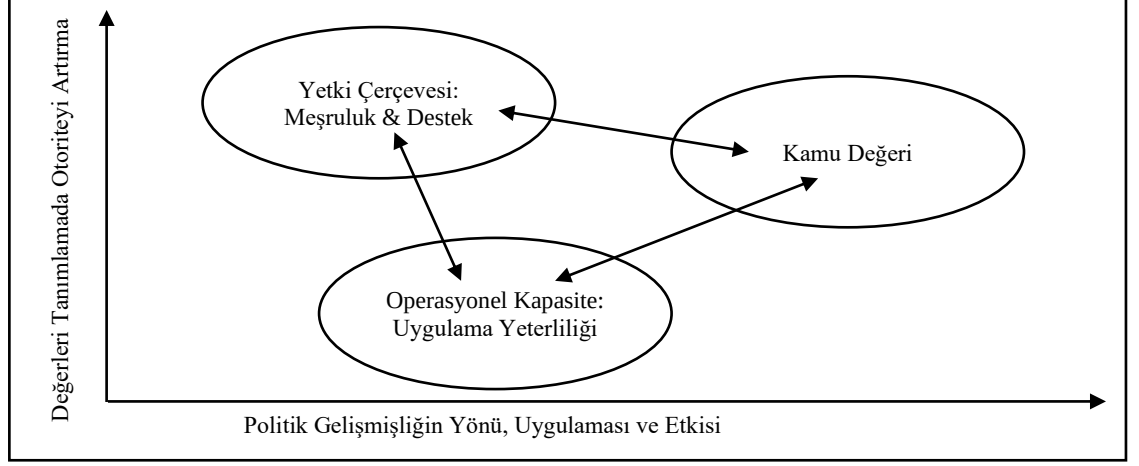
### 3.3.3.3. Kamu Değeri Yaklaşımı

YKY yaklaşıma alternatif olabileceği iddia edilen bir diğer yaklaşım Kamu Değeri Yönetimidir. Bu yaklaşım Mark H. Moore (1995) tarafından yazılan “*Creating Publicvalue- Strategic Management In Government*” isimli çalışmasıyla ortaya çıkmıştır.

Kamu Değeri Yaklaşımı temelde kamu yöneticilerinin kamu hizmeti üretimi noktasında vatandaşlar için belli bir değer üretip üretmediğinin izlenmesi ve değerlendirilmesini içermektedir (Karkın, 2015: 253). Ancak bu temel iddiada kamu değeri üretimi ve ölçülmesinin nasıl yapılacağı ve bu ölçümün her yer ve zamanda geçerli olup olmadığı konusu tartışmalıdır (Spano, 2014: 354). Bu yaklaşım YKY yaklaşımına alternatif olma konumunu, kamu ve özel sektör yönetim farkının vurgulamasından almaktadır.

Kamu değeri yönetimi yaklaşımına göre kamu kurumlarının temel amacı kamu değeri üretmek iken; özel kuruluşların amacı mali performans sağlamaktır (Köseoğlu ve Tuncer, 2014: 151). Bir diğer ifadeyle kamu sektörünün amacı kamu değeri üretmek iken; özel sektörün amacı özel değer üretmektir (Moore, 2000: 48). Moore kamu değeri kavramıyla ilgili olarak herhangi net bir açıklama yapmamasından dolayı bu kavramın nasıl tanımlanacağı kamu yöneticilerinin takdirine bırakılmıştır. Moore kamu yöneticilerinin kamu değeri oluşturabilmesi veya bu değerleri tanımlayabilmesinde birtakım şartlar ortaya koymuştur (Karkın, 2015: 257). Bu şartlar şu şekildedir; (1) Kamu değeri oluşturulması noktasında değerli ve etkili olabilecek şeylerin belirlenmesi gerekir. Diğer bir ifadeyle en değerli ve etkili şeyler neler olduğu konusunda kararların alınması gerekmektedir. (2) Siyasal açıdan kamu yönetiminden beklenenler dikkate alınmalıdır. (3) Uygulama süreçleri planlanmalı ve ihtimaller tümüyle göz önünde bulundurulmalıdır (Moore, 1995: 22). Daha yalın bir ifadeyle amaçların kamu yönetimi için değerli olması, siyasal ve yasal desteklerin olması ve kararların uygulamaya geçecek kadar cazip olması

gerekmektedir. Moore kamu değerine ilişkin bu önerisini stratejik üçgen olarak ifade ettiği şema ile kavramsallaştırmaktadır. Bu model Şekil 3.1’de gösterilmektedir (Moore, 2013: 30).



Şekil 3.1. Kamu Değeri Yaklaşımı Stratejik Üçgeni

Moore bu yaklaşımda her ne kadar GKY ve YKY paradigmalara göre kamu yöneticilerini daha serbest karar alma ve uygulama pozisyonuna getirirse bile da bu serbestliğin kamu yöneticileri tarafından amacı dışında kullanılma tehlikesi ve muğlak bir durum oluşturma olasılığı sebebiyle stratejik üçgenle önerdiği modelde kamu yöneticilerine belirli sınırlar getirmektedir (Moore, 1995)

Kamu Değeri Yönetimi yaklaşımının kamu yönetimine siyaseti, geleneksel kamu yönetimi ve YKY’den daha fazla dâhil etmesi bakımından da farklılık kazanmaktadır (Köseoğlu ve Tuncer, 2014: 156-157; Karkın, 2015: 265). Ancak bu yaklaşım evrensel olarak uygulanabilen bir model ortaya koymamakta ve “kamu değeri” kavramının toplumdan topluma ve hatta aynı toplum içerisinde bile farklılık kazanabileceği iddiasını taşımaktadır (Samaratunge ve Wijewardena, 2009: 316). Bu yaklaşımın YKY’nin dar faydacı anlayışına karşı geliştirilmiş ve kısmen de olsa YKY’nin bu açığını kapatmaya çalıştığı iddia edilmektedir (Stoker, 2006: 47-49).

GKY ve YKY yaklaşımlarında kamu yönetimine ilişkin olarak ne yapılması gerektiği bu yaklaşımların sahip oldukları yönetim modelleri (bürokrasi ve işletmecî yönetim) üzerinden belirlenmeyken; Kamu Değeri yaklaşımında ne yapılması gerektiği durum ve koşullara göre değişiklik gösterebilmektedir (Alford ve Hughes, 2008: 140-141). Dolayısıyla bu yaklaşım olaylara pragmatik şekilde yaklaşarak farklı koşullarda farklı yönetim modellerinin daha uygun olacağını öne sürmektedir. Nitekim farklı

toplumsal talepleri ve farklı siyasal ve toplumsal gerçekliklere bağılı olarak kamu değeri de değışebilmekte veya kamu değeri arasında öncelik sıraları değışmektedir Samaratunge (Samaratunge ve Wijewardena, 2009: 316). Dolayısıyla Kamu Değeri yaklaşımı kendinden önceki her iki paradigmanın da ortak görüşü gibi gözükken “one size fits all” düşüncesinin aksine her duruma göre farklı bir yönetim mekanizmasının olmasını önermektedir (Alford ve Hughes, 2008: 131). Bu yaklaşım pragmatist özelliğinden dolayı günümüzde kamu örgütlerinin karşılaştıkları sorunların aşılmasında, değışim aşamalarının yönetilmesinde ve politika ağlarının yönetilebilmesinde oldukça etkili bir yaklaşım olduğu düşünülebilir.

Kamu değeri yaklaşımı, kamu yönetiminin sadece bir tür yönetsel sorunları çözen araç olmasından ziyade, kamu hizmetlerinin üretimi ve sunulması konusundaki kararların alınmasında siyasi süreçlere de dikkat çekmektedir (Köseoğlu ve Tuncer, 2014: 153). Buna göre kamu hizmetleri konusunda karar verenlerin kamusal hizmete bakış açısını yansıtması bakımından kamu değerinin niteliği oldukça önem kazanmaktadır (Hergüner, 2017: 101). Kamu değerlerinin tanımlanması, kamu yönetiminin nasıl kararlar alacağını da belirlenmesi konusunda fikir sunmaktadır. Bu noktada Kamu Değeri yaklaşımı ve kendisinden önceki GKY ve YKY anlayışlarının hangi noktalarda farklılaştığı önem kazanmaktadır. Bu yaklaşımlar arasındaki farklılıklar Tablo 3.3’de gösterilmektedir (Kelly, Mulgan ve Muers, 2002: 10).

Kamu değeri yaklaşımının önerdiği varsayımlardan ve bu yaklaşıma yöneltilen eleştirilerden yol çıkılarak kamu yönetimi disiplindeki kimlik krizi konusıyla ilgili olarak değerlendirmeleri, katkılar ve çözüm önerilerini analiz etmekte fayda vardır.

İlk olarak bu yaklaşım, kamu değerlerinin üretilmesi konusunda insan unsuruna yönelik olarak önemli bir vurgu yapmaktadır. Kamu değerlerinin halkın tercihlerine göre belirleneceği ve tercihlerin siyaset tarafından kamu mal ve hizmeti veya yasal düzenleme biçimlerinde somut bir hal alacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla kamu değerlerinin oluşturulmasında kişisel değerlerden yola çıkıldığı ve olgu-değer ayrımının yapılamadığı görülmektedir. Bundan dolayı insan ve bireysel isteklerin merkezinde olduğu bir yönetim sistemi modelinde bağımsız bir disiplinlinden söz etmenin pek mümkünatı yoktur (Kelly ve diğ., 2002: 4).

Bu yaklaşımın kamu yönetimi disiplinin temellerindeki tartışmalardan bir diğeriyle ilgili görüşleri siyaset-yönetim ikilemi üzerindedir. GKY ve YKY paradigmalarında siyaset, kamu yönetiminden kesin sınırları çoğu zaman çizilmese bile ayrılmaktadır. Siyasetin yönetim alanına girmediği durumlar disiplin için bir başarı ve rüşünü ispat etme boyutuna varmaktadır. Ancak kamu değeri yaklaşımında siyaset kamu yönetimine ilişkin tüm süreçlerin içerisinde yer almaktadır. Siyasetin konumu, siyasal partiler ve siyasa süreçlerinden daha fazlası olarak kabul edilmektedir (Stoker, 2006: 46). Siyaset-yönetim ikileminde bunların yakınlaşmasına destek olduğu görülmektedir. Böylelikle kamu yönetimi alanında siyasetin ilgi alanına giren konularında olabileceğini kabul etmektedir.

**Tablo 3.3.** GKY, YKY ve Kamu Değeri Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

| Farklılıklar                           | GKY                                                                                  | YKY                                                                                               | Kamu Değeri Yaklaşımı                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Kamu yararı</b>                     | Politikacılar /işin uzmanları tarafından tanımlanır.                                 | Müşteriler tarafından yapılan bireysel tercihlerin toplamından oluşturulur.                       | Kamusal diyaloglarla oluşan bir etkileşim süreci ile hem bireysel hem de kamusal tercihlerin toplamıdır                                                                 |
| <b>Performans hedefi</b>               | Girdi odaklı bir yönetim                                                             | Girdi ve çıktı odaklı bir yönetim                                                                 | Birden çok hedef; servis (Hizmet) çıktıları, Memnuniyet, çıktılar, güven verme ve meşruiyeti koruma                                                                     |
| <b>Hesap verebilirlik</b>              | Kurumlar vasıtasıyla siyasilere onlar vasıtasıyla da parlamentoya karşı yukarı doğru | Performans sözleşmeleri yoluyla yukarıya doğru, bazen piyasa mekanizmaları yoluyla da müşterilere | Çoklu bir yöntem; devlet çalışanı olarak vatandaşlara, hizmetin kullanıcıları olarak müşterilere ve vergi mükelleflerine (kaynak sağlayıcı olarak)                      |
| <b>Hizmet sunma yöntemi</b>            | Hiyerarşik bölümler vasıtasıyla                                                      | Özel sektör veya sıkı tanımlanmış kamusal kurulları vasıtasıyla                                   | Pragmatik olarak belirlenmiş alternatifler menüsünde yer alan aktörleri vasıtasıyla; kamu kurumları, özel kurumlar, kamu yararı şirketleri, gönüllü aktiviteler gibi.   |
| <b>Kamu hizmeti ahlakına yaklaşımı</b> | Kamu sektörünün hizmet ahlakı üzerinde tekel konumundadır.                           | Kamu ahlakı tekeline kuşkuyla yaklaşır. Müşteriye hizmeti ön plana çıkarır.                       | Hiçbir sektör kamu hizmeti ahlakın da tekel konumunda değildir ve her zaman uygun bulunamaz. Kamu hizmeti etiği değerli bir kaynak olduğu için dikkatli yönetilmelidir. |
| <b>Yönetime katılmada halkın rolü</b>  | Oy kullanma ve seçilmişlere yönelik baskı oluşturma                                  | Sınırlı-müşteri memnuniyet anketleri, şikâyet kutuları gibi işletmeciler katılım şekilleriyle     | Önemli ve birçok yöne sahip: vatandaşlar müşteriler ve kilit paydaşlar                                                                                                  |
| <b>Yöneticilerin hedefi</b>            | Siyasi yöne yanıt verme kurallara ve prosedürlere uygun hareket etme                 | Belirlenen performans hedeflerine ulaşma                                                          | Kaliteli hizmet sunulması garanti edilmesi şiarıyla vatandaş ve kullanıcı tercihlerine yanıt verme onlarla karşı yetki ve güven tazeleme                                |

**Kaynak:** Kelly, G., Mulgan, G., Muers, S. (2002). Creating public value: An analytical framework for public service reform. London: Strategy Unit, Cabinet Office.

Moore (1995: 22) kamu değerinin üretilmesi konusundaki ilkeleri kamu yöneticilerine tavsiye ederken kullandığı stratejik üçgende kamu değerinin siyasi ve yasal olduğuna veya olmadığına dikkat çeker (Karkın, 2015: 257). Buna göre kamu değerin üretilmesinde yada tespit edilmesinde siyaseten seçilmişlerin çizeceği bir çerçevenin olduğu görülmektedir (Karkın, 2015: 260-261). Ancak bu süreçlerde alınacak olan kararların (kamu değerin) niteliği ve nihai biçimi bütünüyle siyasilerin kontrolünde değildir. Siyasetin çizdiği çerçevede nihai kararların kamu yöneticileri (uzman-teknik personel) tarafından belirleneceği öngörülmektedir (Moore, 1994: 298). Örneğin toplumun sağlığını ilgilendiren konularda verilecek kararlarda siyasiler belli bir çerçeve oluşturmakta fakat hem bu çerçevenin sınırlarının belirlenmesinde siyasete destek sağlamak hem de bu çerçevenin içeriğinin doldurulmasında asıl görev sağlıkla ilgilenen kamu yöneticilerine düşmektedir (Moore, 1994: 298). 2020-2021 yıllarında Covid-19 salgını döneminde alınacak kararlarda siyasetin yanı sıra “bilim kurulu” olarak belirlenen uzman kişilerin kararlarının etkili olduğu dahası siyasetin kararlarına bu oluşunun yön verdiği görülmüştür. Siyasilerin aldıkları kararlar, bu uzman kamu yöneticilerinin bilgi ve önerileri doğrultusunda şekillenmektedir. Dolayısıyla siyaset-yönetim konusunda belli bir alan tartışmasından ziyade siyasetin asıl karar alıcı konumun olduğu ve kamu yönetimi alanının sınırlandırıldığı görülmektedir. Ancak bu sınırlandırma içerisinde kamu yöneticilerinin bilgilerine ve uzmanlık konulara başvurularak nispeten esnetildiği ve kararlara katılımın bu yolla sağlanabildiği görülmektedir (Köseoğlu ve Tuncer, 2014: 154).

Bu yaklaşıma göre kamu yönetimine ilişkin kararların alınmasında daha doğrusu kamu değerin oluşturulmasında, siyasiler ve kamu yöneticileri dışında vatandaşlarla da etkileşim halinde olunması gerektiğini önermektedir. Dolayısıyla bu yaklaşım yönetim-siyaset ve toplum arasında belli bir rekabet alanı değil iş birliği alanı önermektedir. Bu iş birliği içerisinde kamu değerin üretilmesinde ise asıl belirleyicinin yine vatandaşlar olması gerektiği görüşü hakimdir (Shaw, 2013: 486). Vatandaşların bu kararların alınması sürecine katılımının sadece oy sandıklarıyla olmayıp sürekli olarak katılımının sağlanacağı yapıların tesis edilmesini önermektedir. Dolayısıyla liberal temsili demokrasi anlayışına da bu yönüyle bir eleştiri de eklemektedir.

Kamu değerlerinin oluşturulması noktasında vatandaşın katılımının sağlanmasında gelişen teknolojiden faydalanılarak katılım süreçlerinin sadece seçimlere indirgenmediği

oluşumdan bu sayede kurtularak hem kamu değeri vatandaş tarafından üretilebilecek hem de vatandaşların daha faal olacağı yapı hazırlanabilecektir. Diğer taraftan kamu yönetiminin sorun yaşadığı durumlarda ve kamu değerinin tespit edilmesi noktasında belirsizliğe düşüldüğü durumlarda vatandaşa başvurularak, daha doğru kararlar alınmasına sağlanabilecektir (Karkın, 2015: 264-265).

Son olarak kamu değeri yaklaşımı evrensel yönetim ilkeleri ve standartları öne sürmemektedir. Kamu değeri, vatandaşların kolektif istekleri ve kamu değerinin oluşturulacağı konunun özel niteliğine bağlı olarak değişim göstereceği kabul edilmektedir (Alford ve Hughes, 2008: 33). Evrensel ilkelerin olmaması belli başlı bir kamu yönetimi kuramının veya alana hâkim bir paradigmanın oluşmasını da engellemektedir. Bu durum ise kamu yönetiminde paradigma krizine yol açabilmektedir. Ancak kamu değerlerinin evrensel olmayıp yerel niteliklerinin olduğunun kabul edilmesi, bu yaklaşımı kamu yönetimi uygulamasındaki sorunların çözümünde iyi bir yönetsel araç olarak görmemizi sağlayabilir. Yani kesinlikle faydalı bir yöntemdir fakat iyi bir paradigma olduğu tartışmalıdır. Ayrıca kamu yönetiminin ilgi alanının hem yönetim hem siyaset olduğunu önermesi alandaki bilimsel araştırmaların konuları geniş bir alana yayılmasına ve dolayısıyla disiplinin araştırma nesnesi konusunda yeniden bir belirsizlik yaratmasına yol açabilme ihtimali vardır.

#### **3.3.3.4. Yeni Kamu Yönetişimi Yaklaşımı**

Bu yaklaşımın özünde Kamu Yönetimi'nde özel sektör yöntemlerinin ve araçlarının uygulanmasının doğurmuş olduğu veya doğuracağı olumsuz durumlara dikkat çekmek yer almaktadır (S. P. Osborne, 2010). Bu yaklaşımın en önemli temsilcisi olan Osborne (2006: 7) yaklaşımın kamusal hizmet üretimi ve sunulmasında ve kamu politikalarının uygulanmasında YKİ yaklaşımının tamamlayıcısı olmaktan öte; bu yaklaşıma alternatif olduğunu savunmaktadır. Bu yaklaşım YKİ'nin gözden kaçırdığı noktalar üzerinden hareket etmekte ve özü itibarıyla politik tartışmaları, yönetim tartışmalarının merkezine çekmektedir (Bao ve diğ., 2013: 446). Bu yaklaşım, YKİ'nin neo-klasik iktisat ve kamu tercihi teorisi temellerinin aksine; örgüt sosyolojisi ve ağ teorisine temellerini dayandırmaktadır (Sobacı ve Köseoğlu, 2015: 237).

Yeni Kamu Yönetişimi (YKY) yaklaşımı kamu hizmetlerinin sunumunun rekabete dayalı, özel sektör mantığıyla ve özerk yapılar aracılığıyla değil; kamu hizmetiyle ilgili tüm paydaşların işbirliği ve katılımı ile gerçekleştirilebileceğini savunmaktadır (Torfing ve Triantafillou, 2013: 10). Dolayısıyla bu yeni yaklaşıma göre vatandaşlar YKİ’de olduğu gibi birer “müşteri” değil; “ortak üretici” konumundadır (Torfing ve Triantafillou, 2013: 14). Diğer taraftan kamu kuruluşlarının ise işletme mantığıyla, kamu hizmetlerinde etkinlik ve verimlilik sağlama görevinden ziyade; toplum içerisinde ağlar kurarak ihtiyaçların ortaklaşa karşılanmasının yollarını aramak gibi görevleri vardır (Torfing ve Triantafillou, 2013: 14). YKİ yaklaşımına göre kamu hizmetlerinde hesap verebilirlik, performansa dayalı ve rekabet temelli yapılırken; YKY’ye göre hesap verebilirlik, anayasal ve politik hesap verebilirliğin yanı sıra çok yönlü (yatay-dikey) hesap verebilirlik standartlarını içermektedir (Torfing ve Triantafillou, 2013: 14). Sonuç olarak YKY yaklaşımının taşıdığı iddialara ve merkezinde yer alan temel ilke ve değerlerin genel kabul göreceği düşünülmesine karşın; bunların uygulamaya yansıtılabilmesinin tartışmalı olduğu kabul edilmektedir (Sobacı ve Köseoğlu, 2015: 245)

Yeni Kamu Yönetişi yaklaşımına göre devletin rolü değişmekte ve bu rol ulus-üstü ve ulus-altı yönetim sistemlerinin sorumluluk alanlarını ve görevleri tanımlamak şeklindedir (Hirst, Thompson ve Bromley, 2009: 206). Dolayısıyla bu yaklaşım YKY’nin devletin piyasadan çekilip sadece düzenleyici olması önerisine benzer olarak önerileri bulunmaktadır. Dahası bu yaklaşım YKY’ye alternatif olma iddiasından ziyade, YKY’nin kapsamını genişletmekte, ihmal ettiği düşünülen eksiklikleri tamamlamakta ve YKY’nin işletmecilik anlayışını piyasa yönelimli olarak yumuşatmaktadır (Güzelsarı, 2003: 26). Fakat son kertede bu yaklaşımın YKY’ye alternatif olmak gibi bir amacının olduğu düşünülmektedir (Güzelsarı, 2004: 15). Bu yaklaşımın kamu yönetimindeki piyasa yönelimini sağlama girişimleri, rekabet, verimlilik ve etkililik gibi ekonomik değerler göre şekillenerek bütün toplumsal alana yayılmasını da önermektedir (Güzelsarı, 2004: 11-12).

Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımı yönetim yapısını devlet-özel sektör-sivil toplum üçlü sacayağına dayandırmaktadır. İşletme yönetim yapısına benzeyen bu sistem, tüm siyasal, toplumsal ve ekonomik kurumlar arasındaki ilişkinin de bu yapı üzerinde kurulmasını önermektedir. YKY’den farklı olarak karar alma ve politika yapım süreçlerine sivil toplumun yani vatandaşların da katılımını önermektedir. Böylelikle

vatandaşların da yönetim süreçlerinde kendi taleplerini ve önerilerini sunmasının önü açılmıştır. Alınan kararlardaki sorunluluk ise yöne bu üçlü yapıdaki aktörler arasında dağıtılmıştır. Böylelikle kamusal kararların güçlü bir meşru dayacağının olacağı düşünülmektedir (Ayhan ve Önder, 2017: 42).

Kamu yönetimindeki kararların alınması süreçlerinde böyle bir yapının önerilmesi hiyerarşik örgütlenme tipinden kurumlar arası eşgüdüm sağlayan bir örgütlenme şeklinde sahip olunması gerekliliğini öne sürmektedir. Dolayısıyla bu yaklaşımın post-modern bir anlayışının olduğu ve yönetiminde heterarşik bir modelin olmasını tavsiye ettiği düşünülmektedir (Özer, 2012: 363). Yeni Kamu Yönetişimi yaklaşımının Geleneksel Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi paradigmaları arasındaki farklılıklar Tablo 3.4’de gösterilmektedir (S. P. Osborne, 2010).

**Tablo 3.4.** GKY, YKY ve Yeni Kamu Yönetişimi Yaklaşımları Farklılıkları

| Farklılıklar                      | GKY                                    | YKY                                           | Yeni Kamu Yönetişimi             |
|-----------------------------------|----------------------------------------|-----------------------------------------------|----------------------------------|
| <b>Teorik Kökenler</b>            | Siyaset Bilimi ve Kamu Politikası      | Rasyonel Kamu Tercih Teorisi ve İşletme       | Örgütsel Teori ve Ağ Teorisi     |
| <b>Devlet</b>                     | Üniter Devlet                          | Parçalı Devlet                                | Çoğulcu Devlet                   |
| <b>Odak</b>                       | Politika Sistemi                       | Örgüt İçi Yönetim                             | Örgütler Arası Yönetişim         |
| <b>Vurgu</b>                      | Politika Uygulama                      | Hizmet Girdi ve Çıktıları                     | Hizmet Süreçleri ve Sonuçları    |
| <b>Dışsal Partnerlerle İlişki</b> | Politika Sisteminin Potansiyel Öğeleri | Rekabetçi Bir Pazardaki Bağımsız Yükleniciler | Karşılıklı Bağımlı Aktörler      |
| <b>Yönetişim Mekanizması</b>      | Hiyerarşi                              | Piyasa ve Klasik veya Neo-Klasik Sözleşmeler  | Güven veya İlişkisel Sözleşmeler |
| <b>Değer Temeli</b>               | Kamu Sektörü Değerleri                 | Rekabetin ve Piyasanın Etkinliği              | Neo- Korporatist                 |

**Kaynak:** Osborne, S. P. (2010). The new public governance: Emerging perspectives on the theory and practice of public governance. London: Routledge: 383.

### 3.3.3.5. Neo-Weberyen Devlet Yaklaşımı

Kamu yönetiminde paradigma arayışları kapsamında ortaya çıkan bir diğer önemli yaklaşım olan Neo-weberyen devlet yaklaşımı, klasik Weberyen devlet yönetimi modelindeki hükümet mekanizmasını yönetim sistemleri içindeki güç ilişkisi baz alınarak yorumlanmasını ifade etmektedir (Bercu, 2012: 16). Özü itibarıyla devlet yönetimiyle ilgili bir tür model öneren yaklaşımdır

Bu yaklaşım kamu yönetimi disiplini içerisindeki diğer paradigma önerilere göre nispeten daha güncel olduğu söylenebilir. Üstelik kimi araştırmacılar tarafından YKY’ye alternatif olma iddiası olduğu da düşünülmektedir (Randma-Liiv, 2008; Drechsler, 2009)



YKY yaklaşımına alternatif olma iddiasını taşıyan bir diğer yaklaşım Neo-Weberyen Devlet anlayışıdır. Bu yaklaşımın temellerini Pollitt ve Bouckaert (2004) tarafından kaleme alınan “*Public management reform: A comparative analysis*” kitaba dayandırmak mümkündür. Bu yaklaşım ilk ortaya çıkışında; kamu yönetimi reformlarının sınıflandırılması, karşılaştırılması ve model haline getirilmesi amacıyla kullanılırken; daha sonrası kamu politikası üzerinde çalışma yapan araştırmacılar tarafından kullanılmaya başlanmıştır (Çiner ve Olgun, 2015: 209). Bu yaklaşıma göre kamu yönetiminin unsurlarında modernleşmeye gidilmesi gerekmektedir fakat bu modernleşmenin bütünüyle işletme yönetimi anlayışından karşılanması mümkün değildir.

Bu yaklaşımı savunan Drechsler (2009) ve Randma-Liiv (2008) YKY ilkelerini Weberyen anlayışla yeniden geliştirmekte ancak Weberyen bürokrasinin ve YKY’nin kamu yönetimindeki hâkimiyetinin son bulduğunu iddia etmektedirler. Ancak YKY’nin ilkelerini dışlamadığı gibi Weberyen bir gözle bu ilkelerin uygulanabilir olduğunu öne sürmektedir. Dolayısıyla işletmecilik ilkeleri Weberci ilkelerin bir sentezinin yapılabileceği iddiasını taşımaktadır (Çiner ve Olgun, 2015: 224).

Bu yaklaşımdaki “weberyen” konum devlet olgusunun kamu yönetimi üzerindeki etkisinin kalıcı ve onu şekillendirici nitelikli olduğunu ve kamu yönetiminin hem yapısını hem de yönetim şeklini etkilediği yönündedir. Yaklaşımın “Neo” konumu ise geleneksel weberyen yönetim anlayışının modernize edildiği ve eksikliklerinin kapatıldığının iddiasındadır (Byrkjeflot ve diğ., 2018: 992)

Bu yaklaşım, YKY’nin yetersiz kaldığı düşünülen noktalar üzerinden açıklamalar yapmaktadır. Bu yetersiz görülen noktaların merkezinde ise YKY’nin devleti zayıflattığı vurgusu yer almaktadır. Özel sektör gibi yönetme anlayışının ve bu anlayışta yola çıkan yönetim modellerinin devletin karşılaştığı iç ve dış sorunları çözebilmesinde yetersiz olduğu öne sürülmektedir (Dunn ve Miller, 2007: 350). Budan dolayı Weber’in bürokrasi yaklaşımının sağladığı ve olumlu katkıları olan yönetsel ilkelerin kullanılması gerektiği savunulmaktadır (Özer, 2018b: 267).

Bu yaklaşım aslında YKY’ne doğrudan eleştiriler geliştiren ve buna alternatif olma iddiası taşıyan bir yaklaşım da değildir. YKY’nin temel ilkelerine ve pratiklerine karşı bir eleştirisi de bulunmamaktadır. Bu yaklaşım Weberyen bürokrasi modelinin ve YKY

anlayışının birlikte ele alındığı bir bakış açısını ifade etmektedir (Çiner ve Olgun, 2015: 224). Bu yaklaşıma yönelik birçok eleştiri olmakla birlikte; bu eleştirilen genelinde Neo-Weberyen Devlet anlayışının küresel bir özellik taşımadığı ve dolayısıyla genel geçer bir kamu yönetimi yaklaşımı olamayacağı yönündedir. Nitekim bu sentez yaklaşımın gerçek olabilmesi için iyi işleyen Weberyen bir devlet modelinin olması gerekmektedir (Pollitt, 2008: 10). Bu yaklaşımda toplumdaki bireylerin görüşlerinin yönetim süreçlerine dahil edilmesi şeklindeki vatandaşlara dönük bir tavır sergilenmesi, yönetim anlayışının da bu yaklaşımın içerisinde bir yer edindiğini göstermektedir (Pollitt ve Bouckaert, 2004: 119). Vatandaşların karar alma süreçlerine dahil edilmesi gerekliliği fikri, yöneten yönetilen sınırlarını esnetildiğini göstermektedir. Ayrıca katılımcı anlayışın olmasından dolayı siyaset-yönetim ayrımının olmaması gerektiği yönünde bir tavrı vardır. Ayrıca kamu yönetiminin hem uygulanmasına hem de karar alınması süreçlerine vatandaşların dahil edilmesi süreçlerini önerdiği için kamu yönetiminin araştırma alanını kamu kurumları dışına çıkararak daha fazla genişletmektedir.

### **3.3.4. Kamu Yönetimi Paradigmalarının Geleceğine İlişkin Öngörüler ve Tartışmalar**

Kamu Yönetimi alanına uzun süredir hâkimiyetini koruyan YKY yaklaşıma karşı alternatif olma eğilimi gösteren yaklaşımlara ilişkin değerlendirmeler yukarıda verilmiştir. Bu yaklaşımların genelinde görüleceği üzere GKY ve YKY yaklaşımlarının üstün yönlerini benimseyerek, demokrasi, katılım, adalet gibi kavramları da yönetim olgusuna dâhil edilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Üstelik bu yaklaşımların geneli işletmeci fikirlere ve eleştirilere odaklanmaya devam etmişlerdir (Moynihan, 2008: 485). YKİ'nin temel değer ve araçlarının bu yaklaşımlarda revize edilerek de olsa kullanılmaya devam edilmesi, bu yaklaşımların YKİ'nin yerine geçemediği; dolayısıyla kamu yönetimi kuramına ilişkin “kavramsal bir parçalanmanın” söz konusu olduğu ileri sürülmektedir (Köseoğlu ve Sobacı, 2015: 300). Nitekim YKY yaklaşımı gelişmek ve savlarını ortaya koyabilmek için GKY yaklaşımına ihtiyaç duyuyorsa; YKY'ye alternatif olması iddiası taşıyan bu yaklaşımların gelişmesi için de YKY'nin değer ve ilkelerine ihtiyacı vardır (Pollitt, 2007: 113).

Kamu yönetimi alanında çok sayıda yeni paradigmaların ortaya çıkması ve bunların temel değer ve ilkelerinin belli noktalarda kesişmekle birlikte; farklı konular üzerinde

durmaları, kamu yönetimi disiplini içerisinde uzun süredir devam eden kimlik krizinin devam ettiğine işaret etmektedir (Köseoğlu ve Tuncer, 2014). Nitekim kamu yönetiminin kimlik krizi tartışmalarının büyük çoğunluğunun YKY üzerinde odaklandığını düşündüğümüzde; kamu yönetimi kuramının ve dolayısıyla YKY'nin geleceğini tartışmak, aslında kamu yönetiminde kimlik krizi tartışmalarını yeniden irdelemek anlamına gelmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimi disiplininin kuramsal olarak gelecekte nasıl bir çizgide ilerleyeceğine ilişkin tahminler veya senaryolar kimlik krizinin çözüme kavuşup kavuşamayacağı ya da en azından bu sorunun çözümlenebilmesi açısından önem taşımaktadır.

Kamu yönetiminde kuram ve uygulamanın gelecekteki seyrine ilişkin dört farklı senaryo ortaya konulmaktadır. Bunlar; Weberyen devlet anlayışının ve bürokratik değerlerin yeniden yükselişi, YKY'nin yeniden yükselişe geçmesi ve güç kazanması, bütünüyle yeni bir paradigmanın doğuşu ve son olarak kamu yönetimi kuramının hibritleşmesi şeklindedir (Köseoğlu ve Sobacı, 2015: 301-310).

#### **3.3.4.1. Weberyen Devlet Anlayışının ve Bürokratik Değerlerin Yükselişi**

Kamu yönetiminin kuram ve uygulamasına yönelik olan bu gelecek tahminine göre; Weberyen bürokrasi ve bunun ilkelerinin YKY öncesinde olduğu gibi değer kazanması ve kamu yönetiminde yapılacak reformlarla geleneksel yapıların yeniden güçlendirilmesi ihtimali bulunmaktadır. Nitekim tüm dünyada etkili olan 2008 ekonomik krizi (Türkiye'yi "teğet geçtiği" dile getirilen) sonrasında devletlerin ekonomiye müdahaleci politikalar güttüğü görülmüştür. Ancak tüm dünyada merkezileşme ve ekonomik anlamda müdahalecilik hâkim olmamıştır (Peters, Pierre ve Randma-Liiv, 2011: 26).

Nitekim bu bankacılık krizi sonrasında devletlerin YKY'nin temel ilke ve uygulamalarından izler taşıyan politikalar uygulaması, işletmecî devlet modelinde değişimin olmadığını göstermiştir. Ancak YKY alternatifi olma iddiası taşıyan yaklaşımların belli konularda Weberyen Bürokrasiye göz kırpması, böyle bir anlayışın küresel çapta etkili olabilecek kriz, savaş, afet gibi bir olay sonucunda yeniden canlanabileceği ihtimalini taşımaktadır.

### 3.3.4.2. Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımının Güçlenmesi

Kamu yönetimi kuramı uygulamasına ilişkin olarak bu ikini öneri YKY'nin ilerleyişini sürdüreceği, kamu yönetimi alanında YKY'nin yöntemlerinin öneminin artacağı ve işletmecî yönetim anlayışıyla reformların artacağı iddiasını taşımaktadır (Köseoğlu ve Sobacı, 2015: 302). Buna göre kamu yönetimi alanında yakın bir zaman da piyasa ve yerelleşme temelli yapıların oluşumunu artacağı ve kamu kurumlarının bütününde performansa dayalı ücret sistemine geçişin artacağı ileri sürülmektedir. Bu fikirleri savunan akademik topluluklar olmakla birlikte siyasi toplulukların da bu görüşü savunduğu ve destek verdiği görülmektedir (Levy, 2010: 237).

YKY ilkelerinin ve uygulamalarının hayata geçirilmesi için çaba gösteren ulusal ve uluslararası danışmanlık şirketleri (Örn. McKinsey, KPMG vb.) gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere YKY içerikli reform önerileri sunmaya devam ettiği görülmektedir (Daley ve Alderman, 2015). Diğer taraftan küresel ekonomik baskılar ve uluslararası kuruluşların (DB, IMF, AB, OECD gibi) çeşitli yöntemlerle (üyelik baskısı veya üye olma kaygısı) YKY'nin ilke ve uygulamalarını tavsiye ettiği ve dolayısıyla devletlerin kamu yönetimiyle ilgili sorunların çözümde bunları uyguladığı görülmektedir (Lapsley, 2008: 77). YKY'ye alternatif gibi gözüken yaklaşımların aslında YKY düşüncesinin eleştirilen yönlerini kapattığını ve dolayısıyla YKY'nin henüz ölmediği am yakın bir zamanda bu yeni yaklaşımların eleştirilerinden hareketle daha da güçleneceği öne sürülmektedir (Pollitt, 2007; De Vries, 2010).

### 3.3.4.3. Yeni Bir Paradigmanın Ortaya Çıkması

Böyle bir gelecek senaryosu aslında YKY alternatifi olarak düşünülen, yukarıda önemli bazıları hakkında bilgi verilen, yaklaşımlardan birinin alana hâkim olmasını önermektedir. Bu öneriye göre YKY “ölmüştür” (Dunleavy ve diğ., 2006; De Vries, 2010) ve bundan dolayı özellikle 2005 yılı sonrasında geçerli bir yaklaşım özelliğini kaybetmiştir. Nitekim 21.yy itibarıyla yapılan çalışmalarda YKY karşıtı sonuçlara ulaşılması bunu desteklemektedir (Drechsler, 2005).

Uygulama açısından bakıldığında ise İsviçre’de 2004 yılında YKY ile ilişkili tüm yönetsel reformları durdurulması konusunda referandum gerçekleştirilmesi, Hollanda’da hükümet ve parlamento “uygulayıcı birimlerin” bağımsızlıklarını kaldıran raporu

desteklemesi, Yeni Zelanda’da özelleştirilen demiryolu yönetiminin 2008 yılında yeniden devletleştirilmesi gibi gelişmeler YKY’nin gözden düştüğünü göstermektedir (Köseoğlu ve Sobacı, 2015: 304). YKY’den sonra yeni bir alternatifin oluşacağı tartışmalarının “YKY bütünüyle ortadan kalkacak mı?” sorusu üzerinden yürütüldüğü görülmektedir. Nitekim bu soruya ise YKY’nin GKY’den faydalandığı gibi kendinden sonra gelecek yaklaşımın da YKY’den faydalanacağı kabulünden dolayı, bütünüyle kalkmayacağı savulmaktadır (Pollitt, 2007: 113). Dolayısıyla 1980 sonrası kamu yönetimi alanında “geleneksel” hale gelen YKY’nin ortadan bütünüyle kalkmayacağı ileri sürülmektedir (De Vries, 2010: 4). Ancak YKY’ye alternatif olan paradigmalardan birinin gelecekte çok fazla rağbet görmesi durumunda böyle bir değişimin de yaşanma ihtimali vardır.

#### **3.3.4.4. Kamu Yönetimi Kuramlarında Hibritleşme**

Kuram ve uygulamanın geleceğine ilişkin bu senaryo ile yukarıda ifade edilen birinci ve ikinci senaryoyu harmanlamakta; YKY’nin hem kuramsal niteliği hem de uygulamaya bakan yönü itibariyle yeni bir gündem oluşturması gerektiği üzerinde durmaktadır. Buna göre YKY’nin oluşturduğu sorunları ortadan kaldırmanın yanı sıra YKY’ye alternatif olan yaklaşımların YKY karşıtı ilke ve unsurlarıyla YKY’nin unsurlarını harmanlayarak yeni bir bakış açısı ortaya konulmalıdır. Bu durum ise kamusal kararların alınmasında ve uygulanmasında, çatışan değer ve ilkelerin hibritleştirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır (Köseoğlu ve Sobacı, 2015). Bu yönde bir değişimin yanacağına dair kurumsal ve kuramsal bir arka planın yanı sıra; sağlık sektöründe, ulaşım sektöründe ve kamusal ihtidam alanlarında yapılan uygulamaya dönük araştırmalarda bulunmaktadır (Köseoğlu ve Sobacı, 2015: 305-307).

Kamu yönetimine yönelen kuramların bütününde evrensellik iddiasının tam olarak gelişmemesi ve konuyla ilgili tartışmaların devam etmesinden dolayı bir yaklaşımın hâkim konuma gelmesi yerine kamu yönetimi uygulama ve reform hareketlerinde karmaşık ve hibrit bir durumun olacağı öne sürülebilir. Nitekim siyaset bilimi ve işletme yönetimi biliminden tümüyle ayrılamayan bir durumda bu alanlardaki değişimlere bağlı olarak kamu yönetiminde de değişimlerin oluşması beklenmektedir. Sonuç olarak kamu yönetimi alanı, birbiriyle çelişen, rekabet eden, farklı değer ve çıkarları içeren ilke ve uygulamaların aynı birlikte yer aldığı bir noktaya gelmiştir. Bu durum genel olarak “Post-Yeni Kamu İşletmeciliği” (Post-YKİ) şeklinde ifade edilmektedir (Christensen, 2012: 6).

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNDE SORUNLAR VE KRİZLER**

Bu kısımda ilk olarak kamu yönetimi disiplinde yaşanan sorunlar belli başlıklar altında ele alınarak incelenmektedir. Bunun devamında kamu yönetimi disiplinin yaşadığı öne sürülen kimlik krizi tartışmalarının (Üstüner, 1992; Houston, 1993; Şaylan, 1996; Rutgers, 1997; Şaylan, 2000; Vigoda, 2003; Özer, 2006; Saklı, 2013a) tarihsel olarak gelişimine yer verilmektedir. Devamın daha önceki bölümlerde bu krize ilişkin yapılan çıkarımlar ve değerlendirmelerden yola çıkarak; bu krizin nedenleri bütünüyle tartışmaya açılmaktadır. Kimlik krizi tartışmalarından yola çıkılarak, yaşanan bu krizin belirtileri üzerinde durulmaktadır. Disiplinin yaşadığı kimlik krizinin farklı devlet ve hukuk geleneklerinin olduğu bölgelerde nasıl bir görünümünün de olduğu üzerinde durulmaktadır. Ayrıca kamu yönetimi disiplinin yaşadığı sorunların kimlik krizi üzerindeki etkileri hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır. Son olarak ise kamu yönetiminde yöntemsel ve yöntembilimsel sorunların disiplinin kimlik krizini nasıl etkilediği üzerinde durulmaktadır.

#### **4.1. KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİN YAŞADIĞI SORUNLARI**

Kamu yönetimi disiplinin tarihsel gelişimine ilişkin yukarıdaki değerlendirmelerinde de görüleceği üzere kamu yönetimi sadece bilim dalı değil aynı zamanda bir uygulama alanı ve bir meslek olarak görülmektedir. Kamu yönetimi kavramının bu şekildeki farklı boyutlarda anlamlarının ve işlevlerinin olması, kamu yönetimi alanındaki krizin tanımını dahi zorlaştırmaktadır. Kimi araştırmacılar disiplinin kimlik krizini uygulama ile karıştırıp kamu yönetiminin ilgi/araştırma alanındaki kaymanın kriz olduğunu iddia etmektedir (Roy, 2017: 3). Ancak kimlik krizi konusunun uygulama veya devlet yönetimi krizi olmadığı bunun disiplinin yaşadığı entelektüel bir kriz olduğunu söylemek gerekmektedir. Daha açık ifadesiyle kimlik krizi kamu yönetimi alanındaki bilimsel araştırma ve akademik yazın ile ilgili bir konuyu ifade etmektedir.

Kamu yönetimi çalışma alanı, uygulaması oldukça dinamik ve değişken bir haldedir ki aynı anda birçok disiplinin ilgi alanına giren konuların birlikte ele alınması gereken konular olabilmektedir. Bu birlikte ele alınması sadece klasik siyaset-yönetim ikileminin

değil ekonominin, hukukun ve sosyolojinin aynı konuyla ilgili olarak üzerinde durulması gerektiğini ifade etmektedir. Ancak kamu yönetimi alanındaki akademik tartışmaların ve literatürdeki konuların birçoğu, ezberlenmiş olgu ve paradigmaların anlatılmasından öteye geçememektedir. Nitekim kamu yönetimi disiplininin kimlik krizi konusu da bunlardan biridir. Disiplinin kimlik krizinin ontolojik temelli olduğu iddiaları (Üstüner, 1995, 2000; Özer, 2006; Bayrak, 2018) sürekli ve sürekli olarak kavramsal ve kuramsal düzeyde ortaya atılmakta ve fakat bunu kanıtlamak için yabancı yayınlardaki çalışmalara birkaç atıf dışında ötesine geçilememektedir. Dolayısıyla akademik çalışmalarda iddia edilenlerin soyut bir biçimde değerlendirme şeklinde kaldığı bu değerlendirmelerden yola çıkarak bir tür kuram oluşturma girişiminin dahi yapılamadığı görülmektedir (Akbulut, 2007b). Kamu yönetiminde kuramın yapılamaz oluşu post-modern bir sava da dayanmaması, kuramsal tartışmaların geliştirilememesinde alandaki akademik ampirik veya büyük anlatılar üzerinde duran araştırmaların yetersizliğin olduğunu göstermektedir. Nicel olarak yeterli çalışma var gibi gözükse bile bu türden soranları çözebilecek nitelikte çalışmaların az sayıda kaldığı düşünülebilir.

Disiplinin genel görünümü böyle olunca kimlik krizi gibi konuların temellendirilememiş birer iddia olduğu düşüncesini gündeme taşımaktadır (Çiner, 2021: 2). Kamu yönetimiyle ilgili diğer kuramsal ve yöntemsel sorunların da bu şekilde temellendirilememesinden dolayı hem disiplinin akademik gelişiminde sorunların çözülememesine hem de bir kısır döngü içerisinde hala; kuram yokluğu, paradigma arayışı, kimlik krizi, yöntem sorunu, akademik alan-uygulama alanı, araştırma nesnesinin belirsizliği gibi konular üzerinde kalıp öteye geçilememektedir. Nitekim bu tez çalışması kapsamında kamu yönetimi disiplinin yaşamış olduğunu düşünülen belli başlı sorunların neler olduğundan yola çıkarak bu sorunların nasıl çözümlenmesi (belki de çözülmesi) gerektiği konusunda akademik literatüre katkı yapılmaktadır.

İlk olarak kamu yönetimi disiplinde sürekli tartışıla gelen konuların başında disiplinin araştırma nesnesinin olmayışı veya belirsizliği anlayışı (Güler, 1994), temel bir iddia olmasına karşın iddia olmanın ötesine geçememiştir. Üstelik kamu yönetimi biliminin araştırma nesnesi daha doğru ifadeyle disiplinin araştırma konusu (nitekim soyut olgulara nesne ifadesi çok uygun olamamaktadır) veya odak noktası disiplinin ilk ortaya çıktığı dönemlerden beri açıkça belli ve yerindedir. Devlet olgusu (Şaylan, 1996) ve buna dayalı olarak yönetme olgusu kamu yönetiminin araştırma konusudur. Ancak asıl

sorun bu konuların kamu yönetimi alanındaki tüm araştırmaların odağında yer almamasıdır. Aslında disiplinin araştırması gereken şey bellidir fakat alandaki araştırmacılar şu veya bu nedenlerle bu araştırma konusunda koptuğu bir gerçeği vardır. Konudan uzaklaşmaların olması disiplinin araştırma nesnesini kaybetti anlamını taşımamaktadır. Araştırmacıların kolayca kaçma istekleri ya da küresel paradigmaların birer dayatması olarak böyle bir kayışın yaşandığını düşünebiliriz. Nitekim YKY gibi kapitalist devlet anlayışına sistematik ve yoğun bir vurgu yapan paradigmanın varlığında araştırmaların bu paradigmaların isteklerine göre şekillendiği görülebilir. Araştırmacılar üzerinde akademik yayın baskılarının olduğu ve yayınların da küresel kuruluşların domine ettiği indekslerde olmasının beklenmesi, araştırmacıları bu türden kuruluşların taleplerine göre hareket eden dergilere yönelmesine neden olmakta ve bu dergilerin istedikleri çalışmaların güncel paradigmalara dayalı olması, disiplinin ana konusundan kaymasına neden olduğunu düşünülen bir diğer konudur. Araştırmacılar akademik bir baskı olan “publish or perish” (yayın yap ya da yok ol) anlayışından dolayı nicelik olarak artan biçimde yayın yapmakta ve bu nicel artış içerisinde büyük konu olan devlete dolaylı olarak kamu kurumlarının bir uygulaması bakımından yaklaşılmaktadır. Dolayısıyla ortada bir araştırma nesnesi/konusu krizinden ziyade bir araştırmacı kaynaklı kriz vardır. Bu tez kapsamındaki temel iddiama göre de araştırmacı krizi yöntemsel çoğulculuğu ya da yöntemsel aktarmacılığın bir sonucudur. Nitelikli indekslerde yayın yapan araştırmacıların karma araştırma yöntemlerini daha çok tercih ettiği ve karma yöntemlerle birlikte kamu yönetiminin konusuna yöntemini ödünç aldığı disiplinin konusunu da eklemektedir. Böylece kamu yönetimindeki kriz yöntemsel bir hal almaktadır. Bunun en güzel örneği saha araştırmalarına dayalı olarak yapılan araştırmalarda kendini göstermektedir. Kamu yönetimi disiplinde araştırma alanlarından biri olan kamu örgütlerinden personelin yönetimi konusu, örgütlerin kamusal niteliğinin önemsenmemesi durumunda işletme ve davranış bilimlerde çalışan konuların kamu yönetimi örgütleri içinde uygulandığı bir hale gelmektedir. Kamu yönetimindeki araştırmacıların bu tarz saha araştırmaları yapmak adına davranış bilimlerindeki işletmelere özgü konuların kamu kurumlarında da çalışılmasına yol açmaktadır. Örneğin cam tavan sendromu (Z. Öztürk ve Bilkay, 2016; Tahtalıoğlu, 2016), yengeç sendromu (Üzüm, Özkan ve Köze, 2021) gibi konuların kamu çalışanları üzerinde araştırılması, hem konu bakımından kamu yönetiminin ve kamu personel yönetimini rejimlerine uygun



olmayan bir durum ortaya çıkarmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak daha ayrıntılı analizler ve değerlendirmeler tez çalışmasının nitel veri analizi kısmında verilmektedir.

Diğer taraftan kamu yönetiminin bilimsel bir disiplin olmadığına (Dahl, 1947) hatta Fukuyama'nın kamu yönetimin bilimle yan yana dahi gelemeyeceği, kamu yönetiminde bilim olmadığı (Fukuyama, 2004) yönündeki iddiaların günümüz itibariyle hem bilimsel bir karşılıkları yoktur hem de disiplinin araştırma alanı, uygulama sahaları ve akademik eğitim süreçlerini oldukça yaygın ve kapsamlı olması bu türden iddiaları boşa çıkarmaktadır.

Kamu yönetimi disipliniyle ilgili olarak yukarıda yapılan değerlendirmeleri bir bütün olarak ele aldığımızda kamu yönetimi disiplini açısından dört temel sorun olduğunu öne sürülebilir. Bunlar; kamu yönetiminin (1) tanımlama/sınırlandırma sorunu, (2) araştırma konu/larının belirlenmesi sorunu, (3) kuram ve paradigma sorunu ve (4) yöntem sorunu olarak sıralanabilir. Diğer taraftan yukarıda ifade edilen disiplini multi-disipliner ve inter-disipliner konumları birer sorun olmayıp bu dört sorunun birer sonucu niteliğindedir. Aynı şekilde siyaset-yönetim dikotomisi de bu sorunların bir sonucu konumundadır.

#### **4.1.1. Kamu Yönetimi Disiplinin Tanımlama Sorunu**

Bu alanda araştırma yapan araştırmacılarında zaman zaman karşılaştığı karmaşalardan biri olarak kamu yönetimi disiplini kimi zaman “yönetim bilimi” kimi zaman da benim de ifade ettiğim gibi “kamu yönetimi” şeklinde tanımlanmaktadır. Yönetim Bilimi tanımlamasının Kıta Avrupası yönetim anlayışına, Kamu Yönetimi ifadesinin ise Amerikan kamu yönetimi anlayışına daha çok yakın olduğu kabul edilmektedir (Güler, 2011). Ancak bu şekilde kabaca bir ayrımın yapılması doğru değildir. Her iki kavramın da disiplinin tarihsel gelişim süreçlerinde her iki kamu yönetimi anlayışında da farklı şekillerde kullanılmıştır. Ancak bu ayrımda sadece Amerika'da yönetimin “kamusal” yönüne vurgu yapmak ve siyasetten ayırmak amacıyla bir kavram tercih edildiği görüşü kabul edilebilir (Çiner, 2021: 20-21). Nitekim Kıta Avrupası geleneğinde daha çok hukuk temelli bir kamu yönetimi anlayışının olması kamu yönetimine de yönetsel ve uzmanlaşmaya dayalı bir iş olarak bakılmasına yol açmıştır.

Kamu yönetimindeki isimlendirme ve isimlendirmenin bir sonucu olduğu sınırlandırmaya veya alanlarının net belirlenmesi konusunda en dikkat çeken öneri Waldo'dan (1968a) gelmiştir. Waldo kamu yönetimi kavramı yerine “kamusal işler” (*public affairs*) kavramının daha uygun olacağını düşünmektedir. Nitekim disiplinin sadece yönetim olgusuyla ilgilenmediği kamusal işlerle ilgili çok boyutlu bir uygulamam alanının ve araştırma alanının olduğunu savunmaktadır. Nitekim bu disiplin, kamusal yönetim, kamu politikaları, siyaset ve kent yönetimine (belediyecilik) ilişkin araştırma konularını ve pratiklerini içermektedir. Tüm bu alanları kapsayacak isimlendirmenin ise kamusal işler olması gerektiğini savunmaktadır (Waldo, 1968b). Üstelik Waldo bu yöndeki düşüncelerini akademik alana geçirmek amacıyla kamu yönetimiyle ilgili olarak araştırma yaptığı Kaliforniya Üniversitesi Berkeley’de Kamu Yönetimi Enstitüsünün ismini “Devlet Çalışmaları” olarak değiştirmiştir (Çiner, 2021: 21). Böylelikle isimlendirmenin verdiği bir sınırlandırmayla kamu yönetiminin kendi kimliğinin ve araştırma alanlarını belirleyebileceğinin yolunu açmıştır.

Günümüzde Türkiye’de kamu yönetimi bilimiyle ilgili eğitim veren üniversitelerde kamu yönetimi konuları “yönetim bilimler” kürsülerinde araştırılmakta ve eğitimler bu isim altında verilmektedir. Böyle bir isimlendirme kamu yönetimi olgusunun, bir bilim olarak kabul edilen yönetimin sadece bir araştırma alana olarak görülmesine yol açabilmektedir. Nitekim sadece yönetim olgusu üzerinden hareket edildiği personel yönetimi, örgüt yönetimi, kamu politikaları gibi alt alanlar da buraya dahil olmaktadır. Bu yaklaşım kamu yönetimi disiplinin sınırlandırdığı gibi isimlendirmesini de kolaylaştırabilmektedir. Ancak böyle bir ayrım siyaset-yönetim ayrımı kadar ussallığı olmayan ve mümkünatı olmayan bir durumdur. Nitekim isim hala kamu yönetimi olduğu için belirsizliği devam etmektedir.

Sonuç olarak kamu yönetimini disiplinin içerisine çok fazla alt konusun girdiği bir bilimsel alanın isminin ancak “devlet bilimi” (Şaylan, 1996, 2000) olması durumunda isimlendirmesinde ve böylelikle konularında belirsizliğin ortadan kalkacağını düşünebilir. Dolayısıyla isimlendirme sorununun bir diğer adımı disiplinin konusun belirlenmesine yöneliktir.

#### 4.1.2. Kamu Yönetimi Disiplinin Araştırma Konularının Belirlenmesi Sorunu

Disiplinleri genel ve kabaca isimlerine göre veya inceleme konulara göre ayırmaya kalkarsak bir yönetim biliminin inceleme konusu/nesnesi yönetsel olgu ve olaylardır. Örgüt biliminin inceleme nesnesi örgütler ve örgütsel süreçler olarak düşünülebilir. Kamu yönetiminin ise devlet yönetimindeki idare ve buna bağlı olarak bürokratik yapı olduğunu söyleyebilir (Çiner, 2021: 24). Ancak böyle bir ayırım hem bilimsel araştırma süreçleri için hem de kamu yönetiminin uygulanması için çok belirleyici nitelikte değildir. Dahası kamu yönetiminin multi-disipliner konumu böyle bir ayırım yapılmasının karşısındadır.

Kamu yönetiminde yaşanan paradigma değişimlere bağlı olarak disiplinin araştırma alanında da zaman zaman değişimler veya kaymalar yaşanabilmektedir. Nitekim paradigma değişimleri epistemolojik alanda bilginin kaynağına ilişkin bir değişimin olduğu önermektedir. Hem de bu paradigmlar kendi önerileri doğrultusunda yeni inceleme nesneleri önermektedir. Yukarıdaki paradigmalarda da görüleceği üzere, her bir paradigma yeni varsayımlarla hareket etmekte ve farklı birer kamu yönetimi araştırması ve uygulaması bakış açıları vardır.

Kamu yönetiminin araştırma konusunun/nesnesinin belirlenmesi sorunu genellikle geleneksel kamu yönetiminden yeni kamu yönetimi anlayışına geçişte özel sektör yönetimi anlayışının kamu sektörleri ve dahası devlet yönetimi için geçerli olabileceği durumda gündeme gelmiştir (Ergun, 1995). Ancak burada gözden kaçırılan konu, paradigma değişimleriyle belli yeni yöntemlerin kamu yönetimi uygulamasına gelmesi ve kamu yönetimi disiplinine ise bu uygulamaları araştırması açısından, uygulamanın ödünç alındığı disiplinden araştırma yöntemlerinin kaydırılmasıdır. Ancak asıl sorun bu aşamada ortaya çıkmaktadır. Kamu yönetimi disiplininde araştırma alanına giren yeni uygulamayı kendi yöntemiyle ve kendi yaklaşımlarıyla yorumlamak yerine ödünç alınan disiplinin yaklaşımlarıyla yorumlanın tercih edilmesi sorun çıkarmaktadır. Örneğin örgüt bilimleri alanında önemli kuramlardan biri olan yeni kurumsal kuram, işletmelerin birbirleriyle neden eş biçimli hale geldiğini araştırmaktadır (Sözen ve Basım, 2012). Kamu kurumlarının eş biçimli hale gelmesinin yine bu kuram kapsamında incelenmesi bilimsel açıdan disiplini kimlik krizine yöneltme ihtimali vardır. Nitekim sonuçlarını işletmeler üzerine kurgulayan bir yaklaşımın kamu örgütleriyle ilgili açıklamaları yüzeysel kalacaktır. Bundan dolayı böyle bir konuda kamu yönetimin sahip olduğu

kuramlar ve diğer disiplinin kuramlarının birlikte olduğu bir açıklama geliştirilmesi gerekmektedir. Böyle yapılması durumunda sonuç alınması daha muhtemeldir. Diğer taraftan farklı kuramların bir arada olması eklektik bir yapı oluşturabileceği de düşünülebilir. Ancak kamu yönetimi disiplinin zaten eklektik bir bilim olduğu çoğu zaman vurgulanmaktadır (Perry ve Kraemer, 1986: 364; Rhodes ve diğ., 1995: 11).

#### **4.1.3. Kamu Yönetimi Disiplininde Kuram Sorunu**

Kamu yönetiminde kuram ve paradigma sorunlarına ilişkin olarak yukarıda ayrıntılı olarak karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu değerlendirmeler yola çıkılarak kamu yönetimi yaşadığı paradigma sorunun aslında dinamik bir yapısından kaynaklandığını savunabilir. Dinamik bir yapıya uyum sağlamak için de değişen veya eklemlenen paradigmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Kamu yönetiminde belli bir bütünleyici, tutarlı ve kapsamlı kuramın geliştirilmesi kamu yönetimi disiplinin kendisine zarar vereceği görüşün (Raadschelders, 1999) doğru olduğunu kabul etmekteyim. Dolayısıyla kamu yönetiminde bir kuramın oluşturulmasının bilinçli ve hatta gerekli olduğunu düşünmekteyim. Ancak böyle bir durum da kamu yönetiminin kuramsal olarak diğer disiplinlerden doğrudan aktardığı kuramların alanı işgal etmesi ve disiplinin araştırma konularında belirsizlik yaşanması durumu oluşmaktadır. Bundan dolayı kamu yönetiminde belli bir kuram tüm kamu yönetimini kapsamı yerine farklı alt inceleme alanlarına göre kuramların oluşturulması bir öneri olabilir.

#### **4.1.4. Kamu Yönetimi Disiplininde Yöntem Sorunu**

Kamu yönetimi disiplinde uzunca bir süredir var olduğu düşünülen sorunlardan biri yöntem sorudur. Bu tez çalışması kapsamında yöntem sorunlarıyla ilgili olarak ayrıntılı biçimde üzerinde durulması planlanmaktadır. Nitekim tez çalışmanın temel iddiası olan yöntemsal sorunların kamu yönetimi disiplinin kimlik krizine neden olması kavramsal olarak açıklanmak ve buna literatürde destekleyici nitelikte çıkarımlar bulmak amaçlıdır. Buradan yola çıkarak kamu yönetimi alanında yapılan araştırmaların yöntemsal sorunları tez çalışmasının uygulama kısmında incelenmekte ve bu iddiaya ampirik olarak kanıtlar sunulmaktadır.

Bilimsel bir disiplinde araştırmaların konusu hangi yöntemlerin uygulanacağını belirleyeceği düşünölmektedir (Çiner, 2021: 27). Daha açık ifadesiyle disiplinin araştırılacak konusu bu konuyu nasıl araştıracğını veya araştırılması gerektiğini belirleyeceği düşünölmektedir. Ancak bu görüş başlangıç olarak doğru kabul edilse bile uygulanması olanağı zor olan bir görüştür. Nitekim devlet olgusunu kamu yönetimi araştırmalarının merkezi yerleştirirsek, devleti incelemek sanıldığı kadar kolay ve basite indirgeyecek yöntemlere olamayacaktır. Dahası devleti incelemek çoklu yöntemlerin ve çok boyutlu metodolojilerin kullanılması gerekmektedir. Böyle bir durumda ise devlet olgusunu çalıştığı yöntemle göre farklı yorumlayan yeni bilimsel alt disiplinlerin doğuşuna neden olabilecektir. Daha açık ifadesiyle devleti pozitivist, hermeneutik (yorumsamacı), eleştirel yaklaşım, post-pozitivist, post-modern veya post-yapısalcı biçimde incelemek isteyenlerin aynı konu olsa bile farklı epistemolojik yaklaşım kullanmalarından dolayı farklı sonuçlar ve ilgilendikleri sorunlara farklı çözüm önerileri getirmesi gündeme gelebilir. Ayrıca yöntemsel olarak işletmeci bir paradigmanın yöntemi kullanalar ile hukuk temelli araştırmaların yöntemi kullanalar da farklı sonuçlara ulaşma ihtimali vardır. Ancak bu olayın sonuçsuz yanı kullanılan yöntemlerin incelenecek olan konuyu (devlet olarak kabul edelim) araştırma için gerekli yeterliliğe sahip olmaması durumudur. Böyle bir durumda ise bir kamu yönetimi biliminden söz etmek imkânsız hale gelir. Nitekim daha basit başka bir örnekle elimize aldığımız metre ile elmanın ağırlığını tartamadığımız için elmanın ağırlığına ilişkin olarak yükseklik, en, boy gibi ölçülerle tahminler yapabiliriz. Bu ölçölere dayalı tahmin sonucunda elmanın ağırlığını ve dolayısıyla bu tahmini ağırlaya dayalı olarak fiyatını belirlememizin imkânı yoktur. Kamu yönetimindeki konular için de aynısı geçerlidir. Kamu yönetimi disiplininin büyük sorusu olan “devlet” olgusunun araştırılabilmesi için kullanılan yöntemin de uygun olması gerekmektedir. Örneğın kamu kurumlarıyla ilgili bir sorunun araştırılmasında, benzer bir sorunu yaşayan özel sektör örgütlerindeki araştırma yönteminin ve kuramının kamu kurumları için de uygulanması beraberinde kamu kurumlarındaki sorunların belirsizleşmesine neden olabilmektedir. Nitekim kamu kurumlarının kendine özgü dinamiklerinin ihmal edildiğı her durumda sorun olarak konunun niteliğı dahi değışebilmektedir. Sonuç olarak burada ifade edilmek istenilen şey kamu yönetimi disiplinde farklı disiplinlerden yöntemsel olarak faydalanma (inter-disipliner boyutu) olmakta ve olması doğal bir durumdur. Ancak buradaki asıl sorun

yapılan araştırmalarda iki farklı yapıdaki (özel sektör- kamu) sorunların aynı olduğu düşünmektedir. Yöntemsel olarak farklı disiplinlerden faydalanma zamanla o yöntemin uygulanabileceği konuların da kamu yönetime girmesine neden olmaktadır. Yukarıda verilen “yengeç sendromu” konusu bir örnektir. Ayrıca farklı konuların disipline bu yönetime dahil olması gibi asıl incelenen konu gerçekten kamu yönetimi disiplinin ilgi alanına giren bir konu olsa bile farklı değerdendirilmesine ya da konunun çok tali bir özelliğine odaklanılmasına yol açabilmektedir.

Bir disiplinin inceleme konusu veya araştırma nesnesi bilimsel bir bakışlar “Ne?” sorusunu veya “Neyi araştırıyoruz, neyin bilgisini öğrenmek istiyoruz?” sorusu üzerinden hareketle belirlenmektedir. Yani araştırmaların ontolojik boyutu, araştırmanın inceleme nesnesi olarak kabul edilmektedir (Güler, 1994; Üstüner, 1995). Yöntem ise bizlere “Nasıl?” sorunu sordurarak bu araştırma nesnesindeki gerçekliğe, soruna, istenilen bilgiye ulaşma yöntemini belirlememizi önermektedir. Yani her ikisi de bilimsel araştırmada olmazsa olmaz iki temel sorudur. Ancak kamu yönetiminin kuram veya paradigma geliştirme konusunda yukarıda ifade edilen tartışmalardan yola çıkarak, kamu yönetiminin paradigması konusundaki belirsizliğinin yöntemindeki belirsizliğine ve zayıf bir çalışma alanı olmasına yol açtığı düşünölmektedir (Akbulut, 2007b: 4; Dikmen, 2018: 12). Bu iddialara bütünüyle katılmanın olanağı yoktur. Nitekim kamu yönetiminde yöntemsel bir belirsizlik var fakat bu disiplinin hem eklektik (Perry ve Kraemer, 1986: 364; Rhodes ve diğ., 1995: 11) hem de inter-disipliner (Vigoda, 2003; Raadschelders, 2011b; Wright, 2011) olmasından kaynaklıdır. Çalışma alanının zayıf olmasında ise yöntemsel olarak farklı disiplinlerden aşırı faydalanma ve dayanak noktalarını, kuramsal çıkış noktalarını bu disiplinlere yönlendirmeleri disiplinin zayıflamasına yol açmaktadır. Yani aslında kamu yönetimindeki paradigma kayması konu (araştırma nesnesi) olarak kamu yönetimini etkilediği gibi yöntem olarak çok ciddi etkilemektedir. Yöntemsel etkileme ise yukarıda ifade edildiği şekilde hem doğrudan hem de dolaylı olarak araştırılan konuları etkilemektedir. Elbette ki tüm araştırmaların bu şekilde olduğu söylenemez. Ancak alandaki yayın sayısının ciddi oranda artmasına rağmen nitelik olarak büyük sorulardan hareket eden çalışma sayısının sınırlı sayıda kalması bu şekilde bir görüntü sergilemektedir.

Kamu yönetiminin çalışma alanında kaynaklı da sorunlar olabilir. Fakat bu sorunları kamu yönetiminin kimliğe bağlamak (Kayıkçı, 2017) doğru bir yaklaşım

değildir. Kamu yönetimi oldukça dinamik bir uygulama alanına ve bununla birlikte bilimsel alana sahiptir. Dolayısıyla bu sorunlar zamanla sürekli değişmektedir. Kaldı ki mekânsal olarak da yaşanan sorunların kamu yönetimi disiplinin bir sorunu (Güler, 1994) olarak görmek de doğru değildir. Kamu yönetimi anlayışlarının Amerika’da, Kıta Avrupası ve Türkiye’de farklı şekillerde gelişim göstermesi, kamu yönetimi uygulamalarında da elbette farklı sorunlar olmasına yol açabilmektedir. Ancak bunlar disiplinin değil, uygulamanın sorunudur. Disiplin olarak kamu yönetiminin bu noktadaki sorumluluğu sorunlara karşı dinamik olarak ve kendi özünü koruyarak cevap verebilme yetkinliğini ve bağımsızlığını elde edememesidir. Kaldı ki kamu yönetiminin araştırma alanı zaman süreçte sürekli aynı kalmıştır; devlet, kamu politikası, kamu örgütü, kamu personeli şeklindedir.

#### **4.1.5. Kamu Yönetimi Disiplininin Metodoloji Krizi**

Kamu yönetimi disiplini, benzersiz ve bağımsız bir sosyal ve davranışsal bilim alanına dönüşmüştür, ancak yine de ekonomi, siyaset bilimi, sosyoloji ve psikoloji gibi diğer disiplinlerden çoğul etkilere sahiptir (Wright, 2011). Kamu yönetimi alanında paradigma tartışmaları, büyük anlatıların olduğu teorilerin tanımlanması gibi disiplinin özüne yönelik eleştirilerin yükseldiği dönemine kamu yönetiminin “ruhunun arandığı” dönem (Waldo, 1952, 1968a) olarak ifade edebiliriz. Bu dönemlerden başlayarak yakın ilişkide olduğu disiplinlerden ayrılma tartışmalarına (Rodgers ve Rodgers, 2000), kimlik sorununu tartışmaları (Waldo, 1952, 1965) ve bunun gibi birçok pragmatik tartışmaya kadar süregelen tartışmalar disiplin alanının peşini uzunca bir süredir bırakmamıştır. Üstelik bu tartışmaların hala devam edeceği de düşünülebilir. Nitekim her bir başlık altındaki tartışma kendini bir çıkmaza sürüklemektedir. Ancak kamu yönetimi alanında bu tarz tartışmalar yerine yönümüzü metodoloji krizine çevirmemiz gerekmektedir. Gill ve Meier (2000) Kamu yönetimi disiplinin metodolojik gelişiminin yakın diğer disiplinlerinin gerisinde kaldığını ve bu durumun kamu yönetiminde kuram geliştirme konusunda yol alamamasına ve kamu yönetiminin önemli/büyük konularına veya sorularına titiz ampirik çalışmalar ile ilgilenememesine ve bunlarla ilgili çalışmalar üretilmemesine yol açtığını öne sürmüşlerdir. Gill ve Meier (2000) kamu yönetimine ilişkin bu manifestolarından yaklaşık 20 yıl sonra bile kamu yönetiminde hale bu metodolojik krizin önemine çok fazla vurgu yapılmamıştır. Ancak bu süreçte bazı

araştırmacılar, istatistiksel yöntemlerden oluşan sınırlı bir araç seti kullanılarak incelenen dar sorulara odaklanma nedeniyle kamu yönetiminin en önemli sosyo-ekonomik sorunlarla giderek daha fazla ilgisiz hale geldiğini iddia etmişlerdir (Joyce, 2016; Milward ve diğ., 2016; Roberts, 2017).

Kamu yönetimi disiplinde, nedensel tanımlama eksikliğinden ve karmaşık yöntemler kullanılmadan, kamu yönetimi çalışmalarının sonuçlarının olması gerektiği şekilde değerli sonuçlar barındırabileceği ve dahası bu araştırmaların sonuçlarıyla kamu yönetimi uygulamasındaki sonuçların çözümü noktasında çok faydalı çıkarımlarda bulunma ihtimali de oldukça sınırlıdır (James, Jilke ve Van Ryzin, 2017). Ancak bu son dönemdeki süreçte yönetsel sorunlara dikkat çekmekle birlikte kamu yönetiminin “büyük sorulara” odaklanması gerektiğini önerenler de bulunmaktadır (Roberts, 2017). Yani kamu yönetimindeki krizin araştırma konusunun ana konulardan tali konulara kaymasının neden olduğu düşünülmektedir. Ancak büyük soruların tanımının ve içeriğinin sübjektif olabileceğinden ve küçük soruların da oldukça gelişmiş ve araştırmacı sayısının fazla olduğu bir disiplin açısından önemli olabileceğinden, bilim adamlarının yalnızca büyük sorulara odaklanmaya teşvik edilmesinin pratik veya tavsiye edilebilir olduğunu düşünmemekte birlikte, sadece böyle bir önerinin geliştirilmesi, disiplinindeki kimlik krizinin sadece konu bakımından ele alındığını gösterir. Oysaki araştırmalarda kullanılan yöntemlerin krizde merkezi bir unsur olduğu konusunda üzerinde daha fazla durulması gereken bir husustur.

Kamu yönetimi alandaki küçük soruların (tali konuların) uygulamaya uygun olmadığına ilişkin eleştiriler yeni olmadığı gibi alana özgü de değildir. Son yıllarda, birçok disiplinde uygunluk konusunda büyük bir endişeler bulunmaktadır. İşletme yöneticileri, bu alanda olup bitenlerin günümüzde firmaların ve şirketlerin fiili yönetimi için oldukça yararsız olduğunu ileri sürmüşlerdir (Oviatt ve Miller, 1989; Bennis ve O’Toole, 2005). Siyaset bilimciler ve uluslararası ilişkiler uzmanları, bu alandaki araştırmaların dış politika karar vericileri için giderek daha fazla ilgisiz hale geldiğini savunmaktadırlar (P. Campbell ve Desch, 2013). İşletme okulları ve siyaset biliminin bu eleştirmenleri, bu alanlarda benimsenen yaklaşımların ve yöntemlerin (özellikle, niceliksel yöntemler kullanarak yanlıştırabilir hipotezleri test etme fikrinin) büyük soruların/konuların araştırılmasının terk edilmesine yol açtığını savunuyorlar. Bu, kamu



yönetimine yönelik “büyük sorular” eleştirmenlerinin yaptığı eleştirinin aynısıdır (Milward ve diğ., 2016; Roberts, 2017).

Bu eleştirileri yapanlar kamu yönetimi araştırmalarının ve araştırmacılarının büyük soruları (devlet vb.) terk ettiğini savunmaktadırlar. Böylelikle araştırmalar, sınırlı bir yöntem seti kullanarak araştırılabilecek küçük sorular lehine bir iklim değişikliği yaşanmıştır (Roberts, 2017). Diğer taraftan kamu yönetimi araştırmacıların kendi programlarının (eğitim kurumlarının) akademik olarak daha başarılı gözükmesini sağlamak amacıyla alandaki, en iyi ve üst sıralardaki dergilerde yayın yapma saplantısı, kamu yönetimi araştırmalarında bu dar yaklaşımı teşvik etmiştir (Roberts, 2018). Bu duruma daha geniş açılı bakıldığında aslında böyle bir gelişimim bilinçli şekilde yapıldığını görebiliriz. Nitekim kamu yönetimi alanındaki en iyi dergilerdeki editörler ve kurullar bu alanın temsilcileri hatta en önde gelen araştırmacıları olarak kabul edilmektedir. Eğer bu kişiler dahi kendi dergilerinde kamu yönetiminin büyük sorularıyla/konularıyla ilgili olmayan makaleleri daha fazla kabul ediyorsa, bu durum bir anlamda alandaki önde gelen araştırmacıların veya akademik danışmanların kamu yönetimi disiplini için böyle bir yol talep ettiklerini göstermektedir. Bu kişilerin kendi paradigma anlayışları bir bakımdan tüm alanı etkisi altına almaktadır.

Diğer taraftan kamu yönetimine metodolojik bir çoğulculuğun olması sorun gibi gözükmemektedir. Farklı disiplinlerin yöntemlerinden faydalanması (inter-disipliner kimliğinin bir gereğidir) disiplinde yöntemsel olarak çoğulculuğa ve dolayısıyla araştırma konularının farklı yönleriyle çalışılmasını sağlamaktadır. Metodolojik çoğulculuğun varlığı özünde olumsuz değildir. Ancak metodolojiyle birlikte konuların ya da kuramları da diğer disiplinlerden aktarılması bir sorundur. Nitekim kamu yönetimindeki kriz de burada oluşmaktadır. Kamu yönetiminde metodolojik çoğulculuk kamu yönetiminin kendi çalışma alanlarına çıkılmadan elbette ki olmalı ancak metodolojik çoğulculuk, zayıf yöntemler için bir mazeret olmamalıdır, çünkü bu kaçınılmaz olarak kamu yönetimi araştırmalarının diğer disiplinlere ve daha geniş kamusal tartışmalara erişimini sınırlar. Dolayısıyla çoğulculuk olsa bile bunun titiz şekilde uygulanması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle belirli bir dizi soruya veya tek bir metodolojik yaklaşıma “a priori” öncelik vermek yerine, iyi araştırma ilkelerine bağlı kalmanın ve araştırmaya yönelik bir süreç yöneliminin ve belirli bir konuyla ilgili araştırma yapmak için en uygun olan yöntemin bilinçli kullanımının (Moynihan, 2018) daha etkili olacağını düşünebiliriz. Ancak dar bir

nicel yöntemler yelpazesinde ısrar edilmesi, araştırmacıları kamu yönetimindeki önemli sorunlardan uzaklaştırmakta ve onları bu sorunları çözmek için sahada çalışan kamu yöneticilerinden (uygulayıcılardan) da uzaklaştırmaktadır.

İyi yöntemler yalnızca araştırmalarda güvenilir sonuçlar elde edebilmek için değil, aynı zamanda büyük soruları araştırmak ve diğer disiplinlerle uygunluk açısından da kritik olduğunu düşünmekteyim. Ancak burada bir ikileme varmış gibi gözükabilir. Yani kamu yönetiminde ya büyük sorulara odaklanmak gerektiği ya da gelişmiş yöntemler kullanarak araştırmalar yapmak gerektiği şeklinde anlaşılabilir. Basit bir örneğiyle devlet olgusunun kuramsal olarak ve kavramsal tartışmalarla açıklanmasının daha üstün bir çalışma olabileceği algısına karşı kamu kurumlarındaki örgütsel sorunların nicel yöntemlerle analiz edildiği çalışmaların daha az ilgi göreceği algısından bahsedilmektedir. Ancak bu tez çalışması kapsamında önerilen şey, gelişmiş yöntemlerle birlikte büyük soruların odaklanılması gerektiğidir. Bu önerisinin karşılığının olmayacağı ya da etkili olmayacağı düşünülebilir. Fakat sosyal bilimler alanında uzunca bir süredir kantitatif çalışmaların çoğunlukla yapıldığı iktisat disiplindeki bu türden araştırmaların sonuçları, hükümetler tarafından diğer sosyal bilim araştırmalarına göre daha fazla kabul edilmektedir (Zhu ve diğ., 2019: 291). Kamu politikası kararlarının alınmasında ve bunların uygulanması sürecinde temel dayanak noktası olarak genellikle bu türden bilimsel çalışmalar ele alınmaktadır. İleri düzeyli ve karmaşık yöntemler (metodolojik çoğulculuk) kullanılarak yapılan araştırmaların bulgularının politik ve idari tartışmalar için hem istatistiksel veri sunarken hem de nitel veriler sunmakta diğer taraftan kuramsal tartışmalara dayanak olabilecek araştırmalar ile paradigmaların gelişmesini sağlama imkanına sahiptir.

## **4.2. KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNDE KİMLİK KRİZİ**

### **4.2.1. Kamu Yönetimi Disiplininin Kimlik Krizi Tartışmalarının Temelleri**

Kamu yönetiminin genellikle bir kimlik krizinden muzdarip olduğu iddia edilmektedir (Üstüner, 1986, 1992, 1995, 2000; Leblebici, 2001; Vigoda, 2003; Özer, 2006; Kalfa, 2011). İlgili tartışmalar onlarca yıldır devam etmekte ve iddia edilen krizin birkaç kökenini belirlemeye başlamıştır. Literatürde buna neden olduğu düşünülen en az üç temel köken tanımlanmıştır. Bunlardan ikisi daha eski ve görünüşte doğuştan gelen,

biri daha yeni, dış koşullardan kaynaklandığı düşünülmektedir. İlk köken, alanın bir bilim olarak statüsünü sorgulanmasıyla ilgilidir. Bu sorgulama, ilk olarak hem bir sanat hem de bir bilim olarak kamu yönetiminin iddia edilen ikiliği ve ikinci olarak, diğer alanlardan ödünç alınan teorilerin, kavramların ve yöntemlerin çokluğuyla ilgilidir. Sonuçta, kamu yönetiminin sağlam ve bağımsız bir bilimsel temele sahip olup olmadığı veya tutarlı bir sosyal bilimler bilim alanının gerekli ön koşullarından yoksun olup olmadığı konusunda devam eden bir tartışmadır (Haque, 1996; Kettl, 2000; Raadschelders, 2011a, 2011b).

Kimlik krizinin ikinci kökeni, siyaset ve yönetim arasındaki karmaşık ilişkidir. Bu ilişki disiplinin resmi doğum tarihi sayılan Wilson'un (1887) çalışmasıyla çok fazla tartışılan bir konu haline gelmiştir. Elbette bu ilişkinin/ikiliğin kökenleri yukarıda da ifade edildiği üzere Montesquieu'ya kadar dayandırılabilir. Bu mesele ampirik olduğu kadar normatiftir ve örneğin kamu yönetiminin siyasi sistemdeki ve siyasi düşüncedeki rolüne ilişkin Anglo Sakson ve Kıta Avrupası gelenekleri arasında belirgin farklılıklar olması bakımından bağlamsal bir boyuta sahiptir (Painter ve Peters, 2010; Karlsson ve Börjesson, 2017).

Kimlik krizinin üçüncü kökeni, en azından 1970'lerden beri hâkim olan kamu yönetiminin rolünün ideolojik ve politik olarak sorgulanmasıdır. Bu eleştirinin altında yatan neo-liberal fikirler, dünyanın pek çok yerinde neredeyse hegemonik bir konum elde etmiş ve kamu yönetimine karşı düşmanlığa büyük katkı sağlamıştır (Schmidt ve Thatcher, 2013). Neo-liberal fikirler, kamu yönetimini, en azından geleneksel biçiminde, doğası gereği piyasa aktörlerinden daha düşük olarak gösteren Yeni Kamu Yönetimi gibi politika fikirleri ve reformlarla birleşmiştir. Bu durum ise piyasa mantığının egemen olduğu küreselleşmiş bir dünyada kamu yönetiminin rolüne dair şüpheciliğe katkıda bulunmuştur (Haque, 1996). Ancak bu üçüncü köken çoğu zaman kamu yönetimindeki krizin ilk kökeninde ifade edilen teorik olarak disiplinlerden yoğun ve çarpık şekilde faydalanmasıyla karıştırılabilmektedir. Kimlik krizinin bu daha güncel olan kökenini de aslında çok daha eskilere dayandırabiliriz fakat literatürdeki tartışmaların yeni yeni gelişmesinde dolayı disiplinin ideolojik konumunun kapitalist ve küresel dünyada yeniden yerleştirilmeye çalışılmasıyla ilgilidir. Bu üçüncü köken üzerinde düşünülmesi aslında kimlik krizine yol açtığı ilk dönemlerde düşünülen araştırma nesnesinin/konusunun (kimi araştırmacılar (Bayrak, 2018) hala böyle olduğunu iddia etmektedir) kimliğini güçlendirmenin veya amacını iyileştirmenin mantıklı bir yolu

olarak görülebilir. Dolayısıyla nesnenin varlık nedeni ile ilgili en temel soruları yeniden gözden geçirebiliriz. Daha açık ifadesiyle kamu yönetimindeki devlet ve yönetim olgularını araştırma yaklaşımının zamanla kaybolduğuna yönelik klasik iddianın bir bakıma geçerliliğini yitirmektedir. Nitekim dinamik süreçlerdeki disiplinin değişimine karşı direnmek, disiplinin kimliğini daha fazla bulanıklaştırmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetimine karşı ideolojik olarak değişim taleplerine araştırma nesnesinin varlık gerekçelerini yeniden oluşturarak ilerlemek daha faydalı olacaktır. Nitekim bunu yapmak için de disiplinin geleceğine yönelik yapılan araştırmaların yöntemsel olarak güçlü ve daha fazla kanıtlanabilir verilerden oluşturulması gerekmektedir. Dolayısıyla yöntem sorunu birbiri ardına tüm sorunlara yol açmaktadır.

Kamu Yönetimi'nin tam ve kapsayıcı bir tanımının yapılması oldukça güç bir durumdur. Nitekim bu durumun temelinde disiplinin paradigma arayışlarının ve inceleme alanının belirli olmamasının varlığı kabul edilmektir. Kamu yönetiminin tanımı kadar amacının belirlenmesi de büyük bir sorundur. Nitekim kamu yönetimi, akademik alana sahip olduğu kadar mesleki uygulamayı da ilgilendirmektedir (Karlsson ve Börjesson, 2017). Nitekim disiplinin tanımını tam olarak yapılamaması kimlik krizi olarak değerlendirilmektedir. Kamu yönetimi alanı, kuram ve uygulamanın kesişim alanından oluşmaktadır. Kamu yönetimi, toplumsal sorunlara çözümler üretebilecek önemli bir uygulama gücüne sahip olması gerekmektedir. Dolayısıyla kamu yönetiminin bu sorunları hem tanımlarken hem de çözüm yolları üretilmeye çalışırken, bunlara uygun bir kuram geliştirmesi de gerekmektedir. Kuram geliştirmede kamu yönetimi, sorunların çok ve çeşitli olması nedeniyle güçlüklerle karşılaşmaktadır (Ergun, 1995: 1).

Stephen Bailey'e (1968: 28-29) göre Kamu Yönetimi, örgütsel yapıyla görev ilişkilerini açıklayan "*betimleyici*", kamu yönetiminin ve yöneticisinin dikkate alması gerekli değerleri ve kuralları ön plana çıkaran "*düzyüsel*", kamu görevlisini insansal değerleriyle işi arasındaki ilişkiler çerçevesinde anlamaya çalışan "*varsayımsal*" ve kuramların yaşamın değişik koşullarına uyma araçları olması gerektiğine inanan Amerikan pragmacılığından hareket ederek, yönetsel tekniklere ağırlık tanıyan "*araçsal*" kuramlar geliştirmelidir. Ancak kamu yönetimi disiplininin gelişimi amacıyla üniversitelerde alana özgü bölümlerin ve bilim dallarının oluşturulmasına karşın; bağımsız bir disiplin olarak kamu yönetimi, tarihsel süreçte sürekli bir paradigma tartışması içerisinde olmuştur (Şaylan, 1996: 5).

Kamu yönetimi alanındaki bu tartışmalara geçmeden önce paradigma kavramı üzerinde durmakta fayda vardır. Paradigma konusuyla ilgili olarak Kuhn'un "*The Structure of Scientific Revolution*" eseri ile tartışmaya açılan kavram, oldukça esnek bir şekilde tanımlanmıştır. Kuhn burada paradigmayı, bir disiplinin ilgi alanını ve bu ilgi alanına yaklaşım biçimini ifade edecek biçimde tanımlamaktadır (Kuhn, 1996). Buna tanımlamaya göre kamu yönetimi disiplininin paradigmasının tarihsel gelişim süreçleri içerisinde siyaset bilimi ile örgüt kuramları düzleminde hareket ettiği söylenebilir.

Diğer taraftan kamu yönetimi disiplinine ilişkin bir kuramdan bahsedebilmek ya da kamu yönetiminin kuramsal özelliklerine tartışabilmek için; kuramı, tarih-üstü ve mekân-dışı bir kavram olarak ele almak gerekmektedir. Ancak bu durumda ise bilim, soyut ve dar bir alana sıkışmaktadır (Akbulut, 2007b: 21). Önergeler ise sınanabilen veya sınamaları tekrarlandığında aynı sonuçlara ulaşılabilen bilimsel savlar olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla sınanabilecek her sav bir öneri ve öneriler yumağı ise kuram oluşturacaktır. Nitekim 1940'lı yıllardan bu yana kamu yönetimi alanındaki tartışmalarda; önermelerin sınana bilirliliklerinin düşük olması sebebiyle bilimselliklerinin de şüpheli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akbulut, 2007b: 22). Kamu yönetimi alanındaki araştırmaların değerden bağımsız olmasına yönelik olarak bilim kuramlarının eleştirileri (post pozitivizmin etkisiyle) sebebiyle; böyle bir sonucun ulaşıldığı düşünülebilir. Ancak bilim tartışmaları boyutuna girmeden kamu yönetiminde araştırma nesnesi ve kuramsal bütünlüğün olmayışı tartışmaları bu çalışma kapsamında değerlendirilmektedir. Nitekim toplumsal gerçekliğin araştırılması üzerine odaklanan bilim tartışmaları, bu alana çok ciddi etkiler yaptığı öne sürülebilir. Ancak kamu yönetimi kuramının geleceği açısından ontolojik ve epistemolojik tartışmaların ötesine konuyu taşıyamayacaktır. Bundan dolayı kimlik tartışmalarına ve kuramın yokluğu savına; kamu yönetimin araştırma nesnesi, alanı ve alanda hâkim olan paradigmlar perspektifinden bakılmaktadır.

Disiplinin kimlik krizinin doğasına geçmeden önce, kimlik kriziyle ilgili tartışmaya kısa bir genel bakış ve bir giriş yapmak daha faydalı olabilir. Dwight Waldo (1965) tarafından kimlik sıkıntısının güçlü bir şekilde dile getirilmesinden bu yana, dünya çapında akademik dünyada bu kavram sürekli olarak üzerinde durulmakta ve çalışılmaktadır. Bununla birlikte, bu kavramın etkisi dünya genelinde aynı değildir. Örneğin, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Kamu Yönetimi disiplini, ana disiplinlerinden ayrı bir kurumsal alan aldığından, kimlik sorunu Avrupa ülkelerinde artık çok ciddi bir

sorun değildi, ancak Amerikalılar aşağıdaki nedenlerle hala buna takılıp kalmışlardı. Bu nedenleri: ilk olarak, bilim adamları, araştırmaların akademik bilgiye dayalı bir kimlik oluşturmaları mı yoksa pratik dünyada problem çözme için kullanılabilir bir bilgi geliştirmesi için mi gerektiği konusunda bölünmüştür. İkinci olarak, hükümet ve kamu yöneticilerinin pragmatist ve sorun çözme odaklı yaklaşımları disiplinin çok değişken ve dinamik bir yapıya sahip olmasına yol açmaktadır. Üçüncüsü, Kamu Yönetimi araştırma alanının bölümlere ayrılması, kamu yönetiminin birleşik görünümünü engellemektedir. Dördüncüsü, çalışmanın merkezi analiz birimi olan devletin yapısı ve işleyişi, diğer disiplinlerden bu konuya yönelik etkilerin artmasından dolayı üzerinde yapılan çalışmalar titizliğini ve inceliğini kaybetmişti (Raadschelders, 2011b: 2). Bununla birlikte, disiplinin kimliği konusunda kamu yönetimi bilim adamları ve uygulayıcıları arasında açık bir ayrım çizgisi vardır. Bir grup akademisyen, Kamu Yönetiminin kimlik sıkıntısının üstesinden geldiğini ve Kamu Yönetimi için istikrarlı kimliğin oluşturulduğunu iddia ederken (Menzel ve White, 2015; Henry, 2016); diğerleri (Hafer, 2016; Roy, 2017) kimlik oluşumu konusunda şüphecidirler.

#### **4.2.2. Kamu Yönetimi Disiplininin Kimlik Krizinin Niteliği**

Kamu yönetimi disiplininin araştırma konusunu ve araştırma alanını tanımlamak ve bu alanın sınırlarını belirlemek oldukça güç bir durumdur. Nitekim birçok sosyal bilimle (siyaset, işletme yönetimi, felsefe, sosyoloji, psikoloji vb.) ilişkisi olmasından ve yukarıda tartışıldığı gibi inter-disipliner bir özelliğinin olmasından dolayı bu durum daha da güçleşmektedir. Kamu yönetimi disiplininin tarihsel süreçteki gelişimi boyunca farklı yaklaşımlar ve okullar, disiplininin araştırma nesnesini, kavramlarını ve kullandığı yöntemleri diğerlerinden farklı olarak betimlemiş ve dolayısıyla disiplinin alanına ilişkin görüş birliği ortaya konulamamıştır (Kirkhart, 1971: 127).

Disiplininin yaşamış olduğu bu tanımlama ve sınırları belirleme sorunu, disiplinin bir kimlik krizi yaşadığının belirtisi olarak kabul edilmektedir. Nitekim disiplinin, tüm tarihsel süreçlerde, bir kimlik krizi yaşadığı, ulusal ve uluslararası alanda kamu yönetimi disiplini içerisinde önde gelen araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir (Waldo, 1968b, 1968a; Stillman, 1983; Waldo, 1990; Stillman, 1991; Üstüner, 1992; Güler, 1994; Raadschelders ve diğ., 2000; Şaylan, 2000; Akbulut, 2007b).

Kamu Yönetiminin gelişiminin, özellikle ayrı bir kimlik olarak (hem bir disiplin hem de meslek olarak) statüsünün değerlendirilmesi uzun bir geçmişe sahiptir. Disipline yönelik güvensizliği ve kafa karışıklığını tartışmak için ilk kez Minnowbrook-I konferansının müzakerelerle konunun öneminin su yüzüne çıkaran kişi Dwight Waldo (1968b, 1968a) olmuştur. Nitekim, “kimlik krizi” sorunu ilk olarak 1968’de Dwight Waldo tarafından ortaya atılmıştır. Waldo’ya göre bu kriz 1930’larda ilk olarak ortaya çıkmış ve II. Dünya Savaşından sonra tepe noktasına ulaşmıştır (Waldo, 1990). Waldo’nun bu görüşünden yola çıkarak; disiplinin tarihsel süreçteki gelişim çizgisine geri döndüğünde; yönetim-siyaset ayrımının net bir şekilde ortaya konulmasına ilişkin görüşlerin hâkimiyet kazandığı dönemde; disiplinin kimlik krizi yaşadığı kabul edilmektedir.

Ancak, şunu unutmamak gerekir ki kimlik krizi yalnızca kamu yönetimine özgü bir şey değildir. Aslında, her disiplin kimlik oluşumunun bu aşamasından geçmek zorundadır. Bu tür krizlerin aslında sosyal bilimlerin diğer alanları gibi pek çok alana özgü olduğunu unutulmamalıdır (Marini, 2018). Marini (2018), alanın kimliği için altı endişe alanını sınıflandırmıştır. Bunlar; 1. disiplinlerin ve alanın oluşumuna özgü sorgulama ve açıklama; 2. kamu yönetiminin tam anlamıyla bir meslek olup olmadığıyla ilgili endişeler; 3. teorik birleştirme konusunda huzursuzluk; 4. Alanın uygulamalı doğasının şaşırtıcı etkileri veya alanın bilimsel veya akademik kaygının yanı sıra mesleki bir niteliği olduğu gerçeği; 5. bürokrasi, hiyerarşi ve araçsal ilişkiler hakkında kararsızlık; ve 6. kamu yönetiminin siyasi meşruiyetine ilişkin kaygılar (Marini, 2018). Gerçekten de disiplinin belirsiz doğası kimlik oluşumunda önemli miktarda kafa karışıklığı yaratır. Raadschelders (2011b: 11-24), kimlik krizinin iki belirgin yönünü tanımlamıştır. Bunları akademik kriz/epistemolojik kriz ve varoluşsal kriz şeklinde sınıflandırmaktadır. Krizin her iki boyutunun da hem çalışma hem de kamu yönetimi uygulamasıyla ilgili olduğunu kabul etmektedir (Raadschelders, 2011b).

Raadschelders (2011b, 2011a), kamu yönetimindeki kimlik krizinin bir yönünün ifade ettiğini öne sürdüğü akademik/epistemolojik kriz başlığı altında çok çeşitli nedenlerin yer aldığını öne sürmektedir. Günümüzdeki akademik çalışmaların birçoğu kimlik krizini bu tanımla ele almaktadır. Nitekim yukarıda da ifade edildiği üzere kimlik krizi “disiplin” olgusu üzerinden değerlendirilmektedir. Bir bütün olarak kamu yönetimi uygulamasının krizi olarak ele alınmamaktadır. Devletin kökenlerine dikkat

edilmemesi (Ostrom, 1973), kamu yönetiminin metodolojik ve teorik zayıflığı (Perry ve Kraemer, 1986; Seibel, 1996; J. D. White, Adams ve Forrester, 1996), araştırmaların epistemolojik durumları (Chevallier, 1996), kamu yönetiminin hem akademik araştırma alanında hem de uygulamasında moda ve güncellik arayışları (Rhodes ve diğ., 1995), kamu yönetimi disiplinin uygulamasının daha fazla ön plana çıkarılması ve araştırmanın geri planda kalması önerisi (Haque, 1996), akademik araştırmaların uygulamaya cevap verememesi (Denhardt ve Denhardt, 2000), yönetim, anayasacılık ve pragmatizmle birlikte yeni temellere ihtiyaç duyması (Wamsley ve Wolf, 1996) kamu yönetimindeki akademik disiplinin temelleri olarak kabul edilmektedir. Her bir araştırmada bu kimlik krizine yönelik nedensel açıklamaların farklı olması, krizin çok boyutlu olduğunu ya da arka planda çok daha farklı bir olgunun olabileceğini göstermektedir. Kimlik krizinin kamu yönetimindeki ontolojik ve epistemolojik değişimden kaynaklı olarak meydana geldiğini savunanlara göre disiplin içerisinde bu değişimler yaklaşık her 30 yılda bir döngü halinde devam etmektedir. Bunun ilgili olarak Hess ve Adams (2002: 73) kamu yönetimi disiplinden gerçekleştiren epistemolojik ve ontolojik dönüşümleri geçmişe yönelik değerlendirmekte ve 2020'li yıllardan itibaren disiplinin görünümüyle ilgili bir tahminde bulunmaktadır. Bu değerlendirmeler ve gelecek tahmini Tablo 4.1'de gösterilmektedir.

**Tablo 4.1.** Kamu Yönetiminde Ontolojik ve Epistemolojik Değişim

|                            | <b>1930-1960</b>         | <b>1960-1990</b>                     | <b>1990-2020</b>                        | <b>2020 sonrası</b>                              |
|----------------------------|--------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------------------------------|
| <b>Görünüm</b>             | Kılavuzlar ve formlar    | Planlama ve politika                 | Yönetim (management) ve sözleşmeler     | Bilgi ve enerji alanları                         |
| <b>Temel konular</b>       | Anayasa hukuku           | Politika analizi                     | Yönetim                                 | Aracılık amaçlı sistemler                        |
| <b>Disiplin</b>            | Siyaset bilimi, hukuk    | Politika çalışmaları                 | Yönetim ve iktisat                      | Yönetişim felsefesi                              |
| <b>Bilgi Çerçevesi</b>     | Hukuk tarihi             | Sosyal bilimler                      | Kamu tercihi (tümdengelimci pozitivist) | Yorumlayıcı (tümevarımcı ampirik)                |
| <b>Kaynak bulma birimi</b> | İşlevsel alan            | Programlar                           | Bireylerin çıktıları                    | Kamu hizmeti sonuçları                           |
| <b>Sorunsal</b>            | İdare (administration)   | Yoksulluk, istihdam                  | Meşruluk                                | Ekonomik, sosyal ve beşerî sermayenin uyumluluğu |
| <b>Temel araçlar</b>       | Düzenleyici bütçeleme    | Plan yönetimi                        | Rekabet verimliliği                     | Sürdürülebilir müzakere                          |
| <b>Örgütsel odak</b>       | Devlet dairesi           | Programlar                           | Çıktı grupları                          | Ağlar                                            |
| <b>Aktör</b>               | Bürokrat, kamu görevlisi | Kamu idarecisi, toplumsal planlayıcı | Kamu yöneticisi                         | Bilgi yöneticisi                                 |

**Kaynak:** Hess, M., Adams, D. (2002). "Knowing and skilling in contemporary public administration". Australian Journal of Public Administration, 61 (4), 68-79: s.73.



Kamu yönetimindeki varoluşsal kriz ise siyasetçilerin, vatandaşların, kamu yöneticilerinin, kamu yönetimi araştırmacılarının, çıkar gruplarının, sivil toplum kuruluşlarının ve kamusal hizmetlerle ilgili paydaş niteliğindeki tüm yapı ve bireylerin yaşadığı dünya ile ilgili bir gerçekliktir (Raadschelders, 2011b: 23). Kimlik krizi, kamu yönetiminin doğuşunda üstü kapalı biçimde bulunan karmaşık bir olgudur. Devlet tanımına ve devletin sınırlarının belirlendiği her bir siyasal akıma göre kamu yönetiminin varlık durumu da değişebilmektedir. Üstelik kamu yönetiminin içeriği, kapsamı, paydaşları da sahip olunan siyasal yaklaşıma göre değişebilmektedir. Yani Neo-Liberal bir anlayışla dizayn edilmeye çalışılan bir devletin kamu yönetimi yapısıyla, Marksist bir bakış açının kamu yönetimi anlayışı birbirinden oldukça farklıdır. Üstelik her birinde kamu yönetiminin ve kapsamında yer alan aktörlerin varoluşsal sorunları olabilmektedir. Ancak konuyu siyasal akımlarla dağıtmamak adına günümüzdeki kamu yönetimi anlayışını kapitalizm temelinde değerlendirmek faydalıdır. Kapitalizmin kamu yönetimi anlayışının, bilinçli bir kamu yönetimi disiplin oluşturmaktan ziyade öncelikle sermayenin acil ihtiyacını karşılamak olduğu düşünülmektedir (Roy, 2017). Sermaye birikimi sağlamak ve bunu kolaylaştırmak amacıyla idari kurallar ve düzenlemeler yoluyla belli düzen tesis edilmesi kamu yönetiminin kapitalizm gözündeki varoluş neden olarak görülebilir. Ancak bu süreçte kapitalizmin isteklerinin yanı sıra ortaya çıkan toplumsal talepler ve işçi hareketlerine bağlı olarak kamu yönetiminin müdahale etmesi gereken bir araç olduğu da düşünülerek reaktif konumdan proaktif bir konumu olan kamu yönetimi haline gelmiştir. Dolayısıyla kamu yönetimi hala kendi düzeni içerisinde kapitalizme yarayan bir varoluş sergilemektedir. Kamu yönetimi anlayışının hantal kaldığı durumlarda ise yine piyasanın istediği şekilde piyasa kurallarına göre dizayn edilen yeni kamu yönetimi paradigmalarıyla bu düzen sürdürülmektedir. Dolayısıyla varoluşsal açıdan kamu yönetimi bir disiplin olmaktan ziyade bir tür uygulama aracı olarak bakılabilir. Ancak bu görüş bütünüyle kapitalist ekonomik düzene yönelik olarak Marksist bir bakış açısını yansıttığından dolayı bütünüyle genel kabul gördüğü söylenemez. Marksizm'in kamu yönetimine ilişkin bir yönetim anlayışının da ortaya çıktığını bazı denemeler (Dunleavy, 1982; Güler, 2010) dışında söylemek zordur. Ancak devlete ilişkin bakış açıların ve her ülkedeki devlet geleneğine göre kamu yönetimlerine olan bakış açısında da farklılıklar olacağı kaçınılmaz bir durumdur. Dolayısıyla kamu yönetiminin varoluşsal krizi biraz daha öznel ve siyasal konuları içerisine almaktadır.

#### 4.2.3. Kamu Yönetimi Disiplininin Kimlik Arayışı

Disiplinin yaşamış olduğu bu kimlik krizine ilişkin olarak birçok arayış ve kamu yönetim yaklaşımı ortaya atılmıştır. Bunlardan bazıları; Waldo öncülüğünde başlatılan Minnowbrook konferansları, Vincent Ostrom'un 'demokratik yönetim' yaklaşımı, Dunleavy ve O'Leary'nin "radikal kamu yönetimi" tartışmaları ve Blaeksborg "Manifestosu" James Perry ve Kenneth Kraemer'in "Kamu İşletmeciliği" analizleri şeklinde sıralanabilir. Ancak bu arayışlarının oldukça dinamik bir süreç gibi görünmesine karşın durağan bir niteliğe sahiptir. Nitekim durumun böyle olmasında bu arayışların birçoğunda; kamu yönetimi uygulamalarına odaklanması ve sadece işleyişin reformu üzerinde durulması yer almaktadır (Üstüner, 1995: 63-64). Dolayısıyla post-modernizm tartışmalarında da ifade edildiği üzere; YKY yaklaşımı ve buna getirilen eleştiriler epistemolojik olarak benzerdir. Yani aynı konular (uygulamanın iyileştirilmesi) üzerinde odaklanılmaktadır. Dolayısıyla disiplinin araştırma nesnesi ve alanıyla ilgili ontolojik bir değerlendirmeden uzaklaşmaktadır. Bu arada zaten metodolojik olarak kamu yönetimi disiplini diğer disiplinlerden (özellikle siyaset ve işletme yönetimi) bir hayli fazla yöntem almasından dolayı; kimlik krizine çözüm üretilmesi zorlaşmaktadır. Fakat yöntem sorunu yaşadığı bilinmesine karşın bunun üzerinde durulmamaktadır.

Waldo'nun 1960'larda öne sürdüğü kimlik krizi iddiasının 1990'lı yıllarda da halen mevcut konumunu koruduğunu, üstelik bu krizin ve krize yönelik çözüm arayışlarının gelecek dönemlerde de devam edeceği düşünülmektedir (Üstüner, 1995: 64). Nitekim günümüzde gelinen nokta da kuramsal tartışmaların devam ettiği ve disiplinin araştırma alanının tespit edilmesinde güçlüklerin yaşanmaya devam ettiği görülmektedir. Böyle bir durumun oluşmasında kamu yönetimi disiplininin, siyaset, toplum ve örgüt kuramlarının kesişim noktalarında yer alması gerekçesi yer almaktadır (Şaylan, 2000: 5). Kamu yönetiminin kimi zaman inter-disipliner kimi zaman ise multi-disipliner bir özellik göstermesi bu duruma açıkça bir örnektir. Nitekim kamu yönetimi disiplininin başka disiplinlerden çeşitli yönleri itibarıyla destek alarak oluşan ve bu disiplinlerden sonrasında da yararlanarak gelişen inter-disipliner özelliğinin olması, disiplinin bütünlük bir merkezi yapı oluşturabilmesine engel olmuştur (Özen, 2012: 341). Disiplinin ilgi alanının ve araştırma nesnesinin belirlenmesinde, araştırmacıların üzerinde uzlaştığı konuların olmayışı; kimlik krizini doğuran bir başka sebep olarak

düşünülmektedir (Üstüner, 1986: 142). Dolayısıyla kamu yönetiminin inter-disipliner olmasından dolayı yaşadığı kimlik krizini iki ayrı temele oturtulabilir. Bunlardan ilki kamu yönetimini siyasetten ayırmanın oldukça güç olduğunu yönündeki görüş, ikincisi ise işletme yönetiminin alana aşırı hâkimiyeti sonucunda kamu yönetiminin siyasetten koparak; işletme yönetimi yaklaşımları içerisinde kaybolması tehlikesidir.

Bir diğer bakış açısına göre kamu yönetimi alanındaki konuların, başka disiplinlerin uzmanlık alanı ile kesiştiğini ve dolayısıyla kamu yönetim çalışmalarının farklı alt dallara ayrıldığı üzerinde durulmaktadır (Raadschelders, 2000: 193). Nitekim bu durum sosyal bilimler alanında aşırı uzmanlaşma ve disiplinlere ayrılmanın toplumsal gerçekliğin görülmesinin önünde bir engel olduğu eleştirisine (Eleştirel Yaklaşım, Frankfurt Okulu) dayandırılabilir. Dolayısıyla kamu yönetimi alanında araştırma yapan bir araştırmacını örgüt, kamu politikası, insan kaynakları, davranış bilimi, kamu finansmanı, reform, sosyal psikoloji gibi konuların bütününde uzmanlaşmanın mümkün olamayacağını savunulabilmektedir. Bu durum, bir bütündeki parçalara tek tek bakarken; bütünün karakterinin gözden kaçacağı gibi bir anlam taşımaktadır (Raadschelders, 2000: 193).

Disiplinin kimlik krizi yaşamasının nedenlerinden bir diğer ise Wilson ile başlayan yönetim-siyaset ayrımı sonucunda; kamu yönetimi disiplini örgüt kuramları ve işletme yönetiminin adeta bir istilasına altında kalmıştır. Dolayısıyla disiplin kendi araştırma nesnesini yitirerek istilacı olan bu akımların araştırma alanlarında ve bunların yöntemlerini taklitte hareket eder hale gelmiştir (Güler, 1994). YKY yaklaşımının bu şekilde önerilerinin olduğunu söyleyebiliriz.

Raadschelders ve diğerleri (2000) ise, kamu yönetim disiplininin disiplinin gelişim yönünü belirlenebilmesinde, tarihsel süreçlerinin çok önemli olduğu fakat bunların göz ardı edildiğini öne sürmektedirler. Kamu yönetimi disiplini tarihine ilişkin araştırmaların artırılması, tarihsel süreçteki kırılma noktalarının tespit edilmesi disiplinin kimliği krizinin çözümlenebilmesine olanak sağlayacağı kabul edilmektedir. Bu çalışma kapsamında da disiplinin tarihsel gelişimi hem dünya ölçeğinde hem de Türkiye özelinde değerlendirilerek; çözümlemeler yapılmaya çalışılmaktadır.

Bir diğer bakış açısında göre ise kamu yönetimi disiplinin işletme yönetimi ve örgüt kuramları alanıyla yakın temaslarının olması, yeni kavramların alana girmesine ve buna bağlı olarak ise kamu yönetiminin yerleşik kavramlarının içlerinin boşaltılmasına neden

olmaktadır. “Verimlilik”, “Performans” gibi kavramların kamu yönetimi alanına hâkim olması, “kamusal amaç” ve “kamu yararı” gibi kavramları kamu yönetiminin ilgi alanından çıkarmaktadır (Aksoy, 2004: 47). Bu yöndeki ilerleyişin aşırı bir hal alması durumunda “Kamu Yönetimi” disiplinin bütünüyle dönüşüm yaşayabileceği ve hatta düşük bir ihtimal dahi olsa ortadan kalkabileceği dahi ileri sürülebilir. Nitekim ABD’de bazı üniversitelerde “Kamu Politikası” ve “Kamu İşletmeciliği” isimlerindeki bölümlerin artması “Kamu Yönetimi” (*Public Administration*) kavramının ortadan kalkma eğiliminde olduğunu göstermektedir (Ömürgönülşen, 2004: 122).

Kamu yönetimi disiplinindeki kimlik krizine ilişkin hem tarihsel süreçler hem de literatürde tartışmalar ele alındığında; krizin sebeplerini ana boyutları itibariyle özetleme olanağı bulabiliriz. Bunlar; yönetim-siyaset ayrımı, kamu yönetiminin inter-disipliner niteliğinin olması, kamu yönetimi alanıyla ilgili sorunların diğer disiplinlerin alanına da girmesi, disiplinin asıl araştırma nesnesinin değişmesi yani diğer disiplinler incelediği konuları kamuya uyarlaması ve son olarak alandaki kuramların sayısı son dönem de bir hayli artmış olması şeklinde sıralanabilir.

#### **4.2.4. Kamu Yönetimi Disiplininin Kimlik Krizine İlişkin Çözüm Önerileri**

Kamu Yönetimi disiplininde yaşanan sorunlara ve bu sorunların belirtilerine yukarıda yer verilmektedir. Disiplinin yaşamış olduğu kimlik krizi sorunun nedenleri üzerinde de durularak, konuya açıklık kazandırılmak istenmiştir. Bu kısımda ise yukarıda sayılan nedenlere bağlı olarak ortaya çıktığını öne sürdüğümüz kimlik krizine ilişkin olarak literatürde önerilen çözüm önerileri değerlendirmektedir. Bu değerlendirmenin amacı, kimlik krizine ilişkin önerilerinde hangi noktaları açık bıraktıklarının tespit edilebilmesidir.

Kimlik krizine ilişkin olarak geliştirilen ilk öneri, “devlet disiplini” geliştirilmesi önerisidir. Güler (1994) ve Şaylan (1996) tarafından geliştirilen bu öneri kamu yönetimini bilimine alternatif bir bilim olarak da düşünülebilir (K. A. Demir ve Yavaş, 2015: 103). Ancak bu önerinin asıl amacı araştırma nesnesi olarak sadece “idare”yi konu edinen “kamu yönetimi” disipliniyi terk ederek bir bütün olarak devletin incelenmesini önermektedir. Devleti bir bütün olarak incelemek aslında yasama, yürütme ve yargı erklerini ayırmadan, bu erkleri birlikte inceleyerek “bir devletin sorumluluğu ne olmalıdır?” sorusu sorulmaktadır (Güler, 1994: 18). Dahası bu yaklaşım uzun süredir

özlemi duyulan siyaset-yönetim ayrımını ortadan kaldırarak; kamu yönetiminin pasif araçsal rolünden kurtaracaktır (Saklı, 2013a: 157-158). Nitekim sosyal bilimleri ayırtırmadan, bütün olarak değerlendirildiğinde; daha geçerli bir sonuç elde edilmesi, rasyonel bir yaklaşım olacaktır (Şaylan, 1996: 15). Dolayısıyla bu önerinin devleti toplumsal araştırmaların merkezi yerleştirilmesi gerektiğini öneren “devlet merkezli yaklaşımlar” a yakınlık gösterdiği söylenebilir.

İkinci öneri olan “sivil kamu yönetimi” yaklaşımı, özü itibariyle kamu yönetimini aşırı merkezizetçilik ve bürokrasi uygulamalarından arındırarak; toplumsal katılımın optimal düzeyde sağlanabildiği bir model önermektedir. Bu modelin uygulanabilmesi; yönetişim, yerellik ilkesi veya yerelleşme, âdem-i merkezizetçilik ve sivil toplum gibi olguların sürekli olarak gündemde kalmasıyla mümkün olabilecektir (K. A. Demir ve Yavaş, 2015: 105). Yerele ağırlık verilmesi üzerine odaklanan bu yaklaşım, düşüncel arka planında “aşkın devlet geleneği” tartışmalarının varlığının olduğu düşünülebilir. Nitekim devletin disiplininin sivil toplum ile birleşmesi önerisi, devleti bir güç odağı olarak kabul eden devlet merkezli kuramların, toplum merkezli niteliğe doğru dönüştürülmesini talep ettiği düşünülebilir.

Kimlik kriziyle ilgili olarak üçüncü öneri; “kamu yönetişimi” önerisidir (Şaylan, 2000). Yönetişim sivil toplum ve özel kesimin kamusal kararların alınmasına ve uygulanmasına katılımı içeren çok tartışmalı ve kapsamlı bir kavramdır. Yönetişim yaklaşımı kuramsal açıdan kamu yönetimine yaklaşılarak kamu yönetimindeki kimlik tartışmalarının çözümlenebilmesi için kamu yönetimine yeni bir nitelik kazandırmaktadır (K. A. Demir ve Yavaş, 2015: 107-110). Kararların alınması (siyaset) ve uygulanmasına (kamu yönetimi) sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, bağımsız kuruluşlar ve diğer aktörleri dâhil ederek; kamu yönetimine özü itibariyle diğer siyasetle olan ayrımını ortadan kaldırmaktadır.

Dördüncü öneri ise Leblebici (2001: 22) tarafından önerilen bir tür yönetişim modelidir. Kamu yönetimi disiplinin sorunların çözümü konusunda yetersiz kalan geleneksel yöntemlerini bırakarak; Habermas’ın “kamusal alan”, Fox ve Miller’in “kamusal enerji alanı” şeklinde isimlendirdikleri, olguların ve olayların tümünün birlikte analiz edilebileceği bütünlükçü bir alanın bu sorunlara çözüm üretebileceğini

savunmaktadır. Nitekim ortaya çıkan sorunlar bu alan içerisinde toplumsal uzlaşa ve katılımcı mekanizmalar ile çözüme kavuşturulabileceği öne sürülmektedir.

Kimlik tartışmalarına çözüm üretebilmek amacıyla yapılan beşinci öneri ise Üstüner (1995) tarafından öne sürüldüğü üzere; disiplinin sorunlarının çözümünde epistemolojik düzeydeki önerilerden ziyade ontolojik düzeyde analizlerin yapılması gerekliliğidir. Kamu yönetimi disiplinin yaşamış olduğu kimlik krizini çözilememesinde ve bu sorunların kapalı döngü halinde süreklilik halini almasında; disiplinin, “mevcut olan yapıyı nasıl daha iyi hale getiririz” sorusunu sorgularken; örgüt, yönetim ve kamu yönetimi yapılarının radikal bir değişime tabi tutulmaması yer almaktadır. Dolayısıyla kamu yönetimi disiplininin asıl önceliği, kamu yönetimi uygulamasının ‘iyileştirilmesi’ veya ‘reformu’ olmamalı; bunlar kamu yönetimi uygulayıcısına bırakılmalıdır (Üstüner, 1995: 68). Ancak bu öneride uygulamanın göz ardı edilerek; ontoloji temelli araştırma yapılması önerisi, kamu yönetiminin diğer disiplinlerin yöntem ve kuramlarını kullanmasının önüne geçmeyecektir. İnter-disipliner niteliğe sahip olmasından dolayı, ontolojik tartışmalarla sadece belli bir noktaya kadar disiplinin kimlik krizi çözülebilir. Kanaatimizce; bu sorunun çözümlenebilmesi için disiplinin ontolojik ve epistemolojik temellerinin tartışılmasının yanı sıra disiplinin metodolojik tartışmalarına da bakılması gerekmektedir. Nitekim diğer disiplinlerin metodolojilerinden aşırı faydalanmanın; disiplinin ontolojik sorgulamalarının önüne geçtiğini öne sürebiliriz.

Altıncı öneri Vincent Ostrom’un (1973) “Amerikan Kamu Yönetiminde Entelektüel Kriz” (*The Intellectual Crisis in American Public Administration*) isimli çalışmasıyla ortaya atılmıştır. Ostrom (1973) kamu yönetimi disiplinin kimlik krizi yaşadığını kabul ederek; alanın yeniden tanımlanması gerekliliği üzerinde durmuştur. Yönetim-siyaset ayrımına ilişkin kendisinden önce yapılan değerlendirmelerde her iki kutupta yer alan görüşleri de (Weber ve Wilson’un görüşleri – Simon ve Waldo’nun görüşleri) eleştirerek farklı bir görüş ortaya atmıştır. “Demokratik Yönetim” yaklaşım olarak kabul edilen bu görüşe göre kamu yönetimi disiplininin kimliği; yalnızca normatif olarak ve siyasi biçimde tanımlanmış bir amaç-misyon çerçevesinde oluşturulabilir. Ostrom’a (1973) göre klasik yönetim modeli ve “yönetimsel mükemmellik” arayışı içerisindeki YKİ görüşleri demokratik olmaktan çok uzaktır. Dolayısıyla kamu yönetiminin temel amacı verimlilik, hizmet, uyum, düzen gibi değerleri yakalamak ve kavramlar üzerinde araştırma yapmak değil; nihai olarak toplum düzeyinde

demokratikleşmeyi sağlamaktır. Buna bağlı olarak YKİ'den farklı olarak demokratikleşme sadece yönetim boyutunda değil; tüm sistem içerisinde etkin olmasının sağlanması gerekmektedir.

Kimlik krizinin çözümüne yönelik yedinci önerinin Patrick Dunleavy tarafından 1982 yılında yayımlanan "Kamu Yönetimine Radikal Yaklaşım Olası mıdır?" isimli çalışmasıyla ortaya atıldığı görülmektedir. Dunleavy bu çalışmasında geleneksel hale gelen kimlik krizi tartışmalarına yer verdikten sonra, disipline yönelik radikal yaklaşımdan ve bunun disipline vereceği kimlik üzerinde durmaktadır (Dunleavy, 1982). Dunleavy'a (1982) göre kamu yönetimi disiplini kapitalizm yanlısı Weberci ekol ve karşısında yeni-sağ düşüncelere dayanan kamu yönetimini işletme yönetimi olarak gören ekolün egemenliği altındadır. Buradan hareketle kamu yönetiminde Marksist kamu yönetimi yaklaşımının disiplinin gündemine getirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Dunleavy (1982) bu yaklaşımın Ortodoks Marksizm'den değil; Neo-Marksist ya da "Marksist Yapısalcı" olarak isimlendirilen öğretiden faydalanılması gerektiğini öne sürmektedir. Dunleavy'ın bu görüşlerine ilişkin olarak, zaman zaman Dunleavy ile ortak çalışmalar yapan O'leary (1985) Neo-Marksist söylem ve uygulamalarının eleştirilerinden yola çıkarak; yapısalcılık ve radikalliğin birbiriyle uyumlu olmadığını ve dolayısıyla bu öneriye devam edilmemesi gerektiği öne sürmüştür. Dolayısıyla radikal kamu yönetimi yaklaşımının sonsuza kadar "uykuya" gönderilmesi gerekmektedir (B. O'leary, 1985: 351). Ancak kamu yönetimi disiplinin kimlik krizinin çözümüne yönelik bir fırsat gibi görülebilecek olan Marksist söylem ve eleştirilerinin kamu yönetimine aktarılması, "söylem-içi" farklı bakışlar sebebiyle belki de hiç doğmadan ölüme terk edilmiştir (Üstüner, 1995: 65).

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### KAMU YÖNETİMİ ALANINDAKİ AKADEMİK ÇALIŞMALARIN İÇERİK VE BİBLİYOMETRİK ANALİZLERİ

#### 5.1. ARAŞTIRMANIN UYGULAMASININ GENEL ÇERÇEVESİ

Hangi bilim dalı veya disiplin olursa olsun, bilimsel araştırma alanında yer alan ve bilimsel bir niyeti ve niteliği olarak çalışmaların/araştırmaların daha önceki bilimsel çalışmalarda ve/veya kuramlarda yer alan düşünsel bir bilgi birimine dayanması gerekmektedir. Araştırmanın bilimsel özelliğe sahip olması ve bunu koruması için uygun ve güçlü bir kuramsal bağa ve araştırma sürecinin sağlam kurgulanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Kuramsal bir alt yapısı ve dayanağı olmayan, kavramsal ve ampirik çalışmasında sistematik bir çalışmanın olmadığı çalışmalardaki bilgilerin, birer bilgi yığını olup, bilimsel gelişmeye katkı sağlayamama tehlikesi bulunmaktadır. Ayrıca bilimsel bir çalışmanın özgün bir katkısının olması ve bu katkının akademik alana ve/veya uygulamaya katkısı olması gerekmektedir. Dolayısıyla bilimsel araştırmaların amacının ve öneminin net bir şekilde oluşturulması, araştırmanın temel sorularının ve bu soruya dayalı varsa alt soruların açıkça ifade edilmesi gerekmektedir. Ayrıca bilimsel çalışma kapsamında temel iddianın/savın/tezin de açıkça ifade edilmesi ve yine bunun alt iddiaları varsa açıklanmalıdır.

Bu tez çalışması kapsamında iddia edilen hipotezin kuramsal ve ampirik olarak değerlendirilmesi yapılmaktadır. Kuramsal tartışmalardan yola çıkarak ortaya atılan iddiaya yönelik olarak yapılan açıklama yukarıdaki bölümlerde verilmiştir. Bu bölümde ise kamu yönetimi disiplindeki kimlik krizine yönelik olarak yönetsel sorunların önemini vurgulamak amacıyla akademik bilimsel dergilerde yayınlanan makaleler içerik analizine ve atıfları ağbağ analizine tabi tutulmaktadır. Ampirik olarak yapılması planlanan bu araştırmanın temel amacı ve önemi bu bölümde açıkça ifade edilmektedir. Ayrıca bu çalışmanın teorik arka planına ilişkin önemli hususlara yer verilmektedir. Literatürde bu araştırma benzer biçimde yapılan araştırmaların neler yaptığı ve ne gibi sonuçlara ulaştığı üzerinde durulmaktadır. Araştırmanın temel soruları ve savlarına yer verilmektedir. Ayrıca araştırmanın kapsamı, örneklemesi ve sınırlılıkları üzerinde durulmaktadır. Son olarak veri toplama ve analiz yöntemleri hakkında bilgi verilmektedir.



### 5.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı kamu yönetimi alanındaki kimlik krizi tartışmalarından yola çıkarak bu tartışmaların öncülü kabul edilebilecek olan yöntembilimsel tartışmaların etkilerini ve kamu yönetiminde var olduğunu düşünülen “yöntem krizinin” etkisi değerlendirmektir. Bu araştırma neticesinde kamu yönetimi alanının özelliklerinin (ya da disiplinin kimliğinin) oluşmasında veya tartışmaların ortaya çıkmasında; “kuram” ve “yöntembilim” konularının etkileri belli ölçüde tespit edilmesi hedeflenmektedir. Nitekim burada kesinlikle kamu yönetiminin “kimlik krizi” konusuna çözüm önerisi getirmek gibi oldukça iddialı bir amaç yoktur. Burada amaç belli bir yöntem dâhilinde yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak; kimlik tartışmalarını başka yönlerden (yöntembilim açısından) ele almak ve tartışmalara yeni bir bakış açısı kazandırıp alan yazınına katkı sağlamaktır. Kamu yönetimi alanının kendine özgü özelliklerinden dolayı ve özellikle siyasal, örgütsel ve işletmeci yaklaşımlardan etkilenen bir yapısının olmasından dolayı alan yazınının her geçen gün yenileneceği ve bu çalışmanın da bu literatür içerisinde sadece küçük bir konuyu teşekkül ettiği bilincinde olarak elde sonuçların ve yapılan değerlendirmelerin “en iyi tek yol” iddiasından bulunulmamaktadır. Dolayısıyla kamu yönteminde kuram ve metodoloji tartışmalarının genel bir perspektifini çizerek oturduğu konumu resmetmek veya bunu resmedebilecek elverişli bir çerçeve sunmak hedeflenmektedir.

#### 5.1.1.1. Araştırmanın Arka Planı

Kamu yönetiminde yaşanan paradigma değişimleri disiplinde ontolojik (araştırma nesnesi) bir değişim yaşanmasına neden olmuştur. Bir diğer ifadeyle bilimsel araştırmalarda “Devlet”in nereye oturtulacağı konusunda değişime uğramıştır. Devlete ilişkin iki temel bakış açısı olan Devlet merkezli ya da Toplum merkezli bir ayrımın ötesinde “toplum içerisinde devlet” yaklaşımı ortaya çıktığı öne sürülmektedir. Dolayısıyla Üstüner’in (1992) Kamu Yönetimindeki kimlik krizinin çözümü noktasında ontolojik soruları üzerinde durulması gerektiği tezi metodolojik ve kuramsal tartışmaların dikkate alınmadığını göstermektedir. Dolayısıyla disiplinin kimlik krizinde metodolojik sorunların açıklığa kavuşturulması, kimlik krizine çözüm üretme iddiası olan geçmiş araştırmalardaki varsayımların (ontolojik sorunlara odaklanılması önerisi) doğruluğunu

test etmektedir. Bir diğ er ifadesiyle kamu yönetimi alanında varlığını 1960'lı yıllardan bu yana sürdüren kimlik krizi iddiası ve tartışmasında disiplinin araştırma nesnesini araması ve ontolojik kayma yaşamasının temelinde sanılanların aksine disiplinin metodolojik olarak yetersizliğinin/zayıflığının varlığını  ne sürebiliriz. Nitekim kamu yönetiminde (alanın en iyi dergilerinde ve doktora tezlerinde)meta sorunların c z m  yerine daha küçük ve önemsiz sayılabilecek konulara daha fazla ağırlık verilmesi disiplinde işlevselci yaklaşımların ve giderek alanda etkisini artıran örgüt bilimini ve işletme biliminin bir yansıması olduğu öne sürülebilir. Dolayısıyla kamu yönetiminin inter-disipliner niteliğinden dolayı bu alanların yöntemlerinden fazlaca yararlanmasından dolayı, kamu yönetiminin kimlik krizi yaşadığını  ne sürebiliriz. Bu iddianın doğrulanması durumunda ise kamu yönetimi alanına genel olarak yöntemsel olarak ve incelediği konular bakımından bir yol haritası çıkarılacaktır. Bu yol haritasında kamu yönetiminin en c k başvurduğu/araştırdığı konular, en c k kullandığı yöntem, bilim felsefesi açısından konumu gibi büyük resmi görebilecek başlıklar ortaya konulabilecektir. Dahası kimlik krizi tartışmalarına yeni bir bakış açısı sunarak asıl üzerinde durulması gerektiği  ne sürülen (ontolojik soruların) konuya eğilebilmenin öncesinde yöntembilim'in konumu tespit edilecektir. Böylelikle paradigmatik kaymada ilk düzeltme yapılabilecektir. Diğ er bir ifadeyle metodoloji kendi yerinde kullanılarak epistemolojinin ontoloji yerine kullanılmaması ve böylelikle ontolojik konuların gün yüzüne c karılabilmesinin yolu a ılabilecektir. Dahası yöntem olarak farklı disiplinlerden ortaya c kan araçların, kamu yönetimi disipline doğrudan uygulanması, kamu yönetimi disiplinine farklı türden yöntemlerle birlikte konuların da getirilmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetiminin metodolojik anlayışının konularında yöntemle birlikte ithal edilmesi üzerine kurulu olduğundan hareketle, bu yanlış yapılan durumun düzeltilmesi gerektiğini düşünmekteyim.

Literatürde  ne sürülen kimlik krizi c z m önerilerinin genelinin yoğunlaştığı ontolojik sorunlara odaklanması gerektiği görüşünün, bu krize c z m üretebilmesinin önünde paradigmatik kaymanın engel olduğunu düşünmekteyim. Bundan dolayı yöntembilimsel tartışmalar üzerine odaklanılarak bu paradigma kaymasına ve dolayısıyla kamu yönetimi disiplinin asıl araştırma konularının (ontolojik soruları) gün yüzüne c karılabileceği düşünülmektedir. Kamu yönetimiyle ilgili ortaya atılan kuramların genelinde gercekliliğin (ontoloji) c pe atıldığı ve yerine ideolojinin ve siyasal programların

bakışının (epistemoloji) koyulduğu görülmektedir. Elbette ki ontoloji, epistemoloji ve metodoloji bilimsel bir araştırmada birbirinden bütünüyle ayrı düşünölemeyecek kadar iç içe geçmiştir şekildedir (Neuman, 2014a). Ancak asıl sorun bir birliktelikte ontolojinin bütünüyle ilişkiden çıkarılarak, epistemolojinin ontoloji gibi ve metodolojinin epistemoloji gibi ele alınmasıdır.

Sonuç olarak literatürde kamu yönetimi disiplininin kimlik krizine yol açan nedenlerin epistemolojik ya da ontolojik konulara odaklanılarak ve bunları birbirinden ayırt ederek çözülebileceği iddiaları, disiplinin neyi araştırması gerektiğinin netlik kazanması üzerine kuruludur. Ancak ifade edilen paradigma kaymasında metodolojinin de yer almasına karşın, mevcut çözüm önerinde metodoloji, ontolojiden çok daha önemsiz olarak ele alınmaktadır. Daha açık ifadesiyle disiplinin neyi araştırması gerektiğinin üzerinde durulmasının nasıl araştırılması gerektiği konusuna eğilmesinde daha önemli ve kimlik krizine çözüm olacağı düşünülmektedir. Nitekim bu değerlendirmeler disiplinin araştırma nesnesinin bütünüyle “devlet” olması gerektiğini görüşündeki bir yaklaşımın yansımasıdır. Ancak diğer birçok sosyal bilim disiplinde olduğu gibi kamu yönetiminin de multi-disipliner (ortak konuların farklı disiplinler tarafından incelenmesi) bir alanda yer alması, konu/araştırma nesnesi bakımından bir çözüm önerisini güdük bırakmaktadır. Kamu yönetiminin geldiği durum (tarihsel süreçleri) itibariyle sadece devlet olgusu ile ilgilenmesi gereği pozitivist bir mantıkla disiplinleri ayırmaya benzemektedir. Bundan dolayı kamu yönetimi kuramlarının/paradigmalarının yöntemsel anlayışının ne olduğunun ve bu yöntemsel bakış açılarını kazandığı kaynakların neler (hangi disiplin/ler) olduğunun belirlenebilmesi, ontolojik önerilere (araştırma nesnesinin ne olduğu/olması gerektiği) daha net ve gerçekçi yaklaşabilmeyi sağlayacaktır.

Diğer taraftan kamu yönetimi disiplindeki kuram tartışmalarının uzun süredir devam etmesi, disiplinin bir paradigma kayması yaşadığını göstermektedir. Üstelik bu tartışmalar ve yeni ortaya atılan yaklaşımların örgüt bilimleriyle çok yakın ilişkili biçimde ortaya çıkıyor olması disiplinin zaten bir araştırma nesnesinden ziyade birden fazla araştırma nesnesine sahip olduğunu/olacağını göstermektedir. Bu paradigma kaymasında ontolojik sorunlar yerine epistemolojik sorunlara, epistemolojik sorunlar yerine ise metodolojik sorunlara odaklanıldığı öne sürölmektedir (Bayrak, 2018: 192). Dolayısıyla bu kayma durumunun çözümü ontolojik sorunları tek başına ele almakla çözümlmesi pek

mümkün değildir. Bu sorunun çözümü için ilk olarak ontoloji, epistemoloji ve metodoloji birlikte ele alınarak, disiplinin bu alanlarının çerçevesinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu gereklilik üç olguyu birbirinden ayırt etmek anlamında değil, birbirinin yerine geçecek şekilde kullanılmasının öne geçilmesi amacını taşımaktadır. Yani bilim felsefesi tartışmalarının (pozitivizm, post pozitivizm vb.) gerçek anlamda kamu yönetimi disiplinin için tartışılmadığından dolayı bu paradigma kayması yaşanmaktadır. Bu tartışmanın yanı sıra kamu yönetimi disiplinin inter-disipliner ve multi-disiplinli özelliğinden kaynaklı olarak kimlik krizine etkisi de değerlendirilmelidir. Dolayısıyla kamu yönetiminin metodolojik olarak varsayımları ve diğer disiplinlerden yöntembilimsel aktarımının öne sürülen bu paradigmatik kaymaya ve dolayısıyla kimlik krizine yol açtığı öne sürülebilir. Diğer bir ifadeyle disiplinler arasında yöntem bakımından faydalanmanın (kamu yönetimi alanı için örgüt yönetimini baskın olduğu görülmektedir) varlığı, konu bakımından da kamu yönetimini bu disiplinlere doğru kaydırmaktadır. Yani inter-disipliner bir durumdan (yöntem ve yaklaşımlardan faydalanma) multi-disipliner bir duruma (aynı araştırma konularına odaklanma) geçmektedir. Dolayısıyla araştırma nesnesi iddia edildiği gibi “devlet” olgusundan örgüt veya işletme bilimleri konularına bir kayma yaşamaktadır.

Kamu yönetimi disiplini içerisinde tarihsel süreçte kuramsal çalışmaların yerine uygulamalı çalışmaların aldığı görülmektedir. Kuramsal çalışmalardan uygulamalı çalışmalara doğru bu ilerleyiş pozitivizmi yönetim bilimi (kamu yönetimi) için hâkim bir paradigma olarak kalmasına yol açmıştır. Yöntem olarak pozitivizmden kopmuş olarak gözükmese de rağmen Rasyonel Seçim ve Kamu Tercihi gibi okulların istatistiksel modelleriyle desteklenir hale gelmiştir. Bu tarihsel süreçte kamu yönetimi alanında oldukça etkili olan Yeni Kamu Yönetimi düşüncesiyle birlikte yöntem olarak fenomenoloji tercih edilmeye başlanmıştır. Yine bu süreçte ortaya çıkan Yeni Kamu İşletmeciliği akımıyla birlikte ise yöntem olarak metodolojik bireycilik ve yorumsamacılık kullanılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla bu noktada yönetim bilimi yaklaşımları ikiye ayırarak devam etmekte fayda vardır. Bunlar modern ve post-modern şeklindedir. Klasik, Neo-klasik ve Modern okullar “bilginin bilimsel ve evrensel olması için ne gerektiği” sorusu üzerinden yola çıkmaktadırlar. Buna “deney ve gözlemle ortaya konabilir, nicel, ölçülebilir, istatistiki, genellenebilir oluşa evrensel olarak kabul edilir” şeklinde cevap vermektedirler. Nitekim bu cevap pozitivizmin sayıltılarından oluştuğu

görülmektedir. Dolayısıyla sorulan epistemolojik bir soruya metodolojik olarak cevap verilmektedir. Neo-modern olarak da adlandırabileceğimiz yaklaşımlardan (yöntem olarak fenomenoloji ve sonrasında yorumsamacılık) sonrasında ise sorulan bu epistemolojik soru aynı kalmasına karşın verilen cevap “nitel, özel, kesin olmayan, genellenemez, dolayısıyla da evrensel olduğu iddia edilemez” şeklindedir. Dolayısıyla hala metodolojik bir cevap verildiği gözükmemektedir. Post modern kamu yönetimi ile birlikte ise epistemoloji ve metodoloji konumlandırmaları bile oldukça güç hale getiren hem nitel ve hem nicel araştırmaların öne çıktığı bakış açıları gündeme gelmiştir.

Bir disiplinin varlık koşullarını ve nedenlerini ortaya koyabilmek için ontolojik bir zemin (inceleme nesnesi / çalışma alanı) ile ortak anlamda kullanılan kavramlarının olması gerekmektedir. Epistemolojik olarak bu araştırma nesnesinin bilgisi farklı niteliklere sahip olabilir. Metodolojik olarak da farklı yollarla bu bilgi elde edilebilir. Dolayısıyla birbiriyle çok yakın ilişkili olan ontoloji-epistemoloji-metodoloji olgularını birbirinin yerine geçecek şekilde kullanmak araştırma nesnesine ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Sonuç olarak ontolojik alanda araştırılması gereken disiplinin araştırma nesnesi (Devlet mi?, Kamu kurumları mı?, Kamu görevlileri mi? Siyaset mi? vb.) ve çalışma alanı epistemolojik alanda aranmıştır. Epistemolojik alan ise yukarıda ifade edildiği üzere metodolojik alana indirgenmiştir. Dolayısıyla yaşanan bir paradigma kayması (ontoloji-epistemoloji-metodoloji arasındaki yanlış konumlandırma) kimlik krizine neden olmaktadır. Dolayısıyla yöntembilimsel yapılan yanlış konumlandırmaların çözümlenmesi kimlik krizine çözüm sunabileceği düşünülebilir.

ABD kamu yönetimi, Avrupa kamu yönetimi ve Türkiye kamu yönetimlerinin üçünün de farklı nitelikte kimlik krizlerine sahip olduğu görülmüştür. Bu farklılık bu çalışma kapsamında beklenen bir sonucu ve şu ana kadar yapılan araştırmalarda bu farklılıkların temel kaynaklarının kamu yönetiminde paradigma arayışlarının hala devam etmesinden kaynaklı olduğu görülmüştür. Paradigma arayışları ya da kamu yönetiminde kuramın yokluğu tartışmalarının disiplinin kimlik krizine etkisi olduğu ve bu etkinin yöntembilimsel tartışmalarla paralel şekilde ilerlediği düşünmekteydim. Ancak araştırmaların neticesinde kamu yönetimindeki kuram tartışmalarının veya paradigma arayışlarının disiplinin kimlik krizine etkisinin dolaylı olabileceği düşünülmektedir. Nitekim kuram tartışmalarının genellikle epistemoloji üzerinden yürütüldüğü ve çok sınırlı biçimde ontoloji ve yöntem bilimin tartışmalarına yer verdiğini görülmüştür.

Dahası bu kuram tartışmaların en önemli özelliğinin bu tez çalışmanın temel dayanağı olan paradigmatic kaymaya (ontoloji-epistemoloji-metodoloji birbirlerinin yerine kullanılması) yol açtığı sonucu elde edilmiştir. Dolayısıyla kamu yönetiminde kuram tartışmalarının kimlik krizine etkisinde yöntembilimselliği göz ardı edilmesinin yer aldığı tespit edilmiştir. Konuyla ilgili bundan sonraki çalışmalarda da kamu yönetimi alanının özelliklerinin (ya da disiplinin kimliğinin) oluşmasında veya tartışmaların ortaya çıkmasında; “kuram” ve “yöntembilim” konularının etkilerinin belli ölçüde tespit edilmesi hedeflenmektedir. Ön bulgu ve genel tartışma kısmında kuram tartışmalarının kimlik krizine nasıl etki ettiği daha ayrıntılı şekilde ifade edilmektedir.

Ulusal literatürde kimlik krizinin özelliklerinin farklı yönetim geleneklerine sahip ülkelere göre farklılık göstermesinde ulusal kamu yönetimi literatürümüzde aktarmacılığın çok fazla olmasının etkisi görülmektedir. Bu aktarmacılık geleneği özellikle işletme yönetimi, örgüt yönetimi gibi çalışma alanlarının kamu yönetiminde görelilik anlayışına bağlı kalmaksızın kullanılmasından kaynaklandığını düşünmekteyim. Kamu yönetiminin hem inter-disipliner hem multi-disipliner özellik taşımasından dolayı hem konu hem de yöntembilimsel olarak farklı disiplinlerin varsayımlarını kullanmaktadır. Farklı disiplinlerden faydalanmanın fazla düzeyde olması ise araştırma konularının (ontoloji) faydalandığı disiplinlerde çalışılan konulara yönelmesine sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla araştırma nesnelerinin çok farklı disiplinlerde çalışılan çok çeşitli konulara yönelmesine neden olmaktadır. Nitekim kuram tartışmalarında da bu durum açıkça gözükmemektedir. Kamu yönetiminde paradigma arayışları adı altında disiplinin içerisine 1990 sonrası hızlıca giren yaklaşımların genelinde farklı disiplinlerin kuramlarına dayanma durumu söz konusudur. Faydalanılan bu kuramlardan ontolojik olarak araştırma nesnelerinin kamu yönetimi disiplini içerisine çekilmekte, aynı zamanda yöntemsel olarak faydalanmalar ise hem yöntembilim tartışmalarını gündeme getirmekte hem de aynı yöntemin kullanıldığı araştırma konuları kamu yönetimi disiplini içerisine getirmektedir. Bu durum ise kamu yönetiminde kimlik krizini daha fazla derinleştirmektedir. Derinleşen bu kimlik krizini çözmek için ise literatürde bazı çalışmalarda ifade edildiği üzere sadece ontolojiye odaklanmak yeterli değildir. Epistemoloji ve metodoloji de dahil etmek ve bu şekilde krizinin nedenlerini çözümlmek daha doğru bir uygulama olacaktır. Bu noktada ise yukarıda da ifade edildiği üzere paradigmatic kaymanın çözümlenmesi ve metodolojinin olması gerektiği gibi

(epistemoloji yerine değil) kullanılması gerekmektedir. Bu sebepten dolayı literatürdeki çalışmanın nasıl bir seyir halinde olduğunu ve bunların hangi yöntemlerle kendi çalışma alanına ve bu alanlara uyarlanan yöntemlerle çalışılması gerektiği çıkarımlarında bulunulabilecektir.

#### **5.1.1.2. Literatürdeki Benzer Araştırmaların Farkı ve Özgün Konumu**

Bilimsel bir disiplinin gelişimi, bu disiplin kapsamında yapılan araştırmaların nicelikleri ve nitelikleriyle oldukça yakından ilişkisi vardır. Diğer bir ifadeyle bir bilim dalının ülkedeki gelişimini anlayabilmenin ve değerlendirebilmenin en iyi yolu bu alanda yayımlanan çalışmaların incelenmesidir. Disiplinler kendi araştırma konularıyla ilgili olarak yapılan çalışmaların sayısına ve yetkinliğe bağlı olarak gelişme göstermektedir. Bu gelişmeler ise genellikle yapılan çalışmaların yoğunluğuna ve kullandığı yöntemin niteliğe dayanmaktadır. Çeşitli disiplinler kapsamında yapılan çalışmaların nicelik ve nitelik bakımından incelendiği ulusal ve uluslararası nitelikte çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Kamu yönetimi disiplini de bunlardan biridir. Yapılan bu çalışmalarda kamu yönetiminin veya kamu yönetimiyle ilgili olan bir konunun literatürde nasıl ele alındığı üzerinde durulmaktadır. Literatürdeki kamu yönetimiyle ilgili çalışmalara bakıldığında bunların oldukça sık bir araştırma konu başlıklarıyla ve sadece belli bir akademik bilimsel derginin baz alınarak yapıldıkları görülmektedir. Belli bir süreçteki sadece belli bir derginin incelenmesi, ilgili derginin kendi vizyon ve misyonu için yeterli olabilir fakat bir disiplinin gelişim çizgisini görmek ve geleceğe yönelik önerilerle bu disiplinin geleceğini tayin etmek gibi güçlü bir amacın yakınından dahi geçemezler. Maalesef alan yazındaki içerik analiz yapmış olan yayınların içerikleri bu şekildedir. Sadece bir dergiden (Amme İdari veya Türk İdare Dergisi) yola çıkarak kamu yönetimi disiplininin geneli için yorum yapılması elbette ki genellebilirlik açısından sorunludur. Üstelik disiplin hakkında oldukça sınırlı bilgi verebilecek kapasiteleri olabilmektedir. Alanın genelini yansıtmaktan uzak kalmaktadırlar. Dolayısıyla bu akademik çalışmaların çıkarımları da sınırladıkları bölge içerisinde kalmaktadır.

Ancak bu tez çalışması kapsamında bu şekilde bir eleştiriyle karşılaşmak adına ve kamu yönetimi disiplinini geneline ilişkin çıkarımlar yapıp disipline genelledebilmek adına üç farklı ülkeden/bölgeden beşer dergi olmak üzere toplam 15 dergi seçilerek ve 11 yıllık bir süreç göz önüne alınarak incelemeler yapılmıştır. Üstelik yaklaşık 30 farklı

başlık altında bu makalelerin içerikleri analiz edilmesinden dolayı çok daha kapsamlı veriler elde edilmiştir. İçerik analizinin kapsamı ve boyutu açısından özgün niteliktedir.

### 5.1.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamı genel olarak kamu yönetiminde kimlik krizi konusu olmakla birlikte kimlik krizini ele almak için hangi konularında ve hangi boyutlarının dikkat edileceği oldukça önemlidir. Disiplinin kimlik krizi söz konusu olduğundan dolayı bu sorunun çözümü de yine disiplinin araştırma alanında yer almaktadır. Dolayısıyla kamu yönetimi uygulaması veya pratiğiyle ilgili olmayıp araştırma kapsamı kamu yönetimi (özellikle yönetim bilimi) alanındaki akademik çalışmalar baz alınarak yapılmaktadır.

#### 5.1.2.1. Araştırmanın Ana Sorunu ve Sorusu

Bu tez çalışmasının temel sorusu; kamu yönetimi disiplini kimlik krizi tartışmalarında disiplinin yöntembilimsel ve yöntemsel sorunların/tartışmaların etkisi var mı? Araştırmanın bu temel sorusuna ilaveten bir takım alt sorular oluşturulmuştur. Bunlar;

- Disiplinin multi-disipliner ve inter-disipliner konumunun kimlik krizi yaşamasında rolü var mıdır?
- Literatürde önerildiği gibi kimlik krizi, kamu yönetiminin sadece ontolojik bir sorunu olarak ele alınmasıyla çözülebilir mi? Neden şimdiye kadar çözemedi?
- Paradigmatik kayma (ontoloji-epistemoloji-metodoloji) iddiasının çözümlenmesinde metodolojik sorunlar etkili mi?
- Kuramsal tartışmaların ve paradigma arayışlarının kimlik krizine nasıl bir etkisi olmuştur?
- Kamu yönetimindeki kuramların tarihsel gelişimi sürecinde ortaya çıkan yaklaşımların araştırma düşüncesi veya teknikleri hangi yaklaşım (pozitivizm, yorumsamacılık, eleştirel yaklaşım, post-pozitivizm vb.) üzerinde yoğunlaşmaktadır?
- Bu araştırma yaklaşımlarının kullanılması paradigma kayması ve kimlik krizinde etkili mi?



### 5.1.2.2. Araştırmanın Temel Varsayımı ve Hipotezleri

Bu tez çalışmanın temel hipotezi, kamu yönetimi disiplinin yaşamış olduğu kimlik krizinin, kamu yönetimi disipliniyle ilgili yapılan araştırmalarda kullanılan yöntemlerden kaynaklanan bir aktarmacılık sorunu olduğudur. Bu temel hipoteze bağlı olarak alt hipotezler oluşturulmuştur. Bunlar aşağıda sıralanmıştır.

Kamu yönetimi disiplininin kimlik krizi, disiplinin ontolojik sorunlarından ziyade metodolojik olarak eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

- Kimlik krizinin kökeninde diğer disiplinlerden aşırı faydalanma yer almaktadır. Dolayısıyla diğer disiplinlerin fazlaca etkisi altında kalmaktadır.
- Kamu yönetiminin inter-disipliner ve multi-disipliner konumlarının olması kimlik krizi yaşamasında etkili olmuştur. Bu özellikleri aynı zamanda kuram geliştirememesine ve paradigma arayışlarına da yol açmıştır.
- Kamu yönetiminin kapsayıcı bir kuram ve paradigmalarının geliştirilememesinde kamu yönetimiyle ilgili ampirik olarak güçlü ve büyük sorulara/konulara odaklanan çalışmanın azlığı neden olmaktadır.
- Kamu yönetimini siyaset biliminden, örgüt biliminden ve işletme yönetiminden ayırmak imkansızdır. Fakat bu disiplinlerle ortak noktalar kamu yönetiminin asli araştırma konuları değildir.

### 5.1.3. Araştırmanın Metodolojisi

Bu çalışma kapsamında yapılacak olan araştırmanın yöntemi içerik analizi olarak belirlenmiştir. Kamu yönetimi alanında yapılan akademik çalışmaların (makaleler) içerikleri incelenerek, araştırma sorusuna cevaplar aranmaya çalışılmaktadır. Çalışmanın metodoloji kısmını; örnekleme, araştırma tasarımı, verilerin toplanması ve bu verilerin/buğuların değerlendirilmesi şeklinde aşamalardan oluşmaktadır. İncelenecek akademik çalışmaların değerlendirilmesi ve sayısal olarak belirli sınıflar içerisine toplanması niceliksel bir çalışma olacağını göstermektedir. Fakat bu çalışma kapsamında sadece sayısal istatistiklerin toplanması ve yorumlanması üzerinde durulmayacaktır. Kamu yönetimi alanında kimlik krizi ve yöntembilim tartışmalarının irdelenebilmesi için nitel bir çalışmayı da gerekli kılmaktadır. Başka bir ifadeyle; incelenecek olan çalışmaların kullandıkları yöntemlerin tespit edilmesi ve bunların sayısal olarak ifade

edilmesinin yanı sıra, bu çalışmaların epistemolojik ve metodolojik varsayımlarının tespit edilmesi, kamu yönetimi kuramı için katkıları da değerlendirilecektir. Dolayısıyla karma bir araştırma paradigmasından hareket edilmeye çalışılmaktadır.

Hangi bilim dalı, araştırma alanı veya araştırma konusu olursa olsun bunlarla ilgili olarak geniş kapsamlı ve belli sistematik dahilindeki sorgulamaya dayalı literatür taramasının yapılması, araştırılan konunun veya bir bütün olarak disiplinin özünün, içeriğinin ve aşamalarının net ve doğru bir şekilde belirlenebilmesinde oldukça önemlidir. Yapılan literatür taramalarının belli bir amaç dahilinde yapılması ve bunun araştırmanın asıl sorusunu destekleyecek şekilde yapılması ve bunların bilimsel araştırmalarda yazılması, yapılan bu türden çalışmaların hem daha güçlü iddialar üretebilmesine hem de okuyucuları açısından bilimsel araştırmaların temel hususlarının ihmal edilmediğini göstermektedir. Nitekim bu tez çalışması kapsamında da yapılan literatür taramasına dayalı içerik analizleri, konuyla veya disiplinin bütünüyle ilgili olarak yapılan araştırmaların sıralanmasından ziyade bunların birbirleriyle bağlantılarını, temel iddialarını, varsayımlarını ve yöntemsel yaklaşımlarını irdeleme ve bunları karşılaştırma imkânı vermektedir. Böyle bir çalışmadan elde edilen bulguların bir tür bilgi yığını elde etmekten ziyade bilgiyi kullanılabilir bir hale getirmesi bakımından pozitif bir yönü de bulunmaktadır. Dolayısıyla belli bir konuyla ilgili olarak kayda değer ve literatüre ciddi katkısı olabilecek bir çalışma yapabilmek için kapsamlı ve yöntemi doğru belirlenmiş bir literatür ve içerik analizi yapılması oldukça önemlidir.

Kamu yönetimiyle ilgili olarak yazılmış ders kitabı niteliğindeki eserlerde dahi literatür taraması yapılmasının araştırma süreçlerine dahil edilmesi ve bunun kapsamının geniş tutulması gerektiği savunulmaktadır (Bearfield ve Eller, 2007; Justice, 2007). Nitekim araştırmacıların çalıştığı konuyla ilgili olarak kapsamlı ve sistematik literatür taraması yapması ve bunları içeriklerine göre analiz etmesi, araştırmayı yapan/lar için araştırma konusunu ve problemini analiz etmek ve ampirik veriler ortaya çıkarabilmek için etkili ve destekleyici bir teorik ve kavramsal çerçeve sunarken aynı zamanda bu araştırma için belli bir uygulama alanı da yaratmaktadır (Justice 2007: 83). Ayrıca bu türden araştırmaların en önemli katkısı, belli bir konuyla veya disiplinin kendisiyle ilgili olarak uzunca süredir devam etmekte olan tartışmaların net bir biçimde ortaya çıkarılmasını ve bu tartışmaların tarihsel bağlamda nerede ve nasıl geliştiğini ortaya koymaktadır (Bearfield ve Eller, 2007: 62).

### 5.1.3.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Metodoloji kısmının ilk ve oldukça önemli aşaması örnekleme aşamasını oluşturmaktadır. Örneklemenin doğru olarak yapılması, çalışmanın sonuçlarının geçerliliği ve genellenebilirliği açısından önem arz etmektedir. Bundan dolayı araştırma sorusuna en doğru cevabın bulunabileceği ve araştırmanın sınırlılıklarının en az düzeyde kalabileceği bir örnekleme yöntemi benimsenmiştir. İlk olarak yapılmak istenilen çalışmanın akademik makaleler üzerinde odaklanması gerektiği düşünülmüştür. Nitekim bildirilerin veya kitapların birçoğunun (genellikle) kurama veya yöntemibilimine katkıdan ziyade daha çok bilgi vermek veya özel konulara odaklanmak amaçlarını taşıdıkları düşünüldüğü için bilimsel makalelerin incelenmesi gerekli görülmüştür. Araştırmayı sadece makaleler özelinde kısıtlamak, kamu yönetimi alanının bütünü yansıtmayı eleştirisini beraberinde getirebilir. Fakat kuramsal ve metodolojik tartışmaların en net şekilde görülebileceği yerin makaleler olduğu düşünülmüştür. Makaleler üzerinde bir araştırma yapılmasının kararlaştırılmasının devamında hangi makaleler veya dergiler üzerinden bu çalışmanın yürütülmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu noktada ise akademik dergilerin farklı kamu yönetimi yaklaşımlarına sahip ülkelerin dergilerinden seçilmesine karar verilmiştir. Bu dergilerin tümü uluslararası olarak en iyi endekslere sahip dergiler arasında seçilmeye özen gösterilmiştir. Bu amaç doğrultusunda akademik dergilerin bilimsel olarak niteliklerini ölçen çeşitli derecelendirme ve değerlendirme kuruluşlarının (WOS, SCOPUS, SJR vb.) kullanmış oldukları yöntemler incelenmiştir. Bu kuruluşların dergi sıralamalara birbirleriyle oldukça paralel bir niteliğe sahip olduğu görülmüştür. Ancak SJR (Scimago Journal & Country Rank) kuruluşunun dergileri ülkelere göre, alanlarına göre ve konularına göre sıralamasından ve kategorileri ayırmasından dolayı “kamu yönetimi” konusuyla ilgili olarak dergi araması yapılmıştır. Bununla birlikte Amerika ve Avrupa kıtalarındaki ülkelere göre de bir ayırım yapılarak bu dergilerin sıralamasına dikkat edilmiştir. Bu derecelendirme kuruluşunun yayımlamış olduğu SJR (*Scientific Journal Rankings*) puanıyla oluşturulan “Bilimsel Dergi Sıralaması” baz alınarak dergiler seçilmiştir. Dolayısıyla kamu yönetimi konusuyla ilgili olarak derecelendirilen dergilerin seçilmesine özen gösterilmiştir. Hem ABD hem de Avrupa kökenli bu dergilerin tamamı Q1 statüsündedir ve bu dergiler kamu yönetimiyle ilgili tüm akademik dergiler arasında ilk 12 dergi arasındadırlar.

Amerika kökenli şu beş dergi seçilmiştir: *1-Administrative Science Quarterly*, *2-Educational Administration Quarterly*, *3-Journal of Policy Analysis and Management*, *4-Journal of Public Relations Research*, *5-Review of Public Personnel Administration*.

Avrupa kökenli ise şu beş dergi seçilmiştir: *1-Governance*, *2-Journal of European Public Policy*, *3-Journal of Public Administration Research and Theory*, *4-Public Administration Review*, *5-Public Management Review*.

Türkiye’den incelemek amacıyla dergi seçiminde, yukarıda adı geçen derecelendirme kuruluşlarının değerlendirmeleri kullanılamamıştır. Nitekim ulusal düzeyde kamu yönetimi alanı özelinde yayın yapan ve bu derecelendirme kuruluşları tarafından derecelendirilen tek dergi (Amme İdaresi Dergisi) bulunmaktadır. Dolayısıyla bu derginin dışında seçilen diğer dört derginin seçiminde ulusal düzeyde kamu yönetimi araştırmacılarının en çok rağbet gösterdiği ve en çok atıf gösterilen dergiler arasında seçilmeye özen gösterilmiştir. Bu dergilerin bütünüyle kamu yönetimi alanı özelinde yayınları kabul ettiği söylenemez. Ancak önemli düzeyde kamu yönetimi alanına yer verdiğinin görülmesinden dolayı analiz kapsamına dahil edilmişlerdir. Ülkemizde kamu yönetimi alanındaki araştırmacıların İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri, Siyasal Bilgiler Fakülteleri ve Sosyal Bilimler Enstitüleri dergilerinde de yayınlar yaptığı görülmektedir. Ancak bu dergilerin kapsamlarının oldukça geniş olmasından ve çok farklı alanlardan gelen araştırmaları yayımlamalarından dolayı kamu yönetimi disiplinine özgü çıkarımlar yapabilmek amacıyla kullanılması çok uygun görülmemiştir. Bu gerekçelere bağlı olarak ulusal düzeyde yayın yapan şu dergiler araştırma kapsamına alınmıştır: *1-Amme İdaresi Dergisi*, *2-Ankara SBF dergisi*, *3-ODTÜ Gelişme Dergisi*, *4-Mülkiye Dergisi*, *5-Türk İdare Dergisi*.

ABD merkezli, Avrupa merkezli ve ulusal kaynaklı beşer derginin kamu yönetimi disiplinin gelişimini, disiplin içerisindeki kuramsal ve metodolojik tartışmaları bütünüyle kapsamayacağı bir kesinliktir. Fakat seçilen bu dergilerde kamu yönetimi alanındaki önemli tartışma konularının ve yöntemsel çeşitliliğin fazla olmasından dolayı, disiplin tartışmalarını yansıtabileceği savunulabilir. Seçilen bu dergilerde kamu yönetimiyle ilgili olanların taranabilmesi ve kuram tartışmalarının gelişiminin metodoloji tartışmalarıyla birlikte ele alınabilmesi için bu dergilerin geriye dönük olarak 11 yıllık makaleleri (2010-2021) içeriklerinin analiz edilmesine karar verilmiştir.

### 5.1.3.2. Araştırmanın Tasarımı

Araştırma metodolojisinin ikinci kısmı araştırma tasarımının yapılmasıdır. Araştırmanın asıl uygulamasının yapılacağı kısım olan bu aşamada; araştırmaya konu olan makalelerin içerik analizinin nasıl yapılması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Araştırma sorusuna cevap arayacak bir şekilde; incelenecek olan makalelere çeşitli sorular yöneltilerek bu makalelerin bu sorulara verdiği cevaplar elde edilmeye çalışılmıştır. İlk olarak “bu çalışmanın kuramsal temeli nedir?” sorusu üzerinden çalışmaların benimsemiş olduğu yaklaşımın kamu yönetimi disiplini tartışmalarında hangi noktada olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla bu kısımda üzerinde çalışılan makalelere ontolojik ve epistemolojik olarak çeşitli sorularda yöneltililecektir. Dolayısıyla “araştırmanın nesnesi ve nedeni” sorularına cevaplar aranacaktır. İkinci olarak çalışmaların kuramsal temelini olmaması (bilinçli ya da bilinçsiz) durumunda araştırmanın ontolojik, epistemolojik ve metodolojik varsayımlarını yönlendiren şeyin ne olduğu tespit edilmeye çalışılmaktadır. Bunu tespit edebilmek için ise incelenecek makalelerin yöntemsel yaklaşımlardan hangisine sahip olduğu (pozitivist, yorumsayıcı, eleştirel, post pozitivist, post modernist) tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Bunun devamında çalışmaların yöntemsel olarak ne durumda olduğunun tespit edilebilmesi ve bu durumun disiplinin kimlik krizi üzerindeki etkisine bakabilmek için metodolojik yaklaşımları değerlendirilmektedir. Bunu yaparken literatürde sayıca oldukça fazla olan araştırmaların (Üsdiken ve Pasadeos, 1992a, 1993; Üsdiken, Selekler ve Çetin, 1998; Özen, 2000; Üsdiken ve Erden, 2002; Sağlam Arı ve diğ., 2009a; Köseoğlu ve Demirkol Duyar, 2017; Hendren, Luo ve Pandey, 2018; Ospina, Esteve ve Lee, 2018) tekniklerinden faydalanılmıştır. Metodolojik olarak değerlendirilmesi aşamasında; ilk olarak araştırmaların nesnelci (pozitivist, ampirisist) mi yoksa öznelci bir bakış açısına sahip olduğu araştırılacaktır. İkinci olarak araştırmaların temel amaçlarının betimlemek mi yoksa açıklamak mı olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü olarak araştırmaların kuramsal katkıları değerlendirerek; amaçlarının kurama katkı sağlamak mı yoksa güncel sorunlara çözüm üretmek mi olduğu tespit edilmeye çalışılmaktadır. Dördüncü olarak ise tümünden gelimci mi yoksa tümevarımcı mı bir yaklaşımla hareket edildiği tespit edilmeye çalışılmaktadır. Beşinci olarak araştırmaların ele aldıkları konuyu evrensel mi bölgesel mi ele aldıklarına bakılmaktadır. Bununla birlikte araştırmaların

hangi düzeyde (mikro, meso, makro) yapıldıkları tespit edilmeye çalışılmaktadır. Altıncı olarak araştırmaların ele aldıkları konularda doğrudan aktarım mı yaptığı yoksa kültürel göreliliği mi dikkate aldığı tespit edilmeye çalışılmaktadır. Yedinci olarak araştırılan konuyla ilgili olarak hangi veri toplama yöntemi benimsedikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Sekizinci olarak elde edilen bulguların değerlendirilmesinde hangi yöntemin (nicel/nitel/karma) kullanıldığı belirlenmeye çalışılmaktadır. Ayrıca yapılacak içerik analizinde araştırılabilecek diğer önemli konular aşağıda Ekler halinde sunulmuştur.

Ayrıca üzerinde inceleme yapılan makalelerin konuları genel hatlarıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Bu konulardan yola çıkarak kamu yönetimi disiplinin araştırma nesnesi bakımından zaman içerisinde nasıl değişim geçirdiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylelikle kamu yönetimi disiplindeki “kimlik krizinin” gerçekten meydana gelip gelmediği araştırılmaktadır. Eğer böyle bir durum mevcut ise hangi yıllarda hangi önemli kırılma noktasında bu kimlik krizinin ortaya çıktığı tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Metodoloji kısmında şimdiye kadar yapılması planlananlar bu çalışmanın uygulama kısmının ilk adımını oluşturmaktadır. Nitekim bu ilk adımda akademik çalışmaların yöntembilimsel değerlendirilmesi disiplinin yöntem kullanma konusunda nerede olduğunu tespit etmemizi sağlayacaktır. Bu ilk araştırma sonucunda elde edilen verilerin tümü MAXQDA bilgisayar programı vasıtasıyla nitel veri analizine tabi tutularak; çalışmanın temel tezleri bu şekilde sınanmaya çalışılacaktır. Ayrıca bu program vasıtasıyla kamu yönetimi araştırmalarının son 11 yıllık dönemde önem verdiği anahtar kelimelerden tespit edebilecektir. Nitekim bu sonuç disiplinin araştırma nesnesi arayışının (Güler, 1994) ne konumda olduğunu gösterebilecektir. Ayrıca yöntembilimsel ve kuramsal yaklaşımlar da tasnif edilebilecek ve karşılaştırılabilecektir.

Bu çalışma kapsamında yapılması planlanan bir diğer görgül araştırma yine incelenecek olan bu çalışmalardan yola çıkarak yapılacaktır. Bu araştırma çok aşamalı ve birden fazla analizi içeren bir araştırma dizisini içermektedir. En çok atıf alan makaleler, bu makalelerin en çok kaynak gösterdiği eserler, en çok kaynak gösterilen eserlerin seçilen makaleler özelindeki ağbağları analizlerden bir kısmıdır. Diğer taraftan en çok atıf verilen yazarlar, yazarların ülkesi, dergiler gibi bir dizi analiz daha yapılmaktadır. Atıf analizlerine ilişki olarak yapılan işlemler aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir.

İnceleme kapsamına alınan bu eserlerin kullanmış olduğu yöntemler ya da dayandığı kuramlar kadar; eserlerde yapılmış olan atıflarda büyük öneme sahiptir. Dolayısıyla incelenen eserlerin tümünde hangi eserlere daha fazla atıf yapıldığı araştırılacaktır. Bu amaç doğrultusunda incelenen her bir makalenin kaynakçasının toplu şekilde analiz edilmesi pek de mümkün gözükmemektedir. Nitekim toplamda içerik analiz yapılan toplam 5773 makalenin kaynakçalarının tümünün analiz edilmesi oldukça güç bir durum oluşturmaktadır. Bunda dolayı analiz kapsamına dahil edilen 15 derginin bu çalışmada kapsamında incelenen makaleleri arasında her bir derginin en çok atfı alan 5'er makalesi seçilmiştir. Bu seçim sürecinde WOS ve Google Scholar veri tabanlarındaki atıf istatistikleri göz önünde bulundurulmuştur. 5773 makale arasında en çok atıf alanları seçmek yerine her bir dergiden en çok atıf alanlar seçilerek dergiler arasında ve bölgeler arasında karşılaştırma yapma olanağı elde edilmek istenmiştir. Nitekim böyle bir seçim yapılması durumunda Türkiye'den hiçbir derginin makalesi analiz kapsamına giremeyecekti. Üstelik dergiler arasında dengeli bir dağılım da oluşturulamayacaktı. Bundan dolayı her dergiden makaleler seçilmiştir. Seçilen bu 75 makale üzerinde ilk başta yapılan içerik analizi tekrardan yapılmıştır. Böylelikle her bir derginin en çok atıf alan makalelerinin dergilerdeki diğer makaleleri göre nasıl bir pozisyonda olduğu tespit edilmektedir. Daha açık ifadesiyle her bir derginin içerik analizi sonuçları en çok atıf alan makalelerinin içerik analiziyle karşılaştırılarak bir durum tespiti yapılmaktadır. Bu işlemin devamında seçilen 75 makalenin kaynakçalarında yer alan her bir eser üzerinden bir analiz yapılmaktadır. Uygulama kapsamında yapılacak olan bu ikinci uygulamanın ilk uygulamada olduğu gibi betimsel çalışmanın ötesine geçebilmek amacıyla; en çok atıf alan eserlerin kendi aralarındaki atıf ağ bağlarının analiz edilmesi yöntemi uygulanmaktadır. Bu uygulama kapsamında ilk olarak en çok atıf alan eserlerin kaç eserde birlikte atıf aldığı tespit edilerek bunlar UCINET programıyla analiz edilecektir. Böylelikle alanda oldukça önemli yere sahip olan dergilerdeki makalelerin önem verdiği kuram/yöntem/konu başlıkları ikili-üçlü-dörtlü veya daha fazla ilişkilerden hangisine sahip olduğu araştırılmaktadır. Böylelikle aslında araştırmaların hangi yöntemi daha fazla tercih ettiği ve bunları hangi konularla ilişkilendirdiği ortaya konulmaktadır. Ayrıca bu incelemeyle disiplinde önemli görülen yöntemler, kuramlar ve konular ayrıntılı olarak analiz edilmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimine ve araştırma nesnesi olması gerektiği öne sürülen devlete bakış açılarının nasıl değiştiği araştırılmaktadır.

Bu analiz kapsamındaki 75 makalenin kaynakçasında yer alan yaklaşık 6.000'den fazla eser, bu tez çalışması kapsamında tek tek diğer eserlerde ortak olarak kullanılıp kullanılmadığı excel dosyası üzerinde analiz edilmiş ve 15 dergiden seçilen 75 makaledeki kaynakçalarda yer alan eserlerden 220 tanesi en az iki makalede ortak biçimde kullanılmıştır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular bir matris oluşturularak yukarıda ifade edilen UCINET ve bu program içerisinde yer alan bir yama program olan NETDRAW yardımıyla ağbağlar analizi yapılmıştır. Bu ağbağlarda oluşan farklı kümelenmeler ve ağbağlara katılmayan dergiler tespit edilmiştir.

Atıf ağbağlarının analiz edilmesi sürecinde ulusal yayınlarında bu analize dahil edilmesi amacıyla kapsam daraltılarak 75 makale üzerinde ve 6 bin kaynak eser üzerinde bir inceleme yapılmıştır. Fakat daha geniş bir açıdan bu atıf ağbağlarına bakabilmek amacıyla Amerika ve Avrupa kökenleri dergiler özelinde yine son 11 yıllık dönemdeki makalelerin kaynakçıları, Web of Science (WOS) veri tabanından elde edilen bulgular ile analize tabi tutulmuştur. WOS veri tabanında her bir makalenin kaynakçasında yer alan eserlerin, yazarların ve bunların dergilerinin sistematik bir şekilde kodlanmasından dolayı analiz edilmesi ilk analize göre oldukça kolay olmaktadır. Bu analizi yapabilmek amacıyla Hollanda'da bulunan Leiden Üniversitesinde görevli iki araştırmacının (Nees Jan van Eck ve Ludo Waltman) geliştirmiş olduğu ve WOS veri tabanındaki kodlamaları çözümleyebilen programlardan faydalanılmıştır (Van Eck ve Waltman, 2007). Bu programlar vasıtasıyla WOS veri tabanından içerik analizine tabi tutulan makalelerin tümü arasındaki atıf ağbağları, anahtar kelime ağbağları, yazar ağbağları ortaya konulmuştur. Böylelikle kamu yönetimi disiplinde hangi dergilerin, hangi yazarların ve hangi anahtar kelimelerin ön planı çıktığı belirlenmiş ve bu ön plana çıkan kişi veya durumların hangi kişi veya durumlarla ortaklaşa gerçekleştiği analiz edilmiştir. Bu analizlere bibliyometrik analiz yöntemi de denilmektedir. Burada iki ana boyutta ve bunlarında altında beşer alt boyutlu yöntemle incelenmiştir. İlk olarak atıflar üzerinden bir analiz yapılarak bunlar; belge, kaynak, yazar, üniversite ve ülke alt boyutlarıyla analiz edilmiştir. İkinci olarak Bibliyometrik eşleme yapıların yine bunlar belge, kaynak, yazar, üniversite ve ülke alt boyutlarında analiz edilmiştir.

Ağbağların ortaya konulmasından sonra ise bu ağbağlarda merkezi konumda yer alan (en çok eserde birlikte bulunan) yani kaynak gösterilen eserler bu çalışma kapsamında uygulanan içerik analizi kriterlerine göre analiz edilmiştir. Ayrıca bu



kriterlere ek en çok kaynak gösterilen eserler şu dört başlık altında (Üsdiken ve Pasadeos, 1992a) analiz edilecektir. Bunlar; 1.Dönem: Disiplinin gelişim aşamalarından hangi dönemki eserlere yapılmıştır. 2. Konu: Hangi konular üzerinde daha fazla durulmaktadır? Bunu incelemek için atıf yapılan eserlerin hangi konulara eğildiği tespit edilebilir. 3. Yazının Niteliği: Alanı, Yöntemi, Kavramsal/Görgül niteliği. 4. Yazarın Niteliği: Unvanı, Alandaki konumu, Yazarın ilgi alanı şeklindedir.

Yapılan analizleri kısaca özetlemek gerekirse, ilk olarak seçilen 15 dergiden son 11 yıllık dönemdeki 5773 makale 36 kritere (Ek-1) göre içerik analizine tabi tutulmuştur. İkinci aşamada bu dergilerden her birinden en çok atıf alan beşer makale tekrardan bu kriterlere göre analiz edilmiştir. Üçüncü aşamada İkinci aşamada analiz edilen makalelerin kaynakçaları analiz edilerek bu makalelerin ve kaynakçalarının arasındaki ağbağlar ortaya konulmuştur. Dördüncü aşamada ise kamu yönetimi alanındaki en iyi on dergi (Amerika ve Avrupa kökenliler) üzerinden bu dergilerdeki makalelerin seçilen zaman dilimindeki (son 11 yıl) kaynakçaları arasındaki ağbağlar (eser, yazar, dergi) her bir dergi özelinde, kıta özelinde ve bütün olarak analiz edilmiştir. Beşinci aşamada ise üçüncü ve dördüncü aşamada ortaya çıkan ve en çok kaynak gösterildiği belirlenen eserlerin içeriklerinin yeniden analiz edilmesi işlemleri yapılmaktadır. Dolayısıyla içerik analiz yöntemi üç aşamada da sürekli kullanılarak her aşamada karşılaştırmalar yapılabilmesine olanak sağlanmaktadır. Ancak ilk içerik analizinden sonraki süreçte yapılan analizlerde sonuçlar ayrıntılı şekilde tablolar halinde verilmemiştir. Bu makalelerin temel özellikleri ve kimlik krizine konusundaki yeri ifade edilmiştir.

#### **5.1.3.3 Araştırma Yöntemlerinin ve Veri Analizi Tekniklerinin Kavramsal Değerlendirmesi**

Bu çalışma kapsamında yapılan analizler ve sonuçlarıyla ilgili bilgi vermeden önce; çalışma kapsamında uygulanacak araştırma yöntemi ve toplanan verilerin analiz yöntemleri hakkında bilgi vermekte fayda bulunmaktadır. Nitekim uygulanan yöntemlerin sınırlarının ve sınırlılıklarının belirlenmiş olması, yapılan araştırmadan elde edilecek bulguların genelleştirilebilmesinde ve kapsamlı olarak uygulanabilmesinde önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu tez çalışması kapsamında uygulanacak yöntemlerin ve veri analiz tekniklerinin tanımlanması gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmaktadır. Uygulanan bu yöntemin içerik analizi ile

oldukça yakın bir görünümü olmasından dolayı bu iki yöntemin veya veri analiz tekniğinin doğru şekilde ifade edilmesinde fayda bulunmaktadır. Ancak literatürdeki birçok çalışma araştırma yöntemini kavramsal olarak ifade etmekten kaçınarak doğrudan süreçleri ele almaktadırlar (Yılmaz, 2021: 1459).

İçerik analizi, belirli bir konuyla ilgili olan materyallerin, dokümanların ve uygulamaların niteliklerinin ve niceliksel dağılımlarının belirli bir sistem dahilinde incelenmesi ve değerlendirilmesini ifade etmektedir (Scriven, 1981: 31). Dolayısıyla içerik analizi bir tür araştırma sentezi niteliğindedir. Nitekim araştırılan veya üzerinde durulan konunun yaygınlaştırılması ya da bir bütün olan disiplin kapsamında yapılan araştırmalarının pozisyonunun belirlenmesi, oldukça önemli bir sentezleme sürecini oluşturmaktadır. Bu türden analizler gelecekteki araştırmalara, politikalara, uygulamalara, kuramsal bilgilere ve bilimsel varsayımlara yön vermesi bakımında oldukça önemli roller üstlenmektedirler (Suri ve Clarke, 2009: 399). İçerik analiziyle ilgili olarak literatürde çok çeşitli ve oldukça farklı üsluplarla ifade edilen tanımlamalar olmakla birlikte, içerik analiziyle ilgili genel bir tanım “yazılı materyallerin sistematik bir şekilde incelenerek belirli ölçütlerle gruplanıp, bilginin yaygınlaştırılması ve gelecek araştırmalara yol göstermesi için derlenen bilimsel bir yöntemdir” şeklinde yapılabilmektedir (Dinçer, 2018: 183).

İçerik analizi, literatürde kimi çalışmalarda (Çiltaş, Güler ve Sözbilir, 2012; Çalık ve Sözbilir, 2014; Yücel-Toy, 2015; S. Yalçın, 2016; Bağ ve Çalık, 2017; Ültay ve Aydın, 2017) bir tür araştırma yöntemi olarak ele alınırken; kimi çalışmalarda (Erdem, 2011; Selçuk ve diğ., 2014; H. Doğan ve Tok, 2018) ise bir tür veri analiz yöntemi olarak ele alınmaktadır. Dolayısıyla literatürde içerik analizi yönteminin bir yöntem mi yoksa veri analizi mi olduğu konusu tartışmalıdır. Ancak literatürdeki genel kabul gören eserlere (Cohen, Manion ve Morrison, 2007; Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012; Silverman, 2014) göre içerik analizi, bir tür veri analiz yöntemi olarak ele alınmaktadır. Bu çalışmalara göre içerik analizi belirli temalar, gruplar, kategoriler ve kriterler dahilinde nicel veya nitel verilerin kodlanmasını ifade etmektedir. Dolayısıyla içerik analizi hem verilerin toplanması hem de analiz süreçlerini tanımlayacak şekilde ifade edilmektedir. Bu eserlerdeki içerik analizi tanımlaması, bu çalışmanın ilerleyen aşamasında ifade edilen bibliyometrik analize oldukça benzer şekilde yapılmaktadır. Bunlara göre içerik analizi,

belli grup ve alt gruplar oluşturarak belirlenen metin veya metinlerdeki bu gruplara uygun olarak örneklerin sayılarını saymayı ifade etmektedir (Silverman, 2014: 116).

Literatürde içerik analizi tekniğinin hem bir tür araştırma yöntemi hem de bir tür veri analiz tekniği olarak kullanılmaktadır. İçerik analizi; meta sentez, meta analiz veya betimsel içerik analizi yaklaşımlardan birini içeren bir yöntem olarak değil, sadece veri analizi tekniği olarak ele alındığında ve kullanıldığı durumlarda araştırmaların yöntemini olarak içerik analizi kavramının kullanılması karmaşaya yol açmaktadır. Dolayısıyla içerik analizinin veri analizi tekniği olarak ele alınması durumunda bunun bir araştırma yöntemi olarak da ifade edilmemesi gerekmektedir (Dinçer, 2018: 183).

Genel olarak içerik analizinin uygulamasında eğer incelenen dokümanlarımda belli bir konunun, yöntemin, analiz türünün veya ortak gözlemlenen değişkenlerin sistematik olarak incelenerek frekanslarının ortaya konulması, içerik analizinin yöntem olması ziyade analiz tekniği olmasıyla ilgilidir. Diğer taraftan içerik analizinin bir yöntem olarak kabul edilebilmesi için incelenecek metinlerde, sesli kayıtlarda veya dokümanlarda yine belirli bir sistematik dahilinde konunun özünün, asıl hedeflerin ve genel çıkarımların incelenip, bunların sayısal olarak sınıflandırılıp bunlara bağlı olarak çıkarımların yapılmasıyla ilgilidir (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 22). Dolayısıyla sadece veri toplamak ve bunları kategorileri ayırmanın ötesinde belli bir amaç dahilinde yorumlanmasını da ifade etmektedir (A. Yıldırım ve Şimşek, 2011).

İçerik analizinin bir yöntem veya veri analiz tekniği olarak yerinin belirsizliğinde aslında belli bir tekniğe fazla odaklanmanın onu daha büyük bir konuma getirmesiyle ilgilidir. Dolayısıyla içerik analizi bir yöntem olarak kabul etmekten ziyade bir veri analiz tekniği olarak ele almakta fayda vardır. Nitekim içerik analizini bir yöntem olarak ele alan eserlerde genellikle sistematik derleme ya da meta analiz yöntemleri uygulanmakta fakat bu kavramlar yerine içerik analizi tekniği vurgulanmaktadır. Oysa ki literatürdeki çalışmalarda genellikle geleneksel veya sistematik derleme yöntemlerinden biri uygulanmakta ve uygulama sürecinde içerik analizi yapılmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında bibliyometrik analiz yapılmakla birlikte bu yöntemin uygulanması bakımında sistematik derleme yöntemiyle çok fazla benzerliği bulunmaktadır. Ancak bibliyometri yöntemi ve sistematik derleme (içerik analizi tekniğinin uygulandığı) ayrı birer yöntemdir. Birbirleri yerine kullanılamamakta ancak

tamamlayıcı nitelikte olmaktadır. Sistematiik derleme olgusu en temelde belli bir soruyu yanıtlatmak veya sorunu tanımlamak amacıyla ilgili tüm çalışmaları değerlendirip sentezlemeye çalışan ve bunu yaparken sistematiik olarak uygulanan tekniklere sıkı sıkıya bağlılığı önemseyen bir araştırma yöntemidir (Petticrew ve Roberts, 2006: 10). Dolayısıyla bu çalışma kapsamında kamu yönteminin kimlik krizi olgusunu tanımlamak amacıyla, olabilecek tüm mevcut araştırma kanıtları değerlendirilmekte ve bunların yorumlanması yapılmaktadır. Bu yönüyle sistematiik derleme bir literatür taraması tekniğidir ve tek bir ana soruyla ilgili literatürün özetidir (Glasziou ve diğ., 2001: 1). Bu sorunu tanımlamak ve çözümlemek için tüm verilerin tanımlanmasını, değerlendirilmesi, tasnif edilmesini ve sentezlenmesini kapsamaktadır (Bettany-Saltikov, 2010: 47).

Görüleceği üzere bu iki yöntem/teknik birleriyle iç içe geçmiştir ve birbirlerinden ayır etmesi oldukça güç bir durumdadırlar. Dolayısıyla bunlar arasındaki ayrımlara kavramsal olarak çok fazla odaklanmak yerine yöntemlerin doğru ve amaca uygun biçimde kullanılması daha faydalıdır. Diğer taraftan bu tez çalışması kapsamında bibliyometri yöntemi ve bibliyometrik analizler uygulanmaktadır. Araştırılan konunun kapsamlı şekilde incelenmesi ve karşılaştırmalı analizlerin yapılabilmesi için bu yöntem daha uygundur. Üstelik diğer yöntemlere göre daha objektif olduğu ve elde edilen bulguların nesnel biçimde değerlendirmeye olanak sağladığı öne sürülebilir. Bu sonuçlara dayalı olarak ise çok çeşitli değerlendirmeler ve yorumlar yapılabilmektedir.

Bibliyometri kavramı ilk kez Hulme tarafından 1922 yılında kullanıldığı bilinmekte ve belgelerin sayılması yoluyla bilimsel araştırma süreçlerinin tanımlanması ve yönlendirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Pritchard, 1969: 348). Bu yöntemin öncüsü sayılan Pritchard (1969: 349) bu yöntemi, matematiğin ve istatistiksel yöntemlerin kitaplara ve iletişim araçlarına uygulanması olarak ifade etmektedir. Bu yöntemi kullanarak yapıldığı bilinen ilk çalışma ise Campbell (1896) tarafından yapılan “*Theory of the National and International Bibliography*” başlıklı çalışma olduğu kabul edilmektedir. Bu çalışmada incelenen eserlerin konu dağılımları istatistiksel bir analiz yöntemiyle yapılmıştır (Sengupta, 1992: 75). Günümüzde de bu yöntem, bilimsel yayınların içerik analizi gibi teknikler kullanarak incelenmesi sonucunda ve nicel ölçümlerle değerlendirilmesini içermektedir. Bu yönüyle bibliyometri, araştırılan konularını, sorularını, sorunlarını ya da genel olarak bilimsel bir disiplinin mevcut

yapısını (aynı zamanda tarihsel ilerleyişi) içeren niteliksel yönlerin nicel ölçümlerine dayanmaktadır (Rehn ve diğ., 2014: 1).

Bu yöntem genel olarak incelenen eserlerin; yazar, konu, yöntem, kurum, ülke, kaynak, kaynak gösterilen (atıf yapılan) yazar/lar-eserler-dergiler, yayın bilgisi, gibi belirli özelliklerinin istatistiksel olarak değerlendirilmesi ve nicel olarak analiz edilmesi şeklinde uygulanmaktadır. Bu yöntem kullanılarak elde edilen bibliyometrik verilerden yola çıkılarak incelenen alanın veya disiplinin kendi içerisinde süreçlerin nasıl gerçekleştiği belirlenmekte ve disiplinin genel yapısı ortaya konulabilmektedir (U. Al ve Tonta, 2004: 19; U. Al, 2008: 18; U. Al ve Doğan, 2012; Umut-Zan, 2012: 15). Ayrıca bu incelenene başlıkla altında sadece istatistiksel verilerin ve analizlerin yapılmasının ötesinde iş birliği ve ağların ortaya konulması da hedeflenmektedir (Ukşul, 2016: 13). Bu sonuçlardan da yola çıkılarak belirli bir disiplin, konu alanı, dergi, ülke veya kuruma yönelik çıkarımlar yapılabilmesi amaçlanmaktadır (H. Yalçın ve Esen, 2016: 101). Bibliyometrik çalışmalarda, incelenen konu alanı veya disiplin özelinde ekoller, kurumlar veya ülkeler arasında da karşılaştırmalar yapılabilmektedir (U. Al, 2008: 19). Nitekim nicel verilerin ön plana çıkarılması çok çeşitli ve düzeyli analizleri mümkün kılmaktadır.

Bibliyometri yöntemi temelde “tanımlayıcı” ve “değerlendirici” olarak iki ana yöntemle uygulanabilmektedir. Tanımlayıcı bibliyometrik analizlerde incelenen eserlerin konularının sayısal dağılımı, yazar sayıları, ülkelerdeki araştırmacıların verimlilikleri gibi konular incelenmektedir. Değerlendirici bibliyometrik analizlerde ise incelenen eserlerdeki kullanılan kaynaklar (referanslar/atıflar) değerlendirilmektedir (Sengupta, 1992: 77; Hertzal, 2003: 295). Ayrıca bu yöntemlerin uygulanmasına yönelik olarak çok çeşitli kurallar dizisi de oluşturulmuştur. Bunlar “Bradford Yasası, Lotka Yasası, Zipf Yasası, Price Yasası, Erdős Numarası, Pareto Yasası” olarak ifade edilmektedirler. Yukarıda da ifade edildiği üzere bibliyometrik analiz yöntemleri derleme yöntemlerinin yerine geçmemekte, fakat bunları destekleyici nitelikleri olmaktadır. Araştırma alanı veya disiplin hakkında önemli bilgiler ve çıkarımlar ortaya koymaktadır. Bu yöntem kendi başına kullanılarak bir araştırma yapılabildiği gibi sistematik literatür araştırmaların kullanılmak üzere destekleyici veriler ve bilgiler de sunabilmektedir (Zupic ve Cater, 2015: 436). Dolayısıyla bu tez çalışması kapsamında sistematik bir derleme ve içerik analizi yapılmasının yanında bibliyometrik analizler de yapılmaktadır.

Bibliyometrik analiz tekniklerinden biri olan değerlendirici analiz tekniği, literatürde genellikle özel bir isimle “atıf analiz” olarak anılmaktadır (Zupic ve Cater, 2015: 431). Bununla birlikte ortak yazar, ortak anahtar kelime, ortak araştırmacı kurumu veya ülkesi gibi çok çeşitli bibliyometrik analizler de yapılmaktadır. Bu türden analizler için çok çeşitli programlar kullanılabilmektedir. Bunlardan bazıları şu şekildedir: Citespace, HistCite, SciMAT, Gephi, Sci tool, Microsoft Academic Search, Jigsaw, Carrotssearch, Power Grid Analysis, Action Science Explorer (iOpener), VOSwiver. Bu tez çalışması kapsamında toplanan verilerden elde edilen bulguların elverişli olduğu durumlarda tüm veriler analiz edilmektedir. Her bir analiz kapsamında uygulanan analiz tekniği ile ilgili olarak değerlendirmeler ilgili başlıklar altında yapılmaktadır.

## 5.2. ARAŞTIRMANIN UYGULANMASI VE ANALİZ SONUÇLARI

Bu bölümde yukarıda belli bir sistematik içerisinde sıralanan ve birbirini takip eden bibliyometrik analizlerin süreçleri ve bunlardan elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Yapılan analizlerin her birinin nedenleri ve analiz sonuçları ayrıntılı olarak ifade edilmekte ve bunlar tablo ve şekiller vasıtasıyla görselleştirilmektedir.

İçerik analizi kapsamına alınan toplam 5573 makale konu, yöntem ve içerikleri bakımından 36 farklı kritere göre analiz edilmiştir. İncelenen makalelerdeki konular, yöntemsel varsayımlar, uyguladıkları yöntemler ve önemli bibliyometrik veriler analiz edilmiştir. Aşağıdaki bu 36 kritere göre yapılan analizlerin her biri tek tek ele alınmıştır. Her bir kritere göre her bir dergi ayrı ayrı incelenmiştir. Ayrıca dergilerin seçildiği üç ana bölgenin de karşılaştırılabilmesi için bu bölgelerdeki beşer derginin toplam verileri de karşılaştırmalı olarak sunulmaktadır. Sistematik derleme, içerik analizi ve bibliyometrik analizlerin kullanıldığı bu çalışmada belirlenen 36 kriter 5 kategoriye ayrılmış ve bu şekilde analizler yapılmıştır. İlk kategoride “Ne?” sorusuna cevap aramak amacıyla araştırmaların konuları analiz edilmiştir. İkinci kategoride “Neden?” sorusuna cevap aramak için araştırmaların yöntembilimsel varsayımları incelenmiştir. Üçüncü ve dördüncü kategorilerde “Nasıl?” sorusuna cevaplar aranmak için veri toplama ve veri analiz yöntemleri analiz edilmiştir. Beşinci kategoride ise bibliyometrik analizler ve ağbağ analizleri yapılarak “Ne, Neden ve Nasıl” sorularına yönelik elde edilen bulgular ve cevaplar için destekleyici bulgular araştırılmış ve içsel tutarlılığın sağlanması hedeflenmiştir. Böylelikle yapılan araştırmalarda “Ne? Neden? ve Nasıl?” sorularının

cevapları aranarak bilimsel olarak kamu yönetimi alanındaki yönelimler tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna bağlı olarak kamu yönetimi alanındaki eserlerin ontolojik, epistemolojik ve metodolojik varsayımları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma tasarımı kapsamında oluşturulan bu değerlendirme ölçütleri literatürdeki çeşitli çalışmalardan faydalanılarak oluşturulmuştur ve bunların objektif biçimde araştırılması hedeflenmiştir. İnceleme kapsamına alınan her bir makale tek tek okunup aşağıda tablolar hâlinde verilen kriterlere göre analizleri yapılmıştır. Makalelerin tümünün okunması ve analiz süreçleri bu çalışmanın en uzun zaman alan ve titizlikle üzerinde durulan aşamasını oluşturmaktadır. Bu aşamada her bir makale okunmakla birlikte bazen her kriter altındaki uygun niteliğini belirlemek amacıyla defalarca kez incelenmiştir. Böylelikle makalelerin içerikleri gerçek anlamda analiz edilebilmiştir.

#### **5.2.1. Araştırmaların Konularının Analizi**

Konu analizi kategorisinde makalelerin konularının ayrıntılı şekilde analiz edilebilmesi amacıyla yedi kriter kullanılmıştır. Bunlar; araştırmalarının konularının yönetim veya yönetim dışı bir konuda mı olduğu, yönetim dışı ise hangi alanla ilgili olduğu, yönetim alanıyla ilgili ise yönetimin hangi alt kategorisinde yer aldığı, yönetim olgusunu hangi düzeyde ele aldıkları, seçilen konuların kaynakları, farklı disiplinlerle ilişkisinin varlığı ve ilişkili olduğu disiplinin ne olduğu şeklindedir.

Araştırmaların konularının ne olduğunun araştırılmasının yanında bu konuların kökenlerinin, diğer disiplinlerle olan ilişkilerin de araştırılması sayesinde; bu tez çalışmasının temel iddiası olan kimlik krizindeki nedenlerin ortaya çıkarmaktır. Kamu yönetimi disiplininin multi-disipliner ve inter-disipliner konumundan dolayı bu alandaki araştırmaların konularının farklı disiplinlerle iç içe geçmiş olabileceği ve bunun da bir tür kimlik krizine yol açabileceği düşünülmektedir.

Bu kategori kapsamında yapılan içerik analizlerinin temelinde araştırmaların ne ile ilgili olduğunun keşfedilmesi yer almaktadır. Dolayısıyla bu kriterler ile incelenen makalelerde “Ne?” sorusuna cevaplar aranmaktadır. Ancak bu soruya sadece bu kategoride cevaplar aranmamaktadır. Bu soruya yönelik bu kategoride yapılan analizleri destekleyici olması ve içsel bir tutarlılık yakalanması bakımından diğer kategoriler altında yer alan kriterlere göre de bu soruya yönelik analizler yapılmaktadır.

### 5.2.1.1. Araştırmaların Konularının Yönetim ve Yönetim Dışı Şeklinde Analizi

İncelenen makaleler ilk olarak konuları bakımından yönetim alanıyla ilgili mi oldukları yoksa yönetim dışındaki konularla ilgili mi oldukları incelenmektedir (Berkman, 1987: 20). Bu kritere dayalı olarak makalelerin tasnif edilmesindeki temel amaç kamu yönetimi alanına özgü olduğu düşünülen ve bu şekilde çeşitli indeksler tarafından taranan dergilerde yönetim konuları dışındaki çalışmaların yer alıp almadığının tespit edilmesidir. Böylelikle kamu yönetimi alanında var olduğu iddia edilen kimlik krizinin temellerinde bu alana diğer disiplinlerin konularına giren dahil edilip edilmediği değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Tablo 5.1’de bu analizin sonuçlarına yer verilmektedir.

**Tablo 5.1.** Birinci Kriter: Yönetim – Yönetim Dışı Ayrımı

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzdelik Oran (%) |
|--------|------------------------------------------------------|----------------|-------------|-------------------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Yönetim        | 151         | 63,2              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 88          | 36,8              |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Yönetim        | 112         | 42,9              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 149         | 57,1              |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Yönetim        | 224         | 79,4              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 58          | 20,6              |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Yönetim        | 176         | 88,0              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 24          | 12,0              |
| EU     | Governance                                           | Yönetim        | 221         | 94,8              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 12          | 5,2               |
|        | Journal of European Public Policy                    | Yönetim        | 311         | 88,4              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 41          | 11,6              |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Yönetim        | 697         | 76,7              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 212         | 23,3              |
|        | Public Administration Review                         | Yönetim        | 371         | 80,8              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 88          | 19,2              |
| TR     | Public Management Review                             | Yönetim        | 636         | 86,4              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 100         | 13,6              |
|        | Amme İdaresi Dergisi                                 | Yönetim        | 549         | 72,9              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 204         | 27,1              |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Yönetim        | 220         | 83,7              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 43          | 16,3              |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | Yönetim        | 240         | 57,4              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 178         | 42,6              |
| ABD    | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Yönetim        | 138         | 55,4              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 111         | 44,6              |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | Yönetim        | 82          | 48,0              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 89          | 52,0              |
|        |                                                      | Yönetim        | 204         | 82,3              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 44          | 17,7              |
|        | 5 dergi (n=1215)                                     | Yönetim        | 884         | 72,8              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 331         | 27,2              |
| EU     | 5 dergi (n=3209)                                     | Yönetim        | 2564        | 79,9              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 645         | 20,1              |
| TR     | 5 dergi (n=1349)                                     | Yönetim        | 884         | 65,5              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 465         | 34,5              |
| TOPLAM |                                                      | Yönetim        | 4332        | 75,0              |
|        |                                                      | Yönetim Dışı   | 1441        | 25,0              |



Tablo 5.1’de verilen analiz sonuçlarına göre ABD’de yayımlanan dergilerden “*Educational Administration Quarterly*” isimli dergi hariç diğerlerinde yayımlanan makalelerin büyük oranda yönetim konularıyla ilgili olduğu görülmektedir. Ancak bu dergide yönetim konuları dışındaki konuların daha fazla ağırlık kazandığı görülmektedir. Avrupa kıtasında yer alan ülkelerde yayımlanan dergilerdeki makalelerin çoğunluğunun konusunun yönetim ile ilgili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Türkiye’de yayımlanan dergilerde ise Amme İdaresi Dergisinde ve Türk İdare Dergisinde yayımlanan makalelerin büyük oranda yönetim konuyla ilgili olduğu görülürken, diğer dergilerdeki makalelerin konularının yönetim-yönetim dışı oranları yaklaşık olarak denk durumdadır. Üç farklı bölgedeki dergilerin birer bütün olarak karşılaştırmasını bakıldığında ise; yönetim konularının her üç bölgede de oransal olarak daha fazla olduğu görülmektedir.

Seçilen dergilerin tümünün kamu yönetimi alanıyla ilgili olduğu varsayılmasından dolayı, aslında bu sonuçlardaki beklenti oldukça düşük kalmıştır. Nitekim yönetim alanıyla ilgili olmayan makalelerin sayısı (n=1441) azımsanmayacak kadar fazladır. Her dört makaleden birinin yönetim konusunun dışında bir disiplinle ilgili olması, kamu yönetimi alanında en iyi kabul edilen dergilerde böyle bir oranla karşılaşılması, disiplinin diğer disiplinlerden gelen birtakım etkiler altında olduğunu göstermektedir. Bu durumu daha ayrıntılı incelemek ve sebeplerini ortaya koyabilmek amacıyla bir diğer içerik analizi kriterine göre analizler yapılmıştır. İkinci kriterde makalelerin yönetim dışı konulara eğilenlerin hangi disiplinlere daha fazla yakın olduğu, üçüncü kriterde ise yönetim-yönetim dışı ayrımı olmaksızın tüm makalelerin yönetimin konularından hangileriyle ilgili olduğu veya yakın ilişkili olduğu araştırılmaktadır.

#### **5.2.1.2. Araştırmaların Konusu Yönetim Dışı Olan Makalelerin Analizi**

Bu inceleme kriteri, birinci kritere bağlı olarak yapılmıştır. Birinci kritere göre konusu “yönetim dışı” olan makalelerin konularının hangi alanla ilgili olduğu araştırılmıştır. Bu makaleler; 1.Toplumbilim/Sosyoloji, 2. Siyaset Bilimi 3.Hukuk (Kamu Yönetimi Hukuku hariç), 4.Ekonomi, 5.Eğitim, 6.Şehircilik-Yerleşme, 7.Basın-Yayın 8.İşletme, 9.Diğer kategorilerine göre incelenmiştir (Berkman ve Kozan, 1979; Berkman, 1987). Bu kritere göre analiz yapılmasında temel amaç, yönetim konusu dışında hangi alanlardaki makalelerin dergilerde yer aldığı ve dolayısıyla hangi alanların kamu yönetimi disiplini doğrudan müdahale ettiğinin tespit edilebilmesidir. Böylelikle kamu

yönetimin multi-disipliner konumunda yönetim konularıyla birlikte hangi alanın konularının birlikte yer aldığı belirlenebilecektir. Bu analiz kapsamında elde edilen bulgular Tablo 5.2’de gösterilmektedir.

**Tablo 5.2. İkinci Kriter: Yönetim Dışı Konuların Analizi**

| Bölge | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzdelik Oran (%) |
|-------|------------------------------------------------------|----------------|-------------|-------------------|
| ABD   | Administrative Science Quarterly                     | Sosyoloji      | 10          | 4,2               |
|       |                                                      | Siyaset Bilimi | 5           | 2,1               |
|       |                                                      | Hukuk          | 5           | 2,1               |
|       |                                                      | Ekonomi        | 20          | 8,4               |
|       |                                                      | Eğitim         | 7           | 2,9               |
|       |                                                      | Şehircilik     | 9           | 3,8               |
|       |                                                      | Basın-Yayın    | 2           | 0,8               |
|       |                                                      | İşletme        | 30          | 12,6              |
|       | Educational Administration Quarterly                 | Sosyoloji      | 7           | 2,7               |
|       |                                                      | Hukuk          | 3           | 1,1               |
|       |                                                      | Eğitim         | 132         | 50,6              |
|       |                                                      | Basın-Yayın    | 2           | ,8                |
|       |                                                      | İşletme        | 5           | 1,9               |
|       | Journal of Policy Analysis and Management            | Sosyoloji      | 4           | 1,4               |
|       |                                                      | Siyaset Bilimi | 42          | 14,9              |
|       |                                                      | Hukuk          | 8           | 2,8               |
|       |                                                      | Diğer          | 4           | 1,4               |
|       | Journal of Public Relations Research                 | Hukuk          | 2           | 1,0               |
|       |                                                      | Ekonomi        | 3           | 1,5               |
|       |                                                      | İşletme        | 18          | 9,0               |
|       |                                                      | Diğer          | 1           | ,5                |
|       | Review of Public Personnel Administration            | Ekonomi        | 2           | ,9                |
|       |                                                      | İşletme        | 10          | 4,3               |
| EU    | Governance                                           | Sosyoloji      | 7           | 2,0               |
|       |                                                      | Siyaset Bilimi | 9           | 2,6               |
|       |                                                      | Hukuk          | 17          | 4,8               |
|       |                                                      | Eğitim         | 5           | 1,4               |
|       |                                                      | İşletme        | 3           | ,9                |
|       | Journal of European Public Policy                    | Sosyoloji      | 23          | 2,5               |
|       |                                                      | Siyaset Bilimi | 69          | 7,6               |
|       |                                                      | Hukuk          | 13          | 1,4               |
|       |                                                      | Ekonomi        | 18          | 2,0               |
|       |                                                      | Eğitim         | 15          | 1,7               |
|       |                                                      | Şehircilik     | 35          | 3,9               |
|       |                                                      | Basın-Yayın    | 6           | ,7                |
|       |                                                      | İşletme        | 31          | 3,4               |
|       | Journal of Public Administration Research and Theory | Sosyoloji      | 9           | 2,0               |
|       |                                                      | Siyaset Bilimi | 14          | 3,1               |
|       |                                                      | Hukuk          | 29          | 6,3               |
|       |                                                      | Ekonomi        | 17          | 3,7               |
|       |                                                      | İşletme        | 11          | 2,4               |
|       | Public Administration Review                         | Diğer          | 8           | 1,7               |
|       |                                                      | Sosyoloji      | 8           | 1,1               |
|       |                                                      | Siyaset Bilimi | 5           | ,7                |
|       |                                                      | Hukuk          | 88          | 12,0              |
|       | Public Management Review                             | İşletme        | 5           | ,7                |
|       |                                                      | Sosyoloji      | 17          | 2,3               |
|       |                                                      | Siyaset Bilimi | 50          | 6,6               |
|       |                                                      | Hukuk          | 86          | 11,4              |
|       |                                                      | Ekonomi        | 10          | 1,3               |
|       |                                                      | İşletme        | 35          | 4,6               |
|       |                                                      | Diğer          | 6           | ,8                |
| TR    | Amme İdaresi Dergisi                                 | Sosyoloji      | 4           | 1,5               |
|       |                                                      | Siyaset Bilimi | 8           | 3,0               |
|       |                                                      | Hukuk          | 17          | 6,5               |
|       |                                                      | Ekonomi        | 3           | 1,1               |
|       |                                                      | Eğitim         | 5           | 1,9               |
|       |                                                      | Şehircilik     | 6           | 2,3               |

|        |                      |                |     |      |
|--------|----------------------|----------------|-----|------|
|        | Ankara SBF Dergisi   | Sosyoloji      | 17  | 4,1  |
|        |                      | Siyaset Bilimi | 42  | 10,0 |
|        |                      | Hukuk          | 31  | 7,4  |
|        |                      | Ekonomi        | 31  | 7,4  |
|        |                      | Eğitim         | 7   | 1,7  |
|        |                      | Şehircilik     | 10  | 2,4  |
|        |                      | İşletme        | 40  | 9,6  |
|        | Mülkiye Dergisi      | Sosyoloji      | 9   | 3,6  |
|        |                      | Siyaset Bilimi | 66  | 26,5 |
|        |                      | Hukuk          | 8   | 3,2  |
|        |                      | Ekonomi        | 14  | 5,6  |
|        |                      | Eğitim         | 2   | ,8   |
|        |                      | Şehircilik     | 9   | 3,6  |
|        |                      | Diğer          | 3   | 1,2  |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi | Sosyoloji      | 21  | 12,3 |
|        |                      | Siyaset Bilimi | 18  | 10,5 |
|        |                      | Ekonomi        | 10  | 5,8  |
|        |                      | Eğitim         | 6   | 3,5  |
|        |                      | Şehircilik     | 16  | 9,4  |
|        |                      | İşletme        | 18  | 10,5 |
|        | Türk İdare Dergisi   | Sosyoloji      | 4   | 1,6  |
|        |                      | Siyaset Bilimi | 12  | 4,8  |
|        |                      | Ekonomi        | 4   | 1,6  |
|        |                      | Şehircilik     | 7   | 2,8  |
|        |                      | Basın-Yayın    | 2   | ,8   |
|        |                      | İşletme        | 15  | 6,0  |
| ABD    | 5 dergi              | Sosyoloji      | 21  | 1,7  |
|        |                      | Siyaset Bilimi | 47  | 3,9  |
|        |                      | Hukuk          | 18  | 1,5  |
|        |                      | Ekonomi        | 25  | 2,1  |
|        |                      | Eğitim         | 139 | 11,4 |
|        |                      | Şehircilik     | 9   | ,7   |
|        |                      | Basın-Yayın    | 4   | ,3   |
|        |                      | İşletme        | 63  | 5,2  |
|        |                      | Diğer          | 5   | ,4   |
|        |                      | Sosyoloji      | 64  | 2,0  |
| EU     | 5 dergi              | Siyaset Bilimi | 147 | 4,6  |
|        |                      | Hukuk          | 233 | 7,3  |
|        |                      | Ekonomi        | 45  | 1,4  |
|        |                      | Eğitim         | 20  | ,6   |
|        |                      | Şehircilik     | 35  | 1,1  |
|        |                      | Basın-Yayın    | 6   | ,2   |
|        |                      | İşletme        | 85  | 2,6  |
|        |                      | Diğer          | 16  | ,5   |
|        |                      | Sosyoloji      | 55  | 4,1  |
|        |                      | Siyaset Bilimi | 146 | 10,8 |
| TR     | 5 dergi              | Hukuk          | 56  | 4,2  |
|        |                      | Ekonomi        | 62  | 4,6  |
|        |                      | Eğitim         | 20  | 1,5  |
|        |                      | Şehircilik     | 48  | 3,6  |
|        |                      | Basın-Yayın    | 2   | ,1   |
|        |                      | İşletme        | 73  | 5,4  |
|        |                      | Diğer          | 3   | ,2   |
|        |                      | Sosyoloji      | 140 | 2,4  |
|        |                      | Siyaset Bilimi | 340 | 5,9  |
|        |                      | Hukuk          | 307 | 5,3  |
| TOPLAM |                      | Ekonomi        | 132 | 2,3  |
|        |                      | Eğitim         | 179 | 3,1  |
|        |                      | Şehircilik     | 92  | 1,6  |
|        |                      | Basın-Yayın    | 12  | ,2   |
|        |                      | İşletme        | 221 | 3,8  |
|        |                      | Diğer          | 24  | ,4   |

Tablo 5.2’de gösterilen bulguların genel toplamına göre bir değerlendirme yapıldığında Siyaset bilimi, Hukuk ve İşletme alanlarının kamu yönetimi alanına

doğrudan girdiği görülmektedir. Dolayısıyla kamu yönetiminin bağımsız bir disiplin olma yolunda kendini farklı bir konuma yerleştirme çabalarının tarihsel süreçteki seyrine hala devam ettiği ve bu üç disiplinin hala kamu yönetimi üzerinde etkili olduğunu düşündürmektedir. Üstelik araştırma kapsamında seçilen dergilerin kamu yönetimi alanına daha fazla ağırlık verdiği düşünülmesine ve böyle nitelendirilmesine (SJR konu tasnifine göre) karşın hala tarihsel bağlamında kopamadığı görülmektedir. Ancak genel toplamda işletme alanından gelen yayınların diğer iki alana göre göreceli olarak az kaldığı görülmektedir. Fakat yönetim olgusunun bu aşamada salt kamu yönetimi olarak ele alınmasından dolayı bu şekilde bir sonuç oluşmuştur. Dolayısıyla işletme yönetimi alanındakiler zaten şu aşamada yönetim konuları içerisinde yer almaktadır. İşletme yönetimi ve kamu yönetimi ayrımları ilerleyen kriterlerle daha ayrıntılı şekilde yapılması planlandığından dolayı bu kriterde salt işletme bilimiyle ilgili makalelere dikkat edilmiştir. Aynı şekilde hukuk alanıyla ilgili olarak makalelerde ise kamu yönetimi hukuku ve kamu kurumlarının hukuksal konumu gibi konular dışında salt hukuk alanıyla ilgili makalelerin varlığı ve bunların oranları dikkate alınmıştır. Dolayısıyla salt farklı disiplinle ilgili olan makaleler bulunmaya çalışılmıştır.

Yönetim dışı konularla ilgili yapılan çalışmaları bölgesel olarak değerlendirildiğinde ise ABD dergilerinin toplamında eğitim ve işletme alanlarının etkili olduğu görülmüştür. Eğitim alanının yüksek olmasında ise *Educational Administration Quarterly* isimli derginin kamu yönetimi alanında sınıflandırılmasına rağmen bu alandaki eğitim süreçlerine daha fazla eğilmesi etkili olmuştur. İşletme alanının fazla olması da beklenen bir durumdur. Nitekim bu durum, ABD kamu yönetiminde özel sektör yönetim anlayışının hâkim olması ve işletmeciliğe fazlaca değer verilmesinin (Üstüner, 2000; Güzelsarı, 2004; Akbulut, 2007a; Hughes, 2014b) bir göstergesidir. Avrupa'daki dergilerin toplamında ise Hukuk ve Siyaset Bilimi daha fazla etkili olmuştur. Türkiye'deki dergilerde ise siyaset bilimi daha fazla etkili olmuştur. Burada Ankara SBF dergisi ve Mülkiye dergisinin etkileri olmuştur. Bu dergilerdeki yönetim dışı makalelerin genellikle siyaset bilimi alanından gelen araştırmalar olması Türkiye özelindeki genel toplamda siyaset bilimine ağırlık kazandırmıştır.

### 5.2.1.3. Araştırmaların Konularının Yönetim Alanıyla İlişkisinin Analizi

İçerik analizi kapsamında üzerinde durulan bir diğer kriter makalelerin konularının yönetim alanıyla ilişkilerin incelenmesiyle ilgidir. Bu kriter altında konusu yönetim ya da yönetim dışı fark etmeksizin tüm makalelerin yönetim alanındaki konumu ya da dolaylı da olsa ilişkileri araştırılmıştır. Dolayısıyla kamu yönetimi alanındaki dergilerin yönetim konularını hangi yönleriyle daha fazla ele aldığı belirlenebilecektir. Bu kapsamdaki kriter analizinde sekiz farklı alt konu dalı belirlenmiş ve bunların dışındakiler ise diğer olarak tanımlanmıştır. Bu kriterler şu şekildedir (Berkman ve Kozan, 1979: 11-12);

#### 1. Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri

- Kamu bürokrasisinin örgütsel boyutundan ziyade toplumsal-siyasal boyutlarıyla incelenmesini kapsamaktadır.

#### 2. Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri

- Kuruluş-Örgütleniş (teşkilatlanma ve işleyiş süreçleri)
- Yönetimin Yargısal Denetimi
- Diğer Kamu Yönetimi Hukuku Konuları

#### 3. Personel

- Personel Rejimi (Hukuki ve politik durumu)
- Personel Yönetimi
- Kamu Görevlileri Nitelik ve Sorunları
- Eğitim ve İnsan Gücü Planlaması

#### 4. Kalkınma ve Yönetim

- Kalkınma Sorunları ve Yönetim
- İdari Reform/Yönetimi Yeniden Düzenleme-Geliştirme

#### 5. Yönetim ve Organizasyon

- Örgüt Kuramları (örgüt sosyolojisi, örgüt psikolojisi ve örgütsel gelişim)
- Sistem Analizi (maliyet-fayda, yöneylem, planlama)
- Organizasyon ve Metot

#### 6. Kamu Maliyesi

#### 7. Halkla İlişkiler

#### 8. Genel Yönetim

#### 9. Diğer

Bu kriterin analiz edilmesinde faydalanılan dokuz kritik ölçüt yönetim alanıyla ilgili olarak olabildiğince çok alanı kapsamı bakımından oluşturulmuştur. Böylelikle yönetim konuları üzerinde yapılan araştırmaların yönetim alanının hangi alt konularına daha fazla meyilli olduğu belirlenebilmektedir. Bu analize benzer olarak sonuçları itibariyle yönetim konularının belirlenmesinde faydalı olabilecek bir diğer analiz anahtar kelimelerin analizlerinden oluşmaktadır. Makalelerin bibliyometrik analizi kapsamında her bir makalenin anahtar kelimeleri ayrıntılı olarak ve tek tek alınarak değerlendirilmektedir. İçerik analizi kapsamında son kriterde bu anahtar kelime analizi yapılmaktadır. Hem bu kriterdeki hem de anahtar kelime analizindeki sonuçların birbirleriyle örtüşmesi, yapılan bu içerik analizinin içsel tutarlılığı bakımında önem taşımaktadır. Üçüncü kriter kapsamında yapılan analizden elde edilen bulgulara Tablo 5.3'de gösterilmektedir.

**Tablo 5.3.** Üçüncü Kriter: Yönetim Alanıyla İlgili Konuların Analizi

| Bölge | Dergi Adı                                 | Analiz Kriteri                      | Frekans (n) | Yüzdelik Oran (%) |
|-------|-------------------------------------------|-------------------------------------|-------------|-------------------|
| ABD   | Administrative Science Quarterly          | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 6           | 2,5               |
|       |                                           | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 11          | 4,6               |
|       |                                           | Personel                            | 54          | 22,6              |
|       |                                           | Kalkınma ve Yönetim                 | 21          | 8,8               |
|       |                                           | Yönetim ve Organizasyon             | 65          | 27,2              |
|       |                                           | Kamu Maliyesi                       | 7           | 2,9               |
|       |                                           | Halkla İlişkiler                    | 21          | 8,8               |
|       |                                           | Genel Yönetim                       | 37          | 15,5              |
|       |                                           | Diğer                               | 17          | 7,1               |
|       | Educational Administration Quarterly      | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 17          | 6,5               |
|       |                                           | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 15          | 5,7               |
|       |                                           | Personel                            | 82          | 31,4              |
|       |                                           | Kalkınma ve Yönetim                 | 19          | 7,3               |
|       |                                           | Yönetim ve Organizasyon             | 31          | 11,9              |
|       |                                           | Kamu Maliyesi                       | 7           | 2,7               |
|       |                                           | Halkla İlişkiler                    | 46          | 17,6              |
|       |                                           | Genel Yönetim                       | 30          | 11,5              |
|       |                                           | Diğer                               | 14          | 5,4               |
|       | Journal of Policy Analysis and Management | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 147         | 52,1              |
|       |                                           | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 63          | 22,3              |
|       |                                           | Personel                            | 19          | 6,7               |
|       |                                           | Kalkınma ve Yönetim                 | 51          | 18,1              |
|       |                                           | Diğer                               | 2           | ,7                |
|       | Journal of Public Relations Research      | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 5           | 2,5               |
|       |                                           | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 35          | 17,5              |
|       |                                           | Personel                            | 37          | 18,5              |
|       |                                           | Kalkınma ve Yönetim                 | 33          | 16,5              |
|       |                                           | Yönetim ve Organizasyon             | 63          | 31,5              |
|       |                                           | Kamu Maliyesi                       | 2           | 1,0               |
|       |                                           | Halkla İlişkiler                    | 7           | 3,5               |
|       |                                           | Genel Yönetim                       | 15          | 7,5               |
|       |                                           | Diğer                               | 3           | 1,5               |
|       | Review of Public Personnel Administration | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 17          | 7,3               |
|       |                                           | Personel                            | 175         | 75,1              |
|       |                                           | Yönetim ve Organizasyon             | 29          | 12,4              |
|       |                                           | Genel Yönetim                       | 12          | 5,2               |
| EU    | Governance                                | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 14          | 4,0               |
|       |                                           | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 72          | 20,5              |
|       |                                           | Kalkınma ve Yönetim                 | 185         | 52,6              |

|                                                      |                      |                                     |                                     |      |      |
|------------------------------------------------------|----------------------|-------------------------------------|-------------------------------------|------|------|
|                                                      |                      | Yönetim ve Organizasyon             | 21                                  | 6,0  |      |
|                                                      |                      | Kamu Maliyesi                       | 13                                  | 3,7  |      |
|                                                      |                      | Genel Yönetim                       | 37                                  | 10,5 |      |
|                                                      |                      | Diğer                               | 10                                  | 2,8  |      |
| Journal of European Public Policy                    |                      | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 157                                 | 17,3 |      |
|                                                      |                      | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 184                                 | 20,2 |      |
|                                                      |                      | Personel                            | 162                                 | 17,8 |      |
|                                                      |                      | Kalkınma ve Yönetim                 | 166                                 | 18,3 |      |
|                                                      |                      | Yönetim ve Organizasyon             | 123                                 | 13,5 |      |
|                                                      |                      | Kamu Maliyesi                       | 32                                  | 3,5  |      |
|                                                      |                      | Halkla İlişkiler                    | 27                                  | 3,0  |      |
|                                                      |                      | Genel Yönetim                       | 53                                  | 5,8  |      |
|                                                      |                      | Diğer                               | 5                                   | ,6   |      |
| Journal of Public Administration Research and Theory |                      | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 147                                 | 32,0 |      |
|                                                      |                      | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 135                                 | 29,4 |      |
|                                                      |                      | Personel                            | 95                                  | 20,7 |      |
|                                                      |                      | Kalkınma ve Yönetim                 | 42                                  | 9,2  |      |
|                                                      |                      | Yönetim ve Organizasyon             | 18                                  | 3,9  |      |
|                                                      |                      | Kamu Maliyesi                       | 6                                   | 1,3  |      |
|                                                      |                      | Genel Yönetim                       | 10                                  | 2,2  |      |
|                                                      |                      | Diğer                               | 6                                   | 1,3  |      |
| Public Administration Review                         |                      | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 199                                 | 27,0 |      |
|                                                      |                      | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 32                                  | 4,3  |      |
|                                                      |                      | Personel                            | 125                                 | 17,0 |      |
|                                                      |                      | Kalkınma ve Yönetim                 | 160                                 | 21,7 |      |
|                                                      |                      | Yönetim ve Organizasyon             | 53                                  | 7,2  |      |
|                                                      |                      | Kamu Maliyesi                       | 9                                   | 1,2  |      |
|                                                      |                      | Halkla İlişkiler                    | 13                                  | 1,8  |      |
|                                                      |                      | Genel Yönetim                       | 126                                 | 17,1 |      |
|                                                      |                      | Diğer                               | 19                                  | 2,6  |      |
| Public Management Review                             |                      | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 32                                  | 4,2  |      |
|                                                      |                      | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 69                                  | 9,2  |      |
|                                                      |                      | Personel                            | 173                                 | 23,0 |      |
|                                                      |                      | Kalkınma ve Yönetim                 | 199                                 | 26,4 |      |
|                                                      |                      | Yönetim ve Organizasyon             | 218                                 | 29,0 |      |
|                                                      |                      | Kamu Maliyesi                       | 17                                  | 2,3  |      |
|                                                      |                      | Genel Yönetim                       | 32                                  | 4,2  |      |
|                                                      |                      | Diğer                               | 13                                  | 1,7  |      |
| TR                                                   | Amme İdaresi Dergisi |                                     | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 34   | 12,9 |
|                                                      |                      |                                     | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 87   | 33,1 |
|                                                      |                      |                                     | Personel                            | 42   | 16,0 |
|                                                      |                      |                                     | Kalkınma ve Yönetim                 | 35   | 13,3 |
|                                                      |                      |                                     | Yönetim ve Organizasyon             | 40   | 15,2 |
|                                                      |                      |                                     | Kamu Maliyesi                       | 4    | 1,5  |
|                                                      |                      |                                     | Genel Yönetim                       | 15   | 5,7  |
|                                                      |                      |                                     | Diğer                               | 6    | 2,3  |
|                                                      | Ankara SBF Dergisi   |                                     | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 27   | 6,5  |
|                                                      |                      |                                     | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 62   | 14,8 |
|                                                      |                      |                                     | Personel                            | 87   | 20,8 |
|                                                      |                      |                                     | Kalkınma ve Yönetim                 | 53   | 12,7 |
|                                                      |                      |                                     | Yönetim ve Organizasyon             | 133  | 31,8 |
|                                                      |                      |                                     | Kamu Maliyesi                       | 16   | 3,8  |
|                                                      |                      |                                     | Halkla İlişkiler                    | 8    | 1,9  |
|                                                      |                      |                                     | Genel Yönetim                       | 24   | 5,7  |
|                                                      |                      |                                     | Diğer                               | 8    | 1,9  |
|                                                      | Mülkiye Dergisi      |                                     | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 14   | 5,6  |
|                                                      |                      |                                     | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 31   | 12,4 |
|                                                      |                      |                                     | Personel                            | 69   | 27,7 |
|                                                      |                      |                                     | Kalkınma ve Yönetim                 | 64   | 25,7 |
|                                                      |                      |                                     | Yönetim ve Organizasyon             | 47   | 18,9 |
|                                                      |                      |                                     | Genel Yönetim                       | 24   | 9,6  |
|                                                      | ODTÜ Gelişme Dergisi |                                     | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 13   | 7,6  |
|                                                      |                      |                                     | Personel                            | 24   | 14,0 |
|                                                      |                      |                                     | Kalkınma ve Yönetim                 | 93   | 54,4 |
|                                                      |                      |                                     | Yönetim ve Organizasyon             | 25   | 14,6 |
| Genel Yönetim                                        |                      |                                     | 16                                  | 9,4  |      |
| Türk İdare Dergisi                                   |                      | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 4                                   | 1,6  |      |
|                                                      |                      | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 30                                  | 12,1 |      |
|                                                      |                      | Personel                            | 57                                  | 23,0 |      |

|        |                  |                                     |      |      |
|--------|------------------|-------------------------------------|------|------|
|        |                  | Kalkınma ve Yönetim                 | 55   | 22,2 |
|        |                  | Yönetim ve Organizasyon             | 57   | 23,0 |
|        |                  | Kamu Maliyesi                       | 8    | 3,2  |
|        |                  | Halkla İlişkiler                    | 5    | 2,0  |
|        |                  | Genel Yönetim                       | 27   | 10,9 |
|        |                  | Diğer                               | 5    | 2,0  |
| ABD    | 5 dergi (n=1215) | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 175  | 14,4 |
|        |                  | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 141  | 11,6 |
|        |                  | Personel                            | 367  | 30,2 |
|        |                  | Kalkınma ve Yönetim                 | 124  | 10,2 |
|        |                  | Yönetim ve Organizasyon             | 188  | 15,5 |
|        |                  | Kamu Maliyesi                       | 16   | 1,3  |
|        |                  | Halkla İlişkiler                    | 74   | 6,1  |
|        |                  | Genel Yönetim                       | 94   | 7,7  |
|        |                  | Diğer                               | 36   | 3,0  |
| EU     | 5 dergi (n=3209) | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 549  | 17,1 |
|        |                  | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 492  | 15,3 |
|        |                  | Personel Yönetimi                   | 555  | 17,3 |
|        |                  | Kalkınma ve Yönetim                 | 752  | 23,4 |
|        |                  | Yönetim ve Organizasyon             | 433  | 13,5 |
|        |                  | Kamu Maliyesi                       | 77   | 2,4  |
|        |                  | Halkla İlişkiler                    | 40   | 1,2  |
|        |                  | Genel Yönetim                       | 258  | 8,0  |
|        |                  | Diğer                               | 53   | 1,7  |
| TR     | 5 dergi (n=1349) | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 79   | 5,9  |
|        |                  | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 223  | 16,5 |
|        |                  | Personel                            | 279  | 20,7 |
|        |                  | Kalkınma ve Yönetim                 | 300  | 22,2 |
|        |                  | Yönetim ve Organizasyon             | 302  | 22,4 |
|        |                  | Kamu Maliyesi                       | 28   | 2,1  |
|        |                  | Halkla İlişkiler                    | 13   | 1,0  |
|        |                  | Genel Yönetim                       | 106  | 7,9  |
|        |                  | Diğer                               | 19   | 1,4  |
| TOPLAM |                  | Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri | 803  | 13,9 |
|        |                  | Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri     | 856  | 14,8 |
|        |                  | Personel                            | 1201 | 20,8 |
|        |                  | Kalkınma ve Yönetim                 | 1176 | 20,4 |
|        |                  | Yönetim ve Organizasyon             | 923  | 16,0 |
|        |                  | Kamu Maliyesi                       | 121  | 2,1  |
|        |                  | Halkla İlişkiler                    | 127  | 2,2  |
|        |                  | Genel Yönetim                       | 458  | 7,9  |
|        |                  | Diğer                               | 108  | 1,9  |

Yapılan analiz sonunda elde edilen bulgulara göre 5773 makalenin %20,8'inin (n=1201) Personel konularıyla ilgili olduğu görülmektedir. Ayrıca %20,4'ünün (n=1176) Kalkınma yönetim konularıyla ilgili olduğu ve %16'sının (n=923) Yönetim ve Organizasyon konularıyla ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuları takiben sırasıyla Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri konusu %14,8 ve Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri %13,9 olarak bulunmuştur.

Amerika kökenli olan 5 dergide yayımlanan makalelerin yönetim konularıyla olan ilgilerine bakıldığında ise bu makalelerin %30,2'sinin personel ile ilgili konularda olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu makalelerin %15'nin yönetim ve organizasyon konularıyla ilgili olduğu ve %14,4'ünün Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri konularıyla ilgili olduğu görülmüştür. Bunları takiben %11,6'sı Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri konuyla



ilgiliyken; %10,2'si Kalkınma ve Yönetim konularıyla ilgili olduğu görülmüştür. Bunların dışındaki diğer konuların oransal olarak oldukça az olmasından dolayı değerlendirme yapılması uygun görülmemektedir. Bu dergiler arasında *Administrative Science Quarterly* isimli dergide yayımlanan makalelerin %27,2'si yönetim ve organizasyon konularıyla ilgiliyken, %22,6'sı personel yönetimi konuyla ilgili olduğu görülmüştür. *Educational Administration Quarterly* isimli dergide ise makalelerin %31,4'ünün personel yönetimiyle ilgili olduğu görülmektedir. *Journal of Policy Analysis and Management* isimli dergide yayımlanan makalelerin büyük bir kısmının (%52,1) bürokrasi-siyasal sistem ilişkileri konularıyla ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. *Journal of Public Relations Research* isimli dergide yayımlanan makalelerin ise %31,5'inin yönetim ve organizasyon konularıyla ilgili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda %18,5'inin personel yönetimi konularıyla ilgili olduğu da dikkat çekmektedir. Son olarak *Review of Public Personnel Administration* isimli dergide yayımlanan makalelerin %75,1'inin personel yönetimi ile ilgili olduğu görülmektedir. Nitekim derginin personel yönetimi ismini taşıması, makalelerin konularının bu alanla özelleşmesine yol açtığını düşünülebilir.

Avrupa kökenli dergilerin genel durumuna bakıldığında ise bu dergilerdeki makalelerin %23,4'ü Kalkınma ve Yönetim konularıyla ilgili olduğu görülmektedir. Ayrıca %17,3'ü personel yönetimi, %17,1'i bürokrasi-siyasal sistem ilişkileri, %15,3'ü yönetimin yasal-yapısal yönleri ve %13,5'i yönetim ve organizasyon konularıyla ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu dergiler arasında *Governance* isimli dergide yayımlanan makalelerin %52,6'sı Kalkınma ve Yönetim konularıyla ilgili olduğu görülmektedir. Bu derginin özel bir konuyu ele alan isminden dolayı yönetim olgusu üzerinden hareketle yapılmış çalışmaların daha fazla sonucuna ulaşılmıştır. *Journal of European Public Policy* isimli dergide ise yönetimin yasal-yapısal yönlerini konu edinen makalelerin sayısının diğerlerine göre daha fazla olduğu (%20,2) görülmektedir. Ayrıca Kalkınma ve Yönetim (%18,3), Personel Yönetimi (%17,8), Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri (%17,3) ve Yönetim ve Organizasyon (%13,5) konularının çoğunlukta olduğu görülmektedir. *Journal of Public Administration Research and Theory* isimli dergide yayımlanan makalelerin konularının ise Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri (%32), Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri (%29,4) ve Personel Yönetimi (%20,7) konularında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. *Public Administration Review* isimli dergide yayımlanan

makalelerin konu dağılımları ise Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri (%27), Kalkınma ve Yönetim (%21,7), Genel Yönetim (%17,1) ve Personel Yönetimi (%17) şeklinde olduğu görülmektedir. Son olarak *Public Management Review* isimli dergide yayımlanan makalelerin ise Yönetim ve Organizasyon (%29), Kalkınma ve Yönetim (%26,4) ve Personel Yönetimi (%23), konularında yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Türkiye kökenli dergilerde yayımlanan makalelerin genel görünümüne bakıldığında ise %22,4'ü yönetim ve organizasyon konularıyla ilgili olduğu görülmektedir. Bunu takiben %22,2'si kalkınma ve yönetim konularıyla, %20,7'si personel yönetimi konularıyla, %16,5'i ise yönetimin yasal-yapısal yönleriyle ilgili olduğu görülmektedir. Bu dergilerden ilk olarak *Amme İdaresi Dergisi*'nde yayımlanan makalelerin Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri (%33,1), Personel Yönetimi (%16) ve Yönetim ve Organizasyon (%15,2) konularında yoğunlaştığı görülmektedir. *Ankara SBF Dergisi*'nde yayımlanan makalelerin ise Yönetim ve Organizasyon (%31,8), Personel Yönetimi (%20,8) ve Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri (%14,8) konularıyla ilgili oldukları görülmektedir. *Mülkiye Dergisi*'nde yayımlanan makalelerin ise Personel Yönetimi (%27,7), Kalkınma ve Yönetim (%25,7), Yönetim ve Organizasyon (%18,9) konularıyla ilgili oldukları tespit edilmiştir. *ODTÜ Gelişme Dergisi*'nde yayımlanan makalelerin ise Kalkınma ve Yönetim (%54,4), Yönetim ve Organizasyon (%14,6) ve Personel Yönetimi (%14) konularında yoğunlaştığı görülmektedir. Son olarak Türk İdare Dergisi'ndeki makalelerin Personel Yönetimi (%23), Yönetim ve Organizasyon (%23), Kalkınma ve Yönetim (%22,2) konularıyla ilgili oldukları görülmektedir.

#### 5.2.1.4. Araştırmaların Yönetim Düzeylerinin Analizi

Araştırma kapsamında içerik analizi yapılan makalelerin konularının yönetim alanı içerisindeki yerlerinin belirlenmesinin yanı sıra bu konumlarda hangi yönetim düzeyi ele alınarak araştırma yaptıkları da araştırılmıştır. İncelenen konularının yönetim olgusu içerisinde hangi seviyede araştırıldığı tespit edilmesi hedeflenmiştir. Böylelikle bu makalelerin yönetim olgusuna bakış açısının genişliği ve araştırmalarda ele alınış biçimleri tespit edilecektir. Bu kapsamda makaleler ele aldıkları yönetim olguları; 1. Merkezi İdare, 2.Yerel Yönetimler, 3.Yerinden Yönetimler, 4.Genel Kamu Yönetimi, 5.Genel Yönetim, 6.Taşra Teşkilatları, 7.Özel Sektör Yönetimi, 8.Personel Yönetimi şeklinde sınıflandırılmıştır. Burada personel yönetimi aslında bir yönetim düzeyi olarak

ele alınması tartışmalı bir konumdadır. Fakat yapılan çalışmalardan belli bir çoğunluğunda kurum veya yönetim düzeyi önemsenmeden sadece bireyler üzerinde yapılmasından dolayı bu çalışmaların yönetim düzeylerinin belirlenmesi oldukça zor olmuştur. Bu çalışmaları genel yönetim başlığı altında inceleyebileceğimiz gibi ayrı bir başlık açarak arasında farklılık olduğu gösterilmek istenmiştir. Yapılan bu analizin bulguları Tablo 5.4’de gösterilmektedir.

**Tablo 5.4. Dördüncü Kriter: Araştırmaların Yönetim Düzeylerinin Analizi**

| Bölge | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri       | Frekans (n) | Yüzdelik Oran (%) |
|-------|------------------------------------------------------|----------------------|-------------|-------------------|
| ABD   | Administrative Science Quarterly                     | Merkezi İdare        | 26          | 10,9              |
|       |                                                      | Yerel Yönetimler     | 14          | 5,9               |
|       |                                                      | Yerinden Yönetimler  | 22          | 9,2               |
|       |                                                      | Genel Kamu Yönetimi  | 17          | 7,1               |
|       |                                                      | Genel Yönetim        | 26          | 10,9              |
|       |                                                      | Taşra Teşkilatlar    | 7           | 2,9               |
|       |                                                      | Özel Sektör Yönetimi | 122         | 51,0              |
|       |                                                      | Personel Yönetimi    | 5           | 2,1               |
|       | Educational Administration Quarterly                 | Merkezi İdare        | 16          | 6,1               |
|       |                                                      | Genel Kamu Yönetimi  | 5           | 1,9               |
|       |                                                      | Genel Yönetim        | 27          | 10,3              |
|       |                                                      | Taşra Teşkilatlar    | 11          | 4,2               |
|       |                                                      | Özel Sektör Yönetimi | 79          | 30,3              |
|       |                                                      | Personel Yönetimi    | 123         | 47,1              |
|       | Journal of Policy Analysis and Management            | Merkezi İdare        | 157         | 55,7              |
|       |                                                      | Yerel Yönetimler     | 79          | 28,0              |
|       |                                                      | Genel Kamu Yönetimi  | 35          | 12,4              |
|       |                                                      | Personel Yönetimi    | 11          | 3,9               |
|       | Journal of Public Relations Research                 | Merkezi İdare        | 21          | 10,5              |
|       |                                                      | Genel Kamu Yönetimi  | 64          | 32,0              |
|       |                                                      | Genel Yönetim        | 44          | 22,0              |
|       |                                                      | Taşra Teşkilatlar    | 13          | 6,5               |
|       |                                                      | Özel Sektör Yönetimi | 32          | 16,0              |
|       |                                                      | Personel Yönetimi    | 26          | 13,0              |
|       | Review of Public Personnel Administration            | Genel Kamu Yönetimi  | 22          | 9,4               |
|       |                                                      | Genel Yönetim        | 5           | 2,1               |
|       |                                                      | Özel Sektör Yönetimi | 31          | 13,3              |
|       |                                                      | Personel Yönetimi    | 175         | 75,1              |
| EU    | Governance                                           | Merkezi İdare        | 79          | 22,4              |
|       |                                                      | Yerel Yönetimler     | 74          | 21,0              |
|       |                                                      | Yerinden Yönetimler  | 30          | 8,5               |
|       |                                                      | Genel Kamu Yönetimi  | 101         | 28,7              |
|       |                                                      | Genel Yönetim        | 31          | 8,8               |
|       |                                                      | Taşra Teşkilatlar    | 3           | ,9                |
|       |                                                      | Özel Sektör Yönetimi | 25          | 7,1               |
|       |                                                      | Personel Yönetimi    | 9           | 2,6               |
|       | Journal of European Public Policy                    | Merkezi İdare        | 268         | 29,5              |
|       |                                                      | Yerel Yönetimler     | 198         | 21,8              |
|       |                                                      | Yerinden Yönetimler  | 53          | 5,8               |
|       |                                                      | Genel Kamu Yönetimi  | 132         | 14,5              |
|       |                                                      | Genel Yönetim        | 42          | 4,6               |
|       |                                                      | Taşra Teşkilatlar    | 21          | 2,3               |
|       |                                                      | Özel Sektör Yönetimi | 76          | 8,4               |
|       |                                                      | Personel Yönetimi    | 119         | 13,1              |
|       | Journal of Public Administration Research and Theory | Merkezi İdare        | 87          | 19,0              |
|       |                                                      | Yerel Yönetimler     | 62          | 13,5              |
|       |                                                      | Yerinden Yönetimler  | 41          | 8,9               |
|       |                                                      | Genel Kamu Yönetimi  | 168         | 36,6              |
|       |                                                      | Genel Yönetim        | 11          | 2,4               |
|       |                                                      | Taşra Teşkilatlar    | 20          | 4,4               |
|       |                                                      | Özel Sektör Yönetimi | 8           | 1,7               |
|       |                                                      | Personel Yönetimi    | 62          | 13,5              |

|     |                              |                      |     |      |
|-----|------------------------------|----------------------|-----|------|
|     | Public Administration Review | Merkezi İdare        | 83  | 11,3 |
|     |                              | Yerel Yönetimler     | 57  | 7,7  |
|     |                              | Yerinden Yönetimler  | 15  | 2,0  |
|     |                              | Genel Kamu Yönetimi  | 283 | 38,5 |
|     |                              | Genel Yönetim        | 64  | 8,7  |
|     |                              | Taşra Teşkilatlar    | 32  | 4,3  |
|     |                              | Özel Sektör Yönetimi | 78  | 10,6 |
|     |                              | Personel Yönetimi    | 124 | 16,8 |
|     | Public Management Review     | Merkezi İdare        | 96  | 12,7 |
|     |                              | Yerel Yönetimler     | 12  | 1,6  |
|     |                              | Yerinden Yönetimler  | 12  | 1,6  |
|     |                              | Genel Kamu Yönetimi  | 223 | 29,6 |
|     |                              | Genel Yönetim        | 206 | 27,4 |
|     |                              | Taşra Teşkilatlar    | 14  | 1,9  |
|     |                              | Özel Sektör Yönetimi | 170 | 22,6 |
|     |                              | Personel Yönetimi    | 20  | 2,7  |
| TR  | Amme İdaresi Dergisi         | Merkezi İdare        | 54  | 20,5 |
|     |                              | Yerel Yönetimler     | 41  | 15,6 |
|     |                              | Yerinden Yönetimler  | 34  | 12,9 |
|     |                              | Genel Kamu Yönetimi  | 92  | 35,0 |
|     |                              | Genel Yönetim        | 9   | 3,4  |
|     |                              | Taşra Teşkilatlar    | 22  | 8,4  |
|     |                              | Özel Sektör Yönetimi | 11  | 4,2  |
|     | Ankara SBF Dergisi           | Merkezi İdare        | 51  | 12,2 |
|     |                              | Yerel Yönetimler     | 63  | 15,1 |
|     |                              | Yerinden Yönetimler  | 39  | 9,3  |
|     |                              | Genel Kamu Yönetimi  | 66  | 15,8 |
|     |                              | Genel Yönetim        | 39  | 9,3  |
|     |                              | Taşra Teşkilatlar    | 16  | 3,8  |
|     |                              | Özel Sektör Yönetimi | 144 | 34,4 |
|     | Mülkiye Dergisi              | Merkezi İdare        | 36  | 14,5 |
|     |                              | Yerel Yönetimler     | 21  | 8,4  |
|     |                              | Yerinden Yönetimler  | 20  | 8,0  |
|     |                              | Genel Kamu Yönetimi  | 25  | 10,0 |
|     |                              | Genel Yönetim        | 40  | 16,1 |
|     |                              | Taşra Teşkilatlar    | 32  | 12,9 |
|     |                              | Özel Sektör Yönetimi | 60  | 24,1 |
|     |                              | Personel Yönetimi    | 15  | 6,0  |
|     | ODTÜ Gelişme Dergisi         | Merkezi İdare        | 24  | 14,0 |
|     |                              | Yerel Yönetimler     | 27  | 15,8 |
|     |                              | Yerinden Yönetimler  | 19  | 11,1 |
|     |                              | Genel Kamu Yönetimi  | 31  | 18,1 |
|     |                              | Genel Yönetim        | 40  | 23,4 |
|     |                              | Taşra Teşkilatlar    | 8   | 4,7  |
|     |                              | Özel Sektör Yönetimi | 22  | 12,9 |
|     | Türk İdare Dergisi           | Merkezi İdare        | 51  | 20,6 |
|     |                              | Yerel Yönetimler     | 34  | 13,7 |
|     |                              | Yerinden Yönetimler  | 11  | 4,4  |
|     |                              | Genel Kamu Yönetimi  | 60  | 24,2 |
|     |                              | Genel Yönetim        | 26  | 10,5 |
|     |                              | Taşra Teşkilatlar    | 24  | 9,7  |
|     |                              | Özel Sektör Yönetimi | 42  | 16,9 |
| ABD | 5 dergi                      | Merkezi İdare        | 220 | 18,1 |
|     |                              | Yerel Yönetimler     | 93  | 7,7  |
|     |                              | Yerinden Yönetimler  | 22  | 1,8  |
|     |                              | Genel Kamu Yönetimi  | 143 | 11,8 |
|     |                              | Genel Yönetim        | 102 | 8,4  |
|     |                              | Taşra Teşkilatlar    | 31  | 2,6  |
|     |                              | Özel Sektör Yönetimi | 264 | 21,7 |
|     |                              | Personel Yönetimi    | 340 | 28,0 |
| EU  | 5 dergi                      | Merkezi İdare        | 613 | 19,1 |
|     |                              | Yerel Yönetimler     | 403 | 12,6 |
|     |                              | Yerinden Yönetimler  | 151 | 4,7  |
|     |                              | Genel Kamu Yönetimi  | 907 | 28,3 |
|     |                              | Genel Yönetim        | 354 | 11,0 |
|     |                              | Taşra Teşkilatlar    | 90  | 2,8  |
|     |                              | Özel Sektör Yönetimi | 357 | 11,1 |
|     |                              | Personel Yönetimi    | 334 | 10,4 |

|        |         |                      |      |      |
|--------|---------|----------------------|------|------|
| TR     | 5 dergi | Merkezi İdare        | 216  | 16,0 |
|        |         | Yerel Yönetimler     | 186  | 13,8 |
|        |         | Yerinden Yönetimler  | 123  | 9,1  |
|        |         | Genel Kamu Yönetimi  | 274  | 20,3 |
|        |         | Genel Yönetim        | 154  | 11,4 |
|        |         | Taşra Teşkilatlar    | 102  | 7,6  |
|        |         | Özel Sektör Yönetimi | 279  | 20,7 |
|        |         | Personel Yönetimi    | 15   | 1,1  |
| TOPLAM |         | Merkezi İdare        | 1049 | 18,2 |
|        |         | Yerel Yönetimler     | 682  | 11,8 |
|        |         | Yerinden Yönetimler  | 296  | 5,1  |
|        |         | Genel Kamu Yönetimi  | 1324 | 22,9 |
|        |         | Genel Yönetim        | 610  | 10,6 |
|        |         | Taşra Teşkilatlar    | 223  | 3,9  |
|        |         | Özel Sektör Yönetimi | 900  | 15,6 |
|        |         | Personel Yönetimi    | 689  | 11,9 |

Dördüncü kriter kapsamında yapılan içerik analizi bulgularının yer aldığı Tablo 5.4’de her bir dergi için ayrı ayrı sonuçlar verilirken, bununla birlikte üç farklı bölgeden seçilen dergiler toplamı ve seçilen on beş derginin toplamının sonuçlarına yer verilmiştir. İlk olarak içerik analizi yapılan 5773 makalenin geneline baktığımızda; yönetim düzeyi olarak genellikle “genel kamu yönetimi” (%22,9) kapsamında değerlendirildiği görülmektedir. Üstelik “genel yönetim” (10,6) düzeyini de burada birlikte ele almakta fayda vardır. Nitekim yönetim olgusunu özel-kamu ayrımı olmaksızın inceleyen makaleler olmasından dolayı bunlar genel yönetim olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla her iki alt ölçütte geniş bir bakış açısıyla yönetim olgusuna yaklaşmaktadır. Ayrıca yönetim düzeyi bakımından merkezi idarenin (%18,2) ve özel sektör örgütlerinin (15,6) bu makalelerde ele alındığı tespit edilmiştir. Ayrıca tüm makalelerin toplamının yönetim düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında merkezi bir idarenin (veya kamu kurumunun) taşradaki yapılanmasının incelendiği ya da buralarda yapılan diğer araştırmaların oranı en az olmasına karşın 223 çalışmada bu kurumların incelenmesi aslında azımsanmayacak düzeyde sayıların varlığını ifade etmektedir.

Amerika kökenli dergilerde yayımlanan makalelerin ele aldıkları yönetim düzeylerine bakıldığında, Personel Yönetimi (%28), Özel Sektör Yönetimi (%21,7), Merkezi İdare (%18,1) düzeylerinde yapılan çalışmaların yoğunlaştığı görülmektedir. Yukarıda da ifade edildiği üzere personel yönetimi düzeyi aslında genel yönetim düzeyi içerisinde ele alınabilmektedir. Fakat yönetim olgusunu yapısal ve kuramsal olarak ele alanlar ile salt personel yönetimi üzerinde duran çalışmaları ayırt etmek için böyle bir başlık açılmıştır. Nitekim ABD’de yayımlanan bu dergilerde de personel yönetimine daha fazla ağırlık verilmesi böyle bir ayrımı gerekli kılmaktadır. İlk olarak *Administrative*

*Science Quarterly* isimli dergideki makalelerin yönetim düzeyler incelendiğinde; Özel Sektör Yönetimi (%51) düzeyinin oldukça yüksek olması dikkat çekmektedir. İkinci olarak *Educational Administration Quarterly* isimli dergiye bakıldığında ise Personel Yönetimi (%47,1) ve Özel Sektör Yönetimi (%30,3) düzeylerinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim bu dergiyle ilgili olarak yukarıda da ifade edildiği üzere eğitim süreçlerine daha fazla eğilmesinden dolayı yönetim olgusuna eğitim yönüyle bakmaktadır. Bundan dolayı da makalelerin konularında genellikle eğitim süreçleri, okul yönetimlerine içerisine almaktadır. Üçüncü olarak *Journal of Policy Analysis and Management* isimli dergi incelendiğinde ise Merkezi İdare (%55,7), Yerel Yönetimler (%28,0) düzeylerinde çalışmaların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Dördüncü olarak *Journal of Public Relations Research* isimli dergide Genel Kamu Yönetimi (%32), Genel Yönetim (%22), Özel Sektör Yönetimi (%16) düzeylerinde çalışmaların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Beşinci olarak *Review of Public Personnel Administration* isimli dergideki makalelerin büyük çoğunluğu Personel Yönetimi (%75,1) düzeyinde yapıldığı görülmektedir. Ancak buradaki çalışmaların neredeyse tamamı kamu hizmeti veren kurumlarda yapılmasından dolayı genel kamu yönetimi ya da genel yönetim düzeylerinde de düşünülebilir. Fakat personel yönetimine dikkat çekmek için bu ayrımın var olmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin yönetim düzeyleri bakımından incelendiğinde, Genel Kamu Yönetimi (%28,3), Merkezi İdare (%19,1), Yerel Yönetimler (%12,6) düzeylerindeki çalışmaların çoğunlukta olduğu görülmektedir. ABD ve Avrupa’daki dergilerin yönetim düzeyleri olarak farklı düzeyleri odaklanmaları, her iki bölgenin de tarihsel süreçte sahip oldukları kamu yönetimi geleneklerinin hala devam ettiği görülmektedir. İlk olarak *Governance* isimli dergideki makaleler incelendiğinde Genel Kamu Yönetimi (%28,7), Merkezi İdare (%22,4), Yerel Yönetimler (%21) düzeylerindeki çalışmaların çoğunluğu görülmektedir. İkinci olarak *Journal of European Public Policy* isimli dergide de benzer olarak Merkezi İdare (%29,5), Yerel Yönetimler (%21,8), Genel Kamu Yönetimi (%14,5) düzeylerinde yapılan çalışmaların fazla olduğu görülmektedir. Üçüncü olarak *Journal of Public Administration Research and Theory* isimli dergide Genel Kamu Yönetimi (%36,6) ve Merkezi İdare (%19,0) düzeylerindeki makalelerin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Dördüncü olarak *Public Administration Review* isimli dergideki makalelerin Genel Kamu Yönetimi (%38,5), Personel Yönetimi

(%16,8), Merkezi İdare (%11,3) düzeylerinde oldukları tespit edilmiştir. Beşinci olarak *Public Management Review* isimli dergide yayımlanan makalelerin Genel Kamu Yönetimi (%29,6), Genel Yönetim (%27,4), Özel Sektör Yönetimi (%22,6) düzeylerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Türkiye’de yayımlanan dergilerde ise yönetim düzeyi olarak; Özel Sektör Yönetimi (%20,7), Genel Kamu Yönetimi (%20,3), Merkezi İdare (%16), Yerel Yönetimler (%13,8) düzeylerine daha fazla odaklanıldığı görülmektedir. Buradaki dergiler sırayla incelendiğinde ilk olarak *Amme İdaresi Dergisi*’nde yayımlanan makalelerin Genel Kamu Yönetimi (%35), Merkezi İdare (%20,5), Yerel Yönetimler (%15,6), Yerinden Yönetimler (%12,9) düzeylerinde yoğunlaştığı görülmektedir. İkinci olarak *Ankara SBF Dergisi*’nde yayımlanan makalelerin yönetim düzeyi olarak Özel Sektör Yönetimi (%34,4), Genel Kamu Yönetimi (%15,8), Yerel Yönetimler (%15,1) düzeylerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Üçüncü olarak *Mülkiye Dergisi*’nde yayımlanan makalelerin yönetim düzeyi olarak Özel Sektör Yönetimi (%24,1), Genel Yönetim (%16,1), Merkezi İdare (%14,5) düzeylerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Dördüncü olarak *ODTÜ Gelişme Dergisi*’nde yayımlanan makaleler yönetim düzeyi bakımından incelendiğinde; Genel Yönetim (%23,4) ve Genel Kamu Yönetimi (%18,1) düzeylerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Beşinci olarak *Türk İdare Dergisi*’nde yayınlanan makaleler yönetim düzeyleri bakımından incelendiğinde Genel Kamu Yönetimi (%24,2), Merkezi İdare (%20,6) düzeylerinde daha fazla odaklanıldığı görülmektedir.

#### 5.2.1.5. Araştırmaların Konularının Kaynaklarının Analizi

İçerik analizi kapsamında analiz edilen makalelerin araştırılan bir diğer özelliği araştırma konularının kaynaklarına ilişkindir. Bu inceleme kriteri genellikle ulusal düzeyde yayımlanan dergilerdeki ya da ulusal nitelikteki kongrelerdeki bildiriler üzerinde incelenmesi oldukça anlamlı olmaktadır (Özen, 2000; Köseoğlu ve Demirkol Duyar, 2017). Dolayısıyla uluslararası nitelikteki dergilerde yayınlanan makalelerin konularının kaynağının da ilk bakışta uluslararası olacakmış gibi yanlış bir algı oluşabilmektedir. Ancak araştırılan konuların uygulamadaki karşılıkları ya da uygulamadaki karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm üretme girişlerinin olması çalışmaları, ulusal nitelikte kaynaklarının olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu dergilerdeki makalelerin verdikleri bilgiler doğrultusunda, inceledikleri konularının ulusal bir duruma mı hitap

ettiği yoksa doğrudan yabancı bir ülkedeki çalışmalara benzer/tamamlayıcı/eleştirel nitelikte yapıp yapılmadığı incelenmektedir. Nitekim yönetim olgusuna ilişkin olarak literatür, akademik bilgi birikimi ve uygulama deneyimleri, yönetim süreçlerindeki uygulayıcıların bilgi talepleri ve araştırmacıların bu bilgi talebine yönelik geliştirdikleri önerilere ve faydalı modellere bağlı olarak gelişmektedir. Dolayısıyla uygulamada karşılaşılan sorunlara yönelik talep edilen bilginin, yöntemin veya modelin araştırmacılar, düşünürler veya uygulayıcılar tarafından arz edilerek karşılanması süreçleri sorucunda oluşan bilgi ve deneyimlere yönetim bilgisi denilebilmektedir (Abrahamson, 1901, 1996). Nitekim böyle bir sistem içerisinde üretilen bilgi ve araştırma çıktıları, araştırmanın yapıldığı yani bilgini üretildiği topluma veya ülke özgü nitelikte olmaktadır. Sorunların ve çözümlerin kendi bağlamında yer almasından dolayı yönetimi ilgilendiren süreçlerin ve bunların bilgisi de bağlama özgü bir niteliktedir. (Barley ve Kunda, 1992). Dolayısıyla yönetim bilgisinin ortaya atıldığı bağlam dışında ele alınması birtakım tezatlıklar doğurabilmektedir. Bundan dolayı çalışmaların hangi bağlamda yer alan konular üzerinde durduğu ve araştırma yaptığı önem kazanmaktadır. Bu çalışma kapsamında da analiz edilen makalelerin inceledikleri konuları ne düzeyde kendi ülkesiyle ilgili olduğu ya da ne derece doğrudan farklı bölgelerde çalışan konuları incelediği araştırılmaktadır. Böylelikle makaleleri yazan araştırmacıların araştırdıkları konuları kendi uygulama alanlarını dikkate almadan doğrudan ithal edil etmediği tespit edilmesi hedeflenmektedir.

Araştırma konularının farklı bölgelerden ithal edilmesi, kamu yönetimi disiplindeki kimlik krizi konusunda ontolojik sorunların varlığıyla ilgilidir. Diğer bir ifadeyle araştırılan konunun belirsiz olması ya da yokluğunun kimlik krizine yol açtığı iddiası bu kriter sayesinde değerlendirilebilecektir. Bu kriterin incelemesinde içsel tutarlılık oluşturabilmek ve çelişkili bir araştırma olup olmadığını araştırma amacıyla, çalışmanın ilerleyen safhalarında yapılan anahtar kelime ağbağları, yazar ağbağları ve yazarların ülke/kurum ağları sayesinde araştırılan konuların ulusallık ve evrensellik konumları tespit edilebilecektir. Ayrıca seçilen üç farklı bölgenin birbirlerine karşı nasıl bir etkileşim içerisinde olduğu da belirlenebilecektir. Bu aşamada içerik analizi yapılan makalelerin konularının kaynaklarının (araştırmacılar için) ulusal yazın ve uygulama mı olduğu yoksa yabancı literatürden mi alındığı araştırılmaktadır. Bu kriter kapsamında yapılan analiz sonuçları Tablo 5.5’de gösterilmektedir.



**Tablo 5.5.** Beşinci Kriter: Araştırma Konularının Kaynaklarının Analizleri

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri              | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|--------|------------------------------------------------------|-----------------------------|-------------|-------------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Yabancı yazın veya uygulama | 70          | 29,3        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 169         | 70,7        |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Yabancı yazın veya uygulama | 54          | 20,7        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 207         | 79,3        |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Yabancı yazın veya uygulama | 13          | 4,6         |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 269         | 95,4        |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Yabancı yazın veya uygulama | 43          | 21,5        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 157         | 78,5        |
| EU     | Review of Public Personnel Administration            | Yabancı yazın veya uygulama | 8           | 3,4         |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 225         | 96,6        |
|        | Governance                                           | Yabancı yazın veya uygulama | 30          | 8,5         |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 322         | 91,5        |
|        | Journal of European Public Policy                    | Yabancı yazın veya uygulama | 278         | 30,6        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 631         | 69,4        |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Yabancı yazın veya uygulama | 27          | 5,9         |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 432         | 94,1        |
| TR     | Public Administration Review                         | Yabancı yazın veya uygulama | 232         | 31,5        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 504         | 68,5        |
|        | Public Management Review                             | Yabancı yazın veya uygulama | 288         | 38,2        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 465         | 61,8        |
|        | Amme İdaresi Dergisi                                 | Yabancı yazın veya uygulama | 87          | 33,1        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 176         | 66,9        |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Yabancı yazın veya uygulama | 284         | 67,9        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 134         | 32,1        |
| ABD    | Mülkiye Dergisi                                      | Yabancı yazın veya uygulama | 147         | 59,0        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 102         | 41,0        |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Yabancı yazın veya uygulama | 143         | 83,6        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 28          | 16,4        |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | Yabancı yazın veya uygulama | 133         | 53,6        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 115         | 46,4        |
| EU     | 5 dergi                                              | Yabancı yazın veya uygulama | 188         | 15,5        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 1027        | 84,5        |
| TR     | 5 dergi                                              | Yabancı yazın veya uygulama | 1032        | 32,2        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 2177        | 67,8        |
| TOPLAM | 5 dergi                                              | Yabancı yazın veya uygulama | 794         | 58,9        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 555         | 41,1        |
|        |                                                      | Yabancı yazın veya uygulama | 2014        | 34,9        |
|        |                                                      | Ulusal yazın veya uygulama  | 3759        | 65,1        |

Bu kriter kapsamında yapılan analiz neticesinde incelenen tüm makalelerin (n:5773) %65,1'inin konusunun kaynağının ulusal yazın veya uygulama olduğu görülmüştür. Bu oran çoğunlukta olmakla birlikte 2014 makalenin (%34,9) yabancı yazın ve uygulama kaynaklı konuya sahip olması hiç azımsanmayacak bir durumdadır. Sonuçlara ilişkin tartışmalar ve ağbağ analizleriyle karşılaştırılması değerlendirme bölümünde ele alınmaktadır.

Amerika'da yayımlanan dergilerdeki makalelerin oldukça yüksek bir oranı (%84,5) ulusal yazın kaynaklı olarak konuları incelemektedir. Buradaki her bir dergide de ulusal yazın ve uygulama kaynaklı konuların hâkim olduğu görülmektedir. Bu oranların bazı dergilerde %95'e kadar çıktığı görülmektedir.

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin de büyük çoğunluğunun (%67,8) ulusal kaynaklı olduğu görülmektedir. Buradaki her bir dergide de aynı şekilde ulusal kaynaklı konuların tercih edildiği görülmektedir. Ancak oransal olarak Amerika’dan daha düşük düzeyde kalmıştır. Avrupa’daki dergilerde yabancı yazın ve uygulanmadan faydalanmanın daha fazla olduğu görülmektedir. Nitekim böyle bir sonucun ortaya çıkmasında Avrupa kıtasında çok farklı ülkelerden araştırmacıların olması ve bunların her birinde genel olarak Avrupa Birliği düzeyinde ele alınmasının etkili olduğu düşünülebilir. Bu konuya ilişkin anahtar kelime ağbağ analizi de bu sonucu destekleyen niteliktedir.

Türkiye’de yayımlanan dergilerde ise diğer iki böyleyle çok farklı biçimde yabancı yazın ve uygulama kaynaklı konuların çok fazla (%58,9) olduğu görülmektedir. Her bir dergi özelinde de durum benzer şekildedir. Üstelik ODTÜ Gelişme Dergisinde bu oran %83,6’ya kadar çıkmaktadır. Ulusal düzeyde yayın yapan bu dergilerde yabancı yayınlardan bu denli faydalanılması beraberinde bir takım disiplin sorunları da getirmesi kaçınılmazdır. Nitekim kamu yönetiminin araştırma nesnesinin kendi bağlamından koparılması ya da asıl konulara odaklanılmaması disiplinin bilimsel alanda nerede olduğunun belirlenememesi durumunu oluşturabilmektedir.

#### **5.2.1.6. Araştırmaların Farklı Disiplinlerle İlişkisinin Varlığı Analizi**

Yönetim çok yönlü ve çok boyutlu bir toplumsal olgu olmasından dolayı çok çeşitli sosyal bilimlerle çok yakın ilişkiler içerisine girmesini gerekli kılmaktadır. Sosyal bilimlerin içerisindeki her bir disiplin kendi alanıyla ilgili gelişmeleri araştırırken aynı zamanda farklı disiplinlere de çeşitli düzeylerde katkı sunmaktadır (Eryılmaz, 2019: 87). Özellikle yönetim olgusunun incelendiği bir durumda, farklı disiplinlerin kavram, model ve yöntemlerinden faydalanılması oldukça olağan bir durum olarak karşılanmaktadır.

Bu çalışma kapsamında yapılan içerik analizinde incelenen makalelerde farklı disiplinlerle ilişkili olan makalelerin varlığı araştırılmıştır. Böylelikle kamu yönetimi disiplininin inter-disipliner ve multi-disipliner konularının varlığının ortaya konulması hedeflenmektedir. İçerik analizinin altıncı kriterinde incelenen makalelerin farklı disiplinlerle ilişkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Buradan hareketle bir sonraki kriter oluşturularak, farklı disiplinlerle ilişkisi olan araştırmaların hangi disiplinlerle ilişki

içerisinde olduğu araştırılmıştır. Dolayısıyla birbirini takip edilen kriterlerle kamu yönetiminin konumu ayrıntılı olarak araştırılmıştır. Analiz kapsamında elde edilen bulgular Tablo 5.6’da gösterilmektedir.

**Tablo 5.6.** Altıncı Kriter: Farklı Disiplinlerle İlişki Varlığının Analizi

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzdelik Oran (%) |
|--------|------------------------------------------------------|----------------|-------------|-------------------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | İlişki var     | 230         | 96,2              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 9           | 3,8               |
|        | Educational Administration Quarterly                 | İlişki var     | 233         | 89,3              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 28          | 10,7              |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | İlişki var     | 245         | 86,9              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 37          | 13,1              |
|        | Journal of Public Relations Research                 | İlişki var     | 88          | 44,0              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 112         | 56,0              |
|        | Review of Public Personnel Administration            | İlişki var     | 233         | 100,0             |
|        |                                                      | İlişki yok     | 0           | 0                 |
| EU     | Governance                                           | İlişki var     | 175         | 49,7              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 177         | 50,3              |
|        | Journal of European Public Policy                    | İlişki var     | 548         | 60,3              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 361         | 39,7              |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | İlişki var     | 349         | 76,0              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 110         | 24,0              |
|        | Public Administration Review                         | İlişki var     | 654         | 88,9              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 82          | 11,1              |
|        | Public Management Review                             | İlişki var     | 627         | 83,3              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 126         | 16,7              |
| TR     | Amme İdaresi Dergisi                                 | İlişki var     | 215         | 81,7              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 48          | 18,3              |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | İlişki var     | 332         | 79,4              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 86          | 20,6              |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | İlişki var     | 205         | 82,3              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 44          | 17,7              |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | İlişki var     | 171         | 100,0             |
|        |                                                      | İlişki yok     | 0           | 0                 |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | İlişki var     | 236         | 95,2              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 12          | 4,8               |
| ABD    | 5 dergi (n=1215)                                     | İlişki var     | 1029        | 84,7              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 186         | 15,3              |
| EU     | 5 dergi (n=3209)                                     | İlişki var     | 2353        | 73,3              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 856         | 26,7              |
| TR     | 5 dergi (n=1349)                                     | İlişki var     | 1159        | 85,9              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 190         | 14,1              |
| TOPLAM |                                                      | İlişki var     | 4541        | 78,7              |
|        |                                                      | İlişki yok     | 1232        | 21,3              |

Yapılan bu analiz sonuçlarına göre içerik analizi yapılan tüm makalelerin genel toplamına göre çalışmaların büyük çoğunluğunun (%78,7) farklı disiplinlerle ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Amerika’da (%84,7) ve Türkiye’de (%85,9) yayımlanan dergilerdeki makalelerin farklı disiplinlerden faydalanma oranları yaklaşık eşit olmakla birlikte Avrupa’daki dergilerde yayımlanan makalelere oranla daha fazla ilişkili oldukları görülmektedir. Ancak tüm bölgelerde de görüleceği üzere bu alandaki makalelerde farklı disiplinlerden faydalanma oranı oldukça yüksek seviyededir. Her bir dergi özelinde de duruma bakıldığında genel sonuçtan farklı bir sonuç yoktur. Her bir dergi özelinde de farklı disiplinlerden konu-yöntem-kavram faydalanmalarının olduğu görülmektedir.

### 5.2.1.7. Araştırmaların İlişkili Olduğu Disiplinin Analizi

İçerik analizi yapılan makalelerden farklı disiplinlerle ilişkisi olduğu düşünülen ve buna dair metinlerinden çıkarımlar yapılan makaleler üzerinde ilişkili olduğu disiplinin hangisi olduğu da araştırılmıştır. Böylelikle altında kriterde elde edilen bulguların daha ayrıntılı biçimde analizi yapılabilmektedir. Üstelik böylelikle kamu yönetimi disiplinin etki eden veya yoğun ilişkilerinin olduğu disiplinler tespit edilebilecektir. İçerik analizleri yapılmadan önce araştırmaların hangi disiplinlerle ilişkili olduğu tam olarak bilenemeyeceği için açık uçlu olarak ilişkili oldukları disiplinler araştırılmıştır. Analizler tamamlandıktan sonra ise ilişki olunan disiplinlerin yoğunluk kazandığı disiplinler belli kategorilerde toplanmıştır. Araştırmaların genel olarak işletme, iktisat, örgüt yönetimi, davranış bilimi, sosyoloji, psikoloji, siyaset bilimi ve hukuk disiplinleriyle ilişkili oldukları görülmüştür. Diğer kategorisi içerisinde ise sayısal olarak azınlıkta kalan çok farklı disiplinler yer almaktadır. Her bir dergi için ayrıntılı analizler yapılmakla beraber, yorumlama ve genellemenin daha kolay yapılabilmesi için bölgeler özelindeki analiz sonuçlarına ve tüm makalelerdeki genel görünüme yer verilmiştir. Bu kapsamda yapılan analiz sonuçları Tablo 5.7’de gösterilmektedir.

Yapılan analiz sonuçlarına göre incelenen makalelerin genel olarak 8 farklı disiplin ile yakın ilişkiler içerisinde olduğu görülmüştür. Bu disiplin zaten kamu yönetiminin tarihsel gelişim süreci içerisinde sıklıkla bahsedilen ve sıkı ilişkilerin olduğu disiplinler olarak lanse edilmektedirler (Henry, 1990; Raadschelders, 2011b; Walker, 2011; Wright, 2011) Bunların dışında tarih, edebiyat, felsefe gibi değişik alanlarla da ilişkili makalelerin varlığı görülmüştür. Diğer taraftan bir makalenin birden fazla disiplinle yakın temas halinde olduğu görülmesi durumunda ise ilişkisinin daha fazla olduğu düşünülen disiplin baz alınarak analiz yapılmıştır. Böylelikle Tablo 5.7’de gösterilen sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlara göre içerik analizi yapılan toplam 5773 makalenin %23,1’inin işletme disipliniyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üstelik örgüt yönetimi(bilimi) (%8,2) ve davranış biliminin (%9) de bu kapsama dahil edilmesi durumunda oldukça yüksek bir oranda (%40,3) işletme yönetimi alanıyla ilişkili olunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sonuç elbette ki beklenen bir durumdur. Nitekim kamu yönetiminin yöntem, kavram ve konu bakımından bu alandan doğrudan faydalandığı ve bu disiplinin alanda ciddi bir etkisinin olduğu görülmektedir. Ayrıca Hukuk (%12,4) ve Siyaset Bilimi (%10,8)

disiplinlerinin de oldukça etkili oldukları görülmektedir. Bu oranlara ilişkin değerlendirmeler ve tartışmalar çalışmanın ilerleyen bölümlerden yapılmaktadır. Ayrıca literatürdeki değerlendirmelerden de yola çıkılarak inter-disipliner ve multi-disipliner pozisyonlar ele alınmaktadır.

**Tablo 5.7.** Yedinci Kriter: Araştırmaların İlişkili Olduğu Disiplinlerin Analizi

| Bölge  | Dergi Adı        | Analiz Kriteri-İlişkili Disiplin | Frekans (n) | Yüzdelik Oran (%) |
|--------|------------------|----------------------------------|-------------|-------------------|
| ABD    | 5 dergi (n=1215) | İşletme                          | 295         | 24,3              |
|        |                  | İktisat                          | 53          | 4,4               |
|        |                  | Örgüt Yönetim                    | 167         | 13,7              |
|        |                  | Davranış Bilimi                  | 198         | 16,3              |
|        |                  | Sosyoloji                        | 41          | 3,4               |
|        |                  | Psikoloji                        | 57          | 4,7               |
|        |                  | Siyaset Bilimi                   | 110         | 9,1               |
|        |                  | Hukuk                            | 71          | 5,8               |
|        |                  | Diğer                            | 38          | 3,1               |
|        |                  | İşletme                          | 689         | 21,5              |
| EU     | 5 dergi (n=3209) | İktisat                          | 207         | 6,5               |
|        |                  | Örgüt Yönetim                    | 159         | 5,0               |
|        |                  | Davranış Bilimi                  | 237         | 7,4               |
|        |                  | Sosyoloji                        | 150         | 4,7               |
|        |                  | Psikoloji                        | 37          | 1,2               |
|        |                  | Siyaset Bilimi                   | 316         | 9,8               |
|        |                  | Hukuk                            | 507         | 15,8              |
|        |                  | Diğer                            | 51          | 1,6               |
|        |                  | İşletme                          | 352         | 26,1              |
|        |                  | İktisat                          | 94          | 7,0               |
| TR     | 5 dergi (n=1349) | Örgüt Yönetim                    | 146         | 10,8              |
|        |                  | Davranış Bilimi                  | 85          | 6,3               |
|        |                  | Sosyoloji                        | 65          | 4,8               |
|        |                  | Psikoloji                        | 16          | 1,2               |
|        |                  | Siyaset Bilimi                   | 200         | 14,8              |
|        |                  | Hukuk                            | 137         | 10,2              |
|        |                  | Diğer                            | 64          | 4,7               |
|        |                  | İşletme                          | 1336        | 23,1              |
|        |                  | İktisat                          | 354         | 6,1               |
|        |                  | Örgüt Yönetim                    | 472         | 8,2               |
| TOPLAM |                  | Davranış Bilimi                  | 520         | 9,0               |
|        |                  | Sosyoloji                        | 256         | 4,4               |
|        |                  | Psikoloji                        | 110         | 1,9               |
|        |                  | Siyaset Bilimi                   | 626         | 10,8              |
|        |                  | Hukuk                            | 715         | 12,4              |
|        |                  | Diğer                            | 153         | 2,7               |
|        |                  | İşletme                          |             |                   |
|        |                  | İktisat                          |             |                   |

İlk olarak Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerinde durulduğunda; genel duruma benzer olarak, İşletme (%24,3), Davranış Bilimi (%16,3) ve Örgüt Yönetim (%13,7) alanlarıyla ilişkili olan makalelerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu bölgede toplam 1215 makalenin dağılımına bakıldığında diğer disiplinlerin de sayısal olarak azımsanmayacak kadar etkili oldukları görülmektedir. Örneğin 110 makalenin siyaset bilimiyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Fakat bu sayının diğer disiplinlerle kurulan bağa göre daha azınlıkta kalmasında dolayı göreceli olarak etkisinin az olduğu gibi bir duruma yol açabilmektedir.

İkinci olarak Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makaleler incelendiğinde İşletme (%21,5) ve Hukuk (%15,8) disiplinleriyle ilişki makalelerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç ilk görünüş itibariyle Kıta Avrupası geleneğine dayalı bir kamu yönetimi anlayışının sonucunu göstermektedir. Kamu yönetiminin tarihsel gelişim süreçlerinde idari hukuk temelli bir anlayışında disiplinin son 11 yıllık sürecinde de hala etkin olduğunu göstermektedir.

Üçüncü olarak Türkiye’deki dergilerde yayımlanan makaleler incelendiğinde ise İşletme (%26,1), Siyaset Bilimi (%14,8), Örgüt Yönetimi (%10,8) ve Hukuk (%10,2) disiplinleriyle ilişki olan makalelerin sayılarının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Türkiye’deki durumunda diğer bölgelerdeki durumla oldukça benzer olduğu görülmekte birlikte aralarındaki farklılıklar kamu yönetimi disiplininin gelişimsel süreçleri hakkında bilgiler içermektedir.

### **5.2.2. Araştırmaların Yöntembilimsel Analizleri**

İçerik analizleri sürecinde kullanılan 36 farklı kriterin ayrıldığı 4 ana kategoriden bir diğeri de araştırmaların yöntembilimsel varsayımlarının araştırıldığı kriterlerde oluşan araştırma tasarımı kategorisidir. Bu kategoride 10 temel kriter ele alınarak seçilen makalelerin içerikleri analiz edilmiştir. Bu kriterler genel olarak araştırmalarda sahip olunan yöntembilimsel ve bilim felsefesi varsayımlarının keşfedilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Dolayısıyla bu aşamada incelenen makalelerin literatürde yer alan araştırma yöntemlerinin hangisini ne derecede kullandığından ziyade, araştırmaların yapılışının temelindeki motivasyon kaynağının belirlenmesi, araştırmacının bu süreçlerdeki rollerinin belirlenmesi ve yöntembilimsel yaklaşımlarının ortaya konulması gibi amaçları bulunmaktadır. Nitekim araştırmalarda hangi yöntemin daha fazla uygulandığının araştırılması, kamu yönetimi gibi inter-disipliner bir konumda yer alan disiplin için kimlik krizi konusuna katkı sağlamak için yeterli değildir. Bundan dolayı makalelerin yapılışındaki süreçler bir sonraki kategoride incelemek üzere ayrılırken; bu kategoride araştırmaların arka planındaki nedenler araştırılmaktadır. Dolayısıyla bu kategori altında yapılan içerik analizi kriterleriyle “Neden?” sorusuna cevaplar aranmaktadır. Ancak bu kategori altındaki bazı sorular yöntembilimsel varsayımları araştırmakla birlikte kimi zaman “Ne?” sorusuna cevaplar bulmamızı da sağlamaktadır.

### 5.2.2.1. Araştırmaların Yöntemsel Varsayımlarının Analizi

İçerik analizi yapılmasında kullanılan yöntembilimsel ölçütlerin yer aldığı kategorinin ilk kriterinde incelenen makalelerin yöntemsel varsayımları incelenmiştir. Literatürde yöntemsel varsayımlarla ilgili olarak genellikle kabul gören yaklaşım, araştırmaların nesnelcilik ya da öznelcilik anlayışlarından hangisine sahip olduğu şeklinde ayırım yapılması yönündedir (Bernstein, 2011). Dolayısıyla bu kategori altındaki ilk kriter Burrell ve Morgan (1979) tarafından ifade edildiği biçimiyle araştırmaların “nesnelci” ya da “öznelci” olarak tanımlanan yöntembilimsel varsayımlardan hangisine sahip olduklarının araştırılmasını kapsamaktadır. Bilimsel araştırmalar sahip oldukları varlık bilimsel (*ontological*), bilgi bilimsel (*epistemological*) ve yöntem bilimsel (*methodological*) varsayımlarına göre nesnelci (objectivist) ve öznelci (subjectivist) olabilmektedirler (Özen, 2000: 2). Bu ikisi arasındaki ayrımı net bir şekilde ortaya koymakta fayda vardır. Nitekim kamu yönetimi disiplinin özünde yer alan varsayımların net bir şekilde oluşturulması büyük önem arz etmektedir.

Nesnelci yaklaşım doğa bilimlerine ve onların modellerine ve yöntemlerini önemli düzeyde bağlılığı ifade etmektedir (Burrell ve Morgan, 1979: 102). Nesnelci bakış açısına göre bilimsel araştırmalardan genellenebilir bilgi üretilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu bakış açısına göre nesnelci olmayan ve niteliksel olan çalışmalar genellenebilir bilgi üretmesi mümkün değildir (Özen, 2002: 25). Nesnelci bakış açısına göre toplumsal gerçeklik veya araştırılan konunun gerçekliğinin çeşitli nitelikleri vardır. Buna göre gerçeklik; nesnel, somut ve araştırmacının kendisinden veya yönteminden etkilenmeden bağımsız olarak bulunmaktadır. Bu yaklaşıma göre gerçekliğe, yaklaşımın bağlılık hissettiği doğa bilimlerinde olduğu gibi ampirik yöntemlerle ulaşılabileceği ve buna bağlı olarak araştırılan konuya ilişkin olarak tümevarımsal niteliği olan genel kabuller veya yasalar geliştirilebileceği savunulmaktadır. Kısaca nesnelcilik özne ve nesneyi birbirinden bağımsız olarak kabul etmektedir.

Öznelci yaklaşımdaki temel amaç ise nesnelci yaklaşımında aksine genellenebilir yasalar üretmek değildir. Bu yaklaşıma göre araştırmalarda (özellikle sosyal bilimlerde) genellenebilir yasaların geliştirilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla bu yaklaşıma göre gerçeklik tikel ve özgül bir yapıdadır (Özen, 2002: 25). Öznelci yaklaşıma göre gerçeklik olgusu, araştırmacının kendisinden bağımsız değildir. Bu yaklaşım araştırmacının

yaşadığı sosyal dünyayı ve gerçekliği nasıl kurguladığını, değiştirdiğini ve yorumladığını öne sürmektedir. Kısaca öznelci yaklaşım nesneyi yani araştırılan gerçekliği öznenin yani araştırmacının bir ürünü olarak kabul etmektedir. Bu değerlendirme kritere göre yapılan içerik analizi her bir dergi ve bölge özelinde Tablo 5.8’de gösterilmiştir.

**Tablo 5.8.** Sekizinci Kriter: Yöntemsel Varsayım Analizi

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzde (%) |
|--------|------------------------------------------------------|----------------|-------------|-----------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Nesnelci       | 209         | 87,4      |
|        |                                                      | Öznelci        | 30          | 12,6      |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Nesnelci       | 241         | 92,3      |
|        |                                                      | Öznelci        | 20          | 7,7       |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Nesnelci       | 180         | 63,8      |
|        |                                                      | Öznelci        | 102         | 36,2      |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Nesnelci       | 163         | 81,5      |
|        |                                                      | Öznelci        | 37          | 18,5      |
| EU     | Governance                                           | Nesnelci       | 215         | 92,3      |
|        |                                                      | Öznelci        | 18          | 7,7       |
|        | Journal of European Public Policy                    | Nesnelci       | 310         | 88,1      |
|        |                                                      | Öznelci        | 42          | 11,9      |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Nesnelci       | 805         | 88,6      |
|        |                                                      | Öznelci        | 104         | 11,4      |
|        | Public Administration Review                         | Nesnelci       | 309         | 67,3      |
|        |                                                      | Öznelci        | 150         | 32,7      |
| TR     | Public Management Review                             | Nesnelci       | 519         | 70,5      |
|        |                                                      | Öznelci        | 217         | 29,5      |
|        | Amme İdaresi Dergisi                                 | Nesnelci       | 559         | 74,2      |
|        |                                                      | Öznelci        | 194         | 25,8      |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Nesnelci       | 149         | 56,7      |
|        |                                                      | Öznelci        | 114         | 43,3      |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | Nesnelci       | 356         | 85,2      |
|        |                                                      | Öznelci        | 62          | 14,8      |
| ABD    | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Nesnelci       | 202         | 81,1      |
|        |                                                      | Öznelci        | 47          | 18,9      |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | Nesnelci       | 64          | 37,4      |
|        |                                                      | Öznelci        | 107         | 62,6      |
|        |                                                      | Nesnelci       | 228         | 91,9      |
|        |                                                      | Öznelci        | 20          | 8,1       |
|        | 5 dergi (n=1215)                                     | Nesnelci       | 1008        | 83,0      |
|        |                                                      | Öznelci        | 207         | 17,0      |
| EU     | 5 dergi (n=3209)                                     | Nesnelci       | 2502        | 78,0      |
|        |                                                      | Öznelci        | 707         | 22,0      |
| TR     | 5 dergi (n=1349)                                     | Nesnelci       | 999         | 74,1      |
|        |                                                      | Öznelci        | 350         | 25,9      |
| TOPLAM |                                                      | Nesnelci       | 4509        | 78,1      |
|        |                                                      | Öznelci        | 1264        | 21,9      |

Yöntemsel varsayımların analiz edildiği bu kritere göre araştırmaların genelinin nesnelci bir yaklaşımla hareket ettikleri görülmektedir. Tüm makalelerin genel toplamında nesnelci paradigma ile yapılan çalışmaların oranı %78,1 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla kamu yönetimi alanındaki araştırmacıların genellenebilir yasalar elde etmek ya da bu yasaları desteklemek için çalışmalara daha fazla önem verdiği görülmektedir.

Amerika’da yayımlanan dergilerin genel görünümüne bakıldığında bu dergilerdeki makalelerin nesnelci yaklaşımı daha çok benimsedikleri (%83) görülmektedir. Buradaki



her bir dergide de makalelerin büyük çoğunluğunun nesnelci bir yaklaşımla yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu dergiler arasında sadece *Journal of Policy Analysis and Management* isimli dergide diğerlerine oranla öznelci yaklaşıma sahip araştırmaların göreceli bir fazlalığının olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu oran dergideki tüm makalelere oranla sadece %36,2 seviyesinde kalmıştır. Ancak diğer dergilerden farklı olması, bu dergi ve makaleleri üzerinde değerlendirme yapılması gerekli kılmaktadır.

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel görünümünde bakıldığı genel toplamdaki benzer şekilde toplam makalelerin %78’inin nesnelci yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir. Buradaki beş dergiden ikisi bu genel orandan daha fazla oranda nesnelci yaklaşıma (%88,1 ve %88,6) sahipken *Journal of Public Administration Research and Theory*, *Public Administration Review* ve *Public Management Review* isimli dergilerde öznelci yaklaşımın biraz daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak bu dergilerde de nesnelci yaklaşım hakimdir.

Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makaleler incelendiğinde makalelerin %74,1’inin nesnelci yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir. Her bir dergi özelinde yöntemsel varsayımların araştırılmasına göre ise *ODTÜ Gelişme Dergisi*’nde öznelci yaklaşımın daha etkin (%62,6) olduğu görülmüştür. Diğer taraftan *Amme İdaresi Dergisi*’nde de öznelci yaklaşıma sahip makalelerin çoğunlukta olmasa bile görece yüksek bir oranda olduğu (%43,3) sonucuna ulaşılmıştır.

#### **5.2.2.2. Araştırmaların Temel Amaçlarının Analizi**

Bu çalışma kapsamında içerik analiz süreçlerinde kullanılan dokuzuncu değerlendirme kriterinde araştırmaların temel amaçlarına ilişkin analizler yapılmıştır. Bilimsel araştırmalar temel amaçları itibarıyla 1-betimlemek, 2-açıklamak veya 3-hem betimlemek hem açıklamak şeklinde üç temel kategoriye ayrılabilir (Neuman, 2014a). Betimleyici araştırmalar belirlenen konuyla ilgili olarak kavramsal açıklamaların yapıldığı, olayların, olguların, durumların ve kavramların tanımlanmasını ve tasvirlerinin yapılmasını amaçlayan çalışmalardır. Betimleyici çalışmalarda hipotezlerin oluşturulup bunların test edildiği bir yapı bulunmamakta fakat kavramsal açıklamalar ve tartışmalardan yola çıkarak çeşitli iddialar ortaya atılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle hipotezler formüle edilebilmektedir (Özen, 2000: 5). Bu türden araştırmalarda belli bir

durum saptaması yapılmakta ve olgular arasında nedenselliğe yönelik bir araştırma yapılmamaktadır. Bundan dolayı betimleyici araştırmalarda açıkça ifade edilmesi bile genellikle “Ne?” sorusuna cevaplar aranmaktadır.

Açıklayıcı araştırmalarda ise betimleyici araştırmalardan farklı olarak araştırılan konuyla ilgili olarak keşfedici çalışmalar yapılmakta, nedensel ilişkiler araştırılmakta, olguların birbirlerine etkiler araştırılmada ve bunlar arasında karşılaştırmalar yapılmaktadır (Karataş ve Avcı, 2017: 2329). Bu tür çalışmalarda incelenen konuyla ilgili olguların veya olayların neden olduğu ve ne türde etkiler yarattığı araştırılmaktadır. Ayrıca bu ilişki ve etki süreçlerinin nasıl geliştiği de araştırılmaktadır. Bu türden çalışmalarda betimleyici çalışmalardan farklı olarak “Neden?” ve “Nasıl?” sorularına cevaplar aranmaktadır (Özen, 2002).

Diğer taraftan bilimsel araştırmalarda bu iki birbiriyle net ayrılan türden araştırma amacının dışında her iki amacı birden taşıyan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmaları hem betimleyici hem açıklayıcı araştırma olarak tanımlayabiliriz. Belli bir disiplindeki bilgi birikimin oluşmasında her iki türden araştırmaların da varlığı oldukça önemlidir. Her ikisinin de disiplinin gelişimini oldukça önemli katkıları olmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında değerlendirme kriteri olarak araştırmaların temel amaçlarının araştırılması, içeri analizi kapsamında “Neden?” sorusuna cevap aramaktadır. Yani araştırmaların betimlemek ya da açıklamak amaçlarından birine veya her ikisi birden sahip olup olmadığının araştırılması, bu çalışmaların neden yapıldığı ile ilgili olarak çıkarımlar yapmamıza olanak sağlamaktadır. Bu kriter kapsamında elde edilen bulgular, geniş bir bakış açısıyla bakıldığında kamu yönetimi alanındaki araştırmaların yöntembilimsel varsayımlarıyla ilgi ipuçları vermektedir. Bu kriter kapsamında yapılan içerik analizinden elde edilen bulgular Tablo 5.9’da gösterilmektedir.

Araştırmaların temel amaçlarının analizi ile elde edilen bulgulara göre araştırmaların büyük çoğunluğunun açıklama amacı taşıdığı görülmektedir. Hem açıklayıcı hem betimleyici çalışmalar da açıklayıcı çalışmalara dahil edildiğinde %88,1 oranındaki çalışmaların açıklama amacı taşıdığı görülmektedir. Sadece betimleme amacı taşıyan çalışmalar ise %11,8 ise en alt düzeyde kalmıştır. Ancak betimleme yapan çalışmaların toplam oranı ise %49,5 ile oldukça yüksektir. Elde edilen bu bulgular kamu yönetimi alanında belli bir tanımlama ve tasvir yapmanın oldukça önemli olduğunu bu

türden betimlemelerin disiplinin doğası gereğince bir tür zorunluluk olduğu anlaşılabılır. Diğer taraftan sadece açıklayıcı çalışmaların %50,4 ile yüksek düzeyde olması, makalelerde artık belli şeyleri betimleme ihtiyacının ortadan kalktığını düşündürmektedir

**Tablo 5.9.** Dokuzuncu Kriter: Araştırmaların Temel Amaçlarının Analizi

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri          | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|--------|------------------------------------------------------|-------------------------|-------------|-------------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Betimlemek              | 21          | 8,8         |
|        |                                                      | Açıklamak               | 98          | 41,0        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 120         | 50,2        |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Betimlemek              | 35          | 13,4        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 39          | 14,9        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 187         | 71,6        |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Betimlemek              | 29          | 10,3        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 198         | 70,2        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 55          | 19,5        |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Betimlemek              | 19          | 9,5         |
|        |                                                      | Açıklamak               | 26          | 13,0        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 155         | 77,5        |
|        | Review of Public Personnel Administration            | Betimlemek              | 18          | 7,7         |
|        |                                                      | Açıklamak               | 167         | 71,7        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 48          | 20,6        |
| EU     | Governance                                           | Betimlemek              | 81          | 23,0        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 159         | 45,2        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 112         | 31,8        |
|        | Journal of European Public Policy                    | Betimlemek              | 117         | 12,9        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 369         | 40,6        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 423         | 46,5        |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Betimlemek              | 50          | 10,9        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 291         | 63,4        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 118         | 25,7        |
|        | Public Administration Review                         | Betimlemek              | 93          | 12,6        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 520         | 70,7        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 123         | 16,7        |
|        | Public Management Review                             | Betimlemek              | 29          | 3,9         |
|        |                                                      | Açıklamak               | 687         | 91,2        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 37          | 4,9         |
| TR     | Amme İdaresi Dergisi                                 | Betimlemek              | 21          | 8,0         |
|        |                                                      | Açıklamak               | 28          | 10,6        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 214         | 81,4        |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Betimlemek              | 51          | 12,2        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 69          | 16,5        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 298         | 71,3        |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | Betimlemek              | 49          | 19,7        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 75          | 30,1        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 125         | 50,2        |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Betimlemek              | 36          | 21,1        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 54          | 31,6        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 81          | 47,4        |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | Betimlemek              | 35          | 14,1        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 131         | 52,8        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 82          | 33,1        |
| ABD    | 5 dergi (n=1215)                                     | Betimlemek              | 122         | 10,0        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 528         | 43,5        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 565         | 46,5        |
| EU     | 5 dergi (n=3209)                                     | Betimlemek              | 370         | 11,5        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 2026        | 63,1        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 813         | 25,3        |
| TR     | 5 dergi (n=1349)                                     | Betimlemek              | 192         | 14,2        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 357         | 26,5        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 800         | 59,3        |
| TOPLAM |                                                      | Betimlemek              | 684         | 11,8        |
|        |                                                      | Açıklamak               | 2911        | 50,4        |
|        |                                                      | Betimlemek ve Açıklamak | 2178        | 37,7        |

Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin %10 sadece betimleme amacı taşıyan, %43,5’i sadece açıklama amacı taşıyan ve %46,5’i ise hem betimleme hem açıklama amacı taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Üç bölgenin genel durumu ile benzer bir yapıda olduğu görülmüştür. Buradaki dergilerin her birindeki durumlar tek tek incelendiğinde sonuçların aynı şekilde olduğu görülmüştür. Sadece betimleme amacını taşıyanların sayısı oldukça az iken açıklama niyetiyle yapılan araştırmaların sayısı oldukça yüksek bir seviyededir.

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin geneli incelendiğinde %63,1 oranında makalelerin sadece açıklama amacı taşıdığı görülmüştür. Nitekim bu oranın bu şekilde fazla olması, araştırmacıların kavramsal tartışmalara veya kuramsal tartışmalara fazla girmeden sadece ampirik çalışmalara odaklandığını göstermektedir. Bu bölgede yayımlanan dergiler tek tek incelendiğinde de benzer bir sonuç karşımıza çıkmaktadır. Bu dergiler arasında özellikle *Public Management Review* isimli dergideki makalelerin %91,2’sinin sadece açıklama amacı taşıması oldukça dikkat çekicidir.

Türkiye’de yayımlanan dergilere genel bir bakış atıldığında hem betimleme hem açıklama niyetlerini birlikte taşıyan makalelerin oranını oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu makalelerin %59,3’ünün betimleme ve açıklama amaçlarıyla yapılmış olması, aslında ulusal literatüre yönelikte çıkarımlar yapmamıza imkân sağlamaktadır. Ulusal literatürde kamu yönetimiyle ilgili çalışmaların belli bir tanımlama yapılmadan uygulanmasının ya da kuramsal tartışmalara girilmeden araştırmanın yapılmasının uygun görülmeceği gibi izlenim oluşturmaktadır. Diğer taraftan ulusal alandaki araştırmaların hala kavramsal olarak belli bir olgunluğa ulaşamadığı yorumu da yapılabilir. Nitekim aynı kavramların veya olguların hala farklı şekillerde yorumlandığı veya tanımlama netliğinin olmadığı birçok örnek karşımıza çıkmaktadır. Bunlarla ilgili olarak değerlendirmeler ve tartışmalar bir sonra ki bölümde ayrıntılı olarak verilmektedir.

### 5.2.2.3. Araştırmaların Esas Niyetlerinin Analizi

Araştırmaların yöntemsel varsayımlarının analizi kategorisinde analiz edilen bir diğer kriter araştırmaların esas niyetlerinin ne olduğuna ilişkin olarak yapılan analizdir. Bir önceki kriterde “temel amaç” olgusu ile bu kriterdeki “esas niyet” olgusu

karıştırılabilmektedir. İsimleri oldukça benzer olmakla birlikte farklı esasların analiz edilmesini ihtiyaç duyulmasından dolayı bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

Bu değerlendirme kriterinde araştırmaların esas niyetleri beş temel kategoriye göre analiz edilmiştir. Üsdiken, Selekler ve Çetin (1998) tarafından dört temel kategoriyle tanımlanan bu araştırma niyetlerinin, bu tez çalışma kapsamındaki tüm çalışmaların niyetlerine bütünüyle uygun olamayacağı düşünülerek bir diğer kategorisi oluşturularak bu kategori altında aynı esas niyeti taşıyanlar tespit edilmesi durumunda yeni bir alt kriter daha oluşturulması planlanmıştır. Ancak içerik analizleri sonucunda çalışmaların dört temel kategoride birleştiği görülmesinden dolayı diğer kategorinde bir ayırım yapılmamıştır.

Araştırmaların esas niyetlerinin analiz edilmesindeki kullanılan ilk ölçüt, “Genel öğütler verme ve ilkeler önerme” niyetiyle yapılan araştırmalar için oluşturulmuştur. Bu kategoriye dahil olan araştırmalarda kendi konularıyla ilgili çeşitli ilke ve öneriler ortaya konulmaktadır. Bu türden çalışmalar konuyu uygulamaya bakan yönü ve/veya kuramsal yönü itibariyle değerlendirerek, yeni bakış açıları sunan araştırmalardır.

İkinci kullanılan ölçüt “bir yönetim fonksiyonu ve/veya tekniğinin nasıl uygulanacağına ilişkin yol gösterme” niyetiyle yapılan çalışmalar için oluşturulmuştur. Bu türden çalışmalar genellikle kavramsal olarak ve kuramsal birtakım çalışmalar sonucu ortaya konulan modellerin veya proseslerin uygulamaya geçirilmesinde nasıl bir yöntem izlenmesi gerektiği veya uygulama tekniklerinin nasıl düzenleneceğini ve yönetileceğini öneren çalışmalardır. Kısaca bu türden çalışmalar teorik olarak oluşturulan ve kavramsal olarak değerlendirilen konuların uygulamaya geçirilmesini öneren ve bu süreçleri yöneten, yönlendiren çalışmaları içermektedir.

Üçüncü ölçüt olarak ise “bir olgu, mesele, sorun veya uygulamanın nedenleri ve/veya sonuçlarını kavramsal düzeyde tartışma veya gelişimini inceleme” niyetindeki araştırmaların kategorileştirilmesi planlanmıştır. Dolayısıyla bu kategori altında nedensel ilişkiler araştırılmakta ve bunlar tartışılmaktadır. Bir önceki değerlendirme kriterinde araştırmaların temel amaçları üç kategoriye ayrılarak incelenmiştir. Bunlar betimlemek ve açıklamak amaçları üzerinden oluşturulmuştu. O kriterde çalışmaların ampirik olup olmamasına bakılmaksızın sadece temel amaçlarına bakılmıştı. Ancak şu an analizleri yapılan bu ölçütte ise açıklama amacı taşıyanlardan (hem betimleme hem açıklama

amacını taşıyanlar da dahildir) hangilerinin sadece kavramsal olarak konuları ele alıp çıkarımlar yaptıkları tespit edilmesi hedeflenmektedir. Dolayısıyla bu türden araştırmalarda “Neden?” sorusuna cevaplar aranmaktadır.

Dördüncü ölçüt olarak ise “veri tabanlı bir araştırmanın sonuçlarını sunma” niyetindeki araştırmalar kategorileştirilmiştir. Bu ölçütte ise üçüncü ölçüte benzer olarak açıklama ve hem betimleme hem açıklama niyeti taşıyanlar arasındaki ampirik çalışmalar yapılanlar araştırılmaktadır. Dolayısıyla bu ölçütler aslında diğer kriterdeki analizler doğrulamak ve içsel olarak tutarlılık sağlayabilmek amacıyla yapılmıştır. Böylelikle yapılan içerik analizlerinin güvenilirliğinin artırılması hedeflenmiştir.

Beşinci ölçütte ise bu dört kategoriye dahil olmayan veya net olarak tanımlanamayan diğer çalışmalar ele alınmıştır. Yapılan bu analizlerin sonuçları Tablo 5.10’da gösterilmektedir.

**Tablo 5.10.** Onuncu Kriter: Araştırmaların Esas Niyetlerinin Analizi

| Bölge | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzdelik Oran (%) |
|-------|------------------------------------------------------|----------------|-------------|-------------------|
| ABD   | Administrative Science Quarterly                     | Ölçüt 1        | 11          | 4,6               |
|       |                                                      | Ölçüt 2        | 30          | 12,6              |
|       |                                                      | Ölçüt 3        | 10          | 4,2               |
|       |                                                      | Ölçüt 4        | 178         | 74,5              |
|       |                                                      | Ölçüt 5        | 10          | 4,2               |
|       | Educational Administration Quarterly                 | Ölçüt 1        | 5           | 1,9               |
|       |                                                      | Ölçüt 2        | 9           | 3,4               |
|       |                                                      | Ölçüt 3        | 25          | 9,6               |
|       |                                                      | Ölçüt 4        | 213         | 81,6              |
|       |                                                      | Ölçüt 5        | 9           | 3,4               |
|       | Journal of Policy Analysis and Management            | Ölçüt 1        | 44          | 15,6              |
|       |                                                      | Ölçüt 2        | 50          | 17,7              |
|       |                                                      | Ölçüt 3        | 32          | 11,3              |
|       |                                                      | Ölçüt 4        | 147         | 52,1              |
|       |                                                      | Ölçüt 5        | 9           | 3,2               |
|       | Journal of Public Relations Research                 | Ölçüt 1        | 17          | 8,5               |
|       |                                                      | Ölçüt 2        | 22          | 11,0              |
|       |                                                      | Ölçüt 3        | 19          | 9,5               |
|       |                                                      | Ölçüt 4        | 129         | 64,5              |
|       |                                                      | Ölçüt 5        | 13          | 6,5               |
|       | Review of Public Personnel Administration            | Ölçüt 1        | 6           | 2,6               |
|       |                                                      | Ölçüt 2        | 9           | 3,9               |
|       |                                                      | Ölçüt 3        | 22          | 9,4               |
|       |                                                      | Ölçüt 4        | 191         | 82,0              |
|       |                                                      | Ölçüt 5        | 5           | 2,1               |
| EU    | Governance                                           | Ölçüt 1        | 16          | 4,5               |
|       |                                                      | Ölçüt 2        | 127         | 36,1              |
|       |                                                      | Ölçüt 3        | 62          | 17,6              |
|       |                                                      | Ölçüt 4        | 135         | 38,4              |
|       |                                                      | Ölçüt 5        | 12          | 3,4               |
|       | Journal of European Public Policy                    | Ölçüt 1        | 185         | 20,4              |
|       |                                                      | Ölçüt 2        | 229         | 25,2              |
|       |                                                      | Ölçüt 3        | 329         | 36,2              |
|       |                                                      | Ölçüt 4        | 152         | 16,7              |
|       |                                                      | Ölçüt 5        | 14          | 1,5               |
|       | Journal of Public Administration Research and Theory | Ölçüt 1        | 46          | 10,0              |
|       |                                                      | Ölçüt 2        | 92          | 20,0              |
|       |                                                      | Ölçüt 3        | 127         | 27,7              |

|        |                              |         |      |      |
|--------|------------------------------|---------|------|------|
|        | Public Administration Review | Ölçüt 4 | 171  | 37,3 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 23   | 5,0  |
|        |                              | Ölçüt 1 | 79   | 10,7 |
|        |                              | Ölçüt 2 | 110  | 14,9 |
|        |                              | Ölçüt 3 | 189  | 25,7 |
|        | Public Management Review     | Ölçüt 4 | 345  | 46,9 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 13   | 1,8  |
|        |                              | Ölçüt 1 | 66   | 8,8  |
|        |                              | Ölçüt 2 | 269  | 35,7 |
|        |                              | Ölçüt 3 | 84   | 11,2 |
| TR     | Amme İdaresi Dergisi         | Ölçüt 4 | 303  | 40,2 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 31   | 4,1  |
|        | Ankara SBF Dergisi           | Ölçüt 1 | 14   | 5,3  |
|        |                              | Ölçüt 2 | 75   | 28,5 |
|        |                              | Ölçüt 3 | 68   | 25,9 |
|        |                              | Ölçüt 4 | 90   | 34,2 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 16   | 6,1  |
|        | Mülkiye Dergisi              | Ölçüt 1 | 48   | 11,5 |
|        |                              | Ölçüt 2 | 73   | 17,5 |
|        |                              | Ölçüt 3 | 123  | 29,4 |
|        |                              | Ölçüt 4 | 156  | 37,3 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 18   | 4,3  |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi         | Ölçüt 1 | 57   | 22,9 |
|        |                              | Ölçüt 2 | 66   | 26,5 |
|        |                              | Ölçüt 3 | 31   | 12,4 |
|        |                              | Ölçüt 4 | 90   | 36,1 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 5    | 2,0  |
|        | Türk İdare Dergisi           | Ölçüt 1 | 9    | 5,3  |
|        |                              | Ölçüt 2 | 29   | 17,0 |
|        |                              | Ölçüt 3 | 87   | 50,9 |
|        |                              | Ölçüt 4 | 41   | 24,0 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 5    | 2,9  |
| ABD    | 5 dergi (n=1215)             | Ölçüt 1 | 25   | 10,1 |
|        |                              | Ölçüt 2 | 89   | 35,9 |
|        |                              | Ölçüt 3 | 20   | 8,1  |
|        |                              | Ölçüt 4 | 99   | 39,9 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 15   | 6,0  |
| EU     | 5 dergi (n=3209)             | Ölçüt 1 | 83   | 6,8  |
|        |                              | Ölçüt 2 | 120  | 9,9  |
|        |                              | Ölçüt 3 | 108  | 8,9  |
|        |                              | Ölçüt 4 | 858  | 70,6 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 46   | 3,8  |
| TR     | 5 dergi (n=1349)             | Ölçüt 1 | 392  | 12,2 |
|        |                              | Ölçüt 2 | 827  | 25,8 |
|        |                              | Ölçüt 3 | 791  | 24,6 |
|        |                              | Ölçüt 4 | 1106 | 34,5 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 93   | 2,9  |
| TOPLAM |                              | Ölçüt 1 | 153  | 11,3 |
|        |                              | Ölçüt 2 | 332  | 24,6 |
|        |                              | Ölçüt 3 | 329  | 24,4 |
|        |                              | Ölçüt 4 | 476  | 35,3 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 59   | 4,4  |
|        |                              | Ölçüt 1 | 628  | 10,9 |
|        |                              | Ölçüt 2 | 1279 | 22,2 |
|        |                              | Ölçüt 3 | 1228 | 21,3 |
|        |                              | Ölçüt 4 | 2440 | 42,3 |
|        |                              | Ölçüt 5 | 198  | 3,4  |

Yapılan analiz sonuçlarına göre tüm makalelerin genel dağılımları incelendiğinde dördüncü ölçüt olarak “veri tabanlı bir araştırmanın sonuçlarını sunma” niyeti taşıyan araştırmaların çoğunlukta (%42,3) olduğu görülmüştür. Dolayısıyla araştırmaların büyük çoğunluğunun açıklama amacı taşıyan ve ampirik bir niteliği olarak araştırmalar olduğu

sonucuna varılabilmektedir. İkinci ölçüt olan “bir yönetim fonksiyonu ve/veya tekniğinin nasıl uygulanacağına ilişkin yol gösterme” ve üçüncü ölçüt olan “bir olgu, mesele, sorun veya uygulamanın nedenleri ve/veya sonuçlarını kavramsal düzeyde tartışma veya gelişimini inceleme” ölçütlerini de yaklaşık olarak eşit düzeyde kaldığı ve önemli sayıda makalenin bu niyetleri taşıdığı tespit edilmiştir.

Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin esas niyetlerinin analiz sonuçlarına bakıldığında buradaki makalelerin %70,6’sının dördüncü ölçüt olan “veri tabanlı bir araştırmanın sonuçlarını sunma” niyetini taşıdığı tespit edilmiştir. Diğer ölçütlerde dikkate değer bir sonuç bulunmamaktadır. Amerika’daki her bir dergi için yapılan analizler tek tek değerlendirildiğinde de yine aynı sonuçlar karşılaşılmaktadır. Dolayısıyla bu dergilerdeki makalelerin genel olarak aynı niyeti taşıdığı ve dolayısıyla Amerika’daki kamu yönetimi araştırmalarına bakışın da bu yönde olabileceği yönündeki iddiaları güçlendirmektedir.

Avrupa’da yayımlanan dergilerden makalelerin geneline bakıldığında dördüncü ölçüte göre yapılan çalışmaların çoğunlukta olduğu (%34,5) belirlenmiş olmakla birlikte; buradaki makalelerin dağılımlarında ikinci ölçütü (%25,8) ve üçüncü ölçütü (%24,6) amaçlayan makalelerin oranları da dikkate değer bir durumdadır. Dolayısıyla buradaki makalelerin genel görünüm itibarıyla sadece veri temelli analizler yapılmasının ötesinde kavramsal düzeyde tartışmaların ve ilkelerin de önerildiği görülmektedir. Nitekim Avrupa’daki dergilerde yayınlanan makalelerin ilişkili oldukları disiplinler incelenirken elde edilen bulgularda hukuk ve siyaset biliminin önemli düzeyde olması kendisini burada da göstermektedir. Buradaki dergiler için tek tek analiz sonuçları incelendiğinde ise genel olarak Avrupa ortalaması değerlerine yakın olduğu belirlenmiştir. Ancak *Public Administration Review* ve *Public Management Review* isimli dergilerde dördüncü ölçütte yer alan niyetteki çalışmaların nispeten daha fazla olduğu görülmüştür. Nitekim bu dergilerin ampirik çalışmaya daha fazla önem vermesi ve personel yönetimi, davranış bilimleri ve işletme alanlarıyla yakın temasının olması sonuçların bu şekilde çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir.

Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel görünümüne bakıldığında Avrupa’daki benzer olarak dördüncü ölçütün daha yüksek oranda (%35,3) olduğu, bununla birlikte ikinci (%24,6) ve üçüncü (%24,4) ölçütlerin önemli düzeyde temsil



edildiği bir durumla karşılaşmaktadır. Bu sonuçlarında oluşmasında şüphesiz davranış bilimleri, hukuk ve siyaset bilimi ile ilişkili makalelerim fazlaca olmasının bir etkisi bulunmaktadır. İlişkili olduğu disiplinlerin yöntem, konu ve kavramlarının kullanılmasıyla bu çalışmaların niyetlerinde de değişimler görülebilmektedir. Her bir derginin bu ölçüte göre tek tek analizine göre ise genel durumlar oldukça yakın bir sonuç olduğu görülmektedir. Burada *ODTÜ Gelişme Dergisi*'nde yayımlanan makalelerin üçüncü ölçütteki niyeti taşıyanlarının sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu derginin araştırmalara yaklaşımının deneysellikten ziyade bir olgu, mesele, sorun veya uygulamanın nedenleri ve/veya sonuçlarını kavramsal düzeyde tartışma veya gelişimini inceleme şeklinde olduğunu düşünebiliriz.

#### **5.2.2.4. Araştırmaların Temel Misyonlarının Analizi**

İçerik analizi kapsamında oluşturulan ikinci kategorideki araştırmaların yöntembilimsel varsayımlarını analiz edebilmek amacıyla oluşturulan dördüncü kriter araştırmaların temel misyonlarının belirlenmesidir. Bu kriterdeki temel amaç araştırmaların hangi temel akademik amacı gerçekleştirmeyi üstlendiği ve bu yöndeki yaptığı çalışmaları tespit edebilmektir. Bu aynı zamanda araştırmayı yapanların üstlendikleri misyon ile de ilgilidir. Diğer bir ifadeyle araştırmacının kendi rolünü nasıl tanımladığının incelenmesidir (Özen, 2000: 5). Bu kapsamda çalışmaları kurama katkı sağlayan ve uygulamayı yönlendirenler olarak iki temel kategoriye ve bunların arasında kalan her iki misyonu da üstlenen araştırmalar olarak üçüncü bir kategoriye ayırabiliriz (Üsdiken ve Pasadeos, 1992b). Kurama katkı sağlama misyonu ile hareket eden araştırmalar araştırılan konuları betimleyen veya açıklayan araştırmalardır. Ancak bunların uygulamadaki karşılıklarıyla ilgili bir çıkarımları, önerileri veya analizleri yoktur. Uygulamayı yönlendirme misyonuna sahip olan araştırmalarda ise üzerinde araştırma yapılan konunun uygulamadaki karşılığıyla ilgili olan davranışları ve düşünceleri yönlendirmeye ilgilenebilir. Bu iki kutup arasında hem kuramsal katkı sunan hem de uygulamayı yönlendirme amacı taşıyan kategorideki çalışmalar her iki misyonu da farklı düzeylerde yerine getirmektedirler. Kimi çalışma uygulama yönü ağır basarken aynı zamanda kurama da kısmi bir katkı sunabilirken; kimi çalışmada ise kurama daha fazla katkı verirken uygulamaya yönelik azda olsa çıkarımlar yapabilmektedir. Bu kriter kapsamında yapılan analiz sonuçları Tablo 5.11'de gösterilmektedir.

**Tablo 5.11.** On Birinci Kriter: Araştırmaların Temel Misyonlarının Analizi

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri         | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|--------|------------------------------------------------------|------------------------|-------------|-------------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Kurama Katkı           | 31          | 13,0        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 22          | 9,2         |
|        |                                                      | Her ikisi              | 186         | 77,8        |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Kurama Katkı           | 39          | 14,9        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 75          | 28,7        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 147         | 56,3        |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Kurama Katkı           | 22          | 7,8         |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 109         | 38,7        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 151         | 53,5        |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Kurama Katkı           | 52          | 26,0        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 135         | 67,5        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 13          | 6,5         |
|        | Review of Public Personnel Administration            | Kurama Katkı           | 11          | 4,7         |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 14          | 6,0         |
|        |                                                      | Her ikisi              | 208         | 89,3        |
| EU     | Governance                                           | Kurama Katkı           | 49          | 13,9        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 25          | 7,1         |
|        |                                                      | Her ikisi              | 278         | 79,0        |
|        | Journal of European Public Policy                    | Kurama Katkı           | 273         | 30,0        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 144         | 15,8        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 492         | 54,1        |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Kurama Katkı           | 160         | 34,9        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 32          | 7,0         |
|        |                                                      | Her ikisi              | 267         | 58,2        |
|        | Public Administration Review                         | Kurama Katkı           | 311         | 42,3        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 143         | 19,4        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 282         | 38,3        |
|        | Public Management Review                             | Kurama Katkı           | 138         | 18,3        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 194         | 25,8        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 421         | 55,9        |
| TR     | Amme İdaresi Dergisi                                 | Kurama Katkı           | 89          | 33,8        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 54          | 20,5        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 120         | 45,6        |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Kurama Katkı           | 272         | 65,1        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 39          | 9,3         |
|        |                                                      | Her ikisi              | 107         | 25,6        |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | Kurama Katkı           | 92          | 36,9        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 30          | 12,0        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 127         | 51,0        |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Kurama Katkı           | 74          | 43,3        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 32          | 18,7        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 65          | 38,0        |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | Kurama Katkı           | 33          | 13,3        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 35          | 14,1        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 180         | 72,6        |
| ABD    | 5 dergi (n=1215)                                     | Kurama Katkı           | 155         | 12,8        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 355         | 29,2        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 705         | 58,0        |
| EU     | 5 dergi (n=3209)                                     | Kurama Katkı           | 931         | 29,0        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 538         | 16,8        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 1740        | 54,2        |
| TR     | 5 dergi (n=1349)                                     | Kurama Katkı           | 560         | 41,5        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 190         | 14,1        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 599         | 44,4        |
| TOPLAM |                                                      | Kurama Katkı           | 1646        | 28,5        |
|        |                                                      | Uygulamayı Yönlendirme | 1083        | 18,8        |
|        |                                                      | Her ikisi              | 3044        | 52,7        |

Araştırmaların temel misyonlarının belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre tüm dergilerdeki bütün makalelerin %52,7'sinin hem kurama katkı hem

de uygulamayı yönlendirme amacı taşıdığı görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmalarda temel sorunların ve soruların gerçek hayatta ve toplumsal yaşamla ilgili bir konuya ilişkin olduğu çıkarımı yapılabilir. Diğer misyonları üstlenen çalışmaların sayıları da oldukça yeterli şekildedir. Ancak %28,5’inde sadece kuramsal katkı misyonunun üstlenilmesi, bilimsel çalışmaların kamu yönetiminin uygulamasına yönelik bir önerisin olmadığı şeklinde negatif bir durumda yaratabilmektedir. Ancak genel toplama göre bunu öne sürmek çok gerçekçi değildir. Dolayısıyla her bir bölge ve dergi özelinde tüm makalelerin analizlerinin ayrıntılı olarak test edilmesi gerekmektedir. Böylelikle disiplinin uygulamadaki sistem ile ilişkisi de ortaya çıkarılabilecektir.

Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel görünümüne bakıldığında makalelerin %58’inin hem kurama katkı hem de uygulamayı yönlendirme misyonlarına sahip oldukları görülmektedir. Uygulamayı yönlendirme misyonuna sahip makalelerin oranı %29,2 iken; sadece kurama katkı misyonu taşıyan makalelerin oranı ise 12,8 olarak belirlenmiştir. Genel görünümdeki bu sonuçlar Amerika’daki kamu yönetimi makalelerinin uygulamaya yönelik çıkarımlara sahip olduğu ve uygulamada görülen sorunlara yönelik çıkarımlara sahip olduğunu göstermektedir. Burada beş derginin tümünde de benzer durumlar görülmüştür. Tüm dergilerdeki makalelerin çoğunluğunun uygulamaya katkı sağlarken kuramsal gelişime de katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin toplamı üzerinden bir değerlendirme yapılacak olursa, buradaki makalelerin %54,2’sinin hem kurama katkı hem de uygulamayı yönlendirme misyonlarına sahip olduğu görülmüştür. Ancak sadece kurama katkı sağlamayı amaçlayan makalelerin oranı %29 olarak bulunmuştur. Kamu yönetimi disiplininin gelişimi açısından bu türden makalelerin de oldukça önemli katkıları vardır. Fakat uygulamadan kopuk şekilde yapılan araştırmaların yaygın etkisinin sorunlu olabileceği akla gelmektedir. Bunun yerine hem kurama katkı veren hem uygulamayı yönlendiren makalelerin daha değerli olduğu öne sürülebilir. Buradaki beş dergi tek tek incelendiğinde ise bu bölgenin genel durumuna benzer bir yapıda olduğu belirlenmiştir. Ancak *Public Administration Review* isimli dergideki makalelerin %42,3 oranında sadece kuramsal katkı misyonun olduğu sonucuna ulaşılması dikkat çekmektedir. Bu derginin kurucularının ve günümüz editörlerinin kamu yönetiminde kuram ve paradigma tartışmalarını yürüten Minnowbrook ekolünden gelen Waldo’nun

öğrencileri olduğu bilinmektedir. Bu dergide böyle bir sonucun oluşmasında da bu editör grubunun kuram tartışmalarını ön plana çıkarma isteğinin etkili olduğu düşünülebilir.

Türkiye'deki dergilerin genel durumlarına bakıldığında ise %44,4 oranındaki makalenin hem kuramsal katkı hem uygulamayı yönlendirme misyonu varken, %41,5'inin sadece kurama katkı sağlamak amacı taşıdığı belirlenmiştir. Böyle bir sonucun oluşmasında, yukarıda analiz edilen kriterlerdeki sonuçlarla paralellik gösterdiği sonucuna varılabilir. Nitekim bu dergilerdeki makalelerin konularının kaynağı olarak genellikle yabancı yazın ve uygulamayı tercih etmeleri, böyle bir sonuca neden olmuş olabilmektedir. Nitekim ulusal yazında ve uygulamada olmayan ancak varmış gibi gösterilerek yapılan çalışmaların kuramsal katkı dışında bir faydasının varlığı tartışmalıdır. Dolayısıyla ulusal yazında böyle bir eksikliğin varlığı öne sürülebilir. Diğer taraftan buradaki dergilerin her biri tek tek incelendiğinde Genel olarak benzer bir durum olmakla birlikte *Türk İdare Dergisi*'ndeki makalelerin %72,6 oranında hem kuramsal katkı hem uygulamayı yönlendirme misyonunu varlığına ulaşılması dergideki çalışmaların uygulamalı çalışmalar içerdiğini ve buralardaki sorunların çözümüne odaklandığını göstermektedir.

#### **5.2.2.5. Araştırmalarda Hipotez Testi Varlığı Analizi**

İçerik analizi yapılan makalelerin tasarım aşamaları belirleyerek yöntembilimsel varsayımlarına ulaşmak amacıyla oluşturulan beşinci kriter, araştırmalarda hipotez testinin varlığına ilişkin olarak kurgulanmıştır (Özen, 2000: 6). Araştırmalarda bir hipotez varlığının araştırılması gerekliliğinin temelinde pozitivist paradigmaya dayalı araştırma mantığının alandaki düzeyinin belirlenmesi hedefi yer almaktadır. Bilindiği üzere pozitivist paradigmaya dayalı olarak yapılan çalışmalarda hipotez testleri, belli değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi, nedenselliklerinin araştırılması ve kuramsal iddiaları doğrulamak amacıyla yapılmaktadır. Ancak bu geleneğe yönelik eleştirilerin çok fazla olması ve bu gelenek içerisindeki çalışmaların bilimsellikleri konusunda tartışmaların olmasından dolayı böyle bir kriter ile alandaki durum gözlemlenmek hedeflenmiştir. Buradan yola çıkarak ise kamu yönetimindeki kimlik krizinde böyle bir geleneğin etkisinin varlığı tartışılmaya çalışılmaktadır.

**Tablo 5.12.** On İkinci Kriter: Hipotez Varlığı Analizi

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri-Hipotez Testi | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|--------|------------------------------------------------------|------------------------------|-------------|-------------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 177         | 74,1        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 35          | 14,6        |
|        |                                                      | Yok                          | 27          | 11,3        |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 161         | 61,7        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 78          | 29,9        |
|        |                                                      | Yok                          | 22          | 8,4         |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 37          | 13,1        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 204         | 72,3        |
|        |                                                      | Yok                          | 41          | 14,5        |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 138         | 69,0        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 25          | 12,5        |
|        |                                                      | Yok                          | 37          | 18,5        |
|        | Review of Public Personnel Administration            | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 167         | 71,7        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 41          | 17,6        |
|        |                                                      | Yok                          | 25          | 10,7        |
| EU     | Governance                                           | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 124         | 35,2        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 181         | 51,4        |
|        |                                                      | Yok                          | 47          | 13,4        |
|        | Journal of European Public Policy                    | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 354         | 38,9        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 425         | 46,8        |
|        |                                                      | Yok                          | 130         | 14,3        |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 327         | 71,2        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 110         | 24,0        |
|        |                                                      | Yok                          | 22          | 4,8         |
|        | Public Administration Review                         | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 452         | 61,4        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 178         | 24,2        |
|        |                                                      | Yok                          | 106         | 14,4        |
|        | Public Management Review                             | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 462         | 61,4        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 239         | 31,7        |
|        |                                                      | Yok                          | 52          | 6,9         |
| TR     | Amme İdaresi Dergisi                                 | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 177         | 67,3        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 50          | 19,0        |
|        |                                                      | Yok                          | 36          | 13,7        |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 202         | 48,3        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 119         | 28,5        |
|        |                                                      | Yok                          | 97          | 23,2        |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 118         | 47,4        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 50          | 20,1        |
|        |                                                      | Yok                          | 81          | 32,5        |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 44          | 25,7        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 34          | 19,9        |
|        |                                                      | Yok                          | 93          | 54,4        |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 63          | 25,4        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 147         | 59,3        |
|        |                                                      | Yok                          | 38          | 15,3        |
| ABD    | 5 dergi (n=1215)                                     | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 680         | 56,0        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 383         | 31,5        |
|        |                                                      | Yok                          | 152         | 12,5        |
| EU     | 5 dergi (n=3209)                                     | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 1719        | 53,6        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 1133        | 35,3        |
|        |                                                      | Yok                          | 357         | 11,1        |
| TR     | 5 dergi (n=1349)                                     | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 604         | 44,8        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 400         | 29,7        |
|        |                                                      | Yok                          | 345         | 25,6        |
| TOPLAM |                                                      | Var (Açıkça İfade Edilmiş)   | 3003        | 52,0        |
|        |                                                      | Var (Üstü Kapalı)            | 1916        | 33,2        |
|        |                                                      | Yok                          | 854         | 14,8        |

Kısaca bu kriter kapsamında araştırmalarda hipotez testi yapılıp yapılmadığı araştırılmıştır. Dolayısıyla araştırmalarda hipotez testi var veya yok şeklinde iki temel ölçüt bulunmaktadır. Açıklayıcı niteliği olan, uygulamaya yönelik katkıları ve

yönlendirme misyonu olan çalışmalarda nedensel ilişkilerin olabileceği tahmin edilmektedir. Ancak makalelerde kimi durumlarda açıkça bir hipotez test edileceğinden bahsedilmemek ya da hipotezler açıkça yazılmaya bilmektedir. Bu durumdaki kimi makalede kavramsal tartışmalardan yola çıkılarak belli iddialar ortaya atılmakta ve bunlara yönelik çeşitli kanıtlayıcı araştırmalar yapılabilmektedir. Buna bağlı olarak hipotez testi varlığı açıkça olabildiği gibi üstü kapalı şekilde de yapılabilmektedir. Dolayısıyla bu kriter altında hipotez testinin varlığı ölçütü ikiye ayrılarak üstü kapalı ya da açıkça ifade edilmiş şekilde ölçütler düzenlenmiştir. Bu kriter kapsamında yapılan analiz sonuçları Tablo 5.12’de gösterilmektedir.

Hipotez testinin varlığına ilişkin olarak yapılan analiz sonuçlarına göre tüm makalelerin %52’sinde hipotez testi açıkça ifade edilip yapılmaktadır. Bu orana üstü kapalı biçimde hipotez testi yapılan makalelerin oranı da eklenince, toplam makalelerin %85,2’sinde hipotez testi yapıldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel bir değerlendirmesi yapıldığında, bu makalelerin de %56’sında açıkça hipotezler ifade edilip analizler yapılmaktadır. Bunların %31,5’inde ise üstü kapalı bir hipotez testi bulunmaktadır. Nitekim bu iki oran ciddi anlamda makalelerin hipotez test etmek için yazıldığı göstermektedir. Amerika’da yayımlanan dergilerdeki durumlar tek tek incelendiğinde ise genel duruma benzer bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Ancak *Journal of Policy Analysis and Management* isimli dergideki makalelerin %72,3’ünün üstü kapalı biçimde hipotez test ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu dergide yayımlanan makalelerin genellikle kamu politikası analizi temelli çalışmalar olmasının böyle bir sonuç üzerinde etkili olmuştur.

Avrupa’da yayımlanan dergilerin genel görünümüne bakıldığında buradaki makalelerin %53,6’sında hipotez testleri açıkça ifade edilerek yapılmakta iken, %35,3’ünde üstü kapalı bir hipotez testi uygulaması olduğu görülmektedir. Burada yayımlanan her bir dergi incelendiğinde *Governance* ve *Journal of European Public Policy* isimli dergiler üstü kapalı hipotez testinin daha fazla olduğu diğer dergilerde ise açıkça ifade edilen hipotez testinin daha fazla olduğu görülmektedir. Bu iki dergide yayımlanan makalelerin ve konu başlıklarının ampirik çalışmalardan ziyade kavramsal tartışmaya dayalı olarak veya saha araştırmasıyla elde edilmesinden dolayı hipotezlerin açıkça ifade edilmediği söylenebilir.

Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel durumlarına bakıldığında, makalelerin %44,8’inde açıkça ifade edilen hipotez testleri yapılmakta, %29,7’sinde üstü kapalı hipotez testleri yapılmakta ve %25,6’sında ise hipotez testi yapılmadığı görülmüştür. Her bir dergi için ayrıntılı analizler yapıldığında ise Amme İdaresi Dergisi, Ankara SBF Dergisi ve Mülkiye Dergisi’nde bu sonuçlara benzer sonuçlara rastlanmıştır. Ancak ODTÜ Gelişme Dergisi’ndeki makalelerin %54,4’ünde hipotez testi yapılmadığı görülmüştür. Nitekim bu oran oldukça yüksektir ve diğer dergilerde böyle bir durum ile karşılaşmamaktadır. Türk İdare Dergisi’nde ise %59,3 oranıyla üstü kapalı şekilde hipotez testi yapılması en fazla karşılaşılan durumdur. Bu dergide de üstü kapalı hipotez testi yapılmasında hukuk ve siyaset bilimi ile ilişkili makalelerin varlığının etkili olduğu düşünülebilir.

#### **5.2.2.6. Araştırmalarda Hipotez Geliştirme Yaklaşımlarının Analizi**

Araştırmaların tasarımlarına ilişkin olarak bir diğer kriter araştırmalarda başvuru alan hipotezlerin (açıkça ifade edilen veya üstü kapalı olanlar) nasıl ve hangi yaklaşım temel alınarak geliştirildiklerine ilişkindir. Literatürde genellikle “kuram itkili” ve “veri itkili” şekilde iki farklı türde hipotez geliştirme yaklaşımının varlığından bahsedilmektedir (K. Bailey, 1982: 53-57). Literatürde kuramdan ampirik çalışmaya (klasik yaklaşım) ve ampirik çalışmadan kurama (grounded/temellendirilmiş yaklaşım) şeklinde iki çeşit hipotez geliştirme yaklaşımının varlığı kabul edilmektedir (Neuman, 2014a: 90-93).

Klasik yaklaşıma baz alınarak yapılan hipotez geliştirmelerde, geçerliliği literatürde kabul görmüş ve belli bir konuyla ilgili sistematik bilgiye sahip kuramlardan yola çıkarak hipotezler ortaya atılmaktadır. Temellendirilmiş yaklaşıma göre yapılan hipotez geliştirmelerinde ise yapılan araştırmaların ilk başta dayandığı belli bir kuram yoktur ve yapılan araştırmanın bulgularına dayalı olarak kuramsal katkı sağlanmakta veya bir kuram iddiası ortaya konulmaktadır (Neuman, 2014a: 93). Dolayısıyla bu çalışmalarda hipotezler çalışma sürecinde ortaya konulmakta ve ortaya atılan kuramın temel iddialarını temsil etmektedir. Bu hipotezler araştırma sürecinde toplanan verilere dayalı olarak test edilebilmektedir. Temellendirilmiş yaklaşım genellikle nitel çalışmalarda kullanılmaktayken; klasik yaklaşım genellikle nicel çalışmalarda kullanılmaktadır (Neuman, 2014: 93). Ancak tüm nitel çalışmalarda temellendirilmiş yaklaşım ya da tüm nicel çalışmalarda klasik yaklaşım kullanılmaz. Temellendirilmiş yaklaşım araştırılan

konunun kendine özgü niteliklerinin belirlenmesi ve konuya ilişkin özelliklerin keşfedilmesini sağlaması bakımından oldukça önemlidir. Bu kapsamında içerik analizi yapılan makalelerde hangi tür hipotez geliştirme yaklaşımının daha fazla uygulandığının araştırması yapılmıştır. Yapılan bu analizlerde yukarıdaki hipotez varlığına ilişkin analizde hipotez testi yapılmayan makaleler çıkarılarak yapılmıştır. Dolayısıyla oranlar sadece hipotez testi yapılanlar makale sayıları üzerinden verilmektedir. Bu amaçla yapılan analizden elde edilen bulgular Tablo 5.13’de gösterilmektedir.

**Tablo 5.13.** On Üçüncü Kriter: Hipotez Geliştirme Yaklaşımları Analizi

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri            | Frekans (n) | Yüzde (%) |
|--------|------------------------------------------------------|---------------------------|-------------|-----------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Klasik yaklaşım           | 141         | 66,5      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 71          | 33,5      |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Klasik yaklaşım           | 171         | 71,5      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 68          | 28,5      |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Klasik yaklaşım           | 106         | 44,0      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 135         | 56,0      |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Klasik yaklaşım           | 26          | 16,0      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 137         | 84,0      |
| EU     | Governance                                           | Klasik yaklaşım           | 167         | 54,8      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 138         | 45,2      |
|        | Journal of European Public Policy                    | Klasik yaklaşım           | 556         | 71,4      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 223         | 28,6      |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Klasik yaklaşım           | 379         | 86,7      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 58          | 13,3      |
|        | Public Administration Review                         | Klasik yaklaşım           | 568         | 90,2      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 62          | 9,8       |
| TR     | Amme İdaresi Dergisi                                 | Klasik yaklaşım           | 279         | 39,8      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 422         | 60,2      |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Klasik yaklaşım           | 146         | 64,3      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 81          | 35,7      |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | Klasik yaklaşım           | 185         | 57,6      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 136         | 42,4      |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Klasik yaklaşım           | 115         | 68,5      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 53          | 31,5      |
| ABD    | 5 dergi                                              | Klasik yaklaşım           | 65          | 83,3      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 13          | 16,7      |
| EU     | 5 dergi                                              | Klasik yaklaşım           | 158         | 75,2      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 52          | 24,8      |
| TR     | 5 dergi                                              | Klasik yaklaşım           | 580         | 54,6      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 483         | 45,4      |
| TOPLAM |                                                      | Klasik yaklaşım           | 1949        | 68,3      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 903         | 31,7      |
|        |                                                      | Klasik yaklaşım           | 669         | 66,6      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 335         | 33,4      |
|        |                                                      | Klasik yaklaşım           | 3198        | 65,0      |
|        |                                                      | Temellendirilmiş yaklaşım | 1721        | 35,0      |

Yapılan bu analizin sonuçlarına göre içeri analizi yapılan üç farklı bölgedeki toplam on beş dergideki hipotez testi olan (üstü kapalı ve açıkça) tüm makalelerin %65’inde hipotezlerin geliştirilmesinde klasik yaklaşım tercih edilirken, %35’inde grounded



yaklaşım tercih edilmiştir. Bu sonuca göre alandaki çalışmaların çoğunluğunun belli bir kuramdan yola çıkarak araştırmalar yaptığını göstermektedir.

Amerika’da yayımlanan dergilerin beşindeki genel duruma göre %54,6’sının klasik yaklaşım ile hipotez geliştirdiği, %45,4’ünün ise grounded yaklaşım ile hipotez geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Burada her bir dergi tek tek incelendiğinde ise *Journal of Policy Analysis and Management* isimli dergi hariç diğer dergilerde de klasik yaklaşım temelli hipotez geliştirme yaklaşımının daha fazla rağbet gördüğü sonucuna ulaşılmış. Burada diğerlerinden ayrılan dergide ise makalelerin %56’sında grounded yaklaşıma dayalı hipotezlerin geliştirildiği görülmektedir. Bu dergideki makalelerin büyük çoğunluğunun hipotez testlerinin üstü kapalı şekilde yapıldığı sonucu, hipotez geliştirme yaklaşımının grounded yaklaşıma daha meyilli olmasını açıklamaktadır. Nitekim belli bir kuramsal temel oluşturmak amacıyla yapılan grounded yaklaşımda hipotezlerinde ilk başta oluşturulmasının da olanağı yoktur. Bu tarz çalışmalarda hipotezler çalışmanın süreçleri içerisinde oluşturulabilmekte veya değiştirilebilmektedir. Dolayısıyla bu türden çalışmalar için oldukça normal bir durumu ifade etmektedir.

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin hipotez geliştirme yaklaşımı olarak büyük çoğunlukla (%68,3) klasik yaklaşımı temel aldıkları görülmektedir. Buradaki beş dergi için tek tek yapılan analizlere göre *Public Management Review* isimli dergi hariç diğer dergilerde de klasik yaklaşım temelli hipotez geliştirme anlayışının hâkim olduğu görülmektedir. Buradaki istisna olan dergi de ise %60,2 oranındaki makalede grounded yaklaşım temelli hipotezlerin geliştirildiği görülmektedir.

Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makaleler genel olarak değerlendirildiğinde bunların %66,6’sında klasik yaklaşım temelli hipotez geliştirme anlayışının hâkim olduğu görülmektedir. Her bir dergi için yapılan ayrıntılı analizde de benzer şekilde klasik yaklaşıma göre çalışma yapma anlayışının daha fazla olduğu görülmektedir.

Hipotez geliştirme yaklaşımlarında her ikisinin de disiplinin gelişmesinde kuramsal bilgisinin artırılmasında oldukça önemli katkıları vardır. Bunlardan birinin diğeri üzerinde üstünlüğü ya da olumsuzluğu üzerinde durmanın çok anlamı yoktur. Nitekim her iki yaklaşımın da kendi içlerinde güçlü yönleri ve zayıflıkları vardır. Özellikle kamu yönetimi disiplinin kimlik krizi olgusunun araştırıldığı bu çalışmada, kurama dayalı şekilde hipotez geliştirme anlayışının yüksek olması ilk başta bizlere kimlik krizinde

kuram yokluğu gibi bir durumunda etkisinin olmadığını ifade edebilir. Nitekim alandaki çalışmaların dayandığı kuramların varlığı böyle bir iddiayı kuram yokluğundan ziyade paradigma tartışmaları boyutuna taşımaktadır. Bununla ilgili olarak diğer kriterleri de içerisine alan tartışmalar ve değerlendirmeler ilerleyen bölümlerde verilmektedir.

#### **5.2.2.7. Araştırmaların Kuramsal Dayanaklarının Analizi**

Bir disiplinin veya bilim dalının temel amacını kabaca olgular konusunda tanımlamalar ve değerlendirmeler geliştirmeler, olgular arasındaki ilişkileri araştırmak, genellenebilir bilgi üretmek ve bunlardan kuram ve yasalar çıkarmak şeklinde ifade edebiliriz. Dolayısıyla bilimsel araştırmalardan belli bir konuyla ilgili olarak geçerliliği kabul gören kuramlar oluşturması beklenmektedir. Bununla birlikte ortaya atılan kuramların geliştirilmesi ve bunlara dayanarak çalışmalar yapılması beklenmektedir. Popper (1963) kurama dayanmadan yapılan araştırmaların ve üretilen bilginin geçerliliğinin ve güvenilirliğinin olmayacağını öne sürmektedir. Kuram genel tanımıyla olgular arasında varsayılan ilişkilerin, varlık nedenlerinin dayandırıldığı ve bilimsel araştırmalar ile doğruluğu desteklenen bilimsel önerileri veya iddialar olarak tanımlanabilir (Feigl, 1951). Kuramlar bilimsel çalışmalarda anlamayı kolaylaştıran ve konuyla ilgili olguları sistematik şekilde açıklayan bir işleve sahiptir. Dolayısıyla bilimin temel misyonlarının yerine getirmektedir. Diğer bir ifadeyle kuramlar evrendeki gerçekliği ortaya koyma, ilişkileri tanımlama ve açıklama misyonuna sahip olan bilimin işlevlerini yerine getirmektedir (Popper, 1963). Kuramlar genel olarak bilimsel katkısı olduğu kadar araştırmacılara da ciddi kolaylıklar sağlamaktadır. Kuramlar araştırmacılara ortaya attıkları problemin tanımlanabilmesinde ve çözümlenebilmesinde rehberlik etmektedirler (Mintzberg, 1989). Kuramlar bilimsel süreçlerle ilgili olarak işlevlerini üç temel kategoride birleştirebiliriz. Bunlar; 1-Bilinen gerçekliğin tanımlanabilmesini sağlar, 2-Bilinmeyen olgu veya durumların tahmin edilebilmesini sağlar, 3-Ortaya atılan yeni gerçekliğin geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlar (Corvellec, 2013).

Kuramsal bilgiye ulaşma, yeni bir kuramsal iddia ortaya atabilme veya kuram oluşturma iddiası taşıyan grounded yaklaşım temelli araştırmalar haricinde bilimsel bir araştırmanın kuramsal çerçeve içerisinde yürütülmesi gerekmektedir. Herhangi bir kuramsal dayanağı olmayan, yeni varsayımlar veya hipotezler ortaya atmayan çalışmaların bilimsel bir araştırmadan ziyade pazar veya kamuoyu araştırması olarak

nitelenebileceğini ve bunların bilime ve bilimsel literatüre çok az ve değersiz katkılarının olduğu düşünülmektedir (Aziz, 1994). Dolayısıyla bu türden çalışmaların bilimsel araştırma olarak nitelendirilmesinde dahi problemler vardır.

Bilimsel araştırma süreçlerinde kuramın varlığının oldukça önemli olduğu kabul edilmesi rağmen literatürde belli bir kurama dayanmadan yapılan çalışmaların varlığı, araştırmaların ne kadar kapsamlı olursa olsun geçerliliğini ortadan kaldırırken, bilimsel araştırmaları okuyanlar için ise literatürle bağlantı kurabilmesini zorlaştırmaktadır. Nitekim bilimsel gelişmeler ağlar içerisindeki araştırmaların toplamında oluşmaktadır. Bu ağlarla bağlantısı olmayan çalışmaların disiplinin gelişimine ve sorunların çözümlenmesine katkısı oldukça sınırlıdır.

Bu kriter altında içerik analizi yapılan makalelerin kuramsal dayanaklarının varlığı araştırılmaktadır. İncelenen makalelerde belli bir kuram üzerinde hareket edilme durumu ya da bir kuramı çağrıştıran yaklaşımlardan veya ön kabullere göre hareket etme durumları araştırılmaktadır. Dolayısıyla incelenen çalışmalarda kuramsal dayanakların varlığı ve yokluğu araştırılmaktadır. Ayrıca kuramsal dayanağı olduğu görülen makalelerde bu dayanağın açıkça ifade edildiği mi yoksa üstü kapalı şekilde mi öne sürüldüğü de dikkate alınarak analizler yapılmaktadır. Elde edilen bulgular Tablo 5.14’de gösterilmektedir.

İçerik analizi yapılan makalelerin kuramsal dayanaklarına ilişkin olarak oluşturulan bu kriter kapsamında 5773 makalenin tümünde kuramsal dayanaklarına ilişkin olarak analizler ayrıntılı şekilde yapılmıştır. Makalelerde ilk olarak teori (*theory*), paradigma (paradigm) ve yaklaşım (approach) kavramlarının kullanılıp kullanılmadığı araştırılmıştır. Bunu takiben tüm makalelerin giriş, araştırma tasarımları bölümü ve sonuç bölümleri okunarak kuramsal dayanaklarının varlığı araştırılmıştır. Makalelerde açıkça bir kuram (veya eklektik olarak birden fazla kuram kullanan) işaret ediliyorsa ve buna dayalı olarak araştırma yapılmış veya değerlendirmeler yapılmış ise kuramsal dayanağının açıkça ifade edildiği kategorisine dahil edilmiştir. Eğer makalelerde bir kurama açıkça ifade edilmiyor fakat geçmiş araştırmalardaki literatür bilgisine atıfta bulunarak bunları birer yaklaşım olarak kabul ediyorlar ise kuramsal dayanakların üstü kapalı biçimde ifade edildiği düşünülmüştür. Son olarak eğer makalede kuram, yaklaşım veya paradigma ile ilgili herhangi bir şey ifade edilmeden doğrudan uygulamalı veya

betimleyici çalışmalar yapılmış ise bu çalışmaların kuramsal dayanaklarının olmadığı çıkarımında bulunulmuştur.

**Tablo 5.14.** On Dördüncü Kriter: Kuramsal Dayanakların Varlığı Analizi

| Bölge           | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri-Kuramsal D. | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|-----------------|------------------------------------------------------|----------------------------|-------------|-------------|
| ABD             | Administrative Science Quarterly                     | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 145         | 60,7        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 71          | 29,7        |
|                 |                                                      | Yok                        | 23          | 9,6         |
|                 | Educational Administration Quarterly                 | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 214         | 82,0        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 34          | 13,0        |
|                 |                                                      | Yok                        | 13          | 5,0         |
|                 | Journal of Policy Analysis and Management            | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 256         | 90,8        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 23          | 8,2         |
|                 |                                                      | Yok                        | 3           | 1,1         |
|                 | Journal of Public Relations Research                 | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 59          | 29,5        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 123         | 61,5        |
|                 |                                                      | Yok                        | 18          | 9,0         |
|                 | Review of Public Personnel Administration            | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 143         | 61,4        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 76          | 32,6        |
|                 |                                                      | Yok                        | 14          | 6,0         |
| EU              | Governance                                           | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 235         | 66,8        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 109         | 31,0        |
|                 |                                                      | Yok                        | 8           | 2,3         |
|                 | Journal of European Public Policy                    | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 728         | 80,1        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 107         | 11,8        |
|                 |                                                      | Yok                        | 74          | 8,1         |
|                 | Journal of Public Administration Research and Theory | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 319         | 69,5        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 73          | 15,9        |
|                 |                                                      | Yok                        | 67          | 14,6        |
|                 | Public Administration Review                         | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 472         | 64,1        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 158         | 21,5        |
|                 |                                                      | Yok                        | 106         | 14,4        |
|                 | Public Management Review                             | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 512         | 68,0        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 170         | 22,6        |
|                 |                                                      | Yok                        | 71          | 9,4         |
| TR              | Amme İdaresi Dergisi                                 | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 186         | 70,7        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 46          | 17,5        |
|                 |                                                      | Yok                        | 31          | 11,8        |
|                 | Ankara SBF Dergisi                                   | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 176         | 42,1        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 154         | 36,8        |
|                 |                                                      | Yok                        | 88          | 21,1        |
|                 | Mülkiye Dergisi                                      | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 121         | 48,6        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 77          | 30,9        |
|                 |                                                      | Yok                        | 51          | 20,5        |
|                 | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 134         | 78,4        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 33          | 19,3        |
|                 |                                                      | Yok                        | 4           | 2,3         |
|                 | Türk İdare Dergisi                                   | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 124         | 50,0        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 54          | 21,8        |
|                 |                                                      | Yok                        | 70          | 28,2        |
| ABD             | 5 dergi (n=1215)                                     | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 817         | 67,2        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 327         | 26,9        |
|                 |                                                      | Yok                        | 71          | 5,8         |
| EU              | 5 dergi (n=3209)                                     | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 2266        | 70,6        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 617         | 19,2        |
|                 |                                                      | Yok                        | 326         | 10,2        |
| TR              | 5 dergi (n=1349)                                     | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 741         | 54,9        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 364         | 27,0        |
|                 |                                                      | Yok                        | 244         | 18,1        |
| TOPLAM (n=5773) |                                                      | Var (Açıkça İfade Edilmiş) | 3824        | 66,2        |
|                 |                                                      | Var (Üstü Kapalı)          | 1308        | 22,7        |
|                 |                                                      | Yok                        | 641         | 11,1        |

Analizden elde edilen bulgulara göre incelenen tüm makalelerin %66,2'sinde açıkça kuramsal dayanaklarının olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca makalelerin %22,7'sinde kuramsal dayanaklar üstü kapalı olarak ifade edilmiştir. Dolayısıyla kuramsal dayanağı olan makalelerin oranı %88,9 olarak belirlenmiştir. Bu sonuç oldukça güzel ve kamu yönetimi disiplini açısından oldukça olumlu bir sürecin varlığına işaret etmektedir. Ancak tüm makalelerin %11,1'inin yani 641'i kuramsal dayanaklarının olmaması dikkat edilmesi gereken bir düzeydedir. Nitekim analiz edilen 11 yıllık süreçte bazı dergilerdeki toplam makale sayısının 200 civarı olmasından dolayı, bu sayının yüksek olduğunu kabul etmemiz gerekmektedir.

Amerika'da yayımlanan dergilerdeki makalelerin kuramsal dayanaklarına ilişkin olarak yapılan analiz sonuçlarına göre makalelerin %67,2'inde kuramsal dayanaklar açıkça ifade edilmekte; %26,9'unda üstü kapalı bir kuramsal dayanak varken; sadece %5,8'inde kuramsal dayanağın olmadığı görülmüştür. Genel görünüş itibarıyla oldukça tatminkâr olan buradaki sonuçları ayrıntılı biçimde değerlendirmek amacıyla her bir dergi tek tek analiz edildiğinde bu sonuçlara oldukça yakın sonuçların olduğu görülmüştür. Üstelik bu dergilerden biri olan *Journal of Policy Analysis and Management* dergisindeki makalelerin sadece %1,1'inde kuramsal dayanağın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Avrupa'da yayımlanan dergilerdeki makalelerin analiz sonuçlarına göre makalelerin %70,6'sında kuramsal dayanaklar açıkça ifade edilmiş, %19,2'sinde üstü kapalı şekilde kuramsal dayanaklar verilirken, %10,2'sinde kuramsal dayanakların olmadığı görülmüştür. Buradaki dergilerde de bu oranlara yakın bir durumun varlığı görülmüştür. Ancak *Journal of Public Administration Research and Theory* isimli dergideki kuramsal dayanağı olmayan makalelerin oranını %14,6 düzeyinde olması ve *Public Administration Review* isimli dergide ise bu oranın %14,4 düzeyinde olması yüksek bir sonuç gibi gözükmemektedir. Ancak her iki dergide de grounded yaklaşıma göre yapılan araştırmaların daha fazla sayıda olmasının burada etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim belli bir kuramsal iddia ortaya atamaya çalışan çalışmaların kimi durumda geçmiş kuramlardan ziyade sadece araştırmalara odaklanma durumu oluşabilmektedir.

Türkiye'de yayımlanan dergilerdeki durum incelendiğinde makalelerin %54,9'unda kuramsal dayanakların açıkça ifade edildiği, %27'sinde üstü kapalı şekilde ifade edildiği ve %18,1'inde ise kuramsal dayanağın olmadığı görülmüştür. Bu oran hem

genel toplamdaki orana hem de diğer iki bölgedeki oranlara göre görece yüksek bir durumdadır. Kuramsal dayanaktan yoksun makalelerin, bilimsel gelişime katkı sağlamayacağı düşünüldüğünden dolayı bu sonuç ulusal literatür açısından olumsuz bir durumu teşkil etmektedir. Üstelik bu oranın *Ankara SBF Dergisi*'nde (%21,1), *Mülkiye Dergisi*'nde (%20,5) ve *Türk İdare Dergisi*'nde (%28,2) daha yüksek olması ayrıca üzerinde durulması gereken bir durumdur. Bu sonuçlara ilişkin olarak kuramsal tartışmalar ilerleyen bölümlerde yapılmaktadır.

#### 5.2.2.8. Araştırmaların Kültürlerarası Geçirgenlik Varsayımlarının Analizi

Bu kriter aslında konu analizi gibi gözükmesine karşın araştırmaların yöntembilimsel varsayımlarına ilişkin daha fazla çıkarım yapabilme olanağı sunmaktadır. Özellikle araştırmacının seçtiği konuların kaynağının yabancı literatür ve uygulama olması durumunda bunu kendi yazınına nasıl entegre ettiği ya da böyle bir girişiminin olup olmadığı araştırılmaktadır. Diğer taraftan incelenen konusun kaynağı fark etmeksizin yapılan değerlendirmelerin genele yayılabilmesinde farklı kültürlerin durumlarının dikkate alınıp alınmadığı araştırılmaktadır. Böylelikle hem araştırmaları nasıl tasarladıklarına hem de sonuçlarını nasıl değerlendirdiklerine ilişkin çıkarımlarda bulunulabilmektedir.

Bu kriter kapsamında araştırılan kültürel görelilik olgusu, bilimsel araştırmaların konusu olan olgunun her toplum veya kamu yönetimi için geçerli olup olmadığının araştırılması ifade etmektedir. Bu olgu aslında bilimsel bilginin evrensel olduğu görüşünün aksine ulusal veya yerel bağlamların etkili olduğunu öne sürmektedir (Adler, 1983; Hofstede, 1984; Boyacigiller ve Adler, 1991; Hofstede, 1994, 1996). Bu olgunun özünde araştırılan konuların, modellerin, olguların veya olayların her ülke ve toplum için geçerli olup olmadığına bakılmaksızın şekilde uygulayan evrenselci yaklaşıma karşı duruş vardır. Her toplumun kendine özgü bağlamında değerlendirmelerin yapılmasını öneren bu olgu kültürler arasında görelilik olduğu öne sürmektedir. Dolayısıyla bu kriter kapsamında iki temel ölçüte ve bunlar arasında kalan üçüncü bir ölçüte göre analizler yapılmaktadır. İlk olarak evrenselci yaklaşıma göre araştırmalardaki konu, kavram, model ve kuramların tamamının evrensel olarak geçerli olduğunu düşünülmektedir. İkinci olarak görelilik yaklaşımına göre ise her toplumun kendine özgü bağlamına göre kuram, kavram ve model geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Üçüncü olarak ise bu iki uç

nokta arasında yer alan ve araştırılan konuların tüm ülkeler için geçerliği olduğunu kabul eden, farklı bağlamlarda yer alan aynı konuların ortak yönlerini yakalayarak kültürler arası geçirgenliği olan kuram, model ve kavramlara ulaşmaya çalışan bir yaklaşım da mevcuttur. Bu kapsamında yapılan analiz sonuçları Tablo 5.15’gösteilmektedir.

**Tablo 5.15.** On Beşinci Kriter: Kültürlerarası Geçirgenlik Varsayımı Analizi

| Bölge           | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri          | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|-----------------|------------------------------------------------------|-------------------------|-------------|-------------|
| ABD             | Administrative Science Quarterly                     | Evrensel                | 159         | 66,5        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 49          | 20,5        |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 31          | 13,0        |
|                 | Educational Administration Quarterly                 | Evrensel                | 217         | 83,1        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 18          | 6,9         |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 26          | 10,0        |
|                 | Journal of Policy Analysis and Management            | Evrensel                | 168         | 59,6        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 29          | 10,3        |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 85          | 30,1        |
|                 | Journal of Public Relations Research                 | Evrensel                | 119         | 59,5        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 33          | 16,5        |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 48          | 24,0        |
| EU              | Governance                                           | Evrensel                | 174         | 74,7        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 17          | 7,3         |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 42          | 18,0        |
|                 | Journal of European Public Policy                    | Evrensel                | 243         | 69,0        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 72          | 20,5        |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 37          | 10,5        |
|                 | Journal of Public Administration Research and Theory | Evrensel                | 236         | 26,0        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 220         | 24,2        |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 453         | 49,8        |
|                 | Public Administration Review                         | Evrensel                | 113         | 24,6        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 25          | 5,4         |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 321         | 69,9        |
| TR              | Amme İdaresi Dergisi                                 | Evrensel                | 354         | 48,1        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 23          | 3,1         |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 359         | 48,8        |
|                 | Ankara SBF Dergisi                                   | Evrensel                | 229         | 30,4        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 40          | 5,3         |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 484         | 64,3        |
|                 | Mülkiye Dergisi                                      | Evrensel                | 198         | 75,3        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 42          | 16,0        |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 23          | 8,7         |
|                 | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Evrensel                | 312         | 74,6        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 32          | 7,7         |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 74          | 17,7        |
| ABD             | 5 dergi (n=1215)                                     | Evrensel                | 220         | 88,4        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 12          | 4,8         |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 17          | 6,8         |
|                 | Türk İdare Dergisi                                   | Evrensel                | 101         | 59,1        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 4           | 2,3         |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 66          | 38,6        |
| EU              | 5 dergi (n=3209)                                     | Evrensel                | 157         | 63,3        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 15          | 6,0         |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 76          | 30,6        |
| TR              | 5 dergi (n=1349)                                     | Evrensel                | 837         | 68,9        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 146         | 12,0        |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 232         | 19,1        |
| TOPLAM (n=5773) |                                                      | Evrensel                | 1175        | 36,6        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 380         | 11,8        |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 1654        | 51,5        |
|                 |                                                      | Evrensel                | 988         | 73,2        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 105         | 7,8         |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 256         | 19,0        |
|                 |                                                      | Evrensel                | 3000        | 52,0        |
|                 |                                                      | Görelî                  | 631         | 10,9        |
|                 |                                                      | Hem Evrensel Hem Görelî | 2142        | 37,1        |

Yapılan analiz sonuçlarına göre tüm dergilerdeki toplam 5773 makaledeki araştırmaların %52'sinin evrensel bir varsayımla yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunların %10,9'unun görelî varsayıma sahip olduğu, %37,1'inin ise hem evrensel hem görelî bir varsayımla yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Amerika'da yayımlanan dergilerdeki makalelere genel olarak bakıldığında ise %68,9'unun evrensel bir varsayımla, %12'sinin görelî varsayımla, %36,6'sının hem evrensel hem göre varsayımla yapılan araştırmalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Burada yayımlanan beş dergi tek tek analiz edildiğinde ise bu bölgenin genel sonucuna yakın bulgular elde dilmiştir.

Avrupa'da yayımlanan dergilerdeki makalelere genel olarak bakıldığında ise %36,6'sının evrensel bir varsayımla, %10,8'inin görelî varsayımla, %51,5'inin hem evrensel hem göre varsayımla yapılan araştırmalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Burada yayımlanan beş dergi tek tek analiz edildiğinde ise bu bölgenin genel sonucuna yakın bulgular elde dilmiştir. Buradaki makalelerin çoğunlukla hem evrensel hem de görelî bir yaklaşıma sahip olmaları aslında yapılan araştırmaların kapsam geçerliliği sağlama konusunda daha dikkatli olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de yayımlanan dergilerdeki makalelere genel olarak bakıldığında ise %73,2'sinin evrensel bir varsayımla, %7,8'inin görelî varsayımla, %19'unun hem evrensel hem göre varsayımla yapılan araştırmalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Burada yayımlanan beş dergi tek tek analiz edildiğinde ise bu bölgenin genel sonucuna yakın bulgular elde dilmiştir.

Her bölgede de farklı evrensellik ve görelilik yaklaşımlarının oluşması aslında bu tez çalışma kapsamında seçilen üç farklı bölgenin oldukça yerinde bir seçim olduğunu göstermektedir. Nitekim farklı bilimsel araştırma geleneklerinin (yani göreliliğin) olduğu bölgelerde farklı konular çalışılabileceği gibi farklı yöntemlerle ve farklı yöntembilimsel varsayımlarla hareket edilebileceği öngörülmüştür. Ortak noktaların olması elbette ki olağan ve olması gereken bir durumdur. Bundan dolayı bu tez çalışması kapsamında yapılan içerik analizlerinde hem evrenselci hem de görelî bir yaklaşım bulunmaktadır.



#### 5.2.2.9. Araştırmaların Araştırma-Analiz Düzeylerinin Analizi

Araştırmaların tasarımlarını analiz etmeye ilişkin olarak oluşturulan kriterlerden bir diğer araştırmaların inceledikleri konuyu hangi düzeyde ele aldıklarıyla ilgilidir. Bu durum araştırmaların konusuyla nispeten ilişkili olmakla birlikte aynı konuların farklı düzeylerde çalışılma durumları da oluşabilmektedir. Bilimsel araştırmalarda araştırma-analiz düzeyleri; Mikro (birey, grup), Meso (örgüt/ler), Makro (sektör/ler, toplum/lar) şeklinde üç düzeyde gerçekleşmektedir (Rousseau, 1985; Klein, Dansereau ve Hall, 1994). Makalelerin araştırma-analiz düzeyleri inceledikleri konuya bakış açılarını ve bu konulara ilişkin yapılan araştırmalarda kullandıkları yöntemi etkilemektedir (Astley ve Van de Ven, 1983). Dolayısıyla kamu yönetimi alanındaki araştırmaların hangi düzeyde yapılmış olmaları, konulardan nispeten bağımsız olarak hangi yöntemler üzerinde daha fazla durduklarını göstermektedir. İşte tam da bu noktada bu tez çalışmasının temelindeki iddiaya cevap bulabilecek çıkarımlara ulaşılabilmektedir. Kimlik krizinin temelinde ontolojik yani kamu yönetimindeki incelenen konuların belirsizliği ya da kaymaların etkili olduğu görüşünü savunanların aksine kimlik krizinde ontolojik sorunların yanı sıra buna yol açan epistemolojik unsurların etkilerine bakılması gerekmektedir. Nitekim kamu yönetiminde “devlet” olgusunun araştırıldığı makalelerde araştırma düzeyinin niteliği araştırmalarda kullanılan yöntemlerle ortaya çıkmaktadır. Araştırmacıların incelediği konuları çoğunlukla mikro veya makro düzeyde ele almaları ise yöntemsel olarak eksikliğin varlığını gösterebilmektedir. Dolayısıyla aynı konu ile ilgili olarak yöntemsel bir sorundan dolayı aynı sonuçlara varılamayabilmektedir. Bu durum ise yapılan araştırmaların güvenilirliğine olumsuz etki bırakmaktadır. Daha açık ifade etmek gerekirse; kamu yönetimindeki kimlik krizinin çözülebilmesinde disiplin içerisindeki araştırmalarda “büyük sorulara” odaklanılması gerektiği önerilmektedir (Roberts, 2017; Zhu ve diğ., 2019). Ancak böyle bir iddia hala kimlik krizinde konulara odaklanılması gerektiği öne sürmektedir. Oysaki büyük sorular sorulsa bile büyük soruları araştırmak için yöntemsel zayıflığın olması durumunda büyük sorunların araştırıldığı düzey mikro konuma gerileyebilmektedir. Bundan dolayı araştırmaların analiz düzeyleri, çalışmaların konularına ne derecede çözebilecek yöntemle sahip olduğu göstermektedir. Dolayısıyla bu kriter kapsamında elde edilen bulguları yukarıda ifade edilen tez çalışmasının alt hipotezlerinden biri olan büyük sorulara cevap arayan araştırmaların niteliğinin kimlik krizine etkilinin varlığı analiz edilebilecektir. Ancak şunu da ifade etmek gerekir ki bir

disiplinin gelişiminde her üç analiz düzeyindeki çalışmaların da oldukça önemli katkıları vardır. Bu katkılar disiplinin gelişmesinde, kuramsal temellerin atılmasında ve uygulamadaki sorunlara çözümler üretilebilmesinde katkıları sunmaktadır. Ancak bir disiplinin kimliğine ilişkin tartışmaların araştırıldığı bu tez kapsamında analiz düzeylerindeki beklendi makro düzeyde ve geniş açılı olmasıdır.

Bu kriter kapsamında yapılan analizlerde araştırmaların ampirik çalışmalarındaki düzeylerin yanı sıra kavramsal nitelikteki çalışmalarda yapılan analizlerin veya değerlendirmelerin düzeyleri de dikkate alınmıştır. Böylelikle içerik analizi yapılan tüm makalelerin araştırma düzeylerinin belirlenebilmesi hedeflenmiştir. Yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 5.16'de gösterilmektedir.

Araştırmaların analiz-araştırma düzeylerine yönelik oluşturulmuş olan ölçütün analizi sonuçları, tam da bu tez kapsamında iddia edildiği gibi olmuştur. İlk olarak 5773 makalenin tümüne ilişkin olarak sonuçlara bakıldığında araştırmaların büyük çoğunluğunun (%42,1) mikro düzeyde araştırma-analiz niteliğinde olduğu görülmektedir. Ayrıca meso düzeyde olan yani örgüt/ler özelinde yapılan çalışmaların oranı ise %32,2 olarak belirlenmiştir. Makro düzeyde analiz-araştırma ve bunlara bağlı olarak makro çıkarımlar yapan araştırmaların oranı ise %25,7 olarak bulunmuştur. Böyle bir sonuç diğer kriterlerden bağımsız düşünülürse, görünüş itibarıyla dengeli ya da yeterli olduğu yanılığına yol açabilmektedir. Nitekim içerik analizi yapılan kriterlerin bütününe göre değerlendirme ve yorumlama yapılmasında fayda vardır. Buna göre makro düzeydeki çalışmaların oranı incelenen çalışmalarda konu fark etmeksizin düzeylerine ilişkin olarak değerlendirilmekteydi. Üstelik bu düzeye ilişkin olarak araştırmacıların yöntembilimsel varsayımları kullandıkları yöntemi etkilediği de yukarıda ifade edilmişti. Dolayısıyla tüm kriterlerinin analizlerinin sonuçlarına göre yorum ve değerlendirmelerin yapılması oldukça elzemdir.

Amerika'da yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel görünümüne bakıldığında buradaki makalelerin %61,9'unun mikro düzeyde, %19,2'sinin meso düzeyde ve %18,9'unun makro düzeyde araştırma düzeylerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Burada yayımlanan her bir dergi için analizler tek tek incelendiğinde; iki dergi hariç genel duruma benzer bir sonuç dağılımı olduğu görülmektedir. Bu dergilerde arasında yer alan *Administrative Science Quarterly* isimli dergide meso düzeydeki araştırmaların daha

fazla oranda (%45,2) olduğu görülmektedir. *Journal of Policy Analysis and Management* isimli dergide ise makro düzeydeki araştırmaların daha fazla (%50,4) olduğu görülmektedir.

**Tablo 5.16.** On Altıncı Kriter: Araştırma-Analiz Düzeyleri Analizi

| Bölge           | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|-----------------|------------------------------------------------------|----------------|-------------|-------------|
| ABD             | Administrative Science Quarterly                     | Mikro          | 95          | 39,7        |
|                 |                                                      | Meso           | 108         | 45,2        |
|                 |                                                      | Makro          | 36          | 15,1        |
|                 | Educational Administration Quarterly                 | Mikro          | 197         | 75,5        |
|                 |                                                      | Meso           | 29          | 11,1        |
|                 |                                                      | Makro          | 35          | 13,4        |
|                 | Journal of Policy Analysis and Management            | Mikro          | 87          | 30,9        |
|                 |                                                      | Meso           | 53          | 18,8        |
|                 |                                                      | Makro          | 142         | 50,4        |
|                 | Journal of Public Relations Research                 | Mikro          | 182         | 91,0        |
|                 |                                                      | Meso           | 14          | 7,0         |
|                 |                                                      | Makro          | 4           | 2,0         |
|                 | Review of Public Personnel Administration            | Mikro          | 191         | 82,0        |
|                 |                                                      | Meso           | 29          | 12,4        |
|                 |                                                      | Makro          | 13          | 5,6         |
| EU              | Governance                                           | Mikro          | 78          | 22,2        |
|                 |                                                      | Meso           | 129         | 36,6        |
|                 |                                                      | Makro          | 145         | 41,2        |
|                 | Journal of European Public Policy                    | Mikro          | 138         | 15,2        |
|                 |                                                      | Meso           | 512         | 56,3        |
|                 |                                                      | Makro          | 259         | 28,5        |
|                 | Journal of Public Administration Research and Theory | Mikro          | 74          | 16,1        |
|                 |                                                      | Meso           | 94          | 20,5        |
|                 |                                                      | Makro          | 291         | 63,4        |
|                 | Public Administration Review                         | Mikro          | 441         | 59,9        |
|                 |                                                      | Meso           | 203         | 27,6        |
|                 |                                                      | Makro          | 92          | 12,5        |
|                 | Public Management Review                             | Mikro          | 408         | 54,2        |
|                 |                                                      | Meso           | 251         | 33,3        |
|                 |                                                      | Makro          | 94          | 12,5        |
| TR              | Amme İdaresi Dergisi                                 | Mikro          | 66          | 25,1        |
|                 |                                                      | Meso           | 137         | 52,1        |
|                 |                                                      | Makro          | 60          | 22,8        |
|                 | Ankara SBF Dergisi                                   | Mikro          | 152         | 36,4        |
|                 |                                                      | Meso           | 90          | 21,5        |
|                 |                                                      | Makro          | 176         | 42,1        |
|                 | Mülkiye Dergisi                                      | Mikro          | 154         | 61,8        |
|                 |                                                      | Meso           | 59          | 23,7        |
|                 |                                                      | Makro          | 36          | 14,5        |
|                 | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Mikro          | 36          | 21,1        |
|                 |                                                      | Meso           | 59          | 34,5        |
|                 |                                                      | Makro          | 76          | 44,4        |
|                 | Türk İdare Dergisi                                   | Mikro          | 133         | 53,6        |
|                 |                                                      | Meso           | 92          | 37,1        |
|                 |                                                      | Makro          | 23          | 9,3         |
| ABD             | 5 dergi (n=1215)                                     | Mikro          | 752         | 61,9        |
|                 |                                                      | Meso           | 233         | 19,2        |
|                 |                                                      | Makro          | 230         | 18,9        |
| EU              | 5 dergi (n=3209)                                     | Mikro          | 1139        | 35,5        |
|                 |                                                      | Meso           | 1189        | 37,1        |
|                 |                                                      | Makro          | 881         | 27,5        |
| TR              | 5 dergi (n=1349)                                     | Mikro          | 541         | 40,1        |
|                 |                                                      | Meso           | 437         | 32,4        |
|                 |                                                      | Makro          | 371         | 27,5        |
| TOPLAM (n=5773) |                                                      | Mikro          | 2432        | 42,1        |
|                 |                                                      | Meso           | 1859        | 32,2        |
|                 |                                                      | Makro          | 1482        | 25,7        |

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel görünümüne bakıldığında ise makalelerin %37,1’inin mikro düzeyde, %27,5’inin meso düzeyde ve %40,1’inin makro düzeyde oldukları görülmektedir. Böyle bir sonuç diğerlerine göre daha fazla arzulan bir durum olduğu söylenebilir. Burada yayımlanan dergilerin ayrı ayrı analizleri sonucunda iki dergi hariç buradaki genel sonuçlara benzer bir dağılım olduğu görülmektedir. Burada yayımlanan *Public Administration Review* isimli dergide mikro düzeydeki çalışmaların oranının %59,9 seviyesinde olduğu ve *Public Management Review* isimli dergide ise mikro düzeyli araştırmaların oranının %54,2 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Avrupa bölgesindeki genel sonuç her ne kadar arzulan bir duruma karşılık gelse bile her dergide aynı durumla karşılaşmamaktadır.

Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel durumların bakıldığında buradaki makalelerin %40,1’inin mikro düzeyde, %32,4’ünün meso düzeyde ve %27,5’inin makro düzeyde araştırma-analizi niteliğine sahip oldukları görülmektedir. Buradaki dergiler özelinde yapılan analiz sonuçlarına göre her dergide farklı düzeylerin daha yoğun olduğu görülmektedir.

#### **5.2.2.10. Araştırmaların Zaman Boyutlarının Analizi**

Araştırmaların yöntembilimsel varsayımlarına analiz edilmek amacıyla oluşturulan onuncu (tüm ölçütlere göre on yedinci) ölçüt, araştırmaların tasarlandığı zaman çerçevesinin belirlenmesine yönelik olarak oluşturulmuştur. Bilimsel araştırmalarda (özellikle saha çalışmasına dayalı olanlar) genellikle kesitsel ve boylamsal şeklinde iki temel kriter üzerinden hareketle araştırmalar yapılmaktadır (Rindfleisch ve diğ., 2008). Kesitsel araştırma, bir zaman noktasında veri toplar ve sosyal hayatın bir tür “anlık görüntüsünü” oluşturur. Boylamsal araştırma, birden fazla zaman noktasında veri toplar ve zaman içinde olayların, insanların veya sosyal ilişkilerin “hareketli bir resmini” sağlar. Genel olarak, boylamsal çalışmaların yürütülmesi daha zordur ve daha fazla kaynak gerektirir. Araştırmacılar birçok zaman noktasında birçok birim hakkında veri toplayabilir ve daha sonra birimler veya durumlar arasında kalıplar arayabilirler. Kesitsel araştırmalar, zamansal süreç içerisindeki bir noktada birçok vaka hakkındaki bilgileri inceleyen herhangi bir araştırma olarak ifade edilebilir. Boylamsal araştırma ise zamanda birden fazla noktada birçok birimden veya vakadan gelen bilgileri inceleyen herhangi bir araştırma olarak ifade edilmektedir. Böyle bir sınıflandırma her ne kadar araştırmacılar

için kolaylık sağlasa bile sınırlı bilgi elde edilebilmesine yol açmaktadır. Bundan dolayı bu çalışma kapsamında boylamsal olarak ifade edilen uzun zamanlı araştırmaların farklı alt türleri olan zaman serisi, panel ve kohort türleri de analiz kapsamına dahil edilmiştir (Neuman, 2006: 44). Ayrıca örnek olay incelemesi de bu kapsama dahil edilmektedir.

Nihayetinde bu çalışma kapsamında incelenen makalelerin zaman boyutlarını belirlemek amacıyla beş farklı zaman boyutu kapsamında içerik analizleri yapılmıştır. Bunlar şu şekilde tanımlanmaktadır (Neuman, 2006: 44-52)

Kesitsel araştırma, bir zaman noktasında veri toplar ve sosyal hayatın bir tür “anlık görüntüsünü” oluşturur. Kesitsel araştırma keşfedici, tanımlayıcı veya açıklayıcı olabilir, ancak en çok betimleyici bir yaklaşımla karşımıza çıkmaktadır. Genellikle en basit ve en az maliyetli olan zamansal boyuttur, ancak nadiren sosyal süreçler veya değişim hakkında bilgi sunar. Zaman serisi araştırması, birden fazla zaman noktasında bir insan kategorisi veya diğer birimler hakkında verilerin toplandığı boylamsal bir çalışmadır. Araştırmacıların birimlerin özelliklerindeki kararlılığı veya değişimi gözlemlemelerini veya zaman içindeki koşulları takip edebilmelerini sağlar. Panel çalışması: Bilginin, birkaç zaman diliminin her birinde aynı vakalar veya kişiler hakkında olduğu boylamsal araştırmadır. Diğer bir ifadeyle aynı grup üzerinde farklı zaman dilimlerinde çalışmanın tekrarlanmasıdır. Kohort çalışması: Bir zaman diliminde sonraki zaman dilimlerinde ortak bir deneyimi paylaşan bir vaka kategorisi veya kişi hakkındaki bilgileri izleyen boylamsal araştırmadır. Örnek olay incelemesi: Çok az sayıda birim veya vaka hakkında bir dönem veya birden çok zaman dilimi boyunca kapsamlı miktarda bilginin derinlemesine incelenmesi olan araştırmadır.

Analiz edilen makalelerde zaman boyutunun araştırılması sayesinde incelenen konuların kapsamlarının ele alınış şekli hakkında bilgi sunmaktadır. Araştırma-Analiz düzeyleri kriterinde olduğu gibi araştırılan konuların niteliğine bağlı olarak zaman çerçevesinin uygun biçimde seçilmesi elde edilecek bulguların güvenilirliği açısından oldukça önemlidir. Bu kapsamda literatürdeki makalelerde her zaman boyutundakilerin ayrı ayrı değeri ve önemli katkıları olmakla birlikte kesitsel çalışmaların sosyal süreçler ve değişimler hakkında zayıf bilgiler sunması, bu türden makalelerin en önemli dezavantajlarından biridir. Dolayısıyla kamu yönetimi hakkında kapsamlı ve büyük sorulara büyük cevaplar elde edilecek çalışmalar yapabilmek için araştırmalar için bu

türden çalışmaları yerine diğer zaman boyutlarına sahip araştırmaların tercih edilmesi önerilmektedir. Ayrıca diğer zaman çerçevesi türlerinin de çeşitli dezavantajlarına göre de değerlendirmeler yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 5.17’de gösterilmektedir.

**Tablo 5.17.** On Yedinci Kriter: Araştırmaların Zaman Boyutlarının Analizi

| Bölge | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri        | Frekans (n) | Yüzdelik Oran (%) |
|-------|------------------------------------------------------|-----------------------|-------------|-------------------|
| ABD   | Administrative Science Quarterly                     | Kesitsel              | 47          | 19,7              |
|       |                                                      | Zaman Serisi          | 5           | 2,1               |
|       |                                                      | Panel                 | 131         | 54,8              |
|       |                                                      | Kohort                | 16          | 6,7               |
|       |                                                      | Örnek Olay İncelemesi | 40          | 16,7              |
|       | Educational Administration Quarterly                 | Kesitsel              | 161         | 61,7              |
|       |                                                      | Zaman Serisi          | 16          | 6,1               |
|       |                                                      | Panel                 | 44          | 16,9              |
|       |                                                      | Kohort                | 10          | 3,8               |
|       |                                                      | Örnek Olay İncelemesi | 30          | 11,5              |
|       | Journal of Policy Analysis and Management            | Kesitsel              | 34          | 12,1              |
|       |                                                      | Zaman Serisi          | 29          | 10,3              |
|       |                                                      | Panel                 | 178         | 63,1              |
|       |                                                      | Kohort                | 1           | ,4                |
|       |                                                      | Örnek Olay İncelemesi | 40          | 14,2              |
|       | Journal of Public Relations Research                 | Kesitsel              | 45          | 22,5              |
|       |                                                      | Zaman Serisi          | 16          | 8,0               |
|       |                                                      | Panel                 | 110         | 55,0              |
|       |                                                      | Kohort                | 6           | 3,0               |
|       |                                                      | Örnek Olay İncelemesi | 23          | 11,5              |
|       | Review of Public Personnel Administration            | Kesitsel              | 83          | 35,6              |
|       |                                                      | Zaman Serisi          | 37          | 15,9              |
|       |                                                      | Panel                 | 96          | 41,2              |
|       |                                                      | Kohort                | 4           | 1,7               |
|       |                                                      | Örnek Olay İncelemesi | 13          | 5,6               |
| EU    | Governance                                           | Kesitsel              | 54          | 15,3              |
|       |                                                      | Zaman Serisi          | 69          | 19,6              |
|       |                                                      | Panel                 | 161         | 45,7              |
|       |                                                      | Kohort                | 9           | 2,6               |
|       |                                                      | Örnek Olay İncelemesi | 59          | 16,8              |
|       | Journal of European Public Policy                    | Kesitsel              | 260         | 28,6              |
|       |                                                      | Zaman Serisi          | 102         | 11,2              |
|       |                                                      | Panel                 | 361         | 39,7              |
|       |                                                      | Kohort                | 8           | ,9                |
|       |                                                      | Örnek Olay İncelemesi | 178         | 19,6              |
|       | Journal of Public Administration Research and Theory | Kesitsel              | 82          | 17,9              |
|       |                                                      | Zaman Serisi          | 53          | 11,5              |
|       |                                                      | Panel                 | 275         | 59,9              |
|       |                                                      | Kohort                | 12          | 2,6               |
|       |                                                      | Örnek Olay İncelemesi | 37          | 8,1               |
|       | Public Administration Review                         | Kesitsel              | 227         | 30,8              |
|       |                                                      | Zaman Serisi          | 83          | 11,3              |
|       |                                                      | Panel                 | 206         | 28,0              |
|       |                                                      | Kohort                | 17          | 2,3               |
|       |                                                      | Örnek Olay İncelemesi | 203         | 27,6              |
|       | Public Management Review                             | Kesitsel              | 394         | 52,3              |
|       |                                                      | Zaman Serisi          | 81          | 10,8              |
|       |                                                      | Panel                 | 181         | 24,0              |
|       |                                                      | Kohort                | 7           | ,9                |
|       |                                                      | Örnek Olay İncelemesi | 90          | 12,0              |
| TR    | Amme İdaresi Dergisi                                 | Kesitsel              | 148         | 56,3              |
|       |                                                      | Zaman Serisi          | 29          | 11,0              |
|       |                                                      | Panel                 | 50          | 19,0              |
|       |                                                      | Kohort                | 4           | 1,5               |
|       |                                                      | Örnek Olay İncelemesi | 32          | 12,2              |
|       | Ankara SBF Dergisi                                   | Kesitsel              | 220         | 52,6              |

|        |                      |                       |      |      |
|--------|----------------------|-----------------------|------|------|
|        |                      | Zaman Serisi          | 57   | 13,6 |
|        |                      | Panel                 | 80   | 19,1 |
|        |                      | Kohort                | 8    | 1,9  |
|        |                      | Örnek Olay İncelemesi | 53   | 12,7 |
|        | Mülkiye Dergisi      | Kesitsel              | 138  | 55,4 |
|        |                      | Zaman Serisi          | 26   | 10,4 |
|        |                      | Panel                 | 54   | 21,7 |
|        |                      | Kohort                | 3    | 1,2  |
|        |                      | Örnek Olay İncelemesi | 28   | 11,2 |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi | Kesitsel              | 88   | 51,5 |
|        |                      | Zaman Serisi          | 25   | 14,6 |
|        |                      | Panel                 | 35   | 20,5 |
|        |                      | Örnek Olay İncelemesi | 23   | 13,5 |
|        | Türk İdare Dergisi   | Kesitsel              | 129  | 52,0 |
|        |                      | Zaman Serisi          | 31   | 12,5 |
|        |                      | Panel                 | 56   | 22,6 |
|        |                      | Kohort                | 3    | 1,2  |
|        |                      | Örnek Olay İncelemesi | 29   | 11,7 |
| ABD    | 5 dergi (n=1215)     | Kesitsel              | 370  | 30,5 |
|        |                      | Zaman Serisi          | 103  | 8,5  |
|        |                      | Panel                 | 559  | 46,0 |
|        |                      | Kohort                | 37   | 3,0  |
|        |                      | Örnek Olay İncelemesi | 146  | 12,0 |
| EU     | 5 dergi (n=3209)     | Kesitsel              | 1017 | 31,7 |
|        |                      | Zaman Serisi          | 388  | 12,1 |
|        |                      | Panel                 | 1184 | 36,9 |
|        |                      | Kohort                | 53   | 1,7  |
|        |                      | Örnek Olay İncelemesi | 567  | 17,7 |
| TR     | 5 dergi (n=1349)     | Kesitsel              | 723  | 53,6 |
|        |                      | Zaman Serisi          | 168  | 12,5 |
|        |                      | Panel                 | 275  | 20,4 |
|        |                      | Kohort                | 18   | 1,3  |
|        |                      | Örnek Olay İncelemesi | 165  | 12,2 |
| TOPLAM |                      | Kesitsel              | 2111 | 36,6 |
|        |                      | Zaman Serisi          | 659  | 11,4 |
|        |                      | Panel                 | 2017 | 34,9 |
|        |                      | Kohort                | 108  | 1,9  |
|        |                      | Örnek Olay İncelemesi | 878  | 15,2 |

Araştırmaların zaman boyutlarına ilişkin olarak yapılan analiz sonuçlarına göre tüm makalelerin genel duruma bakıldığında; makalelerin %36,6'sının kesitsel türdeki zaman boyutuyla araştırma-analiz süreçlerinin olduğu, %34,9'unun panel nitelikte bir zaman çerçevesinin olduğu, %15,2'sinde örnek olay incelemesi yapıldığı, %11,4'ünde zaman serisi türünde bir çerçevesinin olduğu ve %1,9'unun kohort türünde zaman boyutunun olduğu görülmektedir.

Amerika'da yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel görünümüne bakıldığında, tüm makalelerin analiz sonuçlara benzer bir durum karşımıza çıkmaktadır. Makalelerin %46'sının panel türünde zaman boyutunun olduğu ve %30,5'inin kesitsel nitelikte çalışma olduğu görülmektedir. Her bir dergi özelinde yapılan analiz neticelerine göre bir dergi hariç genel sonuçlarla oldukça yakın bir durum olduğu görülmektedir. Genel olarak panel türünde zaman boyutuna daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir. Bu dergiler

arasında *Educational Administration Quarterly* isimli dergide ise kesitsel nitelikteki zaman boyutuna bağlı yapılan araştırmaların sayısının daha fazla olduğu görülmektedir.

Avrupa'daki dergilerden yayımlanan makalelerin genel durumuna bakıldığında Amerika'dakine ve tüm bölgelerdeki makalelerin geneline göre oldukça benzer sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Makalelerin %36,9'unun panel türünde zaman boyutuna sahip olduğu ve %31,7'sinin ise kesitsel nitelikte olduğu görülmektedir. Ayrıca makalelerin %17,7'sinin örnek olay incelenmesi türünde olması da önemli düzeyde bir orandır. Her bir dergi özelinde yapılan analiz neticelerine göre bir dergi hariç genel sonuçlarla oldukça yakın bir durum olduğu görülmektedir. Genel olarak panel türünde zaman boyutuna daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir. Bu dergiler arasında *Public Management Review* isimli dergide ise kesitsel nitelikteki zaman boyutuna bağlı yapılan araştırmaların sayısının daha fazla olduğu görülmektedir.

Türkiye'de yayımlanan dergilerdeki tüm makalelerin zaman boyutlarına ilişkin olarak yapılan analiz sonuçlarına göre makalelerin %53,6'sının kesitsel nitelikte olduğu ve %20,4'ünün panel türünde zaman çerçevesine sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'deki durumundan diğer bölgelere göre gözle görülür şekilde farklı olması yapılan araştırmalarda birtakım sorunların olduğunu öne sürmemize yol açmaktadır. Nitekim kesitsel çalışmaların incelenen konularla ilgili olarak ayrıntılı ve kapsamlı bilgi sunma olanağı oldukça zayıftır. Dolayısıyla araştırılan konuyu dar bir çerçevede ele almaktadır. Her bir dergi özelinde yapılan analiz neticelerine göre tüm dergilerde bu sonuçlarla oldukça yakın bir durum olduğu görülmektedir.

### **5.2.3. Araştırmaların Yöntemsel Süreçlerinin (Veri Toplama ve Analiz) Analizleri**

Bu tez çalışması kapsamında araştırma örneklemini olarak belirlenen makalelerin analizde başvurulmuş dört temel kategoriden üçüncüsü veri toplama ve analiz süreçlerine ilişkindir. Bu kategori kapsamında 15 farklı ölçüt kullanılarak kamu yönetimi alanındaki araştırmaların yöntemleri hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Kullanılan ölçütlerin veri toplama ve analiz süreçlerini içeriyor olmasından dolayı, bunların araştırmaların nasıl yapıldığına ilişkin bilgilerine ulaşılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla bu kategori kapsamındaki 15 ölçüt "Nasıl?" sorunu üzerinden hareket etmektedir. Yapılan çalışmalarda tüm araştırma, veri toplama ve veri analizi süreçleri ayrıntılı olarak analiz



edilmektedir. Bunların on bir tanesi veri toplama süreçlerine ilişkin ölçütler iken; dört tanesi veri analizi süreçleriyle ilgilidir.

Bu tez çalışmanın temel araştırma konusu olan kimlik krizi konusuyla ilgili olarak böyle bir kategorinin oluşturulması oldukça elzemdir. Nitekim kamu yönetimi alanındaki kimlik krizinin temellerinde yöntemsel bir krizin varlığı bu tez çalışması kapsamında öne sürülmekteydi. Yukarıda bununla ilgili olarak yapılan değerlendirmelerde kamu yönetiminin inter-disipliner bir konumunun olması farklı disiplinlerin yöntemlerini ithal etmesine yol açabilmektedir. Disiplinin doğası gereği sahip olduğu bu özelliğin disiplinin kimliğinde bir tür krize yol açtığı düşünülebilir. Nitekim yöntemsel olarak farklı disiplinlerden faydalanma ya da diğer bir ifadeyle farklı disiplinlerin kendi alanlarıyla ilgili olarak kullandıkları yöntemleri, kamu yönetiminin kendi araştırma konularıyla ilgili olarak kullanması, araştırılan konunun yüzeysel olabilmesini ya da yöntemin ithal edildiği disiplinin varsayımlarına göre araştırma yapılmasına yol açabilmektedir. Böyle bir durum ise kamu yönetiminin kendi araştırma nesnelerini ya terk etmesine ya da bu araştırma nesnelerinin tali özelliklerine vurgu yapabilmesine yol açmaktadır. Örneğin kamu yönetiminde personel yönetimi konularının araştırılması süreçlerinde davranış bilimleri alanındaki yöntemlerin kullanılması, kamu personel yönetimi olgusunu liderlik, çalışan ilişkileri, çalışan memnuniyeti gibi araştırma konularına yöneltmektedir. Dolayısıyla yöntemsel olarak davranış bilimlerinden faydalanılması, bu alanda çalışılan konuların kamu yönetimini aktarılmasına neden olmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında içerik analizi yapılan makalelerin veri toplama ve veri analiz süreçleri on beş kriter altında analiz edilerek, hangi yöntemlerin daha fazla kullanıldığı, bu yöntemlerin disiplini nasıl etkilediği ve gelecekte nasıl etkileyebileceği üzerinde durulmaktadır. Bu çıkarımlardan yola çıkılarak kamu yönetimi disiplinin kimlik krizi konusunda nasıl davranılabileceği değerlendirilmektedir.

#### **5.2.3.1. Araştırmaların Örneklem Türlerinin Analizi**

İçerik analizi kapsamında yukarıda analizleri verilen ölçütlerde araştırmaların konuları, zaman çerçeveleri, analizi düzeyleri gibi geniş bir açıdan bakılan değerlendirmelere yer verilmiştir. Bu ölçüt kapsamında üzerine analiz yapılan birimin veya araştırmaların analiz düzeylerindeki (makro-meso-mikro) konuların nasıl

seçildiğine ilişkindir. Bilimsel araştırmalarda genellikle araştırmaların analiz düzeylerine, araştırılan konunun niteliğine ve araştırma yapılan evrenin niteliğine göre bir örnekleme yapılması gerekmektedir (Punch, 2014: 102). Örnekleme yapmak, bilimsel araştırmayı yapanlar açısından önemli kolaylıklar sağlamakla birlikte, çalışmayı okuyanlar veya bunları uygulayanlar için de kolaylıklar sağlamaktadır. Nitekim araştırılan konuların tüm yönleriyle ele alınması ya da araştırılan olgunun tüm unsurlar/aktörler üzerindeki etkilerinin araştırması zamansal ve maddi sıkıntılar içermektedir. Ancak bazı konularda ve analiz düzeylerinde ise tüm aktörler üzerinde analizlerinde yapılması gerekmektedir. Böylelikle hiçbir istisnai durum gözden kaçırılmamış olmaktadır. Ancak her konuya ilişkin bu şekilde bir veri toplama süreçleri uygulanabilmesinin araştırmacılar açısından oldukça zor olmasından araştırılan evrenle ilgili olarak daha küçük bir grup seçilmektedir. Seçilen bu grubun evreni temsil ettiği ve evrenin özelliklerini yansıttığı varsayılmaktadır.

Literatürde genellikle üç temel örneklem türünden bahsedilmektedir. Bunlar olasılıklı örnekleme, olasılıksız örnekleme ve tam örnekleme şeklindedir (Neuman, 2006, 2014a). Olasılıklı örnekleme yöntemi, olasılık teorisine dayanan bir araçtır ve büyük popülasyonlardan örnek seçmek için kullanılmaktadır. Buna tesadüfi örnekleme de denilmektedir. Bu örnekleme yöntemi içerisinde sistematik, katmanlı, kümeleme şeklinde çeşitli olasılıklı örnekleme türleri de yer almaktadır. Olasılıksız örnekleme ise bir evren içerisindeki araştırmaların rastgele seçilmesinde ziyade araştırmacının öznel yargılarına göre örnekler seçilmektedir. Bu örnekleme türü içerisinde ise kolayda, kota, boyutsal, yargısal ve kartopu örnekleme yöntemleri yer almaktadır (K. Bailey, 1982: 97-100). Bunların dışında bazı araştırmalar ise tüm evrenin araştırmaya dahil edildiği durumlar olabilmektedir. Bu türden örnekleme türüne ise tam örnekleme adı verilmektedir. Araştırmacıların örnekleme yaparken uyguladıkları yöntem, araştırmacının yaptıkları araştırmadaki konuyu inceleme biçimlerini yansıtmaktadır. Diğer bir ifadeyle araştırmacıların ele aldıkları konunun hangi yönleriyle daraltacağı ya da nasıl bir genelleme yapacağı hakkında bilgi vermektedir. Örnekleme türlerinden yola çıkılarak araştırmaların konularının nasıl daraltıldığı ve bu daraltmanın araştırma sonuçlarını genele yayma konusunda etkili olup olmadığı değerlendirilebilmektedir. Bu amaç doğrultusunda yapılan içerik analizi sonucunda analiz edilen makalelerin örnekleme yöntemlerinin analizleri Tablo 5.18’de verilmektedir.

**Tablo 5.18.** On Sekizinci Kriter: Örnekleme Türlerinin Analizi

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri        | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|--------|------------------------------------------------------|-----------------------|-------------|-------------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Olasılıklı Örnekleme  | 164         | 68,6        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 42          | 17,6        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 33          | 13,8        |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Olasılıklı Örnekleme  | 112         | 42,9        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 126         | 48,3        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 23          | 8,8         |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Olasılıklı Örnekleme  | 19          | 6,7         |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 91          | 32,3        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 172         | 61,0        |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Olasılıklı Örnekleme  | 127         | 63,5        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 35          | 17,5        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 38          | 19,0        |
|        | Review of Public Personnel Administration            | Olasılıklı Örnekleme  | 155         | 66,5        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 46          | 19,7        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 32          | 13,7        |
| EU     | Governance                                           | Olasılıklı Örnekleme  | 204         | 58,0        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 50          | 14,2        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 98          | 27,8        |
|        | Journal of European Public Policy                    | Olasılıklı Örnekleme  | 577         | 63,5        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 204         | 22,4        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 128         | 14,1        |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Olasılıklı Örnekleme  | 373         | 81,3        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 21          | 4,6         |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 65          | 14,2        |
|        | Public Administration Review                         | Olasılıklı Örnekleme  | 351         | 47,7        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 234         | 31,8        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 151         | 20,5        |
|        | Public Management Review                             | Olasılıklı Örnekleme  | 357         | 47,4        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 238         | 31,6        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 158         | 21,0        |
| TR     | Amme İdaresi Dergisi                                 | Olasılıklı Örnekleme  | 31          | 11,8        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 188         | 71,5        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 44          | 16,7        |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Olasılıklı Örnekleme  | 31          | 7,4         |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 312         | 74,6        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 75          | 17,9        |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | Olasılıklı Örnekleme  | 17          | 6,8         |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 220         | 88,4        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 12          | 4,8         |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Olasılıklı Örnekleme  | 57          | 33,3        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 95          | 55,6        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 19          | 11,1        |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | Olasılıklı Örnekleme  | 27          | 10,9        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 150         | 60,5        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 71          | 28,6        |
| ABD    | 5 dergi                                              | Olasılıklı Örnekleme  | 577         | 47,5        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 340         | 28,0        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 298         | 24,5        |
| EU     | 5 dergi                                              | Olasılıklı Örnekleme  | 1862        | 58,0        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 747         | 23,3        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 600         | 18,7        |
| TR     | 5 dergi                                              | Olasılıklı Örnekleme  | 163         | 12,1        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 965         | 71,5        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 221         | 16,4        |
| TOPLAM |                                                      | Olasılıklı Örnekleme  | 2602        | 45,1        |
|        |                                                      | Olasılıksız Örnekleme | 2052        | 35,5        |
|        |                                                      | Tam Örnekleme         | 1119        | 19,4        |

Araştırma kapsamında analiz edilen makalelerin geneline ilişkin bir değerlendirme yapıldığında, toplamda 5773 makalenin %45,1'inin olasılıklı örnekleme yöntemiyle

yapıldığı, %35,5'inin olasılıksız örnekleme yöntemi kullanılarak yapıldığı ve %19,4'ünün tam örnekleme yapılarak uygulandığı görülmektedir. Bu analiz kapsamında tüm makalelerin bu üç örnekleme türünden biri ile yapıldığı şeklinde değerlendirilmiştir. Nitekim bazı kuramsal veya derleme niteliğindeki araştırmalarda açıkça bir örnekleme yapılmamakla birlikte, araştırmacıların ele aldıkları konularını hangi örnekleme yöntemine yakın bir varsayımla daralttıkları değerlendirilerek, bu kapsamda analiz edilmiştir.

Amerika'da yayımlanan beş dergideki makalelerde uygulanan örnekleme yöntemleri incelendiğinde; bunların %47,5'inin olasılıklı örnekleme yöntemiyle, %28'inin olasılıksız örnekleme yöntemiyle ve %24,5'inin tam örnekleme yöntemiyle yapıldığı görülmektedir. Burada dergilerin her biri özelinde tek tek analiz yapıldığında ise bir dergi hariç diğer dört dergide, bu bölgenin genel sonuçlarına benzer bir yapı ortaya çıkmıştır. Buradaki dergilerden biri olan *Journal of Policy Analysis and Management* isimli dergide ise tam örnekleme yönteminin daha fazla (bu dergideki makalelerin %61'i) uygulandığı görülmektedir.

Avrupa'da yayımlanan beş dergideki makalelerde yapılan araştırmalarda uygulanan örnekleme yöntemleri analiz edildiğinde; bu makalelerin %58'i olasılıklı örnekleme yöntemiyle, %23,3'ü olasılıksız örnekleme yöntemiyle, %18,7'si tam örnekleme ile yapılmıştır. Burada yayımlanan beş derginin her biri tek tek analiz edildiğinde ise genel duruma benzer bir sonuç karşımıza çıkmaktadır. Bu dergilerde de genellikle olasılıklı örnekleme yöntemine daha fazla başvurulduğu görülmektedir. Üstelik *Journal of Public Administration Research and Theory* isimli dergideki makalelerin %81'inin olasılıklı örnekleme ile yapılması oldukça yüksek bir oran olması sebebiyle dikkat çekmektedir.

Türkiye'de yayımlanan dergilerdeki makalelerin hangi örnekleme yöntemini kullanarak yapıldığı araştırıldığı ise diğer iki bölgeden farklı olarak makalelerin %12,1'inin olasılıklı örnekleme ile, %71,5'inin olasılıksız örnekleme ile ve %16,4'ünün tam örnekleme ile uygulandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Her bir dergi özelinde yapılan analizlerde de benzer bir durum söz konusudur. Dergilerde büyük oranda olasılıksız örnekleme yönteminin tercih edildiği görülmektedir. Böyle bir sonuç ülkemizdeki yayımların araştırmacıların öznel değerlerinden çok fazla etkilendiğini ve bu şekilde bir

örnekleme yapıldığını göstermektedir. Ancak bu öznel değerlerin bütünüyle araştırmaların öznelci bir varsayımla hareket ettiğini göstermemektedir. Nitekim yukarıda yapılan araştırmaların yöntemsel varsayımlarının analiz sonuçlarına göre Türkiye’deki makalelerin yaklaşık %25’i öznelci varsayımla yapılmaktaydı. Durum böyle olduğu için araştırmacıların örnekleme yaparken belli değerleri ya da kriterleri göz önünde bulundurmaktan ziyade kolayda örnekleme yaptıklarını göstermektedir. Nitekim böyle bir durum ise sonuçların genellenebilirliği açısından sorunlu olabilmektedir. Konuya ilişkin değerlendirmeler ve tartışmalar ilerleyen bölümlerde ele alınmaktadır.

#### **5.2.3.2. Araştırmalardaki Örneklerin Niteliğinin Analizi**

İçerik analizi kapsamında incelenen makalelerin nasıl yapıldığına yönelik olarak incelenen ikinci ölçüt araştırma kapsamındaki konuyla ilişkili olarak oluşturulmuştur. Bu ölçütte araştırmaların hangi örnek türü üzerinden hareketle yapıldığı incelenmektedir. Bu şekilde bir ölçüte dayalı olarak analiz edilmesinin temelinde araştırmaların inceledikleri konuları hangi kurum, birim veya kişi üzerinde yoğunlaştırdığını tespit etme amacı yer almaktadır. Böylelikle incelenen araştırmalarda araştırılan konuların ele alınış şekilleri belirlenebilmektedir. Ayrıca çalışmalarda birey mi örgüt mü daha fazla araştırıldığı da belirlenebilecektir.

Seçilen örneğin türü, kamu yönetimi alanındaki araştırmalarda genellikle hangi grup, kişi veya nesnelerin veri kaynağı olarak kabul edildiğini göstermektedir. Ayrıca araştırmaların analiz düzeylerinin bir tür dışavurumu olarak belirlenen sorunlara genellikle hangi düzeyde çözümler arandığını göstermektedir (Özen, 2000: 9).

Bu ölçüt kapsamında açık uçlu olarak hangi örnek türü seçildiği analiz edilmiştir. Ancak sonuçların belli örnek türleri üzerinde yoğunlaşmasından dolayı bunlar analiz sonrasında 15 alt türe ayrılmıştır. Bu örnek türleri; 1-kamu çalışanı, 2-kamu yöneticisi, 3-özel sektör yöneticisi, 4-özel sektör çalışanı, 5-kamu kurumu verisi, 6-özel işletme verisi, 7-vatandaşlar, 8-müşteriler, 9-öğrenciler, 10-ülke verisi, 11-çalışanlar ve yöneticiler, 12-kurum verisi ve çalışanlar, 13-kurum verisi ve müşteriler, 14-müşteri ve çalışanlar, 15-diğer şeklinde sıralanmıştır. Bu ölçüt kapsamındaki örnek türlerinden üç tanesinde ikişer farklı örnek veri üzerinden hareketle yapılan çalışmaların olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu türden örnekler üzerinde araştırma yapan makalelerin karma bir veri elde

ettiği sonucuna ulaşılabilmektedir. Bu analiz kapsamında elde edilen bulgular Tablo 5.19’da gösterilmektedir.

**Tablo 5.19.** On Dokuzuncu Kriter: Örneklerin Niteliğinin Analizi

| Bölge  | Dergi Adı | Analiz Kriteri             | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|--------|-----------|----------------------------|-------------|-------------|
| ABD    | 5 dergi   | Kamu Çalışanı              | 194         | 16          |
|        |           | Vatandaşlar                | 187         | 15,4        |
|        |           | Kamu Yöneticisi            | 168         | 13,8        |
|        |           | Kamu Kurumu Verisi         | 125         | 10,3        |
|        |           | Kurum Verisi ve Çalışanlar | 117         | 9,6         |
|        |           | Öğrenciler                 | 102         | 8,4         |
|        |           | Ülke Verisi                | 87          | 7,2         |
|        |           | Çalışanlar ve Yöneticiler  | 49          | 4           |
|        |           | Müşteriler                 | 47          | 3,9         |
|        |           | Özel Sektör Çalışanı       | 45          | 3,7         |
|        |           | Özel İşletme Verisi        | 27          | 2,2         |
|        |           | Özel Sektör Yöneticisi     | 22          | 1,8         |
|        |           | Diğer                      | 21          | 1,7         |
|        |           | Müşteri ve Çalışanlar      | 19          | 1,6         |
|        |           | Kurum Verisi ve Müşteriler | 3           | 0,2         |
| EU     | 5 dergi   | Kamu Kurumu Verisi         | 450         | 14          |
|        |           | Vatandaşlar                | 437         | 13,6        |
|        |           | Kamu Yöneticisi            | 422         | 13,2        |
|        |           | Kamu Çalışanı              | 420         | 13,1        |
|        |           | Kurum Verisi ve Çalışanlar | 324         | 10,1        |
|        |           | Ülke Verisi                | 267         | 8,3         |
|        |           | Özel Sektör Çalışanı       | 250         | 7,8         |
|        |           | Özel Sektör Yöneticisi     | 197         | 6,1         |
|        |           | Müşteri ve Çalışanlar      | 134         | 4,2         |
|        |           | Müşteriler                 | 112         | 3,5         |
|        |           | Çalışanlar ve Yöneticiler  | 91          | 2,8         |
|        |           | Özel İşletme Verisi        | 47          | 1,5         |
|        |           | Öğrenciler                 | 44          | 1,4         |
|        |           | Kurum Verisi ve Müşteriler | 14          | 0,4         |
| TR     | 5 dergi   | Vatandaşlar                | 353         | 26,2        |
|        |           | Kamu Çalışanı              | 259         | 19,2        |
|        |           | Kamu Kurumu Verisi         | 138         | 10,2        |
|        |           | Özel Sektör Çalışanı       | 122         | 9           |
|        |           | Kamu Yöneticisi            | 90          | 6,7         |
|        |           | Öğrenciler                 | 77          | 5,7         |
|        |           | Özel İşletme Verisi        | 75          | 5,6         |
|        |           | Özel Sektör Yöneticisi     | 71          | 5,3         |
|        |           | Müşteriler                 | 65          | 4,8         |
|        |           | Müşteri ve Çalışanlar      | 47          | 3,5         |
|        |           | Ülke Verisi                | 33          | 2,4         |
|        |           | Çalışanlar ve Yöneticiler  | 15          | 1,1         |
|        |           | Kurum Verisi ve Çalışanlar | 4           | 0,3         |
| TOPLAM |           | Vatandaşlar                | 977         | 16,9        |
|        |           | Kamu Çalışanı              | 873         | 15,1        |
|        |           | Kamu Kurumu Verisi         | 713         | 12,4        |
|        |           | Kamu Yöneticisi            | 680         | 11,8        |
|        |           | Kurum Verisi ve Çalışanlar | 445         | 7,7         |
|        |           | Özel Sektör Çalışanı       | 417         | 7,2         |
|        |           | Ülke Verisi                | 387         | 6,7         |
|        |           | Özel Sektör Yöneticisi     | 290         | 5           |
|        |           | Müşteriler                 | 224         | 3,9         |
|        |           | Öğrenciler                 | 223         | 3,9         |
|        |           | Müşteri ve Çalışanlar      | 200         | 3,5         |
|        |           | Çalışanlar ve Yöneticiler  | 155         | 2,7         |
|        |           | Özel İşletme Verisi        | 149         | 2,6         |
|        |           | Diğer                      | 21          | 0,4         |
|        |           | Kurum Verisi ve Müşteriler | 17          | 0,3         |

Yapılan içerik analizine ilişkin olarak Tablo 5.19’da verilen niceliksel değerlere göre 5773 makalenin %16,9’unda vatandaş örnekleminde araştırma yapılmaktadır. Burada vatandaşlar üzerinde araştırma yapılması diğer örnek türleriyle karıştırılabilmektedir. Nitekim araştırmanın yapıldığı bir kamu kurumu çalışanları da vatandaş sayılabilmektedir. Ancak burada çalışmaların örneğin niteliğinin açıkça ifade etmemeleri durumunda bireyler özelinde yapılan saha araştırmaları veya kavramsal değerlendirmelerin varlığı aranmaktadır. Yapılan analizlere göre makalelerin %15,1’inde kamu çalışanları, %12,4’ünde kamu kurumu verisi ve %11,8’inde kamu yöneticisi örneği ele alınarak incelemeler, araştırmalar veya değerlendirmeler yapılmaktadır. Diğer örnek türlerinde sayısal oranların daha azınlıkta kaldığı görülmektedir. Vatandaş örneği üzerinde hareketle yapılan araştırmaların sayısının oransal olarak daha fazla olması, alandaki araştırmaların belli bir bağlamdan uzak kaldığı gibi eleştirileri beraberinde getirebilmektedir. Diğer taraftan bu çalışmalarda vatandaş örnekleminin ele alınması “kamu yönetimi” kavramının tanımlanmasını da etkilemektedir. Buna göre kamu yönetimi, toplumun yönetilmesi veya toplumun görüşlerine göre yönetim süreçlerinin uygulanması gibi bir anlam çıkarılmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetimi olgusu kurumların ve örgütlerin işleyişiyle daha az ilgilendiği gibi bir çıkarıma da ulaştırmaktadır. Konuyla ilgili olarak ayrıntılı değerlendirmeler ve yorumlar tez çalışmasının ilerleyen bölümlerine ele alınmaktadır.

Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makalelerde seçilen örneğin genel duruma benzer olarak Kamu çalışanı (%16), Vatandaşlar (%15,4), Kamu yöneticisi (%13,8), Kamu kurumu verisi (%10,3), Kurum verisi ve çalışanları (%9,6) şeklinde belirlendiği görülmektedir. Bu sonuçlara göre vatandaş örneğinin nispeten fazla olduğu görülmekle birlikte, kurum verisi ve çalışanları şeklinde belirtilen örnek türündeki araştırmaların oranının %9,6 düzeyinde olması dikkat çekicidir. Bu dergilerdeki makalelerin sadece bir örnekten hareket edip kendi konuların araştırmadıklarını göstermektedir. Nitekim sosyal hayatta hiçbir olgunun bağımsız şekilde incelenemeyeceği gibi bu olguların tek bir örnek türüyle araştırılmasının da olanağı yoktur.

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makaleler incelendiğinde ise kamu kurumu verisine dayalı olarak yapılan araştırmaların daha fazla (%14) olduğu görülmektedir. Buradaki diğer örnek türleri genel duruma benzer olarak vatandaşlar, kamu yöneticisi kamu çalışanı, kurum verisi ve çalışanları örneklem türleri üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makaleler incelendiğinde ise oldukça yüksek oranda (%26,2) vatandaş örneği üzerinde durulduğu görülmektedir. Bunu takiben kamu çalışanları (%19,2) ve kamu kurumu verisi (%10,2) örneklerinin de fazlaca başvurulmuş türler olduğu görülmektedir. Buradaki makalelerin vatandaşlara daha fazla vurgu yapıyor olması, yukarıda ifade edildiği üzere araştırmaların ya bağlamlarının tam olarak belirlenmediğini ya da kamu yönetimine ilişkin bakış açısında bir tür farklılık olduğu göstermektedir.

### 5.2.3.3. Araştırmalarda Optimum Örneklem Büyüklüğü Analizi

Bir araştırma kapsamında örneklem yapılması araştırma yapılan konuyla ilgili olarak gerçekliğe ulaşma ve araştırma yapılan evrenin parametrelerinin tahmin edilmesiyle ilgili süreçleri ifade etmektedir. Nitekim örneklem yapılırken ihmal edilen ya da yanlış yapılan bir işlem tahmin edilme sorunlarını doğurmaktadır. Örneklem yapılması sonrasında tahmin edilebilirliği yüksek tutmak için örneklemin evreni temsil gücünün yüksek olması gerekmektedir. Seçilen örneğin evreni temsil edebilmesi için ise ilk olarak evreni temsil ettiği düşünülen örneklemin seçilmesidir. Daha açık ifadesiyle kamu kurumlarında personel yönetimiyle ilgili davranışsal bir sorunun araştırıldığı çalışmada özel sektör çalışanları üzerinde araştırma yapılması geçerliliği olan bir durum değildir. Örneklemin evreni iyi temsil edebilmesi için yapılması gereken ikinci önemli unsur ise optimum örnek büyüklüğünün hesaplanmış olması gerektiğidir. Evrene veya araştırılan konuya ilişkin parametrelerin doğru tahmin edilebilmesi için seçilen örneklemin büyüklüğünün bu parametreleri yansıtacak nitelikte olması gerekmektedir (K. Bailey, 1982: 100-107).

Bu şekilde bir ölçütün oluşturulmasının temelinde evren temsil ettiği düşünülen örneklemin büyüklüğünün bulgular üzerindeki etkisinin hesaplanması yönündeki duyarlılığını belirleyebilmektir (Özen, 2000: 9). Diğer bir ifadeyle seçilen örneklemin grubunun evreni temsil edebilmesi için belirli bir duyarlılık değerinin baz alınıp alınmadığı araştırılmaktadır. Sonuç olarak veri toplama süreçleriyle ilgili olarak oluşturulan bu ölçütte araştırmaların optimum örnek büyüklüklerini hesaplayıp hesaplamadıkları araştırılmaktadır.



Örnekleme büyüklüğü konusunun genellikle görgül çalışmalarla ilgili olduğu varsayılmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar ister saha çalışması olsun ister kuramsal katkı amacı taşıyan kavramsal tartışmalar olsun her türlü araştırmada konuların araştırıldığı kapsam bir şekilde daraltılmaktadır. Kimi araştırmalarda ise araştırmaların doğası gereği tüm araştırma evreni çalışmaya dahil edilmektedir. Bu durumlarda ise optimum örnek büyüklüğü hesaplama yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Bu tez çalışması kapsamında yapılan içerik analizlerine göre çalışmaların optimum örnek büyüklüklerinin hesaplanıp hesaplanmadığı analizleri Tablo 5.20’de gösterilmektedir.

**Tablo 5.20.** Yirminci Kriter: Optimum Örnek Büyüklüğü Hesaplama Analizi

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzde (%) |
|--------|------------------------------------------------------|----------------|-------------|-----------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Hesaplanmış    | 47          | 19,7      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 192         | 80,3      |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Hesaplanmış    | 32          | 12,3      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 229         | 87,7      |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Hesaplanmış    | 4           | 1,4       |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 278         | 98,6      |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Hesaplanmış    | 162         | 81,0      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 38          | 19,0      |
|        | Review of Public Personnel Administration            | Hesaplanmış    | 152         | 65,2      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 81          | 34,8      |
| EU     | Governance                                           | Hesaplanmış    | 262         | 74,4      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 90          | 25,6      |
|        | Journal of European Public Policy                    | Hesaplanmış    | 786         | 86,5      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 123         | 13,5      |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Hesaplanmış    | 337         | 73,4      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 122         | 26,6      |
|        | Public Administration Review                         | Hesaplanmış    | 614         | 83,4      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 122         | 16,6      |
|        | Public Management Review                             | Hesaplanmış    | 570         | 75,7      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 183         | 24,3      |
| TR     | Amme İdaresi Dergisi                                 | Hesaplanmış    | 39          | 14,8      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 224         | 85,2      |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Hesaplanmış    | 22          | 5,3       |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 396         | 94,7      |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | Hesaplanmış    | 14          | 5,6       |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 235         | 94,4      |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Hesaplanmış    | 45          | 26,3      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 126         | 73,7      |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | Hesaplanmış    | 189         | 76,2      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 59          | 23,8      |
| ABD    | 5 dergi                                              | Hesaplanmış    | 397         | 32,7      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 818         | 67,3      |
| EU     | 5 dergi                                              | Hesaplanmış    | 2569        | 80,1      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 640         | 19,9      |
| TR     | 5 dergi                                              | Hesaplanmış    | 309         | 22,9      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 1040        | 77,1      |
| TOPLAM |                                                      | Hesaplanmış    | 3275        | 56,7      |
|        |                                                      | Hesaplanmamış  | 2498        | 43,3      |

İçerik analizi yapılan makalelerinde yapılan araştırmalar kapsamında optimum örnek büyüklüklerinin hesaplanıp hesaplanmadığına ilişkin olarak yapılan bu analize göre tüm makalelerin %56,7’sinde örneklem sayısının hesaplandığı görülmektedir. Bu oran

hesaplanmayanlara göre yüksek olmakla birlikte optimum örnek büyüklüğü hesaplaması yapılmayan makalelerin %43,3 oranında olması dikkat çekicidir. Nitekim bu oranda makalede optimum düzeyin hesaplanmamış olması yapılan değerlendirmelerin kapsam geçerliliklerini sorgulanır hale getirmektedir.

Amerika yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel durumuna bakıldığında makalelerin %67,3'ünde örneklem hesaplamasının yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Burada yayımlanan dergilerin her biri için ayrı ayrı analizler yapıldığında ise bir dergi hariç diğer tüm dergilerde benzer sonuçlara ulaşılmaktadır. Burada yayımlanan *Review of Public Personnel Administration* isimli dergideki makalelerin %65,2'si ise optimum örnek büyüklüğü hesaplanarak yapılmıştır.

Avrupa'da yayımlanan dergilerdeki makalelerin optimum örnek büyüklüğü hesaplaması bakımından analizinde ise makalelerin %80,1'inde örneklem hesabının yapıldığı görülmektedir. Burada yayımlanan beş derginin her biri tek tek analiz edildiğinde ise bu sonuca benzer biçimde bir durum karşımıza çıkmaktadır. Burada makalelerin büyük çoğunluğunda örneklem hesaplaması yapılmıştır.

Türkiye'de yayımlanan dergilerdeki makalelerin analiz sonuçlarına göre ise bu makalelerin %77,1'inin optimum örnek büyüklüğü hesaplaması yapılmadığı ya da buna ilişkin bir bilgilendirmenin yapılmadığı görülmektedir. Buradaki dergilerin her bir ayrı ayrı analiz edildiğinde ise Türk İdare Dergisi'ndeki makalelerin %76,2'sinin örneklem hesabı yapılarak hazırlandığı diğer dergilerde ise optimum örnek büyüklüğü hakkında bilgilendirmenin olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Optimum örnek büyüklüğü hesaplamasının yapılmadığı makalelerin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Ancak bu içerik analizleri kapsamında makalelerin sadece yazılı metinlerinin incelenmesi ve bu yazılı metin üzerindeki bilgilere dayalı olarak çıkarımlarda bulunulmasından dolayı böyle bir sonucun çıkabileceği düşünülebilir. Nitekim makalelerde bu hesaplama ile ilgili bir bilgi verilmemesi, böyle bir işlemin yapılmadığı anlamını taşımamaktadır. Konuya ilişkin değerlendirmeler ve tartışmalar ilerleyen bölümlerde ele alınmaktadır.

#### 5.2.3.4. Araştırmaların Veri Toplama Yöntemlerinin Analizi

İçerik analizi kapsamında makaleleri analiz etmek amacıyla oluşturulan üçüncü analiz kategorisinde veri toplama ve analizi süreçlerine ilişkin olarak ölçütler yer almaktadır. Yapılan bilimsel araştırmalarda üzerinde durulan konuya ve soruna ilişkin olarak uygun çözüm yollarının üretilebilmesi için buna uygun bir veri toplama yönteminin seçilmesi gerekmektedir.

Bilimsel araştırmaların sonuçlarının araştırılan soruna yönelik tatmin edici cevaplar verebilmesi ve araştırılmak istenilen konuya odaklanılabilmesi için uygun veri toplama yöntemlerinin seçilmesi gerekmektedir. Bilimsel araştırmalardaki verileri genellikle nicel ve nitel olarak ikiye ayırmak mümkündür. Ayrıca verileri birincil veya ikincil veri olarak da sınıflandırabiliriz. Verilerin türlerinin bu şekilde farklılıklar göstermesi, verileri toplarken farklı yöntemlerin uygulanmasını gerektirmektedir. Nitekim her veri türü için aynı yöntemi kullanarak araştırma yapılmasının olanağı yoktur. Yapılmış olsa bile sonuçlarının sağlıklı olmadığı düşünülebilir.

Bu tez çalışması kapsamında yapılan içerik analizlerinde makalelerde hangi veri toplama yöntemlerinin daha fazla tercih ettikleri araştırılmaktadır. Buradaki amaç sadece hangi veri toplama yönteminin ne kadar kullanıldığından ziyade kamu yönetimi alanına hâkim olan veri toplama yöntemlerinin disiplinin içerisindeki büyük sorulara çözüm üretebilecek kapasitelerinin değerlendirilmesidir. Dolayısıyla salt veri toplama yöntemlerinin oranlarının belirlenmesinin ötesinde buradaki sonuçlarının nedenlerine ve sonuçlarına odaklanılmaktadır.

Bilimsel araştırmalarda genellikle beş farklı veri toplama yöntemi kullanılmaktadır. Bunları; anket (ölçek çalışması), gözlem, görüşme, ikincil kaynakların taranması ve deney şeklinde sıralayabiliriz (Carter ve Henderson, 2005; Neuman, 2006; Kairuz, Crump ve O'Brien, 2007; Daly, 2012; Neuman, 2014a).

Bu veri toplama yöntemlerinin her birinin kendi özelinde farklı öznel konularda oldukça etkili olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla her bir yöntemin farklı üstünlükleri ve olumlu yönleri bulunmaktadır. Buna göre her bir yöntem farklı türdeki konuların incelenmesinde etkili olabilmektedir. Farklı üstünlükleri olan yöntemler olmasından dolayı her birinin uygulandığı araştırmanın konusunu uygun olması da gerekmektedir. Örneğin örgütlerin performanslarına ilişkin olarak yapılması planlanan bir çalışmada

ikincil veriler (dokümanlar, raporlar ve çıktılar) kullanılması daha uygundur. Gözlem veya görüşme gibi tekniklerin bu araştırma konusuna yönelik çıkarımlarda bulunma olanağı pek mümkün gözükmemektedir.

Bu çalışmada kapsamında her bir makale tek tek incelenerek hangi veri toplama tekniğine bağlı olarak araştırma yapıldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Yukarıda ifade edilen beş farklı veri toplama yöntemine ek olarak karma yöntemler de sıklıkla başvurulmuş bir yöntemdir. Karma yöntem olarak ifade edilen veri toplama tekniği ise yukarıda ifade edilen beş yöntemlerden en az iki tanesinin birlikte kullanıldığı bir yöntemi ifade etmektedir. İçerik analizi yapılan makalelerde birden fazla veri toplama araçlarına sıklıkla başvurulması, böyle bir kategori oluşturmayı gerekli kılmaktadır. Karma yöntemler içerisinde diğer yöntemlerden hangileri kullanılıyor ise bunların da analizleri farklı ölçütler altında yapılmaktadır. Daha açık ifadesiyle örneğin bir makalenin karma veri toplama yöntemi olduğu belirlenmiş ise ve anket, gözlem ve ikincil kaynak yöntemlerinin üçünü de uyguluyor ise bu makale için diğer ölçütlerdeki kriterlere göre yeniden analizler yapılmaktadır. Yani anketin yönetimine ilişkin süreçleri içeren ölçüt, gözlem yöntemine ilişkin süreçleri analiz eden ölçüt ve ikincil veri kullanımına yönelik süreçleri analiz eden ölçütler için bu makale analiz edilmektedir. Dolayısıyla makalelerin karma yöntem uygulamasına rağmen uygulanan yöntemlerin alt nitelikleri dahi analiz edilmektedir. Böylelikle ayrıntılı bilgilere ulaşılması hedeflenmektedir. Sonuç olarak altı farklı veri toplama yönteminin araştırıldığı veri toplama tekniklerinin analiz ölçütü kullanılmıştır. Analiz kapsamında elde edilen bulgular Tablo 5.21’de verilmektedir.

İçerik analizi yapılan makalelerdeki veri toplama yöntemlerinin analiz sonuçlarına göre incelenen toplam 5773 makalenin %42,5’inde ikincil kaynaklardan veriler elde edilmiştir. Makalelerin %18,1’inde anket yöntemi kullanılırken, %17’sinde karma yöntemle veri toplama süreçleri tamamlanmıştır. Elde edilen bu sonuçlara göre kamu yönetimi alanındaki araştırmalarda büyük çoğunlukla ikincil verilere dayalı araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Ancak ikincil kaynakların hangi türünden daha fazla yararlanıldığı yirmi sekizinci kriter kapsamında analiz edilmiştir.

**Tablo 5.21.** Yirmi Birinci Ölçüt: Veri Toplama Yöntemlerinin Analizi

| Bölge | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzdelik Oran (%) |
|-------|------------------------------------------------------|----------------|-------------|-------------------|
| ABD   | Administrative Science Quarterly                     | Anket          | 82          | 34,3              |
|       |                                                      | Görüşme        | 12          | 5,0               |
|       |                                                      | Gözlem         | 24          | 10,0              |
|       |                                                      | İkincil Kaynak | 34          | 14,2              |
|       |                                                      | Karma          | 73          | 30,5              |
|       |                                                      | Sosyal Deney   | 14          | 5,9               |
|       | Educational Administration Quarterly                 | Anket          | 55          | 21,1              |
|       |                                                      | Görüşme        | 60          | 23,0              |
|       |                                                      | Gözlem         | 57          | 21,8              |
|       |                                                      | İkincil Kaynak | 35          | 13,4              |
|       |                                                      | Karma          | 51          | 19,5              |
|       |                                                      | Sosyal Deney   | 3           | 1,1               |
|       | Journal of Policy Analysis and Management            | Anket          | 93          | 33,0              |
|       |                                                      | Görüşme        | 0           | 0                 |
|       |                                                      | Gözlem         | 4           | 1,4               |
|       |                                                      | İkincil Kaynak | 107         | 37,9              |
|       |                                                      | Karma          | 78          | 27,7              |
|       |                                                      | Sosyal Deney   | 0           | 0                 |
|       | Journal of Public Relations Research                 | Anket          | 62          | 31,0              |
|       |                                                      | Görüşme        | 7           | 3,5               |
|       |                                                      | Gözlem         | 20          | 10,0              |
|       |                                                      | İkincil Kaynak | 55          | 27,5              |
|       |                                                      | Karma          | 56          | 28,0              |
|       |                                                      | Sosyal Deney   | 0           | 0                 |
|       | Review of Public Personnel Administration            | Anket          | 20          | 8,6               |
|       |                                                      | Görüşme        | 17          | 7,3               |
|       |                                                      | Gözlem         | 3           | 1,3               |
|       |                                                      | İkincil Kaynak | 150         | 64,4              |
|       |                                                      | Karma          | 40          | 17,2              |
|       |                                                      | Sosyal Deney   | 3           | 1,3               |
| EU    | Governance                                           | Anket          | 38          | 10,8              |
|       |                                                      | Görüşme        | 2           | ,6                |
|       |                                                      | Gözlem         | 38          | 10,8              |
|       |                                                      | İkincil Kaynak | 207         | 58,8              |
|       |                                                      | Karma          | 67          | 19,0              |
|       |                                                      | Sosyal Deney   | 0           | 0                 |
|       | Journal of European Public Policy                    | Anket          | 112         | 12,3              |
|       |                                                      | Görüşme        | 82          | 9,0               |
|       |                                                      | Gözlem         | 123         | 13,5              |
|       |                                                      | İkincil Kaynak | 428         | 47,1              |
|       |                                                      | Karma          | 162         | 17,8              |
|       |                                                      | Sosyal Deney   | 2           | ,2                |
|       | Journal of Public Administration Research and Theory | Anket          | 67          | 14,6              |
|       |                                                      | Görüşme        | 6           | 1,3               |
|       |                                                      | Gözlem         | 91          | 19,8              |
|       |                                                      | İkincil Kaynak | 222         | 48,4              |
|       |                                                      | Karma          | 73          | 15,9              |
|       |                                                      | Sosyal Deney   | 0           | 0                 |
|       | Public Administration Review                         | Anket          | 67          | 9,1               |
|       |                                                      | Görüşme        | 87          | 11,8              |
|       |                                                      | Gözlem         | 123         | 16,7              |
|       |                                                      | İkincil Kaynak | 217         | 29,5              |
|       |                                                      | Karma          | 240         | 32,6              |
|       |                                                      | Sosyal Deney   | 2           | ,3                |
|       | Public Management Review                             | Anket          | 158         | 21,0              |
|       |                                                      | Görüşme        | 93          | 12,4              |
|       |                                                      | Gözlem         | 166         | 22,0              |
|       |                                                      | İkincil Kaynak | 226         | 30,0              |
|       |                                                      | Karma          | 110         | 14,6              |
|       |                                                      | Sosyal Deney   | 0           | 0                 |
| TR    | Amme İdaresi Dergisi                                 | Anket          | 55          | 20,9              |
|       |                                                      | Görüşme        | 31          | 11,8              |
|       |                                                      | Gözlem         | 29          | 11,0              |
|       |                                                      | İkincil Kaynak | 144         | 54,8              |
|       |                                                      | Karma          | 4           | 1,5               |

|        |                      |                |      |      |
|--------|----------------------|----------------|------|------|
|        | Ankara SBF Dergisi   | Sosyal Deney   | 0    | 0    |
|        |                      | Anket          | 84   | 20,1 |
|        |                      | Görüşme        | 36   | 8,6  |
|        |                      | Gözlem         | 21   | 5,0  |
|        |                      | İkincil Kaynak | 271  | 64,8 |
|        |                      | Karma          | 6    | 1,4  |
|        | Mülkiye Dergisi      | Sosyal Deney   | 0    | 0    |
|        |                      | Anket          | 68   | 27,3 |
|        |                      | Görüşme        | 35   | 14,1 |
|        |                      | Gözlem         | 33   | 13,3 |
|        |                      | İkincil Kaynak | 106  | 42,6 |
|        |                      | Karma          | 7    | 2,8  |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi | Sosyal Deney   | 0    | 0    |
|        |                      | Anket          | 31   | 18,1 |
|        |                      | Görüşme        | 15   | 8,8  |
|        |                      | Gözlem         | 24   | 14,0 |
|        |                      | İkincil Kaynak | 95   | 55,6 |
|        |                      | Karma          | 6    | 3,5  |
|        | Türk İdare Dergisi   | Sosyal Deney   | 0    | 0    |
|        |                      | Anket          | 55   | 22,2 |
|        |                      | Görüşme        | 12   | 4,8  |
|        |                      | Gözlem         | 16   | 6,5  |
|        |                      | İkincil Kaynak | 155  | 62,5 |
|        |                      | Karma          | 10   | 4,0  |
| ABD    | 5 dergi              | Sosyal Deney   | 0    | 0    |
|        |                      | Anket          | 312  | 25,7 |
|        |                      | Görüşme        | 96   | 7,9  |
|        |                      | Gözlem         | 108  | 8,9  |
|        |                      | İkincil Kaynak | 381  | 31,4 |
|        |                      | Karma          | 298  | 24,5 |
| EU     | 5 dergi              | Sosyal Deney   | 20   | 1,6  |
|        |                      | Anket          | 442  | 13,8 |
|        |                      | Görüşme        | 270  | 8,4  |
|        |                      | Gözlem         | 541  | 16,9 |
|        |                      | İkincil Kaynak | 1300 | 40,5 |
|        |                      | Karma          | 652  | 20,3 |
| TR     | 5 dergi              | Sosyal Deney   | 4    | ,1   |
|        |                      | Anket          | 293  | 21,7 |
|        |                      | Görüşme        | 129  | 9,6  |
|        |                      | Gözlem         | 123  | 9,1  |
|        |                      | İkincil Kaynak | 771  | 57,2 |
|        |                      | Karma          | 33   | 2,4  |
| TOPLAM |                      | Sosyal Deney   | 0    | 0    |
|        |                      | Anket          | 1047 | 18,1 |
|        |                      | Görüşme        | 495  | 8,6  |
|        |                      | Gözlem         | 772  | 13,4 |
|        |                      | İkincil Kaynak | 2452 | 42,5 |
|        |                      | Karma          | 983  | 17,0 |
|        |                      | Sosyal Deney   | 24   | ,4   |
|        |                      | Anket          | 1047 | 18,1 |
|        |                      | Görüşme        | 495  | 8,6  |
|        |                      | Gözlem         | 772  | 13,4 |
|        |                      | İkincil Kaynak | 2452 | 42,5 |
|        |                      | Karma          | 983  | 17,0 |

Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin %31,4’ünde ikincil kaynaklardan elde edilen verilerle araştırma yapıldığı, %25,7’sinde anket yöntemiyle veri elde edildiği ve %24,5’inde karma yöntem kullanılarak veri toplama süreçlerinin yerine getirildiği görülmektedir. Buradaki dergilerin genel görünümünde anket ve karma yöntemlerin nispeten çoğunlukta olması, yöntemsel olarak farklılaşmanın olduğunu göstermektedir. Ancak gözlem, görüşme ve sosyal deneylere dayalı araştırmaların oranları oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Buradaki her bir dergi özelinde veri toplama yöntemlerine göre analizler değerlendirildiğinde iki dergideki makalelerin dağılımları

dikkat çekmektedir. İlk olarak *Educational Administration Quarterly* isimli dergide gözlem ve görüşme yöntemlerinin diğer yöntemlerle yaklaşık eşit oranlı şekilde dağılması dikkat çekmektedir. Nitekim böyle bir sonuç araştırılan konular itibariyle olay ve olgulara farklı bakış açılarından bakabilme imkânı sunmaktadır. Amerika’da yayımlanan bir diğer dergi olan *Review of Public Personnel Administration* isimli dergide ise bu bölgedeki genel dağılımın aksine makalelerin %64,4’ünün ikincil kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak yazıldığı görülmektedir.

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerdeki veri toplama yöntemlerine ilişkin yapılan analizlere göre buradaki makalelerin %40,5’inin ikincil kaynaklardan elde edilen verilerle yapıldığı görülmektedir. Ayrıca makalelerin %20,3’ünde karma yöntemler kullanarak veri toplandığı tespit edilmiştir. Buradaki her bir dergi özelinde ayrı ayrı yapılan değerlendirmelere göre genel olarak tüm dergilerde benzer biçimde ikincil kaynaklara dayalı veri toplamanın daha yaygın olduğu görülmektedir. Ancak burada *Public Administration Review* isimli dergide oranlar oldukça yakın olmakla birlikte %32,6’sında karma yöntemin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Ancak karma yöntemler içerisinde de ikincil kaynaklara başvurulmuş olabileceğinden dolayı, sonuçlar bakımında çok anlamlı bir etkisinin olduğu düşünülemez.

Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerinde yapılan analizlere göre makalelerin %57,2’sinde ikincil kaynaklara dayalı olarak veri toplama süreçleri varken; %21,7’sinde ankete dayalı veri toplama süreçlerinin varlığı dikkat çekmektedir. Buradaki dergilerin her biri teker teker incelendiğinde buradaki beş derginin genel duruma benzer bir durum söz konusudur. İstisnai olarak farklı bir yöntemin çoğunlukta olduğu dergi bulunmamaktadır. Her dergide ikincil kaynaklara dayalı araştırmalar yoğunlukta iken anket yöntemi ikinci sırada yer almaktadır. Bunun dışında farklı bir durum gözlemlenmemektedir.

Araştırmaların veri toplama yöntemlerini kabaca belli kategorilere ayırmak amacıyla kullanılan bu kriterin devamı niteliinde olan yedi tane daha kriter yer almaktadır. Bunlar dört tanesi anket yönetiminin uygulanış süreçleriyle ilgiliyken, bir tanesi gözlem, bir tanesi görüşme ve bir tanesi de ikincil veri yöntemlerinin süreçleriyle veya nitelikleriyle ilgili olarak oluşturulmuştur. Bu kriter ve bunun devamındaki kriterlerin analiz edilmesi kamu yönetimi disiplindeki yöntemsel sorunları göz önüne çıkarmak

amacıyla oluşturulmuştur. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak kamu yönetimi disiplinde yöntemsel sorunların temelleri üzerinde değerlendirme yapılabilecektir. Konuya ilişkin olarak değerlendirmeler ve tartışmalar ilerleyen bölümlerde ele alınmaktadır.

#### **5.2.3.5. Veri Toplamada Anket Kullanıldıysa Ölçeğin Kaynağının Analizi**

Veri toplama süreçlerine ilişkin olarak içerik analizlerin yapıldığı üçüncü kategoride araştırmaların veri toplama yöntemlerine ilişkin analizler bir önceki ölçütte analiz edilmiştir. Veri toplama yöntemlerini de kendi içlerinde çeşitli analizlere tabi tutabilmek amacıyla ayrıntılı değerlendirmeler yapılmıştır. Anket yönteminin uygulanmasına ilişkin olarak dört alt ölçüt oluşturulmuştur. Bu ölçütler anket yönetiminin uygulanması aşamalarında veri toplamanın güvenilirliğine ilişkin olarak tasarlanmıştır. Bunlardan ilki anket yönetimi uygulayan araştırmalarda kullanılan ölçeğin kaynağına ilişkindir. Bu ölçüt kapsamında yapılan analizde veri toplama yöntemi anket olanlar ve karma yöntem kullanarak anketi bu karma yöntem içerisine dahil eden çalışmalar üzerinde de analiz yapılmıştır. Dolayısıyla yukarıda anket veri toplama yöntemini uygulayan makalelerden daha fazla sayıda makale üzerinde bu analiz yapılmıştır.

Bu ölçütün kullanılmasındaki amaç anket yöntemi uygulayan araştırmalarda kullanılan ölçeklerin ne kadarının yabancı ölçekler kullanılarak ne kadarının başka bir çalışmadaki ölçekler uyarlanarak ve ne kadarının özgün ölçek geliştirerek yapıldığının tespit etmektir. Ölçeğin kaynağının farklı bir ülke, konu veya çalışma olması ölçeğin doğrudan yeni bir çalışmada kullanılmasını zorlaştırmaktadır. Nitekim farklı alanlarda veya konularda geçerli ve güvenilir olan ölçeklerin yeni bir araştırmada aynı şekilde kullanılması çok uygun gözükmemektedir. Bundan dolayı kullanılan ölçeklerin kaynakları araştırılmıştır. Ölçeklerin kullanılmasına ilişkin olarak evrenselci ve göreceli şeklinde iki türden bakış açısının olduğu kabul edilmektedir. Evrenselci bakış açısına göre ölçekler ve modeller her ülke, bölge ya da kurum açısından uygulanabilir. Göreceli bakış açısına göre ise incelenen konu, bölge ve ülkeye göre farklı araştırma teknikler ya da araştırma sonuçlarının oluşması beklenmektedir. Yukarıda ikinci kategori altında araştırmaların tasarımlarının incelenmesi noktasında araştırılan konulara bakış açısının evrensel, göreceli ve hem evrensel hem göreceli şeklinde üç biçimde incelenmesine benzer olarak uygulanan yöntemler bakımında da böyle bir yaklaşımın varlığının araştırılması



gerekmektedir. Anket veri toplama yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalarda bu şekilde bir ayırımın yapılabilmesi ise kullanıl ölçeğin kaynağına ilişkin olarak analizleri gerektirmektedir. Anket yönteminin uygulandığı makalelerde ölçeklerin kaynakları makaleler için bu şekilde bir çıkarımı mümkün kılmaktadır. Diğer taraftan farklı kaynaklardan yararlanılan ölçeklerin uyarlanması yapılarak kısmen özgün soruların eklenmesi durumlarında konuların evrenselliği kabul edilerek araştırmanın uygulanmasında göreliliğin olduğu düşünülebilir. Ayrıca bütünüyle özgün ölçek geliştirilmiş olması, incelenen konuda göreliliğin varlığına daha çok vurgu yapıldığı ya da incelenen konunun araştırma yapılan ülkeye özgü bir durum olduğu çıkarımlarının yapılmasına da imkân sağlamaktadır. Araştırmada elde edilen analiz sonuçları Tablo 5.22’de verilmektedir.

Yapılan analiz sonuçlarına göre anket uygulaması yapılan tüm araştırmaları %48,5’inde farklı bir çalışmanın ölçeğinin doğrudan uygulandığı görülmektedir. Makalelerin %42,9’unda ise ölçek uyarlama ve kısıtlı sayıda özgün ifadelerin oluşturulduğu bir araştırma süreci olmuş, %8,6’sında ise özgün ölçek geliştirilmiştir.

Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin %67,9’unun farklı bir ölçeği doğrudan kullandığı, %21’inde ölçek uyarlama işlemlerinin yapıldığı ve %11,1’inde ise özgün ölçek geliştirildiği görülmektedir. Amerika’daki dergiler özelinde bu şekilde bir durumun oluşmasında kullanılan ölçeklerin çoğunluğunun zaten bu bölge kaynaklı olması etkili olmaktadır. Ölçek uyarlamalarında ise farklı kurumlar ya da daha yerel nitelikte çalışmaların yapılması duruları söz konusudur. Diğer bir ifadeyle bu dergilerdeki makalelerin kullandıkları ölçeklerin Amerika’daki sosyal, ekonomik ve siyasi yapısı içerisinde oluşturulmasından dolayı bu şekilde bir sonuç oluşmaktadır. Her bir dergi özelindeki durumlara bakıldığında genellikle bu sonuçlara çok yakın bir yapı karşımıza çıkmaktadır. Burada yayımlanan *Review of Public Personnel Administration* isimli dergide özgün ölçek kullanımının oransal olarak daha fazla olduğu görülmekle birlikte oldukça sınırlı sayıda çalışmada anket uygulamasının yapılmasından dolayı, bu sonuçların oluşmasına neden olduğu düşünülebilir.

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerde ise %64,1 oranında ölçek uyarlamasının yapıldığı görülmektedir. Bu makalelerin %26,1’inde farklı bir çalışmanın ölçeği doğrudan uygulanırken; %9,8’inde ise özgün ölçek geliştirildiği görülmektedir. Bu

sonuçlara göre buradaki araştırmaların hem evrensel hem göreceli bir yaklaşıma daha yakın bir araştırma süreçlerine sahip olduğu görülmektedir. Buradaki dergilerin her biri ayrı ayrı olarak incelendiğinde ise bu sonuçlara oldukça yakın sonuçlara ulaşılmaktadır.

**Tablo 5.22. Yirmi İkinci Kriter: Kullanılan Ölçeklerin Kaynaklarının Analizi**

| Bölge                                            | Dergi Adı                                                    | Analiz Kriteri          | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|--------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|-------------------------|-------------|-------------|
| ABD                                              | Administrative Science Quarterly (n=130)                     | Başka çalışmanın ölçeği | 87          | 66,9        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 34          | 26,2        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 9           | 6,9         |
|                                                  | Educational Administration Quarterly (n=76)                  | Başka çalışmanın ölçeği | 38          | 50,0        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 21          | 27,6        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 17          | 22,4        |
|                                                  | Journal of Policy Analysis and Management (n=114)            | Başka çalışmanın ölçeği | 102         | 89,5        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 6           | 5,3         |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 6           | 5,3         |
|                                                  | Journal of Public Relations Research (n=112)                 | Başka çalışmanın ölçeği | 86          | 76,8        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 21          | 18,8        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 5           | 4,5         |
| Review of Public Personnel Administration (n=35) | Başka çalışmanın ölçeği                                      | 4                       | 11,4        |             |
|                                                  | Ölçek uyarlama                                               | 16                      | 45,7        |             |
|                                                  | Özgün ölçek                                                  | 15                      | 42,9        |             |
| EU                                               | Governance (n=69)                                            | Başka çalışmanın ölçeği | 20          | 29,0        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 35          | 50,7        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 14          | 20,3        |
|                                                  | Journal of European Public Policy (n=243)                    | Başka çalışmanın ölçeği | 84          | 34,6        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 131         | 53,9        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 28          | 11,5        |
|                                                  | Journal of Public Administration Research and Theory (n=102) | Başka çalışmanın ölçeği | 33          | 32,4        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 64          | 62,7        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 5           | 4,9         |
|                                                  | Public Administration Review (n=245)                         | Başka çalışmanın ölçeği | 29          | 11,8        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 199         | 81,2        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 17          | 6,9         |
| Public Management Review (n=210)                 | Başka çalışmanın ölçeği                                      | 61                      | 29,0        |             |
|                                                  | Ölçek uyarlama                                               | 128                     | 61,0        |             |
|                                                  | Özgün ölçek                                                  | 21                      | 10,0        |             |
| TR                                               | Amme İdaresi Dergisi (n=59)                                  | Başka çalışmanın ölçeği | 55          | 93,2        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 3           | 5,1         |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 1           | 1,7         |
|                                                  | Ankara SBF Dergisi (n=90)                                    | Başka çalışmanın ölçeği | 73          | 81,1        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 15          | 16,7        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 2           | 2,2         |
|                                                  | Mülkiye Dergisi (n=75)                                       | Başka çalışmanın ölçeği | 65          | 86,7        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 10          | 13,3        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 0           | 0           |
|                                                  | ODTÜ Gelişme Dergisi (n=37)                                  | Başka çalışmanın ölçeği | 24          | 64,9        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 13          | 35,1        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 0           | 0           |
| Türk İdare Dergisi (n=62)                        | Başka çalışmanın ölçeği                                      | 44                      | 71,0        |             |
|                                                  | Ölçek uyarlama                                               | 16                      | 25,8        |             |
|                                                  | Özgün ölçek                                                  | 2                       | 3,2         |             |
| ABD                                              | 5 dergi (n=467)                                              | Başka çalışmanın ölçeği | 317         | 67,9        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 98          | 21,0        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 52          | 11,1        |
| EU                                               | 5 dergi (n=869)                                              | Başka çalışmanın ölçeği | 227         | 26,1        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 557         | 64,1        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 85          | 9,8         |
| TR                                               | 5 dergi (n=323)                                              | Başka çalışmanın ölçeği | 261         | 80,8        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 57          | 17,6        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 5           | 1,5         |
| TOPLAM (n=1659)                                  |                                                              | Başka çalışmanın ölçeği | 805         | 48,5        |
|                                                  |                                                              | Ölçek uyarlama          | 712         | 42,9        |
|                                                  |                                                              | Özgün ölçek             | 142         | 8,6         |

Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel durumlarına ilişkin analiz sonuçlarına bakıldığında %80,8 oranındaki makalenin farklı bir çalışmanın ölçeğini doğrudan uyguladığı görülmektedir. Dergiler özelinde de benzer bir sonuç vardır.

#### **5.2.3.6. Veri Toplamada Anket Kullanıldıysa Ölçeğin Güvenilirlik ve Geçerliliklerin Kontrolü Analizi**

Bilimsel araştırmalar kapsamında oldukça önemli birer olgu olan geçerlilik ve güvenilirlik kavramları yapılan çalışmaların bilimsellikleri açısından çok kritik değerlere sahiptirler. Özellikle veri toplama süreçleriyle ilgili olan bu iki kavram çoğu zaman birbirleriyle karıştırılmakta veya genellikle çok bilinçsiz şekilde aynı anda kullanılmaktadır. Ancak iki olgunun farklı önemleri ve değerleri bulunmaktadır.

Güvenilirlik bir bilimsel araştırmada kullanılan veri toplama yöntemlerinin, aynı konuyla ilgili bir başka çalışmada farklı zaman diliminde ve mekânda aynı veya benzer sonuçlar vermesiyle ilgilidir. Aynı konuda, aynı koşullarda yapılan iki farklı ölçüm ya da araştırmanın arasında önemli bir farkın olmamasını ifade etmektedir. Farklılıklar olsa bile bu farklılığın ölçüm aracından ziyade değişkenlerin niteliğinden kaynaklı olması beklenmektedir. Güvenilirliğin sağlanabilmesinde önemli bir ön koşul, ölçüm aracının (ölçeğin) belirlenen konuyla ilgili olarak ölçüm yapabilmeye elverişli olması da gerekmektedir. Her ölçme işlemi süreçlerinde ve tekrarlanan süreçlerinde karşılaşılma ihtimali olan tesadüfi hataları en aza indirerek değişik ölçümlerde benzer sonuçlar elde edilmesini sağlayan ölçeklerin güvenilirliğinin yüksek olduğu yani güvenilir olduğu kabul edilmektedir (Sencer ve Sencer, 1978, 512).

Güvenilirlik bir bilimsel araştırmada kullanılan veri toplama yöntemlerinin, aynı konuyla ilgili bir başka çalışmada farklı zaman diliminde ve mekânda aynı veya benzer sonuçlar vermesiyle ilgilidir. Aynı konuda, aynı koşullarda yapılan iki farklı ölçüm ya da araştırmanın arasında önemli bir farkın olmamasını ifade etmektedir. Farklılıklar olsa bile bu farklılığın ölçüm aracından ziyade değişkenlerin niteliğinden kaynaklı olması beklenmektedir. Güvenilirliğin sağlanabilmesinde önemli bir ön koşul, ölçüm aracının (ölçeğin) belirlenen konuyla ilgili olarak ölçüm yapabilmeye elverişli olması da gerekmektedir. Her ölçme işlemi süreçlerinde ve tekrarlanan süreçlerinde karşılaşılma ihtimali olan tesadüfi hataları en aza indirerek değişik ölçümlerde benzer sonuçlar elde

edilmesini sağlayan ölçeklerin güvenilirliğinin yüksek olduğu yani güvenilir olduğu kabul edilmektedir (Sencer ve Sencer, 1978: 512).

Bilimsel araştırmalarda güvenilirliği oluşturan üç temel unsur bulunmaktadır. İlk unsur değişmezliktir. Bu unsur bir konuyla ilgili olarak ölçümün ne kadar karar olduğunu, zaman içerisinde ölçümün nasıl etkilendiğini ifade etmektedir. İkinci unsur ise iç güvenirliliktir. Buna göre ölçeği oluşturan maddelerin birbirleriyle tutarlı olması ölçeğin kendi içerisinde güvenilir olduğunu ifade etmektedir. Ölçekte yer alan ifadelerden birine verilen cevap ile diğer ifadeye verilen cevabın ilişkili olmasını ifade eder. SPSS ile yapılan açımlayıcı faktör analizleri bu türden bir geçerlilik sınaması yapmaktadır. Üçüncü unsur ise gözlemciler arasındaki tutarlılıktır. Buna göre belli bir konuyla ilgili olarak veri toplayan gözlemcilerin gözlemlerini kaydetme veya bu verileri çeşitli kategorilere ayırma konusunda kararlılıklarının tutarlı olması beklenmektedir. Veri toplamayan gözlemciler, bununla ilgili olarak öncesinde almış oldukları kararlara bağlı kalmalıdır. Her bir veri gözlemcisinin veya kaydedicisinin tutarlı biçimde kayıtlar tutması gerekmektedir. Özellikle gözlem yönteminin uygulandığı araştırmalarda bu türden bir sınamaya ihtiyaç vardır (Bryman, 2016: 71). Bilimsel bir araştırma neticesinde sağlam ve kabul edilebilir bilgiler elde edebilmek için ölçüm aracının güvenilirliğinin yanı sıra geçerliliğinin de olması gerekmektedir. Bir ölçüm aracının (ölçeğin) geçerliliğinin olması, en geniş anlamıyla araştırılan konuyla uygun olması ve konuya ilişkin olan değişkenleri hatasız biçimde ölçmesidir. Diğer bir ifadeyle gerçekten ölçmek istenilen şeyi ölçmesini ifade etmektedir (De Vaus, 1990: 55).

Bir araştırma kullanılan ölçeğin, araştırma yapılan konuda ölçüm yapmaya elverişli olması geçerlilik olarak ifade edilmektedir. Nitekim istatistiksel olarak çözümlemesi ile elde edilebilen güvenilirlik (çoğu zaman sadece içsel güvenilirlik ölçülür) bilimsel araştırmalarının kabul edilebilirliği ve genellenebilirliği açısından yeterli görülmemektedir. Aynı zaman bu ölçme araçlarının geçerli de olması gerekmektedir. Örneğin bir nesnenin ağırlığı ölçmek için mezura kullanılması ölçme aracının geçerli olmadığını göstermektedir. Aynı şekilde bireylerin tutumlarının ölçülmesi istenilen bir araştırmada, kullanılan ölçme aracının bireylerin görüş, düşünce ve davranış nedenlerini ölçebilecek nitelikte olması beklenmektedir. Ölçüm aracının ölçmek istenilen konuyla ilgili olmasının yanı sıra ölçeğin hatasız bir ölçüm yapması da beklenir. Ölçekten kaynaklanan yapısal ve sistematik hataları olmaması gerekmektedir (Kaptan, 1991: 153).

Bu iki olguyu kısaca özetlemek gerekirse, bir ölçeğin veya genel olarak araştırma süreçlerinin ölçmek istenilen olguyu veya değişkeni ne derece doğru şekilde ölçtüğü geçerlilik kavramıyla ifade edilmektedir. Güvenilirlik ise bir ölçeğin veya araştırma sürecinin (gözlem ve görüşme gibi) aynı konularda ve benzer şartlar altında yenilenmesi durumunda benzer sonuçlar vermesini ifade etmektedir. Ancak bu iki olguya yeterince önem verilmediği görülmektedir. Bilimsel araştırmalarda kullanılan bir ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği çoğu zaman çok yüzeysel biçimde değerlendirilmektedir. Üstelik güvenilirlik olgusu sadece içsel tutarlılıkların sınıandığı “cronbach alpha” değeri ile ölçülmektedir. Nitekim bu durum araştırmalarda kullanılan ölçme araçlarını ne kadar sağlam bilgi sunduğunu tartışmalı hale getirmektedir.

Bu tez çalışması kapsamında anket araştırma yöntemi ile veri toplanılan araştırmalardaki ölçeklerin güvenilirlik ve geçerliliklerine ilişkin olarak değerlendirmeler üzerinden analizler yapılmıştır. İncelenen makalelerde kullanılan ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliğine ilişkin olarak değerlendirmelerin mevcut çalışmalarda yapılıp yapılmadığı, eğer yapılmıyor ise ölçeğin kaynağı olan orijinal çalışmanın işaret edilip edilmediği analiz edilmektedir. Ayrıca hem orijinal çalışmadan hem de mevcut çalışmadan sonuçları paylaşan çalışmalarda ayrıca raporlanmıştır. Bu analiz kapsamında elde edilen bulgular Tablo 5.23’de gösterilmektedir.

Tablo 5.23’de içerik analizi yapılan makalelerde anket yöntemi uygulanan makalelerde kullanılan ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik kontrolleri üzerinde değerlendirme sonuçları yer almaktadır. Buna göre içerik analizi yapılan makalelerde sadece anket yöntemini ve karma yöntemi tercih ederek anket yöntemini de uygulanan makalelerin genel değerlendirmesine göre %72,5 oranındaki makalede ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirliğine ilişkin olarak sadece mevcut çalışmadaki sonuçlara yer verilmiştir. Bu oran oldukça yüksek ve bilimsel olarak sağlam verilerin elde edilmeye çalışıldığını göstermektedir. Üstelik bu makalelerin %10’unda hem ölçeğin orijinal kaynağındaki veriler hem de kendi araştırma verilerine yer vermesi ölçeklerin çok daha güvenilir ve geçerli olduklarını vurgulamaktadır. Ancak ölçek çalışması yapılan bu makalelerin %17,5’inde mevcut çalışmanın verilerine yer verilmeden sadece orijinal çalışmaya atıfta bulunulması tartışmalı bir durumdadır. Nitekim ölçüm aracının mevcut çalışma açısından geçerli olup olmadığının ya da mevcut çalışmanın yapıldığı araştırma koşullarında bu ölçeklerin güvenilirliklerinin belirlenmesi daha uygun bir yöntem olarak

kabul edilebilir. Bunlara ilişkin olarak genel değerlendirmeler ilerleyen bölümlerde ele alınmaktadır.

**Tablo 5.23.** Yirmi Üçüncü Kriter: Ölçeklerin Geçerlilik ve Güvenilirlik Kontrollerinin Analizi

| Bölge                        | Dergi Adı                                                    | Analiz Kriteri               | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|------------------------------|--------------------------------------------------------------|------------------------------|-------------|-------------|
| ABD                          | Administrative Science Quarterly (n=130)                     | Orijinal Çalışma Verisi      | 35          | 26,9        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 87          | 66,9        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 8           | 6,2         |
|                              | Educational Administration Quarterly (n=76)                  | Orijinal Çalışma Verisi      | 26          | 34,2        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 46          | 60,5        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 4           | 5,3         |
|                              | Journal of Policy Analysis and Management (n=114)            | Orijinal Çalışma Verisi      | 25          | 21,9        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 86          | 75,4        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 3           | 2,6         |
|                              | Journal of Public Relations Research (n=112)                 | Orijinal Çalışma Verisi      | 29          | 25,9        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 81          | 72,3        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 2           | 1,8         |
|                              | Review of Public Personnel Administration (n=35)             | Orijinal Çalışma Verisi      | 22          | 62,9        |
| Mevcut Çalışma Verisi        |                                                              | 10                           | 28,6        |             |
| Hem Orijinal Hem Mevcut Veri |                                                              | 3                            | 8,6         |             |
| EU                           | Governance (n=69)                                            | Orijinal Çalışma Verisi      | 24          | 34,8        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 40          | 58,0        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 5           | 7,2         |
|                              | Journal of European Public Policy (n=243)                    | Orijinal Çalışma Verisi      | 34          | 14,0        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 199         | 81,9        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 10          | 4,1         |
|                              | Journal of Public Administration Research and Theory (n=102) | Orijinal Çalışma Verisi      | 13          | 12,7        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 80          | 78,4        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 9           | 8,8         |
|                              | Public Administration Review (n=245)                         | Orijinal Çalışma Verisi      | 5           | 2,0         |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 215         | 87,8        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 25          | 10,2        |
|                              | Public Management Review (n=210)                             | Orijinal Çalışma Verisi      | 27          | 12,8        |
| Mevcut Çalışma Verisi        |                                                              | 180                          | 85,3        |             |
| Hem Orijinal Hem Mevcut Veri |                                                              | 4                            | 1,9         |             |
| TR                           | Amme İdaresi Dergisi (n=59)                                  | Orijinal Çalışma Verisi      | 4           | 6,8         |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 22          | 37,3        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 33          | 55,9        |
|                              | Ankara SBF Dergisi (n=90)                                    | Orijinal Çalışma Verisi      | 33          | 36,7        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 52          | 57,8        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 5           | 5,6         |
|                              | Mülkiye Dergisi (n=75)                                       | Orijinal Çalışma Verisi      | 4           | 5,3         |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 27          | 36,0        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 44          | 58,7        |
|                              | ODTÜ Gelişme Dergisi (n=37)                                  | Orijinal Çalışma Verisi      | 31          | 83,8        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 6           | 16,2        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 0           | 0           |
|                              | Türk İdare Dergisi (n=62)                                    | Orijinal Çalışma Verisi      | 9           | 14,5        |
| Mevcut Çalışma Verisi        |                                                              | 48                           | 77,4        |             |
| Hem Orijinal Hem Mevcut Veri |                                                              | 5                            | 8,1         |             |
| ABD                          | 5 dergi (n=467)                                              | Orijinal Çalışma Verisi      | 137         | 29,3        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 310         | 66,4        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 20          | 4,3         |
| EU                           | 5 dergi (n=869)                                              | Orijinal Çalışma Verisi      | 103         | 11,8        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 714         | 82,1        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 53          | 6,1         |
| TR                           | 5 dergi (n=323)                                              | Orijinal Çalışma Verisi      | 50          | 15,5        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 180         | 55,7        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 93          | 28,8        |
| TOPLAM (n=1659)              |                                                              | Orijinal Çalışma Verisi      | 290         | 17,5        |
|                              |                                                              | Mevcut Çalışma Verisi        | 1204        | 72,5        |
|                              |                                                              | Hem Orijinal Hem Mevcut Veri | 166         | 10,0        |

Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel durumlarına bakıldığında buradaki makalelerin %66,4’ünde kullanılan ölçeklerin sadece mevcut çalışmadaki geçerlilik ve güvenilirliklerine ilişkin olarak değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca bu makalelerin %29,3’ünde kullanılan ölçeklerin sadece orijinal kaynağındaki geçerlilik ve güvenilirliklerine ilişkin bilgiler verilmiştir. Bu makalelerin sadece %4,3’ünde (n=20) ise ölçeklerin hem orijinal kaynağındaki hem de mevcut çalışmadaki geçerlilik ve güvenilirlik değerlendirmeleri yapılmıştır. Burada yayımlanan dergilerin her biri özelinde ayrı ayrı analizler yapıldığında ise genel olarak bu bölgenin toplam değerleriyle benzer bir sonuç karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu dergiler arasında sadece *Review of Public Personnel Administration* isimli dergideki makalelerde kullanılan ölçeklerin sadece orijinal kaynağındaki geçerlilik ve güvenilirlik değerleri verilmesi durumunun daha fazla olduğu görülmektedir.

Avrupa’da yayımlanan dergilerin genel durumlarına bakıldığında ise makaleleri %82,2’sinde ölçeklerin güvenilirlikleri sadece mevcut çalışmalarda verilmiştir. Sadece orijinal eserlerdeki güvenilirlik ve geçerlilikleri veren makalelerin oranları %11,8 iken hem mevcut çalışmadaki hem de orijinal kaynaktaki verileri paylaşan makalelerin ise %6,1 oranında olduğu görülmektedir. Burada yayımlanan her bir dergi özelinde yapılan analizlerden elde edilen bulgular da bu sonuçlarla oldukça benzerlik göstermektedir.

Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki genel duruma göre beş dergideki tüm makalelerde anket çalışması yapılan makalelerin %55,7’sinde sadece mevcut çalışmadaki ölçek güvenilirlik ve geçerlilikleri verilmiştir. Bu makalelerin %28,8’inde ise hem mevcut çalışmanın hem de orijinal eserdeki güvenilirlik ve geçerlilik değerleri paylaşılmıştır. Diğer iki bölgeden farklı olarak Türkiye’de yayımlanan dergilerde ölçeklerin güvenilirlik ve geçerliliklerine ilişkin değerlendirmelerin daha fazla üzerinde durulduğu görülmüştür. Buradaki her bir dergi özelinde yapılan analizlere göre her bir dergide farklı bicilerde ölçek bilgilendirmelerinin olduğu görülmektedir. Amme İdaresi Dergisi’ndeki makalelerin 55,9’unda ölçeklerin hem orijinal kaynağındaki hem de mevcut çalışmadaki ölçek değerleri verilmiştir. Ayrıca %37,3’ünde ise sadece mevcut çalışmalardaki değerler verilmiştir. İkinci olarak Ankara SBF Dergisi’ndeki makalelerin %57,8’inde sadece mevcut çalışmadaki değerler verilirken, %36,7’sinde ise sadece orijinal eserdeki ölçek değerleri verilmiştir. Bu dergideki makalelerde sadece orijinal eserdeki ölçek değerleri verme uygulamasının oranının yüksek olması, çalışmalarda kullanılan ölçeklerin çok

güvenilir ve çok yayın kullanılmış olduğunu göstermektedir. Ancak güvenilirliklerine ilişkin bir kaygı güdülmeden sadece orijinal eserdeki değerlerin paylaşılması aslında ölçeklerle yapılan bu çalışmaların benzer konularda ve benzer örneklemelerde mi yapıldığı sorusunu gündeme getirmektedir. Nitekim bu durum çalışmaların özgünlüğü konusunda sorunlar olabileceğini düşündürmektedir. Üçüncü olarak Mülkiye dergisindeki makalelerde %58,7 oranındaki ölçek kullanımında hem orijinal eserden hem de mevcut çalışmadan test verilerinin paylaşıldığı görülmektedir. Ayrıca bu makalelerin %36'sında ise sadece mevcut çalışmalardaki güvenilirlik ve geçerliliklerin paylaşıldığı görülmektedir. Bu dergideki makalelerin ise güvenilirlik ve geçerlilik olgularına önem verdiklerini göstermektedir. Dördüncü olarak ODTÜ Gelişme Dergisindeki makalelerin %83,8'inde sadece orijinal kaynaklardaki eserlerde paylaşılan güvenilirlik ve geçerlilikleri yer verildiği görülmektedir. Beşinci olarak Türk İdare Dergisinde ise makalelerin %82,1'inde ölçeklerin güvenilirlik ve geçerliliklerine ilişkin değerlendirmelerin sadece mevcut çalışma özelinde değerlendirildiği görülmektedir.

#### **5.2.3.7. Veri Toplamada Anket Kullanıldıysa Sosyal Beğenilirlik Analizi**

Bilimsel araştırmalar kapsamında anket çalışmalarıyla veri toplanması süreçlerinde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri katılımcıların gerçek tutum, değer ve düşüncelerini paylaşmak yerine toplumca genel kabul gören düşünceleri kendi düşüncesiymiş gibi aktarması sorunudur. Nitekim katılımcıların ölçeklere var olan şeyler yerine olması gerektiği düşündüğü şeyler üzerinde yanıtlar vermesi, çalışmanın bilimselliğine zarar vermektedir. Sonuçların var olan durumlara yönelik politikalar geliştirilmesine engel olmaktadır. Kimi durumda ise var olan sorunlar yokmuş gibi gösterilmektedir. Sosyal beğenilirlik (social desirability) sorunu olarak ifade edilen bu durum, katılımcıların anketleri kendi düşünceleriyle değil, toplumca beğenildiğini düşündüğü düşüncelerle cevap vermesini ifade etmektedir. Bu durum araştırmaların sonuçlarında deformasyona yol açan ve araştırmaların nihai amacı olan toplumsal gerçeklikten uzaklaştıran bir olgudur.

Bu şekilde bir sonunun oluşmasında toplumsal kültürlerin de etkisi vardır. Bireyci toplumlarda bireylerin bu şekilde bir düşünceye kapılmadan kendi görüşlerini ifade ettiği varsayılırken, bizim ülkemizde olduğu kolektivist toplumlarda ise bu şekilde düşünceler olduğu görülmektedir. Nitekim bu şekilde kültürel değerleri olan toplumlarda yapılan



araştırmalarda sosyal beğenilirlik analizlerin yapılması gerekmektedir (Özen, 1998). Toplumsal olarak kabul edilme, dışlanmama ve beğenilme güdüsüyle hareket eden bireylerde bu şekilde bir yaklaşım oluşmaktadır.

İçerik analizleri kapsamında bu şekilde bir ölçütün kullanılmış olması, kamu yönetimi alanında en iyi olarak kabul edilen dergilerde bu türden bir soruna yönelik herhangi bir değerlendirmenin yapıp yapılmadığı ve dolayısıyla böyle bir soruna yönelik duyarlılıkları belirlenmektedir. Anket çalışmalarında bu şekilde bir sorunun varlığına dikkat çekilerek araştırma süreçlerinde herhangi bir önlem alınıp alınmadığına yönelik içerik analizleri yapılmıştır. İçerik analizi yapılarak makalelerin sosyal beğenilirliğe ilişkin varsayımları analiz edilmesinden dolayı makalenin metninde katılımcıların öznel yargılarını araştırmaya yansıtılmamaları amacıyla herhangi bir önlem alınıp alınmadığı incelenmiştir. İncelenen makalelerde katılımcılara isimlerinin gizli kalacağı teminatının verilmesi, doğrudan elde anket formunun verilip alınması verine belirlenen bir yere bırakılması gibi uygulamaların yapıp yapılmadığı sorgulanmaktadır. Elde edinilen bulgular Tablo 5.24’de gösterilmektedir.

Ölçek kullanılarak yapılan araştırmalarda anket çalışmasına katılanlara yönelik olarak gerçek tutum ve düşüncelerinin önüne geçen sosyal beğenilirlik etkisinin önlenmesi için herhangi bir girişim olup olmadığı ya da bununla ilgili olarak en ufak bir farkındalığın olup olmadığına ilişkin olarak yapılan analiz sonuçları Tablo 5.24’de gösterilmektedir. Buna göre tüm dergilerde yayımlana makalelerde anket veri toplama yöntemi kullanılanların %82,6’sında sosyal beğenilirliğin kontrol edilmediği görülmektedir. Amerika’da yayımlana dergiler sosyal beğenilirliğin kontrol edilmemesi %81,2 oranıyla daha ön plandadır. Avrupa’daki dergiler ise %79,3 oranında sosyal beğenilirliğe ilişkin bir değerlendirme yapılmamaktadır. Türkiye’de bu oran daha da fazla olup %93,5 oranındaki makalelerde sosyal beğenilirlik analizleri yapılmamaktadır. Her üç bölgedeki beşer dergilerin her birinde de kendi bölgeleriyle oldukça benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak kamu yönetimi alanında anket yönteminin kullanıldığı makalelerde sosyal beğenilirliğin çok fazla dikkat edilmediği görülmektedir.

**Tablo 5.24.** Yirmi Dördüncü Kriter: Sosyal Beğenilirlik Etkisi Analizi

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri    | Frekans (n) | Yüzde (%) |
|--------|------------------------------------------------------|-------------------|-------------|-----------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Kontrol edilmiş   | 40          | 30,5      |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 91          | 69,5      |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Kontrol edilmiş   | 4           | 5,3       |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 72          | 94,7      |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Kontrol edilmiş   | 3           | 2,6       |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 111         | 97,4      |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Kontrol edilmiş   | 33          | 29,5      |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 79          | 70,5      |
| EU     | Governance                                           | Kontrol edilmiş   | 16          | 23,2      |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 53          | 76,8      |
|        | Journal of European Public Policy                    | Kontrol edilmiş   | 35          | 14,4      |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 208         | 85,6      |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Kontrol edilmiş   | 48          | 47,1      |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 54          | 52,9      |
|        | Public Administration Review                         | Kontrol edilmiş   | 43          | 17,6      |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 202         | 82,4      |
| TR     | Public Management Review                             | Kontrol edilmiş   | 38          | 18,0      |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 173         | 82,0      |
|        | Amme İdaresi Dergisi                                 | Kontrol edilmiş   | 5           | 8,5       |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 54          | 91,5      |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Kontrol edilmiş   | 5           | 5,6       |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 85          | 94,4      |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | Kontrol edilmiş   | 5           | 6,7       |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 70          | 93,3      |
| TOPLAM | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Kontrol edilmiş   | 4           | 10,8      |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 33          | 89,2      |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | Kontrol edilmiş   | 2           | 3,2       |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 60          | 96,8      |
|        | ABD 5 dergi                                          | Kontrol edilmiş   | 88          | 18,8      |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 380         | 81,2      |
|        | EU 5 dergi                                           | Kontrol edilmiş   | 180         | 20,7      |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 690         | 79,3      |
|        | TR 5 dergi                                           | Kontrol edilmiş   | 21          | 6,5       |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 302         | 93,5      |
|        | TOPLAM                                               | Kontrol edilmiş   | 289         | 17,4      |
|        |                                                      | Kontrol edilmemiş | 1372        | 82,6      |

### 5.2.3.8. Veri Toplamada Anket Kullanıldıysa Uygulama Yönteminin Analizi

Anket yöntemiyle veri toplanması süreçlerinin iyi tayin edilmesi ve katılımcılardan istenilen şeylerin doğru bir şekilde açıklanması gerekmektedir. Anketler uygulanmadan önce kimi durumda belli bir konuya ya da kavram ile ilgili olarak da açıklayıcı bilgi verilmesi de gerekebilmektedir. Yapılacak olarak her türden açıklayıcı ve bilgilendirici işlemler anketlerden daha sağlıklı verilerin elde edilmesine olanak sağlamaktadır. Anket yönteminin uygulanmasında geleneksel olarak belli bir anket formu üzerinde yer alan ifadelerle katılımcılardan bilgiler talep edilmektedir. Ancak bu süreçler günümüz iletişim araçları sayesinde online ortama taşınmıştır. Katılımcılardan bu şekilde bilgilerin toplanması yoluna gidilmiştir. Bu şekilde yapılan çalışmalarda katılımcılarla doğrudan

iletişim kurulamamakla birlikte katılımcıların çalışmanın içeriğine ilişkin doğru bir varsayımla mı hareket ettiği bilenememektedir. Dolayısıyla katılımcıların araştırılan konuya ilişkin bütün unsurları bildiği varsayımıyla hareket edilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan anket yönteminin online uygulanması katılımcıların kimliklerinin gizli kalması bakımından da oldukça önemlidir.

Anket uygulanmasında anket formlarının elden katılımcılara verilerek bu şekilde bilgi toplanması işlemleri de günümüzde hale yaygındır. Bu şekilde yapılan çalışmalarda katılımcılar doğrudan araştırmacıyla ya da araştırma konusunda bilgilendirilmiş kişilerle etkileşime geçebilmektedir. Böylelikle anketlerde yer alan sorulara daha doğru cevaplar vermesi için bilgilendirme yapılabilmektedir.

Bu tez çalışması kapsamında analiz edilen makalelerde anket yönteminin uygulandığı çalışmalarda anketin uygulama yöntemleri değerlendirilmiştir. Anket çalışmalarının uygulanması süreçleri posta ile (e-posta veya mektup), elden katılımlı şekilde ve elden katılımsız şekilde üç farklı yöntemden hangisi ile yapıldığı araştırılmıştır. Böylelikle anketlerin uygulanma yöntemlerinden yola çıkılarak sağlıklı veriye ulaşabilmek amacıyla kamu yönetimi alanındaki araştırmacıların yaklaşımları belirlenebilecektir. Bu analiz kapsamında elde edilen bulgular Tablo 5.25’de gösterilmektedir.

İçerik analizi yapılan makalelerden anket yöntemi kullanılarak veri toplama işlemi yapılanların anketleri uygulama yöntemlerine ilişkin olarak yapılan analiz sonuçları yukarıda verilmektedir. Buna göre anket yöntemi uygulanan tüm çalışmaların %52,3’nde anketler posta yoluyla uygulanırken, %43,8’inde elden (katılımsız) şekilde uygulanmıştır. Sadece %3,9 oranındaki makalede anketler araştırmacı veya araştırma konusunda bilgili olan kişilerin katılımın olduğu bir ortamda katılımcılar tarafından toplanmıştır.

Amerika’daki dergilerde yayımlanan makalelerde uygulanan anketlerin %68,5’i posta ile, %27,0 elden katılımsız şekilde ve %4,5’i elden katılımlı şekilde yapılmıştır. Burada yayımlanan her bir dergi özelinde ayrı ayrı yapılan analiz sonuçlarına göre posta ile anket uygulama yönteminin oldukça etkin olduğu görülmektedir. Ayrıca elden katılımlı şekilde anket uygulamasının çok az uygulandığı görülmektedir.

**Tablo 5.25.** Yirmi Beşinci Kriter: Anketlerin Uygulanması Yöntemlerinin Analizi

| Bölge           | Dergi Adı                                                    | Analiz Kriteri     | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|-----------------|--------------------------------------------------------------|--------------------|-------------|-------------|
| ABD             | Administrative Science Quarterly (n=130)                     | Posta yoluyla      | 72          | 55,4        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 41          | 31,5        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 17          | 13,1        |
|                 | Educational Administration Quarterly (n=76)                  | Posta yoluyla      | 69          | 90,8        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 7           | 9,2         |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 0           | 0           |
|                 | Journal of Policy Analysis and Management (n=114)            | Posta yoluyla      | 70          | 61,4        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 41          | 36,0        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 3           | 2,6         |
|                 | Journal of Public Relations Research (n=112)                 | Posta yoluyla      | 82          | 73,2        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 30          | 26,8        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 0           | 0           |
|                 | Review of Public Personnel Administration (n=35)             | Posta yoluyla      | 27          | 77,1        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 7           | 20,0        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 1           | 2,9         |
| EU              | Governance (n=69)                                            | Posta yoluyla      | 52          | 75,4        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 13          | 18,8        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 4           | 5,8         |
|                 | Journal of European Public Policy (n=243)                    | Posta yoluyla      | 142         | 58,4        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 98          | 40,3        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 3           | 1,2         |
|                 | Journal of Public Administration Research and Theory (n=102) | Posta yoluyla      | 83          | 81,4        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 18          | 17,6        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 1           | 1,0         |
|                 | Public Administration Review (n=245)                         | Posta yoluyla      | 58          | 23,7        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 178         | 72,7        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 9           | 3,7         |
|                 | Public Management Review (n=210)                             | Posta yoluyla      | 166         | 78,7        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 40          | 19,0        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 5           | 2,4         |
| TR              | Amme İdaresi Dergisi (n=59)                                  | Posta yoluyla      | 1           | 1,7         |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 51          | 86,4        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 7           | 11,9        |
|                 | Ankara SBF Dergisi (n=90)                                    | Posta yoluyla      | 5           | 5,6         |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 71          | 78,9        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 14          | 15,6        |
|                 | Mülkiye Dergisi (n=75)                                       | Posta yoluyla      | 7           | 9,3         |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 68          | 90,7        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 0           | 0           |
|                 | ODTÜ Gelişme Dergisi (n=37)                                  | Posta yoluyla      | 23          | 62,2        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 14          | 37,8        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 0           | 0           |
|                 | Türk İdare Dergisi (n=62)                                    | Posta yoluyla      | 12          | 19,4        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 50          | 80,6        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 0           | 0           |
| ABD             | 5 dergi (n=467)                                              | Posta yoluyla      | 320         | 68,5        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 126         | 27,0        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 21          | 4,5         |
| EU              | 5 dergi (n=869)                                              | Posta yoluyla      | 501         | 57,6        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 347         | 39,9        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 22          | 2,5         |
| TR              | 5 dergi (n=323)                                              | Posta yoluyla      | 48          | 14,9        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 254         | 78,6        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 21          | 6,5         |
| TOPLAM (n=1659) |                                                              | Posta yoluyla      | 869         | 52,3        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımsız) | 727         | 43,8        |
|                 |                                                              | Elden (Katılımlı)  | 64          | 3,9         |

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerde uygulanan anket yöntemlerinin %57,6’sı posta ile yapılırken, %39,9’u elden katılımsız biçimde yapılmış ve %2,5’i elden

katılımlı şekilde yapılmıştır. Burada yayımlanan dergilerin her biri özelinde ayrı ayrı yapılan analizlerde bir dergi hariç diğer dergilerde genellikle bu bölgenin genel sonuçlarına benzer şekilde posta ile anket yapılmasının yaygın bir yöntem olduğu görülmektedir. Burada yayımlanan *Public Administration Review* isimli dergide ise elden katılımsız (%72,7) biçimde uygulanan anket yapma prosedürü ile veri toplanmasının daha yaygın olduğu görülmektedir.

Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makalelerde anket uygulama süreçleri değerlendirildiğinde ise bunların %14,9’unda anketler posta ile yapılırken; %78,6 katılımsız biçimde elden yapılmış ve %6,5’inde ise katılımlı biçimde elde anket uygulaması yapılmıştır. Burada yayımlanan beş derginin her biri ayrı ayrı analiz edildiğinde bir dergi hariç diğerlerinde genel olarak benzer sonuçların olduğu görülmektedir. Burada yayımlanan ODTÜ Gelişme Dergisindeki makalelerin %62,2’sinde posta yolu yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

#### **5.2.3.9. Veri Toplamada Görüşme Yönteminin Uygulama Süreçlerinin Analizi**

Genellikle nitel veri toplama süreçleriyle ilgili olarak uygulanan görüşme tekniğiyle, sosyal gerçekliğin bir öznesi konumundaki insanın belli bir konuyla ilgili olarak görüş, düşünce ve tutumlarının derinlemesine olarak araştırıldığı süreçleri ifade etmektedir. Bir araştırma yöntemi olarak görüşme tekniğinde araştırmacı ve araştırmanın öznesi olan kişiler arasında gerçekleşen kontrollü ve belli bir amacı olan iletişimidir (Cohen ve Manion, 1994: 271). Araştırma belli bir konuyla ilgili olarak yaptığı araştırmalar kapsamında çeşitli nitelikte (genellikle nitel) veriler toplamak amacıyla, araştırdığı konuyla ilgi veya ilişkisi olan kişilerden bilgi almasıdır. Dolayısıyla çok sayıda insandan sınırlı bir ölçme aracıyla veri toplanmasının ötesinde çok daha derinlik kazanacak şekilde veriler toplanabilmektedir.

Görüşme yöntemiyle veri toplanması, bir madencinin değerli bir madeni ararken ki süreçleri gibi araştırmacının derinlemesine biçimde yaptığı araştırmalarla çeşitli bilgileri ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Araştırmacı ulaşmak istediği soruların cevapları için görüştüğü kişilere sistematik sorular yönelterek, bu kişilerin düşünüş şekillerini, algılarını belli bir konuyla ilgili görüşlerini, duygularını ve değerlendirmelerini ortaya çıkarmaya çalışmaktadır (Kvale, 1996: 5). Bu yöntemi kullanan araştırmacı, görüşme yaptığı

kişilerin içsel dünyasına girerek, araştırdığı konuyla ilgili olay ve olguları onun gözüyle anlamaya ve tanımlamaya çalışır (Patton, 1987: 109).

Araştırmacı bu süreçler başlamadan önce konusuyla ilgili ve araştırma öznesi olan bireylere yönelteceği sorularda da sınırlamaya gidebilmektedir. Bu sınırlamaları kendi konusu etrafında hazırladığı sorularla gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla görüşme yöntemlerinde araştırmacıların kendi konularıyla ilgili olarak veri elde edebilecekleri birtakım sorulara dayalı araçları da bulunabilmektedir.

Sosyal bilimler alanında uygulanan görüşme yöntemleri genellikle üç farklı şekilde uygulanmaktadır. Bunlar; yapılandırılmış (planlı), yarı yapılandırılmış (yarı planlı) ve yapılandırılmamış şeklindedir. (Patton, 1987: 109; Gall, Borg ve Gall, 1996: 310).

Yapılandırılmamış (plansız) görüşmeler, araştırmacının gerçekleştireceği iletişimde süreçleri doğal akışına bırakarak, görüşme öncesinde herhangi bir sınırlama veya sorular oluşturulmadan spontane biçimde yapılmaktadır (Gall ve diğ., 1996: 310). Bu türden görüşmeler söyleşi havası ortamında geçmekle birlikte araştırmacı, araştırma öznesi kişinin verdiği cevaplara göre yeni soruları anlık olarak kurgulaması gerekmektedir. Bu yöntem ile veri toplanmasında sistematik bir sürecin olmaması belli bir konuyla ilgili bilgi elde edebilmek için ciddi zaman ve enerji harcanmasını gerektirmektedir. Soruların belli bir sıralamada ve sistematik içerisinde sorulmaması ya da kimi durumda çok fazla sayıda soru sorulmasından dolayı elde edilen verilerin sorulara bağlı olarak analizlerin yapılması oldukça zordur. Nitekim sistematik olmayan veri yığından bir örüntü elde edilmesi oldukça zordur (Patton, 1987: 282).

Yapılandırılmış (planlı) görüşmeler ise araştırmanın öznesi olan bireylere görüşme öncesinde hazırlanan soruların yöneltildiği ve bu kişilerin belli kategorilerdeki sorulara yanıtlar verdiği bir süreçten oluşmaktadır. Dolayısıyla bu yöntem anket çalışmalarına çok benzemektedir (Robson, 1993: 231). Araştırmaya katılan tüm bireylere aynı sorular aynı biçimde ve aynı anlamı taşıyacak şekilde sorulmaktadır. Bireylerin bu sorulara verecekleri cevaplar da kapalı uçlu şekilde dizayn edilmektedir. Bu yöntemin anket yönteminde avantajı, yanıtlayıcılardan kaynaklı veriye ulaşılama durumları yoktur. Yani anketi boş/yarım bırakma ve kullanılamaz nitelikte cevaplar verme durumu bu yöntemde neredeyse yok denecek kadar azdır. Nitekim araştırmacı süreçte doğrudan yer almaktadır (Gall ve diğ., 1996: 330).

Yarı yapılandırılmış (yarı planlı) görüşme tekniği de planlı görüşme tekniğinin daha esnek bırakılmış halidir. Bu yöntemde de araştırmacılar önceden sormayı planladığı soruları genel hatlarıyla hazırlar. Ancak araştırmacı görüşmenin süreçlerine göre alt veya yan sorular sorarak kapsamını genişletebilir. Bu yöntemde araştırmaya hareket olanağının sunulmasından dolayı ve yine belirli bir sistematüğının olmasından dolayı elde edilen veriler sistematik ve karşılaştırılabilir niteliktedir (Wragg, 1994: 272).

Bu tez çalışması kapsamında yapılan içerik analizlerinde makalelerde veri toplama yöntemi olarak görüşme tekniğini kullanan tüm makalelerde (karma yöntem içerisinde görüşme yapanlar dahil) görüşme tekniklerinden hangilerinin daha fazla uygulandığı araştırılmaktadır. Yukarıda ifade edilen üç farklı görüşme yönteminde hangisinin veya hangilerinin daha fazla uygulandığından yola çıkılarak kamu yönetimi alanındaki makalelerin yöntemsel olarak sorunlarının değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu amaç doğrultusunda yapılan analiz sonuçlar Tablo 5.26'da gösterilmektedir.

İçerik analizi yapılan makalelerde görüşme yöntemiyle veri toplayanlar üzerinde yapılan analiz sonuçlarına göre 5773 makalenin 1043 tanesinde gözlem yöntemiyle veri toplanmıştır. Bunların %81,9'unda yarı yapılandırılmış bir süreçte veri toplama işlemleri yapılmıştır. Yapılandırılmış görüşme ile veri toplanılanlar %16,5 düzeyinde iken; yapılandırılmamış görüşme ile veri toplanılan makalelerin oranının %1,6 olduğu görülmektedir.

Amerika'da yayımlanan dergilerdeki makalelerin görüşme yönetimi uygulananlarının %85,2'sinde yarı yapılandırılmış bir görüşme yöntemi uygulanmaktadır. Burada yayımlanan her bir dergi tek tek analiz edildiğinde genel duruma oldukça yakın sonuçların varlığı görülmektedir. Beş dergide büyük çoğunlukta yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin tercih edildiği görülmektedir.

Avrupa'da yayımlanan dergilerdeki makalelerden görüşme yöntemi ile veri toplananlarının %79,3'ünde yarı yapılandırılmış bir sürecin varlığı görülmektedir. Burada yayımlanan her bir dergi tek tek analiz edildiğinde genel duruma oldukça yakın sonuçların varlığı görülmektedir. Beş dergide büyük çoğunlukta yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin tercih edildiği görülmektedir.

Türkiye'de yayımlanan dergilerdeki makalelerden görüşme yöntemi ile veri toplananlarının %86,7'sinde yarı yapılandırılmış bir sürecin varlığı görülmektedir.

Burada yayımlanan her bir dergi tek tek analiz edildiğinde genel duruma oldukça yakın sonuçların varlığı görülmektedir. Beş dergide büyük çoğunlukta yarı yapılandırılmış görölme yönteminin tercih edildiği görülmektedir.

**Tablo 5.26.** Yirmi Altıncı Kriter: Görüşme Yöntemi Uygulama Süreçleri Analizi

| Bölge           | Dergi Adı                                                   | Analiz Kriteri       | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|-----------------|-------------------------------------------------------------|----------------------|-------------|-------------|
| ABD             | Administrative Science Quarterly (n=41)                     | Yapılandırılmış      | 6           | 14,6        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 34          | 82,9        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 1           | 2,4         |
|                 | Educational Administration Quarterly (n=89)                 | Yapılandırılmış      | 5           | 5,6         |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 81          | 91,0        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 3           | 3,4         |
|                 | Journal of Policy Analysis and Management (n=52)            | Yapılandırılmış      | 8           | 15,4        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 44          | 84,6        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 0           | 0           |
|                 | Journal of Public Relations Research (n=43)                 | Yapılandırılmış      | 2           | 4,7         |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 39          | 90,7        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 2           | 4,7         |
|                 | Review of Public Personnel Administration (n=46)            | Yapılandırılmış      | 13          | 28,3        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 33          | 71,7        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 0           | 0           |
| EU              | Governance (n=38)                                           | Yapılandırılmış      | 11          | 28,9        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 23          | 60,5        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 4           | 10,5        |
|                 | Journal of European Public Policy (n=228)                   | Yapılandırılmış      | 37          | 16,2        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 186         | 81,6        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 5           | 2,2         |
|                 | Journal of Public Administration Research and Theory (n=34) | Yapılandırılmış      | 5           | 14,7        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 29          | 85,3        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 0           | 0           |
|                 | Public Administration Review (n=179)                        | Yapılandırılmış      | 28          | 15,6        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 151         | 84,4        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 0           | 0           |
|                 | Public Management Review (n=150)                            | Yapılandırılmış      | 40          | 26,7        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 110         | 73,3        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 0           | 0           |
| TR              | Amme İdaresi Dergisi (n=33)                                 | Yapılandırılmış      | 5           | 15,2        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 28          | 84,8        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 0           | 0           |
|                 | Ankara SBF Dergisi (n=39)                                   | Yapılandırılmış      | 1           | 2,6         |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 38          | 97,4        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 0           | 0           |
|                 | Mülkiye Dergisi (n=36)                                      | Yapılandırılmış      | 6           | 16,7        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 28          | 77,8        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 2           | 5,6         |
|                 | ODTÜ Gelişme Dergisi (n=15)                                 | Yapılandırılmış      | 4           | 26,7        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 11          | 73,3        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 0           | 0           |
|                 | Türk İdare Dergisi (n=20)                                   | Yapılandırılmış      | 1           | 5,0         |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 19          | 95,0        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 0           | 0           |
| ABD             | 5 dergi (n=271)                                             | Yapılandırılmış      | 34          | 12,5        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 231         | 85,2        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 6           | 2,2         |
| EU              | 5 dergi (n=629)                                             | Yapılandırılmış      | 121         | 19,2        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 499         | 79,3        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 9           | 1,4         |
| TR              | 5 dergi (n=143)                                             | Yapılandırılmış      | 17          | 11,9        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 124         | 86,7        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 2           | 1,4         |
| TOPLAM (n=1043) |                                                             | Yapılandırılmış      | 172         | 16,5        |
|                 |                                                             | Yarı Yapılandırılmış | 854         | 81,9        |
|                 |                                                             | Yapılandırılmamış    | 17          | 1,6         |



### 5.2.3.10. Veri Toplamada Gözlem Yönteminin Uygulama Süreçlerinin Analizi

Gözlem yöntemi, herhangi ortamda meydana gelen olayları ve insan davranışlarını tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Gözlem yöntemiyle araştırmacıların araştırdıkları konuyla ilgili olarak belli bir ortamda her türden veri toplanabilmektedir (A. Yıldırım ve Şimşek, 2011). Örneğin bir işyerindeki çalışanların performansları veya işlerine ilişkin tutumları bu ortamda yer alan bir gözlemci tarafından değerlendirilebilmektedir. Gerçekleşen olaylar ve olgular doğal ortamlarında incelenmektedir. Gözlemcilerin bu süreçlere yönelik bir müdahalesi olmamakta üstelik gözlenen kişilerle iletişime dahi geçmemektedir.

Bu yöntem kapsamında araştırmacılar ses kaydı alma, video kaydı, fotoğraf çekme gibi yöntemlerle gözlem süreçleri gerçekleştirilebilir. Dolayısıyla gözlem yöntemiyle fen bilimlerinde olduğu gibi sosyal bilimlerde de uygulanabilmektedir.

Gözlem yöntemi gözlemcinin bu süreçteki üstlendiği role göre iki türde olabilmektedir. Bunları katılımlı ve katılımsız şekilde iki türden inceleyebiliriz. Katılımlı gözlemlerde gözlemci (araştırmacı kendisi de olabilir bir başkasından da faydalanabilir) gözlenenlerle birlikte aynı ortamda bulunur ve onlar gibi davranır. Burada gözlemcinin amacı insan davranış ve düşünceleri anlamak için bizzat aynı durumu veya olayı yaşamasıdır. Birçok kitap yazarının belli bir toplumsal grup hakkında kitap yazmak için o kişilerle birlikte aynı ortamda yaşaması ve sürekli birlikte olması buna örnek olarak verilebilir. Katılımlı bir gözlem sürecinde gözlemci, gözlemlerinin yanı sıra deneyimlediği olay ve durum hakkında da bilgi sahibi olabilmektedir. Diğer taraftan katılımsız gözlemlerde, araştırmacı gözlenen kişileri dışarıdan bakarak değerlendirmeye çalışır ve bu kişilerle doğrudan bir etkileşime geçmez.

Bu tez çalışması kapsamında içerik analizi yapılan makalelerde veri toplama yöntemi olarak gözlem tekniğini kullanan tüm makalelerde (karma yöntem içerisinde gözlem yapanlarda dahil) gözlem yöntemlerinden hangilerinin daha fazla tercih edildiğini tespit etmek amacıyla analizler yapılmıştır. Bulgular Tablo 5.27’de verilmiştir.

İçerik analizi yapılan toplamda 5773 makalenin 1180 tanesinde gözlem yöntemiyle veri toplandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunlardan bazılarında sadece gözlem yöntemi bazılarında da karma yöntem kapsamında gözlem yöntemi kullanılmıştır (21. Ölçüt). Gözlem yöntemi uygulamanın genel durumuna bakıldığında katılımlı gözlem

uygulanmasının daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Gözlem yöntemi uygulanan makalelerin %63,6'sında katılımlı bir gözlem süreci gerçekleştirilmiştir. Aynı şekilde üç farklı bölgenin tümünde de yaklaşık aynı oranda katılımlı gözlem yönteminin tercih edildiği görülmektedir. Her bir dergi özelinde bu analiz ayrı ayrı yapılmakla birlikte farklı düzeylerde ve sonuçlar elde edilmiştir. Ancak bazı dergilerdeki gözlem yöntemiyle yapılan araştırma sayısının sınırlı sayıda yer almasından dolayı bu sınırlı sayılar üzerinden değerlendirme yapılması yanıltıcı sonuçlara yol açabilme durumu vardır. Ancak Tablo 5.27'de verilen değerlerden görüleceği üzere genellikle katılımlı gözlem yöntemi daha fazla uygulanmaktadır.

**Tablo 5.27.** Yirmi Yedinci Kriter: Gözlem Yönetimi Uygulama Süreçleri Analizi

| Bölge           | Dergi Adı                                                    | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzde (%) |
|-----------------|--------------------------------------------------------------|----------------|-------------|-----------|
| ABD             | Administrative Science Quarterly (n=59)                      | Katılımsız     | 27          | 45,8      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 32          | 54,2      |
|                 | Educational Administration Quarterly (n=78)                  | Katılımsız     | 9           | 11,5      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 69          | 88,5      |
|                 | Journal of Policy Analysis and Management (n=54)             | Katılımsız     | 16          | 29,6      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 38          | 70,4      |
|                 | Journal of Public Relations Research (n=39)                  | Katılımsız     | 30          | 76,9      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 9           | 23,1      |
| EU              | Governance (n=74)                                            | Katılımsız     | 8           | 47,1      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 9           | 52,9      |
|                 | Journal of European Public Policy (n=154)                    | Katılımsız     | 42          | 56,8      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 32          | 43,2      |
|                 | Journal of Public Administration Research and Theory (n=121) | Katılımsız     | 48          | 31,2      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 106         | 68,8      |
|                 | Public Administration Review (n=210)                         | Katılımsız     | 18          | 14,9      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 103         | 85,1      |
| TR              | Public Management Review (n=237)                             | Katılımsız     | 136         | 64,8      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 74          | 35,2      |
|                 | Amme İdaresi Dergisi (n=32)                                  | Katılımsız     | 46          | 19,4      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 191         | 80,6      |
|                 | Ankara SBF Dergisi (n=24)                                    | Katılımsız     | 6           | 18,8      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 26          | 81,3      |
|                 | Mülkiye Dergisi (n=40)                                       | Katılımsız     | 8           | 33,3      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 16          | 66,7      |
| TOPLAM (n=1180) | ODTÜ Gelişme Dergisi (n=24)                                  | Katılımsız     | 21          | 52,5      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 19          | 47,5      |
|                 | Türk İdare Dergisi (n=17)                                    | Katılımsız     | 7           | 29,2      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 17          | 70,8      |
|                 | 5 dergi (n=247)                                              | Katılımsız     | 7           | 41,2      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 10          | 58,8      |
|                 | 5 dergi (n=796)                                              | Katılımsız     | 90          | 36,4      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 157         | 63,6      |
|                 | 5 dergi (n=137)                                              | Katılımsız     | 290         | 36,4      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 506         | 63,6      |
|                 | TOPLAM (n=1180)                                              | Katılımsız     | 49          | 35,8      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 88          | 64,2      |
|                 | TOPLAM (n=1180)                                              | Katılımsız     | 429         | 36,4      |
|                 |                                                              | Katılımlı      | 751         | 63,6      |

### 5.2.3.11. Veri Toplamada İkincil Veri Kullanımı Türlerinin Analizi

Bilimsel araştırmalarda kimi zamanlar yeni bir araştırma yapmak yerine daha öncesinde çeşitli kurumlar veya araştırmacılar tarafından yapılan araştırmaların verileri de kullanılabilir. Daha öncesinde başkaları tarafından toplanmış olan verilerin yeniden bir analiz sürecine dahil edilerek araştırmaların yapılmasını ifade etmektedir. Bu türden verilerin kullanıldığı çalışmalarda verilerin toplanılmasından ziyade verilerin analiz edilmesi üzerine odaklanılır (Neuman, 2014b: 478).

Bu türden yapılan analizler giderek daha fazla rağbet görmektedir. Nitekim birincil araştırmalarda veri toplama süreçlerinin uzun ve masraflı olması bu duruma neden olan en önemli unsurlardan biridir. Ayrıca bu türden verilerle örgütsel, ulusal ve uluslararası düzeyde karşılaştırma yapma imkanının olması bu verilere olan ilgiyi artırmaktadır. Bu verileri kullanarak yapılan araştırmalarla geçmiş çalışmalar üzerinde tekrarlanan analizler yapılabildiği gibi geçmişte üzerinde durulmayan olgu ve konular araştırılabilir.

İkincil verileri toplayan kurumların bu verileri belli bir ücret karşılığında vermesi ya da sınırlı düzeyde erişime imkân sağlamaları ise araştırmaların kapsamalarını daraltıcı ve masraflı bir hale getirebilmektedir. Bu türden verilerin çok fazla talep görmesi araştırmacıları kendi çalışma alanlarından çıkararak veriye dayalı bir çalışma olanı oluşturmaya yol açabilmektedir. Nitekim bu durum bir disiplinin gelişimi ve kimliği açısından çok sakıncalı sonuçlara yol açabilmektedir. Bir disiplin özelinde çalışmalar yapan araştırmacıların performans paradoksları kaynaklı olarak kendi çalışma alanına dolaylı olarak veri sağlayan konulara odaklanması, disiplinin ve uygulamasının sorunlarının görmezden gelinmesine yol açabilmektedir. Ayrıca disiplinin temelinde yer alan konulardan ziyade farklı konulara odaklanma durumları oluşabilmektedir. Özellikle kamu yönetimi disiplini alanında ikinci veri sağlayan kurumlardan alınan verilerle yapılan araştırmalarda bu durum çok net bir şekilde görülmektedir. Araştırmacıların kamu yönetimiyle ilişki disiplinlerin alanlarına giren konulara daha fazla meylettiği durumlar oluşabilmektedir (Neuman, 2014b: 478). Örneğin uluslararası kuruluşlar tarafından verilen “dünya değerler anketi verisi” sosyoloji alanıyla daha fazla ilişkiyken bu verilerin kamu yönetimi alanındaki araştırmacılar tarafından kullanılması, disiplinin kimlik krizine yol açtığı gibi araştırmacı açısından da kimlik krizi yaratmaktadır.

İkincil veriler kullanılmasının ikinci önemli sakıncası, araştırmacıların ham verilerle sunulan tözel konuları tam olarak anlayamamasıdır. Kolay ulaşılabilen verilerle araştırma yapanların karşılaştıkları bir durumdur. Bu araştırmacılar kimi zaman verilerin elde edildiği konuları derinlemesine bilmemesine rağmen bu veriler üzerinde analizler ve değerlendirmeler yapabilmektedir. Buna bağlı olarak hatalı varsayımlar, değerlendirmeler ve sonuçlar oluşabilmektedir. Dolayısıyla bu türden verileri kullanan araştırmacıların araştırma yaptıkları konuyu derinlemesine bilmesi ve bu şekilde analizler, değerlendirmeler yapılması gerekmektedir (Neuman, 2014b: 479). Ancak günümüzde birçok akademik(!) dergide yayımlanan makalelerde araştırmacıların araştırdığı konuyla bir yabancılaşma içerisinde olduğu ve sadece ham veriler üzerinde analiz yaptığı görülmektedir. Örneğin Dünya Bankasının sağlamış olduğu verilerden biri olan “iyi yönetim indeksi” verilerinin temelini bilmeden bunları ekonomik verilere endekslemek ya da üzerinde yorumlama yapılmaksızın analizler yapılması bu şekilde bir durumdur. Nitekim kamu yönetimi disiplininin önemli yaklaşımlarından biri olan yönetim olgusunun bu şekilde değerlendirilmesi elbette ki kimlik krizi oluşturur.

İkincil veriler kullanılarak yapılan araştırmalarda karşılaşılabilecek bir diğer önemli sorun araştırmacıların araştırdıkları konuları derinlemesine bilmediği izlenimini gizlemek için gereksiz ve ayrıntılı istatistiksel analizler içerine girmesidir. Bilimsel olarak titiz bir anlayışın olduğu izlenimi yaratmak için veriler üzerinde çok çeşitli ve anlamsız istatistiksel analizler yapılabilmektedir. Bu sayede yersiz ve gereksiz ayrıntılar ön plana çıkarılarak, sahte bir kesinlik algısı yaratılmakta ve somutluk yanıltmacası oluşturulmaktadır. Nitekim bu gibi araştırmalarda konudan ziyade yöntemler ön plana çıkmaktadır. Sadece verilerin analiz edilmesinin bilimsel bir sonuç elde etmeye yeteceği yanılsaması oluşabilmektedir (Neuman, 2014b: 480).

İkincil verilerin kullanılmasıyla ilgili olarak bu yöntemin nasıl uygulandığı ve ne gibi sakıncalarının olduğu yukarıda ifade edilmiştir. Ancak ikincil verilerin kullanılması sadece belli başlı nicel verilerin elde edilmesiyle yapılmamaktadır. İkincil veri kaynakları altında literatür taramalarının yapılması, kurum dokümanlarının kullanılması gibi yöntemler de vardır. Bu tez çalışması kapsamında içerik analizleri kapsamında ikincil veri kullanan makalelerin hangi verileri daha fazla tercih ettikleri değerlendirilmektedir. Bu analizden yola çıkılarak kamu yönetim disiplinin kimlik krizinin oluşmasında

yukarıda sıralanan sakıncaların oluşması durumlar değerlendirilebilecektir. Bu analiz kapsamında elde edilen bulgular Tablo 5.28’da gösterilmektedir.

**Tablo 5.28.** Yirmi Sekizinci Kriter: İkincil Veri Kullanım Türleri Analizi

| Bölge | Dergi Adı                                                    | Analiz Kriteri     | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|-------|--------------------------------------------------------------|--------------------|-------------|-------------|
| ABD   | Administrative Science Quarterly (n=87)                      | Literatür taraması | 3           | 3,4         |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 2           | 2,3         |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 48          | 55,2        |
|       |                                                              | Karma              | 34          | 39,1        |
|       | Educational Administration Quarterly (n=64)                  | Literatür taraması | 10          | 15,6        |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 2           | 3,1         |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 44          | 68,8        |
|       |                                                              | Karma              | 8           | 12,5        |
|       | Journal of Policy Analysis and Management (n=186)            | Literatür taraması | 52          | 28,0        |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 33          | 17,7        |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 57          | 30,6        |
|       |                                                              | Karma              | 44          | 23,7        |
|       | Journal of Public Relations Research (n=82)                  | Literatür taraması | 8           | 9,8         |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 10          | 12,2        |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 9           | 11,0        |
|       |                                                              | Karma              | 55          | 67,1        |
|       | Review of Public Personnel Administration (n=166)            | Literatür taraması | 14          | 8,4         |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 8           | 4,8         |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 20          | 12,0        |
|       |                                                              | Karma              | 124         | 74,7        |
| EU    | Governance (n=274)                                           | Literatür taraması | 49          | 17,9        |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 51          | 18,6        |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 106         | 38,7        |
|       |                                                              | Karma              | 68          | 24,8        |
|       | Journal of European Public Policy (n=589)                    | Literatür taraması | 95          | 16,1        |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 16          | 2,7         |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 134         | 22,8        |
|       |                                                              | Karma              | 344         | 58,4        |
|       | Journal of Public Administration Research and Theory (n=295) | Literatür taraması | 27          | 9,2         |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 10          | 3,4         |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 48          | 16,3        |
|       |                                                              | Karma              | 210         | 71,2        |
|       | Public Administration Review (n=457)                         | Literatür taraması | 50          | 10,9        |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 102         | 22,3        |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 130         | 28,4        |
|       |                                                              | Karma              | 175         | 38,3        |
|       | Public Management Review (n=336)                             | Literatür taraması | 47          | 14,0        |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 44          | 13,1        |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 79          | 23,5        |
|       |                                                              | Karma              | 166         | 49,4        |
| TR    | Amme İdaresi Dergisi (n=148)                                 | Literatür taraması | 108         | 73,0        |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 12          | 8,1         |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 25          | 16,9        |
|       |                                                              | Karma              | 3           | 2,0         |
|       | Ankara SBF Dergisi (n=227)                                   | Literatür taraması | 229         | 82,7        |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 20          | 7,2         |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 21          | 7,6         |
|       |                                                              | Karma              | 7           | 2,5         |
|       | Mülkiye Dergisi (n=113)                                      | Literatür taraması | 63          | 55,8        |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 38          | 33,6        |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 10          | 8,8         |
|       |                                                              | Karma              | 2           | 1,8         |
|       | ODTÜ Gelişme Dergisi (n=100)                                 | Literatür taraması | 65          | 65,0        |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 17          | 17,0        |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 14          | 14,0        |
|       |                                                              | Karma              | 4           | 4,0         |
|       | Türk İdare Dergisi (n=165)                                   | Literatür taraması | 134         | 81,2        |
|       |                                                              | Dokümanlar         | 6           | 3,6         |
|       |                                                              | İstatistiksel veri | 12          | 7,3         |
|       |                                                              | Karma              | 13          | 7,9         |

|                 |                  |                    |      |      |
|-----------------|------------------|--------------------|------|------|
| ABD             | 5 dergi (n=585)  | Literatür taraması | 87   | 14,9 |
|                 |                  | Dokümanlar         | 55   | 9,4  |
|                 |                  | İstatistiksel veri | 178  | 30,4 |
|                 |                  | Karma              | 265  | 45,3 |
| EU              | 5 dergi (n=1951) | Literatür taraması | 268  | 13,7 |
|                 |                  | Dokümanlar         | 223  | 11,4 |
|                 |                  | İstatistiksel veri | 497  | 25,5 |
|                 |                  | Karma              | 963  | 49,4 |
| TR              | 5 dergi (n=803)  | Literatür taraması | 599  | 74,6 |
|                 |                  | Dokümanlar         | 93   | 11,6 |
|                 |                  | İstatistiksel veri | 82   | 10,2 |
|                 |                  | Karma              | 29   | 3,6  |
| TOPLAM (n=3339) |                  | Literatür taraması | 954  | 28,6 |
|                 |                  | Dokümanlar         | 371  | 11,1 |
|                 |                  | İstatistiksel veri | 757  | 22,7 |
|                 |                  | Karma              | 1257 | 37,6 |

Yapılan içerik analizlere göre toplamda 5773 makalenin 3339 tanesinde (%57,8) ikincil veri toplama yöntemlerin en az bir tanesini kullanılmıştır. Burada sadece ikincil verileri kullanan araştırmaların yanı sıra karma yöntem kapsamında ikincil veri analizi yapan makaleler de bulunmaktadır. Bu sonuçlara göre alanda ciddi oranda ikincil veri kaynaklı makale bulunmaktadır. Sadece bu sonuç bile kamu yönetimi disiplini kimlik krizi oluşmasında belli yöntemsel sorunların varlığına işaret etmektedir.

İkincil veri toplama yöntemiyle yapılan araştırmalarda hangi yöntemin daha fazla kullanıldığı yönünde yapılan analizlere göre bu makalelerin %36,7'sinde ikincil veri toplama yöntemleri karma biçimde uygulanmıştır. Yani doküman kullanımı, literatür taraması ve istatistiksel veri kullanım yöntemlerinden en az iki tanesi yine birlikte uygulanmıştır. Ancak karma yöntemle ikinci veri analizlerinde genellikle istatistiksel veri analizleri büyük çoğunlukta yer almakta ve diğer yöntemler eklenmektedir. Dolayısıyla karma yöntemde aslında istatistiksel verilerin kullanılması oldukça hâkim bir durumdur. Bu makalelerin %28,6'sında literatür taraması yapılırken; %22,7'sinde hazır istatistiksel veriler kullanılmıştır.

Amerika'da yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerinde yapılan analizler göre makalelerin %45,3'ünde karma ikincil veriler kullanılırken, %30,4'ünde istatistiksel veriler kullanılmıştır. Bu bölgedeki beş derginin her biri özelinde yapılan ayrı ayrı analizlere göre makalelerin büyük çoğunluğunda yine istatistiksel verilerin kullanımı durumunun yaygın olduğu görülmektedir. *Journal of Public Relations Research* ve *Review of Public Personnel Administration* isimli dergiler karma yöntem kullanımları daha fazla şekilde görülmekle birlikte bu yöntem kapsamında da istatistiksel verilerin kullanımı uygulamasının yaygın olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Avrupa yayımlanan dergilerdeki makalelerin ise %49,4'ünde karma ikincil veriler kullanılırken, %25,5'inde sadece istatistiksel veriler kullanılmıştır. Her bir dergi özelinde yapılan ayrı ayrı analizlere göre bu sonuçlara benzer bir durum karşımıza çıkmaktadır. Buradaki makalelerde de büyük oranda istatistiksel veriler kullanılırken diğer yöntemlerden bazıları da tercih edilebilmektedir.

Türkiye'deki dergilerde yayımlanan makalelerin ise %74,6'sında literatür taramasına dayalı bir veri toplamanı daha yaygın olduğu görülmektedir. Buradaki beş derginin tümünde de oldukça benzer sonuçlar bulunmaktadır.

#### **5.2.3.12. Veri Analiz Yöntemlerinin Analizi**

Makalelerin içerik analizleri kapsamında yöntemsel süreçlerini analiz etmek amacıyla yapılan bir diğer analiz, makalelerde kullanılan veri analiz yöntemlerinin analiz edilmesidir. Makalelerin yöntemsel süreçlerinin veri toplama ve veri analiz olarak iki alt kategoriye ayırabiliriz. Dolayısıyla yukarda değerlendirilen 11 ölçüt makalelerin veri toplama süreçlerine ilişkin analizleri kapsarken, bu ölçüt dahil olmak üzere toplamda 4 ölçüt ile de makalelerde veri analizlerinin nasıl yapıldığı araştırılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda oluşturulan ilk temel ölçüt, makalelerde niceliksel ve/veya niteliksel veri analiz yöntemlerinden hangi düzeyde kullanıldıklarının belirlenmesi ile ilgilidir. Veri analiz yöntemleri genellikle niceliksel ve niceliksel olarak ikiye ayrılmakla birlikte bazı çalışmalarda her iki analiz yönteminin karma şekilde kullanılmasından dolayı hem niceliksel hem niteliksel analizleri birlikte yapan makalelerde ayrıca kategorileştirilmiştir.

Niceliksel ve niteliksel veri analiz yöntemleri dört farklı temel özelliklerinden dolayı birbirlerinden ayrılmaktadırlar. İlk olarak niceliksel veri analizlerinde sayısal olarak ifade edilen veriler üzerinde belli standartları oluşmuş analiz yöntemleriyle (regresyon, korelasyon vb.) analizler yapılırken, niteliksel veri analizinde ise veriler genellikle imgeler veya sözcükler ile ifade edilirler ve çoğunlukla bir standart oluşturmazlar, bundan dolayı bu veriler üzerinde standart olmayan analizler (yakınsama analizi, semiotik analiz, söylem analizi vb.) yapılmaktadır. İkinci olarak niceliksel veri analiz yönteminin uygulanması süreçleri tüm veriler toplandıktan sonra başlarken; niteliksel veri analiz yöntemleri verilerin toplanmaya başladığı andan itibaren başlar ve

veri toplama süreci boyunca devam eder (Neuman, 2014b). Üçüncü olarak niceliksel analizlerle belli bir teorik dayanakla veya temellendirilmiş yaklaşımla hareket edilerek görgül nitelikteki veriler analiz edilirken, bunlar var olan kuramsal bilgiye katkı sağlar. Ancak niteliksel analizler yeni kavramlar veya teorilerin geliştirilmesi amacıyla kullanılabilir. Dördüncü olarak niceliksel analizlerde olgular genellikle nicel verilerle yani sayılarla ifade edilip, bunlar üzerinde istatistiksel modeller kurgulanarak belli genellemelere ulaşılabilmektedir. Ancak niteliksel veri analizlerinde belli genellemelere ulaşma amacı yoktur. Veriler belli bir bağlam özelinde elde edilir ve bağlam özelinde analiz edilerek değerlendirmeleri yapılır. Dolayısıyla bir genelleme iddiası taşımamaktadır (Neuman, 2006: 405).

Birbirinden farklı özellikleri olan bu iki veri analizi tekniğinin birbirlerine üstünlüklerinin olduğu durumlar olmakla birlikte her ikisinin de bir disiplinin gelişimi açısından oldukça etkili oldukları düşünülebilir. Bu yöntemlerin olması gerektiği gibi yani yöntemlerin hakkı verilen kullanılması durumlarında bu şekilde katkıları olmaktadır (Üsdiken ve Pasadeos, 1992b). Bu ölçüt kapsamında makalelerde hangi yöntemle veri analizlerinin daha çoğunlukta olduğunun analizleri yapılmıştır. Elde edilen analiz bulguları Tablo 5.29’da verilmektedir.

İçerik analizi kapsamında toplamda 5773 makale üzerinde yapılan analizde hangi veri analiz yöntemi kullanıldığına ilişkin sonuçlar Tablo 5.29’da gösterilmektedir. Buna göre tüm makalelerde yapılan analiz sonuçlarına bakıldığında, analiz yöntemleri bakımından oldukça yakın bir sonuç karşımıza çıkmaktadır. Bu makalelerinde %37,4’ünde hem niceliksel hem niteliksel veri analizi, %33’ünde sadece niceliksel veri analizi ve %29,6’sında sadece niteliksel veri analizi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre aslında kamu yönetimi alan yazınında veri analizi bakımından oldukça dengeli bir durum karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu sonuçların üç farklı bölge ve on beş farklı derginin toplam değeri olmasından dolayı her bölgeye ve dergiye özgü durumlara dikkatli bakmakta fayda vardır.

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel durumlarına bakıldığında; makalelerin %41’inde hem niceliksel hem niteliksel, %32’sinde sadece niceliksel ve %27’sinde sadece niteliksel veri analizlerinin yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Burada yayımlanan dergilerin her biri ayrı ayrı analiz edildiğinde bir dergi hariç genellikle hem



niceliksel hem niteliksel veri analizlerinin çoğunlukta olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. *Public Management Review* isimli dergide ise niceliksel veri analizleriyle yapılmış makalelerin daha fazla olduğu (%62,9) görülmektedir.

**Tablo 5.29.** Yirmi Dokuzuncu Kriter: Veri Analiz Yöntemlerinin Analizi

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri                | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|--------|------------------------------------------------------|-------------------------------|-------------|-------------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Niceliksel                    | 164         | 68,6        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 31          | 13,0        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 44          | 18,4        |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Niceliksel                    | 76          | 29,1        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 43          | 16,5        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 142         | 54,4        |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Niceliksel                    | 56          | 19,9        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 38          | 13,5        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 188         | 66,7        |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Niceliksel                    | 58          | 29,0        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 47          | 23,5        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 95          | 47,5        |
|        | Review of Public Personnel Administration            | Niceliksel                    | 181         | 77,7        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 15          | 6,4         |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 37          | 15,9        |
| EU     | Governance                                           | Niceliksel                    | 83          | 23,6        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 54          | 15,3        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 215         | 61,1        |
|        | Journal of European Public Policy                    | Niceliksel                    | 207         | 22,8        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 225         | 24,8        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 477         | 52,5        |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Niceliksel                    | 27          | 5,9         |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 192         | 41,8        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 240         | 52,3        |
|        | Public Administration Review                         | Niceliksel                    | 235         | 31,9        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 271         | 36,8        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 230         | 31,3        |
|        | Public Management Review                             | Niceliksel                    | 474         | 62,9        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 124         | 16,5        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 155         | 20,6        |
| TR     | Amme İdaresi Dergisi                                 | Niceliksel                    | 79          | 30,0        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 112         | 42,6        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 72          | 27,4        |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Niceliksel                    | 77          | 18,4        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 191         | 45,7        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 150         | 35,9        |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | Niceliksel                    | 101         | 40,6        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 133         | 53,4        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 15          | 6,0         |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Niceliksel                    | 32          | 18,7        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 102         | 59,6        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 37          | 21,6        |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | Niceliksel                    | 55          | 22,2        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 130         | 52,4        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 63          | 25,4        |
| ABD    | 5 dergi                                              | Niceliksel                    | 535         | 44,0        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 174         | 14,3        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 506         | 41,6        |
| EU     | 5 dergi                                              | Niceliksel                    | 1026        | 32,0        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 866         | 27,0        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 1317        | 41,0        |
| TR     | 5 dergi                                              | Niceliksel                    | 344         | 25,5        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 668         | 49,5        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 337         | 25,0        |
| TOPLAM |                                                      | Niceliksel                    | 1905        | 33,0        |
|        |                                                      | Niteliksel                    | 1708        | 29,6        |
|        |                                                      | Hem Niceliksel Hem Niteliksel | 2160        | 37,4        |

Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin genel durumlarına bakıldığında bu makalelerin %44’ünde sadece niceliksel veri analizi yapıldığı, %41,6’sında hem niceliksel hem niteliksel veri analizleri yapıldığı ve %14,3’ünde sadece niteliksel veri analizi yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Genel durum itibariyle bakıldığında sadece niteliksel veri analizi yapılanların oranının düşük kaldığı anlaşılabılır. Fakat hem niceliksel hem niteliksel veri analizi yapılanların oranının buna eklenmesiyle aslında niteliksel analizlerin yapıldığı makalelerin de %55,9 düzeyinde olduğu görülmektedir. Burada yayımlanan her bir dergi özelinde ayrı ayrı yapılan analizlerde niceliksel analizler ya da hem niceliksel hem niteliksel analiz yapılanların çoğunlukta olduğu görülmektedir. İlk olarak *Administrative Science Quarterly* isimli dergideki (%68,6) ve *Review of Public Personnel Administration* isimli dergide (%77,7) yayımlanan makalelerde niceliksel veri analizlerinin yoğunlukta yapıldığı görülmektedir. İkinci olarak *Educational Administration Quarterly* isimli dergide (%54,4), *Journal of Policy Analysis and Management* isimli dergide (%66,7) ve *Journal of Public Relations Research* isimli dergide (%47,5) yayımlanan makalelerde hem niceliksel hem niteliksel veri analizlerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Türkiye’de yayımlanan dergilerde yayımlanan makalelerinin ise %49,5’inde sadece niteliksel veri analizlerinin, %25,5’inde niceliksel veri analizlerinin ve %25’inde hem niceliksel hem niteliksel veri analizlerinin yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlara göre Türkiye’de veri analizlerinde diğer bölgelerin aksine niteliksel verilere ve analizlere daha fazla önem verilmektedir. Elbette ki her iki analiz yönteminin de önemli katkıları vardır. Ancak bu yöntemlerin her birinin incelenen konuyla ilgili olarak hakkıyla analizler yapmış olması gerekmektedir. Bu husus ise diğer ölçütler ile analiz edilmektedir. Burada yayımlanan her bir dergi özelinde de bu sonuçlara benzer şekilde sonuçlar yer almaktadır.

### 5.2.3.13. Niceliksel Veri Analizi Yöntemlerinin Analizi

İçerik analizleri kapsamında oluşturulan oyuz altı ölçütün otuzuncusu, makalelerdeki veri analiz süreçleriyle ilgili olarak oluşturulmuştur. Bir önceki ölçütte hangi veri analizi yönteminin uygulandığı araştırılırken bu ölçüt altında ise niceliksel veri analizi yapılan makalelerde hangi türden bir niceliksel veri analizinin yapıldığı araştırılmaktadır. Dolayısıyla sadece niceliksel veri analizi yapılan makalelerle birlikte

hem niceliksel hem niteliksel veri analizlerinin birlikte ele alındığı makalelerde de analizler yapılmıştır.

Niceliksel veri analizi yöntemlerini ayrıntılı olarak değerlendirebilmek için dört alt ölçüt oluşturulmuştur. Nitekim niceliksel veri analizlerinde belli değişkenler üzerinde sayısal analizler yapılmaktadır. Değişkenlerin sayısı arttıkça veya değişkenler arasındaki ilişki sayıları ve türleri arttıkça veri analizi yöntemleri de değişmektedir. Dolayısıyla niceliksel veri analiz yöntemleri tek değişkenli, iki değişkenli ve çok değişkenli şekilde üç temel biçime ayrılabilir. Ancak bunlara ek olarak niceliksel veri analizlerinde karmaşıklığın artması durumlarda çeşitli üst düzey istatistiksel hesaplamalar ve analizler yapılabilmektedir. Bunlar ise tahmin analizleri ve ekonometrik analizler olarak kategorileştirilmiştir.

Tek değişkenli niceliksel veri analizlerinde genellikle ortama, frekanslar ve yüzdeler gibi temel istatistiki değerler yer almaktadır. Dolayısıyla sadece saymaya ve tasnif etmeye yönelik analizler yapılmaktadır. Örneğin bir anket çalışmasıyla sadece demografi verilerin toplanması ve bunların yüzdelik değerlerinin verilmesi bu türden bir niceliksel veri analizini ifade etmektedir. İki değişkenli veri analizlerinde ise korelasyon, t-testi, ki-kare, basit doğrusal regresyon gibi analizler yapılmaktadır. Dolayısıyla iki değişken arasında ilişki, etki ve bu değişkenlerin farklılaşma durumları analiz edilmektedir. Çok değişkenli analizlerde ise çoklu regresyon, kovaryans analizi, YEM analiz, diskriminant analizi gibi analizler yapılmaktadır. Dolayısıyla bu türden analizlerde hem değişken sayısı hem de değişkenler arasındaki ilişki sayıları ve türleri artmaktadır. Son olarak İleri analiz yöntemlerinde, karmaşık istatistiki yöntemlerden faydalanılarak geleceğe yönelik tahmin modelleri ve formüller oluşturulmaktadır. Ayrıca çeşitli ekonometrik analizlerde yapılmaktadır. Bu analiz türlerine bağlı olarak niceliksel veri analizi yaptığı belirlenen makalelerde hangi niceliksel veri analizi tekniğinin uygulandığı araştırılmıştır. Bu kapsamında elde edilen bulgular Tablo 5.30'de gösterilmektedir.

**Tablo 5.30.** Otuzuncu Kriter: Niceliksel Veri Analiz Yöntemleri Analizi

| Bölge | Dergi Adı                                    | Analiz Kriteri                | Frekans (n) | Yüzdesi (%) |
|-------|----------------------------------------------|-------------------------------|-------------|-------------|
| ABD   | Administrative Science Quarterly (n=208)     | Tek değişkenli                | 16          | 7,7         |
|       |                                              | İki değişkenli                | 49          | 23,6        |
|       |                                              | Çok değişkenli                | 113         | 54,3        |
|       |                                              | İleri istatistiksel analizler | 30          | 14,4        |
|       | Educational Administration Quarterly (n=218) | Tek değişkenli                | 48          | 22,0        |
|       |                                              | İki değişkenli                | 25          | 11,5        |
|       |                                              | Çok değişkenli                | 137         | 62,8        |
|       |                                              | İleri istatistiksel analizler | 8           | 3,7         |

|                 |                                                              |                               |      |      |
|-----------------|--------------------------------------------------------------|-------------------------------|------|------|
|                 | Journal of Policy Analysis and Management (n=244)            | Tek değişkenli                | 39   | 16,0 |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 71   | 29,1 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 107  | 43,9 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 27   | 11,1 |
|                 | Journal of Public Relations Research (n=153)                 | Tek değişkenli                | 18   | 11,8 |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 13   | 8,5  |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 117  | 76,5 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 5    | 3,3  |
|                 | Review of Public Personnel Administration (n=218)            | Tek değişkenli                | 16   | 7,3  |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 45   | 20,6 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 135  | 61,9 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 22   | 10,1 |
| EU              | Governance (n=298)                                           | Tek değişkenli                | 14   | 4,7  |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 135  | 45,3 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 73   | 24,5 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 76   | 25,5 |
|                 | Journal of European Public Policy (n=684)                    | Tek değişkenli                | 16   | 2,3  |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 179  | 26,2 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 123  | 18,0 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 366  | 53,5 |
|                 | Journal of Public Administration Research and Theory (n=267) | Tek değişkenli                | 8    | 3,0  |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 37   | 13,9 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 178  | 66,7 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 44   | 16,5 |
|                 | Public Administration Review (n=465)                         | Tek değişkenli                | 5    | 1,1  |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 123  | 26,5 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 289  | 62,2 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 48   | 10,3 |
|                 | Public Management Review (n=629)                             | Tek değişkenli                | 130  | 20,7 |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 59   | 9,4  |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 428  | 68,0 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 12   | 1,9  |
| TR              | Amme İdaresi Dergisi (n=152)                                 | Tek değişkenli                | 11   | 7,2  |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 116  | 76,3 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 25   | 16,4 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 0    | 0    |
|                 | Ankara SBF Dergisi (n=227)                                   | Tek değişkenli                | 33   | 14,5 |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 146  | 64,3 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 48   | 21,1 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 0    | 0    |
|                 | Mülkiye Dergisi (n=116)                                      | Tek değişkenli                | 15   | 12,9 |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 96   | 82,8 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 5    | 4,3  |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 0    | 0    |
|                 | ODTÜ Gelişme Dergisi (n=70)                                  | Tek değişkenli                | 22   | 31,4 |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 32   | 45,7 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 16   | 22,9 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 0    | 0    |
|                 | Türk İdare Dergisi (n=118)                                   | Tek değişkenli                | 17   | 14,4 |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 83   | 70,3 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 16   | 13,6 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 2    | 1,7  |
| ABD             | 5 dergi (n=1041)                                             | Tek değişkenli                | 137  | 13,2 |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 203  | 19,5 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 609  | 58,5 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 92   | 8,8  |
| EU              | 5 dergi (n=2343)                                             | Tek değişkenli                | 173  | 7,4  |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 533  | 22,7 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 1091 | 46,6 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 546  | 23,3 |
| TR              | 5 dergi (n=683)                                              | Tek değişkenli                | 98   | 14,3 |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 473  | 69,3 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 110  | 16,1 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 2    | ,3   |
| TOPLAM (n=4067) |                                                              | Tek değişkenli                | 408  | 10,0 |
|                 |                                                              | İki değişkenli                | 1209 | 29,7 |
|                 |                                                              | Çok değişkenli                | 1810 | 44,5 |
|                 |                                                              | İleri istatistiksel analizler | 640  | 15,7 |

İçerik analizi yapılan makalelerde niceliksel veri analizi yapılanlar üzerinde hangi türden niceliksel veri analizlerinin daha fazla olduğuna ilişkin yapılan analiz sonuçları yukarıda verilmektedir. Bu sonuçlara göre 5773 makalenin 4067 tanesinde (%70,4) niceliksel veri analizi yapılmıştır. Bu şekilde bir sonuç sayısal verilerle araştırma yapma geleneğinin oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. Özellikle seçilen dergilerine alandaki en iyi dergiler olduğu varsayıldığından dolayı, kamu yönetimi alanında niceliksel verilere dayalı araştırma yapılmasının talep edildiğini göstermektedir. Nitekim bu dergilerde yayımlanan makalelerin bu şekilde olması alanındaki diğer dergileri de etkileyeceği bir gerçekliktir.

Bu analiz kapsamında elde edilen genel sonuçlara göre niceliksel veri analizi yapılan makalelerin %44,5'inde çok değişkenli veri analizlerinin yapıldığı, %29,7'sinde iki değişkenli, %15,7'sinde ileri istatistiki analizler ve %10'unda tek değişkenli analizler yapıldığı görülmektedir. Çok değişkenli analizlerin sayısının fazla olması aslında olması gerekeni yansıtmaktadır. Nitekim sosyal olguların incelendiği bir disiplin olan kamu yönetiminde olguları birbirlerinden bağımsız düşünmenin olanağı yoktur. Sosyal hayatta olguların birlikte ve karmaşık ilişkilerinin olmasından dolayı, bilimsel araştırmalarda da bu şekilde birçok değişkenin karmaşık ilişkilerinin araştırılması sonuçlarının toplumsal gerçekliğe ulaşmada katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Amerika'da yayımlanan dergilerdeki makalelerde hangi türden niceliksel veri analizlerinin yapıldığına bakıldığında, %58,5'oranındaki makalede çok değişkenli niceliksek analizlerin yapıldığı görülmektedir. Buradaki her bir dergi özelinde ayrı ayrı analizler yapıldığında beş derginin tümünde de çok değişkenli analizlerinde çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Avrupa'da yayımlanan makaleler üzerinde yapılan analizler göre makalelerin %46,6'sında çok değişkenli analizlerin yapıldığı görülmektedir. Diğer taraftan buradaki makalelerin %23,3'ünde ileri istatistiki analizlerin yaygın olması dikkat çekicidir. Nitekim bu sonuç kamu yönetimi alanı için oldukça değerli bilgileri ortaya çıkarmaktadır. Ancak diğer yönüyle bu türden analizlerin ikincil veriler üzerinde yapılması konulardan uzaklaştırarak sadece veri analizi makalesi haline getirmesi tehlikesini de beraberinde getirmektedir. Her bir dergi özelinde yapılan analizlere göre iki dergi hariç üç dergide bu sonuçlara benzer bir durum söz konusudur. Bu dergiler arasında yer alan *Governance*

isimli dergideki makalelerin %45,3'ünde iki değişkenli analizlerin yapıldığı görülmektedir. Ayrıca *Journal of European Public Policy* isimli dergide ileri istatistiki analizlerinde (%53,5) daha fazla rağbet görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye'de yayımlana dergilerdeki makalelerin genel görünümüne bakıldığında, niceliksel veri analizi yapılan makalelerin %69,3'ünde iki değişkenli analizler yapılmaktadır. Her bir dergi özelinde yapılan analizlerde de benzer olarak iki değişkenli analizlerin yapılması geleneği hakimdir. Bu sonuçlar ülkemizdeki araştırmalarda pozitivist geleneğin yaygın olduğunu da göstermektedir. Nitekim sosyal olgular, doğa bilimlerindeki gibi laboratuvar ortamında analiz edilemez ve sosyal gerçeklik içerisinde iki değişkenin birbiriyle ilişkisine bakarken diğer değişkenleri görmezden gelmek yanılgılara sebep olabilmektedir. Ülkemizde bu şekilde sonuçlar çıkması da böyle bir yanılsamanın varlığına işaret olabilmektedir.

#### **5.2.3.14. Niteliksel Veri Analizi Yöntemlerinin Analizi**

Veri analizi süreçlerine ilişkin olarak yapılan içerik analizleri kapsamında niceliksel ve/veya niteliksel veri anali yöntemlerinden hangisinin kullanıldığına ilişkin yapılan analizi takiben bu yöntem türlerinden hangilerinin nasıl uygulandığı da analiz edilmiştir. Yirmi dokuzuncu kriterde makalelerin niteliksel veya niceliksel veri analiz yöntemlerinden hangisini kullanıldığı araştırılırken, otuzuncu kriterde niceliksel veri analizi yöntemi kullanılan makalelerde nasıl bir niceliksel analiz yapıldığı analiz edilmiştir. Otuz birinci kriter olan bu kriterde ise niteliksel veri analizi yapılan makalelerde hangi türden bir niteliksel analiz yapıldığı analiz edilmektedir. Niteliksel veri analiz yöntemleri klasik ve yorumsamacı yöntemler olarak iki türde yapılabilmektedir. İlk olarak klasik niteliksel veri analiz yöntemi türleri olarak; ardışık yakınsama, tasvir yöntemi, analitik karşılaştırma, domain analizi, ideal tip analizi gibi nispeten yüzeysel bilgilere dayalı analizler yapılmaktadır. Niteliksel olarak toplanan veriler belli özelliklerine göre karşılaştırılmakta ya da tasnif edilmektedir. İkinci olarak yorumsamacı niteliksek veri analizi yöntemi türleri olarak ise; tematik analiz, içerik analizi, söylem analizi, konuşma analizi, semiotik analizi ve metin analizi gibi daha karmaşık ve uzun süreçli analizler yapılmaktadır (Seale, 1998).

Niteliksel veri analiz yöntemi türlerinin her ikisinin de bir bilimsel disiplinin gelişmesi açısından oldukça önemli katkıları vardır. Her bir yöntemin kendi içerisinde belirli üstün yönleri ve zayıflıkları bulunmaktadır. Fakat kamu yönetimi gibi bir disiplin açısından klasik yöntemlerden ziyade yorumsamacı yöntemlerin varlığı daha fazla önem taşımaktadır. Nitekim disiplinin çalışma alanı itibariyle ilgilendiği konuların belli bir derinlikte araştırma yapmayı gerekli kılmasından dolayı yorumsamacı geleneğin daha fazla tercih edilmesinin yerinde olacağı düşünülebilir. Bu iki yöntemin kamu yönetimi çalışmalarındaki kullanım düzeylerinin belirlenmesiyle çok daha ayrıntılı değerlendirmeler ve tartışmalar yapılabilecektir. İlerleyen bölümlerde bu konuyla ilgili olarak yapılan analiz sonuçlarına bağlı olarak değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu kapsamda yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 5.31’de verilmektedir.

**Tablo 5.31.** Otuz Birinci Kriter: Niteliksel Veri Analizi Yöntemleri Analizi

| Bölge           | Dergi Adı                                                    | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzde (%) |
|-----------------|--------------------------------------------------------------|----------------|-------------|-----------|
| ABD             | Administrative Science Quarterly (n=81)                      | Klasik         | 65          | 80,2      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 16          | 19,8      |
|                 | Educational Administration Quarterly (n=185)                 | Klasik         | 154         | 83,2      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 31          | 16,8      |
|                 | Journal of Policy Analysis and Management (n=226)            | Klasik         | 29          | 12,8      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 197         | 87,2      |
|                 | Journal of Public Relations Research (n=141)                 | Klasik         | 44          | 31,2      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 97          | 68,8      |
|                 | Review of Public Personnel Administration (n=52)             | Klasik         | 4           | 7,7       |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 48          | 92,3      |
| EU              | Governance (n=269)                                           | Klasik         | 188         | 69,9      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 81          | 30,1      |
|                 | Journal of European Public Policy (n=702)                    | Klasik         | 48          | 6,8       |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 654         | 93,2      |
|                 | Journal of Public Administration Research and Theory (n=432) | Klasik         | 314         | 72,7      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 118         | 27,3      |
|                 | Public Administration Review (n=501)                         | Klasik         | 311         | 62,1      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 190         | 37,9      |
|                 | Public Management Review (n=280)                             | Klasik         | 91          | 32,5      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 189         | 67,5      |
| TR              | Amme İdaresi Dergisi (n=184)                                 | Klasik         | 161         | 87,5      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 23          | 12,5      |
|                 | Ankara SBF Dergisi (n=341)                                   | Klasik         | 168         | 49,3      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 173         | 50,7      |
|                 | Mülkiye Dergisi (n=148)                                      | Klasik         | 137         | 92,6      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 11          | 7,4       |
|                 | ODTÜ Gelişme Dergisi (n=139)                                 | Klasik         | 108         | 77,7      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 31          | 22,3      |
|                 | Türk İdare Dergisi (n=193)                                   | Klasik         | 164         | 85,0      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 29          | 15,0      |
| ABD             | 5 dergi (n=685)                                              | Klasik         | 296         | 43,2      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 389         | 56,8      |
| EU              | 5 dergi (n=2184)                                             | Klasik         | 952         | 43,6      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 1232        | 56,4      |
| TR              | 5 dergi (n=1005)                                             | Klasik         | 738         | 73,4      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 267         | 26,6      |
| TOPLAM (n=3874) |                                                              | Klasik         | 1986        | 51,3      |
|                 |                                                              | Yorumsamacı    | 1888        | 48,7      |

Niteliksel veri analiz yöntemlerinden hangi türlerinin daha fazla kullanıldığına ilişkin olarak yapılan içerik analizinde bu türden makaleler klasik veya yorumsamacı analiz yöntemi kullandığına ilişkin olarak iki kategoriye ayrılarak analiz edilmiştir. Bu iki ölçtün alt kriterlerine inerek tekrardan analizler yapılmamıştır. Nitekim bu tez çalışmasındaki amaç hangi tür yöntemin daha fazla kullanıldığını belgelemekten ziyade bu türden yöntemlerin genel özelliklerinden yola çıkılarak, yöntem kullanım oranlarına göre kamu yönetimi disiplini açısından taşıdıkları anlam ve önem analiz edilmektedir. Yapılan bu analiz sonuçlarına göre 5773 makalenin 3874 tanesinde (%67) niteliksel veri analizi yöntemleri kullanılmıştır. Bu makalelerin kiminde sadece niteliksel veri analizleri kullanılırken, kiminde hem niceliksel hem niteliksel veri analizi yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Bu makalelerin %51,3'ünde klasik yöntemler kullanılırken, %48,7'sinde yorumsamacı yöntemler daha fazla kullanılmıştır.

Amerika'da yayımlanan dergilerdeki makalelerin %56,8'inde yorumsamacı yöntemler kullanılırken, %43,2'sinde klasik yöntemler kullanılmıştır. Burada yayımlanan her bir dergi ayrı ayrı olarak analiz edildiğinde iki dergide klasik yöntemlerin, üç dergide ise yorumsamacı yöntemlerin daha fazla olduğu görülmektedir. Üstelik bu dergilerin kendi içerisinde iki yöntem arasındaki ayrım oldukça dikkat çekecek şekilde yüksektir. *Administrative Science Quarterly* isimli dergideki makalelerin %80,2'sinde klasik yöntemler kullanılmıştır. Benzer olarak *Educational Administration Quarterly* isimli dergide %83,2 oranındaki makalelerin klasik yöntemlerle yapıldığı görülmektedir. Diğer taraftan *Journal of Policy Analysis and Management* (87,2), *Journal of Public Relations Research* (%68,8) ve *Review of Public Personnel Administration* (%92,3) dergilerinde ise yorumsamacı yöntemlerle yapılan niteliksel veri analizlerinin daha fazla sayıda olduğu görülmektedir.

Avrupa'da yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerinde yapılan analizler göre buradaki makalelerin %56,4'ünde yorumsamacı yöntemlerle niteliksel veri analizi yapılırken; %43,6'sında klasik yöntemlerin kullanıldığı belirlenmiştir. Buradaki dergilerin her biri özelinde ayrı ayrı yapılan analizler göre *Governance* (%69,9), *Journal of Public Administration Research and Theory* (%72,7) ve *Public Administration Review* (%62,1) isimli dergiler klasik yöntemlerle niteliksel veri analizi yapılması oranlarının yorumsamacı yöntemlere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Diğer taraftan *Journal of European Public Policy* (%93,2) ve *Public Management Review* (%67,5) isimli



dergilerde ise yorumsamacı yöntemlerle yapılan makalelerin klasik yöntemle yapılanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerinde yapılan analizler göre buradaki makalelerin %73,4’ünde klasik yöntemlerle niteliksel veri analizi yapıldığı ve makalelerin %26,6’sında ise yorumsamacı yöntemlerle niteliksel analizler yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Burada yayımlanan bir dergi hariç dört dergide de benzer şekilde klasik yöntemlerle niteliksel analizlerin daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak buradaki Ankara SBF Dergisi’nde bur iki türden niteliksek veri analizi yöntemi kullanım yüzdeleri oldukça yakındır. Bu dergideki makalelerin %50,7’sinde yorumsamacı yöntemler ve %49,3’ünde ise klasik yöntemlerin daha fazla olduğu görülmektedir.

### **5.2.3.15. İstatistiksel Program Kullanım Durumu Analizi**

Bu tez çalışması kapsamında içerik analizleri yapılırken oluşturulan üçüncü kategori olan araştırmaların yöntemsel süreçlerinin analiz edildiği kategorinin son ölçütü makalelerde istatistiksel bir paket programın kullanılıp kullanılmadığının belirlenmesini yöneliktir. Bilimsel çalışmalar kapsamında yapılan araştırmalardan elde edilen verilerin analizinde önemli kolaylıklar sağlayan çok sayıda paket program yer almaktadır. Bunların en çok bilinenleri SPSS, AMOS, LISREL, NVİVO, MAXQDA, R, R Studio, MATLAB, PYTHON, STATA şeklinde sıralanabilir. Bu programların genellikle niceliksel veri analizi yapığı düşünülmesine rağmen hem nicel hem de nitel verilerin analizine büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Üstelik bu programların niteliksel verileri niceliksel hale dönüştürüp analiz eden versiyonları da bulunmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında kamu yönetimi alanında istatistiksel programların (paket program veya açık kaynak kodlu) kullanılması durumlarına bakılmaktadır. Böylelikle alandaki yaygınlık düzeyleri ve araştırmacıların kullanım düzeyleri belirlenebilecektir. Bu programlar araştırmacılar açısından büyük kolaylıklar sağlamakla birlikte, bilimsel araştırmalarda bu türden programların çok ayrıntılı özelliklerinin kullanılarak çıkarımla sunulması, araştırılan konularda belli düzeyde bilimsel veri sunmakla birlikte genellikle tözel konudan uzaklaştırabilmektedir. Nitekim bu programlara bağılı olarak yapılan çalışmalarda da böyle bir risk vardır. Ancak bu programların kullanılmış olması her durumda bu şekilde bir riskin tehlikeye dönüşmesi

anlamına gelmemektedir. Bu programların araştırma konularının gerekli dışında kullanılması durumunda böyle bir tehlike oluşmaktadır. Dolayısıyla bu ölçüt kapsamında yapılan analizlerin diğer ölçütlerle birlikte değerlendirilmesinde fayda vardır.

Bu ölçüt kapsamında istatistiksel program kullanılıp kullanılmadığına yönelik bir analiz yapılmıştır. Hangi programların kullanıldığına ilişkin bir değerlendirme yapılmamıştır. Örnek olması açısından, bu tez çalışması kapsamında SPSS, MAXQDA, VOSviewer, UCINET ve NETDRAW programları kullanılarak çeşitli analizler yapılmıştır. Bu ölçüte göre yapılan analiz sonuçları Tablo 5.32’de gösterilmektedir.

**Tablo 5.32.** Otuz İkinci Kriter: İstatistiksel Program Kullanım Durumu Analizi

| Bölge  | Dergi Adı                                            | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzde (%) |
|--------|------------------------------------------------------|----------------|-------------|-----------|
| ABD    | Administrative Science Quarterly                     | Kullanılmış    | 202         | 84,5      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 37          | 15,5      |
|        | Educational Administration Quarterly                 | Kullanılmış    | 239         | 91,6      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 22          | 8,4       |
|        | Journal of Policy Analysis and Management            | Kullanılmış    | 269         | 95,4      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 13          | 4,6       |
|        | Journal of Public Relations Research                 | Kullanılmış    | 169         | 84,5      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 31          | 15,5      |
|        | Review of Public Personnel Administration            | Kullanılmış    | 230         | 98,7      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 3           | 1,3       |
| EU     | Governance                                           | Kullanılmış    | 324         | 92,0      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 28          | 8,0       |
|        | Journal of European Public Policy                    | Kullanılmış    | 740         | 81,4      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 169         | 18,6      |
|        | Journal of Public Administration Research and Theory | Kullanılmış    | 328         | 71,5      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 131         | 28,5      |
|        | Public Administration Review                         | Kullanılmış    | 499         | 67,8      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 237         | 32,2      |
|        | Public Management Review                             | Kullanılmış    | 686         | 91,1      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 67          | 8,9       |
| TR     | Amme İdaresi Dergisi                                 | Kullanılmış    | 167         | 63,5      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 96          | 36,5      |
|        | Ankara SBF Dergisi                                   | Kullanılmış    | 104         | 24,9      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 314         | 75,1      |
|        | Mülkiye Dergisi                                      | Kullanılmış    | 102         | 41,0      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 147         | 59,0      |
|        | ODTÜ Gelişme Dergisi                                 | Kullanılmış    | 42          | 24,6      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 129         | 75,4      |
|        | Türk İdare Dergisi                                   | Kullanılmış    | 141         | 56,9      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 107         | 43,1      |
| ABD    | 5 dergi                                              | Kullanılmış    | 1109        | 91,3      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 106         | 8,7       |
| EU     | 5 dergi                                              | Kullanılmış    | 2577        | 80,3      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 632         | 19,7      |
| TR     | 5 dergi                                              | Kullanılmış    | 556         | 41,2      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 793         | 58,8      |
| TOPLAM |                                                      | Kullanılmış    | 4242        | 73,5      |
|        |                                                      | Kullanılmamış  | 1531        | 26,5      |

İçerik analizi yapılan toplamda 5773 makalenin %73,5’inde istatistiksel program kullanılırken, %26,5’inde program kullanılmamıştır. Amerika’da yayımlanan dergilerin genel durumuna göre ise makalelerin %91,3’ünde programlar kullanılmıştır. Avrupa’daki

dergilerin genel durumlarına göre de makalelerin %80,4'ünde program kullanılmıştır. Bu iki bölgedeki beşer derginin tümünde de program kullanılarak yapılmış makalelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Diğer taraftan Türkiye'de yayımlanan dergilerin genel durumlara göre makalelerin %58,8'inde program kullanılmazken; %41,2'sinde program kullanılmıştır. Buradaki her bir dergi özelinde yapılan analizlerde de iki dergi hariç üç dergide program kullanım oranları düşük düzeyde kalmıştır. Amme İdaresi Dergisinde (%63,5) ve Türk İdare Dergisinde (%56,9) istatistiksel program kullanılarak yapılmış makalelerin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

#### **5.2.4. Araştırmaların Bibliyometrik Analizleri**

Bibliyometri, bilimsel araştırmaların belirli istatistikler ve sayısal analizler vasıtasıyla analiz edilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (U. Al, Sezen ve Soydal, 2019). Bibliyometrik analizlerde, üzerinde analizler yapılan araştırmaların tanımlanması ve değerlendirilmesi amacıyla niceliksel bir yaklaşım bulunmaktadır (Zupic ve Cater, 2015). Bu şekilde uygulanan analiz süreciyle, araştırmayı yapanların isimleri, ülkeleri, kurumları, dergileri gibi bilgilerin analiz edildiği kalitatif ve kantitatif analiz süreçlerine sahiptir (Krauskopf, 2018). Bibliyometrik analizler günümüzde genellikle bilimsel araştırmalar üzerinde yapılan nicel çalışmalarla bilimsel araştırmaların değerlendirilmesini ifade etmektedir. Dolayısıyla bibliyometrik analizlerle genellikle niceliksel değerlerin analizi yapıldığı söylenebilir. Bununla birlikte bilim dalının (disiplinin) kalitesi veya gördüğü itibar gibi niteliksel özellikler de nicel ölçümler yoluyla değerlendirilebilmektedir (Rehn ve diğ., 2014: 1). Bibliyometrik araştırmalar belli bir konuda araştırma yapanlar için iyi bir literatür taraması yöntemi olduğu gibi konuyla ilgili bilgi talep edenler için de kaynak sağlayabilecek bir yöntemdir (Zupic ve Cater, 2015). Bibliyometrik analizlerle belli bir zaman diliminde ortaya konulan araştırmaların tanımlayıcı bilgileri ortaya konulabildiği gibi bu araştırmaların farklı çalışmalar üzerindeki etkileri de analiz edilebilmektedir (U. Al ve diğ., 2019).

Bibliyometrik analizlerin çok farklı çeşitleri olmakla birlikte genellikle bilimsel yayınların yazarları, konuları, kaynakçalarındaki yazarlar ve eserler, anahtar kelimeleri gibi belirli temel özelliklerin istatistiksel olarak analiz edilmesini ve niceliksel olarak analiz edilmesi ile ilgilidir. Bu analizlerden elde edilen bulgulardan yola çıkılarak belli bir disiplinindeki bilimsel çalışmaların künyelerinin tasnifi yapılabildiği gibi disiplin

içerisindeki bilimsel etkileşimin nasıl gerçekleştiği de ortaya konulabilmektedir (U. Al ve Tonta, 2004: 19; U. Al, 2008: 18). Bibliyometrik analizler sayesinde bir disiplinde belli bir bölgede veya ülkede çalışılan konu başlıkları, bu konular üzerinde araştırma yapan araştırmacılar, araştırmacılar arasındaki iş birlikleri ve araştırmalarda kullanılan kaynaklar arasındaki ilişkiler belirlenebilmektedir. (Umut-Zan, 2012: 15). Bibliyometrik analizler sayesinde toplanan verilerin analiz edilmesiyle, bir disiplinin yapısı, sosyal ağları ve güncel ilgi ve araştırma alanlarıyla ilgili olarak ipuçları ortaya koymaktadır (Zupic ve Cater, 2015: 430)

Bibliyometrik analizler iki temel alana ayrılmaktadır. İlk olarak tanımlayıcı bibliyometrik analizlerde de genellikle yayın sayısı, ülkeleri, zaman aralıkları ve konular şeklinde tasarlanmaktadır. İkinci olarak değerlendirici bibliyometrik analizlerde ise belli bir alandaki araştırmacıların bu alandaki araştırmaların tüm analiz edilebilir niteliklerine göre analiz ederek karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi işlemleri yapılmaktadır (Sengupta, 1992: 77; Hertz, 2003: 295). Bu iki bibliyometrik analiz türleri arasındaki farklı ortaya koyabilme açısından diğer bir yaklaşıma göre tanımlayıcı bibliyometrik analizlerde belli bir zaman diliminde, dergi, ülkede yayımlanan makale sayıları ortaya konulurken; değerlendirici bibliyometrik analizlerde makalelerin disiplini ve kendinden sonra gelen araştırmaları nasıl etkilediği araştırılmaktadır (McBurney ve Novak, 2002: 109). Ancak bibliyometrik yöntemlerin hiçbirisi içerik analizi veya sistematik derleme yöntemlerinin yerine geçmemektedir. Bunlar sadece tanımlayıcı nitelikte bilgiler içermektedir. Nitekim bu tez çalışması kapsamında da içerik analizler kapsamında oluşturulan dört ölçüte göre makalelerin bibliyometrik analizleri yapılmaktadır. Bunlar tanımlayıcı nitelikleri olan ölçütlerdir. Makalelerde kullanılan dil, kaç yazarlı yapıldığı, yazarların isimleri ve anahtar kelimelerin ne olduğu şeklinde tasarlanmıştır. Dolayısıyla ilk olarak tanımlayıcı bibliyometrik analizler yapılmıştır.

Tez çalışması kapsamında bu tanımlayıcı bibliyometrik analizlere ek olarak değerlendirici bibliyometrik analizlerde yapılmıştır. Bunlar tanımlayıcı bibliyometrik analizde kullanılan yazarlar ve anahtar kelimeler üzerinde hareketle yapılmıştır. Bu bölümde içerik analizleri yapılan makalelerle ilgili olarak yapılabilecek tüm bibliyometrik analiz türleri SPSS üzerinde tanımlayıcı veriler toplanarak, MAXQDA ile anahtar kelime ve yazar sayısal değerleri toplanarak ve VOSviewer ile bunlar arasındaki ağlar oluşturularak yapılmıştır. Bibliyometrik analizler takiben yapılan atıf ağbağ

analizleri de aslında özü itibariyle bir tür bilim haritalaması tekniği olmakla birlikte çok farklı analizler yapabilmek amacıyla ayrı bir başlık altında ele alınmaktadır.

#### 5.2.4.1. Araştırmalarda Kullanılan Dilin Analizi

Bu çalışma kapsamında örneklem grubuna dahil edilen üç farklı bölgeden, beşer dergiden toplamda 5773 makalede hangi dillerde yayın yapıldığı incelenmiştir. Ancak şurası bir gerçektir ki yurt dışındaki dergilerin yayım dillerinin sadece İngilizce olması, böyle bir ölçütün anlamsız olmasına yol açabilecektir. Fakat buradaki asıl amaç ulusal yazındaki durumu gözlemlemek olduğundan dolayı, Amerika ve Avrupa bölgelerindeki toplam on dergi üzerinde değerlendirme yapılmasına gerek görülmemektedir. Bu analiz kriteri kapsamında üç temel ölçüt (İngilizce, Türkçe ve diğer) belirlenerek makalelerin dilleri analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonuçlar Tablo 5.33’de verilmektedir.

**Tablo 5.33.** Otuz Üçüncü Kriter: Araştırmalarda Kullanılan Dillerin Analizi

| Bölge | Dergi Adı            | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzde (%) |
|-------|----------------------|----------------|-------------|-----------|
| TR    | Amme İdaresi Dergisi | Türkçe         | 263         | 100,0     |
|       |                      | İngilizce      | 50          | 12,0      |
|       | Ankara SBF Dergisi   | Türkçe         | 363         | 86,8      |
|       |                      | Diğer          | 5           | 1,2       |
|       | Mülkiye Dergisi      | Türkçe         | 249         | 100,0     |
|       |                      | İngilizce      | 90          | 52,6      |
|       | ODTÜ Gelişme Dergisi | Türkçe         | 81          | 47,4      |
|       |                      | İngilizce      | 9           | 3,6       |
| TR    | 5 dergi              | Türkçe         | 239         | 96,4      |
|       |                      | İngilizce      | 149         | 11,0      |
|       |                      | Diğer          | 5           | ,4        |

Araştırmalarda kullanılan dil bakımında yapılan analiz sonuçlarına göre Amerika’dan ve Avrupa’dan seçilen on derginin tümündeki makaleler İngilizce olarak yazılmıştır. Diğer taraftan Türkiye’den seçilen dergilerdeki makalelerde ise 1349 makalenin 1195’inin (%88,6) Türkçe yazıldığı, 149 tanesinin İngilizce yazıldığı ve 5 tanesinin farklı dillerde (Fransızca ve İspanyolca) yazıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgular ulusal yazındaki kamu yönetimi alanıyla ilgili makalelerin uluslararası alana katkı sağlamasının oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu dergilerde sadece ODTÜ gelişme dergisindeki İngilizce yayınların Türkçelerden fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye’deki dergilerde kullanılan dillerden yola çıkılarak alana katkı düzeylerinin ve kamu yönetimi alanını takip edebilme potansiyelleri değerlendirilebilmektedir. İlerleyen bölümlerde değerlendirmeler yer almaktadır.

#### 5.2.4.2. Araştırmaların Kaç Yazarlı Olarak Yapıldığı Analizi

Tanımlayıcı bibliyometrik analizler kapsamında makaleler üzerinde analiz edilen bir diğer önemli kriter makalelerin kaç yazarlı olarak yazıldığına belirlenmesidir. Makalelerdeki yazar sayıları disiplin içerisindeki araştırmacılarda birlikte çalışma kültürünün ne durumda olduğunun belirlenebilmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca ilerleyen kriterlerde yapılacak olan yazar isimleri analizi ve bu isimler arasındaki ağ bağlarının belirlenebilmesinde temel oluşturmaktadır. Böylelikle ağ bağlarının sınırları ve yoğunluğu da belirlenebilecektir. Burada her bir dergi özelinde analiz yapılması yerine bölgesel olarak değerlendirmelerin yapılması planlanmıştır. Nitekim yazar sayısı bakımından dergilerin birbirleriyle karşılaştırılması kamu yönetimi disipliniyle ilgili bilgi vermekten ziyade dergilerin kuralları ile ilgili bilgi sunmaktadır. Bu tez çalışmasında böyle bir amaçtan ziyade bölgesel farklılıklar ve kamu yönetimine olan bakış değerlendirileceğinden olayı sadece bölgeler özelinde analizler yapılmıştır. Bu kapsamda yapılan analiz sonuçları Tablo 5.34’de verilmektedir.

**Tablo 5.34.** Otuz Dördüncü Kriter: Araştırmaların Kaç Yazarlı Olarak Yapıldığına Analizi

| Bölge  | Dergi Adı | Analiz Kriteri | Frekans (n) | Yüzde (%) |
|--------|-----------|----------------|-------------|-----------|
| ABD    | 5 dergi   | 1              | 317         | 26,1      |
|        |           | 2              | 458         | 37,7      |
|        |           | 3              | 278         | 22,9      |
|        |           | 4              | 92          | 7,6       |
|        |           | 5              | 44          | 3,6       |
|        |           | 6 ve fazlası   | 26          | 2,1       |
| EU     | 5 dergi   | 1              | 1049        | 32,7      |
|        |           | 2              | 1205        | 37,6      |
|        |           | 3              | 651         | 20,3      |
|        |           | 4              | 219         | 6,8       |
|        |           | 5              | 47          | 1,5       |
|        |           | 6 ve fazlası   | 38          | 1,1       |
| TR     | 5 dergi   | 1              | 905         | 67,1      |
|        |           | 2              | 346         | 25,6      |
|        |           | 3              | 82          | 6,1       |
|        |           | 4              | 13          | 1,0       |
|        |           | 5              | 2           | ,1        |
|        |           | 6              | 1           | ,1        |
| TOPLAM |           | 1              | 2271        | 39,3      |
|        |           | 2              | 2009        | 34,8      |
|        |           | 3              | 1011        | 17,5      |
|        |           | 4              | 324         | 5,6       |
|        |           | 5              | 93          | 1,6       |
|        |           | 6 ve fazlası   | 65          | 1,1       |

Analiz sonuçlarına ilişkin verilen frekans ve yüzdelik değerlerin bakıldığında on beş derginin toplamına göre yazar sayılarının mod’u (en çok tekrar eden) 1 olarak

belirlenmiştir. Bunu sırasıyla artan şekilde bir sıralama izlemiştir. Tüm makalelerin %39,3'ü tek yazarlı iken, %34,8'i iki yazarlı ve %17,5'i üç yazarlı şekildedir. Ancak bölgeler özelinde farklılıklar bulunmaktadır.

Amerika'daki dergilerde yayımlanan makalelerdeki yazar sayıları incelendiğinde; makalelerin %37,7'sinin iki yazarlı, %26,1'inin tek yazarlı ve %22,9'unun üç yazarlı olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla genel toplamdan farklı olarak iki yazarlı makalelerin daha fazla olduğu görülmektedir.

Avrupa'daki dergilerde yayımlanan makalelerdeki yazar sayıları incelendiğinde; makalelerin %37,6'sının iki yazarlı, %32,7'sinin tek yazarlı ve %20,3'ünün üç yazarlı olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla genel toplamdan farklı olarak iki yazarlı makalelerin daha fazla olduğu görülmektedir.

Türkiye'deki dergilerde yayımlanan makalelerdeki yazar sayıları incelendiğinde; makalelerin %67,1'inin tek yazarlı, %25,6'sının iki yazarlı ve %6,1'inin üç yazarlı olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla genel toplamdaki duruma benzer şekilde tek yazarlı makale sayısı fazladır. Üstelik tek yazarlı makale sayısının çok fazla olması diğer iki bölgenin ortalamaya etkilerini de bozmaktadır. Avrupa ve Amerika'da iki yazarlı makalelerin sayısı daha fazla iken, Türkiye'de tek yazarlı makaleleri daha fazladır. Böyle bir sonuç bilim yapma ve araştırma geleneklerinin de farklılaştığını ortaya koymaktadır. Bir diğer dikkat çeken husus bazı makalelerdeki yazar sayısının çok fazla olmasıdır. 16, 24 ve 47 yazarlı makalelerin varlığı, bir makale yazım sürecinden ziyade araştırmaya katkı sağlayanların da isimlerinin çalışmaya dahil edildiğini göstermektedir.

#### **5.2.4.3. Araştırmaların Yazarlarının Analizi**

Bir disiplinle ilgili olarak belli bir çıkarım yapabilmek ve o disiplinin kimliğiyle ilgili olarak belli iddialar ortaya koyabilmek için o olanda yapılabilecek araştırmaların özelliklerinin önemli olduğu kadar araştırmacıların kimler olduğu da önem taşımaktadır. Kamu yönetimi disiplini açısından önemli yerleri olan on beş derginin her birinde hangi yazarların daha fazla yayın yaptıkları araştırılmaktadır. Sonuçların değerlendirilmesinde daha pratik olması açısından değerlendirmeler bölgeler baz alınarak yapılmaktadır. Bu araştırmacılar yayın sayılarının fazla olması bir nevi kamu yönetimi alanındaki çalışmalarını onların yönlendirdiğini düşündürebilmektedir. Bu araştırmacıların kim oldukları,

akademik eğitim alanları ve bunların yaptığı çalışmaların konuları bizlere kamu yönetimi alanının son on yılda nasıl bir yola girdiğini de göstermektedir. Dolayısıyla bu dergilerde en çok yayını olan kişilerin alana önemli katkıları olduğu düşünülerek, onlar üzerinde bibliyometrik analizler yapılmaktadır.

İçerik analizi yapılan makalelerdeki yazar isimleri, içerik analizleri sürecinde MAXQDA programına aktarılarak burada yazarların isimleri üzerinde analiz yapılmıştır. Hangi yazarın (sıralaması önemli değil) kaç makalesi olduğu belirlenerek en çok makalesi olanlar için bölgeler özelinde kelime bulutları oluşturulmuştur. Bu görselleştirmelerden yola çıkılarak bilim haritalaması aşamasında yapılacak olan 10 farklı analize kaynaklık oluşturulacaktır. Yazar isimleri analizleri Tablo 5.35’de verilmektedir.

**Tablo 5.35.** Otuz Beşinci Kriter: Yazar İsimleri Analizi

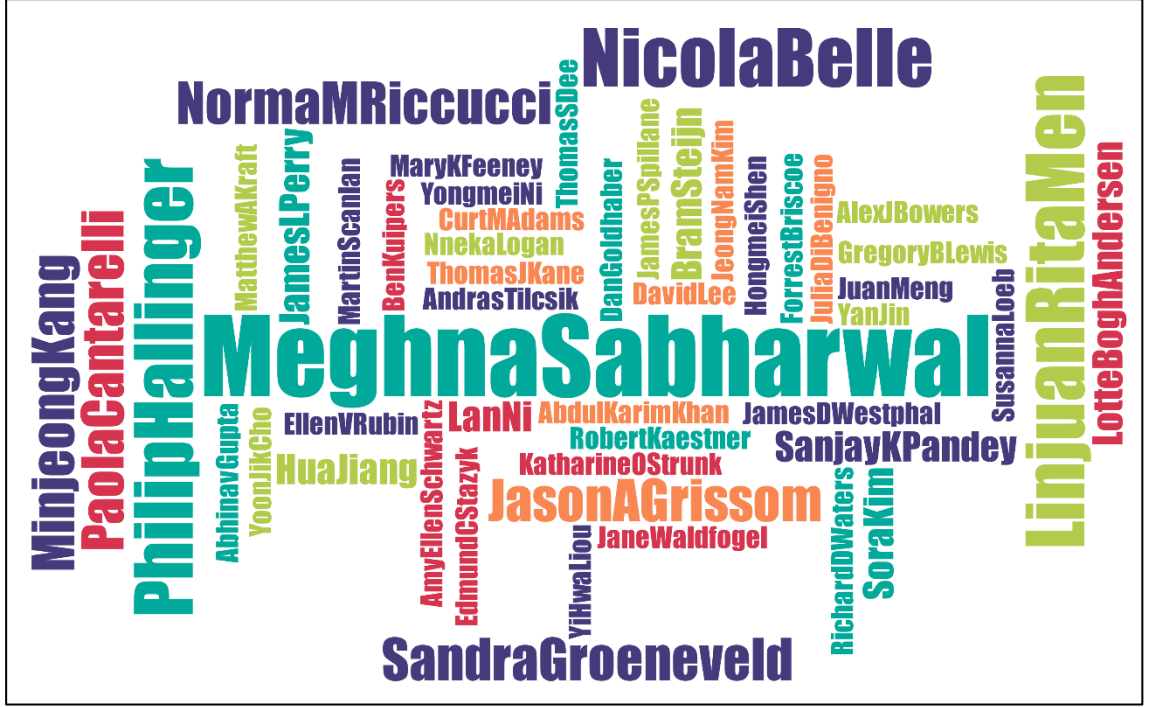
| Bölge | Yazar İsimleri       | Frekans (n) |
|-------|----------------------|-------------|
| ABD   | Meghna Sabharwal     | 8           |
|       | Linjuan Rita Men     | 7           |
|       | Nicola Belle         | 7           |
|       | Philip Hallinger     | 7           |
| EU    | Donald P. Moynihan   | 29          |
|       | Richard M. Walker    | 20          |
|       | Frank Schimmelfennig | 18          |
|       | Kenneth J. Meier     | 17          |
| TR    | Ahmet Apan           | 8           |
|       | Aziz Küçük           | 6           |
|       | Selim Çapar          | 6           |
|       | Selman Özdemir       | 6           |

Her bir dergi özelinde ayrı ayrı yapılan yazar isimleri analizler ek olarak sunulmakla birlikte bunlar üzerinde bir değerlendirme yapmak yerine bölgeler üzerinde değerlendirmeler ve yorumlar yapılacağından dolayı yukarıdaki tabloda gösterilmemiştir. Ayrıca Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerde en çok ismi olanların makale sayılarının oldukça fazla olmasında dolayı genel toplamalarına ilişkin de tabloda bilgi verilmemiştir. Dolayısıyla üç bölgeden dörder araştırmacı olmak üzere toplamda on iki araştırmanın üzerinde değerlendirmeler ve tartışmalar ilerleyen bölümlerde ele alınmaktadır.

Diğer taraftan bu yazar isimlerine ilişkin olarak yapılması planlanan analizlerden biri de ortak yazar analizidir. Yukarıda tablo da yazarların kaçar makalesinin olduğuna ilişkin bilgi verilmesi tanımlayıcı birtakım çıkarımlar yapma olanağı sunmakla birlikte bunlar yeterli görülmemiştir. Dolayısıyla hangi yazarların ortak çalışma yaptıklarının da



analiz edilmesi gerekmektedir. Ancak bu ifade edilen analizi bilim haritalaması analizleri kapsamında yapılacak olan 10 analizden biri olmasından dolayı bir sonraki bölümde ele alınmaktadır. Bu aşamada her bir bölgede yukarıda isimleri verilen araştırmacıların da yer aldığı en çok çalışması olan yazarların isimlerinin kelime bulutları olarak gösterilmesi yerinde olacaktır. Bunun için MAXQDA programından faydalanılarak her bir bölge özelinde yazar kavram bulutları oluşturulmuştur. Bunlar şekiller halinde aşağıda verilmektedir.



Şekil 5.1. Amerika Dergilerdeki Yazarlar Kavram Ağı

Şekil 5.1’de Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin yazarlarının kavram ağı yer almaktadır. Bu kavram ağıda yer alan toplamda 50 yazarın her birinin dört ve üzerindeki sayıda makaleleri bulunmaktadır.

Şekilde 4’de Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin yazarlarının kavram ağı yer almaktadır. Bu kavram ağıda yer alan toplamda 50 yazarın her birinin sekiz ve üzerindeki sayıda makaleleri bulunmaktadır.



Kavram ağlarında yer alan isimlerin her birinin kendi yayın yaptığı alanda en çok yayın yapan kişiler olması, bu kişiler arasında ortaklaşa yapılan yayınların olabileceğine işaret etmektedir. Nitekim bilimsel ilerlemenin sağlanmasında ve kapsamlı çalışmaların yapılabilmesinde farklı bakış açılarına sahip bireylerin birlikte araştırma yapmaları oldukça önemlidir. Makalelerdeki yazar sayılarına ilişkin olarak yapılan analizlere göre de en az iki kişinin birlikte yaptığı yayınların sayısı oldukça fazladır.

#### **5.2.4.4. Araştırmaların Anahtar Kelimelerinin Analizi**

Bilimsel araştırmaları tanımlamak ve konularını kategorize etmek için bilimsel araştırma dünyasında genellikle çeşitli kavramlar makalelere eklenmektedir. Bu kavramlardan yola çıkılarak makaleler yayım süreçlerine dahil edilmekte ve hakemlere gönderilebilmektedir. Dolayısıyla makalelerde yer alan anahtar kelimeler bir makalenin konusuyla, kapsamıyla ve yöntemiyle ilgili bizlere bazı ipuçları vermektedir. Üstelik anahtar kelimelerin sayma yöntemiyle analiz edilmesinde içerik analizi ve sistematik derleme analizinde olduğu gibi araştırmacıdan kaynaklı hata payları da oluşmamaktadır. Dolayısıyla makalelerin anahtar kelimelerinin analizleri, makaleler, dergiler ve ülkelerin ilgili disiplin içerisinde hangi konuların ele alındığı konusunda çıkarımlar sunmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında da tüm makalelerin anahtar kelime tek tek kopyalanıp, her bir dergi ve bölge özelinde birer doküman oluşturulmuştur. Bu anahtar kelimeler Amerika ve Avrupa'daki dergiler için İngilizce orijinal dilinde analiz edilmiştir. Aşağıdaki tablolara ise Türkçe'ye çevrilerek verilmiştir. Türkiye'de yayımlananlar ise Türkçe dilinde anahtar kelimeleri analiz edilmiştir. Dolayısıyla her bir bölge özelinde ayrı ayrı analizler yapılarak karşılaştırmalı bir görünüm elde edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimelerin analiz edilmesi kapsamında iki farklı paket program kullanılmıştır. İlk olarak tüm anahtar kelimeler MAXQDA programı ile sayısal çoğunlukları itibarıyla sıralanmış ve kavram ağları oluşturulmuştur. Bunun devamında ise her bir anahtar kelimem hangi kelimelerle ortak kullanıldığını belirlemek amacıyla anahtar kelime ağ bağ analizi yapılmıştır. Bu analiz aslında yazar ağ bağ analizine benzemektedir. Fakat ilerleyen bölümde makalelerin yazarları ve kaynakçaları üzerinden 10 analiz yapılacağından dolayı, bu analizlerle karışmaması açısından bu aşamada analiz edilmiştir. Üstelik en çok kullanılan anahtar kelimelerin yanların en çok ağ bağ kurduğu

kelimeler de eklenerek yorumlanması ve değerlendirmesi açısından kolaylık sağlanmıştır. Şunu da ifade etmek gerekir ki Amerika’da yayımlanan bir dergide ve Avrupa’da yayımlanan üç dergideki anahtar kelimeler yer almamaktadır. Bu dergilerin bu şekilde yayın politikalarının olmasından dolayı analizler dergi özelinden ziyade bölge özelinde yapılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak her bir dergideki anahtar kelimelerin kaçar tane oldukları belirlenerek en çok kullanılanlar Tablo 5.36’da verilmiştir.

**Tablo 5.36.** Otuz Altıncı Kriter: Araştırmaların Anahtar Kelimelerinin Analizi

| Bölge | Anahtar Kelimeler       | Frekans (n) | Birlikte kullanılan Anahtar Kelimeler                                                                                                                                                                                     |
|-------|-------------------------|-------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ABD   | Kamu Hizmet Motivasyonu | 43          | Liderlik, Dönüşümcü Liderlik, Örgütsel Bağlılık, İş Tatmini, Personel Davranışları, Kültür, Kamu Sektörü, Cinsiyet, Davranış, Bağlılık                                                                                    |
|       | Liderlik                | 40          | Kamu Hizmet Motivasyonu, İş Tatmini, Cinsiyet, Motivasyon, Hesap Verebilirlik, Yöneticilik, Eğitimsel Liderlik, Sosyal Sermaye                                                                                            |
|       | Cinsiyet                | 36          | Kamu Hizmet Motivasyonu, Liderlik, Girişimcilik, Çeşitlilik, Ayrımcılık, Statü, İş Gücü Piyasası, İş, Güç                                                                                                                 |
|       | Öğretimsel Liderlik     | 26          | Örgütsel Öğrenme, Örgütsel Değişim, Örgütsel Adalet, Politika Uygulama, Sosyal Adalet, Yöneticiler, Güç, Kararlar                                                                                                         |
|       | Motivasyon              | 26          | Kamu Hizmet Motivasyonu, Liderlik, İş Tatmini, Dönüşümcü Liderlik, Cinsiyet, Personel Davranışları, Kültür                                                                                                                |
|       | İş Tatmini              | 25          | Kamu Hizmet Motivasyonu, Liderlik, Eğitimsel Liderlik, Örgütsel Öğrenme, Performans, Çeşitlilik, İşten Ayrılma, Örgütsel Adalet, Federal Hükümet                                                                          |
|       | Müdürler                | 25          | Liderlik, Eğitimse Liderlik, Disiplin, Hesap Verebilirlik, Liderlik Hazırlığı, Politika Uygulama, Değerlendirme                                                                                                           |
|       | Eğitimsel Liderlik      | 24          | Sosyal Adalet, Politika Uygulama, Örgütsel Öğrenme, Örgütsel Adalet, Kararlar, Güç, Öğretmenler                                                                                                                           |
|       | Çeşitlilik              | 23          | Sosyal Hareketler, Statü, Cinsiyet, İş Tatmini, Eşitlik, Eğitim Politikaları, Ayrımcılık, Kültür, Personel Davranışları, Yeni Kamu Yönetimi                                                                               |
|       | Okul Liderliği          | 23          | Dönüşümcü Liderlik, cinsiyet, Meta Analiz, Eşitlik, Okul Geliştirme, Ampirik Çalışmalar                                                                                                                                   |
| EU    | Avrupa Birliği          | 200         | Avrupa Parlamentosu, Avrupa Entegrasyonu, Çıkar Grupları, Lobicilik, Yönetişim, Hesap Verebilirlik, Yerel Yönetimler, Kamu Politikası, Avrupalılaşma, Avrupa Şüpheliği, Meşruiyet, Demokrasi, Politizasyon                |
|       | Yönetişim               | 58          | AB, Hesap Verebilirlik, Demokrasi, Kamu İşletmeciliği, İşbirliği, İşbirlikçi Yönetişim, Düzenleme, Yeni Kamu Yönetimi, Sivil Toplum, Ortaklık, Ağlar                                                                      |
|       | Avrupa Komisyonu        | 53          | AB, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Entegrasyonu, Demokrasi, Çıkar Grupları, Lobicilik, Politizasyon, Kamuoyu, İklim Politikası, İklim Değişikliği, AB Ajansları                                                              |
|       | Avrupa Parlamentosu     | 52          | AB, Avrupa Komisyonu, Avrupa Entegrasyonu, Demokrasi, Çıkar Grupları, Lobicilik, Temsil(cilik), Şeffaflık, Hesap Verebilirlik, Brexit                                                                                     |
|       | Avrupa Entegrasyonu     | 49          | AB, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, Demokrasi, Yönetişim, Sivil Toplum, Liderlik, Kamuoyu, Politik Ekonomi, Brexit, Kriz, Avrupalılaşma, Avrupa Şüpheliği, Farklılıkların Entegrasyonu, (Post /Neo) Fonksiyonalizm |
|       | İlgi/Çıkar Grupları     | 46          | AB, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, Avrupalılaşma, Brexit, Lobicilik, Temsil(cilik), Uyma/İtaat                                                                                                                    |

|    |                          |     |                                                                                                                                                                            |
|----|--------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | Yerel Hükümet            | 42  | AB, Hesap Verebilirlik, Kamu İşletmeciliği, İşbirliği, Sürdürülebilirlik, Yenilik                                                                                          |
|    | Kamu Hizmeti Motivasyonu | 38  | Cinsiyet, Kamu İşletmeciliği, Ortak Üretim, İş Tatmini, Davranışsal Kamu Yönetimi                                                                                          |
|    | Demokrasi                | 37  | AB, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Entegrasyonu, Hesap Verebilirlik, Yönetişim, Meşruiyet, Yenilik, Temsil(cilik)                                           |
|    | Avrupalaşma              | 37  | AB, Avrupa Entegrasyonu, Braxit, Avrupa Genişlemesi, Ulusal Parlamentolar, Düzenleme, Yönetimsel Reform, Çok Düzeyli Yönetişim                                             |
|    | Yenilik                  | 37  | Demokrasi, Liderlik, Kamu Sektörü, Kamu Hizmetleri, İşbirlikçi Yönetişim, Ağ Yönetişimi, Kamu-Özel Ortaklığı,                                                              |
|    | Hesap Verebilirlik       | 36  | Yönetişim, İşbirliği, İşbirlikçi Yönetişim, Kamu İşletmeciliği, Performans, Kamu Hizmetleri, Yerel Hükümetler, AB, Avrupa Parlamentosu, Meşruiyet, Düzenleme, Politizasyon |
| TR | Türkiye                  | 124 | Analiz edilebilecek veri yoktur                                                                                                                                            |
|    | Kamu Yönetimi            | 35  |                                                                                                                                                                            |
|    | Neo Liberalizm           | 28  |                                                                                                                                                                            |
|    | Avrupa Birliği           | 24  |                                                                                                                                                                            |
|    | Demokrasi                | 23  |                                                                                                                                                                            |
|    | ABD                      | 19  |                                                                                                                                                                            |
|    | Yönetişim                | 17  |                                                                                                                                                                            |
|    | Küreselleşme             | 16  |                                                                                                                                                                            |
|    | Yerel Yönetimler         | 15  |                                                                                                                                                                            |
|    | Ekonomik Büyüme          | 14  |                                                                                                                                                                            |
|    | Göç                      | 14  |                                                                                                                                                                            |
|    | Milliyetçilik            | 14  |                                                                                                                                                                            |
|    | Toplumsal Cinsiyet       | 14  |                                                                                                                                                                            |
|    | Yoksulluk                | 14  |                                                                                                                                                                            |

Her bir bölge özelinde makalelerde en çok kullanılan ilk on anahtar kelimeler Tablo 5.36'da verilmektedir. Bu sonuçlarda en dikkat çekenler Avrupa Birliği ve Türkiye kavramlarının kendi bölgelerinde en çok kullanılan kelime olmasıdır. Bu kavramlar aslında araştırmaların hangi bölge özelinde yapıldığını göstermesi bakımından önemlidir. Dolayısıyla bu türden araştırmalarda araştırılan konuların görece yaklaşımla ele alındığı düşünülebilir. Bu sonuçların tümüne ilişkin kapsamlı bir değerlendirme ve tartışma ilerleyen bölümlerde ele alınmaktadır.

MAXQDA ile anahtar kelimelerin sayısal olarak analiz edilmesini takiben bunlar için kavram bulutu da oluşturulmuştur. Yazar analizinde verilenlere benzer olarak, her bölgede belli bir sayının üzerinde kullanılan anahtar kelimelerin tümünün yer aldığı kavram bulutları şekiller halinde aşağıda verilmektedir.

Şekil 5.4'de Amerika'da yayımlanana dergilerdeki makalelerin anahtar kelimelerin kavram ağı yer almaktadır. Bu kavram ağıda yer alan yaklaşık 50 kelimenin her biri 10 ve üzerindeki makalenin anahtar kelimesi olarak kullanılmaktadır.



Şekil 5.4. Amerika Dergilerindeki Anahtar Kelime Kavram Ağı

Şekil 5.5’de Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin anahtar kelimelerin kavram ağı yer almaktadır. Bu kavram ağıda yer alan yaklaşık 50 kelimenin her biri 15 ve üzerindeki makalenin anahtar kelimesi olarak kullanılmaktadır.



Şekil 5.5. Avrupa Dergilerinde Anahtar Kelime Kavram Ağı

Şekil 5.6’da Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makalelerin anahtar kelimelerin kavram ağı yer almaktadır. Bu kavram ağıda yer alan yaklaşık 50 kelimenin her biri 8 ve üzerindeki makalenin anahtar kelimesi olarak kullanılmaktadır.



Şekil 5.6. Türkiye Dergilerinde Anahtar Kelime Kavram Ağı

Bu kavram ağlarında en çok kullanılan anahtar kelimelerin sayısal çoğunluğuna göre büyük puntolarla yazılmış görselleri bulunmaktadır. Bu kavram bulutları buralardaki makalelerin en çok kullandıkları anahtar kelimelerden yola çıkarak konularına ilişkin bilgiler sunabilmektedir. Bunlara ek olarak bu anahtar kelimelerin her bir bölge özelinde seçilen dergilerde ve sürelerdeki (son 11 yıl) hangi anahtar kelimeler birlikte kullanıldığı da analiz edilmiştir. Bu analizler VOSviewer isimli program ile analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki şekillerde gösterilmektedir. Ayrıca Tablo 5.36’da her bir anahtar kelimenin yanına ağ kurduğu diğer anahtar kelimeler eklenmiştir. Ancak burada şunu ifade etmekte gerekir ki bu tez çalışması açısından bir kısıt olarak Türkiye’deki dergiler açısından bu şekilde bir karşılaştırma yapılamamıştır. Amerika ve Avrupa’da yayımlanan dergilerin Web of Science veri tabanında yer almasından dolayı bu dergilerin tüm bilgilerine ve ağbağ analizi yapılabilecek nitelikteki verilerine ulaşılmaktadır. Fakat Türkiye’deki dergilerin her birinin farklı web sitesi ve format kullanması bu şekilde bir analiz yapılmasını imkânsız hale getirmektedir. Dolayısıyla bu ağ bağ analizleri sadece Avrupa ve Amerika özelinde ve her ikisinin verilerinin birlikte ele alınmasıyla üç farklı türde yapılmıştır. Aşağıdaki şekillerde bu analizlere ilişkin görseller yer almaktadır.

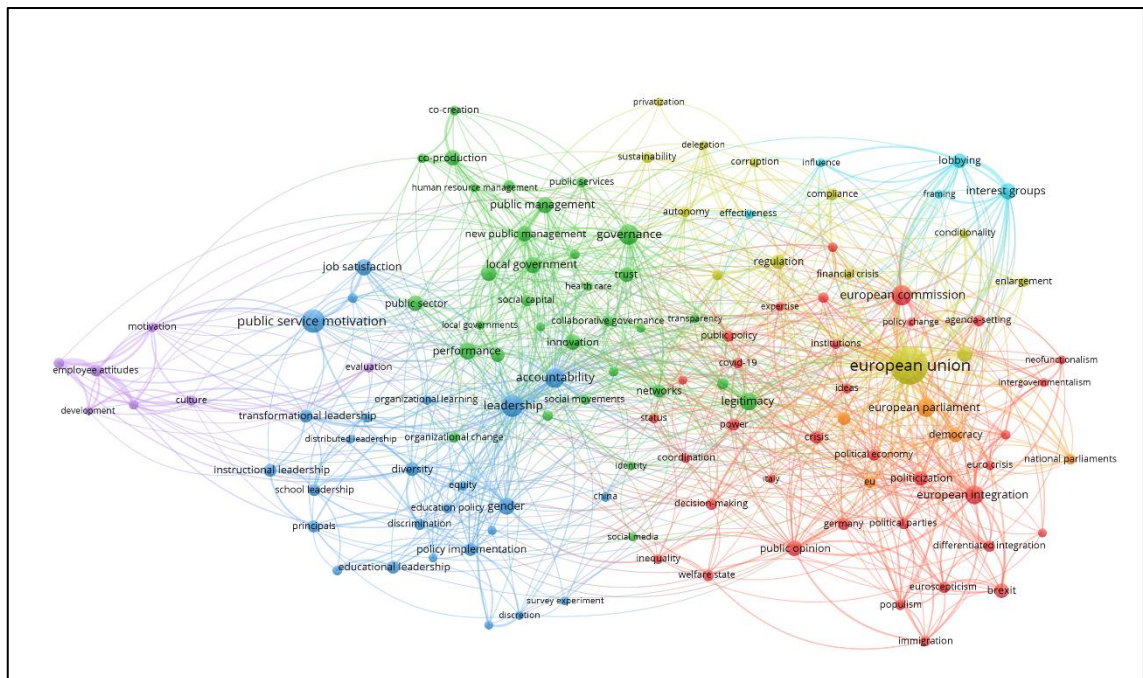






Şekil 5.8’de Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin anahtar kelimeleri arasındaki ağbağ ve ağbağ kümeleri gösterilmektedir. Buna göre yedi farklı anahtar kelime ağbağ kümesi oluşmaktadır. Bunlar; Avrupa Birliği, Avrupa Parlamentosu, Brexit, Hesap verebilirlik, Yönetişim, Yerel Yönetimler, İlgi-Çıkar grupları gibi anahtar kelimelerin merkezde yer aldığı kümelerdir. Bunlarında dışında düzenleme ve kamu politikası anahtar kelimelerinin merkezin yer aldığı küçük kümeler de oluşmuştur.

Şekil 5.9’da ise Amerika ve Avrupa dergilerinin birlikte incelenmesi sonucu elde edilen ağbağ yer almaktadır. Nitekim bu ağbağ analizinde anahtar kelimeler açısından iki bölge arasında kopmalar bulunmamaktadır. Tüm anahtar kelimeler arasında birkaç köprü olsa bile bağlantının olduğu görülmektedir. Nitekim bu sonuç içeriği çok benzemese bile Milgram’ın küçük dünya deneyindeki sonuçlara uyum sağlamaktadır. Bu iki bölgedeki makalelerin birlikte analiz sonuçların göre anahtar kelimeler arasında altı ağbağ kümelemesi oluşmuştur. Bu kümelerin her birinin diğer kümelerle etkileşimi olmakla birlikte belli başlı konuların yoğunlukta olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Buna göre Avrupa Birliği, personel davranışları, kamu hizmet motivasyonu, liderlik, yönetim, çıkar grupları, Avrupa entegrasyonu gibi kelimelerin merkezde yer aldığı kümele dikkat çekmektedir. Bu anahtar kelimelerin en çok kullanılanların hangi kelimelerle ağbağ oluşturduğu Tablo 5.36’da verilmektedir. Bu tablo’da verilen bilgiler ağbağ analizlerine dayalı olarak oluşturulmuştur.



**Şekil 5.9.** Amerika ve Avrupa Dergilerinin Tümünde Anahtar Kelime Ağbağ Analizi



kapsamı bir disiplin, belli bir konu veya araştırma alanı olabilmektedir. Dolayısıyla bilim haritalama analiz edilenler, belli bir bilimsel alanda yapılan araştırmalarda ve araştırmacılardan elde edilen bilimsel bilgidir (C. Chen, 2017: 3).

Bilim haritalaması çalışmaları bibliyometrik araştırmalar sonucunda elde edilen bilgilerden yola çıkılarak yapılmaktadır. Örneğin yazarların yayın sayıları baz alınarak yapılan bir bibliyometrik analiz sonuçlarının haritalaması bu şekilde bir analizdir (Umut-Zan, 2012: 25). Bilim haritalama araştırmaları sayesinde bibliyometrik analizlerden elde edilen bulguları sentezlenerek bunlar arasındaki ilişkiler ortaya konulabilmektedir. Ancak sentez aşamasında bilim haritalaması sonrasında ortaya çıkan haritada belli başlı bölümleri üzerinde değerlendirmeler yapılabilmektedir. Nitekim analizlerde bağların oluşmadığı ya da tesadüfi olarak gerçekleşen bağların analiz sonuçlarında değerlendirilmediği görülmektedir (Gough ve Thomas, 2016: 86). Anahtar kelimeler arası ağbağ kümeleri örneklerinde olduğu gibi belli başlı kümeler dışındaki durumların sentezlenecek bir pozisyonu da bulunmamaktadır.

Bilim haritalaması analizleri geniş bir alana yayılan bilimsel araştırmaları analizini, modellemesini ve görselleştirilmesini sağlayan hesaplama araçlarının geliştirilmesi ve uygulanmasını ifade etmektedir (C. Chen, Dubin ve Schultz, 2014: 4171). Bilim haritalaması geleneksel ve modern olarak iki yaklaşımla uygulanabilmektedir. Geleneksel yaklaşım kapsamındaki analizler genellikle basit tablolar ile yapılırken, modern yaklaşımda ise bazı programlar kullanılmaktadır. Modern yaklaşım sayesinde görsel haritalamalar yapılarak analizlerden daha kolay sentez yapılması sağlanmaktadır. Aynı zaman ağ yapısını da görselleştirmektedir (Zupic ve Cater, 2015: 446). Literatürde genellikle; Citespace, HistCite, SciMAT, Gephi, Sci tool, Microsoft Academic Search, Jigsaw, Carrotssearch, Power Grid Analysis, Action Science Explorer (iOpener), VOSwiver isimli programlar ile bu türden analizler yapılmaktadır. Bu programlar vasıtasıyla; Atıf Analizi, Ortak Atıf Analizi, Bibliyografik Eşleştirme, Ortak Yazar Analizi, Sosyal Ağ Analizi, Ortak Kelime Analizi şeklinde analizler yapılabilmektedir (Zupic ve Cater, 2015: 431).

Bu tez çalışması kapsamında sistematik derlemeler (içerik analizleri) yapılırken kullanılan 34 ölçütün analiz sonuçları tablolar halinde verilerek, geleneksel bir bilim haritalaması uygulaması yapılmıştır. Ayrıca 35. ve 36. ölçütlerine analizlerinde ise bazı

programlar da kullanılarak geleneksel yaklaşıma ek olarak modern yaklaşımla da haritalama örnekleri sunulmuştur. Dolayısıyla hem geleneksel hem modern yaklaşıma dayalı analizler yapılmıştır. Ancak bu aşamadan sonra yapılacak olan analizlerde modern yaklaşımdaki göre görselleştirmelere dayalı ve bazı programların kullanıldığı analizler yapılmaktadır. Bu tez çalışması kapsamında yapılan bilim haritalama analizleri, iki ana başlık altında beşer analizle yapılmıştır. İlk olarak bibliyometrik eşleme kapsamında; Belgeler, Kaynaklar, Yazarlar, Üniversiteler ve Ülkeler üzerinden analizler yapılmıştır. İkinci olarak ise incelenen makalelerin kaynakçaları (atıfları) kapsamında Belgeler, Kaynaklar, Yazarlar, Üniversiteler ve Ülkeler üzerine analiz yapılmıştır.

#### **5.2.5.1. Bibliyometrik Eşleme Analizleri**

Bibliyometrik eşleme analizi incelenen makaleler arasındaki bibliyometrik olarak yapılan analizler sonucunda iki makale arasında ortak paylaşılan referanslar (kaynakça) kullanılarak yapılmaktadır. Belli bir (veya daha fazla) kaynağa iki farklı makalenin atıf yapmış olması bu iki makale arasında bibliyometrik olarak bir eşleme yapılmasını önerilmektedir. Bu iki farklı makaledeki kaynakçalar (bibliyografyalar) ne kadar benzerlik gösteriyorsa, bağlantıları o kadar güçlü olduğu görülmektedir (Durieux ve Gevenois, 2010; Umut-Zan, 2012; U. Al ve diğ., 2019).

Bibliyometrik eşleme kavramı iki farklı makalede ortaklaşa kullanılan tek bir atıf arasındaki bağlantı birimi şeklinde ifade edilmektedir (Kessler, 1963: 10). Kaynakçalarında bir veya daha fazla kaynağa atıf yaptığı belirlenen araştırmaların bibliyometrik eşlenmiş makale olarak belirlenmektedir. Bu türden bir eşleme varsayımının arkasındaki varsayım, aynı konuyla ilgili olarak yayımlanan çalışmaların kaynakçaları ne kadar çok benziyorsa kullandıkları temel araştırma materyallerinin ve araçlarının paylaşıldığını gösterdiği şeklinde düşünülmektedir (Rehn ve diğ., 2014: 7).

Makaleler arasındaki eşlemeyle ifade edilen bu benzerliğin ölçüsü iki makale arasındaki ortak olan makale sayısıdır. Paylaşılan atıf sayılarına göre belgeler, yazarlar, dergiler (kaynaklar), üniversiteler ve ülkeler arasında bağlantılar kurulabilmektedir (H. G. Small ve Koenig, 1977; McCain, 1991; Zhao ve Strotmann, 2008; Gao ve Guan, 2009). Bu analizler sonucunda elde edilen sonuçlardan yola çıkarak; henüz alıntı yapılmayan makalelerden yola çıkarak ise disiplinde yeni çıkaran araştırma alanları ve araştırma

konuları olarak yorumlanabilmektedir. Ancak bu analizlerde kaynakçalarındaki belli atıf sayıları dikkate alındığı için haritalama sonucunda disiplin için önemli veya önemsiz yayınlar belirlenememektedir (Zupic ve Cater, 2015: 433). Bu analiz kapsamında asıl odaklanılan atıf yapılan makalelerden yola çıkılarak incelenen eserler arasında ortak bağlantılar kurulmaktadır (Zupic ve Cater, 2015: 434).

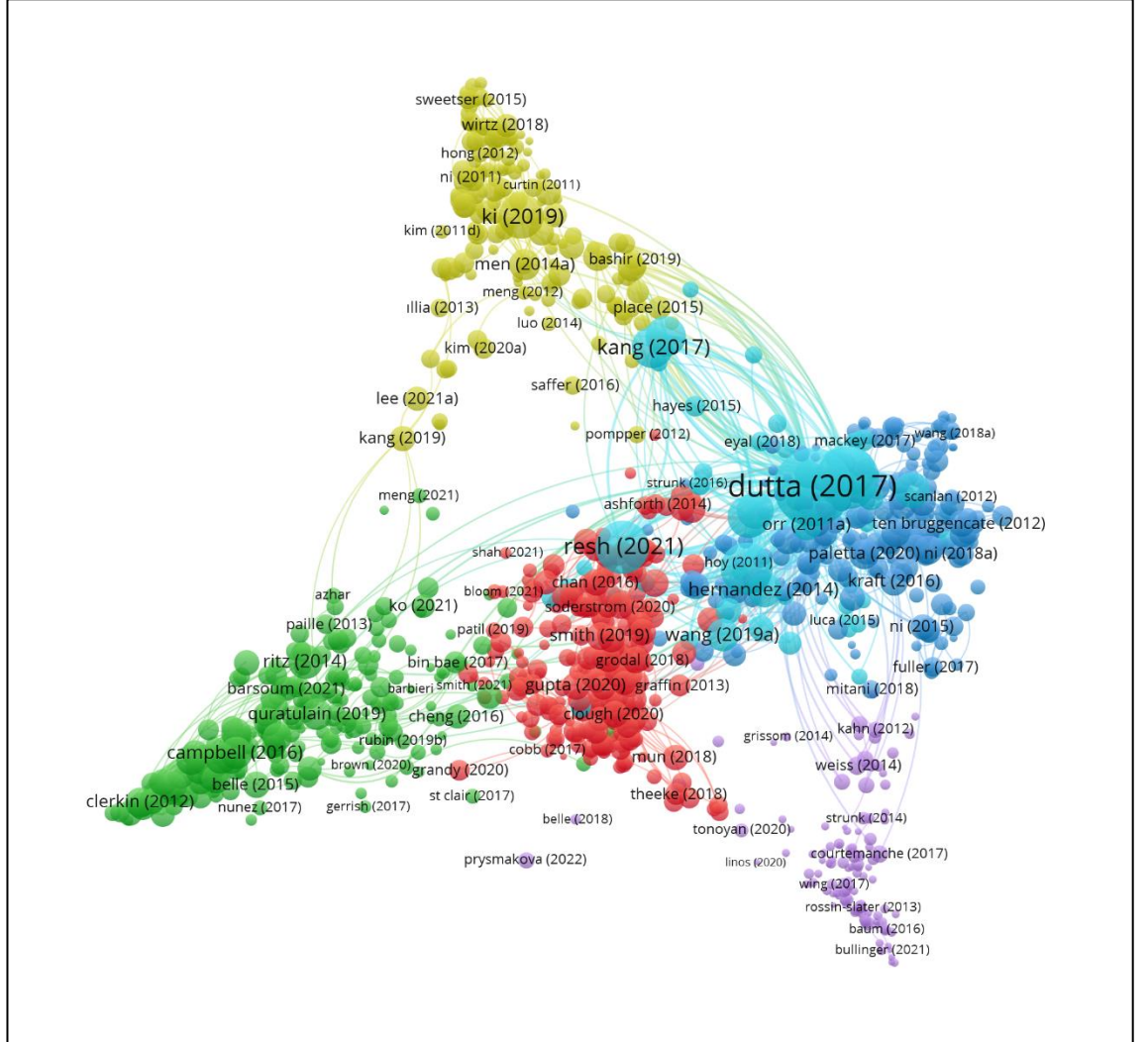
Bu tez çalışması kapsamında analiz edilen toplamda 5773 makalenin tümü için bu analizler yapılamamıştır. Nitekim yapılan analizlerin çok fazla veri içermesi ve bunları tasnifinin oldukça zor olmasından dolayı Web of Science veri tabanında taranan dergilerin makaleleri kapsama dahil edilmiştir. Bu veri tabanında makalelerin tüm bibliyografik özelliklerine ilişkin bilgileri içeren veri setlerinin belli bir sıralama ile veriliyor olması bunlar arasında ilişkilerin kurulmasını kolaylaştırmaktadır. Bu veri tabanında elde edilen verilerden yola çıkarak VOSviewer (Visualizing scientific landscapes) (Van Eck ve Waltman, 2007, 2011, 2014) programı ile analizler yapılmıştır. Yapılan analizler Amerika'dan seçilen dergilerin tümü ve Avrupa'dan seçilen dergilerin tümü şeklinde ayrı ayrı yapılmış ve sonrasında her ikisi birlikte yapılarak tekrar analiz edilmiştir. Böylelikle hem bölgesel olarak eşleme ağbağları görülebilmektedir hem de iki bölgedeki dergiler, yazarlar arasındaki bağların varlığı araştırılmıştır. Dolayısıyla bibliyometrik analizler kapsamında ele alınan beş kategoride (belgeler, yazarlar, dergiler (kaynaklar), üniversiteler ve ülkeler) üçer defa analizler yapılmıştır. Bu analiz sonuçları aşağıda şekiller halinde gösterilmektedir.

#### **5.2.5.1.1. Belge (Makale) Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi**

Burada ortak atıf yapılan makaleleri değil burada ortak atıf yapmış olan makalelerin üzerinde durulmaktadır. Bu analiz kapsamında en az 1 kaynağa bile ortak şekilde kaynakçasında gösteren tüm makaleler analiz edilecek şekilde veriler değerlendirilmiştir. Ayrıca aynı anda çok sayıda ortak kaynağı bir arada bulunduran makalelerden ziyade en fazla ortak kaynağa birlikte atıf veren makalelerin belirlenmesi amacıyla analiz yapılmıştır. Buradaki amaç atıf verilen eserlerden ziyade atıf veren eserler olduğu için bunlar arasındaki bağlar daha fazla önem kazanmaktadır. Atıf verilen eserlere ilişkin analizler diğer bilim haritalaması analizi kapsamında ilerleyen bölümlerde yapılmaktadır.

Bibliyometrik eşleme analizleri kapsamında ilk olarak Amerika’da yayımlanan dergilerdeki son 11 yıllık süreçte seçilen toplamda 1215 makalenin tümünün kaynakçalarında otak atıf yapılan makaleler analiz edilmiş. Şekil 5.11’de bu makalelerin her birinin ağ kurduğu diğer makaleler arasındaki ağ bağlar gösterilmektedir. Bu şekilde çok sayıda makale gözükmekten dolayı analizin çıktıları aşağıda sıralanmaktadır.

Bu şekilde ilk göze çarpan aslında tüm çalışmaların bir ağ yumağı oluşturduğu ve tüm makaleler arasında uzaktan da olsa bir ağbağ tablosu olduğu görülmektedir. Ancak bu ağbağlarda 6 farklı bölgenin olduğu görülmektedir. Farklı renklerle yoğunluğun gösterildiği bu ağbağ grupları aslında her bir derginin kendi içerisinde daha yoğun bağlar geliştirdiğini göstermektedir. Ancak çeşitli farklılıklar da oluşmaktadır. Bundan dolayı her bir makale özelinde değerlendirme yapılmasında fayda vardır.



Şekil 5.11. Amerika'daki Dergilerde Belge Temeli Bibliyometrik Eşleme Analizi

Şekil 5.11’de incelenen makaleler arasında en çok ortak atıf verenler daha büyük olarak belirtilmiştir. Burada ilk yazarların isimleri ve makalenin yayım yılları gözükmemektedir. Bu analiz kapsamında en çok ağbağ kuran makalelerin yazar, dergisi, yayım yılı ve makale başlıkları Tablo 5.37’de gösterilmektedir.

**Tablo 5.37.** Amerika’daki Dergilerde Belge Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi Sonuçları

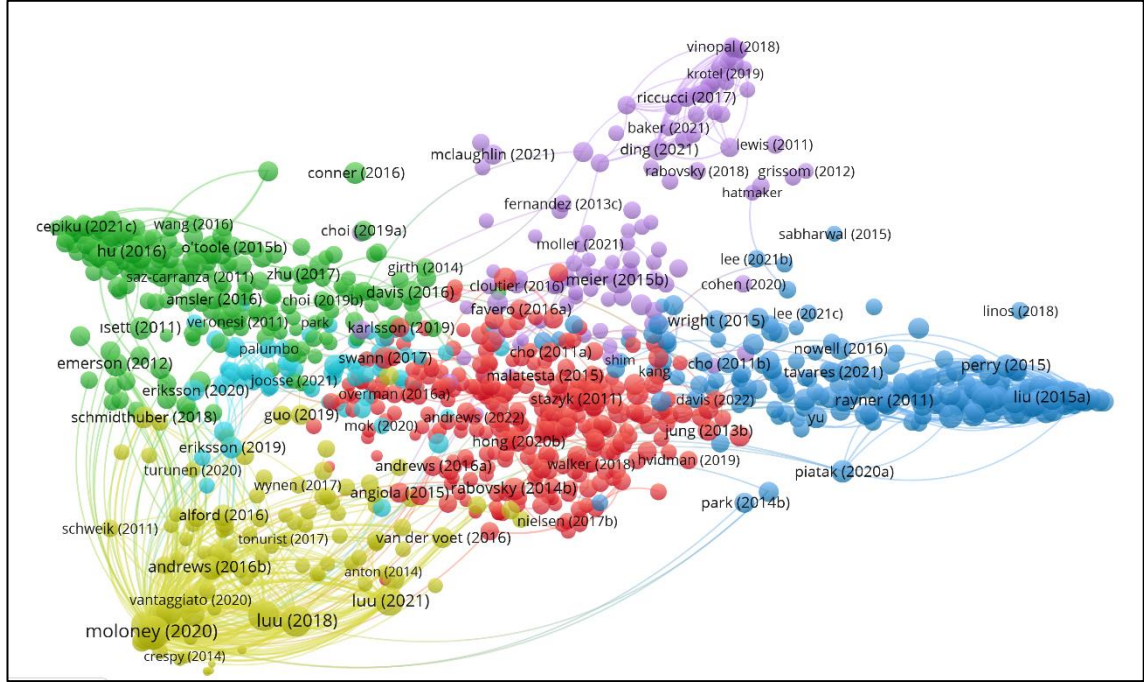
| Yıl  | Yazar                                | Dergi                                     | Ağbağ Kuvveti | Makale                                                                                                                                                 |
|------|--------------------------------------|-------------------------------------------|---------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2017 | Dutta                                | Administrative Science Quarterly          | 5365          | Creating in the Crucibles of Nature’s Fury: Associational Diversity and Local Social Entrepreneurship after Natural Disasters in California, 1991–2010 |
| 2011 | Bitler, Haider                       | Journal of Policy Analysis and Management | 3346          | An economic view of food deserts in the united states                                                                                                  |
| 2021 | Resh, Moldogaziev, Fernandez, Leslie | Review of Public Personnel Administration | 2440          | Reversing the Lens: Assessing the Use of Federal Employee Viewpoint Survey in Public Administration Research                                           |
| 2012 | Kleinbaum                            | Administrative Science Quarterly          | 2392          | Organizational Misfits and the Origins of Brokerage in Intrafirm Networks                                                                              |
| 2019 | Eckert                               | Educational Administration Quarterly      | 2003          | Collective Leadership Development: Emerging Themes From Urban, Suburban, and Rural High Schools                                                        |

Tablo 5.37’de kaynak temelli bibliyometrik eşleme analizi sonuçlarına göre diğerleriyle en çok bağ kuran beş makale ve bunlar ağbağ kuvvet değerleri verilmektedir. Bu değerler ilgili makalelerin bu tez çalışması kapsamında belirlenen Amerika örnekleminde benzer çalışmalara atıf veren ve dolayısıyla en çok ortak noktaları olan çalışmalar olarak görülebilir.

Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makalelerin kaynakçaları üzerinden ortak atıf verdikleri makalelerin araştırılmasına dayalı yapılan analiz sonuçları ise Şekil 5.12’e gösterilmektedir. Bu analiz sonuçlarına göre 5 farklı dergideki toplam 3209 makalenin kaynakçalarında yer alan her bir kaynağın ortaklaşa olarak en az bir defa kullanılanlara üzerinde analiz yapılmıştır. Bu analiz sonuçlarında ağbağ grupları aralarında bağlar olmakla birlikte altı farklı grubun oluştuğu görülmektedir. Bu grupların temelde benzer konular üzerinde yapılan araştırmalar olduğu kabul edilebilir. Ancak belli bir kaynağa atıf veren eserlerin genellikle aynı dergiden olduğunu görülmesi aslında burada benzer konuların aynı dergilerde yayımlananlarının seçildiğini de göstermektedir. Örneğin kamu



hizmet motivasyonu konusuna yönelik daha fazla araştırmamanın yer aldığı bir dergide, bu konuya ilişkin yayımlanan yeni makalelerde de yine aynı dergideki eserlerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu durumun arka planında araştırmacıların veya dergi yayın editörlerinin daha etkili olduğu düşünülebilir.



Şekil 5.12. Avrupa'daki Dergilerde Belge Temeli Bibliyometrik Eşleme Analizi

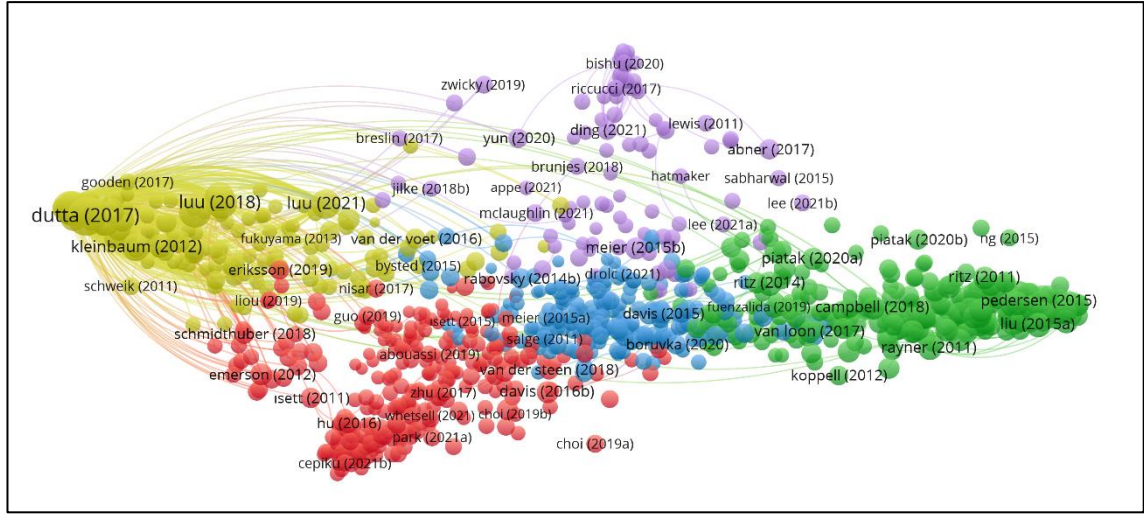
Bu analiz sonuçlarına göre ağbağ derecesi en yüksek olan makaleler belirlenerek hangi makalelerin daha fazla ağbağ kuran konularda yapıldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu analiz sonuçları ise Tablo 5.38'de gösterilmektedir.

Tablo 5.38. Avrupa'daki Dergilerde Belge Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi Sonuçları

| Yıl  | Yazar                     | Dergi                           | Ağbağ Kuvveti | Makale                                                                                                                                                                  |
|------|---------------------------|---------------------------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2020 | Moloney K.,<br>Moloney S. | Public Administration<br>Review | 4954          | Australian Quarantine Policy: From centralization to coordination with mid-Pandemic COVID-19 shifts                                                                     |
| 2017 | Luu                       | Public Management<br>Review     | 4111          | Reform in public organizations: The roles of ambidextrous leadership and moderating mechanisms                                                                          |
| 2018 | Luu                       | Public Management<br>Review     | 3901          | Behind the influence of job crafting on citizen value co-creation with the public organization: Joint effects of paternalistic leadership and public service motivation |
| 2021 | Luu                       | Public Management<br>Review     | 3163          | Activating job crafting in public services: the roles of discretionary human resource practices and employee use of normative                                           |
| 2012 | Aligica, Tarko            | Governance                      | 2395          | Polycentricity: From Polanyi to Ostrom, and Beyond                                                                                                                      |



Yukarıda Amerika ve Avrupa örneklemelerinden seçilen dergilerin her biri ayrı ayrı analiz edilmiştir. Ancak her iki bölgedeki dergilerin de ortak konularda olduğu en azından kamu yönetimiyle ilgili olmalarından dolayı birlikte analiz edilmesi de faydalı olacağı düşünülmektedir. Böylelikle sonuçlar bütüncül olarak analiz edilebilecektir. Bu analize ilişkin olarak ağbağ haritası Şekil 5.13’de sonuçlar ise Tablo 5.39’da gösterilmektedir.



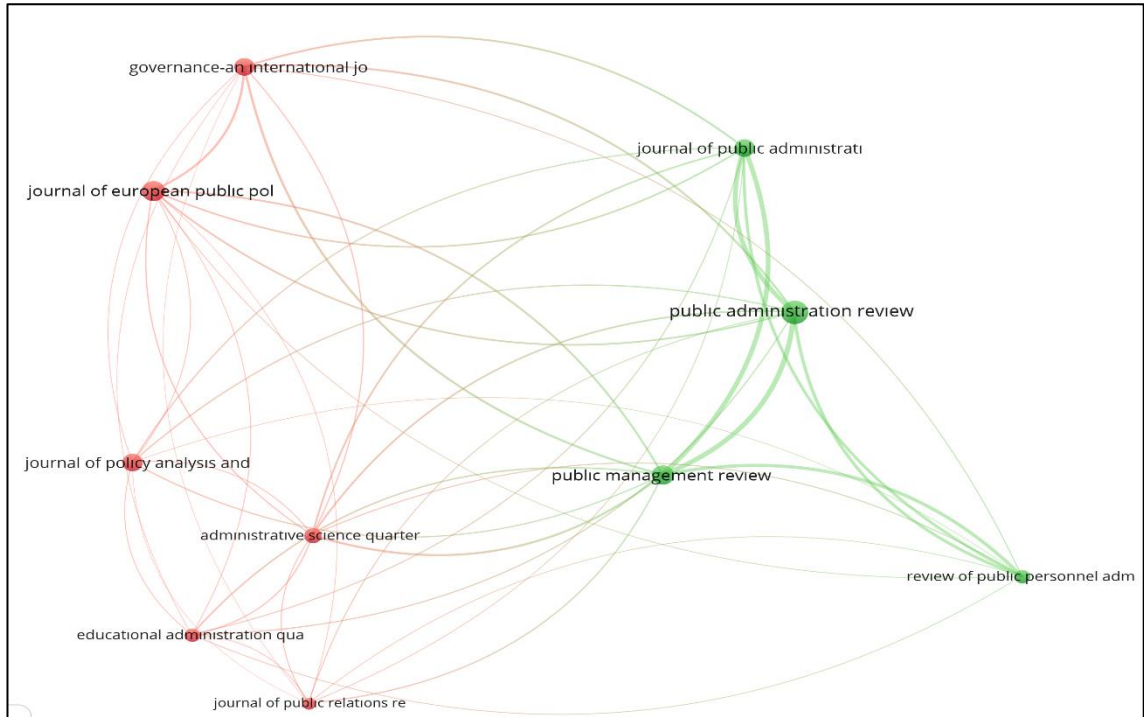
Şekil 5.13. Tüm Dergilerinde Belge Temeli Bibliyometrik Eşleme Analizi

Tablo 5.39. Belge Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi Sonuçları

| Yıl  | Yazar                  | Dergi                                     | Ağbağ Kuvveti | Makale                                                                                                                                                                  |
|------|------------------------|-------------------------------------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2017 | Dutta                  | Administrative Science Quarterly          | 11350         | Creating in the Crucibles of Nature’s Fury: Associational Diversity and Local Social Entrepreneurship after Natural Disasters in California, 1991–2010                  |
| 2020 | Moloney K., Moloney S. | Public Administration Review              | 8150          | Australian Quarantine Policy: From centralization to coordination with mid-Pandemic COVID-19 shifts                                                                     |
| 2011 | Bitler, Haider         | Journal of Policy Analysis and Management | 6970          | An economic view of food deserts in the united states                                                                                                                   |
| 2017 | Luu                    | Public Management Review                  | 6419          | Reform in public organizations: The roles of ambidextrous leadership and moderating mechanisms                                                                          |
| 2018 | Luu                    | Public Management Review                  | 6126          | Behind the influence of job crafting on citizen value co-creation with the public organization: Joint effects of paternalistic leadership and public service motivation |

#### 5.2.5.1.2. Kaynak (Dergi) Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

Bu analiz kapsamında ortak atıf veren makalelerin yayımlandığı dergilerin hangileri olduğuna yönelik analizler yapılmaktadır. Kaynakçalardaki eserlerin yayımlandığı bir analiz değildir. Bu analiz ilerleyen aşamalarda yapılmaktadır. Burada aslında sonucu bilinen bir analiz yapılmaktadır. Nitekim bu tez çalışması kapsamında zaten her bölgeden beşer derginin seçilmiş olması ve bunlarda yayımlanan makalelerin analiz edilmesinden dolayı kaynak temelli bibliyometrik eşleme analizi yapılmasının etkili sonuçları bulunmamaktadır. Ancak bu analiz yine de yapılmıştır. Bu analizin yapılmasında temel amaç seçilen dergilerin kaynakçaları bakımından birbiriyle ağbağ oluşturup oluşturmadığının incelenmesidir. Yapılan analize ilişkin eşleme haritası Şekil 5.14’da gösterilmiştir.



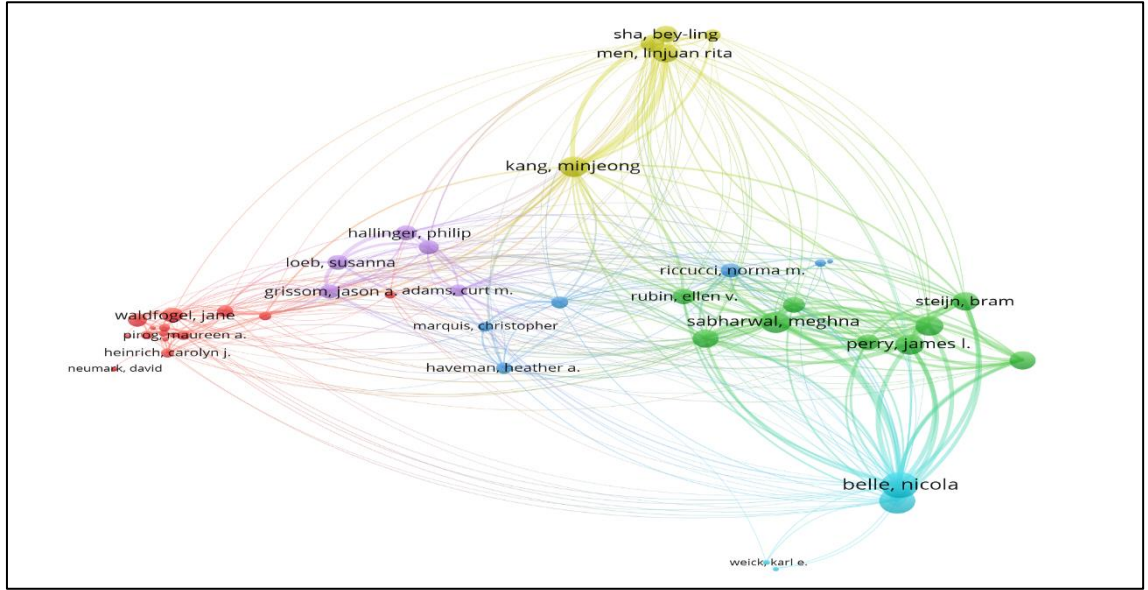
Şekil 5.14. Tüm Dergilerde Kaynak (Dergi) Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

Kaynak temelli olarak yapılan analiz sonuçlarına göre her derginin diğerleriyle bağlarının olduğu görülmektedir. Bu dergiler içerisinde de en fazla bağlantının *Public Management Review* isimli dergi ile olduğu ve bu derginin merkeziliğinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu analiz sonucunda elde edilen bir diğer önemli çıkarım dergilerin gruplanmalarına ilişkindir. Buna göre 10 derginin 4 tanesi bir grup 6 tanesi bir grup olmuştur. Şekil 5.14’de gösterildiği üzere 4’lü grup “yönetim bilimi, insan

kaynakları ve davranış bilimi” gibi konuların daha fazla çalışıldığı dergilerken; 6’lı grubun kamu yönetimine daha teorik bir bakış açısıyla ya da siyaset bilimi, hukuk gibi alanlarla yaklaşım dergiler olduğu görülmektedir. Üstelik bu iki grup ayrımında bölgelerin önemi kalmamıştır. Amerika ve Avrupa’daki dergiler bölgelerine göre değil, konularına göre ayrılmıştır.

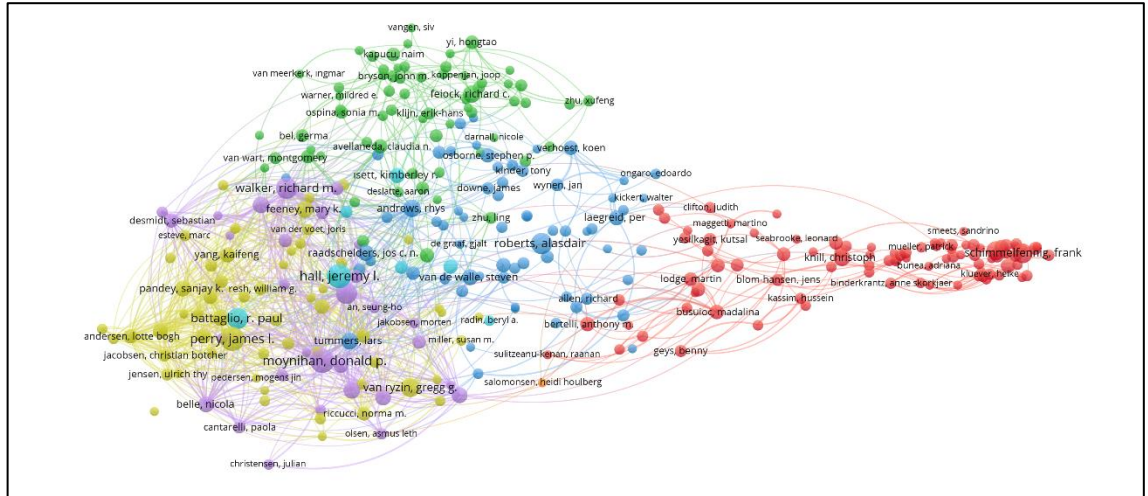
#### **5.2.5.1.3. Yazar (Araştırmacı) Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi**

Bibliyometrik eşleme analizleri yukarıda ifade edildiği üzere aynı esere atıf veren eserler üzerine yapılmaktadır. Ancak kimi durumda sadece bu ağbağları kuran eserlerin yerine tekil olarak yazarların dikkate alınması gerekebilir. Nitekim bir araştırmacının birçok çalışması olabileceği gibi eserlerde farklı sıralarda da isimleri yer alabilir. Bu durumda ise içerik analizi yapılan makalelerin tümünde (ABD ve EU) ortak atıf verilen eserlerin her birindeki yazarlar arası ağbağlar analiz edilmiştir. Böylelikle hangi araştırmacının ortak referanslar noktasında birbirleriyle ağbağlar kurduğu belirlenebilecektir. Yukarıda içerik analizi yapılan makalelerde en çok makalesi olan yazarlar belirlenmişti. Burada ise bunlar arasındaki ağbağlar belirlenmektedir. İlk olarak Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerine analizler yapılmıştır. Sonuçlar Şekil 5.15’de verilmektedir. Yapılan bu analiz sonuçları en çok eser olan araştırmacılardan farklıdır. Nitekim burada yazarların eser sayılarından ziyade en fazla ortak atıf verdiği araştırmacılarla olan bağları gösterilmiştir. Örneğin Nicola Belle ile James Perry yaptıkları çalışmalarda ortak atıf vermektedir. Bu örnekten hareketle Nicola Belle ise diğer yazarlarla en çok ortak atıf veren araştırmacıdır. Aslında bu sonuç ağbağ kuran araştırmacıların benzer konularda araştırma yaptıkları göstermektedir. Ayrıca Şekil 5.15’de gösterildiği üzere Nicola Belle’nin yanında gözüken dairede Paola Cantarelli yer almaktadır. Bu iki araştırmacı arasında ise çok fazla ağı olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu analizde birbirine yakın olarak gözüken araştırmacıların çok daha benzer konulara atıflar vererek çalışma yaptıkları anlaşılmaktadır.



Şekil 5.15. Amerika'daki Dergilerde Yazar Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

İkinci olarak Avrupa'da yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerinde yazar temelli bibliyometrik eşleme analizi yapılmıştır. Bu analiz kapsamında elde edilen ağbağ haritası Şekil 5.16'de verilmiştir.

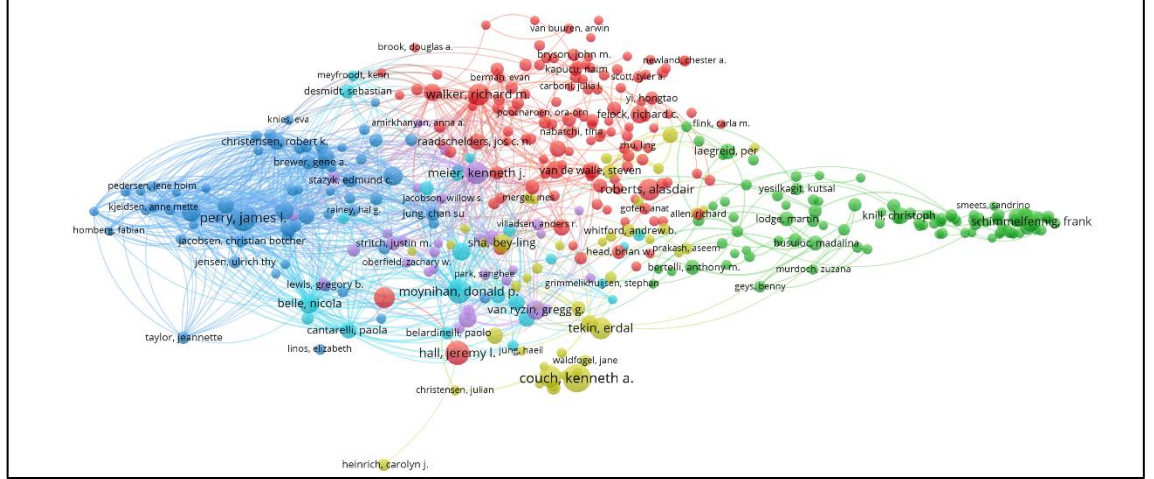


Şekil 5.16. Avrupa'daki Dergilerde Yazar Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

Bu analiz sonuçlarına göre Donald P. Moynihan, Kenneth J. Meier, Richard M. Walker, Rhys Andrews, Bradley E. Wright ve Nicola Belle araştırmacılarının referanslarında ortak atıf verme noktasında daha çok ön plana çıkan araştırmacılar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmaların kendi aralarında çeşitli ağbağ grupları oluşturdukları da görülmektedir. Bu ağbağ gruplarında farklı türden konularda araştırmaların olabileceği ve buna bağlı olarak ortak atıf verilen eserlerin farklılaştığı düşünülebilir. Dolayısıyla Şekil 5.16'de verilen ağbağ haritasında her renk grubu

içerisindeki araştırmacılar arasında konu veya yöntem birliğinin olduğu düşünülebilir. Bundan dolayı değerlendirmelerin de bu şekilde yapılmasında fayda bulunmaktadır.

Üçüncü olarak her iki bölgedeki makalelerin tümü birlikte ele alınarak analizler yapılmıştır. Analiz kapsamında elde edilen ağbağ haritası Şekil 5.17’de verilmiştir.



Şekil 5.17. Tüm Dergilerde Yazar Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

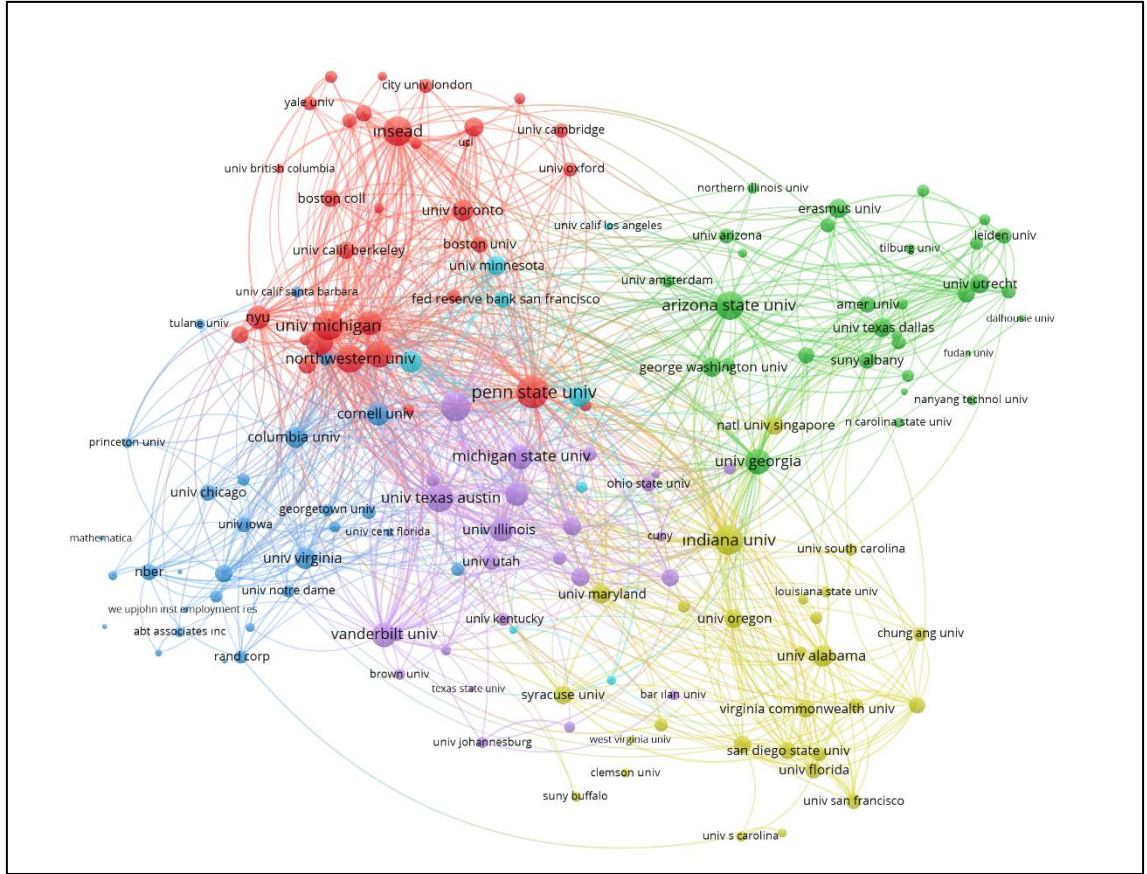
Bu analiz sonuçlarına göre Nicola Belle, Kenneth J. Meier, Lotte Bogh Andersen, Donald P. Moynihan, Bradley E. Wright, Sanjay K. Pandey, James L. Perry ve Paola Cantarelli araştırmacılarının en güçlü ağbağları geliştirdiği görülmektedir.

#### 5.2.5.1.4. Kurum (Üniversite) Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

Bibliyometrik eşleme analizi kapsamında yapılan bir diğer analiz eşleme yapılan makalelerdeki araştırmacıların hangi kurumlarda görev yaptıklarına ilişkin olarak yapılmaktadır. Burada eşleme kurulan makalelerden yola çıkılarak hangi üniversitelerin alanda daha etkin olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Elde edilen bu bulgulardan yola çıkılarak kamu yönetimi disiplini açısından hangi üniversitelerdeki araştırmacıların daha fazla sosyal ağbağ geliştirdiği belirlenebilmektedir.

Araştırmacıların kurumlarına ilişkin olarak yapılan analizler yukarıdaki eşleme analizlerinde olduğu gibi Amerika ve Avrupa dergilerinde ayrı ayrı yapılmış ve sonrasında her ikisi birlikte yapılarak genel durum belirlenmeye çalışılmıştır. İlk olarak Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerine yapılan haritalama analiz Şekil 5.18’de verilmiştir.



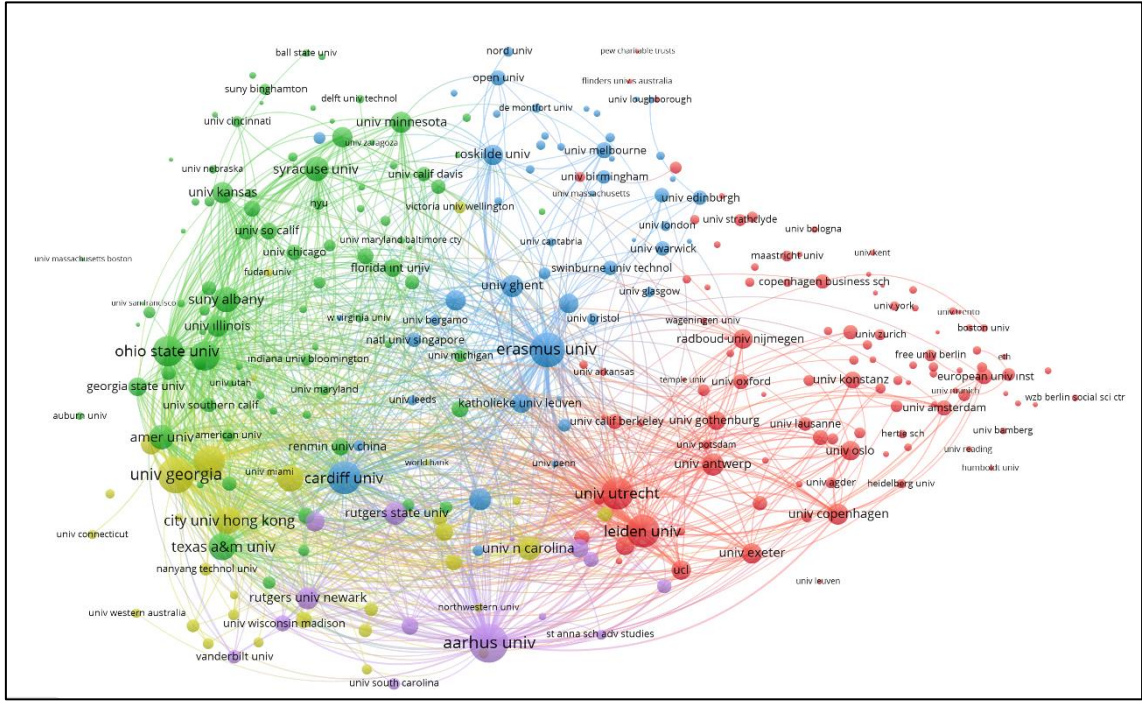


Şekil 5.18. Amerika Dergilerinde Kurum Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

Kurum temelli olarak ABD'deki dergiler üzerinde yapılan eşleme analizinde belli üniversitelerin diğerleriyle daha fazla ağbağ kurduğu görülmektedir. Bu üniversitelerin ağbağ kuvvetleri sırasıyla şu şekildedir: 1-*The Pennsylvania State University (ABD)*, 2-*Indiana University (ABD)*, 3-*INSEAD: The Business School for the World (Fransa)*, 4-*University of Washington (ABD)*, 5-*University of Michigan (ABD)*, 6-*Arizona State University (ABD)*. Bu analizden yapılabilecek bir diğer çıkarım ise araştırmacıları üniversitelere arasındaki ağbağların birer kümeleme yaptıklarıdır. Şekil 5.18'de görüleceği üzere 5 farklı ağbağ kümesi oluşmuştur. Bu üniversiteler arasında oluşan grupların neden ve nasıl oluştuğunu derinlemesine analiz edilmesi durumunda aslında kamu yönetimi disiplini veya araştırılan konu çeşitliliğine göre her kurumun belli bir ekole sahip olduğu sonucuna ulaşılabilecek. Bu türden bir araştırmanın kamu yönetiminde araştırma ekollerinin belirlenmesine yönelik yapılması disipline daha fazla katkı sağlayacaktır.

Bibliyometrik eşleme kapsamında kurum temelli olarak Avrupa'da yayımlanan dergiler üzerine yapılan analiz sonuçları Şekil 5.19'da gösterilmektedir. Bu haritalama

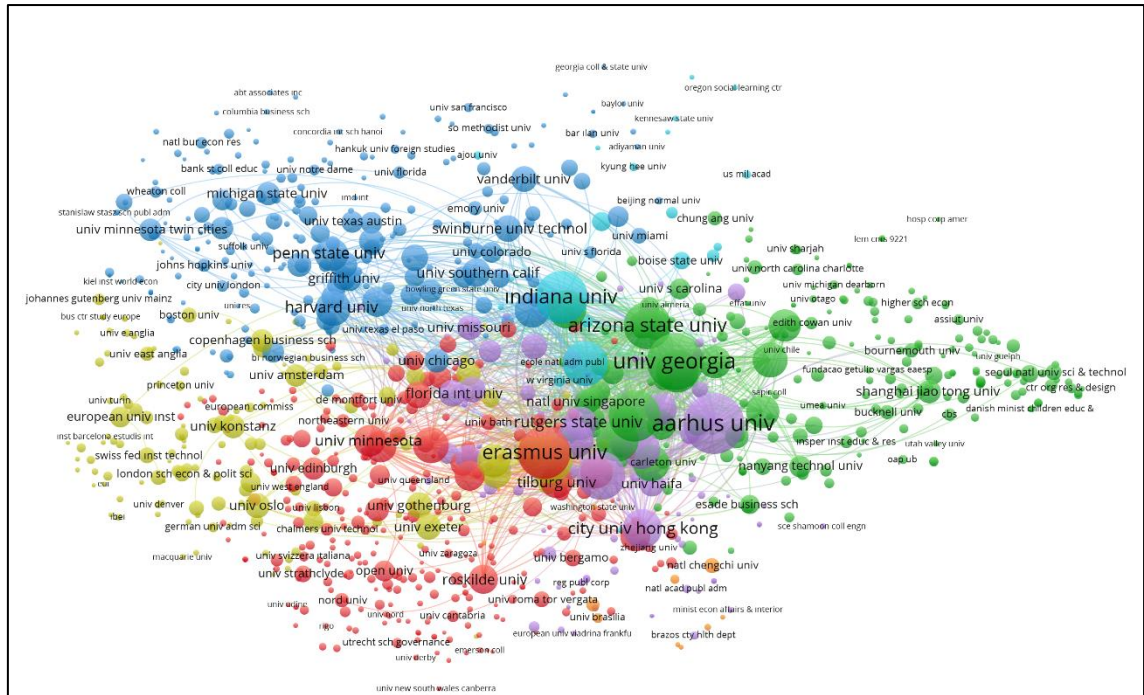
analizi sonuçlarına göre üniversiteler arası ağbağlar Amerika'dakilere çok daha karmaşık olmakla birlikte temelde 5 bölgeye ayrılmıştır. Bu ağbağ haritasında merkeziliği ya da ağbağ kuvveti en yüksek olan üniversiteler şu şekilde sıralanmaktadır: *Aarhus University (Danimarka)*, *University of Georgia (ABD)*, *Erasmus University (Hollanda)*, *Cardiff University (Birleşik Krallık-Galler)*, *Leiden University (Hollanda)*.



Şekil 5.19. Avrupa Dergilerinde Kurum Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

Üçüncü olarak her iki bölgedeki dergileri ortak bir biçimde analiz etmek de gerekmektedir. Bu şekilde farklı bölgelerdeki dergilerde ağbağların nasıl oluştuğu ağbağ kümeleri arasında kopmalar ya da farklı kümeler oluşup oluşmadığı analiz edilebilmektedir. Nitekim burada ağbağlar arasında belli bir kopma ya da birbirinden kopuk ağbağ kümelerinin oluşması beklenmemektedir. Aynı disiplinle ilgili olarak yayımlanan dergiler olmasından dolayı farklı konuları ya da ekollere göre grupların oluşması beklenmekle birlikte bunlar arasında ciddi kopmaların olması aslında seçilen örneklem grubunda hataların olduğunu gösterebilmektedir. Alan veya konu itibariyle birinden farklı olarak örneklemelerin seçilmesi durumunda kopmalar oluşabilmektedir. Fakat seçilen dergilerin tümünün (ABD ve EU) Web of Science ve SJR sıralama kuruluşları tarafından “kamu yönetimi” alanında Q1 sınıfındaki dergiler olmasından dolayı böyle bir kopma oluşması beklenmemektedir. Ağbağ gruplarının oluşmasında ise

benzer çalışma alanlarının veya yöntemlerinin etkili olduğu düşünülebilir. Her iki bölgedeki makalelerin kurum temelli analizi sonuçları Şekil 5.20’de gösterilmektedir.



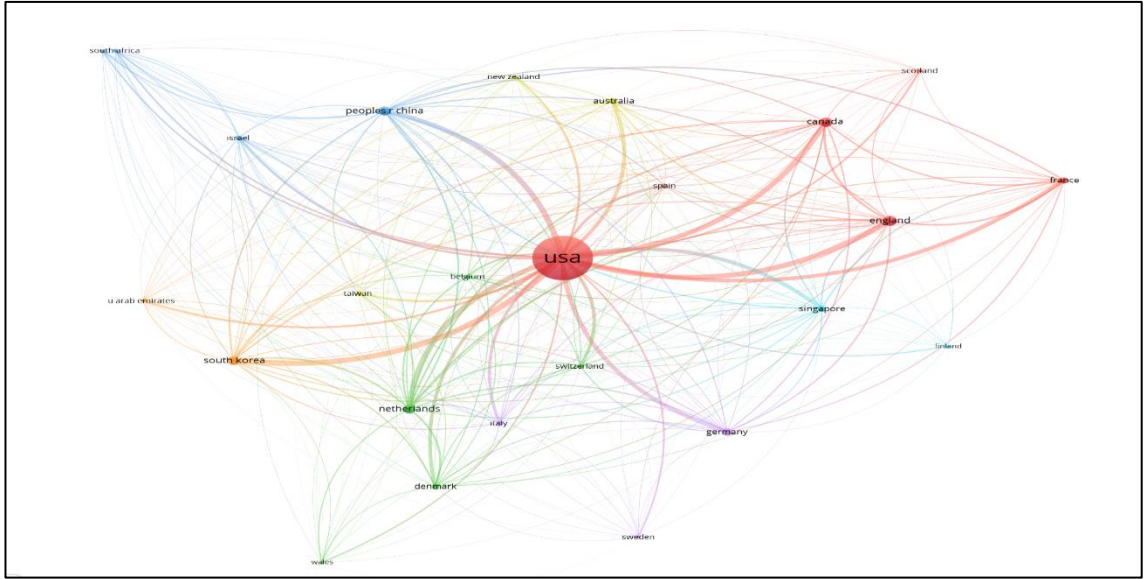
**Şekil 5.20.** Tüm Dergilerinde Kurum Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

Her iki bölgenin birlikte ele alınarak yapıldığı analiz sonuçlarında bazı üniversitelerin bu ağlara dahil olmadığı fakat ağbağ kümeleri içerisinde konumlandığı görülmektedir. Ancak büyük çoğunlukta üniversitelerin ağbağlara katıldığı ve birbiri içerisine geçmiş 5 temel kümeleme oluşturduğu görülmektedir. Bu ağbağ haritasında üniversitelerin ağbağ kuvvetleri sırasıyla şu şekildedir: *Aarhus University (Danimarka)*, *University of Georgia (ABD)*, *Arizona State University (ABD)*, *Indiana University (ABD)*, *Erasmus University (Hollanda)*, *Utrecht University (Hollanda)*, *Leiden University (Hollanda)*, *Cardiff University (Birleşik Krallık-Galler)*.

#### 5.2.5.1.5. Ülke Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

Yazarların üniversitelerine benzer olarak yapılabilen bir diğer bibliyometrik eşleme analizi, yazarların ülkelerine ve bu ülkeler arasındaki ağbağlara ilişkin olarak yapılabilir. Bu bibliyometrik analiz kapsamında diğerlerine benzer olarak Amerika, Avrupa ve her ikisi birlikte olmak üzere üç farklı analiz yapılmaktadır. İlk olarak Amerika’da yayımlanan dergiler üzerine yapılan analiz sonucunda oluşturulan bibliyometrik eşleme haritalama Şekil 5.21’de gösterilmektedir.

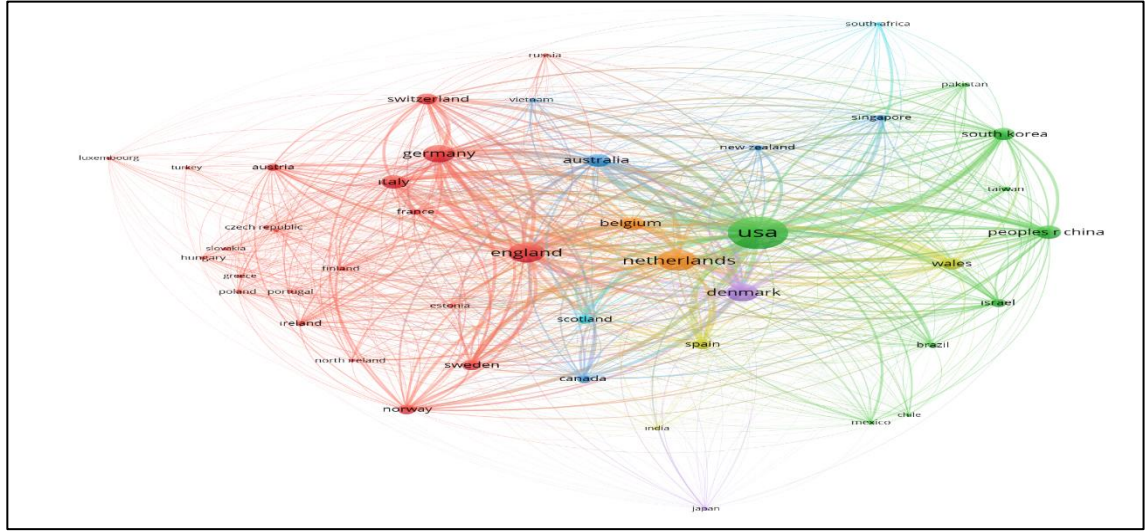




**Şekil 5.21.** Amerika Dergilerinde Ülke Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

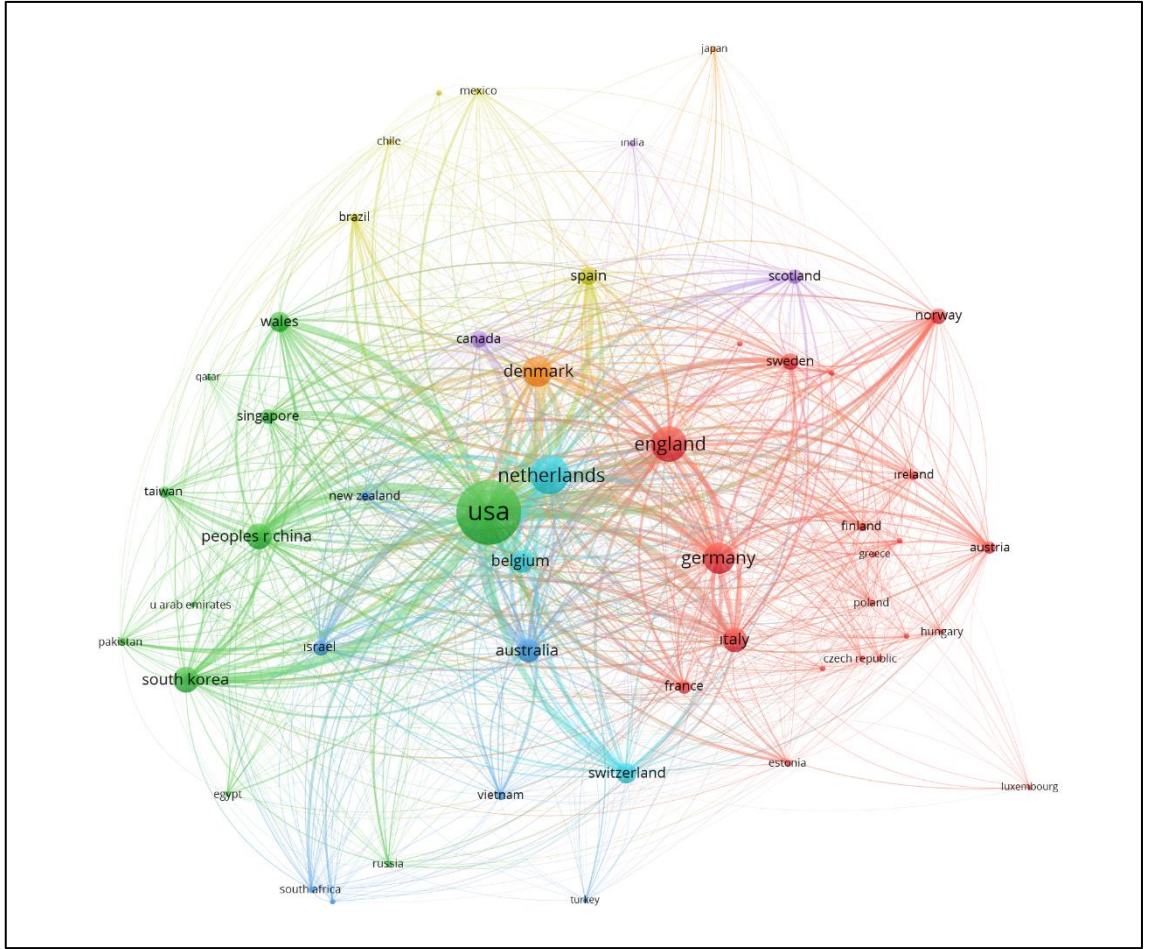
Yapılan analiz sonuçlarında yazarların büyük çoğunluğunun ABD’de görev yapan araştırmacılar olduğu görülmektedir. Diğer ülkelerle ağbağları bakımında tam merkezliğinin olduğu ve ağbağları bazı ülkelerle güçlü bazılarıyla ise daha zayıf olduğu görülmektedir. ABD’nin Çin, Kanada, İngiltere, Fransa, Almanya, Hollanda ve Güney Kore ile güçlü ağbağlarının olduğu görülmektedir. Haritada yer alan her bir ülkenin diğerleriyle doğrudan bir ağ geliştirdiği görülmektedir. Ancak yine renkleler bakımında gösterilen ağbağ gruplarına bakıldığında belli ülkelerin gruplar oluşturduğu görülmektedir. Almanya, İtalya ve İsveç bir grup; Hollanda, Danimarka ve Birleşik Krallık bir grup, Güney Kore ve Arap Emirliği bir grup; Avusturalya ve Yeni Zelanda bir grup oluşturmuştur. ABD, İngiltere, Kanada ve Fransa ise güçlü bağların olduğu bir grubu oluşturmaktadır. Böyle bir sonuç bu ülkelerdeki kamu yönetimi anlayışlarını yansıttığı ve aralarında benzerlik olduğu düşünülebilir. İkinci olarak Avrupa’daki dergiler üzerine yapılan analizlerin haritalama sonucu Şekil 5.22’de gösterilmektedir. Avrupa dergileri özelinde yapılan analizlerde ise Avrupa kıtasında yer alan ülkelerin ağbağlarını geliştirdiği görülmektedir. Ancak burada da ABD’nin oldukça üstün olduğu görülmektedir. ABD’den araştırmacıların daha fazla ağbağ geliştirdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Aslında böyle bir sonuç kamu yönetimi ilişkin olarak bakış açısı farklılıklarından biri olarak Kıta Avrupası geleneğinin Amerikan geleneğinin baskısı altında olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan ülkeler arasında gruplamaların da olduğu görülmektedir. Bu gruplar kapsamında ise Kıta Avrupası geleneği sahip

olanların bir grup oluşturduğu (kırmızı ile belirtilen) görülmektedir. Çin, Güney Kore, İsrail gibi ülkelerinde birlikte bir grup oluşturduğu görülmektedir.



Şekil 5.22. Avrupa Dergilerinde Ülke Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

Üçüncü olarak her iki bölgenin birlikte analiz edilmesi de gerekmektedir. Her iki bölgenin birlikte analiz yapılması aslında yukarıda bölgesel olarak yapılan değerlendirmelerdeki Kıta Avrupası ve Anglo Sakson geleneklerinin ayrımının olup olmadığı net bir şekilde görülebilmektedir. Bu kapsamda yapılan analize ilişkin haritalama sonuçları Şekil 5.23’de gösterilmektedir. Bu analiz sonuçlarına göre Avrupa’daki dergilerin analiz sonuçlarına benzer sonuçlar elde edilmiştir. İngiltere, Almanya, İtalya, Fransa, İsveç, Norveç, Avusturya, Macaristan, Polonya, Finlandiya, Estonya gibi Avrupa kıtasındaki ülkelerin bir alt ağbağ grubu oluşturduğu görülmektedir. İsviçre, Belçika ve Hollanda gibi ülkelerin ise Kıta Avrupa ülkeleri ile yakın olmakla birlikte Amerika’nın olduğu grup ile ortada kaldığı görülmektedir. Dolayısıyla bir üç ülkede her iki geleneğinde olabileceği düşünülebilir. Amerika, Çin, Güney Kore, Singapur, Birleşik Krallık gibi ülkelerin (haritada yeşil renkli ülkeler) ise yine bir alt ağbağ grubu oluşturduğu görülmektedir. İspanya, Brezilya, Meksika, Şili gibi ülkelerin ise yine bir grup olduğu görülmektedir. Son olarak Türkiye’nin çok farklı ülkelerle bir grupta yer aldığı görülmektedir. Türkiye, İsrail, Vietnam, Güney Afrika, Tayland, Avustralya, Yeni Zelanda gibi ülkelerle (mavi renk) bir alt grup oluşturabileceği analiz sonuçları yer almaktadır. Fakat bu ülkelerin haritadaki konumlarının çok dağınık ve aralarındaki bağların diğer alt ağbağ gruplarına göre daha düşük düzeyde kaldığı görülmektedir.



Şekil 5.23. Tüm Dergilerinde Ülke Temelli Bibliyometrik Eşleme Analizi

#### 5.2.5.2. Araştırmaların Aldığı Atıfların Analizleri

Bu analiz kapsamında incelenen makalelerin kamu yönetimi disiplini nasıl etkilerini belirlemeye çalışılmaktadır. Bu çalışmalara verilen atıfların sıklığı ve yoğunluğuna göre analizler yapılmaktadır. Ayrıca bu çalışmalar arasındaki bağlar da ortaya konularak disiplin içerisindeki araştırmalar arasındaki etkileşimler de belirlenmeye çalışılmaktadır. Bu bölümden sonraki bölümde yapılan analizlerde ise içerik analizi yapılan çalışmalardaki kaynakçalar (makalelerin verdiği atıflar) üzerinden analizler yapılacaktır. Bu analizin amacı ise geçmişteki çalışmaların hangilerinin disiplinindeki çalışmalar üzerinde daha fazla etkili olduğunu belirlemektir. Dolayısıyla bu iki analizin birbirine karıştırılmaması gerekmektedir.

Atıf analizleri, yapılmış olan çalışmaların göreceli olarak etkisi hakkında bilgi verebilmektedir. Ancak bu analiz araştırmacılar arasındaki ara ağbağ analizleri

tanımlayabilme konusunda yetersiz kalabilmektedir (Zupic ve Cater, 2015). Bunun için ise ortak yazar analizleri yapılabilir. Bu analiz ise bir sonraki başlıkta üç aşamada yapılmaktadır. Ancak bu aşamada yapılacak olan atıf analizlerinde incelenen makalelerin aldıkları atıflar üzerinde analiz yapılmaktadır. Dolayısıyla incelenen makalelerin kamu yönetimi alanını nasıl etkilediği ve etkileme düzeyleri belirlenebilmektedir. Atıf analizi ile belli bir makalenin kendinden sonra yapılan araştırmaları ne düzeyde etkilediği, verilen atıfların sıklığı ve desenlerinin belirlenmesiyle yapılmaktadır (Umut-Zan, 2012; U. Al ve diğ., 2019).

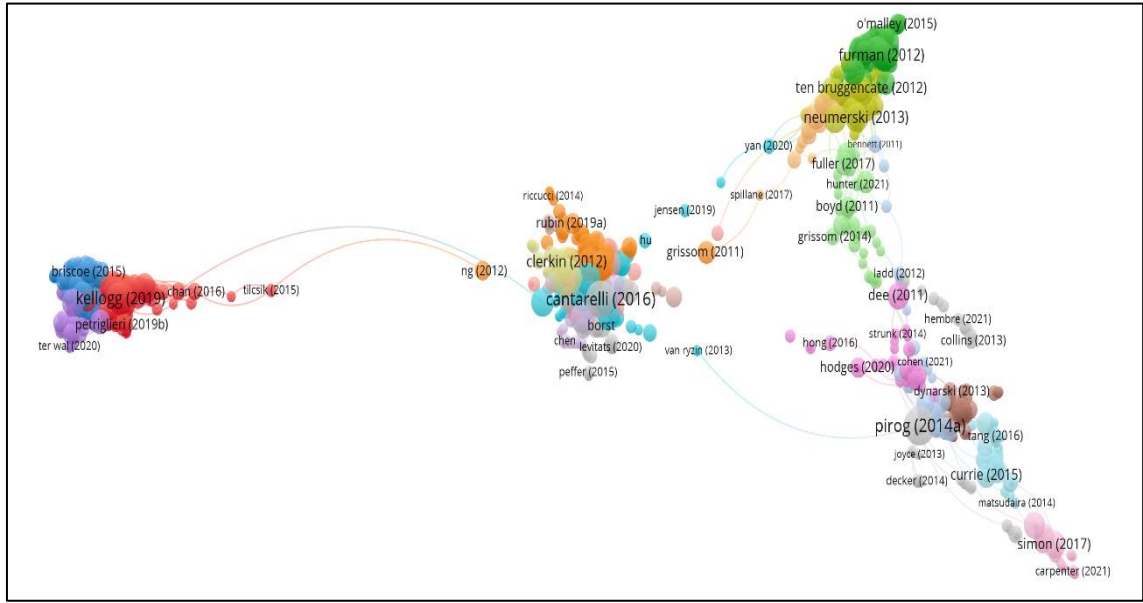
Belli bir konuyla ilgili olarak araştırma yapanlar genellikle kendi araştırmaları açısından önemli kabul ettikleri çalışmalara atıflar yapmaktadırlar. Belli bir çalışmaya yoğun bir atıf yapılması durumu varsa o eserin ya da o alandaki araştırmacının bilimsel bilginin ilerlemesi noktasında oldukça önemli katkılarının olduğu kabul edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında atıf analizlerinin yapılması bir bilimsel disiplin içerisindeki önde gelen araştırmaların, dergilerin, yazarların, üniversitelerin ve ülkelerin belirlenmesi amacıyla kullanılabilir (H. Small, 1973: 265; Gilbert, 1977: 113). Bu analiz türünde atıf yapılan eserle atıf yapan eserler arasındaki ilişkiler incelenmektedir (Smith, 1981: 96). Bu yönüyle bir tür bibliyometrik analiz olarak kabul edilmektedir ve haritalar yoluyla görselleştirilmektedir.

Atıf analizleri sayesinde bilimsel araştırmaları yapılan atıflar inceleneceğinden dolayı, salt yayın sayıları incelemek yerine bunların aldıkları atıflar da göz önünde bulundurularak değerlendirmeler yapılabilir (H. Yalçın ve Esen, 2016: 106). Bu analiz sayesinde belli bir alandaki literatürdeki yaşlanma hızı belirlenebilmekte ve disiplinin özünü temsil ettiği düşünülen çekirdek dergiler tespit edilebilmektedir. Bu sayede ise belli bir alanda ya da konuda önemli kabul edilen eserler çok kolay bir şekilde tespit edilebilmektedir (Zupic ve Cater, 2015: 433).

Bu kapsamda araştırmaların aldıkları atıflara göre önem düzeylerini belirleyebilmek amacıyla; makale, yazar, dergi, kurum ve ülke temelinde beş farklı analiz yapılmaktadır. Bibliyometrik eşlemeye benzer olarak yapılan bu analizlere ilişkin değerlendirmeler sonuçlar aşağıda başlıklar halinde verilmektedir.

### 5.2.5.2.1. Belge (Makale) Temelli Atıf Analizi

Atıf analizi, incelenen araştırmaların en çok atıf alanlarının kendi aralarında ortak kullanımına dayalı olarak çeşitli şekillerde yapılabilmektedir. Bunlardan ilki bu ağbağ yapısında makalelerin hangileri olduğu üzerine yapılan bir analizdir. Buradan hareketli hangi makalelerin belli bir alandaki çalışmalara daha fazla yön verebilecek nitelikte olduğu belirlenmektedir. İlk olarak Amerika'daki dergiler üzerine yapılan analiz sonuçlarına ilişkin olarak oluşturulan ağbağ haritası Şekil 5.24'de gösterilmektedir.



Şekil 5.24. Amerika'daki Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi

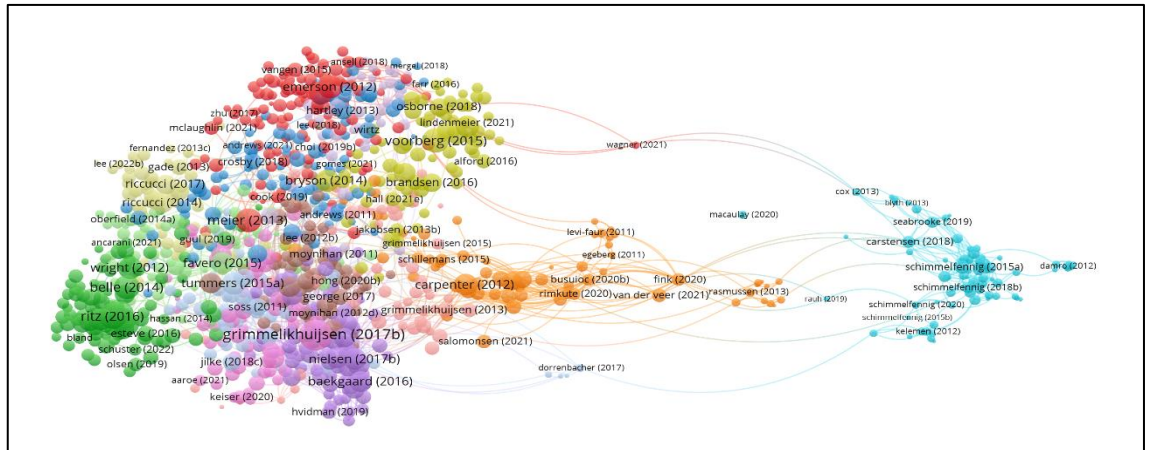
Atıf analizleri kapsamında ortaya çıkan tablo yukarıda bibliyometrik eşleme analizlerden oldukça farklı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Şekil 5.24'de görselleştirilen sonuçlara göre ABD'deki dergilerdeki makalelerin aldıkları atıflara göre 3 farklı bölgeye ayrıldığı ve bu ayrımın keskin bir ayrım olduğu görülmektedir. Üç bölgenin arasında bağlantının olmadığı ya da tek bir atıf ile olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Böyle bir durum aslında çok ciddi konu farklılıkların olduğunu ve bunların kendi aralarında oldukça zor bağlantıların kurulduğunu göstermektedir. Ancak şunu tekrar ifade etmek gerekir ki bu analizde elde edilen bulgular en çok atıf alanların merkezde olduğu ya da görsel olarak daha büyük gösterildiği bir sonuç değildir. İncelenen tüm çalışmaların (ABD için 1215 makale) kendilerinden sonra aldıkları atıflarda (kaynakçalarda) birlikte bulunma durumları analiz edilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre birbirleriyle en çok bağlantıları olan çalışmalar belirlenmiştir. Bunlar Tablo 5.40'da verilmektedir.



**Tablo 5.40.** Amerika'daki Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi Sonuçları

| Yıl  | Yazar                           | Dergi                                     | Makale                                                                                                                       |
|------|---------------------------------|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2014 | Pirog                           | Journal of Policy Analysis and Management | The art and science of scholarly publishing                                                                                  |
| 2016 | Cantarelli, Belardinelli, Belle | Review of Public Personnel Administration | A Meta-Analysis of Job Satisfaction Correlates in the Public Administration Literature                                       |
| 2017 | George, Pandey                  | Review of Public Personnel Administration | We Know the Yin—But Where Is the Yang? Toward a Balanced Approach on Common Source Bias in Public Administration Scholarship |
| 2019 | Kellogg                         | Administrative Science Quarterly          | Subordinate Activation Tactics: Semi-professionals and Micro-level Institutional Change in Professional Organizations        |
| 2012 | Furman                          | Educational Administration Quarterly      | Social Justice Leadership as Praxis: Developing Capacities Through Preparation Programs                                      |

Tablo 5.40'de verilen sonuçlar bizlere aslında sınırlı düzeyde de olsa kamu yönetimi alanındaki gelecekteki çalışmalara hangi çalışmalardaki konuların ve/veya yöntemlerin yön verebileceği hakkında çıkarımlar sunmaktadır. Tabloda isimleri verilen makalelerin aslında çalışılan konularla ilgili meta analizlerin yapıldığı ve büyük meselelerle ilgilendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla belli bir konuyla ilgili olarak sınırlı düzeydeki araştırma alanında yapılan çalışmaların gelecekteki çalışma alanlarını yönlendirebilme olanağının olmadığı anlaşılabılır. Avrupa'daki dergiler üzerinde yapılan analiz sonuçlarına dayalı olarak oluşturan ağbağ haritası Şekil 5.25'de verilmektedir. Bu ağbağ haritasındaki en çok bağ kurmuş olan makaleler ise Tablo 5.41'de verilmektedir.

**Şekil 5.25.** Avrupa'daki Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi

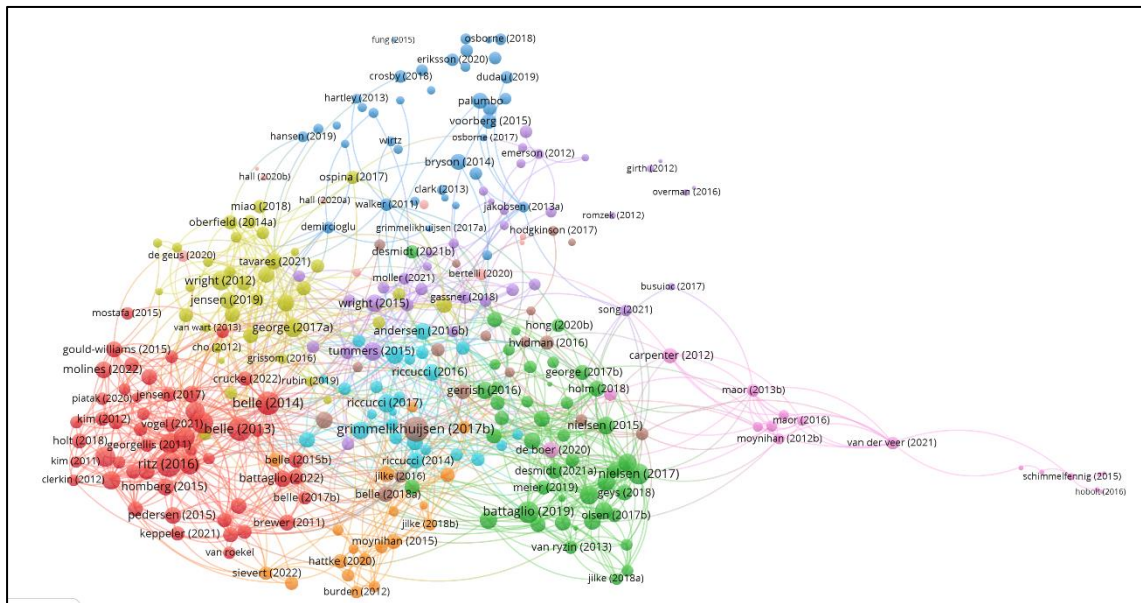
Eser temelli olarak yapılan atıf analizi sonuçlarında buradaki makalelerin büyük oranda birbiriyle ağbağ kurduğu görülmektedir. Ancak ağbağ kurmamış olması olumsuz

bir durum olarak yorumlanmamalıdır. Nitekim son 11 yıllık süreçteki makaleler üzerinde analizler yapılmasından dolayı bazı makalelerin henüz yeterince atıf almamış olması muhtemeldir. Nitekim bu analizin amacı az veya çok atıf alanları belirlemek değildir. Bu analizin amacı ortak atıf alanların belirlenmesi ve dolayısıyla hangi çalışmalara yoğunluk verildiğini belirlenebilmesi hedefidir.

**Tablo 5.41.** Avrupa'daki Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi Sonuçları

| Yıl  | Yazar                                   | Dergi                                                | Makale                                                                                                                   |
|------|-----------------------------------------|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2017 | Grimmelikhuijsen, Jilke, Olsen, Tummers | Public Administration Review                         | Behavioral Public Administration: Combining Insights from Public Administration and Psychology                           |
| 2015 | Nielsen, Baekgaard                      | Journal of Public Administration Research and Theory | Performance Information, Blame Avoidance, and Politicians' Attitudes to Spending and Reform: Evidence from an Experiment |
| 2017 | Nielsen, Moynihan                       | Journal of Public Administration Research and Theory | How Do Politicians Attribute Bureaucratic Responsibility for Performance? Negativity Bias and Interest Group Advocacy    |
| 2016 | Busuioc, Lodge                          | Governance                                           | The Reputational Basis of Public Accountability                                                                          |
| 2017 | Schimmelfennig                          | Journal of European Public Policy                    | Liberal intergovernmentalism and the euro area crisis                                                                    |

Her iki bölgenin birlikte ele alınarak yapılan analiz sonuçlarında oluşan ağ haritası Şekil 5.26'da gösterilmektedir. Bu analiz kapsamında elde edilen sonuçlara dayanılarak en çok ağbağ kuran makaleler ise Tablo 5.42'de verilmektedir.



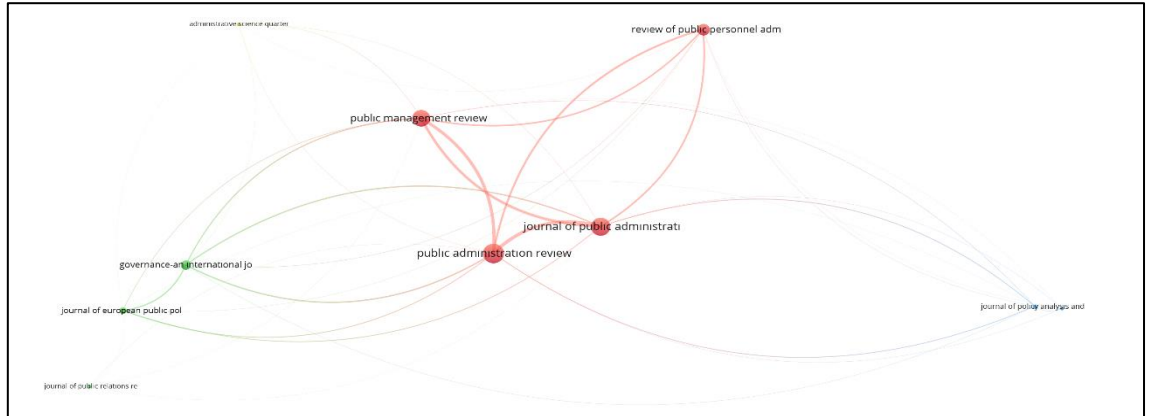
**Şekil 5.26.** Tüm Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi

**Tablo 5.42.** Tüm Dergilerde Makale Temelli Atıf Analizi Sonuçları

| Yıl  | Yazar                           | Dergi                                                | Makale                                                                                                                                                                          |
|------|---------------------------------|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2014 | Belle                           | Journal of Public Administration Research and Theory | Leading to Make a Difference: A Field Experiment on the Performance Effects of Transformational Leadership, Perceived Social Impact, and Public Service Motivation              |
| 2013 | Kim vd.                         | Journal of Public Administration Research and Theory | Investigating the Structure and Meaning of Public Service Motivation across Populations: Developing an International Instrument and Addressing Issues of Measurement Invariance |
| 2016 | Ritz, Brewer, Neumann           | Public Administration Review                         | Public Service Motivation: A Systematic Literature Review and Outlook                                                                                                           |
| 2015 | Tummers, Bekkers, Vink, Musheno | Journal of Public Administration Research and Theory | Coping During Public Service Delivery: A Conceptualization and Systematic Review of the Literature                                                                              |
| 2011 | James                           | Journal of Public Administration Research and Theory | Performance Measures and Democracy: Information Effects on Citizens in Field and Laboratory Experiments                                                                         |

#### 5.2.5.2.2. Kaynak (Dergi) Temelli Atıf Analizi

Atıf analizi kapsamında yapılabilecek bir diğer analiz ise incelediğimiz makalelerde en çok atıf ağbağı oluşturan makalelerin yayımlandıkları dergiler arasındaki iş birliği belirleyebilmektir. Ancak burada araştırmanın örnekleme bakımından bir kısıtlılık bulunmaktadır. Bibliyometrik eşleme analizinde olduğu gibi bu analiz kapsamında da sonuçlarda örneklem grubuna alınan dergilerden başka dergilere ulaşma imkânı yoktur. Dolayısıyla yapılan analizi kaç dergideki makaleler dahil edilirse o kadar sayıda bağlantı oluşabilmektedir. Ancak bu analizi örneklem kapsamındaki dergilerin kendi arasındaki merkezliğini belirleme noktasında önemli bir çıkarımı olabilmektedir. Bundan dolayı analiz kapsamına alınan 10 derginin tümündeki makaleler üzerinde kaynak temelli atıf analiz yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları Şekil 5.27’de haritasıyla sunulmaktadır.

**Şekil 5.27.** Tüm Dergilerde Kaynak Temelli Atıf Analizi Haritası

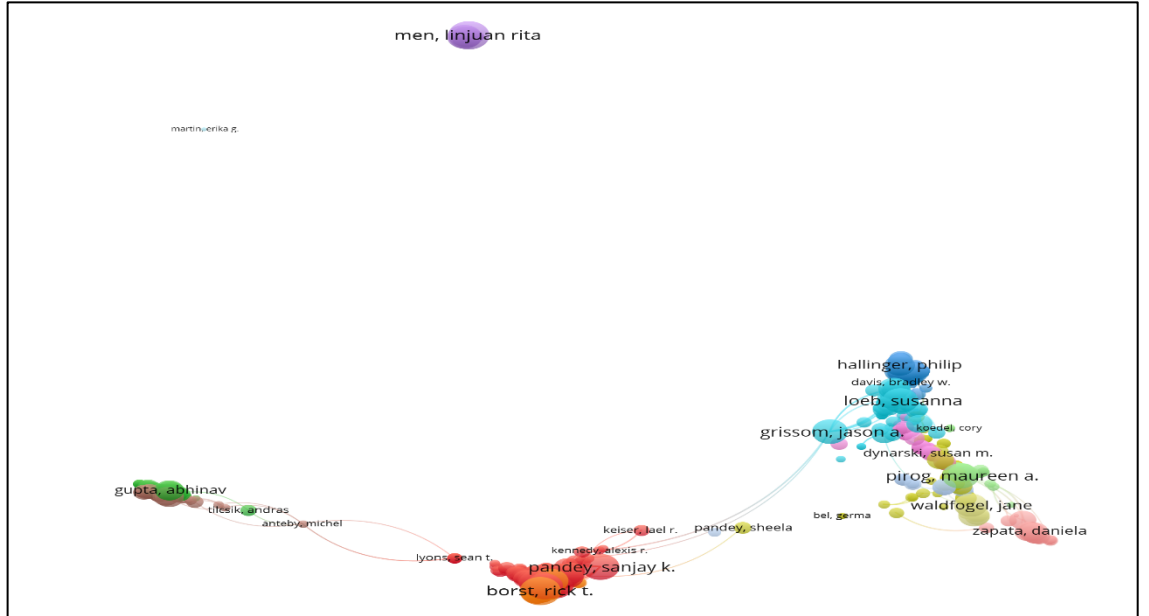


Bu analizler (makalelerin aldığı atıflar üzerinden) kapsamında dergi temelli yapılan analiz sonuçlarında dergilerin tümünün ağbağ içerisine yer aldığı görülmektedir. Ancak bazı dergilerin (*Administrative Science Quarterly*, *Journal of Policy Analysis and Management* ve *Journal of Public Relations Research*) ağbağın en dış çevresinde yer aldığı ve bunların merkezdeki dergiler dışında diğerleriyle bağlar kurmadığı görülmektedir. Dolayısıyla bu dergilerde yayımlanan eserlerin kamu yönetimiyle ilgili konular olduğu kabul edilmekle birlikte (merkezle bağı vardır) birbirlerinden farklı alanlar üzerinde araştırmalar yaptığı sonucuna ulaşılabilir. Diğer bir ifadeyle bu üç derginin birbirlerinden farklı konularda makaleler yayınladığı düşünülebilir. Bu sonuçlara göre ağbağ şemasında merkezde yer alan üç derginin ise (*Public Administration Review*, *Public Management Review* ve *Journal of Public Administration Research and Theory*) kendi aralarında çok güçlü ağbağlar geliştirdiği görülmektedir. Dolayısıyla bu üç derginin ise benzer konularda çalışmalar yayınladığı düşünülebilir. Nitekim bu analizin mantığında makalelerin aldıkları atıflarda (kaynakçalarda) ortak yer almaları arandığından dolayı, benzer çalışmaların yeni bir araştırmada farklı dergi olsa bile yer alması beklenmektedir. Analiz sonuçları da bu şekilde çıkmıştır.

#### 5.2.5.2.3. Yazar (Araştırmacı) Temelli Atıf Analizi

Atıf analizlere ilişkin olarak üçüncü analiz türü ortak atıf almış makalelerdeki yazarlar arasındaki bağlar üzerinde yapılmaktadır. Analizlerde bir makalenin kaynakçasında atıf olarak gösterilen eserlerin yazarları arasında bağ kurulmaktadır. Yazarların birden fazla eserlerinin olmasının burada çarpan etkisi yaratarak bir yazarın ağbağ kurduğu kişi sayısı artabilmektedir. Ancak şunu ifade etmek gerekir ki buradaki ağbağlar ortak yazarlıkla ilgili bir durum değildir. Belli bir makalenin kaynakçanın birlikte gösterilme durumuyla ilgilidir. Diğer bir ifadeyle Umberto Eco'nun kabul ettiği şekilde kaynakçadaki eser sahiplerini mahkemeye götürülen birer tanık olarak kabul edersek (Eco, 2017: 241-242); olay yerinde aynı anda bulunan tanıklar arasındaki ilişkiler bu analiz kapsamında araştırılmaktadır. Dolayısıyla belli bir konuyla ilgili olduğu doğrudan araştırmacılar tarafından kabul edilen kişiler araştırılmaktadır. Yani yayımlanan makalelerde kaynakçadaki eserlerin ilişkili olduğu zımni de olsa öne sürülmektedir. Bu tez çalışmasa kapsamında da analiz edilen Amerika ve Avrupa'daki dergilerde bu türden bir analiz yapılmıştır. İlk olarak Amerika'daki dergilerde

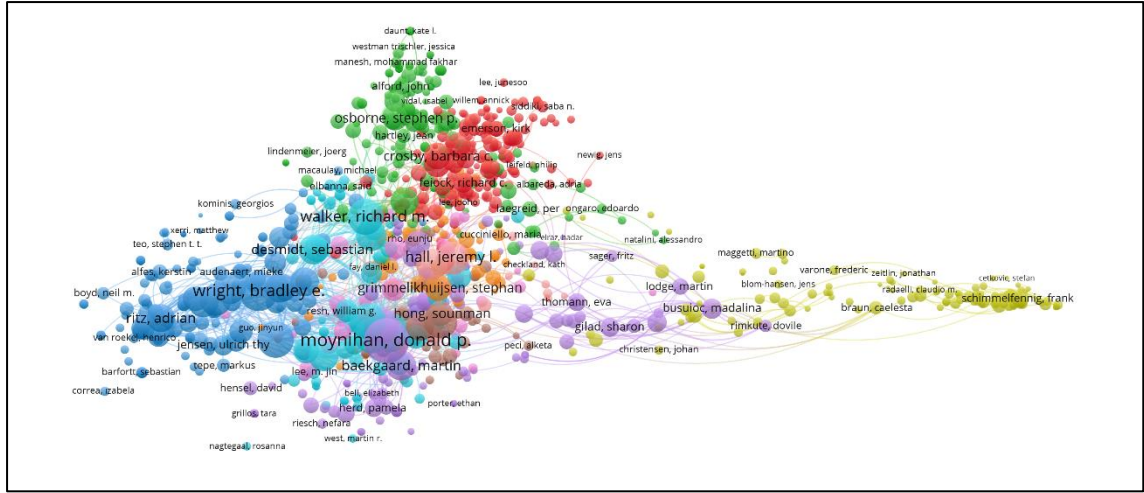
yayımlanan makaleler üzerinde bu analizler yapılmıştır. Bu analiz kapsamında elde edilen ağbağ haritası Şekil 5.28’de verilmektedir. Bu analiz kapsamında en az 1 tane bile makalesi olan yazarlar analizi dahil edilmiştir. Böylelikle tüm bağlar ve gruplar tespit edilebilmiştir. Bu analizin haritalama sonuçlarına göre yazarlar arasındaki ağbağlarda gruplanmaların çok bariz şekilde ayrıldı açıkça görülmektedir. Şekil 5.28’de üst kısımda yer alan yazarların aşağıdaki yazarlara göre çok farklı bir çalışma konusu ya da yöntemi olduğu ve buna bağlı olarak atıflar aldıkları şeklinde yorumlanabilir. Şeklin alt kısmında yer alan yazarlarda ise üç gruba ayrıldı ve bunların zayıf veya dolaylı bağlarla bağlı oldukları görülmektedir. Bu analizden elde edilen sonuçlara göre sırasıyla şu yazarların aldıkları atıflar itibariyle daha güçlü ağbağlar geliştirmiştir: 1-Rick T. Borst (Utrecht University-Hollanda), 2-Linjuan Rita Men (University of Florida-ABD), 3-Sanjay K. Pandey (George Washington University-ABD), 4-Nicola Belle (Sant'Anna University-İtalya), 5-Paola Cantarelli (Sant'Anna University-İtalya), 6-Maureen Pirog (Indiana University-ABD), 7-Yoon Jik Cho (Yonsei University-Güney Kore), 8-Jason A. Grissom (Vanderbilt University-ABD), 9-Susanna Loeb (Brown University-ABD), 10-Meghna Sabharwal (The University of Texas at Dallas-ABD).



Şekil 5.28. Amerika'daki Dergilerde Yazar Temelli Atıf Analizi

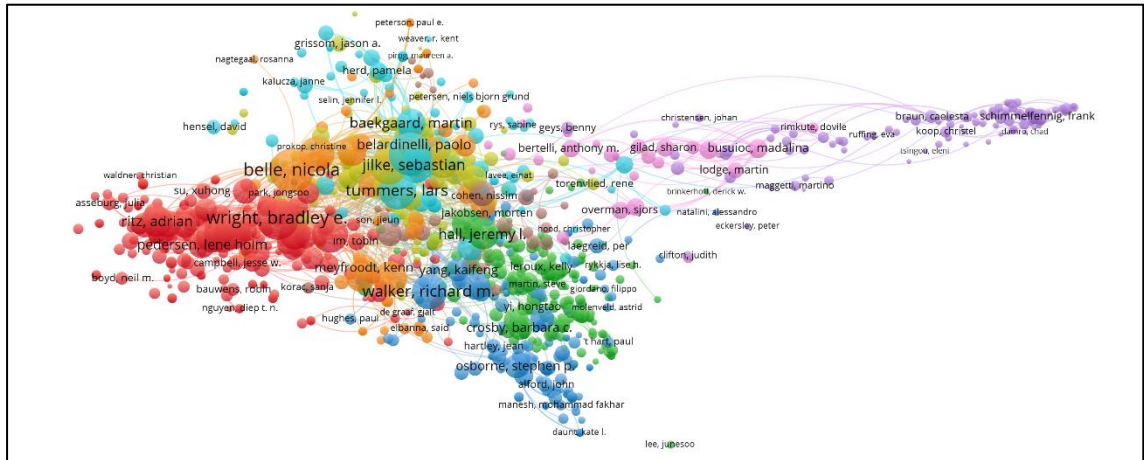
Avrupa’da yayımlanan dergiler üzerinde yapılan analizler sonucunda elde edilen harita ise Şekil 5.29’da verilmektedir. Bu analiz kapsamında da yine örneklem grubuna alınan makalelerde en az bir defa adı geçen tüm yazarlar üzerinde analizler yapılmıştır. Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerine yapılan analizlerde yazarlar

arasında ağbağlarda ciddi bir kopmanın olmadığı ancak yine doğrusal bir düzlemde gruplanmaların olduğu görülmektedir. Böyle bir sonuç atıf verilen eserlerde yakın ilişkilerin olduğunu göstermektedir. Bu analizden elde edilen sonuçlara göre sırasıyla şu yazarların aldıkları atıflar itibariyle daha güçlü ağbağlar geliştirmiştir: 1- Donald P. Moynihan (Georgetown University-ABD), 2- Jeremy L. Hall (University of Central Florida-ABD), 3- Bradley E Wright (University of Georgia-ABD), 4- Lars Tummers (Utrecht University-Hollanda), 5- Nicola Belle (Sant'Anna University-İtalya), 6- R. Paul Battaglio (The University of Louisiana-ABD), 7- Richard M. Walker (City University of Hong Kong), 8- Sebastian Jilke (Georgetown University-ABD), 9- Kenneth J Meier (American University-ABD), 10- Gregg G. Van Ryzin (Rutgers University-ABD).



Şekil 5.29. Avrupa'daki Dergilerde Yazar Temelli Atıf Analizi

Yazar temelli atıf analizi kapsamında üçüncü olarak her iki bölge birlikte analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarının haritalaması Şekil 5.30'de verilmiştir.



Şekil 5.30. Tüm Dergilerde Yazar Temelli Atıf Analizi

Her iki bölgenin birlikte ele alındığı analizde yazarlar arasında kopmaların çok fazla olmasından dolayı toplamda 8526 yazar için yapılan analizde 995 yazar için haritalama analizi yapılabilmektedir. Bu analizde ağbağ kuramlar Şekil 5.30'da gösterilmektedir. Bu analizden elde edilen sonuçlara göre sırasıyla şu yazarların aldıkları atıflar itibarıyla daha güçlü ağbağlar geliştirmiştir: 1-Nicola Belle (Sant'Anna University-İtalya), 2-Donald P. Moynihan (Georgetown University-ABD), 3-Bradley E Wright (University of Georgia-ABD), 4-Lotte Bogh (Andersen Aarhus University-Danimarka), 5-Kenneth J. Meier (American University-ABD), 6-Lars Tummers (Utrecht University-Hollanda), 7-James L. Perry (Indiana University-ABD), 8-Sanjay K. Pandey (George Washington University-ABD), 9-Paola Cantarelli (Sant'Anna University-İtalya), 10-Richard M. Walker (City University of Hong Kong). Bu analiz kapsamında her iki bölgenin ayrı ayrı analizlerde yüksek ağbağ ilişkisinde olmayan ancak birlikte analiz edildiği ağbağ kuvveti güçlü olan iki yazar (*Lotte Bogh* ve *James Perry*) eklenmiştir.

#### 5.2.5.2.4. Kurum (Üniversite) Temelli Atıf Analizi

Atıf analizi kapsamında yapılan analizlerden bir diğer ortak atıf alan araştırmacıların üniversiteleri/kuramları üzerinden yapılmaktadır. Yazar temelli olarak yapılan analizlerde araştırmacıların isimleri üzerinden sonuçlar bulunmaktaydı. Bu araştırmacıların hangi kurum ve ülkeden oldukları da yazılarak belli düzeyde daha ayrıntılı bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Kurum temelli atıf analizi kapsamında yapılacak olan bu analizde araştırmacıların mevcut kurumlarından ziyade araştırmanın yayımlandığı dönemde araştırmacının hangi kurumda olduğuna bağlı olarak analizler yapılmaktadır. Üstelik bu analizde tüm araştırmacıların kurumları ele alındığı için kurumlar özelinde değerlendirilmesi yapılması olanağı oluşturmaktadır. Bu kapsamda ilk olarak Amerika'da yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerine analizler yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre oluşturulan ağbağ haritası Şekil 5.31'de verilmektedir.

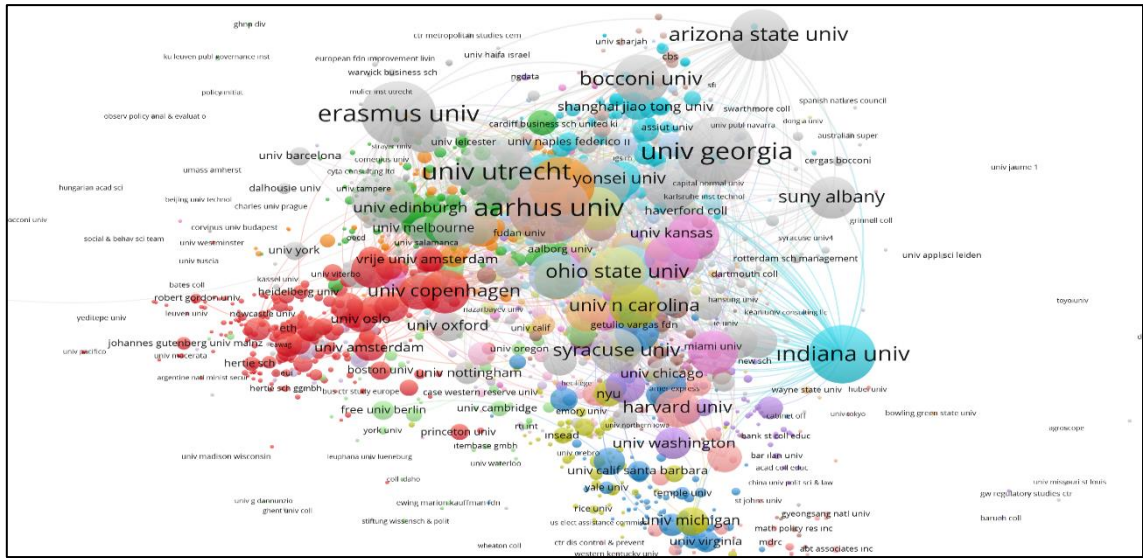
Amerika'daki dergiler özelinde yapılan kurum temelli atıf analizi sonuçlarında araştırmacıların 907 farklı kurum mensubu oldukları belirlenmiştir. Bunların ağbağ analizine katılmayanları analize dahil edilmemiştir ve 775 kurum arasındaki ağbağlar oluşturulmuştur. Bu analiz sonuçlarından, Şekilde belirtilen üniversitelerdeki araştırmacıların daha fazla atıf ağbağları kurduğu ve dolayısıyla bu kurumlarda kamu yönetimi alanıyla ilgili olarak bir araştırma yapma geleneğinin olduğu sonucuna





Bu analiz sonuçlarından, Şekilde belirtilen üniversitelerdeki araştırmacıların daha fazla atıf ağbağları kurduğu ve dolayısıyla bu kurumlarda kamu yönetimi alanıyla ilgili olarak bir araştırma yapma geleneğinin olduğu sonucuna ulaşılabilir. Elde edilen sonuçlara göre; Aarhus Üniversitesi (Danimarka), Utrecht Üniversitesi (Hollanda), Georgia Üniversitesi (ABD), Rotterdam Erasmus Üniversitesi (Hollanda), Cardiff Üniversitesi (UK-Galler), Leiden Üniversitesi (Hollanda), Indiana Üniversitesi (ABD), Rutgers Üniversitesi (ABD), Ohio Eyalet Üniversitesi (ABD), Teksas A&M Üniversitesi (ABD) kurumlarının en çok ağbağ kuram üniversiteler olduğu belirlenmiştir.

Üçüncü olarak yapılan kurum temelli atıf analizlerinde Amerika ve Avrupa dergileri birlikte ele alınmıştır. Bir bütün olarak 4424 makalenin tümünde yazarların kurumları temelli olarak atıf analizleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre oluşturulan ağbağ haritası Şekil 5.33'de verilmektedir.

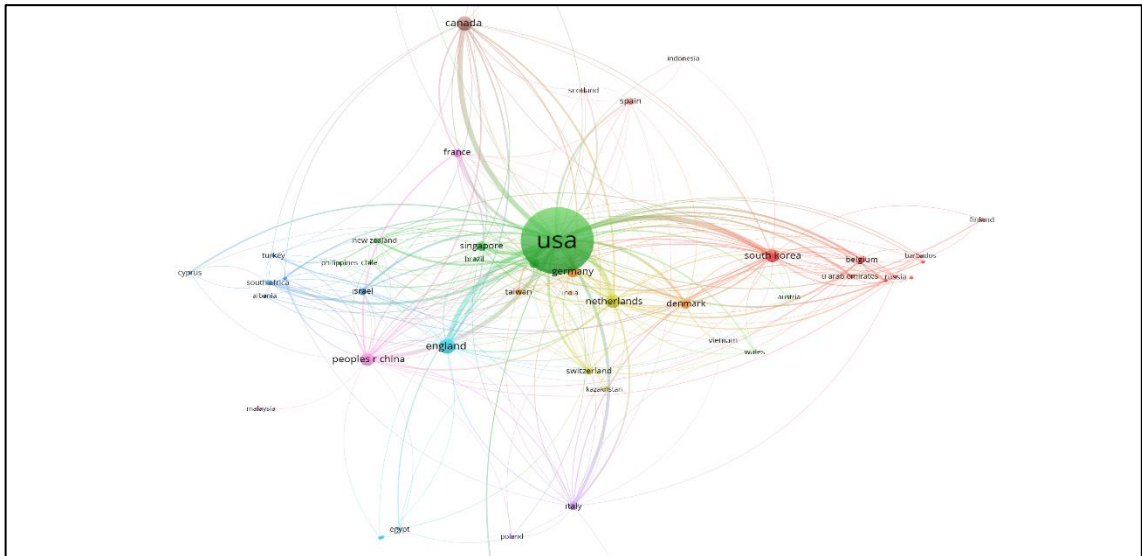


Şekil 5.33. Tüm Dergilerde Kurum Temelli Atıf Analizi

Her iki bölgenin birlikte ele alınarak yapıldığı analizlerde 2237 farklı kurumdan araştırmacının çalışmasının olduğu belirlenmiştir. Ancak bunların 1837 tanesinin arasında ağbağların olduğu belirlenebilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre sırasıyla şu üniversitelerdeki araştırmacıları makalelerin aldıkları atıflardan yola çıkarak bu üniversiteler arasında bağlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır: Aarhus Üniversitesi (Danimarka), Georgia Üniversitesi (ABD), Utrecht Üniversitesi (Hollanda), Erasmus Üniversitesi (Hollanda), Indiana Üniversitesi (ABD), Cardiff Üniversitesi (UK-Galler), Leiden Üniversitesi (Hollanda), Arizona Eyalet Üniversitesi (ABD), Bocconi Üniversitesi (İtalya), Ohio Eyalet Üniversitesi (ABD).

#### 5.2.5.2.5. Ülke Temelli Atıf Analizi

Atıf analizi kapsamında yapılan beşinci tür analiz araştırmacıların ülkelerine göre yapılmaktadır. Kamu yönetimi geleneklerinin ve bakış açılarının ülkelerde farklılıklar göstermesinden dolayı böyle bir analizin sonuçlarının oldukça etkili sonuçlar çıkaracağı düşünülebilir. Nitekim ağbağ içerisine merkezi konumda yer alan ülkelerin kamu yönetimi anlayışlarının alanda daha hâkim olduğu kanıtlanmış olmaktadır. Araştırmacıların araştırmalar yapıldığı esnada bulundukları ülkeler analiz edilmektedir. Böylelikle araştırdıkları konular hangi ülkelerin bakış açılarına daha yakın olduğu belirlenebilmektedir. İncelenen makalelerin ortak atıf aldığı araştırmalardan yola çıkılarak, en çok birlikte atıf alan makalelerin hangi ülke araştırmacıları tarafından yapıldığının ve bunlar arasındaki bağların düzeylerinin belirlenmesi, bizler kamu yönetimi anlayışlarına ilişkin çıkarımlar sunmaktadır. İlk olarak Amerika’da yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerinde yapılan analiz sonuçları Şekil 5.34’de verilmiştir.

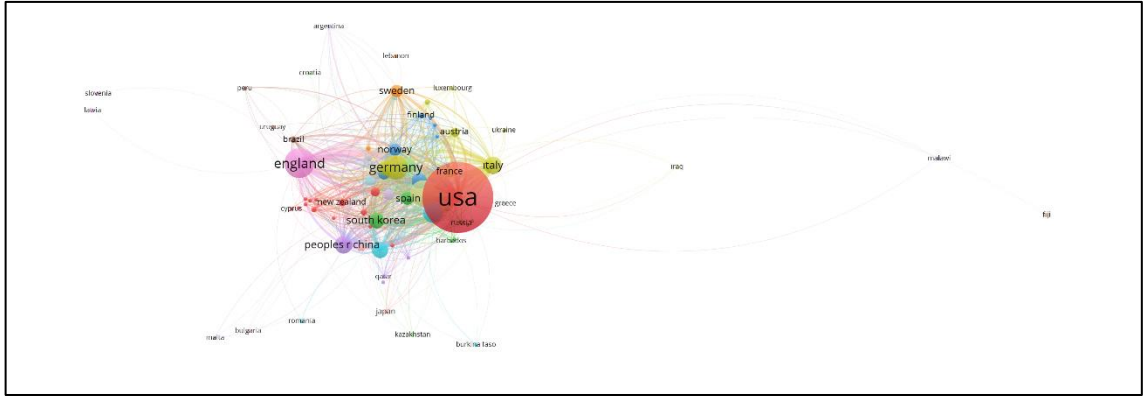


**Şekil 5.34.** Amerika'daki Dergilerde Ülke Temelli Atıf Analizi

Amerika'daki beş dergi üzerinde yapılan analizlerde burada 1215 makalenin yazarlarının 57 farklı ülkeden oldukları belirlenmiştir. Ancak bunlardan 5 tanesinden olan araştırmacıların yayınlarıyla diğer yayınlar arasında ortak atıf olmadığından bağlantı kurulamamış ve 52 ülke üzerinde analizler yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ABD'nin merkezde yer aldığı görülmektedir. ABD ile bağlantıları güçlü olan diğer ülkeler ise sırasıyla Hollanda, Güney Kore, Kanada, Çin, İngiltere, Almanya, Avusturalya, Fransa şeklindedir. Elde edilen bu sonuçlar ABD kamu yönetimi geleneği ile yazılmış ve kamu yönetimine bakış açılarının bu geleneğin ürünü olduğu araştırmaların daha fazla talep







Şekil 5.36. Tüm Dergilerde Ülke Temelli Atıf Analizi

### 5.2.5.3. Araştırmalarda Ortak Yazar Analizleri

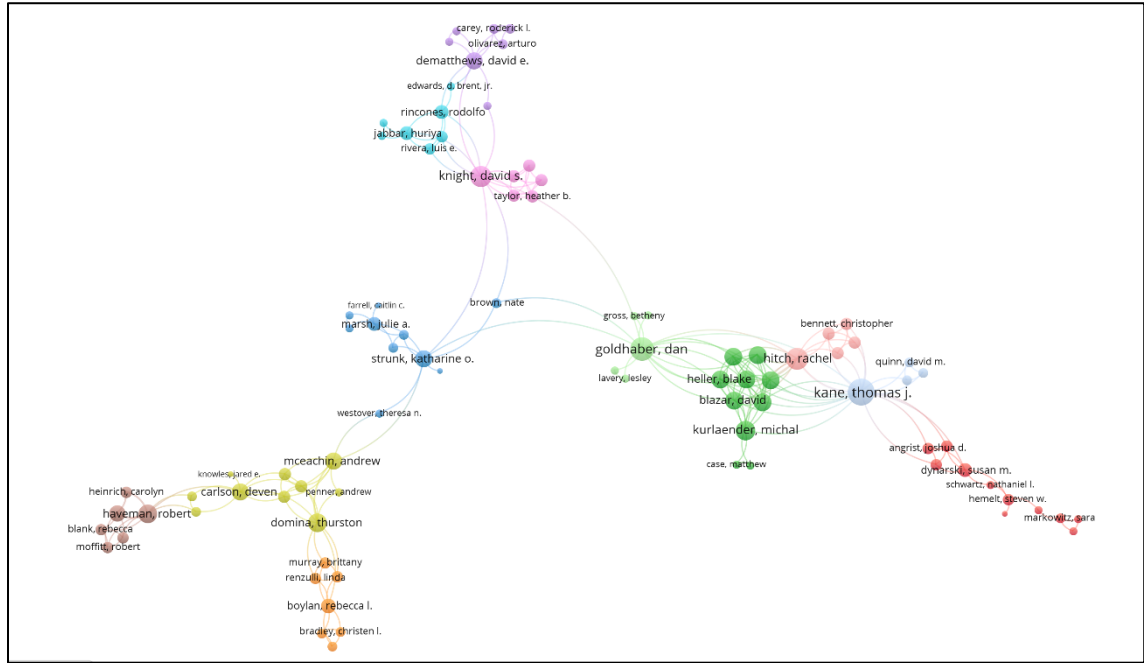
Bilimsel araştırmaların birden fazla araştırmacı tarafından birlikte yapılıyor olması, araştırmacılar arası işbirliğinin bir ölçüsü olarak düşünülmektedir. Bu analiz sayesinde belli bir alandaki araştırmacıların bilimsel araştırmaları üzerinden işbirlikleri ortaya konulmaktadır (Acedo ve diğ., 2006: 959). Ortak yazarlıklarının araştırılması, diğer ağbağ analizi türlerine göre daha güçlü bağlar olduğunu göstermektedir. Üstelik diğer ağbağ analizlerden çeşitli çıkarımlar yapılabilirken, bu analizde ağbağlar bizlere ilişkilerin varlığını ve sıklığını açıkça vermektedir. Ortak yazar araştırması araştırmalarda yer alan tüm araştırmacıların her birinin diğer araştırmacılarla ilgili çalışmayla birlikte diğer tüm çalışmalarda ortak yazarlıklarına bakılmaktadır. Bir araştırmacının analizi dahil edilen tüm makalelerde kimlerle ortak yazarlık yaptığı üzerinde durularak analizler yapılmaktadır. Bu şekilde yapılan analizlerde yazarların kurumları ve ülkeleri de açıkça ortaya konulabildiği için bunlar arasındaki işbirlikleri de açıkça ortaya konulabilmektedir (Zupic ve Cater, 2015: 435).

Ortak yazarlık analizler sayesinde araştırmacılar arasındaki işbirliği kanıtları sağlanabilir ve bilimsel araştırma alanının yapısı ortaya konulabilir. Ortak yazarlık analizleri belli bir alandaki önemli yazarların kimler olduğunu belirleyebilir. Bu analizler elde edilen veriler ve atıf analizi verileri birleştirilerek araştırmacıların işbirliklerinin araştırmalar üzerindeki etkileri de değerlendirilebilir (Zupic ve Cater, 2015: 440). Ortak yazarlık analizler temelde üç farklı şekilde yapılabilmektedir. İlk olarak yukarıda bibliyometrik analiz kapsamında yapılan araştırmaların kaç yazarlı olarak yapıldığı analizde olduğu gibi ortak yazarlığa yönelik yaklaşımlar değerlendirilmektedir. İkinci

olarak araştırmacıların işbirliği yapma nedenleri ve bunun sonuçları analiz edilmektedir. Üçüncüsünde işe araştırmacılar arasındaki sosyal ağlar analiz edilmektedir (Acedo ve diğ., 2006: 957). Bu tez çalışması kapsamında ortak yazar analizi türlerinde ilki zaten yapılmıştır. Ortak yazar analizi türlerinden üçüncüsü ile bu aşamada yapılarak sosyal ağlar ortaya konularak, en çok işbirliği yapan kişi, kurum ve ülkeler belirlenebilecektir.

### 5.2.5.3.1. Yazar (Araştırmacı) Temelli Ortak Yazar Analizleri

Bu kapsamda ilk olarak Amerika'daki dergilerde yayımlanan 1215 makale üzerinde ortak yazar analizi yapılmıştır. Bu makalelerde 2961 araştırmacının olduğu ve bunların sadece 88 tanesinin ağbağ haritasında yer aldığı görülmüştür. Analiz kapsamında oluşturulan ağbağ haritası Şekil 5.37'da verilmiştir.



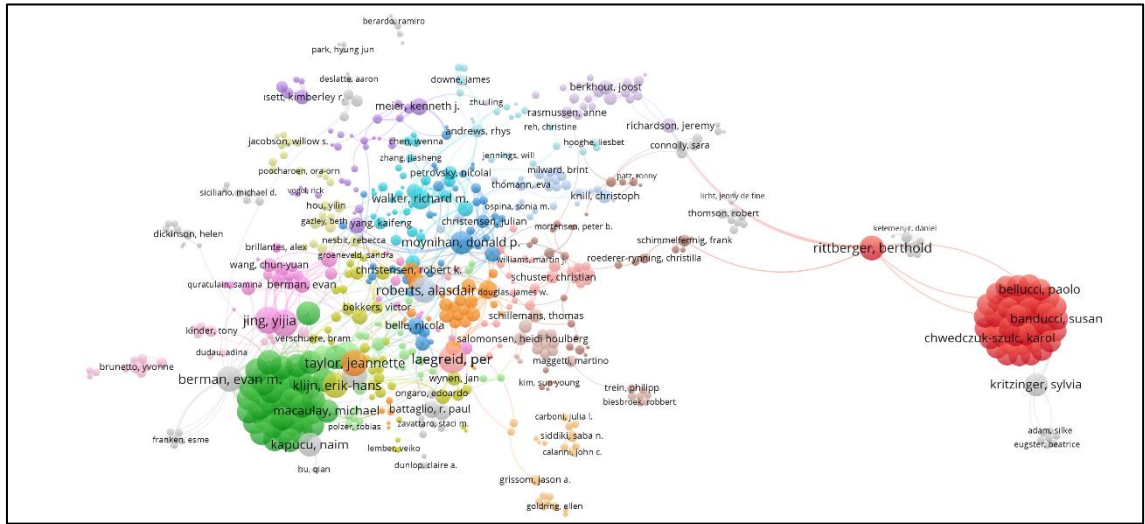
Şekil 5.37. Amerika'daki Dergilerde Araştırmacı Temelli Ortak Yazar Analizi

Amerika'daki dergiler kapsamında yapılan araştırmacı temelli ortak yazar analizinde en güçlü ağbağ geliştirenler belirlenmiştir. Bu kişiler; Thomas Kane (Harvard University), Meghna Sabharwal (The University of Texas), Dan Goldhaber (University of Washington), Carolyn J. Heinrich (Vanderbilt University), Jane Waldfogel (Columbia University) şeklinde sıralanmaktadır. Elde edilen bu sonuçları yukarıda yapılan yayın sayıları temelli analizle karşılaştırıldığında Meghna Sabharwal dışında en çok yayını olan araştırmacıların ağbağ kurma noktasında daha zayıf kaldıkları görülmüştür. Dolayısıyla



(Erasmus University) araştırmacılarının en çok ağbağ kuran yani ortak araştırma grubuyla çalışma yapan kişiler olduğu belirlenmiştir. Bu analiz kapsamında dikkat çeken bir diğer isim ağbağ haritasında ağbağ kuvveti bakımından 11. sırada yer alan Naim Kapucu isimli Türk araştırmacıdır. Ancak kendisi Florida Merkez Üniversitesi'nde görev yapmasında dolayı Türkiye ve Türk Üniversiteleri ile bir bağlantı kurulamamaktadır. Dolayısıyla bu ağbağlardaki araştırmacıların kurumlarının ve ülkelerin daha önemli olduğu anlaşılabılır.

Üçüncü olarak her iki bölgedeki tüm makaleler üzerine analizler yapılmıştır. 4424 makale üzerinde yapılan analizlerde 8526 farklı araştırmacının olduğu belirlenmiştir. Ancak bunların 639 tanesi arasında ağbağlar kurulabilmiştir. Bu analiz kapsamında elde edilen ağbağ haritası Şekil 5.39'da verilmektedir.



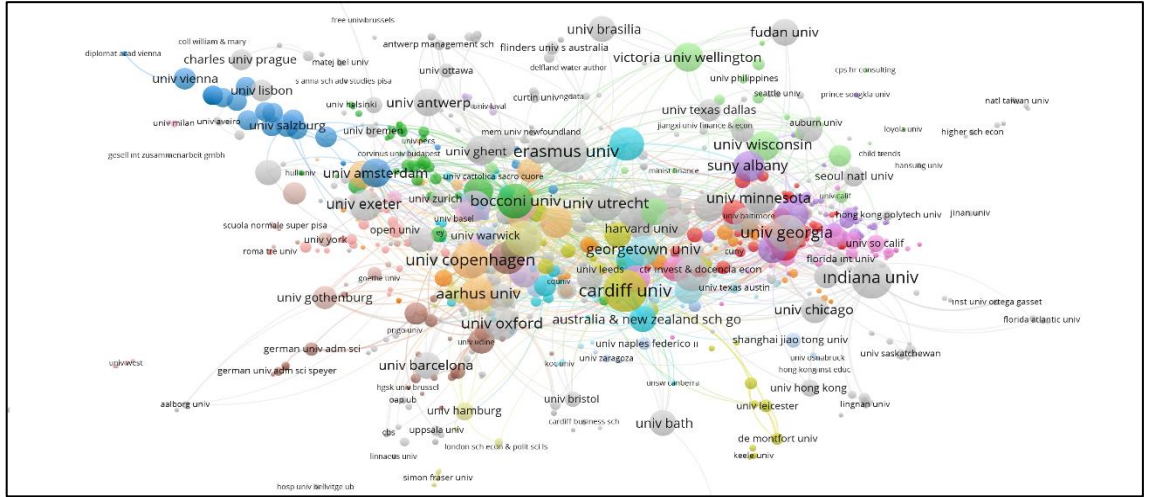
Şekil 5.39. Tüm Dergilerde Araştırmacı Temelli Ortak Yazar Analizi

Bu ağbağ haritasında en dikkat çeken dağılım iki farklı ağbağ kümesinin çok sıkı ve yoğun ilişkiler içerisinde olduğunu belirlenmesidir. Şekil 5.39'da yeşil ve kırmızı olarak belirtilen gruplardaki araştırmacılar arasında ağbağların çok sıkı ve yakın olduğu belirlenmiştir. Bu iki ağbağ arasında bağlantının olmaması ise iki ihtimali gündeme getirmektedir. Bu gruplardaki araştırmacılar çok farklı ekollere sahip araştırmacılar olabileceği ya da çok farklı konular üzerinde araştırma yaptıkları durumlar olabilmektedir. Bir bütün olarak ağbağ şeması üzerinde en çok sosyal ağbağ geliştiren araştırmacılar sırasıyla şu şekildedir: Per Laegreid (University of Bergen), Yijia Jing (International School of Management), Ricardo Gomes (Brasilia University), Jeannette Taylor (Yonsei University), Berthold Rittberger (University of Munich). Bununla birlikte yeşil ve kırmızı olarak görselleştirilen ağbağ gruplarında yer alan ve bu gruplar içerisinde



Bu kurumların en çok ağbağ geliştirenlere sırasıyla; 1-Ulusal Ekonomik Araştırmalar Bürosu, 2-Harvard Üniversitesi, 3-Stanford Üniversitesi, 4-Vanderbilt Üniversitesi, 5-Michigan Üniversitesi, 6- Kuzey Karolina Üniversitesi, 7-Austin Teksas Üniversitesi, 8-Washington Üniversitesi, 9-Arizona Eyalet Üniversitesi, 10-Maryland Üniversitesi.

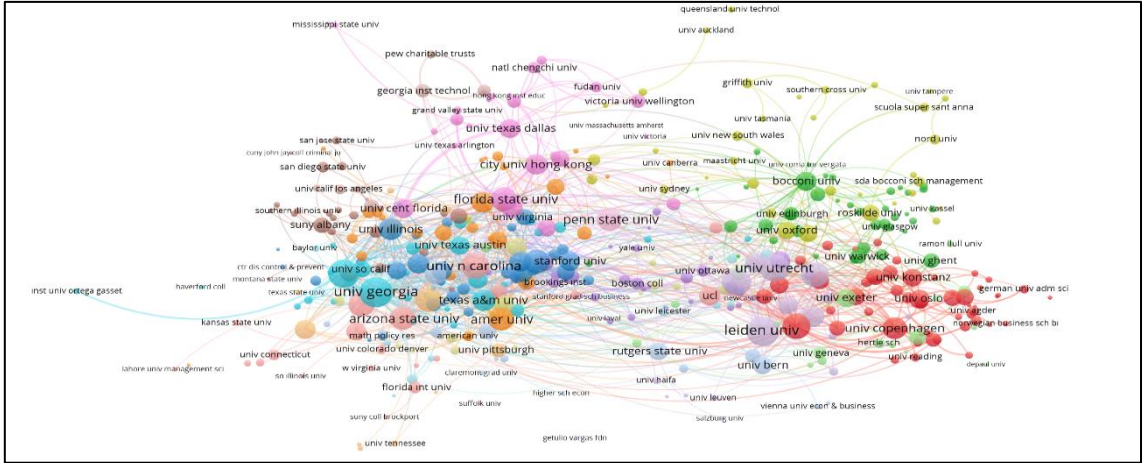
İkinci olarak Avrupa’da yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerinde analizler yapılmıştır. Buradaki beş dergide yayımlanmış olan 3209 makalede yapılan analizlerde araştırmacıların 1806 farklı kurumdan olduğu belirlenmiştir. Ancak bunlarında 957 tanesi arasında ağbağlar kurulabilmiştir. Bu analizi sonucunda elde edilen ağbağ haritası Şekil 5.41’de verilmektedir. Avrupa’daki dergiler üzerine yapılan analizlerde ağbağlarını çok çok geliştiren üniversiteler şu şekilde belirlenmiştir: 1-Cardiff Üniversitesi, 2-Erasmus Üniversitesi, 3-Indiana Üniversitesi, 4-Kopenhag Üniversitesi, 5- Georgia Üniversitesi, 6-Leiden Üniversitesi, 7- Bocconi Üniversitesi, 8- Utrecht Üniversitesi, 9- Hong Kong Şehir Üniversitesi, 10- Aarhus Üniversitesi.



Şekil 5.41. Avrupa'daki Dergilerde Kurum Temelli Ortak Yazar Analizi

Üçüncü olarak hem Amerika hem Avrupa dergilerindeki makalelerin birlikte analiz edilmesi sonucunda elde edilen ağbağ haritası Şekil 5.42’de verilmiştir. Her iki bölgenin birlikte ele alındığı kurum temelli ortak yazar analizinde 4424 makalenin yazarlarının 2237 farklı kurumdan oldukları belirlenmiştir. Ancak bu kurumların 1685 tanesi arasında ağbağlar kurulabilmektedir. Yapılan ağbağ analizi sonuçlarına göre en çok ağbağ ilişkisi kuram kurumlar şu şekildedir: 1-Indiana Üniversitesi, 2-Cardiff Üniversitesi, 3-Erasmus Üniversitesi, 4-Georgia Üniversitesi, 5-Leiden Üniversitesi, 6-Kopenhag Üniversitesi, 7-Hong Kong Şehir Üniversitesi, 8-Utrecht Üniversitesi, 9-Oxford Üniversitesi, 10-Bacconi Üniversitesi.



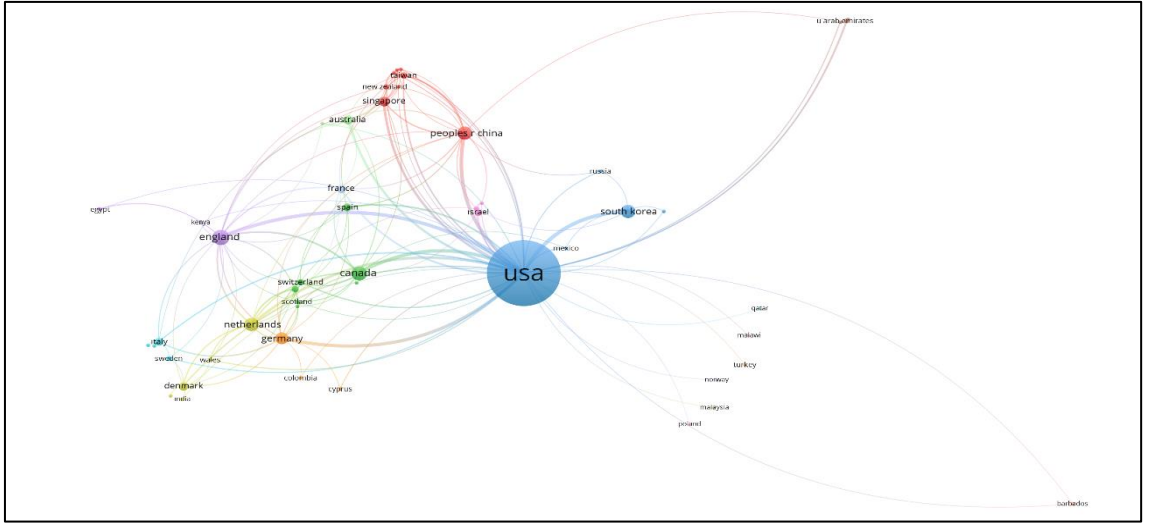


Şekil 5.42. Tüm Dergilerde Kurum Temelli Ortak Yazar Analizi

### 5.2.5.3.3. Ülke Temelli Ortak Yazar Analizleri

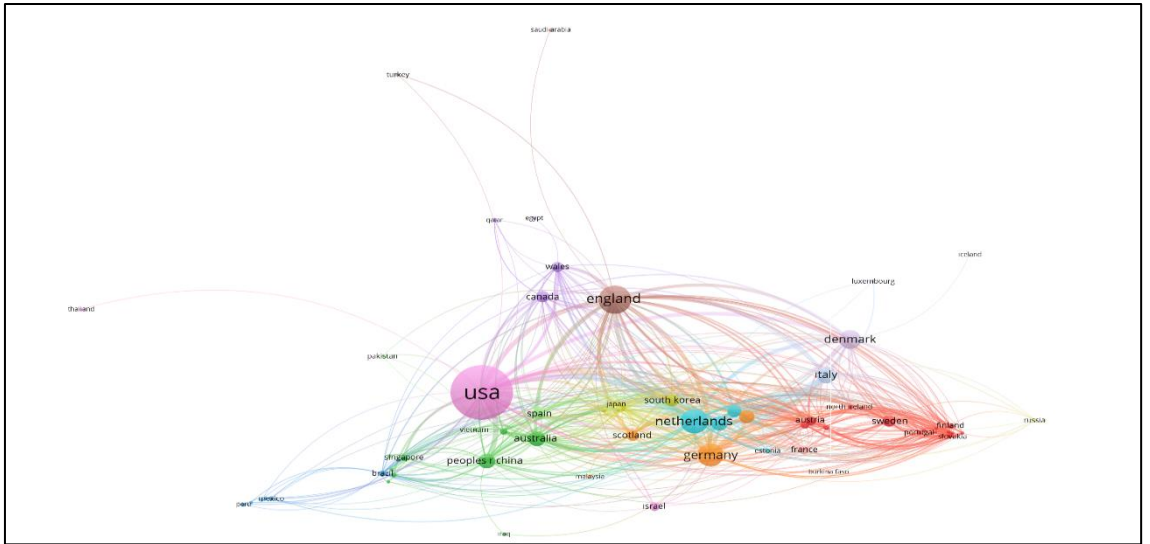
Ortak yazar analizleri kapsamında yapılabilecek üçüncü tür analiz araştırmacıların ülkeleri özelinde yapılmaktadır. Ortak yazar analizinde yazar isimleri ve kurumları üzerinde analizler yapılmışken, bunlara ek olarak ülke analizlerine gerek olmadığı düşünülebilir. Zaten kişilerin kurumlarının ağbağları ülkelerini yordadığı düşünülebilir. Ancak kurumların analizinde en çok ağbağ ilişkisi içerisinde olanların genellikle aynı ülkeden kurumlar olması bizlere kamu yönetimi disipliniyle ilgili ayrıntılı bilgiye ulaşabilme imkânı sunmamaktadır. Ayrıca son 11 yıldaki kamu yönetimi araştırmaları üzerinde hangi ülkedeki kamu yönetimi geleneklerinin daha fazla etkili olduğunu bu sayede anlaşılabilmektedir.

Bu kapsamda ilk olarak Amerika'daki dergiler üzerine analizler yapılmıştır. Analiz sonuçlarına bağlı olarak oluşturulan ağbağ analizi haritası Şekil 5.43'de verilmiştir. Amerika'daki dergiler üzerinde yapılan analizlerde 1215 makalenin araştırmacılarının 57 farklı ülkeden oldukları belirlenmiştir. Bu ülkeler arasında ortak yazarlıklara bağlı olarak yapılan ağbağ analizlerinde 53 ülke arasında ağbağ kurulduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Bu analiz kapsamında ağbağ kuvveti bakımından en güçlü olan yani en geniş ağbağ alanı olan ülkeler sırasıyla; ABD, İngiltere, Kanada, Çin, Almanya, Hollanda ve Güney Kore şeklinde olmuştur. Bu analiz sonuçlarında araştırmacıların büyük çoğunluğunu ABD'den olduğu gibi bunların da yine ABD'deki kurumlarla ağbağ kurduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla ABD'deki kamu yönetimi geleneğinin çok güçlü bir şekilde bu dergilere yansıdığını düşünebiliriz.



Şekil 5.43. Amerika'daki Dergilerde Ülke Temelli Ortak Yazar Analizi

İkinci olarak Avrupa'daki dergiler üzerinde ülke temelli ortak yazar analizi yapılmıştır. Bu analiz kapsamında elde edilen ağbağ haritası Şekil 5.44'de verilmiştir.



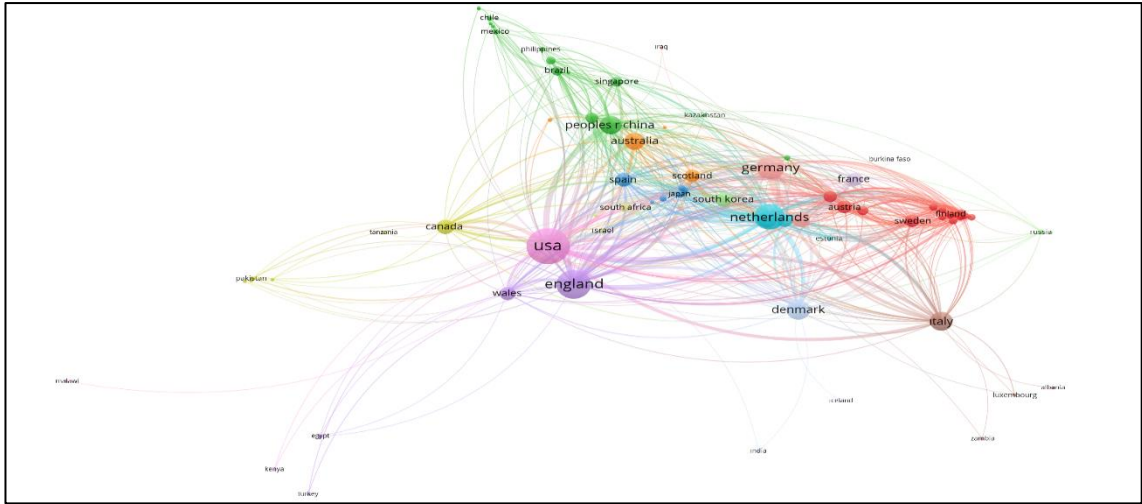
Şekil 5.44. Avrupa'daki Dergilerde Ülke Temelli Ortak Yazar Analizi

Avrupa'daki dergiler üzerinde yapılan analizlerde 3209 makalenin araştırmacılarının 78 farklı ülkeden olduğu belirlenmiştir. Bu ülkelerin 72'si arasında ortak yazarlık ilişkisine dayalı olarak ağbağlar kurulabilmektedir. Şekil 5.44'de gösterildiği üzere buradaki dergilerde de ABD'den araştırmacıların yoğunlukta olduğu ve dolayısıyla bu geleneğin baskın olduğu düşünülebilir. Üstelik ABD'den araştırmacıların ortak yazarlık bağı ile diğer ülkelerdeki araştırmacıları da etkilemiş olması bilimsel araştırma alanında bu ülkedeki bakış açısının son 11 yıllık dönemde oldukça etkin olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte İngiltere, Almanya, Hollanda ve Danimarka'nın da bu alanda etkili olduğu görülmüştür. Üstelik Almanya ve Hollanda'dan araştırmacıların



ağbağ analizinde merkezde yer alması aslında buradaki araştırmalarda ABD’den araştırmacıların ağbağ kurmasına rağmen hala kıta Avrupa geleneğine bağlı olan araştırmacıların merkezde yer aldığını göstermektedir. Ağbağın merkezinde yer alan bu ülkelerdeki kamu yönetimi anlayışının ABD kamu yönetimi anlayışıyla etkileşim halinde olduğu gibi farklı kamu yönetimi gelenekleriyle ilişki olduğunu göstermektedir. Bu ağbağ haritasında dikkat çeken bir diğer önemli husus ise haritaya yatay düzlemde bakıldığında Kuzey Avrupa ülkelerinin bir grup oluşturduğu ve onların sınırlı da olsa Rusya ile ilişkili olduğu görülmektedir. Diğer uçta ise ABD’nin yer aldığı ve bunun da yine ikiye ayrılarak Kuzey Amerika ve Güney Amerika kıtasındaki ülkeler olarak ayrılmaktadırlar. Bu şekilde bir sonuç aslında bu tez kapsamında kamu yönetimi geleneklerinin bölgelere göre farklılıklar gösterdiği ve bunun bilimsel araştırmalara yansıdığını göstermektedir.

Üçüncü olarak hem Amerika hem Avrupa dergileri birlikte ülke temelli ortak yazar analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlar Şekil 5.45’de verilmiştir.



Şekil 5.45. Tüm Dergilerde Ülke Temelli Ortak Yazar Analizi

Her iki bölgeyi birlikte ele alarak yapılan ülke temelli ortak yazar analizi kapsamında 4424 makalede 86 farklı ülkeden araştırmacı olduğu belirlenmiştir. Bunların 80 tanesi arasında ağbağların kurulabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar Avrupa’daki dergilerin analiz sonuçlarına kısmen benzetmekle birlikte haritanın merkezi konumunda güçlü ağbağların olmadığı en temelde üç farklı gruplanmanın olduğunu göstermektedir. ABD, İngiltere, Birleşik Krallık-Galler ve Kanada gibi ülkelerin bir uçta kalırken; Almanya, Hollanda ve Kuzey Avrupa ülkelerinin bir uçta yer aldığı; üçüncü uçta ise Çin Avusturalya, Brezilya gibi ülkelerin olduğu görülmektedir. Elde edilen böyle bir tablo kamu yönetimi geleneklerinin de bu şekilde farklılaştığını göstermektedir.

Nitekim Amerikan kamu yönetimi geleneğinin İngiltere ve Kanada ile benzerlik gösterdiği ve diğer taraftan Avrupa'daki ülkelerinin AB'nin de etkisiyle ortak bir geleneğe sahip olduklarını göstermektedir. Dolayısıyla elde edilen bu sonuç kamu yönetimi gelenekleri açısından ve kamu yönetimi disiplinine bakış açıları bakımından karşılaştırmalı bir analiz yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu tez çalışması kapsamında da bu şekilde bir ayırım yapılması yapılmış olan bir örneklem seçimini desteklemektedir. Bu konuyla ilgili olarak ayrıntılı değerlendirmeler ilerleyen bölümlerle ele alınmaktadır.

#### 5.2.5.4. Araştırmalarda Ortak Atıf (Verdikleri Atıfların) Analizleri

Geleneksel atıf analizinin bir türü olan ortak atıf analizi (Zupic ve Cater, 2015: 431) (araştırmaların kaynakçalarındaki referansların analizi), nicel bilim haritalama çalışmalarının en yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biridir (Chaomei Chen, Ibekwe-SanJuan ve Hou, 2010: 1386). Bibliyometrik araştırmaların öncüsü kabul edilen Small (1973: 265) bu analizi, bir referans türünün (belge, dergi, yazar) birlikte alıntılanma sıklığı şeklinde tanımlamaktadır. Ortak atıf yapılması durumu bir çalışmanın kaynakçasında iki farklı yayına atıf yapılması şeklinde tanımlanmaktadır (Rehn ve diğ., 2014: 8). Bir alandaki yayınlarda sıklıkla atıfta bulunan eserlerin, bu alandaki temel kavram, konu, yöntem veya araştırma süreçlerini temsil ettiği varsayılmaktadır. Nitekim bu alıntılanan konu veya yöntemler arasındaki ilişkilerin belirlenebilmesinde ortak atıf desenleri kullanılmaktadır. Bilimsel çalışmalarda ortak olarak kullanılan referansların belli bir dönemdeki durumu ele alınlabileceği gibi disiplinlerin gelişim süreçleri içerisinde de karşılaştırmalı olarak sunulabilmektedir (H. Small, 1973: 265). Bu şekilde yapılan analizler sayesinde bilimsel bir alanın entelektüel yapısı ve altında yatan düşünceler ortaya çıkarılabilmektedir. Ortak atıf analizleri kapsamında atıf yapılan makale/kitap, yazar veya dergiler arasındaki ilişkileri ve benzerlikleri belirleyebilmek amacıyla ortak atıf yapılan eserlerin sayıları ve tanımlayıcı özellikleri belirlenmektedir. Ortak atıf analizinin temelinde herhangi iki makaleye, yazara veya dergiye birlikte atıf yapılma oranı arttıkça bu iki eserin birbirleriyle ilişkili olma olasılığı artmaktadır (McCain, 1991: 431).

Ortak atıf analizlerinde; eser temelli, kaynak temelli ve yazar temelli ortak atıf analizleri olarak üç farklı analiz yapılmaktadır (Zupic ve Cater, 2015: 429). Bu analiz

türlerinin her birinde ortak biçimde atıf yapılma durumlarının (sayılarının) matrisleri üzerinde analizler yapılmaktadır. Bu matrisler, bibliyometrik haritalama yöntemiyle ya da çok boyutlu ölçekleme tekniğiyle görselleştirilerek niceliksel bir analiz yapılmasına imkân sağlamaktadır (Van Eck ve Waltman, 2010: 530).

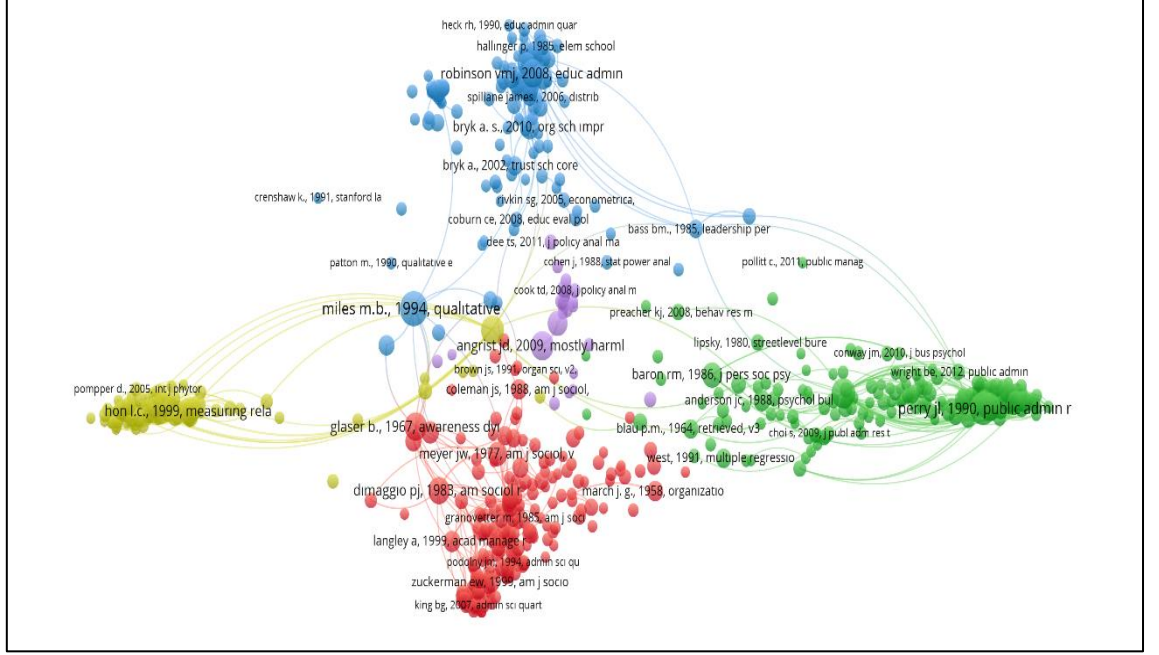
Bu analiz türü, yukarıda analizleri verilen atıf analizinde farklı olarak, incelenen makalelerdeki atıf yapılan eserler üzerinde durulmaktadır. Yukarıdaki atıf analizi türünde ise incelenen makalelerin alıntılanma durumları analiz edilmekteydi. Bu analiz türünde incelenen çalışmalarında hangi eserlerin sıklıkla alıntılandığı üzerinde durulmaktadır. Bu sayede incelenen disiplinle ilgili olarak çeşitli çıkarımlar yapmamıza olanak sağlamaktadır. Bu eserlerin ortak konu, kavram, yöntem veya modellerinin disiplinle genel olarak kabul gören unsurlar olduğu çıkarımına varılabilmektedir. Bundan dolayı bibliyometrik çalışmalar kapsamında yapılan ortak atıf analizi literatürde sıklıkla başvurulan bir analizdir (U. Al, 2008: 40; Ukşul, 2016: 18).

Bu analiz kapsamında 4 farklı analiz yapılmaktadır. Bunların üç tanesi yukarıda da ifade edildiği üzere; eser temelli, kaynak temelli ve yazar temelli ortak atıf analizi şeklinde yapılmıştır. Bu üç türde analizi yapabilmek için bilim haritalaması analizleri kapsamında kullanılan Web of Science veri tabanından elde edilen veriler üzerinden analizler yapılmıştır. Dolayısıyla Amerika ve Avrupa'daki dergilerde bu türden analizler yapılabilmektedir. Ancak bu analiz türünün bir disiplinin temelli hakkında oldukça önemli bilgiler içermesinden dolayı Türkiye'deki dergilerin de analizlere dahil edilmesi gerektiği düşünülmüştür. Bundan dolayı dördüncü ortak atıf analizinde üç farklı bölgenin de birlikte ele alındığı bir analiz yapılmıştır. Bu dördüncü analize ilişkin ayrıntılı bilgi aşağıda verilmiştir.

#### **5.2.5.4.1. Belge (Makale) Temelli Ortak Atıf Analizleri**

Ortak atıf analizi kapsamında yapılan ilk analiz türü ortak atıf verilen eserler üzerinedir. Bu analiz aslında yukarıda ifade edilen bütün hedeflere ulaşılabilme amacıyla yapılan bir analizdir. Burada en çok atıf verilen makalelerin/kitapların neler olduğu ve bunların birlikte en sık kullanılanlarının belirlenmesiyle disiplinle önemli yer edinen konu, yöntem ve kavramlar belirlenebilmektedir. İlk olarak Amerika'da yayımlanan dergilerdeki makaleler üzerinde eser temelli ortak atıf analizi yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda oluşturulan matrisin bibliyometrik olarak bilim haritalaması analizi sonucu Şekil 5.46’de verilmiştir.



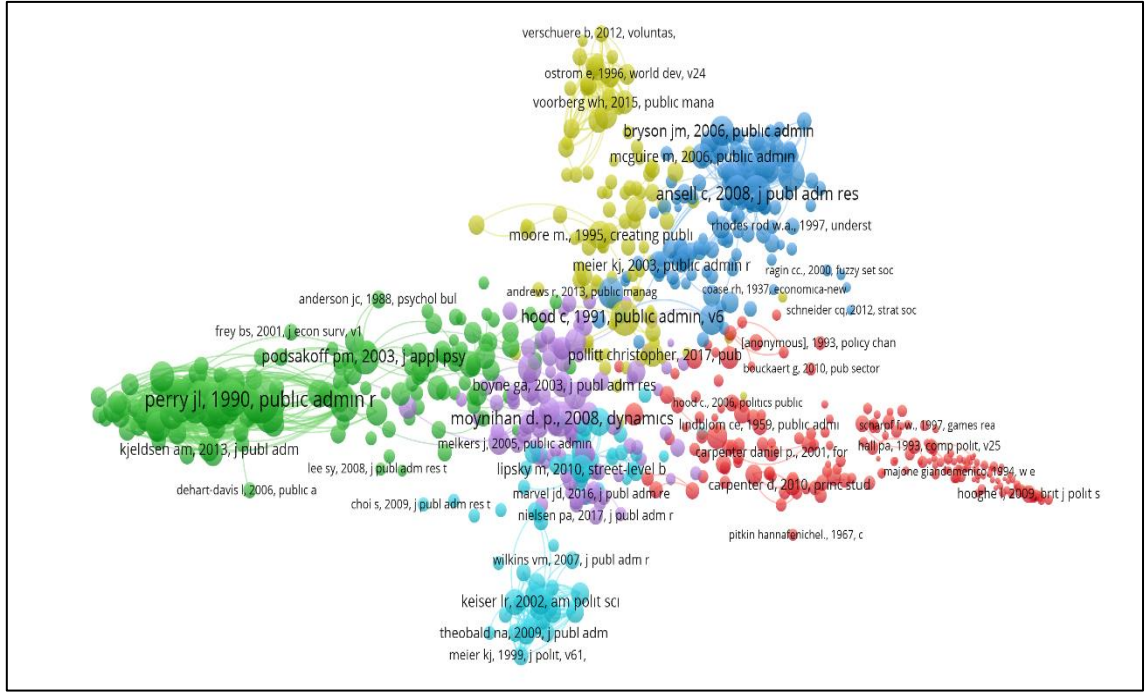
Şekil 5.46. Amerika'daki Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi

Bu analiz kapsamında Amerika'daki beş dergide yer alan makalelerde toplamda 71127 referansın olduğu belirlenmiştir. Bu kadar çok sayıda referansın analiz edilmesinin ve ilişkilerin net olarak ortaya konulabilmesi için alıntılanma sınırı konulması ihtiyacı doğmuştur. Dolayısıyla bu sayıdaki referanslardan en az 10 defa alıntılananlar üzerinde analizlerin yapılmasına karar verilmiştir. Böylelikle 584 eser üzerinde analiz yapılmıştır. Bu referanslardan en fazlası 81 defa en azı ise 10 defa alıntılanan eserlerden oluşmaktadır. Şekil 5.46’da bu eserlerin birlikte alıntılanma durumlarına göre kurdukları ilişki ağbağları gösterilmektedir. Buna göre eserlerin dört farklı bölgeye ayrıldığı görülmektedir. Farklı renklerle belirtilen bölgelerde farklı eser grupların yer alması buradaki dergilerde temelde dört farklı araştırma alanı ya da ekolü olduğunu göstermektedir. Ancak bunların tam olarak belirlenmesi gerekmektedir. Aşağıda verilen Tablo 5.43’de bu dört farklı bölgede yer alan ve en bu gruplar içerisinde en çok ağbağ kuran (ağbağ kuvvetleri en yüksek olanlar) eserlerin hangileri olduğunu ilişkin bilgiler verilmektedir. Her bir grupta yer alan eserlerin genel olarak bakıldığında aynı konuyla ilgili oldukları sonucuna varılmaktadır. Örneğin yeşil renkli ağbağ grubunda yer alan makalelerin neredeyse tamamı “Kamu Hizmet Motivasyonu” konusuyla ilgili makalelerden oluşmaktadır.

**Tablo 5.43.** Amerika'daki Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları

| Ağbağ Grubu | Yıl  | Eser (Makale, Kitap vb.)                                                                                                           |
|-------------|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Mavi        | 1994 | Qualitative data analysis: An expanded sourcebook                                                                                  |
|             | 2007 | Social Justice Educational Leaders and Resistance: Toward a Theory of Social Justice Leadership                                    |
|             | 2010 | Organizing schools for improvement                                                                                                 |
|             | 2004 | Review of research: How leadership influences student learning                                                                     |
|             | 2010 | Exploring the principal's contribution to school effectiveness: 1980-1995                                                          |
|             | 2008 | The impact of leadership on student outcomes: An analysis of the differential effects of leadership types                          |
|             | 1996 | Reassessing the principal's role in school effectiveness: A review of empirical research                                           |
|             | 2003 | Principal leadership and school performance: An integration of transformational and instructional leadership                       |
| Sarı        | 1999 | Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives                    |
|             | 1999 | Guidelines for measuring relationships in public relations                                                                         |
|             | 1984 | Managing Public Relations                                                                                                          |
|             | 1998 | Relationship management in public relations: Dimensions of an organizationpublic relationship                                      |
|             | 2007 | Testing the Linkages Among the Organization–Public Relationship and Attitude and Behavioral Intentions                             |
|             | 2001 | OPRA: A cross-cultural, multiple-item scale for measuring organization-public relationships                                        |
|             | 2001 | How activist organizations are using the Internet to build relationships                                                           |
|             | 2006 | Furnishing the edifice: Ongoing research on public relations as a strategic management function                                    |
|             | 2002 | Toward a dialogic theory of public relations                                                                                       |
| Kırmızı     | 1967 | Awareness of dying                                                                                                                 |
|             | 1983 | The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields                             |
|             | 2001 | Grounded Theory in Management Research                                                                                             |
|             | 1986 | Technology as an occasion for structuring: Evidence from observations of CT scanners and the social order of radiology departments |
|             | 1988 | The system of professions: An essay on the division of expert labor                                                                |
|             | 1966 | The sources and consequences of embeddedness for the economic performance of organizations: The network effect                     |
| Yeşil       | 2003 | Common method biases in behavioral research: a critical review of the literature and recommended remedies                          |
|             | 1990 | The motivational bases of public service                                                                                           |
|             | 1996 | Measuring public service motivation: An assessment of construct reliability and validity                                           |
|             | 2008 | Does public service motivation really make a difference on the job satisfaction and turnover intentions of public employees?       |
|             | 2010 | Revisiting the motivational bases of public service: Twenty years of research and an agenda for the future                         |
|             | 1999 | Galloping elephants: Developing elements of a theory of effective government organizations                                         |
|             | 2007 | The role of organizations in fostering public service motivation                                                                   |
|             | 2007 | Toward a public administration theory of public service motivation: An institutional approach                                      |
|             | 2008 | Government calling: Public service motivation as an element in selecting government as an employer of choice                       |
|             | 2008 | Person-environment fit and public service motivation                                                                               |

İkinci olarak Avrupa'daki dergilerdeki makaleler üzerinde eser temelli ortak atıf analizi yapılmıştır. Buradaki makalelerin toplamda 129224 tane referansının olduğu belirlenmiştir. Bu sayının oldukça fazla olmasından dolayı makalelerde en az 20 defa alıntılanan eserler analize dahil edilmiştir. Böylelikle alınan toplamda 749 eser üzerinde analizler yapılmıştır. Bu makalelerden en fazla alıntılananın 176 kez alıntılandığı (seçilen örneklem dergileri ve sürecinde) belirlenmiştir. Bu analiz kapsamında elde edilen eser temelli ortak atıf ağbağ haritası Şekil 5.47'da verilmiştir.



**Şekil 5.47.** Avrupa'daki Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi

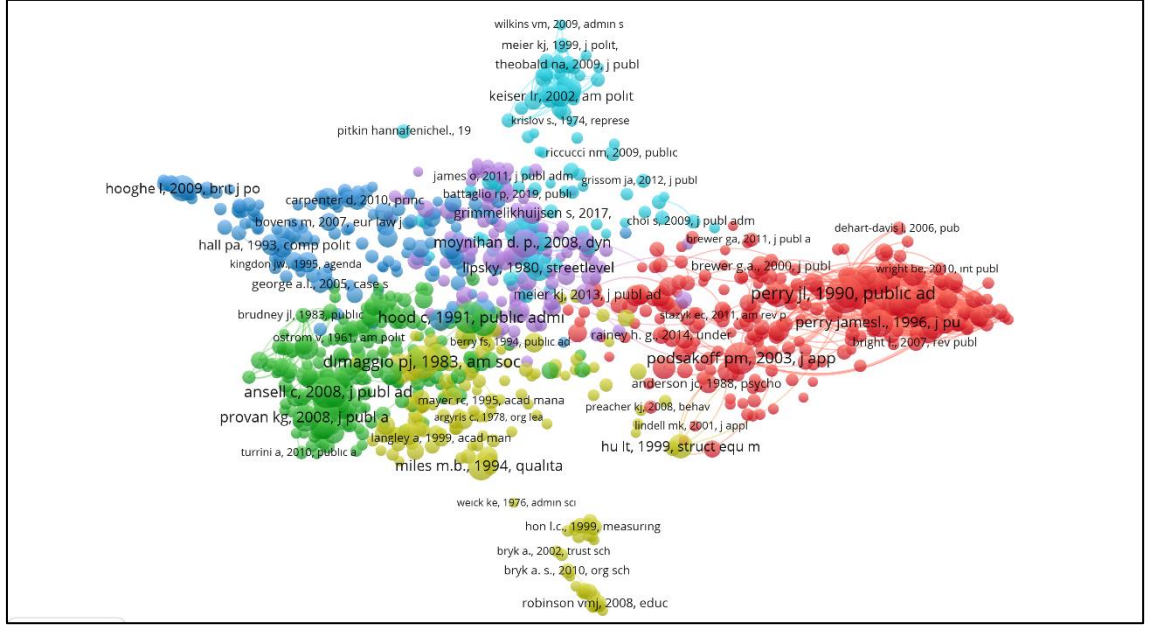
Yapılan analiz sonucunda oluşturulan ağbağ haritasına göre buradaki dergilerden en çok alıntılanan eserler altı farklı ağbağ grubuna ayrılmıştır. Bunların birbirleriyle ilişkileri olmakla birlikte temelde farklı konularda ya da uygulama alanlarında oldukları kabul edilebilir. Bu duruma daha iyi analiz edebilmek amacıyla her bir ağbağ grubunda yer alan eserlerin neler olduğu teker teker incelenmiştir. Buna göre altı farklı grupta yer alan ve ağbağ kuvvetleri en güçlü olan eserler Tablo 5.44'de verilmiştir.

Ağbağ haritasında yer alan her bir gruptaki eserler incelendiğinde kırmızı renkle belirtilen gruptakilerin çok fazla dağıldığı ve belli bir konuya işaret etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer gruplarda ise özellikle ve ağırlıklı olarak belli birer konuyla ilgili araştırmaların yoğunlukta olduğu dikkat çekmektedir. Örneğin turkuaz renkli gruptaki makalelerin genellikle “bürokrasi” ile ilgili olduğu, mor renkli gruptakilerin “performans yönetimi” konusuyla ilgili olduğu, mavi renkli olanların “işbirliği ve yönetişim” konularıyla ilgili olduğu, sarı renkli olanların “ortak üretim” konuyla ilgili olduğu ve yeşil renkli olan gruptakilerin ise “kamu hizmet motivasyonu” ile ilgili olduğu görülmektedir.

**Tablo 5.44.** Avrupa'daki Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları

| Ağbağ Grubu | Yıl  | Eser (Makale, Kitap vb.)                                                                                                                                 |
|-------------|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Mavi        | 2008 | Collaborative governance in theory and practice                                                                                                          |
|             | 2008 | Modes of network governance: Structure, management, and effectiveness                                                                                    |
|             | 2001 | Big questions in public network management research                                                                                                      |
|             | 2003 | Collaborative public management: New strategies for local governments                                                                                    |
|             | 2006 | The design and implementation of Cross-Sector collaborations: Propositions from the literature                                                           |
| Sarı        | 2007 | Beyond engagement and participation: User and community coproduction of public services                                                                  |
|             | 1983 | Toward a definition of the coproduction concept                                                                                                          |
|             | 2002 | Why do public-sector clients coproduce? Toward a contingency theory                                                                                      |
|             | 2013 | A new theory for public service management? Toward a (public) service-dominant approach                                                                  |
|             | 1996 | Crossing the great divide: coproduction, synergy, and development                                                                                        |
| Kırmızı     | 2013 | It takes Two to Tango? Understanding the C o-production of Public Services by Integrating the Services Management and Public Administration Perspectives |
|             | 2009 | A postfunctionalist theory of European integration: From permissive consensus to constraining dissensus                                                  |
| Mor         | 2001 | The forging of bureaucratic autonomy                                                                                                                     |
|             | 2008 | The dynamics of performance management: Constructing information and reform                                                                              |
|             | 2010 | The big question for performance management: Why do managers use performance information?                                                                |
|             | 2003 | Why measure performance? Different purposes require different measures                                                                                   |
|             | 2006 | Challenging the performance movement: Accountability, complexity, and democratic values                                                                  |
| Turkuaz     | 2010 | Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public service                                                                                   |
|             | 2007 | Street-level bureaucracy and public accountability                                                                                                       |
|             | 2022 | Lipstick and logarithms: Gender, institutional context, and representative bureaucracy                                                                   |
|             | 2006 | Gender, representative bureaucracy, and law enforcement: The case of sexual assault                                                                      |
|             | 1997 | The Promise of Representative Bureaucracy: Diversity and Responsiveness in a Government Agency                                                           |
|             | 2003 | Administrative discretion and active representation: An expansion of the theory of representative bureaucracy                                            |
|             | 1968 | Democracy and the public service                                                                                                                         |
|             | 1999 | Representative bureaucracy and distributional equity: Addressing the hard question                                                                       |
|             | 2009 | Race, bureaucracy, and symbolic representation: Interactions between citizens and police                                                                 |
|             | 1999 | Galloping elephants: Developing elements of a theory of effective government organizations                                                               |
| Yeşil       | 1990 | The motivational bases of public service                                                                                                                 |
|             | 2007 | The role of organizations in fostering public service motivation                                                                                         |
|             | 2010 | Revisiting the motivational bases of public service: Twenty years of research and an agenda for the future                                               |
|             | 1996 | Measuring public service motivation: An assessment of construct reliability and validity                                                                 |
|             | 2013 | Investigating the structure and meaning of public service motivation across populations                                                                  |
|             | 2008 | Public service motivation and the assumption of person—Organization fit: Testing the mediating effect of value congruence                                |
|             | 2010 | Unanswered questions about public service motivation: Designing research to address key issues of emergence and effects                                  |
|             | 2007 | Toward a public administration theory of public service motivation: An institutional approach                                                            |
|             | 2008 | Person-environment fit and public service motivation                                                                                                     |

Eser temelli ortak atıf analizinin üçüncü aşamasında her iki bölgedeki makaleler ortak bir şekilde analiz edilerek bir bütün olarak genel duruma ilişkin değerlendirmelerin yapılması hedeflenmektedir. Amerika ve Avrupa'da yayımlanan dergilerdeki makalelerin kaynakçalarında toplamda 189007 eserin yer aldığı belirlenmiştir. Bunların etkin bir şekilde analiz edilebilmesi amacıyla analizlere en az 20 defa alıntılanan eserler dikkate alınmıştır. Böylelikle 1051 eserin ortak atıf analizi kapsamında ağbağ oluşturduğu belirlenmiştir. Yapılan analizin ağbağ haritası Şekil 5.48'de verilmiştir.



Şekil 5.48. Tüm Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi

Yapılan analiz sonucunda oluşturulan ağbağ haritasına göre her iki bölgedeki 10 dergilerde en çok alıntılanan eserler altı farklı ağbağ grubuna ayrılmıştır. Bunların birbirleriyle ilişkileri olmakla birlikte temelde farklı konularda ya da uygulama alanlarında oldukları kabul edilebilir. Ancak bazı gruplarda eserler arasında ağbağların olmadığı ya da çok az olduğu görülmektedir. Bu durumu daha iyi analiz edebilmek ve nedenlerini belirleyebilmek amacıyla her bir ağbağ grubunda yer alan eserlerin neler olduğu teker teker incelenmiştir. Buna göre altı farklı grupta yer alan ve ağbağları en güçlü olan eserler Tablo 5.45’de verilmiştir.

Yapılan analiz sonuçlarına göre ağbağ haritasında yer alan grupların (farklı renklerle belirtilen) kamu yönetimi alanıyla ilgili olarak farklı konularla ilgili oldukları görülmektedir. Bu ağbağ haritasında yeşil ve kırmızı ile belirtilen alanların çok sıkı ağbağlarının olduğu görülmektedir. Bu gruplarda yer alan çalışmaların genellikle birlikte kullanıldığı ve aynı konu ile ilgili oldukları görülmektedir. Kırmızı renkli olarak belirlenen grupta yer alan çalışmaların “Kamu Hizmet Motivasyonu” konusuyla ilgili olduğu görülmektedir. Son yıllarda oldukça popüler bir çalışma konusu olan kamu hizmet motivasyonu ülkemizde oldukça yeni bir yer edinmekle birlikte konuyla ilgili olarak lisansüstü tez çalışmalarının ve sınırlı sayıda makalenin yapıldığı görülmektedir. Konuyla ilgili olarak ulusal literatürdeki ilk lisansüstü çalışma Karataş (2017) tarafından yapılmıştır. Bu olgu en genel ifadesiyle bireylerin kamu kurumlarında çalışma



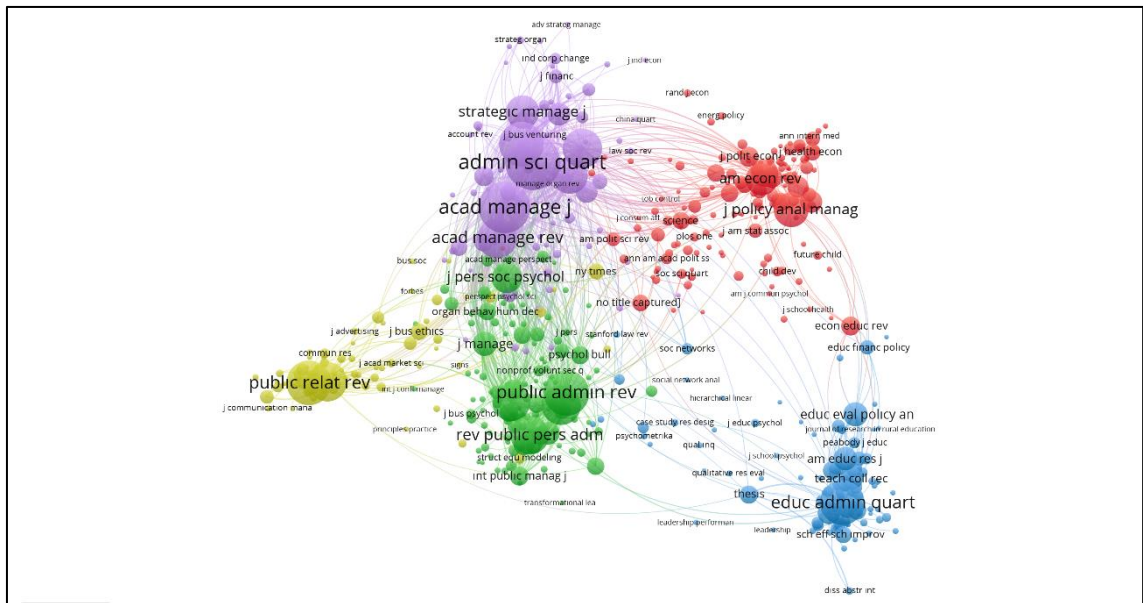
istekliliklerini ifade etmektedir. Bireylerin kamu hizmetlerine katılma isteğinin maddi beklentilerin dışındaki beklentilerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kırmızı ile belirtilen ağbağ grubunda ise ağlar, yönetim ve işbirliği gibi konular üzerine çalışmalar yer aldığı görülmektedir.

**Tablo 5.45.** Tüm Dergilerde Eser Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları

| Ağbağ Grubu | Yıl  | Eser (Makale, Kitap vb.)                                                                                                       |
|-------------|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Turkuaz     | 2006 | Linking passive and active representation by gender: The case of child support agencies                                        |
|             | 1997 | The Promise of Representative Bureaucracy: Diversity and Responsiveness in a Government Agency                                 |
|             | 2003 | Administrative discretion and active representation: An expansion of the theory of representative bureaucracy                  |
|             | 2002 | Lipstick and logarithms: Gender, institutional context, and representative bureaucracy                                         |
|             | 1968 | Democracy and the public service                                                                                               |
|             | 2006 | Gender, representative bureaucracy, and law enforcement: The case of sexual assault                                            |
|             | 2009 | Race, bureaucracy, and symbolic representation: Interactions between citizens and police                                       |
| Mavi        | 2009 | A postfunctionalist theory of European integration: From permissive consensus to constraining dissensus                        |
|             | 2010 | Princeton Studies in American Politics: Historical, International, and Comparative Perspectives                                |
|             | 1989 | Bureaucracy: What government agencies do and why they do it                                                                    |
|             | 2007 | New public management in Europe                                                                                                |
| Mor         | 1999 | Modeling the impact of public management: Implications of structural context                                                   |
|             | 2008 | The dynamics of performance management: Constructing information and reform                                                    |
|             | 2003 | Why measure performance? Different purposes require different measures                                                         |
|             | 2006 | Challenging the performance movement: Accountability, complexity, and democratic values                                        |
|             | 2010 | The big question for performance management: Why do managers use performance information?                                      |
|             | 2011 | Performance measures and democracy: Information effects on citizens in field and laboratory experiments                        |
|             | 2016 | Interpreting performance information: Motivated reasoning or unbiased comprehension                                            |
| Sarı        | 1983 | The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields                         |
|             | 1963 | A behavioral theory of the firm                                                                                                |
|             | 1973 | The strength of weak ties                                                                                                      |
|             | 1978 | The external control of organizations: A resource dependence perspective                                                       |
| Kırmızı     | 2007 | Toward a public administration theory of public service motivation: An institutional approach                                  |
|             | 1999 | Galloping elephants: Developing elements of a theory of effective government organizations                                     |
|             | 1990 | The motivational bases of public service                                                                                       |
|             | 2010 | Revisiting the motivational bases of public service: Twenty years of research and an agenda for the future                     |
|             | 2007 | The role of organizations in fostering public service motivation                                                               |
|             | 2005 | Individual-level factors and organizational performance in government organizations                                            |
|             | 1996 | Measuring public service motivation: An assessment of construct reliability and validity                                       |
|             | 2013 | Investigating the Structure and Meaning of Public Service Motivation across Populations                                        |
|             | 2005 | Working for America: Does public service motivation make a difference?                                                         |
| Yeşil       | 2008 | Public service motivation and the assumption of person—Organization fit: Testing the mediating effect of value congruence      |
|             | 2001 | Big questions in public network management research                                                                            |
|             | 1995 | A preliminary theory of interorganizational network effectiveness: A comparative study of four community mental health systems |
|             | 2006 | The design and implementation of Cross-Sector collaborations: Propositions from the literature                                 |
|             | 2008 | Modes of network governance: Structure, management, and effectiveness                                                          |
|             | 2006 | Collaborative public management: Assessing what we know and how we know it                                                     |
|             | 1997 | Treating networks seriously: Practical and research-based agendas in public administration                                     |
|             | 2012 | An integrative framework for collaborative governance                                                                          |
|             | 2003 | Collaborative public management: New strategies for local governments                                                          |
|             | 2008 | Collaborative governance in theory and practice                                                                                |
|             | 2013 | A new theory for public service management? Toward a (public) service-dominant approach                                        |

#### 5.2.5.4.2. Kaynak (Dergi) Temelli Ortak Atıf Analizleri

Ortak atıf analizi kapsamında yapılan ikinci tür analiz, dergi temelli olarak analizlerin yapılmasıdır. Bu analiz tıpkı eser temelli ortak atıf analizinde olduğu gibi incelenen makalelerin kaynakçalarında yer alan referansların nerede yayımlandıkları üzerinde durularak bu dergilerin ortak olarak aynı makalenin kaynakçasında yer alması durumları incelenmektedir. Bu analiz yukarıda yapılan hem bibliyometrik eşleme hem de atıf analizindeki kaynak temelli analizlerden farklıdır. Nitekim yukarıdaki analizlerde üzerinde inceleme yapılan makalelerin yayımlandıkları dergiler analiz edilmekteydi. Bunların sonuçları zaten araştırmanın en başında belli gibiydi. Çünkü bu makaleler zaten belli dergilerden seçilmişti ve yapılan analizlerde de bu dergilerden başka bir dergi isminin çıkması ihtimali yoktu. Ancak şu aşamada yapılan analizde mevcut çalışmaların yayımlandıkları dergilerin isimlerinin önemi yoktur. Makalelerin atıf verdiği makalelerin yayımlandıkları dergiler önem kazanmaktadır. Bu analiz kapsamında elde edilen bulgular, kamu yönetiminde en iyi 10 dergi olarak kabul edilerek seçilen dergilerdeki makalelere başkaca hangi dergilerdeki makalelerin yön verdiği belirlenebilecektir. Dolayısıyla en iyi olduğu varsayılan dergilere kaynaklık eden dergiler belirlenebilecektir. İlk olarak Amerika’da yayımlanan beş dergideki makaleler üzerinde bu analiz yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen ağbağ haritası Şekil 5.49’da verilmiştir.



Şekil 5.49. Amerika'daki Dergilerde Kaynak Temelli Ortak Atıf Analizi

Amerika'dan seçilen beş derginin son 11 yıllık süreçteki makaleleri üzerinde yapılan analizlerde toplamda 26759 farklı kaynaktan yayımlanan eserin makalelerde alıntılındığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu sayı üzerinde analiz yapılmasının olanağı olmamasından dolayı en az 20 defa alıntılanan dergiler bu analizi dahil edilmiştir. Böylelikle 521 farklı dergi üzerinde kaynak temelli ortak atıf analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlarda dergilerin beş farklı ağbağ grubuna dağıldığı görülmüştür. Her bir bölgenin örneklem gruba alınan beş derginin merkezde yer aldığı gruplar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buradan seçilen dergilerin ağbağ kurduğu dergilerin isimleri Tablo 5.46'da verilmiştir.

**Tablo 5.46.** Amerika'daki Dergilerden Kaynak Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları

| <b>İncelenen Dergi</b>                                             | <b>Ağbağ Kurduğu Dergiler</b>                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Administrative Science Quarterly<br>(Mor Renkli Alan)              | 1-Academy of Management Journal, 2-Academy of Management Review, 3-Organization Science, 4-Strategic Management Journal, 5-American Journal of Sociology, 6-American Sociological Review                                                                                        |
| Educational Administration Quarterly<br>(Mavi Renkli Alan)         | 1-School Effectiveness and School Improvement, 2-Journal of Educational Administration, 3-Journal of School Leadership, 4-Teachers College Record, 5-American Educational Research Journal, 6-Educational Evaluation and Policy Analysis                                        |
| Journal of Policy Analysis and Management<br>(Kırmızı Renkli Alan) | 1-American Economic Review, 2-The Quarterly Journal of Economics, 3-Journal of Political Economy, 4-Journal of Human Resources, 5-Journal of Health Economics, 6- Journal of Labor Economics                                                                                    |
| Journal of Public Relations Research (Sarı Renkli Alan)            | 1-Public Relations Review, 2-Journal of Communication Management, 3-International Journal of Strategic Communication, 4-Journal of Business Ethics, 5-Journal of Communication                                                                                                  |
| Review of Public Personnel Administration<br>(Yeşil Renkli Alan)   | 1-Journal of Applied Psychology, 2-Public Administration Review, 3-Journal of Public Administration Research and Theory, 4-Journal of Personality and Social Psychology, 5-Journal of Management, 6-Public Personnel Management, 7-The American Review of Public Administration |

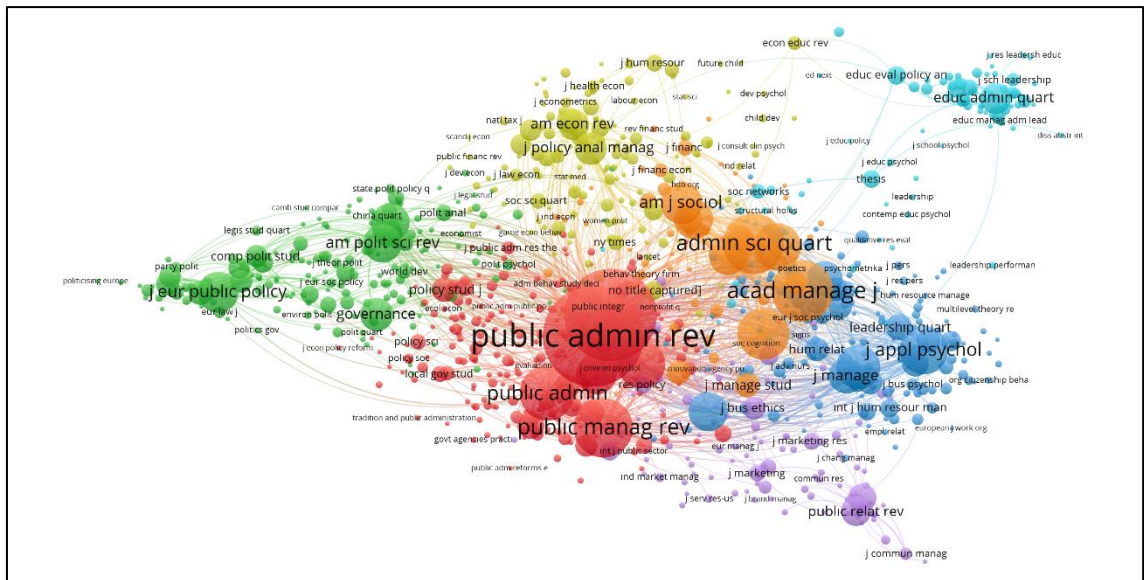
Elde edilen bu sonuçlar içerik analizi amacıyla seçilen her bir derginin birbiriyle ilişkisi olmakla birlikte oldukça farklı konularla ilgili olduğu sonucunu göstermiştir. Nitekim her bir derginin yayımlanan makalelerine kaynaklık eden eserlerin dergilerinin birbirlerinde çok farklı olması, bizlere bu yönde bir çıkarıma yapmamızı sağlamaktadır. Her bir derginin kamu yönetimine farklı bir yönüyle yaklaştığı ve ele aldığı konuların da bu şekilde farklılaştığı teyit edilmiş olmaktadır.

İkinci olarak Amerika'dan seçilen dergilerdeki makalelerin kaynakçaları üzerinde analizler yapılmıştır. Bu eserlerin kaynakçalarındaki eserlerin yayımlandıkları dergilerin ortaklaşa kullanımlarına bağlı olarak oluşturulan ağbağ haritası Şekil 5.50'de verilmiştir. Avrupa'dan seçilen beş dergideki makaleler üzerinde yapılan analiz kapsamında buradaki son 11 yıllık süreçte yayımlanan makalelerin tümünün kaynakçasında 50673 farklı referansın olduğu belirlenmiştir. Bu sayı üzerinden analiz yapılmasının olanağı olmadığı için Amerika'daki dergilerin analizinde olduğu gibi en az 20 atıf alan dergiler analize dahil edilmiştir. Böylelikle 1127 farklı derginin bu beş dergiye kaynaklık eden eserlerden



ayrılmış olması özellikle olarak bazı konulara daha fazla ağırlık verildiğini göstermektedir. Diğer taraftan Ortak Ağbağ Grubu olarak tanımlanan sarı renkli grubun mavi ve kırmızı ağbağ gruplarıyla ilişkilerinin olduğu dolayısıyla buralardan seçilen üç dergideki makaleleri kaynaklık eden eserleri içerdiği sonucuna ulaşılabilmektedir. Avrupa'daki dergilerin Amerika'daki dergilere göre daha kapsamlı olduğu bir diğer ulaşılabilecek çıkarımdır. Üstelik elde edilen bu bulgular araştırılan belli bir konunun hangi dergi gruplarında daha fazla yayımlandığı ve dolayısıyla yeni çalışmaların kabul edilebileceğini de ortaya koymaktadır.

Üçüncü olarak her iki bölgedeki dergiler birlikte ele alınarak kaynak temelli ortak atıf analizi yapılmıştır. Amerika ve Avrupa'dan beşer dergide son 11 yıllık süreçte yayımlanan tüm makalelerin kaynakçalarındaki eserler üzerinde analiz yapılmıştır. Yapılan bu analiz sonucunda oluşturulan ağbağ haritası Şekil 5.51'de gösterilmektedir.



**Şekil 5.51.** Tüm Dergilerde Kaynak Temelli Ortak Atıf Analizi

Her iki bölgeden seçilen beşer dergideki makaleler üzerinde yapılan analiz kapsamında buralardaki son 11 yıllık süreçte yayımlanan makalelerin tümünün kaynakçasında 70829 farklı kaynaktan (dergiden) referansın olduğu belirlenmiştir. Bu sayı üzerinden analiz yapılmasının olanağı olmadığı için yukarıdaki analizinde olduğu gibi en az 20 atıf alan dergiler analize dahil edilmiştir. Böylelikle 1578 farklı derginin bu on dergiye kaynaklık eden eserlerden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Analiz sonuçlarında oluşan ağbağ haritasına göre bu dergilerin yedi temel alana ayrıldığı görülmüştür. Bu ayrımların temelinde yine seçilen dergilerin farklılığı yer almaktadır. Yapılan analiz

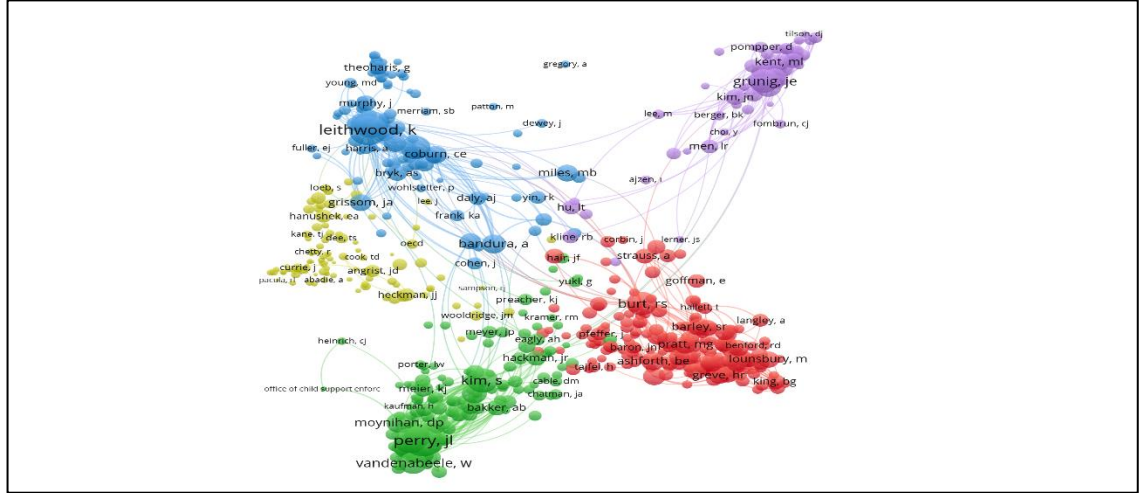
sonuçlarında göre bir dergi hariç diğerlerinin ağbağlarının çok güçlü ve merkezi oldukları görülmüştür. Ancak *Educational Administration Quarterly* isimli derginin ağbağ gruplarına çok yakın olmadığı ve ilişkilerinin seçilen diğer dokuz dergiyle zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer dergilerin ise yine ağbağ gruplarına ayrılmakla birlikte oldukça yakın ilişkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu analiz kapsamında her bir gruptaki dergilerin ilişkili olduğu dergileri analiz sonuçları tablo halinde verilmemiştir. Nitekim yukarıda yapılan her iki analizde de zaten dergilerin kaynaklık bakımından ortak atıf ilişkisinin olduğu dergiler bölge fark etmeksizin verilmişti. Dolayısıyla aynı sonuçların tekrardan verilmesine ihtiyaç duyulmamıştır.

#### 5.2.5.4.3. Yazar (Araştırmacı) Temelli Ortak Atıf Analizleri

Ortak analizleri kapsamında yapılan üçüncü analiz türü referans olarak gösterilen çalışmaların yazarları üzerine yapılmaktadır. Alıntılanan eserlerin aslında bizlere daha fazla bilgi verdiği düşünülebilir. Nitekim herhangi bir makaledeki referansların kişilere değil çalışmalara yönelik yapıldığı kabul edilmektedir. Alıntılanan eserlerden yola çıkılarak ise incelenen disiplinle ilgili olarak çeşitli çıkarımlar yapılabilmektedir. Ancak yazar temelli olarak yapılan ortak atıf analizlerinde de benzer sonuçların olduğu görülebilmektedir. Alıntılanan araştırmacıların sıklıkla birlikte atıf alması, bu araştırmacıların benzer konularda araştırmalar yaptığı yorumuna ulaşmamıza olanak sağlamaktadır. Diğer taraftan akademik çalışmaların yapılmasında öncülük eden araştırmacılar belirlenebilmektedir. Disiplinin öncüsü sayılan araştırmacıların belirlenebilmesi ise disiplinin hangi bakış açılarındaki bir araştırma zihniyetine sahip olduğu yönünde çıkarımlara ulaşmamıza olanak sağlamaktadır.

Bu kapsamda ilk olarak Amerika'daki dergilerde yazar temelli ortak atıf analizi yapılmıştır. Yapılan analizin sonuçlarının yer aldığı ağbağ haritası Şekil 5.52'de verilmiştir. Amerika'dan seçilen beş derginin son 11 yıllık süreçte yayımlanan tüm makalelerindeki kaynakçalarda yer alan 40613 araştırmacının olduğu belirlenmiştir. Bu kadar çok sayıdaki araştırmacı üzerinde analiz yapılmasının olanağının olmamasından dolayı incelenen eserlerde en az 20 defa alıntılanan araştırmacılar analizlere dahil edilmiştir. Böylelikle 601 kişi üzerinde analizler yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarında, incelenen makalelerde atıf gösterilen araştırmacıların birlikte alıntılanma durumlarının sıklığına göre oluşturulan ağbağ haritası oluşturulmuştur. Bu haritaya göre 601

araştırmacı alıntılanma durumlarına göre 5 farklı bölgeye ayrılmaktadır. Araştırmacıların bu şekilde bölgelere ayrılmış olması bu analizi kapsamında sadece görselleştirilen bir durumdur. Alıntılanmanın ve bu şekilde bir gruptan oluşması aslında yayımlanan makalelerin ve yazarlarının yaptığı bir durumdur. Dolayısıyla araştırmacıları bu şekilde gruplandırmayı bilinçsiz de olsa alıntılanan araştırmacılar yapmaktadır. Bu ağbağ analizinin sonuçları ise yapılmış olan durumu ortaya çıkarmaktadır.



Şekil 5.52. Amerika'daki Dergilerde Yazar Temelli Ortak Atıf Analizi

Bu analiz sonucunda alıntılanan yazarların beş farklı bölgeye ayrılarak kendi aralarında daha güçlü ağbağlar (ortak atıf alma durumuna göre) geliştirdikleri görülmüştür. Bu bölgelerde yer alan araştırmacıların kimler oldukları en güçlü ağbağ geliştirenlere göre gruplandırılmış hali Tablo 5.48'de verilmiştir.

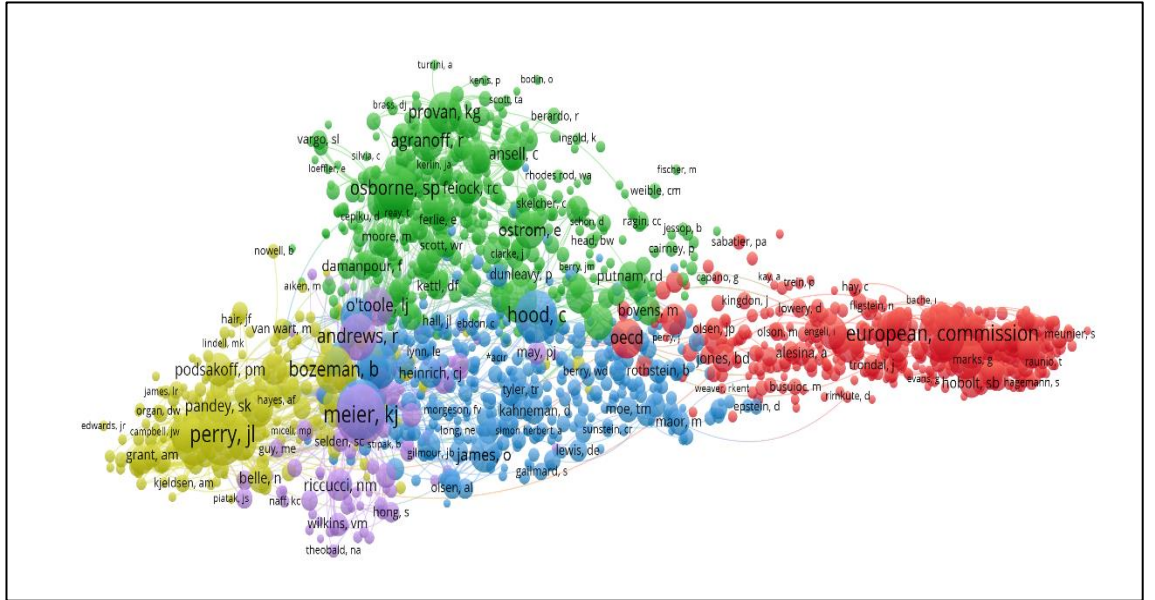
Tablo 5.48. Amerika'daki Dergilerde Yazar Temelli Ortak Atıf Analizi Sonuçları

| Ağbağ Grubu         | Ağbağ İlişkisi Olan Araştırmacılar                                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Mavi Renkli Alan    | Albert Bandura, Bernard M. Bass, Alan J. Daly, Matthew B. Miles, Jason A. Grissom, Meredith I. Honig, Cynthia E. Coburn, James Spillane, Karen Seashore Louis, Kenneth Leithwood, Philip Hallinger, John Murphy                                                 |
| Mor Renkli Alan     | Kaye d. Sweetser, Eyun-Jung Ki, Michael L. Kent, Maureen Taylor, Robert L. Heath, Linda Aldoory, James E. Grunig, John A. Ledingham, Stephen D. Bruning, David M. Dozier, Larissa A. Grunig, W. Timothy Coombs                                                  |
| Sarı Renkli Alan    | Daniel Boyd, Dan Goldhaber, Eric A. Hanushek, Janet Currie, James Heckman, Ben Sommers                                                                                                                                                                          |
| Kırmızı Renkli Alan | Ronald S. Burt, Herminia Ibarra, Blake E. Ashforth, Joel Podolny, Michael G. Pratt, Brian Uzzi, Stephen R. Barley, Walter W. Powell, Christopher Marquis, James Westphal, Henrich R. Greve, Forrest Briscoe, Michael Lounsbury, Brayden King, Royston Greenwood |
| Yeşil Renkli Alan   | Sangmook Kim, Donald P. Moynihan, Philip Podsakoff, Arnold B. Bakker, Kenneth J. Meier, James L. Perry, Bradley E. Wright, Hal Rainey, Barry Bozeman, Gene A. Brewer, Sanjay K. Pandey, Leonard Bright, Wouter Vandenberg                                       |



Bu analiz sonuçlarına göre ağbağ gruplarında yer alan araştırmacıların genel olarak ilgili ağbağ grubundaki çalışmalara yön veren öncü araştırmacılar olduğu kabul edilebilir. Örneği yeşil renkli olarak belirtilen ağbağ grubundaki araştırmacıların birlikte atıf almaların sebebinin benzer konularda araştırma yapmış olmalarından kaynaklı olduğu düşünülebilir. Bu alandaki araştırmacılar genellikle “kamu hizmet motivasyonu” konusundaki araştırmaları ile tanınmaktadır. Dolayısıyla bu kişilere atıf vermiş olan araştırmaların da genel olarak bu konuda olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Yazar temelli ortak atıf analizinin ikincisi Avrupa’daki dergilerde yayımlanan makaleler üzerine yapılmıştır. Burada yapılan analiz sonuçları Şekil 5.53’de verilmiştir.



Şekil 5.53. Avrupa’daki Dergilerde Yazar Temelli Ortak Atıf Analizi

Avrupa’daki dergiler arasından seçilen beş dergide son 11 yıllık süreçte yayımlanan makalelerde toplamda 67931 farklı yazarın referans olarak gösterildiği belirlenmiştir. Bunların en az 20 defa alıntılananları üzerinde analiz yapılmasına karar verilmiş ve böylelikle 1652 araştırmanın ortak biçimde aynı eserlerde alıntılanması durumları incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda alıntılanan araştırmacıların 5 farklı bölgeye ayrılmakla birlikte bunların arasında ilişkilerin varlığı dikkat çekmektedir. Dikkat çeken bir diğer husus, en çok alıntılanan yazar olarak Avrupa Komisyonu’nun ve OECD’nin varlığıdır. Dolayısıyla bu kurumların raporlarının da sıklıkla alıntılandığı görülmektedir. Bu analiz kapsamında oluşan ağbağ alt grupları ve buralardaki en güçlü ağbağ ilişkileri olan araştırmacılar Tablo 5.49’da verilmiştir.





dolayı, yapılan analizin anlamlı bir sonuç verebilmesi açısından en az 40 atıf alan araştırmacılar analize dahil edilmiştir. Böylelikle 1013 farklı araştırması üzerinde ortak alıntılanma durumuna göre ağbağ analizi yapılmıştır. Amerika ve Avrupa özelllerinde yapılan analizlerde ağbağ gruplarındaki araştırmacılar verildiğinden dolayı, bu analiz sonucunda ağbağ gruplarına ilişkin ayrıca bir sonuç tablosu verilmesine ihtiyaç duyulmamıştır. Nitekim ağbağ grupların oluşmasında yine araştırmacıların ortak çalıştıklarının konuların etkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu analizin sonuçlarından yola çıkarak kamu yönetimi disiplini açısından önemi hakkında değerlendirmeler ve tartışmalar bir sonraki bölümde ele alınmaktadır.

#### **5.2.5.4.4. En Çok Atıf Alan Makalelerin Kaynakçasında Ortak Atıf Analizi**

Bilim haritalaması (ağbağ analizleri) analizleri kapsamında yukarıda 16 farklı analiz türü yapılmıştır. Bu analizlerin tümünde Amerika'daki ve Avrupa'daki dergiler analiz edilmekteydi. Ancak bu tez çalışması kapsamında Türkiye'den de beş dergi seçilerek bunların içerikleri analiz (konu, yöntembilimsel varsayım, yöntem) edilmiştir. Bu dergilerin her birinin farklı dergi platformlarında yer alması ve sistematik analiz yapmaya imkân sağlayan şemalarının olmamasından dolayı yukarıdaki analizlere dahil edilememiştir. Daha açık ifadesiyle buradaki dergilerde yayımlanan makalelerin her birinin farklı yazın türlerinin olması ve kimi zaman tanımlayıcı bilgilerine ulaşamamasından dolayı yukarıda verilen 16 farklı analiz türüyle analiz edilememiştir. Ancak bu dergileri de analiz kapsamına dahil edebilmek amacıyla yeni bir analiz yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bunun için her bölgede yayımlanan beşer dergiden en çok atıf almış olan beşer makale seçilmiştir. Atıf sayıları WOS ve Google Scholar veri tabanları kullanılarak belirlenmiştir. Seçilen bu 75 makalenin tümünün kaynakçaları excel dokümanlarına aktarılmıştır. Excel dokümanları üzerinde ise her bir makale aratılarak seçilen makalelerin hangisinde ortak kullanıldığı belirlenmiştir. Dolayısıyla yapılan bu çalışma bibliyometrik çalışmaların tümünün yapılmasından daha uzun süren ve ayrıntılı okumalar yapılmasını gerektiren bir analiz olmuştur. Bu makalelerin kaynakçalarında yer alan yaklaşık 7000 makale analiz edilmiştir.

Bu analiz kapsamında seçilen 75 makale kaynakçalarında ortak şekilde bulunan eserler bir excel dosyasında matris oluşturularak eşleştirilmiştir. En az iki defa alıntılanan eserler analiz kapsamına dahil edilmiştir. Bu analiz kapsamında 220 eserin bu



Şekilde verilen makalelerin diğer bölgelerdeki makalelerde ortak şekilde alıntı yaptığı makaleler olmasına rağmen bu analizde sadece Amerika'daki dergiler özelinde analiz yapılmasından dolayı bu şekilde bir sonuç oluşmuştur. Böylelikle ağbağ haritasında merkezi konumda yer alan makaleler ve alıntı yapılan referanslar belirlenebilmektedir. Şekil 5.55'de verilen bilgilere göre 3 referansın (31, 57, 58) 4'er makale tarafından referans gösterildiği; 3 referansın (48, 63, 77) ise 3'er makale tarafından alıntılındığı görülmektedir. Dolayısıyla bu referansların önemli birer etkilerinin olduğu ve konusunun ya da yönteminin diğer makaleleri yönlendirdiği sonucuna varılabilir. Bu referansların neler olduğu Tablo 5.50'de verilmiştir. Ayrıca incelenen makalelerden dört tanesinin birbirleriyle daha fazla ortak referansının olduğu görülmektedir. Bu makaleler (ABD-2.1, ABD-2.2, ABD-2.3, ABD-2.5) de Tablo 5.50'de gösterilmektedir. Nitekim en çok alıntılanan ve en çok ortak ağbağı olan makalelerin önemli varsayılan konu ve yöntemleri belirleyebilme noktasında oldukça önemlidir.

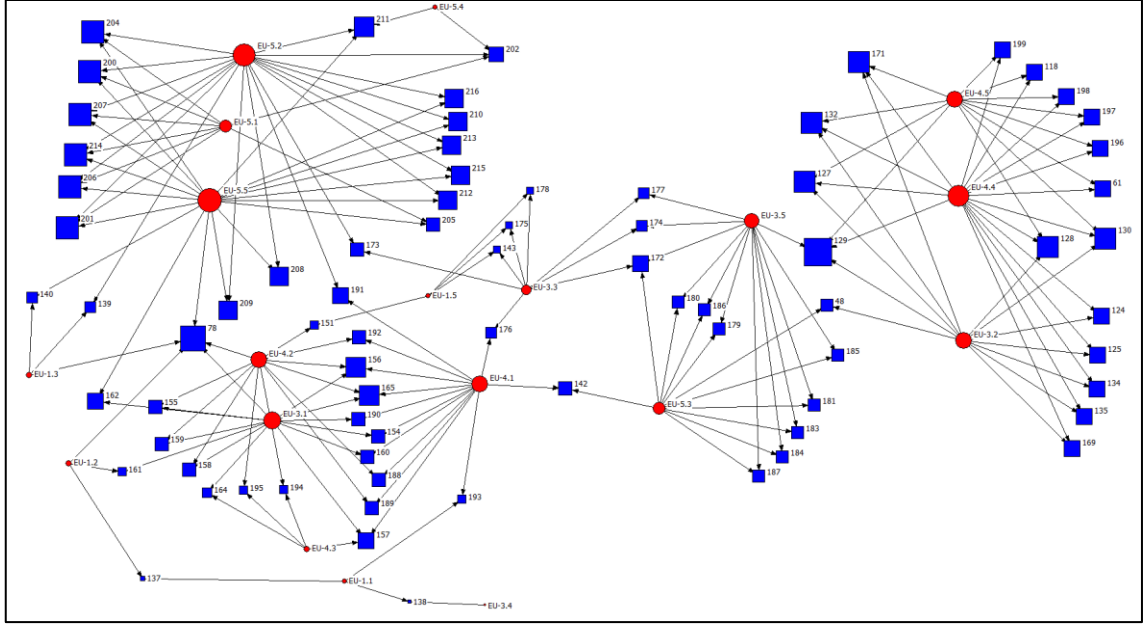
**Tablo 5.50.** Amerika'daki Dergilerde En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referans Analizi Sonuçları

| Türü             | Kodu       | Makale                                                                                                                                                         |
|------------------|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| İncelenen Makale | ABD-2.1    | How to Improve Teaching Practices: The Role of Teacher Motivation, Organizational Factors, and Leadership Practices                                            |
|                  | ABD-2.2    | The Impact of Leadership on Student Outcomes: How Successful School Leaders Use Transformational and Instructional Strategies to Make a Difference             |
|                  | ABD-2.3    | Rethinking Instructional Leadership, a Review: What Do We Know About Principal, Teacher, and Coach Instructional Leadership, and Where Should We Go From Here? |
|                  | ABD-2.5    | The Nature and Effects of Transformational School Leadership: A Meta-Analytic Review of Unpublished Research                                                   |
| Referans         | 31 (4 ref) | Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives                                                |
|                  | 57 (4 ref) | Principal leadership and school performance: An integration of transformational and instructional leadership                                                   |
|                  | 58 (4 ref) | The impact of leadership on student outcomes: An analysis of the differential effects of leadership types                                                      |
|                  | 48 (3 ref) | Principles and Practice of Structural Equation Modeling                                                                                                        |
|                  | 63 (3 ref) | Second International Handbook of Educational Leadership and Administration                                                                                     |
|                  | 77 (3 ref) | How much should we trust differencesin- differences estimates?                                                                                                 |

Yapılan analiz sonuçlarına göre ortak atıf bakımından en çok ağbağ geliştiren makalelerin ve bu makalelerin tarafından en çok alıntılanan makalelerin gelen olarak eğitim süreçlerinde yönetimle ilgili makaleler olduğu görülmektedir. Dolayısıyla elde edilen bu sonuçların, analiz kapsamına dahil edilen bir derginin (*Educational Administration Quarterly*) sonuçların yansıttığı fakat diğer dergilere ilişkin bilgiye ulaşamadığını göstermektedir. Bunun birlikte referans olarak verilen eserin üç tanesinin (31, 48, 77) nicel araştırma yöntemleriyle ilgili eserler olduğu ve nicel araştırmaların

yapılış süreciyle ilgili yapılan birer araştırma oldukları da görülmektedir. Bu şekilde nicel yöntemlere dayalı olarak araştırma yapma geleneğinin bu alanda oldukça fazla olduğu sonucu teyit edilmiş olmaktadır.

İkinci olarak Avrupa’da yayımlanmış beş derginin beşer makalesi üzerinden analiz yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu ağbağ haritası Şekil 5.56’da verilmiştir.



Şekil 5.56. Avrupa'daki Dergilerde En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referansları Analizi

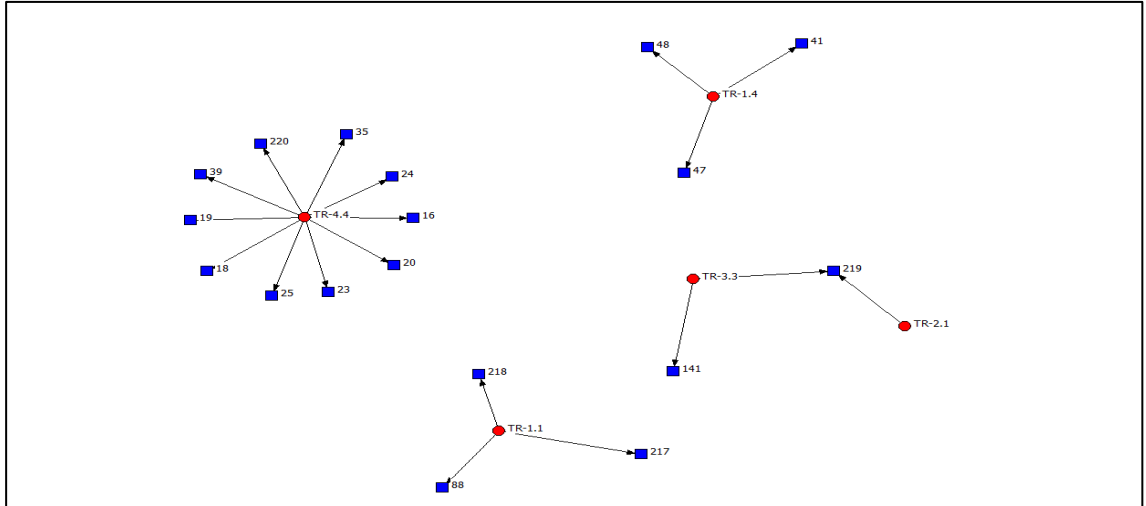
Avrupa'daki dergiler üzerinde yapılan analiz kapsamında seçilen 25 makalenin 19 tanesinin Şekilde verilen ağbağ ilişkisi içerisine girdiği belirlenmiştir. 6 makalenin diğer makalelerle sadece 1 makaleyle ve 1 referansla ortak bağlantısının olmasından dolayı analiz süreçlerine alınmamıştır. Analizi edilen makalelerin yapmış oldukları ortak atıflardan yola çıkılarak yapılan bu analizler, incelenen makalelerin üç gruba ayrıldığı görülmektedir. İlk grup EU-5.1, EU-5.2 ve EU-5.5 makalelerinin, ikinci grup EU-3.1, EU-4.2 ve EU-4.3 makalelerinin ve üçüncü grup EU-3.2, EU-4.4 ve EU-4.5 makalelerin merkezde yer aldığı gruplardır. Bu gruplardan makalelerin ortak biçimde alıntı yaptığı çalışmaların sayısının da ABD'deki analize göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu referans gösterilen eserlerden 1 tanesinin (129) 4 farklı makale tarafından ortak şekilde alıntılındığı, 17 tanesinin (171, 132, 127, 128, 130, 172, 156, 165, 157, 202, 211, 204, 200, 207, 214, 206, 201) ise 3'er makale tarafından ortak biçimde alıntılındığı belirlenmiştir. Ortak biçimde alıntılanan makalelerin tümünün yukarıda ifade edilen üç gruptaki makalelerin kendi içlerinde ortak biçimde alıntılındığı görülmektedir. Bundan

dolayı alıntılanmayı yapan makalelerin ne konuda olduklarının belirlenmesi daha fazla önem kazanmaktadır. Bu gruplarda yer alan makaleler Tablo 5.51’de gösterilmiştir. Bunlardan yola çıkarak buradaki çalışmalara ilişkin değerlendirme yapılabilir. Yapılan bu analiz sonucunda birinci ve üçüncü grupların yukarıda da sıklıkla ifade edilen kamu hizmeti motivasyonu konusuyla ilgili oldukları ve ikinci grubun ise yönetim konusuyla ilgili olduğu belirlenmiştir.

**Tablo 5.51.** Avrupa’daki Dergilerde En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referans Analizi Sonuçları

| Grup | Kodu   | Makale                                                                                                                                                                          |
|------|--------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1    | EU-5.1 | We Know the Yin—But Where Is the Yang? Toward a Balanced Approach on Common Source Bias in Public Administration Scholarship                                                    |
|      | EU-5.2 | Turnover Intention and Turnover Behavior: Implications for Retaining Federal Employees                                                                                          |
|      | EU-5.5 | Who Wants to Deliver Public Service? Do Institutional Antecedents of Public Service Motivation Provide an Answer?                                                               |
| 2    | EU-3.1 | An Integrative Framework for Collaborative Governance                                                                                                                           |
|      | EU-4.2 | Designing and Implementing Cross-Sector Collaborations: Needed and Challenging                                                                                                  |
|      | EU-4.3 | Putting the Public Back into Governance: The Challenges of Citizen Participation and Its Future                                                                                 |
| 3    | EU-3.2 | Investigating the Structure and Meaning of Public Service Motivation across Populations: Developing an International Instrument and Addressing Issues of Measurement Invariance |
|      | EU-4.4 | Public Service Motivation: A Systematic Literature Review and Outlook                                                                                                           |
|      | EU-4.5 | Pulling the Levers: Transformational Leadership, Public Service Motivation, and Mission Valence                                                                                 |

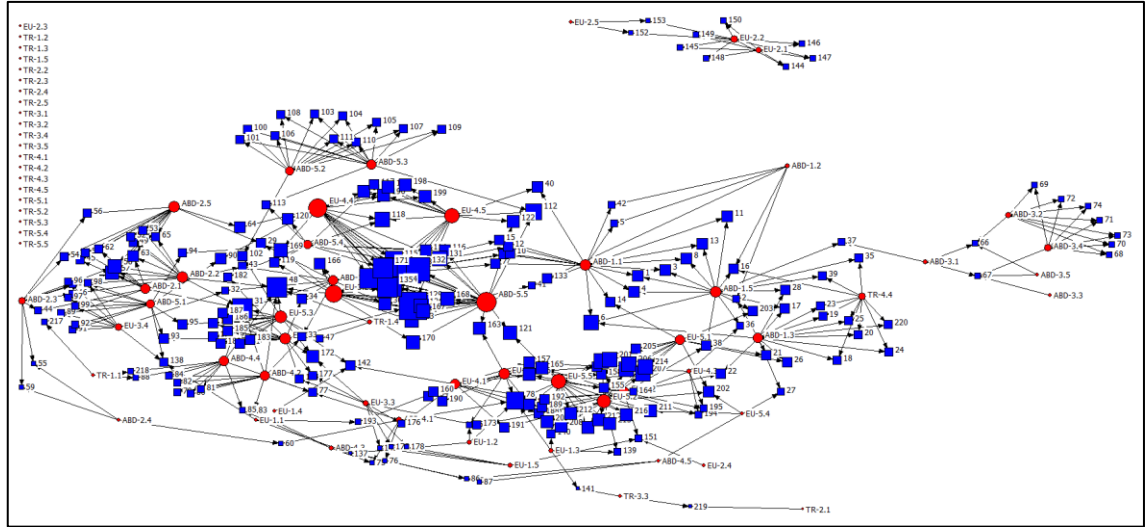
Bu analiz kapsamında üçüncü olarak Türkiye’de yayımlanan beş dergiden seçilen beşer makale üzerinde ortak atıf analizi yapılmıştır. Yapılan bu analize ilişkin elde edilen ağbağ haritası Şekil 5.57’de verilmiştir. Türkiye’deki dergiler üzerinde yapılan analiz sonuçları diğer iki bölgeye göre oldukça farklıdır. Nitekim buradaki makalelerin kendi aralarında ortak atıf ağbağ ilişkisi kuramadığı ve sadece 5 tane makalenin diğer bölgelerden seçilen makalelerde ortak atıflarının olduğu görülmektedir. Şekil 5.56’da gösterildiği üzere buradaki makalelerin atıf gösterdiği makalelerin (mavi kareler) ülkedeki diğer makalelerde ortak olanının sadece bir tane olduğu görülmüştür. Sadece 219 numarası ile belirtilen “Açıklamalı Yönetim Zamandizini 1940-1949” isimli çalışmaya iki makalenin atıf gösterdiği belirlenmiştir. Dolayısıyla Türkiye özelinde bu analiz kapsamında da değerlendirmeye müsait sonuçlar elde edilememiştir.



Şekil 5.57. Türkiye’deki Dergilerde En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referansları Analizi

Bu analiz kapsamında dördüncü olarak tüm bölgelerde seçilen makalelerin tümü üzerinde ortak atıf analizi yapılmıştır. Yapılan analizi ilişkin olarak hazırlanan ağbağ haritası Şekil 5.58’de verilmiştir. Yapılan bu analiz sonuçlarında Avrupa’daki dergilerden seçilen bir makalenin ve 20 makalenin ortak atıf analizi kapsamında ağbağ oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu makalelerin ağbağ grubuna dahil olmaması, makalelerdeki araştırılan konuların genel eğilimden çok farklı konular olduğu ya da kullanılan yöntemlerin herhangi bir referans verilmeden kullanıldığını göstermektedir. Türkiye’den seçilen makalelerin sadece 5 tanesinin bu ağbağ grubunda yer aldığı daha önceki analizde belirlenmiştir. Bu analiz kapsamında ise bu beş makalenin ağbağ grubuna dolaylı olarak dahil olduğu ve merkezden uzak konumda yer aldıkları ve merkezden uzak eserleri alıntılادıkları tespit edilmiştir.

Bu analiz kapsamında ulaşılan bir diğer sonuç ise ağbağ haritasında bağımsız bir ağbağ haritasının (grubunun) oluşmasıdır. Bu grup içerisinde Avrupa’dan iki makalenin olduğu ve kendi araların ağbağ geliştirdiği görülmektedir. Bu şekilde bir sonuç bizlere aslında ağbağa hiç katılmayan çalışmalardaki gibi farklı konular üzerinde duran çalışmaların olduğunu göstermektedir. EU-2.1 ve EU-2.2. makalelerin Avrupa Birliğine yönelik eleştirilen olduğu ve birliğin politikalarının bir krize yol açabileceğini iddia eden “Avrupa şüpheciliği” konusunda olduğu görülmektedir. AB ile ilgili olarak özel bir konu olmasından dolayı bu ağbağa dahil olmadığı anlaşılmaktadır. Avrupa’daki dergilerden yayımlanmış olmasına rağmen ağbağ haritasında yer almayan EU-2.3 kodlu makalenin ise AB’nin iktisadi politikalarıyla ilgili bir çalışma olduğu ve bundan dolayı diğer çalışmalarla ortak bir referansı alıntılamadığı sonucuna ulaşılabilir.



Şekil 5.58. Tüm Dergilerde En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referansları Analizi

Ortak atıf analizleri kapsamında alıntılanan eserlerden yola çıkılarak, mevcut çalışmaları konu, kavram ve yöntem bakımından etkileyen araştırmalar belirlenebilmektedir. Bu aşamada yapılan analiz sonuçlarına göre ise bazı referans gösterilen eserlerin yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu eserlerin kamu yönetimi disiplini açısından önemli oldukları varsayılmaktadır. Analiz kapsamında belirlenen bu eserlerin neler olduğu Tablo 5.52’de verilmiştir.

Tablo 5.52. En Çok Atıf Alan Makalelerin Ortak Referans Analizi Sonuçları

| Kodu    | Makale                                                                                                                                                                          |
|---------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ABD-5.5 | Who Wants to Deliver Public Service? Do Institutional Antecedents of Public Service Motivation Provide an Answer?                                                               |
| EU-3.2  | Investigating the Structure and Meaning of Public Service Motivation across Populations: Developing an International Instrument and Addressing Issues of Measurement Invariance |
| EU-4.4  | Public Service Motivation: A Systematic Literature Review and Outlook                                                                                                           |
| EU-4.5  | Pulling the Levers: Transformational Leadership, Public Service Motivation, and Mission                                                                                         |
| 31      | Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives                                                                 |
| 48      | Principles and Practice of Structural Equation Modeling                                                                                                                         |
| 78      | Governing the commons: The evolution of institutions for collective action                                                                                                      |
| 129     | Measuring public service motivation: an assessment of construct reliability and validity                                                                                        |
| 57      | Principal leadership and school performance: An integration of transformational and instructional leadership                                                                    |
| 58      | The impact of leadership on student outcomes: An analysis of the differential effects of leadership types                                                                       |
| 67      | How much should we trust differences-in-differences estimates?                                                                                                                  |
| 127     | The role of organizations in fostering public service motivation                                                                                                                |
| 128     | Motivation in public management: The call of public service                                                                                                                     |
| 130     | Antecedents of public service motivation                                                                                                                                        |
| 132     | The motivational bases of public service                                                                                                                                        |
| 171     | Public service motivation and the assumption of person-Organization fit testing the mediating effect of value congruence                                                        |



Bu analiz sonuçlarında Şekil 5.58’de verilen ağbağ haritasında merkezilik derecesi yüksek olan makaleler (analiz edilenler) ve yine merkeziliği yüksek olan atıflar verilmiştir. Tablo 5.52’de verilen tüm makaleler incelendiğinde bunların büyük çoğunluğunun “kamu hizmet motivasyonu” konusuyla ilgili oldukları görülmektedir. Ayrıca yapısal eşitlik modeli yöntemiyle ilgili olarak yazılan makalelerin de önemli bir yer teşkil ettikleri görülmektedir. Elde edilen bu bulgular kamu yönetimi disiplinde hem ağırlıklı olarak çalışılan konular hem de yöntemlerle ilgili bilgi vermektedir. Bu sonuçlara ilişkin olarak değerlendirmeler ve tartışmalar altıncı bölümde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

## ALTINCI BÖLÜM

### İÇERİK VE BİBLİYOMETRİK ANALİZLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde çalışma kapsamında yapılan analizlerin sonuçlarına ilişkin olarak değerlendirmelere ve tartışmalara yer verilmektedir. Analiz sonuçlarına ilişkin olarak bir kısım değerlendirmeler beşinci bölümde her analizini takiben verilmiştir. Ancak bu analiz sonuçlarını birlikte ele almak ve literatürdeki çalışmalarla destekleyerek yorumlamakta fayda vardır. Sonuçların kimlik krizi konusuyla olan ilgileri ve etkileri üzerinde durulmaktadır. Böylelikle bu tez çalışmasının üzerinde odaklandığı temel sorun olan kimlik krizine yönelik tezin temel iddiaları değerlendirilmektedir.

Bu değerlendirmeler ve tartışmalar içerik analizi ve bibliyometrik analiz şeklinde iki ana başlıkta yorumlanmaktadır. İçerik analizi kapsamında; araştırmaların konuları, yöntembilimsel varsayımları ve yöntemsel süreçlerine ilişkin yapılan analiz sonuçlarından yola çıkılarak değerlendirmeler yapılmaktadır. Bibliyometrik analiz kapsamında ise tanımlayıcı bibliyometrik analiz sonuçlarını ve bilim haritalama (ağbağ analizi) sonuçları üzerinden değerlendirmeler yapılmaktadır.

#### 6.1. İÇERİK ANALİZİ SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İçerik analizler kapsamında toplamda 32 farklı ölçüt ile analizler yapılmıştır. Bunların 7 tanesi incelenen araştırmaların konularıyla ilgili olarak, 10 tanesi araştırmaların yöntembilimsel yönleriyle ilgili olarak ve 15 tanesi araştırmaların yöntemsel süreçleri (kullanılan araştırma yöntemleri ve analiz yöntemleri) ile ilgili olarak hazırlanmıştır. İçerik analizi kapsamında bu üç ana başlıkta yapılan analizler, araştırmalar hakkında “Ne?”, “Neden?” ve “Nasıl?” sorularına cevaplar aranmaktadır. Yapılan analiz sonuçlarına ilişkin olarak değerlendirmeler bu üç ana başlık halinde her bir ölçüt ayrı ayrı ve kimi zaman birlikte ele alınarak değerlendirilmektedir. Böylelikle her bir ölçüte ilişkin değerlendirmeler yapılırken, ölçütlerin birbirleriyle uyumluluğu değerlendirilmektedir.

##### 6.1.1. Konu Analizlerinin Değerlendirmesi

Araştırmaların konularının ve konularıyla ilişkili olan diğer özelliklerinin analiz edilebilmesinde yedi farklı kriter kullanılmıştır. Bunlar; araştırmalarının konularının

yönetim veya yönetim dışı bir konuda mı olduğu, yönetim dışı ise hangi alanla ilgili olduğu, yönetim alanıyla ilgili ise yönetimin hangi alt kategorisinde yer aldığı, yönetim olgusunu hangi düzeyde ele aldıkları, seçilen konuların kaynakları, farklı disiplinlerle ilişkisinin varlığı ve ilişkili olduğu disiplinin ne olduğu şeklindedir. Dolayısıyla araştırmalar üzerinde en temelde “Ne?” sorusuna cevaplar aranmaktadır.

Dolayısıyla bu analizler kapsamında sadece araştırmaların konuları araştırmamakta ve bununla birlikte konularının kökenleri ve diğer disiplinlerle olan ilişkileri de araştırılmıştır. Böylelikle kamu yönetiminde kimlik krizinin temelinde araştırmalarının ontolojik varsayımlarının mı yer aldığı değerlendirilmektedir. Kamu yönetimi disiplininin multi-disipliner bir konumunun olmasından dolayı araştırma konularının diğer disiplinlerle ortak olabileceği varsayılmaktadır. Dolayısıyla bu özelliğine ilişkin de değerlendirmeler yapılabilmektedir. Bu özelliğin kimlik krizine etkileri de değerlendirilmektedir.

Araştırmaların konularını incelemek amacıyla oluşturulan ilk kriter, araştırmaların konularının yönetim mi yoksa yönetim dışında bir konuda mı olduğuna ilişkin olarak oluşturulmuştur. Bu ölçüte dayalı olarak analiz yapılmasının temelinde kamu yönetimi alanıyla ilgili doğrudan özelleştiği düşünülen ve bu yönde indekslenen dergilerde yönetim dışında konuların varlığı ve varsa hangi konuların çalışıldığının araştırılması niyeti yer almaktaydı (Berkman, 1987: 20). Bu çalışma kapsamında analiz edilen 5773 makalenin %75’inin yönetim konusunda %25’inin ise yönetim dışı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Oransal olarak bakıldığında yönetim dışı konulardaki makalelerin daha az olduğu görülebilir. Ancak bu makalelerin 1441 tane olduğu görülmektedir. Bu sayının dikkat çekecek düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Kamu yönetimi alanıyla ilgili olarak özelleştiği düşünülen makalelerin araştırdığı konuların yönetim dışında diğer disiplinlerin alanındaki konulardan olması, sorgulanması gereken bir durum olduğu düşünülmektedir. Ancak kamu yönetimini disiplinin multi-disipliner bir özelliğinin olması (Raadschelders, 1999: 296) sonuçların bu şekilde olmasında etkili olduğu düşünülebilir. Farklı alanlarını ilgilendiren konuların kamu yönetimi disiplini içerisinde sıklıkla çalışıldığı bu sayede kanıtlanmış olmaktadır. Nitekim bugün kamu yönetimi araştırmalarında temel bilgi kaynakları olarak hizmet eden üç ana disiplinin ya da disiplin grubunun olduğu öne sürülebilir (Vigoda, 2003: 8-9). Bunlar; (1) Politika analizi, Siyaset bilimi ve Politik Ekonomi; (2) Sosyoloji, Kültürel çalışmalar ve Topluluk çalışmaları; (3) Yönetim ve

Organizasyon çalışmaları şeklindedir. Ancak günümüzde sadece üçüncü başlıkta yer alan çalışmaların kamu yönetimi disiplinin ilgi alanı olması gerektiği (Kayıkçı, 2017; Bayrak, 2018; Byrkjeflot, du Gay ve Greve, 2018; Hendren ve diğ., 2018) gibi oldukça sınırlayıcı ve Ortodoks bir görüş hakimdir. Ancak çok disiplinli yaklaşımların (politik, sosyal ve yönetsel temelli) kamu hizmetine uygulanmasının, alanın kimlik çatışmasını bir şekilde çözmek için gerekli olduğunu kabul edilmelidir. Yani multi-disipliner özelliği daha fazla vurgulanmalıdır. Nitekim modern kamu yönetimi anlayışından da beklenenler bu şekildedir. Yönetim dışında farklı bir konuyla ilgili yapılan bu çalışmaların hangi konular üzerine yapıldığının araştırılması ise ikinci kriter altında yapılmıştır.

Yönetim dışı konulardan yazıldığı belirlenen makalelerin hangi konularla ilgili olduğunu tespit edebilmek amacıyla makalelerin hangi alanlara ilişkin oldukları belirlenmiş ve sonrasında bunlar kategorilere ayrılmıştır. Bu makaleler 1.Toplumbilim/Sosyoloji, 2. Siyaset Bilimi 3.Hukuk (Kamu Yönetimi Hukuku hariç), 4.Ekonomi, 5.Eğitim, 6.Şehircilik-Yerleşme, 7.Basın-Yayın 8.İşletme, 9.Diğer kategorilerine göre incelenmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre kamu yönetimi alanındaki dergiler bir bütün olarak düşünüldüğünde Hukuk ve Siyaset Bilimi alanlarındaki konuların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Kamu yönetimi, uzun yıllardır sosyal bilimler içerisinde bağımsız konum elde etmek için mücadele etmiştir. İlk yıllarında Hukuk, Siyaset ve Ekonomi gibi daha muhafazakâr disiplinlerin bir parçasıyken (Waldo, 1965; Kirkhart, 1971; Waldo, 1980; Goodsell, 1990), bugün birçok yönden bağımsız, ancak yine de sosyal bilimlerdeki diğer disiplinlerin karşılıklı katkılarından yararlanan benzersiz bir alana dönüşmüştür. Ayrıca, tarihsel süreç içerisinde, farklı şekillerde dikkate değer başarılar yaratan teorik ama aynı zamanda etkileyici bir pratik gündem geliştirmiştir (Ospina ve diğ., 2018). Dolayısıyla elde edilen genel sonuçlar itibarıyla bu yöndeki etkinin sürdüğünü göstermektedir. Yapılan analiz sonuçların İşletme alanının ağırlığının az olduğu gözükabilir. Ancak burada şunu tekrar hatırlatmak gerekir ki, yönetim konusuyla ilgili makalelerde salt kamu yönetimi konuları değil işletme yönetimi ile ilgili makalelerde dahil edilmiştir. Dolayısıyla buradaki işletme disiplinin yoğunluğu ilerleyen kriter analizlerinde görüldüğü üzere daha fazladır. Dolayısıyla kamu yönetiminin bağımsız bir disiplin olma yolunda kendini farklı bir konuma yerleştirme çabalarının tarihsel süreçteki seyrine hala devam ettiği ve bu üç disiplinin hala kamu yönetimi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Üstelik araştırma

kapsamında seçilen dergilerin kamu yönetimi alanına daha fazla ağırlık verdiği düşünülmeye ve böyle nitelendirilmesine (SJR konu tasnifine göre) karşın hala tarihsel bağlamında kopmadığı görülmektedir. Siyaset Bilimi, Hukuk ve İşletme disiplinlerinde kamu yönetimi alanına yönelik bir etkinin varlığı bu şekilde belirlenebilmektedir. Nitekim bu noktada en önemli eleştiri kamu yönetiminin siyaset biliminden ayrı bir disiplin olup olmadığı noktasına gelmektedir. Kamu yönetimi üzerine siyaset biliminin etkinin belirgin şekilde devam etmesi aslında bizleri siyaset-yönetim dikotomisinin geçersizliğe getirmektedir. Günümüzde, siyaseti ve yönetimi birbirinden ayrı tutmanın hem mümkün olmayan hem de arzu edilmeyen bir şey olduğu yaygın olarak kabul edilmekte ve aralarındaki ilişkiler bir tür “ikilem” olmaktan çok “tamamlayıcı” nitelikte gösterilmektedir (Svara, 1998; Svara ve Brunet, 2003; Overeem, 2006; Frederickson ve diğ., 2012). Svara (2001), tamamlayıcılık fikrini, ikiliğe bir alternatif olarak etkileşimin yanı sıra farklılaşmayı da içeren kavramsal bir çerçeve olarak sunmaktadır. Tamamlayıcılık modeli, siyaset ve yönetim arasındaki ayrımı sürdürmek için koşullara dayanırken, aynı zamanda ikisinin nasıl iç içe olduğunu açıklar ve bu karmaşık ilişkiyi korumak için çeşitli açıklamalar içermektedir. Nitekim analiz kapsamında elde edilen sonuçlar da bunu destekleyecek şekilde ilişkililer devam ettiğini göstermektedir. Ancak burada yapılan analizlerde sadece yönetim dışında olduğu kabul edilen çalışmaların hangi disiplinle daha yakın olduğuna yönelik analizler yapılmıştı. Tüm makalelerin konuları fark etmeksizin (yönetim-yönetim dışı) herhangi bir disiplin ile ilişkinin varlığının araştırılmasına yönelik altıncı ve yedinci kriterlerde daha ayrıntılı analizler ve değerlendirmeler yapılmaktadır.

Üçüncü ölçüt ile içerik analizi yapılan makalelerde konusunun yönetim (kamu veya özel sektör yönetimi fark etmeksizin) ile ilgili olduğunu belirlenenlerin hangi alt konu başlıklarında daha fazla oldukları analiz edilmiştir. Bu analiz kapsamında dokuz farklı yönetim konusu alanı belirlenerek tüm makaleleri kapsayabilecek şekilde yönetimi ilgilendiren konular analiz edilmiştir. Bu analizde yönetimle ilgili olarak yapılan araştırmaların çoğunluğunun konuları sırasıyla; 1-Personel, 2-Kalkınma ve Yönetim, 3-Yönetim ve Organizasyon, 4-Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri ve 5-Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri şeklinde belirlenmiştir. Aslında elde edilen bu genel ifadelerle somutlaştırılan konu başlıkları farklı disiplinlere ilişkileri gerekli kılmaktadır. Nitekim bu konulardan sadece personel ile ilgili olanların bile İşletme, Psikoloji, Sosyoloji, Hukuk

gibi çok disiplinli bir yaklaşımla çalışılmasını gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetiminde birçok konunun aslında inter-disipliner çalışmayı gerekli kıldığını göstermektedir. Böyle bir sonuç ise bizleri yukarıda iddia edilen kamu yönetimi disiplinin araştırma konusunu belirleyebilmesi noktasında yaşadığı iddia edilen sorunların kanıtı şeklindedir. Nitekim kamu yönetimin yaşanan paradigma kaymaları ve çok çeşitli paradigmaların alana girmesi, bu paradigmalarda birlikte yeni konuların (farklı disiplinlerle yer alan) alana girmesine yol açmıştır. Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere bu paradigma kaymalarının temelin yöntembilimsel bir sorun bulunduğundan dolayı, kamu yönetimi disiplinin araştırma konularında da kayma olmaktadır. Bu analizden elde edilen bulguların teyit edilebilmesinde araştırmaların anahtar kelimelerin tanımlayıcı bibliyometrik analizleri kullanılmıştır. Tablo 5.36’da her bölgedeki dergilerde en çok kullanılan anahtar kelimeler ve bunların en sık birlikte kullanıldıkları yer almaktadır. Bu anahtar kelimelere bakıldığında Avrupa Birliği, Kamu Hizmet Motivasyonu, Yönetişim, Yerel Yönetim, Demokrasi, Liderlik, Neo Liberalizm gibi kavramların olduğu görülmektedir. Bu kavramların ise yukarıda sıralana yönetimle ilgili konularla doğrudan ilişkili olan kavramlar oldukları görülmektedir. İçerik analizleri sürecinde de bu şekilde her bir makalenin konularının incelenmesi sürecinde benzer konularda benzer kavramların kullanıldığı görülmektedir. Bu sonuç aslında içerik analizinin içsel tutarlılığını niteliksel olarak değerlendirebilme olanağı sunmaktadır. Yapılan analiz sonuçları da bu şekilde olduğunu göstermektedir.

Dördüncü kriterde ise konu olarak yönetim ile ilgili olarak yapılan çalışmaların hangi düzeydeki yönetim üzerinde yapıldığı üzerinde durulmaktadır. Böylelikle yönetim olgusunun hangi seviyede araştırıldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu ölçüt ile çalışmalarda hangi yönetsel sorunlara dikkat çekildiği araştırılmakla birlikte kamu yönetiminin “büyük sorunlara” odaklanması gerektiğini önerenlerin (Roberts, 2017) iddiasının geçerliliği için yönetim düzeyinde hangi düzeydeki sorunlara odaklanıldığı araştırılmıştır. Büyük sorunlara odaklanmanın disiplinin kimlik krizine çözüm olabileceği düşünmek ve bunu araştırmak aslında bizlere kimlik krizinin ontolojik bir sorun olduğunu görüşüne getirmektedir. Ancak odaklanılan sorunların hangi türden olduklarının belirlenebilmesi bu sorunların araştırılmasına yönelik geliştirilen yöntemlerin katkısını belirleme olanağı vermektedir. Nitekim yukarıda da iddia edildiği üzere disiplinlerin benimsemiş oldukları yöntemlerin büyük sorunların terk edilmesini yol açtığı

düşünülmektedir. Özellikle işletme okulları ve siyaset biliminin eleştirmenleri, bu alanlarda benimsenen yaklaşımların ve yöntemlerin (özellikle, niceliksel yöntemler kullanarak yanlışlanabilir hipotezleri test etme fikrinin) büyük soruların/konuların araştırılmasının terk edilmesine yol açtığını savunuyorlar. Bu, kamu yönetimine yönelik “büyük sorular” eleştirmenlerinin yaptığı eleştirinin aynısıdır (Milward ve diğ., 2016; Roberts, 2017). Bu kapsamda Tablo 5.4’de verilen sekiz yönetim düzeyine göre makaleler incelenmiştir. Yapılan bu analizlerde özel sektör yönetiminin ve yönetim düzeyi belirtilmeden personel üzerinde yapılan araştırmaların oranları dikkat çekmektedir. Bu iki yönetim düzeyindeki araştırmaların oranlarının “genel kamu yönetimi” ve “merkezi idare” gibi büyük sorularının yanında daha azınlıkta kalmasına rağmen dikkat çeken bir seviyede olması, belli bir sorunun varlığına işaret etmektedir. Diğer taraftan özel sektör yönetimine ilişkin makalelerin oranının toplam makaleler içerisinde %15,6 düzeyinde olması, kamu yönetiminde işletmecilik anlayışının ne denli etkili olduğunu göstermektedir. Anahtar kelime analizlerde liderlik, iş tatmini, yenilik gibi kavramların en çok kullanılanlar arasında yer alması bu şekilde bir sonucun varlığını da teyit etmektedir.

İçerik analizi kapsamında faydalanan bir diğer ölçüt araştırmaların konularının kaynağına ilişkin olarak tasarlanmıştır. Bu ölçüt kapsamında yapılan analizlerde dergilerin uluslararası olmasının bir önemi olmamaktadır. Yani dergilerin uluslararası nitelikte olması yayımlanan makalelerin konularının ve araştırdıkları olguların da uluslararası olacağı düşünülmemelidir. Bu analiz kapsamında dergilerdeki makalelerin verdikleri bilgiler doğrultusunda, inceledikleri konularının ulusal bir duruma mı hitap ettiği yoksa doğrudan yabancı bir ülkedeki çalışmalara benzer/tamamlayıcı/eleştirel nitelikte yapılıp yapılmadığı incelenmiştir. Bu analiz kapsamında kamu yönetimiyle ilgili olan makalelerde araştırılan konuların bağlamının doğru belirlenip belirlenmediği araştırılmıştır. Bilimsel araştırmalarda araştırılan olguların veya elde edilen sonuçların araştırmanın yapıldığı ülke bağlamında gerçekleşen ve uygulamasında var olan bir durum olup olmadığı araştırılmıştır. Kamu yönetimine ilişkin olarak ortaya atılan bilimsel bilgilerin bu bilginin üretildiği bağlamın dışında bir olguyla veya durumla ilgili olması bilimsel bir sorunun da varlığını göstermektedir. Üstelik bu şekilde bir durumun oluşması ilgili bilimsel disiplinde araştırılan konunun da sorunlu olduğunu gösterebilmektedir. Daha açık iadesiyle bir araştırmada seçilen konuların bu araştırmanın yapıldığı yerdeki

uygulamasında bir karşılığının olmaması bu çalışmanın içerisinde yer aldığı disiplinin bir tür araştırma nesnesini belirleyememe sorunun olduğunu göstermektedir. Nitekim her ülkede kamu yönetimi yapılarında farklılıkların olması ve buralarda kamu yönetimi disiplinine yönelik yaklaşımların da farklı olmasından dolayı her konunun her ülkede araştırılabilecek bir altyapısı olmayabilir. Araştırma konularının farklı bölgelerden ithal edilmesi, kamu yönetimi disiplindeki kimlik krizi konusunda ontolojik sorunların varlığıyla ilgilidir. Diğer bir ifadeyle araştırılan konunun belirsiz olması ya da yokluğunun kimlik krizine yol açtığı iddiası bu kriter sayesinde değerlendirilebilmektedir. Bu analiz kapsamında araştırılan konuların ilgili ülkenin kamu yönetimi uygulamasında bir karşılığının olması durumunda araştırmaların konularının kaynağının ulusal yazın ve uygulama olduğu; eğer karşılığı yoksa konularının kaynağının yabancı yazın ve uygulama olduğu şeklinde kodlama yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarında incelenen tüm makalelerin %65,1'inin ulusal yazın ve uygulama kaynaklı konular üzerinde araştırma yaptıkları görülmektedir. Ancak burada yabancı yazın ve uygulamadan faydalanılarak oluşturulan araştırmaların sayısı (n=2014) oldukça fazladır. Bu denli fazla makalenin belli bir ülkedeki uygulamaya karşılık gelebilecek bir konudan hareket etmemiş olması kimlik krizinin konu temelli bir görünüme işaret etmektedir. Dolayısıyla kimlik krizinin ontolojik bir mesele olduğu iddiaları (Üstüner, 1995; Bayrak, 2018) sadece bu ölçüt bağlamında ele alınırsa kabul edilebilir. Fakat bu denli dar bir bakış bizlere var olan gerçekliği değil görmek istediğimiz gerçekliğe yönlendirebilmektedir. Bundan dolayı bu tez kapsamında 36 farklı ölçüt ile analizler yapılarak kimlik krizinin farklı bir gerekçesinin olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla bu ölçütlerle yapılan analizin sonuçları oldukça önemli olmakla birlikte tek başına sınırlı bir çıkarım yapma olağanı sunmaktadır. Bu ölçüte dayalı olarak yapılabilecek en önemli çıkarım, bölgeler arasında önemli farklılıkların oluşmasıdır. Bölgeler özelinde yapılan değerlendirmede Amerika'da yabancı yazından faydalanmanın en az düzeyde (%15,5) olduğu, Avrupa'da nispeten daha fazla olduğu (%32,2) ve Türkiye'de ise aşikâr biçimde çok fazla olduğu (%58,9) görülmektedir. Elde edilen bu sonuç kamu yönetimi disiplini bakımından her bölgede farklı dinamiklerin olduğunu göstermektedir. Her bölgedeki araştırmaların kendi araştırma alanında ne derece saptığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle farklı ülkelerdeki bilimsel araştırmanın ne derecede doğrudan ithal edilerek kullanıldığını göstermektedir. Dolayısıyla kimlik krizini ontolojik bir temelde olduğu



düşünülse bile bunun her ülke açısından farklı gerekçelerinin olduğu unutulmamalıdır. Ulusal düzeyde yayın yapan dergiler (makalelerin birçoğunu dilinin Türkçe olmasına karşın) yabancı literatürdeki konuları doğrudan ithal etmesi ulusal alanda disiplinin bir kriz yaşamasına yol açtığı düşünülmelidir. Dolayısıyla kimlik krizini kaynağı olduğu düşünülen Amerika’da olan bir sorun gibi görürsek, Türkiye’deki kamu yönetimi alanında Amerika’daki anlamıyla bir kimlik krizinden ziyade aktarmacılığa/transferciliğe bağlı bir sorun olduğu sonucuna varılabilir. Bu tez çalışmasının temel hipotezi olan ve kimlik krizinin temelinde yöntemsel bir aktarmacılığının olduğu iddiasına paralel olarak Türkiye özelinde konu bakımından da bir aktarmacılık kaynaklı sorunun olduğu görülebilir. Sonuç olarak bu analiz kapsamında elde edilen bulgular her bir bölgede kimlik krizine ilişkin farklı dinamiklerin olduğu doğrulanmakta ve araştırmaların ontolojik varsayımlarının kimlik krizinde dar bakış açısıyla bakıldığı etkisinin olduğu sonucuna ulaştırmaktadır.

Araştırmaların konularının kaynağına ilişkin olarak yapılan bu analizi destekleyebilecek nitelikte ağbağ analizleri ve anahtar kelime analizi yapılmıştır. Anahtar kelime analizlerinde ABD ve Avrupa’da en çok kullanılan anahtar kelimelerin çoğunlukla kendi ülke ya da bölge sorunlarına ilişkin olduğu görülebilmektedir. Türkiye’deki duruma bakıldığında ise Neo-Liberalizm, Avrupa Birliği, ABD, Yönetişim gibi kavramların belli bir ülke bağlamında olmadan araştırıldığı görülmektedir. Üstelik bu makalelerde çalışılan konuların farklı ülkelerde olan benzer sorunları, sanki Türkiye’de de varmış gibi göstererek yaptıkları görülmektedir. Dolayısıyla bu sonuç da Türkiye’de kimlik krizinin doğrudan aktarmacılık kaynaklı olabileceğini düşündürmektedir.

Araştırmaların konularının analizi kapsamında yapılan altıncı analiz, makalelerin farklı disiplinlerle olan ilişkilerinin incelenmesine ilişkin olarak oluşturulmuştur. Bu kapsamda ilk olarak diğer disiplinlerle doğrudan bir ilişkinin varlığı yokluğu araştırılmış, ikinci olarak (yedinci ölçütte) ilişkinin hangi disiplinle kurulduğu araştırılmıştır. Yönetim çok yönlü ve çok boyutlu bir toplumsal olgu olmasından dolayı çok çeşitli sosyal bilimlerle çok yakın ilişkiler içerisine girmesini gerekli kılmaktadır. Sosyal bilimlerin içerisindeki her bir disiplin kendi alanıyla ilgili gelişmeleri araştırırken aynı zamanda farklı disiplinlere de çeşitli düzeylerde katkı sunmaktadır (Eryılmaz, 2019: 87). Özellikle yönetim olgusunun incelendiği bir durumda, farklı disiplinlerin kavram, model ve yöntemlerinden faydalanılması oldukça olağan bir durum olarak karşılanmaktadır.

Böylelikle kamu yönetimi disiplininin inter-disipliner ve multi-disipliner konumlarının varlığının ortaya konulması hedeflenmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre analiz edilen toplamda 5773 makalenin büyük çoğunluğunun (%78,7) farklı disiplinlerle ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tek başına bu sonuç bile kamu yönetiminin multi-disipliner ve/veya inter-disipliner konumlarının olduğunu göstermektedir. Kamu yönetimi disiplinin doğası gereği canlı ve farklı disiplinlerle iç içe olduğunu göstermektedir. Kamu yönetiminin uygulamaya bakan yönünün oldukça karmaşık ve çok boyutlu konuları içermesinden dolayı, bu şekilde ilişkiler olması elbette ki kaçınılmazdır. Dolayısıyla günümüzdeki yapısı itibariyle kamu yönetimi disiplinin tümüyle bağımsız ve özelleşmiş bir alan olarak düşünmenin imkânı yoktur. Farklı disiplinlerle ilişkinin olması aslında bir eksiklik ya da dezavantaj yaratıyormuş gibi gözükebilir. Fakat kamu yönetiminin artık tümüyle bağımsız bir disiplin olarak gösterilmesi geçmişte kalan bir tartışma konusudur. Yukarıda yönetim-siyaset dikotomisi kapsamında zaten bu konu ayrıntılı olarak tartışılmakta ve oradaki tartışma sonucunda varılan sonuçları bu ölçütün analiz sonuçları desteklemektedir.

Konuya farklı bir açıdan bakıldığında kamu Yönetimi disiplininin diğer disiplinlerden bu yararlanışının yoğun ve çarpık bir biçimde olması, disiplininin geleceği açısından oluşabilecek birtakım sakıncaları gündeme taşımaktadır. Öncelikle, bu yararlanış aşırı düzeyde olursa, kamu yönetiminin araştırma nesnesinin değişmesi gündeme gelebilir. Diğer taraftan kamu yönetiminin araştırma alanını sadece "kamunun örgütleri ve onların yönetimi" konusuyla sınırlandırma; disiplini örgüt yönetimi ve kuramları alanından aşırı bir biçimde yararlanmasına ve dolayısıyla araştırma alanı daha geniş olan kamu yönetimi disiplininin "örgüt yönetimi" ve "işletme yönetimi" konularıyla sınırlı bir hale getirme tehlikesi taşımaktadır (Özen, 2012: 343). Bu durum disiplini temel uğraş alanından uzaklaştırma tehlikesi de taşımaktadır. Bundan dolayı bunlar arasında da bir dengenin oluşturulması gerekmektedir. Eğer dengenin kurulamaması gibi bir durum olursa zaten eklektik bir disiplin olduğu düşünülen kamu yönetimi disiplinin (Perry ve Kraemer, 1986: 364; Rhodes ve diğ., 1995: 11) bir çıkmaza girmesi, yani krize girmesine yol açabilecektir. Yani kabaca ifadesiyle kamu yönetiminin yakın disiplinlerle yakın ilişkilerinin olduğu kabul edilmeli ve hatta böyle olması gerektiği en başta kabul edilmelidir. Davranış bilimi, siyaset bilimi, hukuk ve örgüt bilimi gibi alanlar bu kapsama dahildir. Ancak dengeleme konusunda ise bu disiplinlerin çalışma alanlarıyla ortak

görülen konuların sanki kamu yönetiminde sadece onlar varmış gibi gösterilmemesi gerekmektedir. Örneğin örgüt yönetim bilimi alanıyla kamu kurumlarının yönetimi alanının ortak olduğu çok fazla nokta vardır. Farklı sektörler olsa ile aynı kavramlarla bile süreçlerin açıklanması veya sorunların çözümlenmesi yapılabilmektedir. Bu şekilde bir yaklaşım çoğu zaman eleştirilmekle (YKİ'ye yönelik temel eleştiriler gibi) birlikte; kamu yönetimi süreçlerine ve kuramına katkı sağlamaktadır. Ancak asıl mesele kamu yönetiminde kurumların yönetiminin sadece bu şekilde özel sektör kurumları bakış açısıyla ve kuramlarıyla algılanması meselesidir. Kamu kurumlarının kendine özgü yapısının ihmal edilmemesi de gerekmektedir. Bu ihmal edilişlerin varlığı durumunda ise kamu yönetiminin kendi ait bir alanı kalmamaktadır. Örneğin kamu kurumlarının işleyişinde performansa dayalı ve etkinlik-verimlilik ayrılmaz ikilisi temelli yaklaşımlar geliştirilebilmektedir. Ancak kamu kurumlarının işletmeci bir bakıştan ziyade daha soyut bir olgu olan kamu yararına hizmet etmesinden dolayı, bu iki temel yaklaşımın kamu kurumlarının yönetiminde önemli birer unsur olarak kabul edilmesi gerektiği düşünülmekle birlikte, bunların merkezi birer niteliğinin olmaması gerekmektedir. Bundan dolayı disiplinin farklı disiplinlerle olan ilişkisinde hem konuların hem de farklı disiplinleri araştırma yöntemlerinin alana özgü olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kamu yönetimi disiplinin ilişkinin hangi disiplinlerle daha fazla olduğuna ilişkin olarak tasarlanan ölçütün analizinde İşletme disipliniyle daha fazla ilişkili olduğu görülmektedir. Üstelik bu ölçütün analiz sonuçlarından (Tablo 5.7) görülebileceği üzere örgüt yönetimi ve davranış bilimleri alanlarının buna dahil edilmesiyle birlikte kamu yönetimi alanındaki makalelerin farklı disiplinlerle ilişkisi olanların yaklaşık %40'ının işletme yönetimi alanıyla bağlantılı olduğu görülmektedir. Oldukça yüksek düzeyde olan bu sonuç kamu yönetimi alanında hâkim olan paradigmalardan ve uygulama yöntemlerinin temeli hakkında çok açık bilgiler vermektedir. İşletme yönetimi alanından konu ve/veya yöntemlerin kamu yönetimine aktarılmış olması kamu yönetimini salt yönetim olarak kabul etmeye yol açabilmektedir. Nitekim bu durum ise bir kimlik krizi yaratmaktadır. Böyle bir analiz sonucunu araştırmanın içsel tutarlığı bakımından güvenilirliğini sağlayabilmek amacıyla yapılan ortak atıf analizi sonuçlarına göre (Tablo 5.43-5.44); makalelerde ortak şekilde referans gösterilen kaynakların genelinde kamu işletmeciliği, yönetişim, ortaklaşa üretim, işbirliği, performans ve motivasyon gibi konuların ağırlıkta

olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimi alanındaki çalışmalarda işletme yönetimi ile ilişkiler olduğu atıf analizleri kapsamında da doğrulanmaktadır.

### 6.1.2. Yöntembilimsel Analizlerin Değerlendirmesi

İçerik analizi kapsamında kullanılan ölçütlerden oluşan bir diğer kategori, araştırmaların yöntembilimsel olarak analiz edildiği süreçleri kapsamaktadır. Bu ölçütler kapsamında incelenen makalelerin araştırma tasarımları analiz edilmiştir. Araştırmalarda hangi yöntemlerin kullanıldığından ziyade kullanılan yöntemlerin seçilmesinin arka planındaki düşünceler ve araştırmacıları kendi araştırmalarında kendilerini konumlandıkları pozisyonlar belirlenmektedir.

Bu kapsamda ilk olarak incelenen makalelerin yöntemsel varsayımları incelenmiştir. Literatürde yöntemsel varsayımlarla ilgili olarak genellikle kabul gören yaklaşım, araştırmaların nesnelcilik ya da öznelcilik anlayışlarından hangisine sahip olduğu şeklinde ayırım yapılması yönündedir (Bernstein, 2011). Dolayısıyla bu kategori altındaki ilk kriter (tüm kriterlere göre sekizinci kriter) Burrell ve Morgan (1979) tarafından ifade edildiği biçimiyle araştırmaların “nesnelci” ya da “öznelci” olarak tanımlanan yöntembilimsel varsayımlardan hangisine sahip olduklarının araştırılmasını kapsamaktadır. Bilimsel araştırmalar sahip oldukları varlık bilimsel (ontological), bilgi bilimsel (epistemological) ve yöntem bilimsel (methodological) varsayımlarına göre nesnelci (objectivist) ve öznelci (subjectivist) olabilmektedirler (Özen, 2000: 2). Bu ikisi arasındaki ayrımı net bir şekilde ortaya koymakta fayda vardır. Nitekim kamu yönetimi disiplinin özünde yer alan varsayımların net bir şekilde oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Nesnelci yaklaşım doğa bilimlerine ve onların modellerine ve yöntemlerini önemli düzeyde bağlılığı ifade etmektedir (Burrell ve Morgan, 1979: 102). Nesnelci bakış açısına göre bilimsel araştırmalardan genellenebilir bilgi üretilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu bakış açısına göre nesnelci olmayan ve niteliksel olan çalışmalar genellenebilir bilgi üretmesi mümkün değildir (Özen, 2002: 25). Nesnelci bakış açısına göre toplumsal gerçeklik veya araştırılan konunun gerçekliğinin çeşitli nitelikleri vardır. Buna göre gerçeklik; nesnel, somut ve araştırmacının kendisinden veya yönteminden etkilenmeden bağımsız olarak bulunmaktadır. Bu yaklaşıma göre gerçekliğe, yaklaşımın bağlılık hissettiği doğa bilimlerinde olduğu gibi ampirik yöntemlerle ulaşılabileceği ve buna bağlı olarak araştırılan konuya ilişkin olarak tümevarımsal niteliği olan genel

kabuller veya yasalar geliştirilebileceği savunulmaktadır. Kısaca nesnelcilik özne ve nesneyi birbirinden bağımsız olarak kabul etmektedir. Öznelci yaklaşımdaki temel amaç ise nesnelci yaklaşımında aksine genellenebilir yasalar üretmek değildir. Bu yaklaşıma göre araştırmalarda (özellikle sosyal bilimlerde) genellenebilir yasaların geliştirilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla bu yaklaşıma göre gerçeklik tikel ve özgül bir yapıdadır (Özen, 2002: 25). Öznelci yaklaşıma göre gerçeklik olgusu, araştırmacının kendisinden bağımsız değildir. Bu yaklaşım araştırmacının yaşadığı sosyal dünyayı ve gerçekliği nasıl kurguladığını, değiştirdiğini ve yorumladığını öne sürmektedir. Kısaca öznelci yaklaşım nesneyi yani araştırılan gerçekliği öznenin yani araştırmacının bir ürünü olarak kabul etmektedir.

Yapılan analiz sonuçlarına göre makalelerin büyük çoğunluğunda nesnelci yaklaşım hâkim olduğu görülmektedir. Genel ortalamada ve her bölgeye göre yapılan analizlerin tümünde makalelerin %75'inden fazlasında nesnelci bir yöntemsel varsayımın olduğu görülmüştür. Burada tek istisna olarak ODTÜ Gelişme Dergisinde %62 oranında öznelci varsayımın hâkim olduğu görülmektedir.

Buna sonuçlara göre çalışmaların genelinde araştırılan konular, somut, nesnel, araştırmacıdan bağımsız olarak görülmektedir. Dolayısıyla incelenen konularda araştırmacıların bireysel görüşlerinden ziyade genel geçer kurallara ulaşma niyetinin olduğu görülmektedir. Nitekim bu çalışmalarda araştırılan konuyu açıklayan tümevarımsal genel yasalara veya değerlendirmelere ulaşmak hedeflenmektedir. Araştırmalarda kullanılan yöntemsel varsayım dolaylı olarak ontolojik tartışmalara da yol açmaktadır. Ontolojik tartışmalara göre nesnelci yaklaşım gerçekçilik (realizm) akımını benimsemekteyken; öznelci yaklaşım adcılık (nominalizm) akımını benimsemektedir (Çiftçi, 2016: 104). Sosyal bilimler açısından realizm, toplumsal gerçekliğin sabit, bireyden bağımsız, somut ve kesin yapılardan veya olgulardan oluştuğunu kabul etmektedir. Yöntemsel varsayım konusuna epistemolojik olarak bakıldığında ise nesnelci yaklaşımın pozitivist, öznelci yaklaşımın ise anti-pozitivist olduğu kabul edilmektedir (Çiftçi, 2016: 108). Pozitivist epistemolojiye göre toplumsal dünyada gerçekleşen olgu veya olayları (nesneler) ve bunlar arasındaki nedensellik bağlarını analiz etmek ve ortaya çıkarmak en temel öncelik olarak kabul edilmektedir. Anti-pozitivist yaklaşıma göre ise gerçek dünya öznel ve öznelerin dünyasıdır. Yöntemsel varsayımlara ilişkin olarak metodolojik tartışmalara göre ise nesnelci yaklaşıma göre gerçeklik zaten bireyden

bağımsız olarak var olduğu için nesnel olmak ve nesnel olarak yöntem belirlemek niyeti taşımaktadır (Akyüz, 2006: 140).

Araştırmaların yöntemsel varsayımların analiz sonuçlarına göre nesnelci varsayımla yazılan araştırmaların çoğunlukta olması, kamu yönetimi alanındaki araştırmalarda ampirizm geleneğinin olduğunu ve somut veriler üzerinden hareketle araştırmaların daha fazla olduğunu göstermektedir. Bu sonuç kamu yönetimi alanındaki bilimsel araştırmalarda pozitivist olarak tanımlanabilecek gelenekle yapılan araştırmaların yaygın olduğunu göstermektedir.

Araştırmaların tasarımlarına ilişkin olarak analiz edilen ikinci ölçüt araştırmaların temel amaçlarının açıklamak mı betimlemek mi yoksa her iki amacı birlikte mi gerçekleştirmek olduğunu yöneliktir. Bu ölçütün temelinde araştırmaların “Neden?” yapıldığının belirlenmesi hedefi yer almaktadır. Betimleme amacı taşıyan araştırmalar belli bir konuyla ilgili olarak olayların, olguların, durumların ve kavramların tasvirini elde etmeyi amaçlayan çalışmalardır. Bu araştırmalarda belli bir durum saptaması yapılmakta ve olgular arasında nedensel ilişkilerin varlığı aranmamaktadır. Dolayısıyla bu araştırmalarda çoğu zaman yapılan işlemin niteliği araştırma içerisinde belirtilmese de belli bir konuda “Ne?” sorusuna cevaplar aranır. Açıklayıcı araştırmalar ise belli bir konudaki “Ne?” soruna değil, “Neden?” ve “Nasıl?” sorularına cevaplar aranır. Nedensel ilişkilerin araştırıldığı ve karşılaştırmaların yapıldığı bu tür araştırmalarda, araştırılan konuyla ilgili olgu veya olayların neden olduğu ve/veya nelere neden olduğu araştırılmaktadır. Bilimsel bir disiplinin oluşabilmesinde literatürünün geniş olması bilgi birikimin varlığı aranmaktadır. Dolayısıyla her iki türden araştırmanın varlığı bilgi birikiminin oluşması açısından eşit önem derecesine sahiptir. Bu iki araştırma türü dışında hem araştırılan konuyla ilgili olgu ve/veya olayları betimlemek hem de bunların neden oluştuğunu nasıl etkileşim içerisindeki olduklarını araştırın çalışmalar da bulunmaktadır. Bu kapsamda yapılan analiz sonuçların araştırmaların büyük çoğunluğunda nedensel araştırma yapma niyetinin yanı sıra açıklama niyetinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte hem betimlemek hem açıklamak amaçlarını birlikte taşıyan makalelerinde oldukça fazla olması, belli bir sorun veya kavramla ilgili hem keşifsel hem nedensel araştırma yapma isteğinin varlığını göstermektedir. Bu şekilde her iki amacı birlikte taşıyan makalelerin ulusal literatürde daha fazla (%59,3) olması, bilimsel araştırma yapma geleneği hakkında da bilgiler vermektedir. Türkiye’de belli bir konuyla

ilgili olarak nedensel araştırmalarda bile betimleyici bir ön araştırmanın yapıldığı ve bu konulara ilişkin teorik düzeyde bir tanımlamaya girişildiğı görölmektedir.

Araştırmaların tasarımlarına ilişkin olarak üçüncü analiz ölçütü, araştırmaların esas niyetlerini belirleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Yukarıda ifade edilen “temel amaç” ve bu ölçütteki “esas niyet” kavramları birbirleriyle karıştırlabilmektedir. Ancak her ikisinin de farklı amaçlar taşıyan ölçütler olmasından dolayı, birlikte analiz yapılmıştır. Araştırmaların temel amaçlarında çok daha genel ifadelerle amaçları araştırılırken; esas niyetleri ölçütünde ise kamu yönetimi disiplinine ve uygulamasına ilişkin niyetler belirlenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizlerde dördüncü ölçüt olan “veri tabanlı bir araştırmanın sonuçlarını sunma” niyetindeki araştırmaların daha fazla olduğı görölmüştür. Elde edilen bu sonuç, araştırmaların tasarımlarına ilişkin yapılan analizlerin ilk ölçütünde yer alan yöntemsel varsayım ölçütüyle paralellik göstermektedir. Nitekim nesnelci bakış açısıyla yapılan araştırmalardan da veri tabanlı bir araştırma yapılması ve bunların sonuçlarının paylaşılması beklenmektedir. Diğer taraftan bu ölçüt kapsamında yapılan analizlerde ikinci ve üçüncü alt ölçütlerinde oransal olarak fazla oldukları görölmektedir. Bu ölçütlerden ikinci olan “bir yönetim tekniğinin ve/veya fonksiyonunun nasıl uygulanacağına ilişkin yol gösterme” ölçütündeki araştırmalarda da aslında veri tabanlı araştırmalar yapılmaktadır. Ancak bunların kuramsal modelleri veya yaklaşımları uygulamaya aktarma niyetlerinin daha fazla olduğı görölmesinden dolayı bu şekilde değerlendirilmiştir. Nitekim böyle bir sonuç görölmesinden dolayı bir sonraki ölçütte araştırmalarda kurama katkı ve/veya uygulamayı yönlendirme niyetleri analiz edilmiştir.

Bu kapsamda yapılan analiz sonuçlarına göre genel bir değerlendirme yapılması gerekirse; her iki araştırma misyonunu da birlikte taşıyan makalelerin daha fazla olduğı görölmektedir. Bunları sadece kuramsal katkı sağlayan makaleler takip etmekte ve az orandaki makalenin ise sadece uygulamayı yönlendirme amacının olduğı görölmektedir. Bu analiz sonuçlarında iki misyonu da birlikte taşıyan makalelerin birlikte ele alınıyor olması, araştırmacıların büyük çoğunlukta uygulamada karşılaştıkları sorunlara yönelik çözümler getirme çabalarının yanı sıra bunları kuramsal düzeyde de ele aldıkları göstermektedir. Dolayısıyla iki farklı içerik analizi ölçütü arasında bir paralellik olduğı görölmektedir. Bu iki ölçütün analizlerinde dikkat çeken bir diğer husus ulusal alandaki makaleler ile ilgilidir. Türkiye’de yayımlanan dergilerdeki makalelerde sadece kurama katkı sağlama amacı taşıyan makalelerin ulusal düzeydeki oranının (%41,5) diğer

bölgelerdeki oranlara (%12,8 ve %16,8) göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuç ulusal düzeydeki makalelerin konularının kaynaklarının araştırıldığı beşinci ölçütteki sonuçlarla örtüşmektedir. Buna göre Türkiye’deki makalelerin konularının kaynaklarının büyük çoğunlukta (%58,9) yabancı yazın veya uygulama olması, bu araştırmaların büyük çoğunluğunun misyonlarının da sadece kurama düzeyinde kalmasına neden olmuştur. Nitekim elde edilen bu sonuç ulusal düzeydeki araştırmalarda aktarmacılık sorunun bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun aynı zamanda uygulamadaki sorunlara çözümler üretilmemesine ya da uygulamaya dikkat edilmeden sadece kuramsal çalışmalar yapılmasına yol açmaktadır. Bu bir durum ise nihayetinde kamu yönetiminde bir kimlik krizine yol açmıştır.

Araştırmaların tasarımlarına ilişkin olarak yapılan analizlerde kullanılan bir diğer ölçüt, makalelerinde hipotez testinin varlığına ilişkindir. Bu kapsamında araştırmalarda hipotez testi yapılıp yapılmadığı ve yapıldı ise bunun açıkça hipotezler ifade edilerek mi yapıldığı yoksa üstü kapalı şekilde belli iddiaların mı analiz edildiği araştırılmıştır. Araştırmalarda bir hipotez varlığının araştırılması gerekliliğinin temelinde pozitivist paradigmaya dayalı araştırma mantığının alandaki düzeyinin belirlenmesi hedefi yer almaktadır. Bilindiği üzere pozitivist paradigmaya dayalı olarak yapılan çalışmalarda hipotez testleri, belli değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi, nedenselliklerinin araştırılması ve kuramsal iddiaları doğrulamak amacıyla yapılmaktadır. Ancak bu geleneğe yönelik eleştirilerin çok fazla olması ve bu gelenek içerisindeki çalışmaların bilimsellikleri konusunda tartışmaların olmasından dolayı böyle bir kriter ile alandaki durum gözlemlenmek hedeflenmiştir. Yapılan analiz sonuçlarında makalelerin %52’sinde açıkça hipotezler ifade edilerek bunların sınaması yapılmıştır. Üstü kapalı hipotez testi (daha doğrusu iddiaları kanıtlama çalışmaları) yapılan çalışmaların oranının (%32,2) ikinci sırada olduğu ve hipotez testi yapılmayanların oldukça az olduğu (%14,8) görülmektedir. Üç farklı bölgede de benzer durumların olduğu görülmektedir. Hipotez testine dayalı araştırmaların sonuçlarının fazla olması yukarıda sonuçları verilen araştırmanın esas niyeti (10.ölçüt) ölçütüyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Elde edilen sonuçlarda veri tabanlı bir araştırmanın sonuçlarını vermek niyetindeki makalelerin belli birer hipotezlerin olduğunu göstermektedir. Ayrıca bir yönetim fonksiyonu ya da modelinin uygulamasına ilişkin yol gösteren çalışmalarda ise üstü kapalı birer hipotez testinin olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar kamu yönetimi alanında nesnelci yöntemsel



varsayımın da hâkim olduğunu doğrulayan bir diğer çıktıdır. Bu sonuçlardan yola çıkılarak yapılabilecek bir diğer çıkarım hipotez testi olmayan makalelerin oranını en fazla Türkiye’de olduğu görülmektedir. Bu sonucun ise araştırmaların temel amaçlarının (9.ölçüt) analiz edildiği ölçütle paralellik gösterdiği görülmektedir. Betimleme amacı en yüksek oranda yine Türkiye’deki makalelerde bulunmaktaydı. Dolayısıyla Türkiye’de belli konularda betimleyici çalışmalar yaparak ve bunları belli bir iddiayı test etmeden yapma geleneğinin diğer bölgelere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Araştırmaların tasarımlarına ilişkin olarak bir diğer kriter araştırmalarda başvuru alan hipotezlerin (açıkça ifade edilen veya üstü kapalı olanlar) nasıl ve hangi yaklaşım temel alınarak geliştirildiklerine ilişkindir. Yapılan bu analizlerde yukarıdaki hipotez varlığına ilişkin analizde hipotez testi yapılmayan makaleler çıkarılarak yapılmıştır. Dolayısıyla oranlar sadece hipotez testi yapılanlar makale sayıları üzerinden verilmektedir. Literatürde genellikle kuram itkili (klasik) ve veri itkili şekilde (grounded)iki farklı türde hipotez geliştirme yaklaşımının varlığından bahsedilmektedir (K. Bailey, 1982: 53-57). Literatürde kuramdan ampirik çalışmaya (klasik yaklaşım) ve ampirik çalışmadan kurama (grounded/temellendirilmiş yaklaşım) şeklinde iki çeşit hipotez geliştirme yaklaşımının varlığı kabul edilmektedir (Neuman, 2014a: 90-93). Yapılan analiz sonuçlarına göre makalelerin çoğunluğunun (%65) klasik hipotez geliştirme yaklaşıma sahip olduğu; %35’inin ise grounded yaklaşımla hipotez geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bölgelerin her biri özelinde yapılan analizlerde de benzer sonuçların olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimi alanındaki araştırmalarda klasik yaklaşıma baz alınarak yapılan hipotez geliştirme anlayışının hâkim olduğu görülmektedir. Bu yöntemde geçerliliği literatürde kabul görmüş ve belli bir konuyla ilgili sistematik bilgiye sahip kuramlardan yola çıkarak hipotezler ortaya atılmaktadır. Bu sonuç kuramsal dayanakların olduğu araştırmaların daha fazla olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan grounded yaklaşım temelli çalışmaların oranının da dikkat çeken şekilde olduğu görülmektedir. Bu yaklaşıma göre yapılan hipotez geliştirmelerinde ise yapılan araştırmaların ilk başta dayandığı belli bir kuram yoktur ve yapılan araştırmanın bulgularına dayalı olarak kuramsal katkı sağlanmakta veya bir kuram iddiası ortaya konulmaktadır (Neuman, 2014a: 93). Dolayısıyla bu çalışmalarda hipotezler çalışma sürecinde ortaya konulmakta ve ortaya atılan kuramın temel iddialarını temsil etmektedir. Bu hipotezler araştırma sürecinde toplanan verilere dayalı olarak test edilebilmektedir.

Grounded yaklaşım araştırılan konunun kendine özgü niteliklerinin belirlenmesi ve konuya ilişkin özelliklerin keşfedilmesini sağlaması bakımından oldukça önemlidir.

Araştırmaların tasarımlarına ilişkin olarak yapılan analizlerden bir diğer belki de en önemlisi, araştırmalarda kuramsal dayanaklarının olup olmadığının araştırılmasıdır. Bu kapsamda oluşturulan ölçüte dayanarak araştırmaların kuramsal dayanaklarının olup olmadığı ve kuramsal dayanakları varsa, bunu açıkça mı yoksa üstü kapalı mı ifade edildikleri analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına makalelerin büyük çoğunluğunun kuramsal dayanaklarını olduğu görülmektedir. Her bölgede de benzer şekilde makalelerin kuramsal dayanaklarının olduğu ve bunların açıkça ifade edildiği görülmektedir. Böyle bir sonuç kamu yönetiminde kuramların önemli olduğu değer verildiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu makalelerin hem kuramsal katkı sağlayıp hem uygulamayı yönlendirme misyonlarına gerçekten hizmet edecek nitelikte oldukları görülmektedir. Diğer taraftan seçilen bu makalelerin alanda en iyi kabul edilen dergilerde yayımlanmış olmasının da bir etkisi olmuş olabilir. Bu dergilerde yayımlanma sürecinde kuramsal katkıya önem veren editör ve hakemlerin varlığı için de bir kanıt olabilir. Bu sonuç aslında bizlere kamu yönetiminde kuram tartışmalarında olduğu gibi “kuramın yokluğu” iddiasının olmadığını da kanıtlamaktadır. Kamu yönetiminde geleneksel dönemden post-modern döneme kadar birçok kuramın yer aldığı ve bunların ciddi oranda kabul gördüğü bilinmektedir. Üstelik bu süreçte farkı disiplinlerin kuramlarının (örgüt kuramları vb.) da alana girdiği görülmektedir. Nitekim böyle bir durum ise aslında kamu yönetimi alanında kuramın olduğunu ama kamu örgütlerine özgü kuramların olmadığı (Sargut, 2012a) bir noktaya taşımaktadır

Kuram/Teori kavramlarından bahsedildiğinde genelde gerçek dünyadan uzak soyut kavramlar ve değerler üzerine kurulu fikirler topluluğu ya da anlaşılması zor kavramların birbiri peşinde kullanıldığı jargon labirenti anlaşılmaktadır (Neuman, 2014a: 76). Ancak kuramların bilimsel araştırmalar için ve bu araştırmaların yapıldığı bilimsel disiplin için yeri oldukça önemlidir. Ayrıca bu, araştırmaları yapanlar için büyük kolaylıklar sağladığı gibi araştırmaları okuyanlar için anlamayı kolaylaştırıcı bir niteliği de bulunmaktadır. Kurt Lewin’in (1951: 169) meşhur ifadesinde olduğu gibi iyi bir teoriden daha pratik hiçbir şey yoktur. Nitekim kuramların doğal ve toplumsal yaşam içerisindeki olguları ve meydana gelen olayları anlamayı, neden-sonuç ilişkisi kurmayı, görüngüler arkasındaki gerçekliği çözümleyebilmeyi ve toplumsal gerçekliği anlamayı kolaylaştırıcı etkileri

vardır. Abend (2008) bir bilim dalının neden kuramsal bir zemine sahip olması gerektiğini üç semantik sebeple açıklamaktadır. İlk olarak kuramlar araştırmayı yapan ve okuyanların belli bir bağlamda kalarak sonuçsuz tartışmalara gitmeden yapılan araştırmanın anlatılmasını ve anlaşılmasını sağlar. İkinci olarak kuram, Sokratik Yöntem şeklinde de ifade edilebilen sonu belli olmayan tartışmalara engel olmaktadır. Kuram araştırmanın temel problemlerini belli bir bağlamda sınırlandırarak sonu belli olmayan tartışmaları engellemektedir. Üçüncü olarak araştırmalarda kuramlardan faydalanılması, araştırmaya bilimsel bir kimlik kazandırmaktadır (Abend, 2008). Diğer taraftan araştırmalarda belli bir kuramdan ziyade birden fazla kuramdan faydalanılması ise araştırmaları eklektik bir pozisyona getireceğinden dolayı arzu edilen bir durum değildir.

Analiz edilen bir diğer ölçüt makalelerinde araştırılan yönetsel veya örgütsel konularında kültürler arası geçirgenliklerinin (göreliliklerinin) araştırıldığı ölçüttür. Bu ölçüt kapsamında her bir makalede araştırılan konuların evrensel mi görel mi yoksa her ikisini de ele alacak şekilde yapıldığı incelenmiştir. Kültürel geçirgenlik olgusu araştırılan konunun her toplum/devlet için geçerli olup olmadığının araştırılmasını ifade etmektedir (Adler, 1983). Buna göre araştırılan konuların, modellerin ve kavramların her ülke ve toplum için geçerli olup olmadığına bakmaksızın bunları kullanan çalışmalar, evrenselci yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Her ülkenin veya toplumun kendine özgü bağlamına göre kuram, kavram ve model geliştirmeye çalışan çalışmalar ise görelilik yaklaşımına sahip araştırmalar olarak kabul edilmektedir. Bu görüşlerin arasında yer alan ve araştırılan konuların tüm ülkeler için geçerliği olduğunu kabul eden, farklı bağlamlarda yer alan aynı konuların ortak yönlerini yakalayarak kültürler arası geçirgenliği olan kuram, model ve kavramlara ulaşmaya çalışan bir yaklaşım da mevcuttur. Bu kapsamda herhangi bir çalışmanın göreliliği önemsemeden araştırmalar yapmış olmasını iki temel yansıması olmaktadır. İlk olarak bu araştırmaların uygulamayı yönlendirme niyetlerinin olmadığı sonucuna ulaşılabilir. İkinci olarak ise bu araştırmaların konularının yabancı literatür ya da uygulama olduğunu gösterebilmektedir. Dolayısıyla yukarıda değerlendirilen iki ölçütün sonuçlarıyla paralellik göstermesi gerektiği düşünülebilir. Bu ölçüte bağlı olarak yapılan analizlerde tüm makalelerin %52'sinin evrenselci bir varsayımla hareket ettiği görülmektedir. Bunu takiben %37,1'sinin hem görel hem evrensel ve 10,9'unun görel olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bölgeler özelinde ise Amerika'da ve Türkiye'de evrenselci yaklaşımın daha fazla olduğu, Avrupa'da ise hem evrenselci hem görel bakış

açısının daha fazla olduğu görülmektedir. Avrupa'daki dergilerdeki makalelerde bu şekilde sonuçlar elde edilmesinin arka planında buradaki makalelerde Avrupa Birliğinin geneline hitap etme niyetinin olduğu anlaşılabılır. Birliğe üye ülkelerin tümüne hitap edebilecek bir yaklaşım sayesinde hem buradaki uygulamayı yönlendirme hem de birliğin geneline yönelik bir politika geliştirme amacının olduğu düşünülebilir.

Araştırmaların tasarımlarını analiz etmeye ilişkin olarak oluşturulan bir diğer ölçüt, araştırmaların inceledikleri konuyu hangi düzeyde ele aldıklarıyla ilgilidir. Bu durum araştırmaların konusuyla nispeten ilişkili olmakla birlikte aynı konuların farklı düzeylerde çalışılma durumları da oluşabilmektedir. Diğer bir ifadeyle araştırmaların konuları, hangi düzeyde araştırma yapıldığıyla yakın ilişkilidir. Ancak belli bir konuda çok farklı düzeylerde araştırma yapma olanağı da bulunmaktadır. Bilimsel araştırmalarda araştırma-analiz düzeyleri; Mikro (birey, grup), Meso (örgüt/ler), Makro (sektör/ler, toplum/lar) şeklinde üç düzeyde gerçekleşmektedir (Rousseau, 1985; Klein, Dansereau ve Hall, 1994). Makalelerin araştırma-analiz düzeyleri inceledikleri konuya bakış açılarını ve bu konulara ilişkin yapılan araştırmalarda kullandıkları yöntemi etkilemektedir (Astley ve Van de Ven, 1983). Dolayısıyla kamu yönetimi alanındaki araştırmaların hangi düzeyde yapılmış olmaları, konulardan nispeten bağımsız olarak hangi yöntemler üzerinde daha fazla durduklarını göstermektedir. Bu kapsamda yapılan analiz sonuçlarına göre tüm makalelerin %42,1'inin mikro düzeyde, %32,2'sinin meso düzeyde ve %25,7'sinin ise makro düzeyde araştırmalar oldukları görülmektedir. Bölgesel olarak yapılan analiz sonuçlarına göre ise bu sonuca benzer bir durum karşımıza çıkmakla birlikte özellikle Amerika'daki dergilerde mikro düzeydeki çalışmaları çok fazla (%61) olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlar kamu yönetiminde kimlik krizine yol açtığı düşünülen büyük soruların sorulmaması veya büyük sorunlarla ilgilenilmemesi konusuna dayandırılabilir. İşte tam da bu noktada bu tez çalışmasının temelindeki iddiaya cevap bulabilecek çıkarımlara ulaşılabilir. Kimlik krizinin temelinde ontolojik yani kamu yönetimindeki incelenen konuların belirsizliği ya da kaymaların etkili olduğu görüşünü savunanların aksine kimlik krizinde ontolojik sorunların yanı sıra buna yol açan epistemolojik unsurların etkilerine bakılması gerekmektedir. Nitekim kamu yönetiminde "devlet" olgusunun araştırıldığı makalelerde araştırma düzeyinin niteliği araştırmalarda kullanılan yöntemlerle ortaya çıkmaktadır. Araştırmacıların incelediği konuları çoğunlukla mikro veya makro düzeyde ele almaları ise yöntemsel olarak eksikliğin

varlığını gösterebilmektedir. Dolayısıyla aynı konu ile ilgili olarak yöntemsel bir sorundan dolayı aynı sonuçlara varılabilmektedir. Bu durum ise yapılan araştırmaların güvenilirliğine olumsuz etki bırakmaktadır. Daha açık ifade etmek gerekirse; kamu yönetimindeki kimlik krizinin çözülebilmesinde disiplin içerisindeki araştırmalarda “büyük sorulara” odaklanılması gerektiği önerilmektedir (Roberts, 2017; Zhu ve diğ., 2019). Ancak böyle bir iddia hala kimlik krizinde konulara odaklanılması gerektiği öne sürmektedir. Oysaki büyük sorular sorulsa bile büyük soruları araştırmak için yöntemsel zayıflığın olması durumunda büyük sorunların araştırıldığı düzey mikro konuma gerileyebilmektedir. Bundan dolayı araştırmaların analiz düzeyleri, çalışmaların konularına ne derecede çözebilecek yöntemlere sahip olduğu göstermektedir. Ancak elde edilen sonuçlara göre araştırmacıların büyük soruları sorma ya da büyük meselelerle ilgilenme gibi bir niyetlerinin düşük seviyede kaldığı görülmektedir. Böyle bir sonucun oluşmasında kamu yönetimi alanına etki eden işletmeciler ve işlevselci paradigmanın etkili olduğu düşünülebilir. Bununla birlikte kamu yönetimi alanında araştırma konusu olarak devlet veya kamu yönetiminin genelini ele almak yerine araştırmacılar daha teknisyenlik boyuna inerek davranışsal araştırmalara ağırlık verdiği görülmektedir. Elde edilen bu sonuç kamu yönetimindeki araştırmacıların ya da bu araştırma kapsamında analiz edilen dergilerin büyük sorunlar veya yapısal çalışmalar yerine bireyler üzerinden hareket edilen çalışmaları tercih ettiği görülmektedir. Özellikle Amerika’daki dergilerde bunun daha fazla olması, buradaki kamu yönetimi anlayışının işletmeciler bakış açısına daha çok kaydığını göstermektedir. Avrupa’daki sonuçlara göre ise meso düzeyli çalışmaların nispeten daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun temelinde ise Avrupa Birliği ile ilgili veya bunun organları, işleyişi ile ilgili olarak yapılan çalışmaların varlığı bulunmaktadır. Ancak şunu da ifade etmek gerekir ki bir disiplinin gelişiminde her üç analiz düzeyindeki çalışmaların da oldukça önemli katkıları vardır. Bu katkılar disiplinin gelişmesinde, kuramsal temellerin atılmasında ve uygulamadaki sorunlara çözümler üretilebilmesinde katkıları sunmaktadır. Ancak bir disiplinin kimliğine ilişkin tartışmaların araştırıldığı bu tez kapsamında analiz düzeylerindeki beklenti makro düzeyde ve geniş açıyla olmalıdır.

Kamu yönetimi alanındaki büyük sorulara odaklanılmaması eleştirisi (Joyce, 2016; Milward ve diğ., 2016; Pollitt, 2016; Roberts, 2017) kamu yönetimi araştırmacılarının büyük sorunlarla ilgili araştırma yapmak yerine daha kolay araştırılabilen ve tali nitelikteki sorunları araştırması ile ilgilidir. Devlet olgusu üzerine çalışmaların

yapılmadığı (Milward ve diğ., 2016) gibi küresel çaptaki büyük meseleler ilgilenen kamu yönetimi araştırmalarının da sayısının azaldığı görülmektedir. Devletlerin küresel ısınma, göç ve ekonomik sorunlarla ilgili meseleler hakkında konumlarını araştırmak yerine daha sınırlı verilerle ve araştırma teknikleriyle araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Kamu yönetimi alanında en iyi olduğu varsayılan bu dergilerde yayın yapmak isteyen araştırmacıların, nesnelci ve veriye dayalı araştırma yapma isteklerinden dolayı bu şekilde bir dar kamu yönetimi bakışının alanda hakim olduğu görülmektedir (Roberts, 2018). Üstelik bu dergilerde çok sayıda yayın yapanların (dar bir kamu yönetimi anlayışıyla) dergilere editörlük konuma gelmeleri de bu durumun devam etmesine ve hatta artmasına yol açabilmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimi alanında büyük meseleler terk edilerek küçük meseleler ya da büyük mesele görünümlü fakat bunun küçük parçasını inceleyen araştırma yaklaşımının yükseldiği görülmektedir. Örneğin kamu kurumlarının örgütsel işleyişiyle ya da bunların yapılanmasıyla ilgili konuları araştırmak yerine kamu kurumlarındaki bireylerin performansları üzerine araştırmaların çoğunluk olduğu görülmektedir. Ancak kamu yönetimi alanında çoğunlukla; devlet ve devletin sosyal, siyasal, ekonomik meseleleri nasıl ele aldığı, bunları çözebildiği ya da çözemediği durumların incelenmesi gerekmektedir. Yapılan analiz sonuçlarında araştırmalarda genellikle küçük meselelerle ilgilenildiğinin saptanmasından dolayı, kimlik krizi noktasında kamu yönetimi araştırmacılarının küçük meselelere eğilmesinin yer aldığı kabul edilebilir. Bunun temelinde ise iki gerekçe yer aldığı düşünülebilir. Yukarıda da ifade edildiği üzere dergilerin bu şekilde yönlendirmesi ve araştırmacıların yayın yapma isteklerinin buna neden olan ilk unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci önemli gerekçe aslında bu tez kapsamında ortaya konulan en temel iddialardan da biri olan araştırmacıların yöntemsel olarak kolay olan ve araştırma yapmanın daha hızlı ve somut verilere dayandığı araştırmaları tercih etmesinden kaynaklanmaktadır. Kamu yönetimi araştırmacılarının sınırlı düzeyde araştırma yöntemi bilgisiyle hareket ederek, bu yöntemlerin cevap verebileceği küçük meseleleri inceledikleri düşünülebilir. Diğer bir ifadeyle araştırmacıların ellerinde kullandıkları araçların sınırlı olması, yapılan araştırmaları da sınırlı hale getirmektedir. Üstelik araştırmacıların bu yöntemleri faydalandıkları farklı disiplinlerle olduğu gibi kendi alanlarında da bu şekilde dar bir kapsamı benimseyebilmektedir. Örneğin davranış bilimleri alanında ankete dayalı araştırma yapma geleneğinin kamu yönetimine aktarılmasından dolayı, hem kamuda

personel yönetimine bakış açısı değişmekte hem de özel sektör insan kaynakları yönetimi konularının kamu yönetimi araştırma alanına girmesine yol açmaktadır. Böyle bir durum ise kamu yönetiminde aktarmacılık ve devamında kimlik krizine yol açmaktadır.

Araştırmaların tasarımlarına ilişkin olarak analiz sürecinde faydalanılan bir diğer ölçüt, araştırmaların zaman boyutlarına ilişkindir. Bilimsel araştırmalarda zaman boyut olarak genellikle kesitsel ve boylamsal şeklinde iki temel kriter üzerinden hareketle araştırmalar yapılmaktadır (Rindfleisch ve diğ., 2008). Kesitsel araştırma, bir zaman noktasında veri toplar ve sosyal hayatın bir tür “anlık görüntüsünü” oluşturur. Boylamsal araştırma, birden fazla zaman noktasında veri toplar ve zaman içinde olayların, insanların veya sosyal ilişkilerin “hareketli bir resmini” sağlar. Genel olarak, boylamsal çalışmaların yürütülmesi daha zordur ve daha fazla kaynak gerektirir. Araştırmacılar birçok zaman noktasında birçok birim hakkında veri toplayabilir ve daha sonra birimler veya durumlar arasında kalıplar arayabilirler. Kesitsel araştırmalar, zamansal süreç içerisindeki bir noktada birçok vaka hakkındaki bilgileri inceleyen herhangi bir araştırma olarak ifade edilebilir. Boylamsal araştırma ise zamanda birden fazla noktada birçok birimden veya vakadan gelen bilgileri inceleyen herhangi bir araştırma olarak ifade edilmektedir. Böyle bir sınıflandırma her ne kadar araştırmacılar için kolaylık sağlasa bile sınırlı bilgi elde edilebilmesine yol açmaktadır. Bundan dolayı bu çalışma kapsamında boylamsal olarak ifade edilen uzun zamanlı araştırmaların farklı alt türleri olan zaman serisi, panel ve kohort türleri de analiz kapsamına dahil edilmiştir (Neuman, 2006: 44). Ayrıca örnek olay incelemesi de bu kapsama dahil edilmektedir. Bu kapsamda yapılan analiz sonuçlarına göre kesitsel ve panel türünde zaman süreçlerini benimseyen araştırmaların fazla olduğu görülmektedir. Bir boylamsal araştırma olan panel analizleri, farklı zaman dilimlerinde aynı kişi veya unsurların tekrarlı şekilde gözlemlenmesi üzerine kurgulanan araştırmalardır. Yapılan analiz sonuçlarında Türkiye’de diğer bölgelerden farklı olarak kesitsel nitelikteki çalışmaların daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuç Türkiye’de diğer bölgelere göre yöntemsel olarak daha geride olduğu düşünülebilir. Üstelik diğer iki bölgede de kesitsel çalışmaların oranı panel türünden zaman boyutuna sahip araştırmaların oranına yakın bir düzeydedir. Nitekim belli bir konuyla ilgili olarak kesitsel bir analiz yapılması, çok daha kolay olmakla birlikte sonuçları itibariyle sorunları çözebilme, nedensel olguları açıklayabilme imkânı yoktur. Belli bir olgusunun veya olayın sadece anlık bir resmini çeken bu türden araştırmaların sonuçlarının kamu

yönetimi alanındaki büyük sorunlara çözümler üretebilme olana yoktur. Üstelik küçük meseleler için bile çözümleri sınırlı kalmaktadır. Buna en güzel örnek anket çalışmalarının sadece bir kez yapılarak, bu sonuçlara istinaden değerlendirme yapılması örnek verilebilir. Bu çalışmaların kesitsel bir zamanda ve sınırlı ölçme kabiliyeti olan araçlar kullanılmasını imkân vermesinden dolayı büyük konularla ilgili açıklamak geliştirebilme olanağı yoktur. Diğer taraftan kesitsel nitelikteki çalışmalarda kullanılabilen yöntemlerin de sınırlı düzeyde bilgi sunabilmesinden dolayı, araştırılan konu hakkında toplumsal gerçekliğin bilgini ulaşılabilme imkanını kısıtlamaktadır. Bundan dolayı araştırmalarda kullanılan yöntemlerin neler olduğu ve hangilerinin daha fazla kullanıldığı araştırılmalıdır.

### 6.1.3. Yöntemsel Süreçlerin Analizlerinin Değerlendirmesi

İçerik analizi kapsamında incelenen makalelerin kullandıkları veri toplama ve veri analiz yöntemleri 15 farklı ölçüt ile analiz edilmiştir. Bu tez çalışmasının temel araştırma konusu olan kimlik krizi konusuyla ilgili olarak böyle bir kategorinin oluşturulması oldukça elzemdir. Nitekim kamu yönetimi alanındaki kimlik krizinin temellerinde yöntemsel bir krizin varlığı bu tez çalışması kapsamında öne sürülmekteydi. Yukarıda bununla ilgili olarak yapılan değerlendirmelerde kamu yönetiminin inter-disipliner bir konumunun olması farklı disiplinlerin yöntemlerini kendi alanına aktarmasına yol açabilmektedir. Disiplinin doğası gereği sahip olduğu bu özelliğin disiplinin kimliğinde bir tür krize yol açtığı düşünülebilir. Nitekim yöntemsel olarak farklı disiplinlerden faydalanma ya da diğer bir ifadeyle farklı disiplinlerin kendi alanlarıyla ilgili olarak kullandıkları yöntemleri, kamu yönetiminin kendi araştırma konularıyla ilgili olarak kullanması, araştırılan konunun yüzeysel olabilmesini ya da yöntemin ithal edildiği disiplinin varsayımlarına göre araştırma yapılmasına yol açabilmektedir. Böyle bir durum ise kamu yönetiminin kendi araştırma nesnelerini ya terk etmesine ya da bu araştırma nesnelerinin tali özelliklerine vurgu yapabilmesine yol açmaktadır. Örneğin kamu yönetiminde personel yönetimi konularının araştırılması süreçlerinde davranış bilimleri alanındaki yöntemlerin kullanılması, kamu personel yönetimi olgusunu liderlik, çalışan ilişkileri, çalışan memnuniyeti gibi araştırma konularına yöneltmektedir. Dolayısıyla yöntemsel olarak davranış bilimlerinden faydalanılması, bu alanda çalışılan konuların kamu yönetimini aktarılmasına neden olmaktadır.



Bu kapsamda ilk üç ölçüt araştırmalarda örnekleme yapılmasıyla ilgili olarak hazırlanmış ve bu şekilde analiz edilmiştir. Örnekleme süreçlerine ilişkin olarak üç farklı ölçütü analiz yapılmasının temelinde, incelenen araştırmaların kamu yönetimi alanıyla ilgili olarak belirledikleri konuları temsil edebilme ve bu konulara ilişkin açıklama getirebilme ve yetkinliklerini değerlendirme amacı yer almaktadır. Örneklemlerin doğru ve bilimsel kurallara göre yapılması, araştırılan konulara yönelik doğru çıkarımlar yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu özelliğinden dolayı üzerinde inceleme yapılan makalelerde bu şekilde bir kritere ne derece önem verildiği araştırılmıştır.

İlk olarak örnekleme türleri kapsamında analizler yapılmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre makalelerin genelinde olasılıklı örnekleme türlerinin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Bunu olasılıksız örnekleme yöntemi takip emekte ve en az tam örnekleme olarak ifade edilen ve araştırılan konuyla ilgili olarak her bir birey, kurum, olgu veya durumu araştırmaya dahil eden araştırmalar yer almıştır. Amerika ve Avrupa’da da benzer durumların olduğu görülmektedir. Ancak Türkiye’de bunlardan farklı olarak olasılıksız örnekleme yöntemlerinin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Türkiye’deki araştırmalarda genellikle örneklem grubu seçilirken kolayda örnekleminin tercih edildiği, diğer bölgelerdeki dergilerde yer alan makalelerde ise sistematik ya da katmanlı örneklemlerin tercih edildiği görülmektedir. Elbette ki diğer örnekleme yöntemleriyle yapılan araştırmaların da olduğu görülmektedir. Ancak büyük çoğunluk bu şekilde olmasından dolayı, değerlendirmeler de bu şekilde yapılmıştır. Örnekleme yöntemlerinin her birinin kendi içerisinde üstün yönleri olmakla birlikte, bu yöntemlerin uygulanabileceği konulara da uygun olması daha güçlü bir araştırma yapılmasına imkân sağlamaktadır. Bundan dolayı örneğin katmanlı örnekleme yönteminin daha iyi, kolayda örnekleminin daha zayıf olduğunu ilk başta söylemek olanaksızdır. Ancak çalışılan konuların niteliğine göre seçilen yöntemlerin zayıflığı ve güçlülüğü ortaya çıkabilmektedir. Bu analiz kapsamında örnekleme yöntemleri incelenene makalelerde Türkiye’nin diğer bölgelere göre olasılıksız örnekleme yöntemini tercih etmesi durumlarını araştırdıkları konular itibariyle değerlendirmek gerekmektedir. Nitekim içerik analizleri kapsamında incelenen makalelerde Türkiye’deki makalelere benzer nitelikteki konuların diğer bölgelerde sistematik ve katmanlı örnekle yapılarak araştırma yapıldığı görülmektedir. Ancak Türkiye’deki makalelerde kolayda örnekleme ile belirli bir sistematik olmadan araştırmaların yapıldığı bilgisi verilmiştir. Örneğin öğretmenler

üzere yapılan ve benzer konuların araştırıldığı çalışmalarda Türkiye’de bir ilde en kolay ulaşılabilen okullarda anketlerin yapıldığı; Amerika ve Avrupa’daki dergilerde ise homojen bir dağılım olması açısından ildeki her bölgeyi temsil edebilecek şekilde örnekleme yapıldığı görülmektedir. Böyle bir sonuç ulusal düzeyde yapılan araştırmalarda araştırmacıların verilerinin sağlıklı ve sağlam olmamasına yol açabilmektedir. Bundan dolayı yapılan araştırma sonuçlarının da genele yorumlanmasında (tümevarım yapılabilmesinde) sorunlar oluşabilmektedir. Sadece örnekleme türleri ölçünün sonuçlarına göre bakıldığında Türkiye’deki durumun kamu yönetimi disiplinin gelişiminde olumsuz bir durum yarattığı öne sürülebilir. Yapılan araştırmaların genelleyebilirlik açısından sorunlarının olması yöntemsel olarak eksikliği göstermektedir. Eksik bir yöntem kullanılarak yapılan araştırmaların sonuçlarıyla da disiplinin gelişiminde ve uygulamadaki sorunlara çözümler üretilebilme olanını olmadı düşünülmektedir. Bu tez çalışması kapsamında yapılan örnekleme çalışmasında kamu yönetimi disiplinin farklı geleneklerde ve farklı ekollerdeki bilimsel görünümelerini çözümleyebilmek amacıyla üç farklı bölgede araştırmalar yapılmıştır. Buralardaki tüm dergiler arasından rastgele ve en kolay ulaşılabilen dergileri seçmek yerine kamu yönetimi alanıyla ilgili olarak en iyi kabul edilen (SJR Ranking) dergiler tercih edilmiştir. Bu dergilerin alandaki gelişmeleri ve güncel araştırma konu ve yöntemlerini en iyi biçimde yansıttığı düşünüldüğünden dolayı tercih edilmiştir. Üstelik seçilen dergilerden bazılarının makalelerin açık erişiminin olmamasına rağmen bu dergiler tercih edilmiş ve bu makalelere ulaşabilmek için ulusal düzeyde bu dergi veri tabanlarına erişim imkânı olan üniversitelerin internet ağları üzerinden bu dergilerin makalelerine ulaşılmış ve bazı durumlarda ise makale yazarlardan özel olarak mail yoluyla makaleler talep edilmiştir. Diğer taraftan her bir bölgeden birer dergi seçmek yerine kendi içlerinde kamu yönetimi disiplinin farklı alt konularına önem verdiği düşünülen beşer dergi seçilmiştir. Bu seçimlerde ise yine en iyi (indeklere göre) dergiler arasında kamu politikası, personel yönetimi, kamu yönetimi yaklaşımları ve teorik çalışmaları, yönetim teknikleri ve yönetim-siyaset ilişkilerini daha çok incelediği düşünülen dergiler seçilerek kamu yönetimi alanını bütünüyle yansıttığı düşünülen bir örnekleme yapılmaya çalışılmıştır. Bu şekilde yapılan bir örneklemeyle dayalı analiz sonuçlarında ise Türkiye’de dergilerde bu şekilde hassasiyetlerin nispeten daha az olduğu görülmektedir.

Örnekleme süresiyle ilgili olarak yapılan analizlerin ikincisi üzerinde araştırma yapılan örneklerin niteliğine ilişkin olarak yapılmıştır. Bu analiz aslında araştırmaların konuları ve konuların düzeyleriyle doğrudan ilişkili bir durumdur. Bu şekilde bir ölçüte dayalı olarak analiz edilmesinin temelinde araştırmaların inceledikleri konuları hangi kurum, birim veya kişi üzerinde yoğunlaştırdığını tespit etme amacı yer almaktadır. Böylelikle incelenen araştırmalarda araştırılan konuların ele alınış şekilleri belirlenebilmektedir. Ayrıca çalışmalarda birey mi örgüt mü daha fazla araştırıldığı da belirlenebilecektir. Seçilen örneğin türü, kamu yönetimi alanındaki araştırmalarda genellikle hangi grup, kişi veya nesnelerin veri kaynağı olarak kabul edildiğini göstermektedir. Ayrıca araştırmaların analiz düzeylerinin bir tür dışavurumu olarak belirlenen sorunlara genellikle hangi düzeyde çözümler arandığını göstermektedir (Özen, 2000: 9). Yapılan analiz sonuçlarına göre araştırmalarda seçilen örnekleri niteliklerinin genellikle; kamu çalışanları, vatandaşlar ve kamu kurumu verileri olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuç Tablo 5.3’de verilen araştırmaların konularına ilişkin analizle aynı doğrultudadır. Buna göre araştırmaların genellikle personel yönetimi, kalkınma ve yönetim organizasyon alanlarıyla ilgili oldukları görülmektedir.

Bu kapsamda yapılan analiz sonuçlarında Türkiye’de optimum örnek büyüklüğü hesaplamasını ya yapılmadığı ya da çok fazla önemsenmediği sonucuna ulaşılmaktadır. Diğer ülkelerdeki dergilerde ise çok fazla önemsenen bir konu durumundadır. Nitekim bir araştırma kapsamında örnekleme yapılması araştırma yapılan konuyla ilgili olarak gerçekliğe ulaşma ve araştırma yapılan evrenin parametrelerinin tahmin edilmesiyle ilgili süreçleri ifade etmektedir. Nitekim örnekleme yapılırken ihmal edilen ya da yanlış yapılan bir işlem tahmin edilme sorunlarını doğurmaktadır. Örnekleme yapılması sonrasında tahmin edilebilirliği yüksek tutmak için örneklemin evreni temsil gücünün yüksek olması gerekmektedir. Seçilen örneğin evreni temsil edebilmesi için ise ilk olarak evreni temsil ettiği düşünülen örneklemin seçilmesidir. Daha açık ifadesiyle kamu kurumlarında personel yönetimiyle ilgili davranışsal bir sorunun araştırıldığı çalışmada özel sektör çalışanları üzerinde araştırma yapılması geçerliliği olan bir durum değildir. Örneklemin evreni iyi temsil edebilmesi için yapılması gereken ikinci önemli unsur ise optimum örnek büyüklüğünün hesaplanmış olması gerektiğidir. Evrene veya araştırılan konuya ilişkin parametrelerin doğru tahmin edilebilmesi için seçilen örneklemin büyüklüğünün bu parametreleri yansıtacak nitelikte olması gerekmektedir (K. Bailey,

1982: 100-107). Bu şekilde bir ölçütün oluşturulmasının temelinde evren temsil ettiği düşünülen örneklemin büyüklüğünün bulgular üzerindeki etkisinin hesaplanması yönündeki duyarlılığını belirleyebilmektir (Özen, 2000: 9). Diğer bir ifadeyle seçilen örneklemin grubunun evreni temsil edebilmesi için belirli bir duyarlılık değerinin baz alınıp alınmadığı araştırılmaktadır. Sonuç olarak veri toplama süreçleriyle ilgili olarak oluşturulan bu ölçütte araştırmaların optimum örnek büyüklüklerini hesaplayıp hesaplamadıkları araştırılmaktadır. Örnekleme büyüklüğü konusunun genellikle görgül çalışmalarla ilgili olduğu varsayılmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar ister saha çalışması olsun ister kuramsal katkı amacı taşıyan kavramsal tartışmalar olsun her türlü araştırmada konuların araştırıldığı kapsam bir şekilde daraltılmaktadır. Kimi araştırmalarda ise araştırmaların doğası gereği tüm araştırma evreni çalışmaya dahil edilmektedir. Bu durumlarda ise optimum örnek büyüklüğü hesaplama yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

Türkiye optimum örnek büyüklüğü hesaplaması yapılmasının daha az yapılan bir uygulama olması ve seçilen örnekleme yöntemiyle ilgili olduğu düşünülebilir. Nitekim olasılıksız örnekleme yöntemine dayalı yapılan araştırmada kolayda örnekleme yapılması, evrenin dahi hesaplanmasına gerek kalmadan veri toplandığı göstermektedir. Bundan dolayı analiz kapsamında elde edilen bulguların hem evreni temsil etmediği hem de genelleme yapılmasının mümkün olmadığı bir duruma işaret etmektedir. Bundan dolayı ulusal literatürde bu yönde bir gelişmenin ve farkındalığın oluşturulmasında fayda olacağı düşünülebilir.

Yönetimsel süreçlerin analizlerine ilişkin olarak yapılan analizlerden bir diğer araştırmalarda hangi tür veri toplama yönteminin kullanıldığına ilişkin olarak yapılmıştır. Yapılan bilimsel araştırmalarda üzerinde durulan konuya ve soruna ilişkin olarak uygun çözüm yollarının üretilebilmesi için buna uygun bir veri toplama yönteminin seçilmesi gerekmektedir. Bilimsel araştırmaların sonuçlarının araştırılan soruna yönelik tatmin edici cevaplar verebilmesi ve araştırılmak istenilen konuya odaklanılabilmesi için uygun veri toplama yöntemlerinin seçilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla veri toplama yöntemlerinin doğru şekilde seçilmesi, araştırılan konuyla ilgili gerçekliğe ulaşma noktasında önemli katkılar sunmaktadır. Bu kapsamda içerik analizi yapılan makalelerde ilk olarak hangi veri toplama yönteminin uygulandığı ve devamında bu veri toplama yöntemlerinin hangi alt türlerinin daha fazla uygulandığı araştırılmıştır. Böylelikle hem

kamu yönetimi alanındaki yöntem bilgisine yönelik bir çıkarım yapılabilirmekte hem de bu yöntemlerin kamu yönetimi disipliniinde büyük sorunlara yönelik çözümlemeler yapabilme olanakları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan analiz sonuçlarına göre üç farklı bölgede de genellikle ikincil verilere dayalı araştırmaların çoğunlukta olduğu görölmektedir. Ancak ikincil veri yöntemlerinden hangisinin tercih edildiğı ilerleyen kriterlerde analiz edilmiş ve değerdendirilmesi de bu şekilde yapılmaktadır. Diğer taraftan Amerika ve Avrupa'daki dergilerde ikincil verilerin kullanılmasını takiben en çok uygulanan yöntemin karma yöntem diye kategorileştirilen yöntem olmuştur. Bu yöntem içerisinde yine ikincil verilerin toplanması yapılabilirmekte birlikte diğer yöntemlerin de birlikte uygulandığı bir tür olarak kabul edilmiştir. Karma yöntemler içerisinde diğer yöntemlerden hangileri kullanılıyor ise bunların da analizleri farklı ölçütler altında yapılmaktadır. Daha açık ifadesiyle örneğın bir makalenin karma veri toplama yöntemi olduğu belirlenmiş ise ve anket, gözlem ve ikincil kaynak yöntemlerinin üçünü de uyguluyor ise bu makale için diğer ölçütlerdeki kriterlere göre yeniden analizler yapılmaktadır. Yani anketin yönetimine ilişkin süreçleri içeren ölçüt, gözlem yöntemine ilişkin süreçleri analiz eden ölçüt ve ikincil veri kullanımına yönelik süreçleri analiz eden ölçütler için bu makale analiz edilmektedir. Dolayısıyla makalelerin karma yöntem uygulamasına rağmen uygulanan yöntemlerin alt nitelikleri dahi analiz edilmektedir. Böylelikle ayrıntılı bilgilere ulaşılması hedeflenmektedir. Sonuç olarak altı farklı veri toplama yönteminin araştırıldığı veri toplama tekniklerinin analiz ölçütü kullanılmıştır.

Karma yöntemlerin tercih edilmesinin Amerika ve Avrupa'daki dergilerde fazla olması buralarda yapılan araştırmalarda ele aldıkları konulara daha bütüncül ve çok yönlü yaklaşıldığını göstermektedir. Karma yöntemi kullanan makalelerin varlığı ve bunların oldukça fazla olması aslında bizlere bu araştırmalarda büyük sorulara cevaplar arandığını göstermektedir. Belli bir konuyla ilgili basit yöntemler kullanılarak yapılan araştırmalarda, kullanılan araçların kısıtlarından dolayı küçük veya daha az önemli sorunlarla ilgilenildiğı kabul edilmektedir (Milward ve diğ., 2016; Roberts, 2017). Bundan dolayı da araştırılan konuları derinlemesine inceleyebilecek ve bu konular hakkındaki bilimsel gerçekliğe ulaşabilecek türden yöntemlerin kullanılması önerilmektedir. Türkiye'deki makalelerin yarısından daha fazlasında ikincil kaynaklı verilerle yapılması bu kapsamda düşünülebilir. Diğer taraftan ankete dayalı araştırmaların da sıklıkla başvurulanan bir yöntem olduğu görölmektedir. Ankete dayalı çalışmalarda da

araştırmacılara sınırlı bir örneklem alanında belli başlı konularla ilgili ölçek temelli veri toplama imkânı sunmasından dolayı, büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Anket yöntemiyle veri toplanması literatürde çoğu zaman eleştirilmekte ve verilerin güvenilirliği konusunda şüpheli olunmaktadır. Ancak buna rağmen sıklıkla uygulanan bir yöntem olarak tüm sosyal bilimler ve kısmen fen bilimleri alanında karşımıza çıkmaktadır. Anket yönetiminin ulusal düzeydeki yayınlarda en çok kullanılan ikinci yöntem türü olduğu, Amerika'daki dergilerde de aynı şekilde ikinci en çok kullanılan veri toplama türü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üstelik karma yöntemler içerisinde anket uygulayan araştırmaların da dahil edilmesiyle birlikte anket temelli veri toplama süreçlerinin sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Ankete dayalı araştırma yapma geleneğinin oldukça fazla olmasından dolayı anket yönetiminin kullanıldığı makalelerde dört farklı ölçütü bu yöntemi nasıl uyguladıkları araştırılmıştır. Kullanılan anketin kaynağı, ölçeklerin güvenilirlik ve geçerlilikleri, anket katılımcılarına yönelik sosyal beğenilirlik etkisi ve anketlerin uygulama yöntemleri de analiz edilmiştir. Böylelikle anket yönteminin olması gerektiği gibi uygulanıp uygulanmadı yönünde analizler yapılmıştır.

Anketlerde kullanılan ölçeklerin kaynağına ilişkin ölçütün analizi sonucunda, araştırmalarda özgün ölçek geliştirme oranını düşük olduğu görülmektedir. Başka bir çalışmanın ölçeğini doğrudan kullanma ve ölçeği uyarlama şeklinde kullanımların ise yaklaşık eşit düzeyde olduğu görülmektedir. Ancak bu iki farklı şekilde ölçek kullanımı seçimleri bölgelere göre önemli farklılıklar göstermektedir. Amerika ve Türkiye'de yayımlanan dergilerdeki makalelerde ölçeklerin genellikle başka bir çalışmada kullanıldığı şekliyle aynen kullanıldığı görülmektedir. Avrupa'daki dergilerde ise ölçek uyarlamanın daha fazla yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin kaynağının farklı bir ülke, konu veya çalışma olması ölçeğin doğrudan yeni bir çalışmada kullanılmasını zorlaştırmaktadır. Nitekim farklı alanlarda veya konularda geçerli ve güvenilir olan ölçeklerin yeni bir araştırmada aynı şekilde kullanılması çok uygun gözükmemektedir. Bundan dolayı kullanılan ölçeklerin kaynakları araştırılmıştır. Ölçeklerin kullanılmasına ilişkin olarak evrenselci ve göreceli şeklinde iki türden bakış açısının olduğu kabul edilmektedir. Evrenselci bakış açısına göre ölçekler ve modeller her ülke, bölge ya da kurum açısından uygulanabilir. Göreceli bakış açısına göre ise incelenen konu, bölge ve ülkeye göre farklı araştırma teknikler ya da araştırma sonuçlarının oluşması beklenmektedir. Yukarıda ikinci kategori altında araştırmaların tasarımlarının

incelenmesi noktasında araştırılan konulara bakış açısının evrensel, görelî ve hem evrensel hem görelî şeklinde üç biçimde incelenmesine benzer olarak uygulanan yöntemler bakımında da böyle bir yaklaşımın varlığının araştırılması gerekmektedir. Anket veri toplama yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalarda bu şekilde bir ayrımın yapılabilmesi ise kullanıl ölçüğün kaynağına ilişkin olarak analizleri gerektirmektedir. Anket yönteminin uygulandığı makalelerde ölçüklerin kaynakları makaleler için bu şekilde bir çıkarımı mümkün kılmaktadır. Diğer taraftan farklı kaynaklardan yararlanılan ölçüklerin uyarlanması yapılarak kısmen özgün soruların eklenmesi durumlarında konuların evrenselliği kabul edilerek araştırmanın uygulanmasında göreliliğin olduğu düşünülebilir. Ayrıca bütünüyle özgün ölçük geliştirilmiş olması, incelenen konuda görelî durumların varlığına daha çok vurgu yapıldığı ya da incelenen konunun araştırma yapılan ülkeye özgü bir durum olduğu çıkarımlarının yapılmasına da imkân sağlamaktadır.

Anket yönteminin kullanılmasına ilişkin olarak oluşturulan bir diğer ölçüt ölçüğün güvenilirlik ve geçerlilik düzeylerine ilişkin çalışmanın yapılma durumunun analiz edilmesine ilişkindir. Yapılan analizler kapsamında araştırmalarda kullanılan ölçüklerin genellikle mevcut çalışmadaki geçerlilik ve güvenilirliklerine ilişkin verilerin paylaşıldığı görülmektedir. Azınlıkta olmakla birlikte sadece ölçüğün orijinal çalışmasındaki değerlerini paylaşanlar ve hem orijinal çalışmanın hem de mevcut çalışmanın sonuçlarını paylaşanların olduğu görülmektedir. Yukarıda ölçüğün güvenilirlik ve geçerliliklerine ilişkin olarak yapılan değerlendirmelerden de anlaşılacağı üzere bilimsel bir çalışmada kullanılan yöntemin araştırılan konuyla ilgili veri toplayabilme yeterliliğinin olması ve bu yöntemin rastlantısal hataları en az indirebilecek şekilde tasarlanmış olması gerekmektedir. Böylelikle yapılan araştırmalarda elde edilen bulguların ve bulgularda dayalı olarak geliştirilen değerlendirmelerin bilimsel bir geçerliliği sağlanabilir.

Anket yönteminin uygulanmasıyla ilgili olan bir diğer ölçüt, ölçüklerin niteliğinden ziyade ölçük uygulaması süreciyle ilgilidir. Anketlerin uygulanması sürecinde katılımcıların kendi görüşlerinden ziyade toplum tarafından kabul gören ve dışlanmayan görüşleri ifade etmesi durumunda oluşan sosyal beğenilirlik etkisinin kontrol edilip edilmediği araştırılmıştır. Sosyal beğenilirlik (social desirability) sorunu olarak ifade edilen bu durum, katılımcıların anketleri kendi düşünceleriyle değil, toplumca beğenildiğini düşündüğü düşüncelerle cevap vermesini ifade etmektedir. Bu durum

araştırmaların sonuçlarında deformasyona yol açan ve araştırmaların nihai amacı olan toplumsal gerçeklikten uzaklaştıran bir olgudur.

Bu şekilde bir sonunun oluşmasında toplumsal kültürlerin de etkisi vardır. Bireyci toplumlarda bireylerin bu şekilde bir düşünceye kapılmadan kendi görüşlerini ifade ettiği varsayılırken, bizim ülkemizde olduğu kolektivist toplumlarda ise sosyal beğenilirliğe ilişkin düşüncelerin olduğu görülmektedir. Nitekim bu şekilde kültürel değerleri olan toplumlarda yapılan araştırmalarda sosyal beğenilirlik analizlerin yapılması gerekmektedir. Yapılan analiz sonuçlarında anket yönteminin böyle bir olumsuz doğurabileceği ihtimali göz önünde bulunduran çalışmaların oldukça az oldukları görülmektedir. Sosyal beğenilirlik sorununun en fazla dikkate alındığı yerin Avrupa'daki dergiler olduğu görülmektedir. Amerika ve Türkiye'de ise bu oranlar daha düşüktür. Bu dergilerin alandaki en iyi dergiler olmasından dolayı beklenti, sosyal beğenilirliğin kontrol edilmesi yönündedir. Fakat böyle bir soruna dikkat çekilmemiş olması ya araştırmacıların bu sorunu önemsemediği ya da katılımcıların gerçekten bu şekilde beğenilme güdüsüyle yanıt vermediklerinin gündeme getirmektedir. Ancak her halükârda bu araştırmaları yapan kişileri böyle bir sorunun oluşmasını önlemek için neler yaptığından bahsetmesi beklenmektedir.

Anket yöntemiyle veri toplanmasına ilişkin olarak kullanılan bir diğer ölçütün anketin uygulanması şekline ilişkindir. Bu kapsamda anketin posta yoluyla, elden (katılımlı) ve elden (katılımsız) yöntemlerinden hangisiyle yapıldığı araştırılmıştır. Bu ölçütün kullanılmasının temelinde araştırmacı ile katılımcıların etkileşim içerisinde olup olmadıkları belirleyebilmektir. Araştırmacıların konularıyla ilgili olarak katılımcılara bilgilendirme yapması ve öğrenmek istediği şeyleri ölçek formu dışında da ifade etmesi katılımcılardan daha doğru bilgilerin alınmasını sağlamaktadır. Bundan dolayı anketli çalışmalarda da araştırmacı ve katılımcıların görüşme yönteminde olduğu gibi yapılmasının daha sağlıklı veriler elde edileceği düşünülmektedir. Ancak yapılan analiz sonuçların göre katılımlı şekilde yapılan ölçek doldurma süreçlerinin tüm bölgelerde oldukça az olduğu görülmektedir. Amerika ve Avrupa'da posta ile anket yapmanın daha yaygın olduğu görülmekte, Türkiye'de katılımsız şekilde elden anket formunun verilmesi şeklinde yapılan çalışmaların daha fazla olduğu görülmektedir.



Veri toplama yöntemlerinde bir diğer olan görüşme yönteminin uygulandığı makalelerde bu yöntemin uygulanma şeklinin araştırıldığı ölçüte göre planlı, yarı planlı ve plansız şekilde görüşmeler yapılarak veri toplanabilmektedir. Görüşme yönetiminin uygulanması yöntemlerinden her birinin kendi içerisinde üstün yönleri ve kolaylık vardır. Üstelik bu yöntemlerin yapılmasının araştırılan konuyla da uyumlu olmasında fayda bulunmaktadır. Bu kapsamda yapılan analizlerde görüşme yöntemi uygulanan araştırmaların büyük çoğunluğunda yarı yapılandırılmış görüşme tekniklerinden faydalandığı görülmektedir. Yarı yapılandırılmış (yarı planlı) görüşme tekniği planlı görüşme tekniğinin daha esnek bırakılmış halidir. Bu yöntemde araştırmacılar önceden sormayı planladığı soruları genel hatlarıyla hazırlar. Ancak araştırmacı görüşmenin süreçlerine göre alt veya yan sorular sorarak kapsamını genişletebilir. Bu yöntemde araştırmaya hareket olanağının sunulmasından dolayı ve yine belirli bir sistematığının olmasından dolayı elde edilen veriler sistematik ve karşılaştırılabilir niteliktedir (Wragg, 1994: 272). Dolayısıyla bu yöntemle toplanan veri toplama süreçlerinde araştırmanın konusuyla ilgili öncesinde yapılan araştırmalardan daha fazla bilgi elde edilmesi olanağı vardır. Dahası bu görüşme süreçlerinin sağladığı esneklikten faydalanılarak araştırılan konu dışında farklı araştırma konularını ortaya konulabilme olanağı bulunmaktadır. Bundan dolayı yarı planlı görüşme tekniklerinin hem araştırmacı hem de katılımcılar açısından oldukça faydalı oldukları sonucuna varılabilir.

Veri toplamada yöntemlerinden bir diğer olan gözlem yönteminin iki farklı uygulama şeklinin olduğu bilinmektedir. Bu uygulama yöntemlerinden hangisinin uygulandığına yönelik analiz sonuçlarında katılımlı gözlem yapmanın daha fazla uygulanan bir teknik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımlı gözlemlerde gözlemci (araştırmacı kendisi de olabilir bir başkasından da faydalanabilir) gözlenenlerle birlikte aynı ortamda bulunur ve onlar gibi davranır. Burada gözlemcinin amacı insan davranış ve düşünceleri anlamak için bizzat aynı durumu veya olayı yaşamasıdır. Birçok kitap yazarının belli bir toplumsal grup hakkında kitap yazmak için o kişilerle birlikte aynı ortamda yaşaması ve sürekli birlikte olması buna örnek olarak verilebilir. Katılımlı bir gözlem sürecinde gözlemci, gözlemlerinin yanı sıra deneyimlediği olay ve durum hakkında da bilgi sahibi olabilmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimiyle ilgili olarak belli bir gözlem yapılırken, araştırmacıların bizzat kendilerinin bu gözlem sürecine dahil oldukları gözlenenlerin düşünceleri anlamaya çalıştığı kadar davranışlarını da anlamaya

çalıştığı sonucuna varılmaktadır. İçerik analizinde kullanılan örneğin niteliği ölçütü (19.ölçüt) sonuçlarında vatandaş ve kamu çalışanlarının en çok araştırma yapılan örneklem oldukları belirlenmişti. Dolayısıyla bu örnekler üzerinde yapılan araştırmalarda araştırmacının kamu çalışanlarının veya vatandaşların arasına girerek bu şekilde gözlem yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yöntemle yapılan araştırmanın araştırmacıya konusuyla ilgili teknik bilgilerin dışında, empati kurmasını sağlayarak düşünsel bilgileri de elde etmesine olanak sunmaktadır.

Veri toplamada kullanılan yöntemlerden bir diğer olan ikincil veriler üzerinde araştırmaların yapılması tekniği literatürde giderek daha fazla önem kazanan bir duruma gelmiştir. Bu kapsamda araştırmacılara literatür taraması yapabilmekte, çeşitli kurumların dokümanlarından faydalanabilmekte, Dünya Bankası, OECD gibi kurumların verilerini kullanabilmekte ya da bu üç yöntemi aynı anda karma şekilde kullanabilmektedir. İkincil verilerden faydalanmak araştırmacılar açısından ciddi kolaylıklar sağlamaktadır. Üstelik verilerin güvenilirliği bakımından bu verileri sağlayan kuruluşların güvenilirliklerini esas almaktadır. Bu gibi gerekçelere bağlı olarak ikincil verilere dayalı araştırma yapılması son dönemlerde rağbet gören bir uygulama olmuştur. Özellikle birincil veri toplama süreçlerinin zaman alıcı ve masraflı olmasında dolayı bu yöntem tercih edilebilmektedir. Ancak konuya ilişkin analizlerin yapıldığı bölümde ifade edildiği üzere, bu yöntem aslında bir veri toplamadan ziyade bir veri derleme ya da düzenleme ve analiz etme süreci olarak düşünülebilir. Üstelik bu yöntemin çeşitli olumsuzlukları da beraberinde getirdiği görülmektedir.

Bu ölçüt kapsamında yapılan analiz sonuçlarına göre Türkiye’de genellikle literatür taramasına dayalı analizlerin yapıldığı görülmektedir. Diğer taraftan Amerika ve Avrupa’da ise karma ikincil verilerin ve istatistiksel veri kullanımının daha fazla olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç aslında her iki durum için de eleştirilebilecek durumları vardır. İlk olarak Türkiye’de literatür taramasının daha yaygın olması, yapılan araştırmalarda kavramsal tartışmaların daha fazla yapıldığını göstermektedir. Dolayısıyla belli bir araştırmadan ziyade derleme türünde çalışmaların yapıldığına işaret etmektedir. İkinci olarak diğer bölgelerde istatistiksel veriler temelli analizlerin çoğunlukla kullanılması ise bilimsel araştırmaların belli bir sorun temelli olarak değil verilerden yola çıkılarak hazırlandığı duruma yöneltebilmektedir. Daha açık ifadesiyle araştırmacıların belli bir sorun belirleyip bu sorun üzerinde araştırma yapmak yerine, çeşitli kaynaklarda

bulduğu ve bunları analiz edebileceği alt yapıyı oluşturduktan sonra bu verilere göre sorun oluşturduğu durumlar oluşabilmektedir. Nitekim böyle bir durum ise alanı ne olursa olsun araştırmacıların kendi alanlarının dışında (veya zorlama ile kendi alanına dahil ettiği) veriler üzerinde çalışarak araştırmalar ortaya koymasına yol açmaktadır. Böyle bir durum ise araştırmacılar tarafından kaynaklı olarak disiplinlerin kimlik krizi yaşamasına yol açabilmektedir. Örneğin kamu yönetimiyle ilgili araştırma yapanların çok kolay ulaşılabilen iktisadi veriler üzerinden çeşitli ve karmaşık analizler yaparak bunları kamu politikasına bağladığı çalışmalar ortaya çıkmaktadır. Kimi zaman inter-disipliner bir araştırma olarak ortaya çıkan bu makalelerde kamu yönetiminin araştırma alanını ve konusun kalmadığı ve hatta temel ilkelerinin kimi zaman yok sayıldığı durumlar oluşabilmektedir. Bu gibi durumlara bağlı olarak herhangi bir disiplinde olduğu gibi kamu yönetiminde de bir kriz durumu oluşabilmektedir. Buradan da anlaşılabileceği üzere ortaya çıkan bu kriz yöntem temellidir ve bu araştırma konusunu etkileyerek krize yaratmaktadır. Dolayısıyla farklı disiplinlerin yöntemlerinin kamu yönetimine aktarılmasının kimlik krizine yol açabileceği gibi, araştırmacıların veri temelli yöntem tercih etmesi de kimlik krizine yol açabilmektedir.

Veri toplama süreçlerine ilişkin olarak 11 ölçütün analizini takiben bu süreçlerde toplanan verilerin analizinde hangi yöntemlerin kullanıldığına ve bunların nasıl yapıldığına yönelik dört ölçüt kullanılarak analizler yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan ilk temel ölçüt, makalelerde niceliksel ve/veya niteliksel veri analiz yöntemlerinden hangi düzeyde kullanıldıklarının belirlenmesi ile ilgilidir. Veri analiz yöntemleri genellikle niceliksel ve niceliksel olarak ikiye ayrılmakla birlikte bazı çalışmalarda her iki analiz yönteminin karma şekilde kullanılmasından dolayı hem niceliksel hem niteliksel analizleri birlikte yapan makalelerde ayrıca kategorileştirilmiştir. Birbirinden farklı özellikleri olan bu iki veri analizi tekniğinin birbirlerine üstünlüklerinin olduğu durumlar olmakla birlikte her ikisinin de bir disiplinin gelişimi açısından oldukça etkili oldukları düşünülebilir. Bu yöntemlerin olması gerektiği gibi yani yöntemlerin hakkı verilen kullanılması durumlarında bu şekilde katkıları olmaktadır (Üsdiken ve Pasadeos, 1992b). Bu ölçüt kapsamında makalelerde hangi yöntemle veri analizlerinin daha çoğunlukta olduğunun analizleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarında genel ortalama da nicel veri analizi, niteli veri analizi ve hem nitel hem nicel veri analizi yöntemlerinin yaklaşık eşit oranlarda oldukları görülmektedir. Her

yöntemin belli üstün yönlerinin olmasından dolayı bu şekilde dengeli bir durumun olması disiplindeki çalışmaların oldukça önemli katkılarının olduğunu göstermektedir. Her bölge özelinde yapılan analiz sonuçlarına göre ise Türkiye’de niteliksel veri analizi yöntemlerinin daha fazla kullanıldığı, diğer bölgelerde ise niceliksel veri analizi yöntemlerinin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Elde edilen bu sonuçları daha önceki analizlerden veri toplama süreçlerinde kullanılan yöntemlerle uyumlu olduğunu göstermektedir. Türkiye’de literatür taraması temelli veri toplama anlayışının daha fazla olması ve bu çalışmalarda genellikle kuramsal ve kavramsal tartışmalar yapılmasından dolayı, veri analizi süreçlerinde de bu şekilde niteliksel veri analizi yönteminin fazlaca kullanılması sonucuyla paralellik arz etmektedir. Diğer bölgede de nicel veri analizlerin fazla olması ise veri toplama süreçlerinde karma yöntemlerin ve istatistiksel ikincil verilerin kullanılmasından dolayı niceliksel veri analizlerini yapıldığı görülmektedir. Her bir yöntemin literatürü oldukça önemli katkıları olmaktadır. Üstelik bu veri analiz süreçlerinin ikisinin birlikte ele alınıyor olması ise zaten yapılan araştırmalarda ciddi anlamda bilimsel bilgi sunulduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu analiz sonuçlarına göre kullanılan yöntemin kimlik krizine etkisinin olduğunu söylemek doğru olmaz bundan dolayı bu yöntemlerin uygulanma şekillerinin analizlerinin daha fazla önemli olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Niceliksel ve niteliksel yöntemlerin uygulanış biçimlerinden yola çıkılarak kamu yönetimi disiplini üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesinin daha doğru bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir.

İçerik analizi yapılan makalelerde niceliksel veri analizi yapılanlarda (karma olanlar dahil) hangi tür niceliksel analiz yapıldığı bir ölçüt olarak değerlendirilmiş ve analizleri yapılmıştır. Bu kapsamda niceliksel veri analiz yöntemleri dört farklı kategoride değerlendirilmiştir. Yapılan analiz sonuçların göre Türkiye’deki makalelerde çoğunlukla iki değişkenli (kovaryans, ki kre, t testi vb.) analizlerin tercih edildiği görülmektedir. Diğer bölgelerde ise çok değişkenli (çoklu regresyon, diskriminant, kovaryans vb.) analizlerin tercih edildiği görülmektedir. Üstelik bu yabancı literatürde ileri istatistiksel analizlerin kullanımının dikkat çeken şekilde belli bir seviyede olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlardan yola çıkarak kamu yönetimi gibi çok fazla aktörlü araştırma alanına sahip olan bir bilim alanındaki araştırmalarda çok değişkenli veri analizi yapılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir. Nitekim belli bir konuyla ilgili bilimsel bilgiye ulaşabilmek ve nedensel yargılar üretebilmek için sosyal olgular

üzerinde analizi yapılmaktadır. Bu sosyal olgular, fen bilimlerinde olduğu gibi laboratuvar ortamında diğer tüm şartlar sabitken analiz edilmediğinden dolayı, belli bir konuya aynı anda etki eden birden çok unsur yer alabilmektedir. Bundan dolayı yapılacak olan analizlerde de bu şekilde çoklu değişkenlerin yer aldığı analizlerin yapılması tercih edilmelidir. Diğer bir bakış açısıyla Türkiye’deki makalelerde iki değişkenli niceliksel veri analizinin daha fazla kullanılması, araştırılan konularda da bu şekil bir sınırlılığın olduğunu göstermektedir. Bu makalelerde araştırılan konuların toplumsal gerçekliğin sadece belli bir kısmı ele alarak incelendiği sonucuna varılabilmektedir. Dolayısıyla bu çalışmaların disipline çok sınırlı katkılarının olabileceği düşünülmelidir. Kamu yönetimi alanındaki çalışmalarda incelenen olgunun etkilediği ve etkilendiği diğer olgularla birlikte ele alınmasının alanın gelişimine daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu analizler kapsamında elde edilen bir diğer bilgi ise ileri istatistiksel analizlerin yabancı literatürde sıklıkla başvurulmuş bir yöntem olmasıdır. Bu türden yöntemlerin kullanıldığı araştırmalarda araştırmanın yönteminin konusun önüne geçtiği veya salt verileri analiz etmek amacıyla çalışma yapıldığı görülmektedir. Dahası kamu yönetimi alanından olmayan araştırmacıların bu analiz teknikleriyle kamu yönetimine ilişkin verileri analiz ettikleri ve çok sıkı değerlendirmelerle sonuçlandırdıkları görülmektedir.

Niteliksel veri analizi yönteminin kullanıldığı makalelerde (karma veri analizi kullananlar dahil) hangi niteliksel veri analizinin tercih edildiği de araştırılmıştır. Bu analiz teknikleri klasik yöntemler ve yorumsamacı yöntemler olarak ikiye ayrılmaktadır. İlk olarak klasik niteliksel veri analiz yöntemi türleri olarak; ardışık yakınsama, tasvir yöntemi, analitik karşılaştırma, domain analizi, ideal tip analizi gibi nispeten yüzeysel bilgilere dayalı analizler yapılmaktadır. Niteliksel olarak toplanan veriler belli özelliklerine göre karşılaştırılmakta ya da tasnif edilmektedir. İkinci olarak yorumsamacı niteliksel veri analizi yöntemi türleri olarak ise; tematik analiz, içerik analizi, söylem analizi, konuşma analizi, semiotik analizi ve metin analizi gibi daha karmaşık ve uzun süreli analizler yapılmaktadır (Seale, 1998). Bu kapsamda yapılan analizlere göre niteliksel veri analizi türlerinin kullanım oranlarının oldukça yakın oldukları görülmektedir. Ancak yine Türkiye ve yabancı literatürde önemli farklılıkların olduğu görülmektedir. Türkiye’deki makalelerle klasik yöntemlerin, yabancı literatürde ise yorumsamacı yöntemlerin daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Belli bir konuyla ilgili olarak derinlemesine analiz yapabilmek için yorumsamacı niteliksel veri analizlerinin

tercih edilmesinde fayda bulunmaktadır. Nitekim klasik yöntemlerin bir şeyleri tasnif etmek ve betimlemek dışında önemli katkıları olmamaktadır. Bundan dolayı niteliksel bir analiz olsa bile nedenselliklerin araştırıldığı ve sorunların çözümlenmeye çalışıldığı analiz yöntemlerin tercih edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

İçerik analizleri kapsamında son olarak veri analizi süreçlerin belli bir istatistiksel program kullanılıp kullanılmadığı araştırılmıştır. Burada kullanılan programın niteliğine (nicel veya nitel analiz yapanlar) bakılmaksızın programdan faydalanılması durumları incelenmiştir. Nitekim nicel veri analizlerinde bu programlara başvurulması son dönemde bir zorunluluk olarak görülmektedir. Nitel veri analizlerde de bazı programlarla (NVİVO vb.) yapılan analizle çalışmalar yapılabilir. Bu kapsamda yapılan analiz sonuçlarına göre yabancı literatürde nicel veya nitel veri analizi fark etmeksizin bu tarz program kullanımının oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Ancak Türkiye ise nicel analizde programlar kullanılırken, nitel analizlerde genellikle araştırmacıların öznel değerlendirmelerinden yol çıkılmaktadır. Sonuçların bu şekilde çıkmasında veri toplama yöntemlerinin ve konu seçimlerinin oldukça etkili olduğu düşünülebilir. Ancak tüm analizler kapsamında varılan genel bir kanıya göre iyi indeksli olarak varsayılan dergilerde yayımlanan makalelerde yöntemlerin karma ve analizlerin çoğunlukla niceliksel biçimde yapıldıkları görülmektedir. Dolayısıyla genel eğitimin bu şekilde araştırma yapılması yönünde olduğu düşünülmektedir. Ancak şekilde bir varsayımla hareket edilmesi, araştırmacıları kamu yönetiminin temel konularından uzaklaştırarak daha kolay veri elde edilebilecek ve daha kolay yayımlanabilecek çalışmalara yönelmektedir. Böyle bir yönelim ise kamu yönetiminde kimlik krizine yol açmaktadır.

## **6.2. BİBLİYOMETRİK ANALİZ SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Bibliyometrik analizler, bilimsel araştırmaların belirli istatistikler ve sayısal analizler vasıtasıyla analiz edilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu analizler tanımlayıcı ve değerlendirici bibliyometrik analizler şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Bu tez kapsamında hem tanımlayıcı bibliyometrik analizler hem de değerlendirici analizler olarak bilim haritalaması (ağbağ analizi) analizler yapılmıştır.

### 6.2.1. Tanımlayıcı Bibliyometrik Analizlerin Değerlendirilmesi

Tanımlayıcı bibliyometrik analizlerde araştırmalarda kullanılan anahtar kelimeler, yazarlar, eserlerin başlıkları, kullanılan dilleri gibi tanımlayıcı nitelikteki bilgileri toplanarak bunlar analiz edilmektedir. Bu tez çalışması kapsamında da incelenen makaleler üzerinde; kullanılan dil, yazar sayısı, yazarların isimleri ve anahtar kelimeleri analiz edilmiştir. Bu analizler kapsamında yapılan değerlendirmeler ile kamu yönetimi disiplinin genel görünümü hakkında bilgilere ulaşılmıştır.

İlk olarak incelenen makalelerde kullanılan dil analiz edilmiştir. Yabancı literatürdeki dergilerin yayın dillerinin zaten İngilizce olmasından dolayı bu dergiler özelinde bir değerlendirme yapma imkânı yoktur. Fakat buradaki asıl amaç ulusal yazındaki durumu gözlemlemek olduğundan dolayı, Amerika ve Avrupa bölgelerindeki toplam on dergi üzerinde değerlendirme yapılmasına gerek görülmemektedir. Yapılan analiz sonuçlarına göre ulusal düzeyde yayın yapan dergilerin %88,6'sında Türkçe makalelerden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu dergilerdeki makalelerin %11'inin İngilizce ve %0,4'inin ise diğer dillerde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu dergilerin tümünün "uluslararası dergi" niteliklerinin olmasına rağmen uluslararası bilim dili olan İngilizce yayın sayılarının olması, uluslararası alandan kopuk bir bilimsel çalışma alanının oluştuğunu göstermektedir. Üstelik Türkiye'deki kamu yönetimi alanıyla ilgili olan dergiler arasında tek Web of Science veri tabanında (SSCI-Q4) yer alan dergi Amme İdaresi Dergisinin tüm makalelerinin Türkçe olduğu görülmektedir. Sadece bu sonuç bile ulusal literatürde kamu yönetimi alanındaki yapılan çalışmaların uluslararası literatüre katkı sağlayabilecek düzeyde olmadığını göstermektedir. Yapılan yayınların sadece ulusal düzeyde okuyucu hitap etmesinden dolayı bu türden çalışmalara da genellikle ulusal araştırmacıların referans verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Böyle bir durumdan yola çıkarak ulusal düzeydeki kamu yönetimi çalışmaların ulusal kaynaklı literatür ya da uygulamadan yola çıkılarak yapıldığı düşüncesini oluşturabilir. Fakat yukarıda araştırmaların konularıyla ilgili olarak yapılan analizde Türkiye'de yabancı literatür ve uygulama kaynaklı araştırmaların daha fazla olduğu görülmektedir. Böyle bir sonuç ulusal düzeydeki araştırmacıların yabancı literatürde yer alan çalışmaların benzerlerini ulusal literatürde ve Türkçe olarak yaparak sadece ulusal literatüre katkı sağladıkları

sonucuna götürmektedir. Bu ise bizlere ulusal düzeyde aktarmacılık kaynaklı kimlik krizinin varlığına kanıtlar sunmaktadır.

Tanımlayıcı bibliyometrik analizler kapsamında ikinci olarak incelenen araştırmaların kaç yazarlı olarak yapıldıklarına bakılmıştır. Makalelerdeki yazar sayıları disiplin içerisindeki araştırmacılarla birlikte çalışma kültürünün ne durumda olduğunun belirlenebilmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca ilerleyen kriterlerde yapılacak olan yazar isimleri analizi ve bu isimler arasındaki ağ bağlarının belirlenebilmesinde temel oluşturmaktadır. Böylelikle ağ bağlarının sınırları ve yoğunluğu da belirlenebilecektir. Burada her bir dergi özelinde analiz yapılması yerine bölgesel olarak değerlendirmelerin yapılması planlanmıştır. Nitekim yazar sayısı bakımından dergilerin birbirleriyle karşılaştırılması kamu yönetimi disipliniyle ilgili bilgi vermekten ziyade dergilerin kuralları ile ilgili bilgi sunmaktadır. Bu tez çalışmasında böyle bir amaçtan ziyade bölgesel farklılıklar ve kamu yönetimine olan bakış değerlendirileceğinden dolayı sadece bölgeler özelinde analizler yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre Türkiye'deki araştırmacıların genellikle bireysel çalışmalar yaptığı, yabancı literatürdekilerin ise iki veya üç kişilik çalışmaların daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca yabancı literatürde 47 yazarlı makalelerin de olduğu dikkat çekmektedir. Bu analizden yola çıkılarak ulusal düzeydeki kamu yönetimi araştırmacılarını zaten yöntemsel olarak genellikle kolay uygulanabilen yöntemleri tercih etmesi ve kavramsal değerlendirmelere dayalı araştırma yapma geleneğinin olmasından dolayı tek yazarlık olarak yapıldığı görülmektedir. Yabancı literatürde ise araştırmaların daha uzun soluklu ve karma yöntemler kullanılmasından dolayı çok yazarlı olarak yapılan araştırmaların fazla olduğu görülmektedir. Üstelik buradaki araştırmacıların genellikle birer araştırma grubu olarak hareket ettikleri ve ortaklaşa çalışmalar yaptığı görülmektedir.

Tanımlayıcı bibliyometrik analizler kapsamında yapılan analizlerden bir diğer yazar isimlerine yöneliktir. Bu analizde yazarların isim sıralaması fark etmeksizin en çok yayını olan araştırmalar analiz edilmiştir. Yazarların isim sıralamasının dikkate alınması Türkiye gibi akademik gelenekleri olan ülkeler için önemli bir konu olabilir. Ancak yabancı ülkelerdeki araştırmacılar (araştırma grupları) isim sıralamasında genellikle son sırada grubu yönlendiren ve sorumlu yazar olan kişilerin yer aldığı görülmektedir. Bu araştırma gruplarındaki proje yöneticisi konumundaki araştırmacıların akademik yayın katkıları ve genç araştırmacı yetiştirmek gibi niyetlerinin olmasından dolayı isim



sıralamasında kendilerini değil diğer araştırmacıları öne çektiği görülmektedir. Bu sebepten dolayı içerik analizi yapılan makalelerde yazar sıralaması önemsenmeden en çok yayın yapan araştırmacılar araştırılmıştır.

Amerika’da yayımlanan dergilerde en çok isimi olan Meghna Sabharwal’ın insan kaynakları yönetimi, performans, iş tatmini gibi konularda araştırmalar yapan kamu ve kâr amacı olmayan örgütlerin yönetimiyle ilgili araştırmalar yapan bir araştırmacı olduğu görülmektedir. Amerika’daki dergilerde en çok yayın yapan ikinci yazar olan Linjuan Rita Men ise liderlik, motivasyon, bağlılık ve iletişim gibi konularda araştırmalar yapan gazetecilik ve iletişim alanında araştırma yapan bir araştırmacı olduğu görülmektedir. Üçüncü olarak Nicola Belle ise insan kaynakları yönetimi, performans, motivasyon, iş tatmini ve davranışsal kamu yönetimi gibi konularda araştırmalar yapan bir araştırmacı olduğu görülmektedir. Dördüncü olarak Philip Hallinger ise liderlik, okul yönetimi ve kurumsal performans gibi konularda araştırma yapan bir araştırmacı olduğu görülmektedir. Avrupa’daki dergilerde en çok yayın yapan birinci sıradaki Donald P. Moynihan genellikle performans yönetimi, liderlik, motivasyon, iş tatmini gibi davranışsal kamu yönetimi konularını ele aldığı görülmektedir. İkinci sıradaki Richard M. Walker ise örgütsel performans, örgütsel yapı, kamu örgütleri ve kamu çalışanları ile ilgili araştırmalar yapmaktadır. Üçüncü sıradaki Frank Schimmelfennig ise Avrupa Birliği, Avrupa entegrasyonu, Avrupalılaşma, AB ve ulus devlet ile ilgili ampirik ve kuramsal çalışmalar yaptığı görülmektedir. Dördüncü olarak Kenneth J. Meier ise temsili bürokrasi, örgütsel performans ve kamu işletmeciliği konularında araştırmaları vardır. Türkiye’den seçilen dergilerden en çok yayın yapan ilk sıradaki araştırmacının Ahmet Apan bölgesel kalkınma, mülki idare, göç ve Avrupa Birliği ile ilgili araştırmalar yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. İkinci sırada yer alan Aziz Küçük ise kamu örgütleri, sağlık kurumları işletmeciliği, personel yönetimi ve sağlık reformları üzerine araştırmalar yapmaktadır. Üçüncü sırada yer alan Selim Çapar ise kamu hizmeti, personel yönetimi konularda araştırma yaptığı görülmektedir. Dördüncü sıradaki Selman Özdemir’in ise genellikle hukuk temelli araştırmaları vardır.

En çok yayın sayısına sahip olan araştırmacıların üzerinde araştırma yaptıkları konular, dönem fark etmeksizin online olarak yayımlanan tüm makaleler üzerinden incelenerek belirlenmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre aslında kamu yönetiminde en çok yayın yapan kişilerin de kamu işletmeciliği anlayışıyla hareket ettiği görülmektedir.

Araştırmalarında seçtikleri konuların bu yönde olmasından dolayı kamu yönetiminin araştırma alanının işletmecilik şeklinde bir görünüme dönüştüğü anlaşılmaktadır.

Tanımlayıcı bibliyometrik analizler kapsamında yapılan bir diğer analiz incelenen araştırmalarda en çok kullanılan anahtar kelimelere ilişkin olarak yapılmıştır. Bu analizde en çok kullanılan anahtar kelimeler değerlendirilirken, bilim haritalaması analizinde birlikte en çok kullanılan anahtar kelimeler analiz edilmiştir. Makalelerde kullanılan anahtar kelimelerden yola çıkarak makalelerin konusu ve araştırma alanı hakkında öz bir bilgi elde edilebildiği için bu analiz yapılmıştır. Amerika'daki dergilerde en çok kullanılan anahtar kelimeler; Kamu Hizmet Motivasyonu, Liderlik, Cinsiyet, Öğretimsel Liderlik, Motivasyon, İş Tatmini, Müdürler, Eğitimsel Liderlik, Çeşitlilik, Okul Liderliği şeklinde sıralanmaktadır. Avrupa'daki dergilerde ise Avrupa Birliği, Yönetişim, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Entegrasyonu, İlgi/Çıkar Grupları, Yerel Hükümet, Kamu Hizmeti Motivasyonu, Demokrasi, Avrupalılaşıma, Yenilik, Hesap Verebilirlik şeklindedir. Türkiye'de ise Türkiye, Kamu Yönetimi, Neo Liberalizm, Avrupa Birliği, Demokrasi, ABD, Yönetişim, Küreselleşme, Yerel Yönetimler, Ekonomik Büyüme, Göç, Milliyetçilik, Toplumsal Cinsiyet, Yoksulluk şeklindedir. Bu anahtar kelimeler her bölgede bazılarının ortak olmasına rağmen farklılıkların olduğu görülmektedir. Bu farklılıklar kamu yönetimi araştırmacılarının karşılaştıkları önemli sorunlarla ilgili araştırma yapma isteklerin kaynaklanmaktadır. Türkiye'deki makalelerde en çok kullanılan anahtar kelimeler AB ve ABD'nin olması dikkat çekmektedir. Diğer bölgelerde yapılan araştırmalarda kendi ulusal/yerel/bölgesel alanıyla ilgili anahtar kelimeler tercih edilirken Türkiye'de farklı bölgelerin isimleri geçirilmektedir. Böyle bir sonuç kamu yönetimi araştırmalarında konu bakımından buralardan aktarmacılığın yapıldığını veya bu bölgeler ile karşılaştırmalı bir değerlendirmenin yapıldığı göstermektedir. Diğer taraftan Türkiye'deki makalelerde diğerlerinden farklı olarak "kamu yönetimi" kavramının kullanılıyor olması da dikkat çekicidir. Bu durum bizler kamu yönetiminin vurgulanması yoluyla farklı disiplinlerin alanlarına giren konuların çalışıldığı ya da salt kamu yönetimi disiplini veya uygulaması ile ilgili çalışmaların varlığını göstermektedir. Yapılan analizlerde de her ikisinin de varlığı görülmektedir.

### 6.2.2. Bilim Haritalama Analizlerinin Değerlendirilmesi

Bilim haritalama analizleri kapsamında çeşitli başlıklar analizleri yapılan toplamda 17 farklı analiz yapılmıştır. Bu analizlere ek olarak ortak anahtar kelime ağbağ analizi de yapılmıştır. Ancak bunun sonuçları tanımlayıcı bibliyometrik analizler kapsamında verilmiştir. Bilim haritalama analizleri kapsamında yapılan bu 17 analiz 4 kategori altında toplanmış ve analizler yapılmıştır. İlk kategoride yapılan bibliyometrik analizlerde incelenen makalelerin hangilerinde bunların kaynakçalarında yer alan eserlerin ortak biçimde kullanıldığı üzerinde analiz yapılmaktadır. Bu analizler referans verilen eserler değil incelenen makaleler arasında bunların kaynakçalarından yola çıkarak eşlemeler yapılmaktadır. Bu analizin yapılış gerekçesi ve yapılış süreçleriyle ilgili olarak ayrıntılı bilgiler yukarıdaki bölümde ele alınmıştır. Bu analizin kapsamında bibliyometrik eşlemeler incelenen makaleler özelinde, bu makalelerin yayımlandığı dergiler temelinde, makale yazarları temelinde, yazarların kurumları ve yazarların ülkeleri temeline beş alt türde yapılmıştır. Farklı analizler yapılarak incelenen konularda tüm yönlerin ele alınması ve eksik bir nokta bırakılmaması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda yapılan ilk analizde tüm makaleler arasında en çok ortak referans verdiği belirlenen makaleler yukarıda Tablo 5.37-5.38-5.39’de verilmiştir. Bu analiz sonuçlarında ulaşılan makalelerin her birinin kendi öznel alanıyla ilgili olarak meta analizlerin yapıldığı ya da sistematik derleme araştırmaların yapıldığı çalışmalar olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmaların kamu yönetimi disiplinde çoğunlukla çalışılan konuları derlediği düşünülebilir. Bibliyometrik eşleme analizi kapsamında yapılan ikinci alt analiz türünde eşleme yapılan makalelerin yayımlandığı kaynak dergiler incelenmiştir. Ancak incelenen makalelerin zaten belirlenen örneklem dergileri kapsamından seçilmesinden dolayı her bölge için beşer dergiden fazla kaynak temelli bibliyometrik analiz sonuçları elde edilememiştir. Ancak bu analizin sonuçları önceden bu şekilde olacağı bilinmesine rağmen yine de yapılarak seçilen dergilerin hangisinde daha fazla ağbağ geliştiği ve dergiler arasında referansta kullanılan eserlerin ortaklığına göre hangi derginin daha merkezi bir konumda olup diğer dergilerle bağlar geliştirdiği analiz edilmiştir. Bu dergiler içerisinde de en fazla bağlantının *Public Management Review* isimli dergi ile olduğu ve bu derginin merkeziliğinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Şekil 5.14). Bu analiz sonucunda elde edilen bir diğer önemli çıkarım dergilerin gruplanmalarına ilişkindir. Buna göre 10 derginin 4 tanesi bir grup 6 tanesi bir grup olmuştur. Şekil 5.14’de

gösterildiği üzere 4'lü grup “yönetim bilimi, insan kaynakları ve davranış bilimi” gibi konuların daha fazla çalışıldığı dergilerken; 6'lı grubun kamu yönetimine daha teorik bir bakış açısıyla ya da siyaset bilimi, hukuk gibi alanlarla yaklaşım dergiler olduğu görülmektedir. Üstelik bu iki grup ayrımında bölgelerin önemi kalmamıştır. Amerika ve Avrupa'daki dergiler bölgelerine göre değil, konularına göre ayrılmıştır. Bibliyometrik eşleme analizinin üçüncü alt türü yazar temelli olarak yapılmıştır. Bilim haritalama analizleri kapsamında yapılan üçüncü alt analiz kurum (üniversite) temelli olarak yapılmıştır. Burada çalışmayı yapan araştırmacının çalıştıkları kurumlar baz alınarak bir ağbağ analizi yapılmıştır. Bu ağbağ analizi sayesinde kamu yönetimi alanında bir ekol oluşturabilen okullar/üniversitelerin bölümleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu analizlere göre; 1-Aarhus University (Danimarka), 2-University of Georgia (ABD), 3-Indiana University (ABD), 4-Erasmus University (Hollanda), 5-Utrecht University (Hollanda), 6-Leiden University (Hollanda), 7-Cardiff University (Birleşik Krallık-Galler), 8- Arizona State University (ABD) kurumlarındaki araştırmacıların kamu yönetimi disiplini açısından birer okul haline geldikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlar tüm dergilerin analiz edildiği kurum temelli bibliyometrik analiz kapsamında elde edilmiştir. Yukarıda bölgeler özelinde yapılan değerlendirmeler de bulunmaktadır. Ancak hem Avrupa hem Amerika dergilerin ortak şekilde analiz edildiği ağbağ analizi sonuçları kamu yönetimi disiplini açısından daha açıklayıcı bilgileri içermektedir. Bu sonuçlara göre ABD'den üç üniversitenin, Hollanda'dan üç üniversitenin en güçlü ağbağları geliştiğinin belirlenmesi dikkat çekicidir. Aslında buradan hareketle Amerikan kamu yönetimi geleneğinin baskın olduğu iddialarına alternatif olarak Hollanda'daki üniversitelerin de bu alanda etkin olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla bu üniversitelerin kamu yönetimine bakış açılarının en az ABD'ninki kadar önemli olduğunu öne sürebiliriz. Üniversiteler temelinde yapılan bu analizin devamında ülke temelli bibliyometrik eşleme analizleri de yapılmıştır. Tüm dergilerin ortak şekilde analiz edildiği analizlere göre (Şekil 5.23) ülkeler belli gruplar halinde ağbağ analizinde alt gruplara ayrılmıştır. İngiltere, Almanya, İtalya, Fransa, İsveç, Norveç, Avusturya, Macaristan, Polonya, Finlandiya, Estonya gibi Avrupa kıtasındaki ülkelerin bir alt ağbağ grubu oluşturduğu görülmektedir. İsviçre, Belçika ve Hollanda gibi ülkelerin ise Kıta Avrupa ülkeleri ile yakın olmakla birlikte Amerika'nın olduğu grup ile ortada kaldığı görülmektedir. Dolayısıyla bir üç ülkede her iki geleneğinde olabileceği düşünülebilir. Amerika, Çin, Güney Kore, Singapur, Birleşik Krallık-Galler gibi ülkelerin

(haritada yeşil renkli ülkeler) ise yine bir alt ağbağ grubu oluşturduğu görülmektedir. İspanya, Brezilya, Meksika, Şili gibi ülkelerin ise yine bir grup olduğu görülmektedir. Son olarak Türkiye'nin çok farklı ülkelerle bir grupta yer aldığı görülmektedir. Türkiye, İsrail, Vietnam, Güney Afrika, Tayland, Avusturalya, Yeni Zelanda gibi ülkelerle (mavi renk) bir alt grup oluşturabileceği analiz sonuçları yer almaktadır. Fakat bu ülkelerin haritadaki konumlarının çok dağınık ve aralarındaki bağların diğer alt ağbağ gruplarına göre daha düşük düzeyde kaldığı görülmektedir. Bu sonuçlar bizler kamu yönetimi geleneğinde ülkelerin kamu yönetimine bakış açıları hakkında bilgiler vermektedir. Ayrıca karşılaştırmalı kamu yönetimi araştırmalarında bu şekilde bir gruplamanın yapılmasının daha etkili olacağı sonucuna varılabilir.

Ağbağ analizleri kapsamında yapılan bir diğer analiz grubu araştırmaların aldığı ortak atıflar üzerinden hareketle incelenen makaleler arasında ilişkilerin kurulmasıyla oluşan bir analizdir. Bu analizler içerik analizi yapılan makalelerin kendilerinden sonraki makaleleri nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Dolayısıyla kamu yönetim disiplinin geleceğe yönelik etkileme potansiyeli olan makalelerin, dergilerin, araştırmacıların, üniversitelerin ve ülkelerin araştırması yapılmıştır. Nitekim bu analiz kapsamında da beş tür alt analiz yapılmıştır. Bu analizlerden ilki belge temelli olarak yapılmıştır. Bu analiz kapsamında hangi makalelerin kendilerinden sonraki çalışmaların kaynakçaların ortak biçimde bulunma durumuna göre değerlendirilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre kamu yönetiminde hesap verebilirlik, davranışsalcılık, bürokrasi, liderlik gibi temel konuların olduğu görülmüştür. İkinci olarak kaynak temelli olarak analizler yapılmıştır. Bibliyometrik eşleme analizinde olduğu gibi bu analiz sonuçlarında hangi dergiler olduğu zaten önceden bellidir. Fakat bu dergilerden hangilerinin kendi aralarında diğerleri etkileme kapasitesinin daha yüksek olduğu analiz edilmiştir. Bu analiz kapsamında *Public Administration Review*, *Public Management Review* ve *Journal of Public Administration Research and Theory* dergilerinin ağbağ analizinde merkezi konumda oldukları ve kendi araların güçlü ağbağların olduğu görülmektedir. Buradan hareketle adı geçen dergilerin kamu yönetimi alanını yönlendirme güçleri diğerlerine göre daha fazla oldukları öne sürülebilir. Üçüncü olarak yazar temelli atıf analizi yapılmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre şu araştırmacıların merkezi birer konumlarının olduğu tespit edilmiştir: 1-Nicola Belle (Sant'Anna University-İtalya), 2-Donald P. Moynihan (Georgetown University-ABD), 3-Bradley E Wright (University of Georgia-ABD), 4-

Lotte Bogh (Andersen Aarhus University-Danimarka), 5-Kenneth J. Meier (American University-ABD), 6-Lars Tummars (Utrecht University-Hollanda), 7-James L. Perry (Indiana University-ABD), 8-Sanjay K. Pandey (George Washington University-ABD), 9-Paola Cantarelli (Sant'Anna University-İtalya), 10-Richard M. Walker (City University of Hong Kong). Bu analizden hareketle adı geçen araştırmacıların kamu yönetimi disiplini üzerinde oldukça yüksek etkilerinin olduğu ve çalışmalarının disiplinin önemli düzeyde etkilediği bulunmuştur. Bu araştırmacıların yaptığı araştırmacıların konularının ve/veya kullandıkları yöntemlerinden kendilerinden sonraki birçok araştırmada çok fazla kullanıldığı görülmektedir. Özellikle bu araştırmacıların geliştirdikleri ölçekler kamu yönetimi disiplinin çok sık karşılaşılan ölçeklerdir. Diğer taraftan bu araştırmacıların yaptığı tüm araştırmalar internette makale veri tabanları üzerinden (WOS ve Google Scholar) araştırıldığında, yaptıkları araştırmaların çoğunlukla kamu işletmeciliği temelli araştırmalar olduğu sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla kamu yönetiminin geleceğinde kaçınılmaz olarak bu akımın etkilerinin olacağı görülmektedir. Dördüncü olarak kurum temelli bir analiz yapılmıştır. Bu analiz sonuçları bibliyometrik eşleme analizi sonuçlarına yakın biçimde benzer üniversitelerin etkili olduğu göstermiştir. Fakat bazı değişiklikler dikkat çekmektedir. Bu kapsamda; Aarhus Üniversitesi (Danimarka), Georgia Üniversitesi (ABD), Utrecht Üniversitesi (Hollanda), Erasmus Üniversitesi (Hollanda), Indiana Üniversitesi (ABD), Cardiff Üniversitesi (UK-Galler), Leiden Üniversitesi (Hollanda), Arizona Eyalet Üniversitesi (ABD), Bocconi Üniversitesi (İtalya), Ohio Eyalet Üniversitesi (ABD) üniversitelerinin güçlü ağbağlar geliştiren üniversiteler olduğu belirlenmiştir. Bu analizde benzer üniversitelerin merkezi konumda yer aldıkları belirlenirken İtalya'dan bir üniversitenin de ağbağlarda etkili olduğu görülmüştür. Dolayısıyla İtalya'da kamu yönetimi anlayışının ve buna ilişkin araştırma pratiklerinin gelecekte daha fazla karşımıza çıkabileceği yargısına varılabilir. Ancak bu analiz kapsamında da hala ABD ve Hollanda üniversitelerinin etkin olduğu görülmektedir. Diğer taraftan hem bibliyometrik analizde hem de atıf analizinde kurum temelli yapılan analizlerde Danimarka'da bulunan Aarhus Üniversitenin çok etkili ve merkezi bir konumun olduğu belirlenmiştir. Ancak bu etki ülke temelli analizler çok fazla kendini gösterebilecek kadar yoğunlukta olmayıp sadece üniversiteler bazında güçlü bir okul oluşturdıkları anlamına gelmektedir. Beşinci olarak ülke temelli yapılan atıf analizlerine göre ABD'nin daha yoğun bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Üstelik Avrupa'daki

lkelerle çok yakın bir bağlantısı da vardır. Dolayısıyla yeni yapılan araştırmalarda ABD temelli bakış açısının hâkim olduğu anlaşılabilir. Diğer taraftan ABD'yi takiben; Hollanda, İngiltere, Danimarka, Almanya, İtalya, Çin, Belçika, Güney Kore, Avusturalya ve İsviçre'nin ağbağlarının güçlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu ülkelerden araştırmacıların yaptığı araştırmaların daha fazla birlikte atıf aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradan da görüleceği üzere ABD'deki kamu yönetimi anlayışının hala çok etkin ve güçlü olmasına karşın buna alternatif olabilecek şekilde farklı ülkelerin üniversitelerinde gelişmelerin yaşandığı görülmektedir.

Bilim haritalama analizleri kapsamında yapılan üçüncü tür analizlerde ortak yazar analizi yapılmıştır. Bilimsel araştırmaların birden fazla araştırmacı tarafından birlikte yapılıyor olması, araştırmacılar arası işbirliğinin bir ölçüsü olarak düşünülmektedir. Bu analiz sayesinde belli bir alandaki araştırmacıların bilimsel araştırmaları üzerinden işbirlikleri ortaya konulmaktadır. Ortak yazarlık analizler sayesinde araştırmacılar arasındaki işbirliği kanıtları sağlanabilir ve bilimsel araştırma alanının yapısı ortaya konulabilir. Ortak yazarlık analizleri belli bir alandaki önemli yazarların kimler olduğunu belirleyebilir. Bu analizler elde edilen veriler ve atıf analizi verileri birleştirilerek araştırmacıların işbirliklerinin araştırmalar üzerindeki etkileri de değerlendirilebilir. Bu kapsamda yapılan analizler üç farklı şekilde (yazar, kurum, ülke) yapılmıştır. İlk olarak yazar temelli ortak yazar analizinde incelenen makalelerde ortak araştırma yapan kişilerin kimler olduğu ve kimlerin diğer araştırmacılarla daha fazla ağbağ geliştirdiği analiz edilmiştir. Tanımlayıcı bibliyometrik analizler kapsamında araştırmacıların yaptıkları yayın sayıları ve en çok yayın yapanların kimler oldukları analiz edilmişti. Bu analiz kapsamında ise çok yazarlı makalelerdeki ilişkiler analiz edilmiştir. Tüm dergilerin analiz edildiği analiz sonuçlarına (şekil 5.39) göre en çok sosyal ağbağ geliştiren araştırmacılar sırasıyla şu şekildedir: 1-Per Laegreid (University of Bergen), 2-Yijia Jing (International School of Management), 3-Ricardo Gomes (Brasilia University), 4-Jeannette Taylor (Yonsei University), 5-Berthold Rittberger (University of Munich). Bu analiz kapsamında yazarlar belli alt ağbağ grupları oluşturdukları da belirlenmiştir. Bu ağbağ gruplarında araştırmacıların kendi aralarında daha sıkı ilişkiler geliştirdiği ve dolayısıyla bunların birer araştırma grubuna tekâmül ettiği düşünülebilir. Adı geçen araştırmacıların ve üniversitelerin yukarıda değerlendirilen analiz sonuçlarından oldukça farklı oldukları görülmektedir. Bu araştırmacıların ne çok atıf aldığı ne de kamu yönetimi

disiplinin gelecekte çok fazla etkileyeceğini salt bu analiz kapsamında iddia etmek doğru değildir. Bu araştırmacıların en önemli özelliği kamu yönetiminde sosyal ağbağlar geliştirme potansiyeli yüksek olmalarıdır. Diğer taraftan bu araştırmacıların ortak noktalarının yeni kamu işletmeciliği ile ilgilenen ve çalışmaların genellikle bu yaklaşım perspektifinden hareketle yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortak yazar analizi kapsamında ikinci alt analiz türünde kurum temelli analiz yapılarak hangi üniversitelerdeki araştırmacıların diğer üniversitelerdeki araştırmacılarla daha fazla etkileşim içerisinde olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Böylelikle kamu yönetimi disiplinin bakımından belli birer ekol haline gelmiş olan üniversitelerin ilişkili olduğu üniversiteler belirlenebilmektedir. Yapılan ağbağ analizi sonuçlarına göre en çok ağbağ ilişkisi kuran kurumlar şu şekildedir: 1-Indiana Üniversitesi (ABD), 2-Cardiff Üniversitesi (UK-Galler), 3-Erasmus Üniversitesi (Hollanda), 4-Georgia Üniversitesi (ABD), 5-Leiden Üniversitesi (Hollanda), 6-Kopenhag Üniversitesi (Danimarka), 7- Hong Kong Şehir Üniversitesi, 8-Utrecht Üniversitesi (Hollanda), 9-Oxford Üniversitesi (UK-İngiltere), 10-Bacconi Üniversitesi (İtalya). Bu kurumların birçoğu yukarıdaki analizlerde de önemli ağbağların olduğu kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu analiz kapsamında da benzer üniversitelerin karşımıza çıkması bu üniversitelerin kamu yönetimiyle ilgili oldukça etkin ve araştırma temelli bakış açlarına sahip araştırmacılara sahip olduğu ve bunların diğer üniversitelerle kolaylıkla ağlar geliştirebildikleri belirlenmiştir. Ortak yazar analizi kapsamında yapılan üçüncü alt analiz türünde ülke temelli analizler yapılmıştır. Ortak yazar analizinde yazar isimleri ve kurumları üzerinde analizler yapılmışken, bunlara ek olarak ülke analizlerine gerek olmadığı düşünülebilir. Zaten kişilerin kurumlarının ağbağları ülkelerini yordadığı düşünülebilir. Ancak kurumların analizinde en çok ağbağ ilişkisi içerisinde olanların genellikle aynı ülkeden kurumlar olması bizlere kamu yönetimi disipliniyle ilgili ayrıntılı bilgiye ulaşabilme imkânı sunmamaktadır. Ayrıca son 11 yıldaki kamu yönetimi araştırmaları üzerinde hangi ülkedeki kamu yönetimi geleneklerinin daha fazla etkili olduğunu bu sayede anlaşılabilmektedir. Bu analiz sonuçlarına göre araştırmacılarının ortak araştırma yapması ilkesine dayalı olarak ülkeler arasında temelde üç farklı gruplanmanın olduğunu göstermektedir. ABD, İngiltere, Birleşik Krallık-Galler ve Kanada gibi ülkelerin bir uçta kalırken; Almanya, Hollanda ve Kuzey Avrupa ülkelerinin bir uçta yer aldığı; üçüncü uçta ise Çin Avusturalya, Brezilya gibi ülkelerin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu üç



gruplanmadaki araştırmacıların grup içerisinde ortak kamu yönetimi bakış açılarının olduğu ve diğer gruplarda yer alan ülkelere göre farklılıkların olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bu gruplanmanın temelde kıtasal bir ayrım olduğu görülebilmese rağmen ABD ve İngiltere'nin aynı grupta yer alması, Avrupa kıtasında da kamu yönetimine ilişkin farklı bakış açılarının olduğunu göstermektedir.

Bilim haritalama analizleri kapsamında yapılan son analiz türü incelenen makalelerin kaynakçalarında yer alan eserlerin, incelenen makalelerin her birinde ortak şekilde bulunma durumlarının analiz edilmesinde dayanmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetiminde en iyi dergilerde yayımlanan makalelerin en çok etkileyen araştırmalar tespit edilebilecektir. Ancak bu analiz kapsamında da sadece eserler değil, bunların dergileri ve araştırmacıları da analiz edilerek, incelenen araştırmaları etkileyen geçmişteki tüm eserler her yönüyle analiz edilmektedir. Bunlara ek olarak dördüncü bir alt analiz olarak içerik analiz yapılan dergilerinde her birinden en çok atıf alan beşer makalenin kaynakçaları da bu şekilde analiz edilerek, etki derecesi yüksek olan makalelere etki eden geçmişteki eserler de analiz edilmiştir. İlk olarak eser temelli ortak atıf analizinde makaleler kaynaklık eden eserlerin en sık kullanılanlara ve bunların birlikte kullanılması durumları analiz edilmiştir. Yukarıda Tablo 5.42-5.43-5.44'de verilen sonuçlara göre her bir ağbağ şemasında makalelerin belirli ağbağ gruplarına ayrıldığı belirlenmiştir. Bu ağbağ gruplarındaki en yüksek ağbağ gücü olanların yani diğerleriyle en sık şekilde atıf alanlar tablolarında verilmiştir. Bu makalelerin özetleri incelenip konuları hakkın bilgiler elde edilmiştir. Bu ağbağ gruplarında aynı konulardaki makalelerin olduğu görülmektedir. Bu makalelerin temsili bürokrasi, yeni kamu işletmeciliği, performans yönetimi, davranışsal kamu yönetimi, araştırma yöntemleri, kamu yönetimi yaklaşımları gibi temel konular üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla son 11 yıllık dönemdeki çalışmaları en çok etkileyen araştırmaların bu konularda olduğu değerlendirilmektedir. Kamu yönetimi alanında bu konuların çoğunlukla çalışılıyor olması bizleri kamu yönetiminde büyük sorular tartışmasına yeniden götürmektedir. Bu makalelerde büyük sorulardan ziyade popüler soruların sorulduğu görülmektedir. Bunun dolayı kamu yönetimi alanının bir tür kimlik krizi yaşadığı öne sürülebilir.

Bu analizi kapsamında yapılan bir diğer alt analiz kaynak temelli olarak yapılmıştır. Bu analizin yapılmasının temelinde kamu yönetimi alanını etkileyen önemli dergilerin hangileri olduğu ve bunların ilişki olduğu dergi gruplarının belirlenmesi niyeti vardır.

Analiz kapsamında ağbağ oluşturan dergiler ve bunların isimler yukarıda şekil ve tablolar halinde verilmiştir. Bu dergilerin isimlerinden ziyade gruplaşmalar oluşturmaları oldukça önemlidir. Nitekim bu tez çalışması kapsamında her bölgeden beşer dergi seçilmesinin temelinde de bu türden bir gerekçe yer almaktaydı. Seçilen dergilerin kamu yönetimi alanında farklı birer alt alanı temsil ettiği düşünüldüğünden dolayı tercih edilmişlerdi. Bu analiz sonuçları da aslında bu örneklemin doğru ve yerinde olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla tezde kullanılan örnekleme yönteminin doğruluğu bu sayede test edilebilmiştir. Üçüncü olarak yapılan araştırmacı temelli ortak atıf analizinde hangi araştırmacıların ortak şekilde atıf aldıklarından hareketle analizler yapılmıştır. Bu analiz kapsamında da alıntılanan kişiler belli gruplar halinde olmuştur. Dolayısıyla bu kişilerin benzer konular ya da benzer yöntemler kullandığı sonucuna varılabilir. Yukarıda tablolar halinde verilen araştırma isimlerinin hangi türden çalışmalar yaptıkları araştırıldığında ise aynı konular üzerine çalışmalarının olduğu görülmektedir. Örneğin hem Amerika’da hem Avrupa’da yayımlanan dergiler üzerinde yapılan analizlerde belli birer grup oluşturan kişilerin aynı isimler olduğu ve aynı konuları çalıştıkları belirlenmiştir. Kamu hizmet motivasyonu konusu bu grupları oluşturan ve en bariz şekilde ortaya çıkan bir araştırma alanı halindedir. Diğer ağbağ gruplarında da yine yukarıda isimleri sıkça ifade edilen yeni kamu yönetimi, yönetişim, (temsili) bürokrasi, ortaklaşa üretim gibi konular olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla kamu yönetimi alanına yön verdiği düşünülen araştırmacıların en sık alıntılandığı konuların işletmecilik temelli yaklaşımlar üzerinde olduğu belirlenmiştir. Elbette ki kamu yönetimi alanında çok fazla atıf alan ve alanı önemli düzeyde etkileyen başkaca araştırmacılar var. Fakat bu araştırmacıların ya sayılarının az olması ya da aynı türden araştırmacılarla birlikte alıntılanmalarının düşük seviyede kalmasından dolayı, alandaki genel eğilimi yansıtmamaktadırlar.

Ortak atıf analizi kapsamında son olarak yapılan alt analiz türü en çok atıf alan makalelerin kaynakçalarında en çok kullanılan eserlerin incelenmesine dayalı olarak yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre Türkiye’deki eserlerin bu ağbağ gruplarına çok az bağlantı kurduğu görülmüştür. Diğer taraftan en çok birlikte alıntılanan eserler ve en çok benzer referansları olan makalelerin incelendiğinde de yukarıdaki analizlere benzer olarak aynı türden konu ve yöntemlerin yer aldığı eserler olduğu belirlenmiştir. Bu konu ve yöntemlerin de yukarıda sıklıkla ifade edilen konularla aynı olduğu görülmektedir.

## GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kamu yönetimi disiplinin yaşamış olduğu kimlik krizinin entelektüel bir kriz olduğu görülmektedir. Burada kimlik krizi kamu yönetimi alanındaki bilimsel araştırma ve akademik yazın ile ilgili bir konuyu ifade etmektedir. Dolayısıyla kimlik krizi konusu, akademik çalışmalar hakkında bilimsel bilgi temellidir. Akademik çalışmalar kaynaklı olduğu düşünülen bu krizin de kökenlerinin disiplinin entelektüel bilgisini içeren kuram, paradigma ve bilimsel araştırmalarında aramak gerekmektedir. Nitekim kamu yönetimi disiplininin kimlik krizi kamu yönetiminin bir uygulama alanı ya da meslek olarak kabul edildiği pozisyonuna ilişkin değildir. Bilimsel araştırmalarla ilgilidir.

Kamu yönetimi disiplinin bilimsel araştırma ve çalışma alanıyla birlikte bunların uygulamasındaki karşılıklarının birleşimiyle oluşan karmaşık yapı oldukça dinamik ve değişken haldedir. Kamu yönetiminin uygulama alanına etki eden siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel unsurlar dolaylı olarak disiplinin araştırma alanını da etkilemektedir. Bundan dolayı kamu yönetim disiplini içerisinde aynı anda birden fazla disiplini ilgilendiren konu, kavram ve uygulamaların birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Bu durum klasik söylem olan siyaset-yönetim dikotomisinde üzerinde durulan iki disiplin arasındaki ilişkinin ötesine geçmektedir. Yani kamu yönetiminin sadece siyaset ile yakın temasından daha fazlasına sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kamu yönetiminin ekonomi, hukuk, sosyoloji, işletme bilimleri ile ilişkilerin olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimi bir multi-disipliner alanı oluşturmaktadır (Raadschelders, 1999: 296). Kamu yönetimi disiplinin bu şekilde bir konumun olmasından dolayı da kuramsal bir gelişmenin olmadığı ya da bütüncül bir kuram geliştiremediği savunulmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetiminde yaşanan belirsizlik diğer disiplinlerden gelen kuramların her birinin disiplini farklı alana, farklı bir yönetime ve farklı kavram ve ilkeler yönlendirmesinden kaynaklanmaktadır. Buna bağlı olarak kamu yönetiminin bütünlüklük bir merkez etrafında gelişme gösteremediği ve kimlik krizi yaşadığı kabul edilebilir (Houston, 1993).

Kamu yönetiminin disiplinin kimlik krizinden muzdarip olduğu iddia edilmektedir (Waldo, 1968b, 1968a; Stillman, 1983; Waldo, 1990; Stillman, 1991; Üstüner, 1992; Güler, 1994; Raadschelders ve diğ., 2000; Şaylan, 2000; Akbulut, 2007b). İlgili tartışmalar Waldo'nun çalışmalarıyla başlayıp onlarca yıldır devam etmekte ve iddia

edilen krizin birkaç kökeninin olduğu belirlemeye başlamıştır. Literatürde buna neden olduğu düşünülen en az üç temel köken tanımlanmıştır. Bunlardan ikisi daha eski ve görünüşte doğuştan gelen ve biri tanesi daha yenidir ve bunun dış koşullardan kaynaklandığı düşünülmektedir. İlk köken, alanın bir bilim olarak statüsünü sorgulanmasıyla ilgilidir. Bu sorgulama, ilk olarak hem bir sanat hem de bir bilim olarak kamu yönetiminin iddia edilen ikiliği ve ikinci olarak, diğer alanlardan ödünç alınan teorilerin, kavramların ve yöntemlerin çokluğuyla ilgilidir. Sonuçta, kamu yönetiminin sağlam ve bağımsız bir bilimsel temele sahip olup olmadığı veya tutarlı bir sosyal bilimler bilim alanının gerekli ön koşullarından yoksun olup olmadığı konusunda devam eden bir tartışmadır (Haque, 1996; Kettl, 2000; Raadschelders, 2011a, 2011b).

Kimlik krizinin ikinci kökeni, siyaset ve yönetim arasındaki karmaşık ilişkidir. Bu ilişki disiplinin resmi doğum tarihi sayılan Wilson'un (1887) çalışmasıyla çok fazla tartışılan bir konu haline gelmiştir. Elbette bu ilişkinin/ikiliğin kökenleri yukarıda da ifade edildiği (s.139) üzere Montesquieu'ya kadar dayandırılabilir. Bu mesele ampirik olduğu kadar normatiftir ve örneğin kamu yönetiminin siyasi sistemdeki ve siyasi düşüncedeki rolüne ilişkin Amerika ve Kıta Avrupası gelenekleri arasında belirgin farklılıklar olması bakımından bağlamsal bir boyuta sahiptir (Painter ve Peters, 2010; Karlsson ve Börjesson, 2017).

Kimlik krizinin üçüncü kökeni, en azından 1970'lerden beri hâkim olan kamu yönetiminin rolünün ideolojik ve politik olarak sorgulanmasıdır. Bu eleştirinin altında yatan neo-liberal fikirler, dünyanın pek çok yerinde neredeyse hegemonik bir konum elde etmiş ve kamu yönetimine karşı düşmanlığa büyük katkı sağlamıştır (Schmidt ve Thatcher, 2013). Neo-liberal fikirler, kamu yönetimini, en azından geleneksel biçiminde, doğası gereği piyasa aktörlerinden daha düşük olarak gösteren Yeni Kamu Yönetimi gibi politika fikirleri ve reformlarla birleşmiştir. Bu durum ise piyasa mantığının egemen olduğu küreselleşmiş bir dünyada kamu yönetiminin rolüne dair şüpheciliğe katkıda bulunmuştur (Haque, 1996). Ancak bu üçüncü köken çoğu zaman kamu yönetimindeki krizin ilk kökeninde ifade edilen teorik olarak disiplinlerden yoğun ve çarpık şekilde faydalanmasıyla karıştırılabilmektedir. Kimlik krizinin bu daha güncel olan kökenini de aslında çok daha eskilere dayandırılabilir fakat literatürdeki tartışmaların yeni gelişmesinde dolayı disiplinin ideolojik konumunun kapitalist ve küresel dünyada yeniden yerleştirilmeye çalışılmasıyla ilgilidir. Bu üçüncü köken üzerinde düşünülmesi

aslında kimlik krizine yol açtığı ilk dönemlerde düşünülen araştırma nesnesinin/konusunun (kimi araştırmacılar (Bayrak, 2018) hala böyle olduğunu iddia etmektedir) kimliğini güçlendirmenin veya amacını iyileştirmenin mantıklı bir yolu olarak görülebilir. Dolayısıyla nesnenin varlık nedeni ile ilgili en temel soruları yeniden gözden geçirebiliriz. Daha açık ifadesiyle kamu yönetimindeki devlet ve yönetim olgularını araştırma yaklaşımının zamanla kaybolduğuna yönelik klasik iddianın bir bakıma geçerliliğini yitirmektedir. Nitekim dinamik süreçlerdeki disiplinin değişimine karşı direnmek, disiplinin kimliğini daha fazla bulanıklaştırmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetimine karşı ideolojik olarak değişim taleplerine araştırma nesnesinin varlık gerekçelerini yeniden oluşturarak ilerlemek daha faydalı olacaktır. Nitekim bunu yapmak için de disiplinin geleceğine yönelik yapılan araştırmaların yöntemsel olarak güçlü ve daha fazla kanıtlanabilir verilerden oluşturulması gerekmektedir. Dolayısıyla yöntem sorunu birbiri ardına tüm sorunlara yol açmaktadır.

Disiplinin kimlik krizinin ontolojik temelli olduğu iddiaları (Üstüner, 1995, 2000; Özer, 2006; Bayrak, 2018) sürekli ve sürekli olarak kavramsal ve kuramsal düzeyde ortaya atılmakta ve fakat bunu kanıtlamak için yabancı yayınlardaki çalışmalara birkaç atıf dışında ötesine geçilememektedir. Dolayısıyla akademik çalışmalarda iddia edilenlerin soyut bir biçimde değerlendirme şeklinde kaldığı bu değerlendirmelerden yola çıkarak bir tür kuram oluşturma girişiminin dahi yapılamadığı görülmektedir (Akbulut, 2007b). Kamu yönetiminde kuramın yapılamaz oluşu post-modern bir sava da dayanmaması, kuramsal tartışmaların geliştirilememesinde alandaki akademik ampirik veya büyük anlatılar üzerinde duran araştırmaların yetersizliğin olduğunu göstermektedir. Nicel olarak yeterli çalışma var gibi gözükse bile bu türden sorunları çözebilecek nitelikte çalışmaların az sayıda kaldığı düşünülebilir.

Disiplinin genel görünümü böyle olunca kimlik krizi gibi konuların temellendirilememiş birer iddia olduğu düşüncesini gündeme taşımaktadır (Çiner, 2021: 2). Kamu yönetimiyle ilgili diğer kuramsal ve yöntemsel sorunların da bu şekilde temellendirilememesinden dolayı hem disiplinin akademik gelişiminde sorunların çözülememesine hem de bir kısır döngü içerisinde hala; kuram yokluğu, paradigma arayışı, kimlik krizi, yöntem sorunu, akademik alan-uygulama alanı, araştırma nesnesinin belirsizliği gibi konular üzerinde kalıp öteye geçilememektedir. Nitekim bu tez çalışması kapsamında kamu yönetimi disiplinin yaşamış olduğunu düşünülen belli başlı sorunların

neler olduğundan yola çıkarak bu sorunların nasıl çözümlenmesi (belki de çözülmesi) gerektiği konusunda akademik literatüre katkı yapılmaktadır.

Kamu yönetimi disiplinin yaşamış olduğu sorunları ve disiplinin kimlik krizi hakkında yukarıda (s.138-151) tüm yönleri ele alınarak değerlendirmeler ve tartışmalara yer verilmiştir. Buradan da görüleceği üzere kamu yönetimi disiplinin tanımlama, araştırma konusunun belirsizliği, kuram sorunu ve yöntem sorunlarının olduğu düşünülmektedir (Çiner, 2021: 20-21). Ancak bu sorunlara ek olarak kamu yönetimi disiplinin bir metodoloji krizi yaşadığı da düşünülmelidir. Metodoloji krizi kapsamında ele alınan iyi yöntemler yalnızca araştırmalarda güvenilir sonuçlar elde edebilmek için değil, aynı zamanda büyük soruları araştırmak ve diğer disiplinlerle uygunluk açısından da kritik olduğunu düşünülmektedir. Ancak burada bir ikileme varmış gibi gözükebilir. Yani kamu yönetiminde ya büyük sorulara odaklanmak gerektiği ya da gelişmiş yöntemler kullanarak araştırmalar yapmak gerektiği şeklinde anlaşılabilir. Basit bir örneğiyle devlet olgusunun kuramsal olarak ve kavramsal tartışmalarla açıklanmasının daha üstün bir çalışma olabileceği algısına karşı kamu kurumlarındaki örgütsel sorunların nicel yöntemlerle analiz edildiği çalışmaların daha az ilgi göreceği algısından bahsedilmektedir. Ancak bu tez çalışması kapsamında önerilen şey gelişmiş yöntemlerle birlikte büyük soruların odaklanması gerektiğidir. Bu önerisinin karşılığının olmayacağı ya da etkili olmayacağı düşünülebilir. Fakat sosyal bilimler alanında uzunca bir süredir kantitatif çalışmaların çoğunlukla yapıldığı iktisat disiplindeki bu türden araştırmaların sonuçları, hükümetler tarafından diğer sosyal bilim araştırmalarına göre daha fazla kabul edilmektedir (Zhu ve diğ., 2019: 291). Kamu politikası kararlarının alınmasında ve bunların uygulanması sürecinde temel dayanak noktası olarak genellikle bu türden bilimsel çalışmalar ele alınmaktadır. İleri düzeyli ve karmaşık yöntemler (metodolojik çoğulculuk) kullanılarak yapılan araştırmaların bulgularının politik ve idari tartışmalar için hem istatistiksel veri sunarken hem de nitel veriler sunmakta diğer taraftan kuramsal tartışmalara dayanak olabilecek araştırmalar ile paradigmaların gelişmesini sağlama imkanına sahiptir.

Kamu yönetimi disiplinin yaşamış olduğu kimlik krizine ilişkin olarak yukarıda (s.373-409) her bölümde belirli düzeyde çeşitli açıklamalar ve değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmelerin temelinde, aynı zamanda bu tez çalışmasının temel iddiası olan, kimlik krizinde yöntembilimsel ve yöntemsel sorunların daha önemli olduğu

vurgusu yer almaktadır. Literatürde kimlik krizinin nedenleri ve buna yönelik çözüm önerileri (4. Bölüm) genel olarak kamu yönetiminde araştırılan konuların kaymasından kaynaklanan yani araştırma ontolojisinin kaymasından kaynaklandığını düşündürmektedir. Ancak bu iddiaya temellerine ilişkin açıklamalar getirilmemekte ve kimlik krizi konusu temcit pilavı misali sürekli aynı perspektiften yorumlanmaktadır. Kamu yönetimi alanında varlığını 1960'lı yıllardan bu yana sürdüren kimlik krizi iddiası ve tartışmasında disiplinin araştırma nesnesini araması ve ontolojik kayma yaşamasının temelinde sanılanların aksine disiplinin metodolojik olarak yetersizliğinin/zayıflığının varlığını öne sürebiliriz. Nitekim kamu yönetiminde (alanın en iyi dergilerinde ve doktora tezlerinde)meta sorunların çözümü yerine daha küçük ve önemsiz sayılabilecek konulara daha fazla ağırlık verilmesi disiplinde işlevselci yaklaşımların ve giderek alanda etkisini artıran örgüt bilimini ve işletme biliminin bir yansıması olduğu öne sürülebilir. Dolayısıyla kamu yönetiminin inter-disipliner niteliğinden dolayı bu alanların yöntemlerinden fazlaca yararlanmasından dolayı, kamu yönetiminin kimlik krizi yaşadığı öne sürebilir. Bu iddianın doğrulanması durumunda ise kamu yönetimi alanına genel olarak yönetsel olarak ve incelediği konular bakımından bir yol haritası çıkarılacaktır. Bu yol haritasında kamu yönetiminin en çok başvurduğu/araştırdığı konular, en çok kullandığı yöntem, bilim felsefesi açısından konumu gibi büyük resmi görebilecek başlıklar ortaya konulabilecektir. Dahası kimlik krizi tartışmalarına yeni bir bakış açısı sunarak asıl üzerinde durulması gerektiği öne sürülen (ontolojik soruların) konuya eğilebilmenin öncesinde yöntembilim'in konumu tespit edilecektir. Böylelikle paradigmatik kaymada ilk düzeltme yapılabilecektir. Diğer bir ifadeyle metodoloji kendi yerinde kullanılarak epistemolojinin ontoloji yerine kullanılmaması ve böylelikle ontolojik konuların gün yüzüne çıkarılabilmesinin yolu açılacaktır. Dahası yöntem olarak farklı disiplinlerden ortaya çıkan araçların, kamu yönetimi disipline doğrudan uygulanması, kamu yönetimi disiplinine farklı türden yöntemlerle birlikte konuların da getirilmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetiminin metodolojik anlayışının, araştırma konularının da yöntemle birlikte farklı disiplinlerden ithal edilmesi üzerine kurulu olduğundan hareketle, bu yanlış değerlendirmeden vazgeçilmesi gerektiği düşünülmektedir. Kamu yönetimi alanındaki araştırmacıların bilimsel araştırma yöntemleri doğru ve olması gerektiği gibi kullanmaları durumunda bu yöntemleri kendi alanlarına uyarlaması daha doğru bir anlayış olacağı düşünülmektedir.

Yöntembilimsel ve yöntemsem sorunların (metodoloji krizi de diyebiliriz) aslında literatürde kimlik krizine yol açtığı düşünülen diğer unsurlar üzerinde de etkisi vardır. Nitekim kamu yönetiminin inter-disipliner ve multi-disipliner niteliklerinin olması (Raadschelders, 2000), araştırma nesnesini bulamamış olması (Güler, 1994), ontolojik sorunlarının olması (Üstüner, 1992), paradigmatik bir kayma yaşaması görülmektedir (Bayrak, 2018) gibi kimlik krizine gerekçe gösterilen durumlarının yöntembilimsel bir perspektiften incelenmiştir. Buna bağlı olarak kamu yönetiminde kimlik krizinin kökeninde aslında yöntembilimsel bir sorun olduğu belirlenmiştir. Ancak bu değerlendirmeye ulaşabilmek amacıyla kamu yönetimi alanındaki bilimsel araştırmalar üzerinde çeşitli analizler yapılmıştır. Kimlik krizi konusunun bu şekilde analiz edilmesinin temelinde bunun entelektüel bir kriz olması yer almaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında yapılan analiz sonuçlarından yola çıkılarak bu sonuçların kimlik krizi konusunda ne anlamlar ifade ettiği altıncı bölümde her bir ölçüt analizinde ve her bir ağbağ analizi ve bunların alt analizlerde değerlendirilmiştir. Bu sonuçlara göre kamu yönetimindeki kimlik krizi araştırma kapsamında seçilen her bölgeye göre farklı görümler almış ve bunların nedenlerinde de farklılıkların olduğu görülmektedir. Ayrıca bu analizler kapsamında ulaşılan sonuçlardan yola çıkarak çeşitli doğrudan ve dolaylı yorumlarda yapılarak kamu yönetiminin geçmişi ve geleceğine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Bölgesel farklılıklar ve bu farklılıklara bağlı olarak kamu yönetiminin geleceğine ilişkin değerlendirmeler bir bütün olarak düşünüldüğünde kamu yönetimi araştırmalarında araştırma konusu bakımından bir sorun olduğunu düşündürmektedir. Ancak bu sorun araştırılan konuların önemli meseleler yerine tali, küçük meseleler üzerinde araştırma yapılmasından kaynaklandığını düşündürmektedir. Ancak her halükârda araştırılan konular kamu yönetiminin inceleme alanında olan yönetsel olgu ve olaydan oluşmaktadır. Yönetsel olgu ve olaylar içerisinde devlet yönetimindeki idare ve buna bağlı olan bürokratik yapının araştırmaların merkezinde olması gerektiği düşünülebilir (Çiner, 2021: 24). Kamu yönetim disiplinin multi-disipliner özelliği de işte bu noktada karşımıza bir sorun çıkarmaktadır. Farklı disiplinlerde yer alan yönetsel konuların kamu yönetiminde de araştırılması konusu yöntemsel kolaylıklar sağladığı gibi araştırma alanında belirsizlikler oluşturmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında içerik analizleri ve bibliyometrik analizler yoluyla kamu yönetimi alanında son 11 yıllık süreçte yayımlanan bilimsel makaleler analiz



edilmiştir. Kamu yönetimi disiplinin yaşadığı kimlik krizinin bu makaleler üzerinde okuması yapılmıştır. Araştırmaların konuları, yöntembilimsel yaklaşımları, yöntemsel süreçleri, tanımlayıcı bibliyometrik özellikleri ve ağbağ analizleri yoluyla bu makalelerin disipline olumlu ve/veya olumsuz etkileri ve ilişkileri analiz edilebilmiştir. Yapılan analizleri genel olarak değerlendirildiğinde bölgeler özelinde kamu yönetimine bakış açılarında farklılıklar olduğu ve buna bağlı olarak araştırılan konuların çeşitlendiği görülmektedir. Üstelik bu çalışmalarda kullanılan yöntemler, araştırmaların dayandırıldığı kuramlar ve yöntemsel yaklaşımlar önemli düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılıklar kamu yönetimi disiplinin tarihsel gelişim süreçlerin sürekli vurgulanan ayrımların günümüz akademik çalışmalarında da devam ettiğini göstermiştir. Amerika’da işletmecî bir bakış, Avrupa’da işlemeci bir bakış ile birlikte yönetim temelli kamu yönetiminin varlığı ve Türkiye’de ise aktarmacılık temelli bir bilimsel araştırma yaklaşımının olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimi disiplinin kimlik krizini da küresel çapta düşünmemek gerekmektedir. Disiplinin kimlik krizleri kamu yönetimi araştırmalarının konu ve yöntem bakımından farklılaştığı her bir bölgeye göre farklı nedensel gerekçeler ve niteliksel görümlere sahiptir. Türkiye özelinde kimlik krizinin oluşmasında farklı ülke uygulamalarının (özellikle ABD) doğrudan ulusal kamu yönetimi araştırmalarında uygulanmasının çok etkili olduğu düşünülebilir. Buradaki araştırmaların konularının kaynağı bakımından bu şekilde bir durum karşımıza çıkmaktadır. Diğer taraftan yöntembilimsel açıdan ele alındığında ulusal düzeydeki araştırmalarda “Neden?” sorusuna cevap verebilecek nitelikte çalışmaların sayısal olarak azınlıkta olduğu, cevap verebilenlerin ise yeterli doygunluğa sahip olmadığı görülmektedir. Ayrıca bu çalışmalarda yöntemsel olarak çok sınırlı tekniklerin ve bu sınırlı tekniklere bağlı sınırlı nitelikli konuların ele alındığı görülmektedir. Dolayısıyla yöntemsel ve yöntembilimsel sorunlarda araştırmaların konuları etkilemektedir.

Sonuç olarak yapılan analizlerden de yola çıkılarak kamu yönetimin kimlik krizi yaşamasının temelinde yer alan çok sayıda değişik unsurun etkilerini minimize edebilmek ve kimlik krizine bir tür çözüm önerebilmek için bilimsel araştırmalarda yöntemsel süreçlerin daha iyi bilimsel standartlarda yapılmasının önemli etkileri olduğu düşünülmektedir.

## KAYNAKÇA

- Abend, G. (2008). "The Meaning of 'Theory'". *Sociological Theory*, 26 (2), 173-199.
- Aberbach, J. D., Christensen, T. (2005). "Citizens and Consumers: An NPM Dilemma". *Public Management Review*, 7 (2), 225-246.
- Abrahamson, E. (1901). "Management Fads and Fashions; The Diffusion and Rejection of Innovations". *Academy of Management Review*, 16 (3), 586-612.
- Abrahamson, E. (1996). "Management Fashion". *Academy of Management Review*, 21 (1), 254-285.
- Acar, M. (2004). *Örgütsel Yönetim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Acedo, F. J., Barroso, C., Casanueva, C., Galán, J. L. (2006). "Co-authorship in Management and Organizational Studies: An Empirical and Network Analysis". *Journal of Management Studies*, 43 (5), 957-983.
- Adler, N. J. (1983). "Cross-Cultural Management Research: The Ostrich and the Trend". *Academy of Management Review*, 8 (2), 226-232.
- Ağaoğulları, M. A., Köker, L. (2011). *İmparatorluktan Tanrı Devletine*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Akbulut, Ö. Ö. (2005). *Siyaset ve Yönetim İlişkisi: Kuramsal ve Eleştirel Bir Yaklaşım*. Ankara: TODAİE Yayını.
- Akbulut, Ö. Ö. (2007a). "Kamu Yönetiminde İşletmecilik Sorunu". *Mülkiye Dergisi*, 31 (254), 73-86.
- Akbulut, Ö. Ö. (2007b). "Kamu Yönetiminde Kuramın Yokluğu ya da Yapılabilirliği Üzerine Yöntemsel Bir Tartışma". Ş. Aksoy ve Y. Üstüner (Eds.), *Kamu Yönetimi Yöntem ve Sorunlar* (ss. 5-29) içinde. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Aksoy, Ş. (2004). "Kamu Yönetimi Nereye Gidiyor? Bir Durum Saptaması" II. *Kamu Yönetimi Forumu Bildiriler Kitabı* (ss. 32-49) içinde. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Akyüz, Ö. F. (2006). *Değişim Rüzgarında Stratejik İnsan Kaynakları Planlaması* (2. bs.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Al, H. (2007). *Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi* (2. bs.). Ankara: Vadi Yayınları.

- Al, U. (2008). *Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atıf Dizinlerine Dayalı Bibliyometrik bir Yaklaşım*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Al, U., Doğan, G. (2012). "Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Tezlerinin Atıf Analizi". *Türk Kütüphaneciliği*, 26 (2), 349-369.
- Al, U., Sezen, U., Soydal, İ. (2019). "Türkiye'nin Bilimsel Yayınlarının Sosyal Ağ Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi" *Hacettepe Üniversitesi Proje Raporları* içinde. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Al, U., Tonta, Y. (2004). "Atıf Analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü Tezlerinde Atıf Yapılan Kaynaklar". *Bilgi Dünyası*, 5 (1), 19-47.
- Albrow, M. (1970). *Bureaucracy*. London: Macmillan Press.
- Alford, J., Hughes, O. (2008). "Public Value Pragmatism as the Next Phase of Public Management". *The American Review of Public Administration*, 38 (2), 130-148.
- Altunok, M. (2011). "Türkiye’de Kamu Yönetimi Disiplininin Temelleri Üzerine". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (3), 231-252.
- Altunok, M. (2012). *Türkiye’de Kamu Yönetimi Düşüncesi: Tarihsellik ve Disipliner Bağımlılık*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Appleby, P. H. (1949). *Policy and Administration*. Alabama: University of Alabama Press.
- Aristoteles. (2013). *Politika* (Çev.: F. Akderin). İstanbul: Say Yayınları.
- Aristoteles. (2020). *Nikomakhos'a Etik* (Çev.: S. Babür). İstanbul: Bilgesu Yayıncılık.
- Arslan, A. (2017). *Felsefeye Giriş* (25. bs.). Ankara: BB101 Yayınları.
- Aslan, Z. (2003). "Kuhn, Popper ve 'Sosyal' Bilimler". *Pivolka* 2(5), 4-5.
- Astley, W. G., Van de Ven, A. H. (1983). "Central Perspectives and Debates in Organization Theory". *Administrative Science Quarterly*, 28 (2), 245-273.
- Ayhan, E., Önder, M. (2017). "Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı: Yönetişime Açılan Bir Kapı". *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 3 (2), 19-48.
- Aziz, A. (1994). *Araştırma Yöntemleri, Yeknikleri ve İletişim*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Bağ, H., Çalık, M. (2017). "İlköğretim Düzeyinde Yapılan Argümantasyon Çalışmalarına Yönelik Tematik İçerik Analizi". *Eğitim ve Bilim*, 42 (190).
- Bailey, K. (1982). *Methods of Social Research*. New York: Simon and Schuster Publishing.

- Bailey, S. (1968). "Objectives of the Theory of Public Administration". J. C. Charlesworth (Ed.), *Theory and Practice of Public Administration: Scope, Objectives, and Methods* içinde. Philadelphia: Academy of Political and Social Science.
- Balfour, D. L., Grubbs, J. W. (2000). "Character, Corrosion and the Civil Servant: The Human Consequences of Globalization and the New Public Management". *Administrative Theory & Praxis*, 22 (3), 570-584.
- Bao, G., Wang, X., Larsen, G. L., Morgan, D. F. (2013). "Beyond new public governance: A value-based global framework for performance management, governance, and leadership". *Administration & Society*, 45 (4), 443-467.
- Barley, S. R., Kunda, G. (1992). "Design and Devotion: Surges of Rational and Normative Ideologies of Control in Managerial Discourse". *Administrative Science Quarterly*, 37 (3), 363-399.
- Barnard, C. I. (1994). *The Functions of the Executive* (11. bs.). Cambridge: Harvard university press.
- Barton, R. (1980). "The Road to Minnowbrook: Development of the New Public Administration in the United States". *International Journal of Public Administration*, 2 (4), 447-475.
- Başaran, İ. E. (1984). *Yönetim Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Bayrak, M. B. (2018). "Yönetim Bilimi'nde Yöntem Sorunu ve Kimlik Krizi Üzerine Bir Değerlendirme". V. Erat, C. Ekiz ve İ. Arap (Eds.), *Quo Vadis: Kamu Yönetimi* (ss. 191-219) içinde. Ankara: Nika Yayınevi.
- Bayraktar, G. (2012). "Yeni Sağ Düşüncesinin Kamu Yönetimindeki Yansıması Olarak Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı". B. Aykaç, Ş. Durgun ve H. Yayman (Eds.), *Türkiye'de Kamu Yönetimi* (2. bs., ss. 595-606) içinde. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bearfield, D. A., Eller, W. S. (2007). "Writing a Literature Review: The Art of Scientific Literature". G. J. Miller ve K. Yang (Eds.), *Handbook of Research Methods for Public Administration* (ss. 61-72) içinde. New York: CRC press.
- Becker, G. S. (2017). *Economic Theory*. New York: Routledge.
- Beetham, D. (1989). *Max Weber and the Theory of Modern Politics*. Oxford: Polity Press.
- Bennis, W. G., O'Toole, J. (2005). "How Business Schools Have Lost Their Way". *Harvard Business Review*, 83 (5), 96-104.

- Bercu, A. M. (2012). "Romanians Civil Servants Between New Public Management and Neo Weberian Principles. Some Perspectives". *Acta Universitatis Danubius. (Economica)*, 8 (1), 14-20.
- Berkman, A. Ü. (1987). "Amme İdaresi Dergisi'nde Yayınlanan Makaleler ve Türk Yönetim Bilimi". *Amme İdaresi Dergisi*, 20 (4), 19-42.
- Berkman, A. Ü., Kozan, K. (1979). "Amme İdaresi Dergisi'nde Yayınlanan Makaleler Üzerine Bir İnceleme". *Amme İdaresi Dergisi*, 12 (1), 9-26.
- Bernstein, R. J. (2011). *Beyond Objectivism and Relativism: Science, Hermeneutics and Praxis*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.
- Bettany-Saltikov, J. (2010). "Learning How to Undertake a Systematic Review: Part 1". *Nursing Standard*, 24 (50), 47-55.
- Birsin, M. (2012). "Ortaçağdan Aydınlanmaya Kıta Avrupa'sında Meşruiyet Paradigmasının Dönüşümü". *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (4), 5-23.
- Bloch, M. (2005). *Feodal Toplum* (Çev.: M. A. Kılıçbay). İstanbul: Doğu Batı.
- Blumberg, S. K. (1981). "Seven Decades of Public Administration: A tribute to Luther Gulick". *Public Administration Review*, 41 (2), 245-248.
- Bluntschli, J. K. (1875). *The Theory of the State*. London: Clarendon Press.
- Bowornwathana, B. (2010). "Minnowbrook IV in 2028: From American Minnowbrook to Global Minnowbrook". *Public Administration Review*, 70, s64-s68.
- Box, R. C. (1998). "Public and economic life: End-Of-The-Century public administration theory in the united states". *International Journal of Organization Theory & Behavior*, 1 (3), 363-392.
- Box, R. C. (2015). *Critical Social Theory in Public Administration*. New York: Routledge.
- Boyacigiller, N. A., Adler, N. J. (1991). "The Parochial Dinosaur: Organizational Science in a Global Context". *Academy of Management Review*, 16 (2), 262-290.
- Braybrooke, D., Lindblom, C. E. (1963). *Strategy of Decision; Policy Evaluation as a Social Process*. London: Free Press.
- Brown, B. (1998). "Public Administration's Underdeveloped Core: Neglected Subjects". *International Journal of Public Administration*, 21 (6-8), 963-990.
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5. bs.). Oxford: Oxford university press.

- Bryson, J. M., Crosby, B. C., Bloomberg, L. (2014). Public Value Governance: Moving Beyond Traditional Public Administration and the New Public Management (Vol. 74, pp. 445-456): Wiley Online Library.
- Burrell, G., Morgan, G. (1979). *Sociological Paradigms and Organisational Analysis*. London: Heinemann Publishing.
- Byrkjeflot, H., du Gay, P., Greve, C. (2018). "What is the 'Neo-Weberian State' as a Regime of Public Administration?". E. Ongaro ve S. Van Thiel (Eds.), *The Palgrave Handbook of Public Administration and Management in Europe* (ss. 991-1009) içinde. London: Springer.
- Caiden, G. E. (1984). "In Search of an Apolitical Science of American Public Administration". J. Rabin ve J. Bowman (Eds.), *Politics and Administration: Woodrow Wilson and American Public Administration* (ss. 51-76) içinde. New York: Marcel Dekker.
- Campbell, F. (1896). *The Theory of National and International Bibliography: With Special Reference to the Introduction of System in the Record of Modern Literature*. London: Library Bureau.
- Campbell, P., Desch, M. C. (2013). Rank Irrelevance: How Academia Lost Its Way. Erişim Tarihi 05.08.2021, <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2013-09-15/rank-irrelevance>
- Carter, S., Henderson, L. (2005). "Approaches to Qualitative Data Collection in Social Science". A. Bowling ve S. Ebrahim (Eds.), *Handbook of Health Research Methods: Investigation, Measurement and Analysis* (ss. 215-230) içinde. New York: Open University Press.
- Chen, C. (2017). "Science Mapping: A Systematic Review of the Literature". *Journal of Data and Information Science*, 2 (2), 1-40.
- Chen, C., Dubin, R., Schultz, T. (2014). "Science Mapping". M. Khosrow-Pour (Ed.), *Encyclopedia of Information Science and Technology* (3. bs., ss. 4171-4184) içinde. Hershey: IGI Global.
- Chen, C., Ibekwe-SanJuan, F., Hou, J. (2010). "The Structure and Dynamics of Cocitation Clusters: A Multiple-Perspective Cocitation Analysis". *Journal of the American Society for information Science and Technology*, 61 (7), 1386-1409.
- Chevallier, J. (1996). "Public Administration in Statist France". *Public Administration Review*, 56 (1), 67-74.

- Christensen, T. (2012). "Post-NPM and changing public governance". *Meiji Journal of Political Science and Economics*, 1 (1), 1-11.
- Christensen, T., Lægreid, P. (2001). "New Public Management-Undermining Political Control". T. Christensen ve P. Lægreid (Eds.), *New Public Management. The Transformation of Ideas and Practice* (ss. 93-119) içinde. Aldershot: Ashgate Publishing.
- Christensen, T., Lægreid, P. (2002). "New Public Management: Puzzles of Democracy and the Influence of Citizens". *Journal of Political Philosophy*, 10 (3), 267-295.
- Cigler, B. A., Neiswender, H. L. (1991). "'Bureaucracy" in the Introductory American Government Textbook". *Public Administration Review*, 51 (5), 442-450.
- Claessen, H., Skalnik, P. (1993). "Erken Devlet Kuramları ve Varsayımları" (Çev.: A. Şenel). H. Claessen ve P. Skalnik (Eds.), *Erken Devlet: Kuramlar-Veriler-Yorumlar* (ss. 3-43) içinde. Ankara: İmge Kitabevi.
- Cleary, R. E. (2000). "The Public Administration Doctoral Dissertation Reexamined: An Evaluation of the Dissertations of 1998". *Public Administration Review*, 60 (5), 446-455.
- Cohen, L., Manion, L. (1994). *Research Methods in Education*. London: Routledge.
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education* (5. bs.). London: Routledge Falmer.
- Colm, G., Gulick, L. H. (1968). *Program planning for national goals; Planning Pamphlet*. Washington: National Planning Association.
- Copley, F. B. (1923). *Frederick W. Taylor: Father of Scientific Management*. New York: Harper and Brothers Publishing.
- Corvellec, H. (2013). *What is Theory?: Answers From the Social and Cultural Sciences*. Stockholm: Copenhagen Business School Press.
- Cossette, P. (2002). "Analysing the Thinking of F.W. Taylor Using Cognitive Mapping". *Journal of Management History*, 40 (2), 168-182.
- Culler, J. (1983). *Literary Theory: An Introduction*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Çalık, M., Sözbilir, M. (2014). "İçerik Analizinin Parametreleri". *Eğitim ve Bilim*, 39 (174), 33-38.
- Çevik, H. H. (2012). *Kamu yönetimi: kavramlar-sorunlar-tartışmalar* (2. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Çiftçi, A. (2016). *Nasıl Bir Sosyal Bilim–Temel Sorunlar ve Yaklaşımlar*. Ankara Okulu Yayınları: Ankara.
- Çiltaş, A., Güler, G., Sözbilir, M. (2012). "Mathematics Education Research in Turkey: A Content Analysis Study". *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12 (1), 574-578.
- Çiner, C. U. (2021). "Kamu Yönetimi Bilimi: Dün, Bugün, Yarın". C. U. Çiner (Ed.), *Yönetim Bilimini Yeniden Düşünmek: Durum Değerlendirmesi* içinde. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi KAYAUM Yayınları.
- Çiner, C. U., Olgun, B. (2015). "Neo-Weberyen Devlet: Yeni Kamu İşletmeciliği Reformları İçin Yeni Bir Tartışma". Ö. Köseoğlu ve M. Z. Sobacı (Eds.), *Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları: Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi* (1. bs., ss. 205-230) içinde. Bursa: Dora Yayınları.
- Çüçen, A. K. (2012). *Martin Heidegger: Varlık ve Zaman*. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Dahl, R. A. (1947). "The Science of Public Administration: Three Problems". *Public Administration Review*, 7 (1), 1-11.
- Dahl, R. A. (1989). *Democracy and Its Critics*. New Haven and London: Yale University Press.
- Dahl, R. A., Lindblom, C. E. (1953). *Politics, economics and welfare: planning and politico-economic systems, resolved into basic processes*. New York: Harper & Brothers New York.
- Daley, S., Alderman, L. (2015). The New York Times: Premier of Greece, Alexis Tsipras, Accepts Creditors' Austerity Deal. Erişim Tarihi 22.11.2019, <https://www.nytimes.com/2015/07/14/world/europe/greece-debt-plan.html>
- Daly, A. J. (2012). "Data, Dyads and Dynamics: Exploring Data Use and Social Networks in Educational Improvement". *Teachers College Record*, 114 (11), 1-38.
- De Vaus, D. A. (1990). *Surveys in Social Research*. London: Unwin Hyman.
- De Vries, J. (2010). "Is New Public Management Really Dead?". *OECD Journal on Budgeting*, 10 (1), 1-5.
- DeLeon, P. (1992). "The Democratization of the Policy Sciences". *Public Administration Review*, 52 (2), 125-129.
- Demir, K. A., Yavaş, H. (2015). "Kamu Yönetiminin Geleceği Üzerine Kavramsal Bir Tartışma". *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 13 (25), 91-113.
- Demir, S. A. (2009). "Sosyal Bilimlere Eleştirel Bir Bakış: Frankfurt Okulu ve Pozitivizm Eleştirisi". *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, 11 (1), 59-73.



- Demirci, F., Önder, Ö. (2012). "Bürokrasi". H. Çetin (Ed.), *Siyaset Bilimi* içinde. Ankara: Orion Kitabevi.
- Denhardt, R. B. (1977). "The Continuing Saga of the New Public Administration". *Administration & Society*, 9 (2), 253-261.
- Denhardt, R. B. (1981). "Toward a Critical Theory of Public Organization". *Public Administration Review*, 41 (6), 628-635.
- Denhardt, R. B. (1997). "Five Great Issues in Organization Theory" *Handbook of Public Administration* (ss. 117-144) içinde. New York: Marcel Dekker Publishing.
- Denhardt, R. B., Catlaw, T. J. (2015). *Theories of Public Organization* (7. bs.). Stamford: Cengage Learning.
- Denhardt, R. B., Denhardt, J. V. (2000). "The New Public Service: Serving Rather Than Steering". *Public Administration Review*, 60 (6), 549-559.
- Denhardt, R. B., Denhardt, J. V. (2001). "The New Public Service: Putting Democracy First". *National Civic Review*, 90 (4), 391-400.
- Denhardt, R. B., Denhardt, J. V. (2003). "The New Public Service: An Approach to Reform". *International Review of Public Administration*, 8 (1), 3-10.
- Denhardt, R. B., Denhardt, J. V. (2015). "The New Public Service Revisited". *Public Administration Review*, 75 (5), 664-672.
- Dikmen, A. A. (2018). "Sunuş". V. Erat, C. Ekiz ve İ. Arap (Eds.), *Quo Vadis: Kamu Yönetimi* (ss. 191-219) içinde. Ankara: Nika Yayınevi.
- Dinçer, S. (2018). "Eğitim Bilimleri Araştırmalarında İçerik Analizi: Meta-analiz, Meta-sentez, Betimsel İçerik Analizi". *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 176-190.
- Doğan, H., Tok, T. N. (2018). "Türkiye’de Eğitim Bilimleri Alanında Yayınlanan Makalelerin İncelenmesi: Eğitim ve Bilim Dergisi Örneği". *Current Research in Education*, 4 (2), 94-109.
- Doğan, K. C. (2017). "Postmodern Kamu Yönetiminin Kuramsal Temelleri Çerçevesinde Yönetişim Yaklaşımı: Literatür Taraması". *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 27-45.
- Drechsler, W. (2005). "The rise and demise of the new public management". *Post-autistic economics review*, 33 (14), 17-28.

- Drechsler, W. (2009). "Towards a Neo-Weberian European Union? Lisbon Agenda and Public Administration". *Administrative Culture*, 10 (1), 6-21.
- Drucker, P. F. (2014). *21. Yüzyıl İçin Yönetim Tartışmaları* (Çev.: İ. Bahçivangil ve G. Gorbon). İstanbul: Epsilon.
- Dunleavy, P. (1982). "Is There a Radical Approach to Public Administration?". *Public Administration*, 60 (2), 215-233.
- Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S., Tinkler, J. (2006). "New Public Management is Dead—Long Live Digital-Era Governance". *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16 (3), 467-494.
- Dunn, W. N., Miller, D. Y. (2007). "A Critique of the New Public Management and the Neo-Weberian State: Advancing a Critical Theory of Administrative Reform". *Public Organization Review*, 7 (4), 345-358.
- Durieux, V., Gevenois, P. A. (2010). "Bibliometric Indicators: Quality Measurements of Scientific Publication". *Radiology*, 255 (2), 342-351.
- Eagleton, T. (2011). *Literary Theory: An Introduction*. Malden: Blackwell Publishing.
- Eco, U. (2017). *Tez Nasıl Yazılır* (Çev.: B. Parlak, 3. bs.). İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Emre, C. (1998). "Yönetim Bilimi" *Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Sosyal Bilimler Sempozyumu II* (ss. 35-54) içinde. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayını.
- Erdem, D. (2011). "Türkiye’de 2005–2006 Yılları Arasında Yayımlanan Eğitim Nilimleri Dergilerindeki Makalelerin Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi: Betimsel Bir Analiz". *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 2 (1), 140-147.
- Erdoğan, M. (2005). *Anayasal demokrasi* (7. bs.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ergun, T. (1974). "Kamu Yönetimi Gözüyle Az Gelişmişliğin Ölçüsü Nedir?". *Amme İdaresi Dergisi*, 7 (3), 79-91.
- Ergun, T. (1986). "Türkiye’de Yönetim Biliminin Uygulamaya Yansıması". S. Atauz (Ed.), *Türkiye’de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi* (ss. 133-140) içinde. Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği.
- Ergun, T. (1995). "Kamu Yönetimi Disiplininin Gelişmesine Kısa Bir Bakış: Yeni Arayışlar ve Gerçekler" *Kamu Yönetimi Disiplini Sempozyumu* içinde. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Ergun, T. (1997). "Postmodernizm ve Kamu Yönetimi". *Amme İdaresi Dergisi*, 30 (4), 3-15.

- Ergun, T. (2004). *Kamu Yönetimi: Kuram, Siyasa, Uygulama* (1. bs.). Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü.
- Ergun, T., Polatoğlu, A. (1988). *Kamu Yönetimine Giriş*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Eryılmaz, B. (2004). "Kamu Yönetiminde Değişim" *II. Kamu Yönetimi Forumu Bildiriler Kitabı* (ss. 50-64) içinde. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Eryılmaz, B. (2019). *Kamu Yönetimi* (11. bs.). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Farr, J. (1999). "John Dewey and American Political Science". *American Journal of Political Science*, 43 (2), 520-541.
- Fayol, H. (1937). "The Administrative Theory in the State". L. H. Gulick ve L. Urwick (Eds.), *Papers on the Science of Administration* (ss. 101-114) içinde. New York: Institute of Public Administration.
- Feigl, H. (1951). "Principles and Problems of Theory Construction in Psychology". W. Dennis (Ed.), *Current Trends in Psychological Theory* (ss. 179-213) içinde. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish* (Çev.: A. Sheridan). New York: Vintage Books.
- Fox, C. J., Miller, H. T. (1993). "Postmodern Public Administration: A short Treatise on Self-referential Epiphenomena". *Administrative Theory & Praxis*, 15 (1), 1-17.
- Fox, C. J., Miller, H. T. (1996). "What do We Mean When We Say "Real" in Public Affairs? The Modern Distinction". *Administrative Theory and Praxis*, 18 (1), 103-116.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., Hyun, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education* (7. bs.). New York: McGraw-Hill.
- Frazier, L. A., Hur, H. (2017). "Yirmi Birinci Yüzyıl Yöneticisine Dersler" (Çev.: O. Koç). B. R. Fry ve J. C. Raadschelders (Eds.), *Max Weber'den Dwinht Waldo'ya Kamu Yönetimi* içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Frederickson, H. G. (1978). "Toward a New Public Administration?". J. M. Shafritz ve A. C. Hyde (Eds.), *Classics of Public Pdministration* (ss. 424-439) içinde. Chicago: The Dorsey Press.
- Frederickson, H. G. (1980). *New Public Administration*. Tuscaloosa: University of Alabama Press.
- Frederickson, H. G. (1989). "Minnowbrook II: Changing Epochs of Public Administration". *Public Administration Review*, 49 (2), 95-100.

- Frederickson, H. G. (1997). "Introduction". *International Journal of Public Administration*, 20 (4-5), 817-835.
- Frederickson, H. G., Smith, K. B., Larimer, C., Licari, M. J. (2012). *The Public Administration Theory Primer* (2. bs.). United States: Westview Press.
- Fry, B. R., Nigro, L. G. (1997). "Five Great Issues in the Profession of Public Administration". J. Rabin, W. B. Hildreth ve G. J. Miller (Eds.), *Handbook of Public Administration* (2. bs., ss. 1027-1064) içinde. New York: Marcel Dekker.
- Fry, B. R., Raadschelders, J. C. N. (2017). *Max Weber'den Dwight Waldo'ya Kamu Yönetimi* (Çev.: O. Koç, 1. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fukuyama, F. (2004). "Why There Is No Science of Public Administration". *Journal of International Affairs*, 58 (1), 189-201.
- Gajduschek, G. (2003). "Bureaucracy: Is it efficient? Is it not? Is that the question? Uncertainty reduction: An ignored element of bureaucratic rationality". *Administration & Society*, 34 (6), 700-723.
- Gall, M. D., Borg, W. R., Gall, J. P. (1996). *Educational Research: An Introduction* (6. bs.). New York: Longman Publishing.
- Galnoor, I., Rosenbloom, D. H., Yaroni, A. (1998). "Creating New Public Management Reforms: Lessons From Israel". *Administration & Society*, 30 (4), 393-420.
- Gao, X., Guan, J. (2009). "Networks of Scientific Journals: An Exploration of Chinese Patent Data". *Scientometrics*, 80 (1), 283-302.
- Genç, F. N. (2010). "Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı". *Türk İdare Dergisi*, 466, 145-159.
- Genç, F. N. (2015). "Yeni Kamu Hizmeti: Vatandaş ve Kamu Yararı Temelinde Kamu Hizmetini Yeniden Düşünmek". Ö. Köseoğlu ve M. Z. Sobacı (Eds.), *Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları: Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi* (1. bs.) içinde. Bursa: Dora Yayınları.
- Genç, T. (1998). *Kamu Yönetimi*. Ankara: Başkent Klişe Matbaacılık.
- Gerth, H. H., Mills, C. W. (2007). *From Max Weber: Essays in Sociology* (4. bs.). Oxon: Routledge.
- Gilbert, G. N. (1977). "Referencing as Persuasion". *Social Studies of Science*, 7 (1), 113-122.
- Gill, J., Meier, K. J. (2000). "Public Administration Research and Practice: A Methodological Manifesto". *Journal of Public Administration Research and Theory*, 10 (1), 157-199.

- Glasziou, P., Irwig, L., Bain, C., Colditz, G. (2001). *Systematic Reviews in Health Care: a Practical Guide*. New York: Cambridge University Press.
- Golembiewski, R. T. (1980). "Public-Sector Productivity And Flexible Workhours: Testing Three Points Of The Common Wisdom Re OD". *Southern Review of Public Administration*, 4 (3), 324-339.
- Gombrich, E. H. (1997). *Genç Okurlar İçin Kısa Bir Dünya Tarihi* (Çev.: A. Mumcu). İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Goodin, R. E., Klingemann, H.-D. (1996). "Political Science: The Discipline". R. E. Goodin ve H.-D. Klingemann (Eds.), *A New Handbook of Political Science* (ss. 3-49) içinde. New York: Oxford University Press.
- Goodnow, F. J. (1900). *Politics and Administration: A Study in Government*. New York: Routledge.
- Goodnow, F. J. (2017). *Politics and administration: A study in government*. New York: Routledge.
- Goodsell, C. T. (1990). "Emerging Issues in Public Administration". N. B. Lynn ve A. Wildavsky (Eds.), *Public Administration: The State of the Discipline* (ss. 495-509) içinde. Michigan: Chatham House Publishers.
- Gough, D., Thomas, J. (2016). "Systematic Reviews of Research in Education: Aims, Myths and Multiple Methods". *Review of Education*, 4 (1), 84-102.
- Gregory, R. (1989). "Political Rationality or 'Incrementalism'? Charles E. Lindblom's Enduring Contribution to Public Policy Making Theory". *Policy & Politics*, 17 (2), 139-153.
- Greve, C. (2010). "Whatever Happened to New Public Management?" *Danish Political Science Association Meeting* içinde. Vejle, Denmark: International Political Science Association.
- Groeneveld, S., Tummers, L., Bronkhorst, B., Ashikali, T., Van Thiel, S. (2015). "Quantitative Methods in Public Administration: Their Use and Development Through Time". *International Public Management Journal*, 18 (1), 61-86.
- Gulbenkian Komisyonu. (2016). *Sosyal Bilimleri Açın: Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılanması Üzerine Gulbenkian Komisyonu Raporu* (Çev.: Ş. Tekeli, 11. bs.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Gulick, L. (1966). *Metropolitan Problem and American Ideas*. New York: Alfred A. Knopf Publishing.

- Gulick, L., Urwick, L. (2004). *Papers on the Science of Administration*. New York: Routledge.
- Gulick, L. H. (1966). *Metropolitan problem and American ideas*. New York: Knopf.
- Güler, B. A. (1994). "Nesnesini arayan disiplin: kamu yönetimi". *Amme İdaresi Dergisi*, 27 (4), 3-19.
- Güler, B. A. (1996). *Yeni Sağ ve Devletin Değişimi: Yapısal Uyarılama Politikaları*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Güler, B. A. (2006). "Yönetim Düşünü (ve Kuramları) Ne Genişlikte Bir Araştırma Alanıdır". *Yönetim Düşünü İçin Araştırma Alanını Belirlemek, Çalışma Notu*, 1-25.
- Güler, B. A. (2008). "1950'li Yıllarda Kamu Yönetimi Disiplini". *Memleket Siyaset Yönetim*, 3 (7), 6-28.
- Güler, B. A. (2010). "Sosyalist Yönetim Düşüncesini Araştırmak". İ. Ö. Sayan (Ed.), *Prof. Dr. Kurthan Fişek İçin Yönetim Üzerine* içinde. Ankara: KAYAUM Yayınları.
- Güler, B. A. (2011). "Yönetim Bilimi ya da Kamu Yönetimi: Yöntembilimsel Özellikler Üzerine". F. Kartal (Ed.), *Türkiye'de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları* (2. bs., ss. 9-44) içinde. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Gültekin, S. (2012). "Kamu Yöneticileri ve Kamu Politikası: Kamu Yönetimi Paradigmaları Çerçevesinde Teorik Bir Analiz". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26 (3-4), 85-100.
- Güzelsarı, S. (2000a). *1990 Sonrası Anglo-sakson ve Kıta Avrupası Devletlerinde Kamu Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Güzelsarı, S. (2000b). *1990 Sonrası Anglo-sakson ve Kıta Avrupası Devletlerinde Kamu Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Güzelsarı, S. (2003). "Neo-Liberal Politikalar ve Yönetişim Modeli". *Amme İdaresi Dergisi*, 36 (2), 17-34.
- Güzelsarı, S. (2004). "Kamu Yönetimi Disiplininde Yeni Kamu İşletmeciliği ve Yönetişim Yaklaşımları". *AÜ SBF, GETA Tartışma Metinleri Serisi*, 1 (1), 1-25.
- Hafer, J. A. (2016). "Public Administration's Identity Crisis and the Emerging Approach That May Alleviate It". *Journal of Public Affairs*, 1 (1), 1-12.

- Haque, M. S. (1996). "The Intellectual Crisis in Public Administration in the Current Epoch of Privatization". *Administration & Society*, 27 (4), 510-536.
- Hatchuel, A. (2001). "Towards Design Theory and Expandable Rationality: The Unfinished Program of Herbert Simon". *Journal of Management and Governance*, 5 (3/4), 260-273.
- Hendren, K., Luo, Q. E., Pandey, S. K. (2018). "The State of Mixed Methods Research in Public Administration and Public Policy". *Public Administration Review*, 78 (6), 904-916.
- Henry, N. L. (1990). "Root and Branch: Public Administration's Travail Toward the Future". N. B. Lynn ve A. B. Wildavsky (Eds.), *Public Administration: The State of Discipline* (ss. 3-26) içinde. New Jersey: Chatham House Publishers.
- Henry, N. L. (2016). *Public Administration and Public Affairs* (12. bs.). London: Routledge.
- Heper, M., Berkman, Ü. (1979). "Türkiye’de Kamu Yönetimi Araştırma ve Eğitiminde Kavramsal Kuram ve Yöntem Sorunları". *Amme İdaresi Dergisi*, 12 (2), 3-18.
- Heper, M., Berkman, Ü. (1980). *Development of Administration in Turkey*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Hertzal, D. H. (2003). "Bibliometrics History". M. A. Drake (Ed.), *Encyclopedia of Library and Information Science* (ss. 288-328) içinde. New York: Marcel Dekker Press.
- Hess, M., Adams, D. (2002). "Knowing and Skilling in Contemporary Public Administration". *Australian Journal of Public Administration*, 61 (4), 68-79.
- Heywood, A. (2015). *Siyasetin Temel Kavramları* (Çev.: H. Özler, 2. bs.). Ankara: Adres Yayınları.
- Hicks, H. G. (1979). "Perspektif Açından Yönetim Düşünüşü". H. G. Hicks (Ed.), *Örgütlerin Yönetimi: Sistemler ve Beşeri Kaynaklar Açısından* içinde. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Hirschman, A. O., Lindblom, C. E. (1962). "Economic Development, Research and Development, Policy Making: Some Converging Views". *Behavioral Science*, 7 (2), 211-222.
- Hirst, P., Thompson, G., Bromley, S. (2009). *Globalization in Question* (3. bs.). Cambridge: Polity Press.
- Hofstede, G. (1984). *Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values*. London: Sage Publication.
- Hofstede, G. (1994). "Management Scientists are Human". *Management Science*, 40 (1), 4-13.

- Hofstede, G. (1996). "An American in Paris: The Influence of Nationality on Organization Theories". *Organization Studies*, 17 (3), 525-537.
- Honey, J. C. (1967). "A Report: Higher Education for Public Service". *Public Administration Review*, 27 (4), 294-321.
- Hood, C. (1991). "A Public Management For All Seasons?". *Public Administration*, 69 (1), 3-19.
- Houston, D. J. (1993). "Search for Identity: The Impact of the "Great Books" in Public Administration". *International Journal of Public Administration*, 16 (5), 747-780.
- Houston, D. J., Delevan, S. M. (1990). "Public Administration Research: An Assessment of Journal Publications". *Public Administration Review*, 50 (6), 674.
- Hughes, O. E. (1998). "New Public Management". O. E. Hughes (Ed.), *Public Management and Administration* (ss. 52-80) içinde. London: Springer.
- Hughes, O. E. (2014a). *Kamu işletmeciliği ve Yönetimi* (Çev.: Ş. Akın, B. Akın ve B. Kalkan). İstanbul: BigBang Yayınları.
- Hughes, O. E. (2014b). *Kamu İşletmeciliği ve Yönetimi* (Çev.: Ş. Akın, B. Akın ve B. Kalkan). İstanbul: BigBang Yayınları.
- IAS. (2013). Public Administration Study Kit: Introduction to New Public Administration. Erişim Tarihi 29.06.2022, <https://iasexamportal.com/sample-material/ias-mains-public-administration/paper-1-introduction>
- İnaç, H., Erdoğan, S. (2006). "Postmodern Dönemde Kamu Yönetimi Algısı ve Kamusal Alan Tartışmaları". *Akademik Bakış*, 9 (1), 1-16.
- James, O., Jilke, S. R., Van Ryzin, G. G. (2017). "Behavioural and Experimental Public Administration: Emerging Contributions and New Directions". *Public Administration*, 95 (4), 865-873.
- Jorgensen, T. B., Bozeman, B. (2007). "Public Values: An Inventory". *Administration & Society*, 39 (3), 354-381.
- Joyce, P. (2016). "How Academia Is Failing Government". *Governing*, Ağustos (1), 1-10.
- Jreisat, J. E. (1999). *Public Organization Management: The Development of Theory and Process*. Wesport: Quorum Books.
- Jun, J. S. (2006). *The Social Construction of Public Administration: Interpretive and Critical Perspectives*. Albany: SUNY Press.



- Justice, J. B. (2007). "Purpose and Significance of Research Design". G. J. Miller ve K. Yang (Eds.), *Handbook of Research Methods in Public Administration* (ss. 75-92) içinde. New York: CRC press.
- Kairuz, T., Crump, K., O'Brien, A. (2007). "Tools For Data Collection and Analysis". *Pharmaceutical Journal*, 278 (1), 371-373.
- Kalfa, C. (2011). "Kamu Yönetimi Disiplininin Gelişimi Ve Kimlik Tartışmaları". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 403-417.
- Kantarcıoğlu, M. Ç. (2016). "Eleştirinin Eleştirisi: Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımının Yurttaş Bakışına Dair Bir İnceleme". *Emek Araştırma Dergisi (GEAD)*, 7 (9), 43-56.
- Kaptan, S. (1991). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekışık Yayınevi.
- Karasu, K. (2004). "Kamu Yönetimi Disiplininin Kökenine İlişkin Bir Not" *II. Kamu Yönetimi Forumu* (ss. 225-242) içinde. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Karataş, A. (2017). *Kamu Hizmetleri Motivasyonu, Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Örgütsel Adalet Algısının Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkisi: Bir Kamu Kurumunda Alan Araştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Karataş, A., Avcı, S. B. (2017). "Kamu Kurumlarında Sanal Kaytarma Olgusunun Değerlendirilmesi". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (Kayfor15 Özel Sayısı), 2321-2346.
- Karkın, N. (2015). "Kamu Değeri Kavramı ve Kamu Değeri Yönetiminin Kamu Yönetimi Kuramı Bağlamındaki Yeri". Ö. Köseoğlu ve M. Z. Sobacı (Eds.), *Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları: Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi* (1. bs., ss. 249-272) içinde. Bursa: Dora Yayınları.
- Karlsson, L., Börjesson, A. (2017). "Emphasizing the Intrinsic Purpose of Public Administration: A Way Out of the Identity Crisis?". *Revue Gouvernance*, 14 (1), 1-19.
- Kayıkçı, S. (2017). "Kamu Yönetiminde Kimlik Arayışı". *Türk İdare Dergisi*, 485, 695-710.
- Keat, R., Urry, J. (2010). *Social Theory as Science*. Boston: Routledge Revivals.
- Kelly, G., Mulgan, G., Muers, S. (2002). *Creating Public Value: An Analytical Framework For Public Service Reform*. London: Strategy Unit, Cabinet Office.
- Kemple, T. M. (2006). "'Unfashionable Observations' On The Use and Abuse of Weber". *Minerva*, 44 (3), 325-337.

- Kessler, M. M. (1963). "Bibliographic Coupling Between Scientific Papers". *American Documentation*, 14 (1), 10-25.
- Kettl, D. F. (2000). "Public Administration at the Millennium: The State of the Field". *Journal of Public Administration Research and Theory*, 10 (1), 7-34.
- Kim, S., O'Leary, R., van Slyke, D. M., Frederickson, H. G., Lambright, W. H. (2010). "Introduction: The Legacy of Minnowbrook ". R. O'Leary, D. M. Van Slyke ve S. Kim (Eds.), *The Future of Public Administration Around the World: The Minnowbrook Perspective* (ss. 1-16) içinde. Washington: Georgetown University Press.
- Kirkhart, L. (1971). "Toward a Theory of Public Administration". F. Marini (Ed.), *Toward a New Public Administration: The Minnowbrook Perspect* (ss. 127-164) içinde. Scranton: Chandler Publishing.
- Klein, K. J., Dansereau, F., Hall, R. J. (1994). "Levels Issues in Theory Development, Data collection and Analysis". *Academy of Management review*, 19 (2), 195-229.
- Koçel, T. (2014). *İşletme Yöneticiliği* (16. bs.). İstanbul: Beta Yayınevi.
- Koyuncu, A. A. (2013). "Özne ve Hakikat Bağlamında Modern ve Postmodern Epistemolojinin Eleştirisi: Vasat'ı Yakalama Üzerine Bir Deneme". Ü. Güneş (Ed.), *II. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı* (ss. 7-20) içinde. Bursa: Bursa Kültür A.Ş.
- Köseoğlu, Ö., Demirkol Duyar, D. (2017). "Kongre Bildirileri Üzerinden Yöntem Sorununu Anlamak: KAYFOR Örneği". *Amme İdaresi Dergisi*, 50 (3), 183-211.
- Köseoğlu, Ö., Sobacı, M. Z. (2015). "Kamu Yönetimi Kuramının Geleceği: Yeni Kamu Yönetiminden Hibritleşmeye Doğru" *Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları: Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi* içinde. Bursa: Dora Yayınları.
- Köseoğlu, Ö., Tuncer, A. (2014). "Kamu yönetiminde yeni bir yaklaşım olarak kamu değeri: Kavramsal ve kuramsal açıdan bir tartışma". *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 12 (24), 145-170.
- Krauskopf, E. (2018). "A Bibliometric Analysis of the Journal of Infection and Public Health: 2008–2016". *Journal of Infection and Public Health*, 11 (2), 224-229.
- Kuhn, T. S. (1982). *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* (Çev.: N. Kuyaş). İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Kuhn, T. S. (1996). *The Structure of Scientific Revolutions* (3. bs.). London: University of Chicago press.
- Kuyaksil, A. (1994). *Türkiye’de Yönetimi Yeniden Düzenleme Çalışmaları*. İstanbul: Der Kitabevi.

- Külcü, Ö. (2000). "Kuramsal Bilginin Oluşumu ve Toplumsal Bilgiye Dönüşümünde Epistemoloji Bilgi Hizmetleri İlişkisi". *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (4), 386-411.
- Kvale, S. (1996). *Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Callifornia: Sage Publication.
- Lapsley, I. (2008). "The NPM agenda: back to the future". *Financial accountability & management*, 24 (1), 77-96.
- Leblebici, D. N. (2001). "Disiplin ve Uygulama Açısından Kamu Yönetiminin Kimlik Krizine Yeni Bir Bakış". *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (1), 15-24.
- Leblebici, D. N. (2004). "Türkiye’de Kamu Yönetimi Öğretiminin Yüksek Lisans ve Doktora Derecesinde İncelenmesi" *II. Kamu Yönetimi Forumu* (ss. 92-119) içinde. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Levy, R. (2010). "New public management: end of an era?". *Public Policy and Administration*, 25 (2), 234-240.
- Lewin, K. (1951). *Field Theory in Social Science*. New York: Harper and Row.
- Lindblom, C. E. (1958). "Policy Analysis". *The American Economic Review*, 48 (3), 298-312.
- Lindblom, C. E. (1965). *The Intelligence of Democracy: Decision Making Through Mutual Adjustment*. New York: Free Press.
- Locke, J. (2018). *Yönetim Üzerine İkinci İnceleme* (Çev.: F. Bakırcı, 4. bs.). Ankara: Eksi Kitaplar Yayınevi.
- Lynn, L. E. (2001). "The Myth of the Bureaucratic Paradigm: What Traditional Public Administration Really Stood for". *Public Administration Review*, 61 (2), 144-160.
- Marini, F. (1993). "Leaders in the Field: Dwight Waldo". *Public Administration Review*, 53 (5), 409-418.
- Marini, F. (2018). "Public Administration". J. M. Shafritz (Ed.), *Defining public administration: Selections from the international encyclopedia of public policy and administration* içinde. New York: Routledge.
- Martin, D. W. (1988). "The Fading Legacy of Woodrow Wilson". *Public Administration Review*, 48 (2), 631-636.
- McBurney, M. K., Novak, P. L. (2002). "What is Bibliometrics and Why Should You Care?" *IEEE International Professional Communication Conference Proceedings* (ss. 108-114) içinde. Portland: IEEE.

- McCain, K. W. (1991). "Mapping Economics Through the Journal Literature: An Experiment in Journal Cocitation Analysis". *Journal of the American Society for Information science*, 42 (4), 290-296.
- McCraw, T. K. (2007). *Prophet of Innovation: Joseph Schumpeter and Creative Destruction*. Cambridge: Harvard university press.
- McKendrick, N. (1961). "Josiah Wedgwood and Factory Discipline". *The Historical Journal*, 4 (1), 30-55.
- McLaughlin, K., Osborne, S., Chew, C. (2009). "Developing the Marketing Function in UK Public Service Organizations: The Contribution of Theory and Practice". *Public Money & Management*, 29 (1), 35-42.
- Menzel, D. C., White, J. D. (2015). *The State of Public Administration: Issues, Challenges and Opportunities*. New York: Routledge.
- Miewald, R. D. (1984). "The Origins of Wilson's Thought: The German Tradition and the Organic State". J. Rabin ve J. S. Bowman (Eds.), *Politics and Administration: Woodrow Wilson and American Public Administration* (ss. 17-30) içinde. New York: Marcel Dekker.
- Migdal, J. S. (2001). *State in Society: Studying How States and Societies Transform and Constitute One Another*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mihçioğlu, C. (1988). *Türkiye'de Çağdaş Kamu Yönetimi Öğretiminin Başlangıç Yılları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.
- Milward, B., Jensen, L., Roberts, A., Dussauge-Laguna, M. I., Junjan, V., Torenvlied, R., . . . Durant, R. (2016). "Is Public Management Neglecting the State?". *Governance*, 29 (3), 311-334.
- Minogue, M. (2004). "Public Management and Regulatory Governance: Problems of Policy Transfer to Developing Countries". P. Cook, C. Kirkpatrick, M. Minogue ve D. Parker (Eds.), *Leading Issues in Competition, Regulation, and Development* (ss. 165-181) içinde. Massachusetts: Edward Elgar Publishing.
- Mintzberg, H. (1989). *Mintzberg on Management: Inside Our Strange World of Organizations*. New York: Free Press.
- Moe, R. C., Gilmour, R. S. (1995). "Rediscovering Principles of Public Administration: The Neglected Foundation of Public Law". *Public Administration Review*, 55 (2), 135-146.

- Mongkol, K. (2011). "The Critical Review of New Public Management Model and Its Criticisms". *Research Journal of Business Management*, 5 (1), 35-43.
- Moon, M. J., Kim, G., Lee, M. J. (2014). "Korean Public Administration Research 1999-2009: Research Themes, Methodologies, and Scholarship". *The American Review of Public Administration*, 44 (2), 151-167.
- Moore, M. H. (1994). "Public Value as the Focus of Strategy". *Australian Journal of Public Administration*, 53 (3), 296-303.
- Moore, M. H. (1995). *Creating Public Value: Strategic Management in Government*. Cambridge: Harvard University Press.
- Moore, M. H. (2000). "Managing for Value: Organizational Strategy in for-profit, nonprofit, and Governmental Organizations". *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 29 (1), 183-204.
- Moore, M. H. (2013). *Recognizing Public Value: Developing a Public Value Account and a Public Value Scorecard*. Cambridge: Harvard University Press.
- Moynihn, D. P. (2008). "Public management in North America: 1998–2008". *Public Management Review*, 10 (4), 481-492.
- Moynihn, D. P. (2018). "A great Schism Approaching? Towards a Micro and Macro Public Administration". *Towards a Micro and Macro Public Administration*, 10 (1), 1-8.
- Mutlusu, A. F. (2001). "Yönetmel Yapıların Oluşumunu ve Niteliğini Belirleyen Etkeler". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (3), 72-94.
- Nabatchi, T., T. Goerdel, H., Pfeffer, S. (2011). "Public Administration in Dark Times: Some Questions for the Future of the Field". *Journal of Public Administration Research and Theory*, 21 (Spec.issue.1), i29-i43.
- Nasrullah, A. M. (2005). "From Public Administration to New Public Management: An Analysis". *Pakistan Journal of Social Sciences*, 3 (1), 197-204.
- Neuman, W. L. (2006). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches* (7. bs.). Essex: Pearson Education Limited.
- Neuman, W. L. (2014a). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar (Cilt I)* (Çev.: S. Özge). İstanbul: Yayın Odası Yayınları.
- Neuman, W. L. (2014b). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar (Cilt II)* (Çev.: S. Özge). İstanbul: Yayın Odası Yayınları.

- Newman, M., Gough, D. (2020). "Systematic Reviews in Educational Research: Methodology, Perspectives and Application". O. Zawacki-Richter, M. Kerres, S. Bedenlier, M. Bond ve B. K. (Eds.), *Systematic Reviews in Educational Research: Methodology, Perspectives and Application* (ss. 3-22) içinde. Wiesbaden: Springer VS.
- Nyland, C. (1996). "Taylorism, John R. Commons, and the Hoxie Report". *Journal of Economic Issues*, 30 (4), 985-1016.
- O'leary, B. (1985). "Is There a Radical Public Administration?". *Public Administration*, 63 (3), 345-352.
- O'Leary, R. (2011). "Minnowbrook: Tradition, Idea, Spirit, Event, Challenge". *Journal of Public Administration Research and Theory: J-PART*, 21 (1), 1-6.
- O'Toole, L. J. (1977). "Lineage, Continuity, Frederickson, and the "New Public Administration"". *Administration & Society*, 9 (2), 233-252.
- Okandan, R. G. (1959). *Amme Hukukumuzun Ana Hatları* (3. bs.). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Ortaylı, İ. (2010). *İmparatorluğun en uzun yüzyılı*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Osborne, D. (1993). "Reinventing Government". *Public Productivity & Management Review*, 16 (4), 349-356.
- Osborne, D., Gaebler, T. (1992). *Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming Government*. New York: Adison Wesley Public Company.
- Osborne, S. P. (2006). "Editorial: The new public governance". *Public management review*, 8 (3), 377-387.
- Osborne, S. P. (2010). *The New Public Governance: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. London: Routledge.
- Ospina, S. M., Esteve, M., Lee, S. (2018). "Assessing Qualitative Studies in Public Administration Research". *Public Administration Review*, 78 (4), 593-605.
- Ostrom, V. (1973). *The Intellectual Crisis in American Public Administration*. Alabama: University of Alabama Press.
- Overeem, P. (2006). "In Defense of the Dichotomy: A Response to James H. Svara". *Administrative Theory & Praxis*, 28 (1), 140-147.
- Overeem, P. (2017). *The Politics-Administration Dichotomy: Toward a Constitutional Perspective*. Florida: CRC Press.

- Oviatt, B. M., Miller, W. D. (1989). "Irrelevance, Intransigence, and Business Professors". *Academy of Management Perspectives*, 3 (4), 304-312.
- Ömürgönülşen, U. (2004). "Dünyada Kamu Yönetimindeki Dönüşümün Türkiye'deki Lisans Düzeyi Kamu Yönetimi Öğretimine Yansımaları" *II. Kamu Yönetimi Forumu* (ss. 120-165) içinde. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Övgün, B. (2010). *Devlet ve Planlama*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Övgün, B. (2013). *Türkiye'de Kamu Yönetiminin Dönüşümü* (1. bs.). Ankara: Nika Yayınları.
- Özalp, A. (2009). "Modern Paradigmanın Krizi ve Devlet Üzerine Etkileri". *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1 (1), 1-10.
- Özcan, K., Ağca, V. (2010). "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışında Postmodernizmin İzleri". *Amme İdaresi Dergisi*, 43 (3), 1-32.
- Özcan, M. T. (2008). *Modern Toplum ve Hukuk Devleti: Hukuk Devletin Toplumsal Koşulları Üzerine; Bir Deneme*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Özen, Ş. (1998). "Örgütsel Araştırmalardaki Sosyal Beğenirlik Etkisinin Türk Toplumsal ve Bürokratik Kültürü Bağlamında İncelenmesi" *VI. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildirileri Kitabı* (ss. 107-121) içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özen, Ş. (2000). "Türk Yönetim/Organizasyon Yazınında Yöntem Sorunu: Kongre Bildirileri Üzerine Bir İnceleme". *Doğu Akdeniz Üniversitesi Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 89-118.
- Özen, Ş. (2002). "Türkiye'deki Örgütler/Yönetim Araştırmalarında Törenselleşme Sorunu". *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 5-31.
- Özen, Ş. (2012). "Kamu Yönetimi Yazınımız ve Örgütler-Yönetim Çalışma Alanı: Tehlikeli İlişkiler". B. Aykaç, Ş. Durgun ve H. Yayman (Eds.), *Türkiye'de Kamu Yönetimi* (2. bs., ss. 341-370) içinde. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özer, M. A. (2005). "Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi". *Sayıştay Dergisi*, 59 (10-12), 3-46.
- Özer, M. A. (2006). "Kamu Yönetiminde Kimlik Bunalımı Üzerine Değerlendirmeler". *Sayıştay Dergisi*, 61, 3-22.
- Özer, M. A. (2012). *Yeni Kamu Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özer, M. A. (2015). "Frederick Taylor'ın Görüşlerini 21. Yüzyıl Yönetim Mantığı İle Yeniden Okumak". *Verimlilik Dergisi*, 2 (2), 41-72.

- Özer, M. A. (2018a). "Siyaset Yönetim Dikotomisi". M. A. Özer (Ed.), *Kamu Yönetimi Tartışmaları* (ss. 29-113) içinde. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özer, M. A. (2018b). "Yeni Kamu Yönetimi Nereye? Türkiye İçin Öngörüler". *Türk İdare Dergisi*, 90 (486), 259-294.
- Özer, M. A., Önen, S. M. (2017). *200 Soruda Yönetim Kamu Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Özgür, H. (2003). "Yeni Kamu Yönetimi Hareketi". M. Acar ve H. Özgür (Eds.), *Çağdaş Kamu Yönetimi I* (ss. 183-224) içinde. Ankara: Nobel Yayın DAğıtım.
- Özgür, H., Öztepe, M. (2015). "Amerikan Yeni Kamu Yönetimi Hareketi: Sosyal Adalet ve Hakkaniyet Odaklı Bir Kamu Yönetimi Arayışı". Ö. Köseoğlu ve M. Z. Sobacı (Eds.), *Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları: Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi* (1. bs., ss. 97-128) içinde. Bursa: Dora Yayınları.
- Öztürk, Ü. (2012). "Thomas Kuhn'un Paradigma Kavrayışı Üzerine Analitik Bir İrdeleme". *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 1 (19), 173-191.
- Öztürk, Z., Bilkay, T. A. (2016). "Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumunda Çalışan Kadınların Kariyer Engelleri ve Cam Tavan Sendromu Algıları". *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (6), 89-102.
- Page, E. C. (1992). *Political Authority and Bureaucratic Power; a Comparative Analysis*. New York: Harvester Wheatsheaf.
- Painter, M., Peters, B. G. (2010). *Tradition and Public Administration*. London: Palgrave Macmillan.
- Parlak, B., Doğan, K. C. (2016). *Kamu Yönetimi: Kamu Yönetimi Disiplininin Gelişmesinde Rol Oynayan Kuramsal Yönler Üzerine Bir Giriş*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Patton, M. Q. (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. London: Sage Publication.
- Perry, J. L., Kraemer, K. L. (1986). "Research Methodology in the" Public Administration Review," 1975-1984". *Public Administration Review*, 46 (3), 215-226.
- Pesch, U. (2008). "The Publicness of Public Administration". *Administration & Society*, 40 (2), 170-193.
- Peters, B. G., Pierre, J., Randma-Liiv, T. (2011). "Global financial crisis, public administration and governance: Do new problems require new solutions?". *Public Organization Review*, 11 (1), 13-27.



- Petticrew, M., Roberts, H. (2006). *Systematic Reviews in the Social Sciences: A Practical Guide*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Pierre, J., Rothstein, B. (2008). "How Should the State Behave? The New Public Management Versus the New Weberianism" *New Public Management and the Quality of Government* içinde. Gothenburg: Conference Paper.
- Pierson, C. (2015). *Modern Devlet* (Çev.: N. Kutluğ ve B. Erdoğan). Ankara: Çiviyazıları Yayınevi.
- Platon. (2016). *Devlet* (Çev.: M. A. Cimcoz ve S. Eyüboğlu, 10. bs.). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Platt, C. S. (1947). "Humanizing Public Administration". *Public Administration Review*, 7 (3), 193-199.
- Poggi, G. (2009). *Modern Devletin Gelişimi* (Çev.: Ş. Kut). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Pollitt, C. (2007). "The new public management: an overview of its current status". *Administration and Public Management Review*, 8, 110-115.
- Pollitt, C. (2008). "An overview of the papers and propositions of the first trans-European dialogue (TED1)". *NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*, 1 (2), 9-16.
- Pollitt, C. (2016). Losing the Big Picture, and Influence too. Erişim Tarihi 20.10.2022, <https://medium.com/statecrafting-journal/losing-the-big-picture-and-losing-influence-too-f4a2d8e57532>
- Pollitt, C., Bouckaert, G. (2004). *Public management reform: A comparative analysis*. USA: Oxford University Press.
- Popper, K. (1963). *Conjectures and Refutations: The Growth of Scientific Knowledge*. New York: Routledge & Kegan Paul.
- Pritchard, A. (1969). "Statistical Bibliography or Bibliometrics". *Journal of Documentation*, 25 (4), 348-349.
- Punch, K. F. (2014). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar* (Çev.: D. Bayrak, H. B. Arslan ve Z. Akyüz, 3. bs.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Pustu, Y. (2006). "Küreselleşme Sürecinde Kent "Antik Site'den Dünya Kentine"". *Sayıştay Dergisi* (60), 129-151.

- Raadschelders, J. C. (1999). "A Coherent Framework for the Study of Public Administration". *Journal of Public Administration Research and Theory*, 9 (2), 281-304.
- Raadschelders, J. C. (2000). "Understanding Government in Society: We See the Trees, but Could We See the Forest?". *Administrative Theory & Praxis*, 22 (2), 192-225.
- Raadschelders, J. C. (2003). *Government: A Public Administration Perspective*. New York: Routledge.
- Raadschelders, J. C. (2008). "Understanding Government: Four Intellectual Traditions in the Study of Public Administration". *Public Administration*, 86 (4), 925-949.
- Raadschelders, J. C. (2011a). "The Future of the Study of Public Administration: Embedding Research Object and Methodology in Epistemology and Ontology". *Public Administration Review*, 71 (6), 916-924.
- Raadschelders, J. C. (2011b). *Public Administration: The Interdisciplinary Study of Government*. Oxford: Oxford University Press.
- Raadschelders, J. C., Wagenaar, P., Rutgers, M. R., Overeem, P. (2000). "Against a Study of the History of Public Administration: A Manifesto1". *Administrative Theory & Praxis*, 22 (4), 772-791.
- Rabin, J. (2003). *Encyclopedia of Public Administration and Public Policy*. USA: Routledge.
- Randma-Liiv, T. (2008). "New Public Management Versus Neo-Weberian State in Central and Eastern Europe". *The NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*, 1 (2), 69-81.
- Ranney, J. A. (1950). "Goodnow's Theory of Politics". *The Southwestern Social Science Quarterly*, 30 (1), 268-276.
- Rehn, C., Gornitzki, C., Larsson, A., Wadskog, D. (2014). *Bibliometric Handbook for Karolinska Institutet*. Huddinge: Karolinska Institutet University Library.
- Rhodes, R., Dargie, C., Melville, A., Tutt, B. (1995). "The State of Public Administration: A Professional History, 1970–1995". *Public Administration*, 73 (1), 1-16.
- Rindfleisch, A., Malter, A. J., Ganesan, S., Moorman, C. (2008). "Cross-Sectional Versus Longitudinal Survey Research: Concepts, Findings, and Guidelines". *Journal of Marketing Research*, 45 (3), 261-279.
- Robert, A. (2017). "Kamu Yönetiminde İnsani İlişkiler Yaklaşımı" (Çev.: O. Koç). B. R. Fry ve J. C. Raadschelders (Eds.), *Max Weber'den Dwinht Waldo'ya Kamu Yönetimi* içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Roberts, A. (2017). "The Aims of Public Administration: Reviving the Classical View". *Perspectives on Public Management and Governance*, 1 (1), 73-85.
- Roberts, A. (2018). Question the System. *Medium*. Erişim Tarihi 01/07/2022, <https://medium.com/@AlasdairRoberts/question-the-system-f5d48d5ab558>
- Robson, C. (1993). *Real World Research: A Resource for Social Scientists and Practitioner-Researchers*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Rodgers, R., Rodgers, N. (2000). "Defining the Boundaries of Public Administration: Undisciplined Mongrels Versus Disciplined Purists". *Public Administration Review*, 60 (5), 435-445.
- Rommel, J., Christiaens, J. (2006). "Beyond the Paradigm Clashes in Public Administration". *Administrative Theory & Praxis*, 28 (4), 610-617.
- Rousseau, D. M. (1985). "Issues of Level in Organizational Research: Multi-level and Cross-level Perspectives". *Research in Organizational Behavior*, 1 (7), 1-37.
- Roy, A. (2017). "Identity and Beyond: Revisiting the Identity Crisis of Public Administration". *Utkal University: Public Administration Review*, 17 (1), 1-13.
- Rutgers, M. R. (1995). "Seven Sins in Thinking About the Study of Public Administration". *Administrative Theory & Praxis*, 17 (1), 67-85.
- Rutgers, M. R. (1997). "Beyond Woodrow Wilson: The Identity of the Study of Public Administration in Historical Perspective". *Administration & Society*, 29 (3), 276-300.
- Rutgers, M. R. (2010). "Theory and Scope of Public Administration: An Introduction to the Study's Epistemology". *Public Administration Review*, 70 (1), 1-45.
- Sağlam Arı, G., Armutlu, C., Tosunoğlu, N. G., Toy, B. Y. (2009a). "Nicel Araştırmalarda Metodoloji Sorunları: Yüksek lisans Tezleri Üzerine Bir Araştırma". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64 (4), 15-37.
- Sağlam Arı, G., Armutlu, C., Tosunoğlu, N. G., Toy, B. Y. (2009b). "Pozitivist ve Postpozitivist Paradigmalar Çerçevesinde Metodoloji Tartışmalarının Yönetim ve Pazarlama Alanlarına Yansımaları". *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27 (1), 113-141.
- Saklı, A. R. (2011). "Disiplinler Arası Bir Disiplin Olarak Kamu Yönetimi". *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 97-120.

- Saklı, A. R. (2013a). "Kamu Yönetimi Disiplininde Bunalım ve Çıkış Yolu Arayışları". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1), 145-171.
- Saklı, A. R. (2013b). "Kamu Yönetimi Disiplininin Kökenleri: Prusya Ekolü". *Ege Academic Review*, 13 (3).
- Samaratunge, R., Wijewardena, N. (2009). "The Changing Nature of Public Values in Developing Countries". *International Journal of Public Administration*, 32 (3-4), 313-327.
- Sargut, A. S. (2012a). "Kamu Örgütleri Kuramını Arıyor: Kuramsal Bir Yaklaşım". B. Aykaç, Ş. Durgun ve H. Yayman (Eds.), *Türkiye'de Kamu Yönetimi* (2. bs.) içinde. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Sargut, A. S. (2012b). "Kuramın Önceliği: Bilimsel Tavrı Araçsalcılıkla Niye Uzlaşmaz?". H. C. Sözen ve H. N. Basım (Eds.), *Örgüt Kuramları* (ss. 1-10) içinde. Ankara: Beta Yayıncılık.
- Sarıbay, A. Y. (2001). *Postmodernite, Sivil Toplum ve İslam*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Sarıca, M. (1983). *100 Soruda Siyasi Düşünce Tarihi* (4. bs.). İstanbul: Gerçek yayınevi.
- Savoie, D. J. (2006). "What is Wrong With the New Public Management?" *Comparative Public Administration: The Essential Readings* (ss. 593-602) içinde. Oxford: Elsevier.
- Schachter, H. L. (1989). *Frederick Taylor and the Public Administration Community: A Reevaluation*. Albany: State University of New York Press.
- Schmidt, V. A., Thatcher, M. (2013). *Resilient Liberalism in Europe's Political Economy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Scriven, M. (1981). *Evaluation Thesaurus*. California: Edgepress Inverness.
- Seale, C. (1998). *Researching Society and Culture*. London: Sage Publication.
- Sealey, R. (1976). *A History of the Greek city States, 700-338 BC*. California: University of California Press.
- Seibel, W. (1996). "Administrative Science as Reform: German Public Administration". *Public Administration Review*, 56 (1), 74-81.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M., DüNDAR, H. (2014). "Eğitim ve Bilim Dergisinde Yayımlanan Araştırmaların Eğilimleri: İçerik analizi". *Eğitim ve Bilim*, 39 (173).
- Sencer, M. (1992). *Türkiye'nin Yönetim Yapısı*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Sencer, M., Sencer, Y. (1978). *Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.

- Sengupta, I. N. (1992). "Bibliometrics, Informetrics, Scientometrics and Librametrics: An Overview". *Libri*, 42 (2), 75-98.
- Shaw, R. (2013). "Another Size Fits All? Public Value Management and Challenges for Institutional Design". *Public Management Review*, 15 (4), 477-500.
- Silverman, D. (2014). *Interpreting Qualitative Data: Methods for Analysing Talk, Text and Interaction*. London: Sage Publication.
- Simon, H. A. (1961). "The Changing Theory and Changing Practice of Public Administration". I. d. S. Pool (Ed.), *Contemporary Political Science: Toward Empirical Theory* (ss. 86-120) içinde. New York: McGraw Hill.
- Simon, H. A. (1997). *Administrative Behavior: A Study of Decision-Making Processes in Administrative Organization* (5. bs.). New York: Free Press.
- Small, A. W. (2001). *The Cameralists: The Pioneers of German Social Polity*. Kitchener Ontario: Batoche Books.
- Small, H. (1973). "Co-citation in the Scientific Literature: A New Measure of the Relationship Between Two Documents". *Journal of the American Society for Information Science*, 24 (4), 265-269.
- Small, H. G., Koenig, M. E. (1977). "Journal Clustering Using a Bibliographic Coupling Method". *Information Processing & Management*, 13 (5), 277-288.
- Smith, L. (1981). "Citation Analysis". *Library Trends*, 30 (1), 83-106.
- Sobacı, M. S., Köseoğlu, Ö. (2015). "Yeni Kamu Yönetişimi: Birlikte Üretmenin ve İşbirliğinin Teorik Çerçevesi" *Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları: Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi* (ss. 231-248) içinde. Bursa: Dora Yayınları.
- Sözen, H. C., Basım, H. N. (2012). *Örgüt Kuramları*. Ankara: Beta Yayıncılık.
- Spano, A. (2014). "How Do We Measure Public Value? From Theory to Practice". J. Guthrie, G. Marcon, S. Russo ve F. Farneti (Eds.), *Public Value Management, Measurement and Reporting* (ss. 353-373) içinde. United Kingdom: Emerald Group Publishing.
- Stillman, R. J. (1983). "The Romantic Vision in American Administrative Theory: Retrospectives and Prospectives". *Dialogue*, 5 (2), 2-21.
- Stillman, R. J. (1991). *Preface to Public Administration: A Search for Themes and Direction*. New York: Palgrave Macmillan.

- Stoker, G. (2006). "Public Value Management: A New Narrative for Networked Governance?". *The American Review of Public Administration*, 36 (1), 41-57.
- Suri, H., Clarke, D. (2009). "Advancements in Research Synthesis Methods: From a Methodologically Inclusive Perspective". *Review of Educational Research*, 79 (1), 395-430.
- Svara, J. H. (1998). "The Politics-Administration Dichotomy Model as Aberration". *Public Administration Review*, 58 (1), 51-58.
- Svara, J. H. (2001). "The Myth of the Dichotomy: Complementarity of Politics and Administration in the Past and Future of Public Administration". *Public Administration Review*, 61 (2), 176-183.
- Svara, J. H., Brunet, J. R. (2003). "Finding and Refining Complementarity in Recent Conceptual Models of Politics and Administration". J. D. White ve M. R. Rutgers (Eds.), *Research in Public Administration: Retracting Public Administration* (7. bs., ss. 161-184) içinde. Amsterdam: Elsevier.
- Şaylan, G. (1980). "Türkiye'de Devlet Kapitalizminin Bunalımı ve KİT'ler Sorunu". *Amme İdaresi Dergisi*, 13 (3), 79-94.
- Şaylan, G. (1996). "Bağımsız Bir Disiplin Olarak Kamu Yönetimi: Yeni Paradigma Arayışları". *Amme İdaresi Dergisi*, 29 (3), 3-16.
- Şaylan, G. (2000). "Kamu Yönetimi Disiplininde Bunalım ve Yeni Açılımlar Üzerine Düşünceler". *Amme İdaresi Dergisi*, 33 (2), 1-22.
- Şaylan, G. (2006). *Postmodernizm* (3. bs.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Şenel, A. (1982a). *Siyasal Düşünceler Tarihi: Tarih öncesinde İlkçağda Ortaçağda ve Yeniçağda Toplum ve Siyasal Düşünüş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Şenel, A. (1982b). *Siyasal düşünceler tarihi: tarihöncesinde ilkçağda ortaçağda ve yeniçağda toplum ve siyasal düşünüş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Şener, H. E. (2000). "Bilgikuramsal Açıdan Postmodern Kamu Yönetimi". *Demokrasi Kuşağı İçin Girişim Dergisi*, 1 (2), 12-15.
- Şener, H. E. (2005). "Kamu Yönetiminde Katılım ve Çoğulculuk". *Amme İdaresi Dergisi*, 38 (4), 1-22.

- Şener, H. E. (2007). "Kamu Yönetiminde Postmodernizm". Ş. Aksoy ve Y. Üstüner (Eds.), *Kamu Yönetimi: Yöntem ve Sorunlar* (ss. 31-47) içinde. Ankara: Nobel Yayın.
- Şener, H. E., Özcan, K. (2015). "Post-Yapısalcılıktan Post-Modernizme: Kamu Yönetiminde Yeni Perspektifler". Ö. Köseoğlu ve M. S. Sobacı (Eds.), *Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları: Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi* (1. bs.) içinde. Bursa: Dora Yayınları.
- Şeyhanlıoğlu, H. (2007). "Postmodern Kamu Yönetiminde e-devlet". *Türk İdare Dergisi*, 456, 81-106.
- Şimşek, M. Ş., Çelik, A. (2018). *Yönetim ve Organizasyon* (20. bs.). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Tahmasebi, R., Musavi, S. M. M. (2011). "Politics-Administration Dichotomy: A Century Debate". *Administration & Public Management Review*, 17 (1), 130-143.
- Tahtalıoğlu, H. (2016). "Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Cam Tavan Sendromunun Kadınlar Üzerindeki Etkileri". *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 89-105.
- Taşcı, D. (2013). "Örgüt Kuramlarına Giriş". D. Taşcı ve E. Erdemir (Eds.), *Örgüt Kuramları* içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Taşdelen, V. (2003). "Eğitimde Kuram ve Uygulama Bağının Kurulmasına Yönelik Felsefi Bir Araştırma". *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 36 (1), 151-166.
- Tavşancıl, E., Aslan, A. E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Taylor, F. W. (2016). *Bilimsel Yönetimin İlkeleri* (Çev.: H. B. Akın, 8. bs.). Ankara: Adres Yayınları.
- TDK. (2018). Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük. Erişim Tarihi 10.12.2018, [http://tdk.gov.tr/index.php?option=com\\_bts&view=bts](http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts)
- Tekin, S., Sipahi, E. B. (2014). "Kent, Yönetim, Din, Siyaset ve Düşünce Bağlamında Orta Çağ Avrupası’na İlişkin Genel Bir Değerlendirme". *Tarih Okulu Dergisi*, 7 (17), 189-219.
- Thompson, F., Miller, H. T. (2003). "New Public Management and Bureaucracy Versus Business Values and Bureaucracy". *Review of Public Personnel Administration*, 23 (4), 328-363.
- Torring, J., Triantafillou, P. (2013). "What’s in a name? Grasping new public governance as a political-administrative system". *International Review of Public Administration*, 18 (2), 9-25.

- Tortop, N., İsbir, E. G., Aykaç, B., Yayman, H., Özer, M. A. (2016). *Yönetim Bilimi* (10. bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Türküne, M. (2008). "Bürokrasi". M. Türküne (Ed.), *Siyaset* (ss. 451-480) içinde. Ankara: Lotus Yayınları.
- Türküne, M. (2010). *Siyaset* (11. bs.). İstanbul: Opus Yayınları.
- Ukşul, E. (2016). *Türkiye’de Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Alanında Yapılmış Bilimsel Yayınların Sosyal Ağ Analizi ile Ağırlandırılması: Bir Bibliyometrik Çalışması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Ulusoy, G. (2007). "Disiplinlerarası Araştırma ve Eğitim". C. C. Aktan (Ed.), *Değişim Çağında Yüksek Öğretim: Global Trendler Paradigmal Yönelimler* (ss. 389-398) içinde. İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayınları.
- Umut-Zan, B. (2012). *Türkiye’de Bilim Dallarında Karşılaştırmalı Bibliyometrik Analiz Çalışması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Uveges, J. A., Keller, L. F. (1997). "One Hundred Years of American Public Administration and Counting". J. Rabin, W. B. Hildreth ve G. J. Miller (Eds.), *Handbook of Public Administration* (2. bs.) içinde. New York: Marcel Dekker.
- Ültay, E., Aydın, M. (2017). "Fen Bilimleri Eğitiminde Yapılmış Nitel Çalışmaların İçerik Analizi". *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 701-720.
- Üsdiken, B., Erden, Z. (2002). "1990’lı yıllarda Türkiye’de Yönetim Alanı: Disiplinin Yapısı ve Yaklaşımlar". *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 91-112.
- Üsdiken, B., Pasadeos, Y. (1992a). "Türkiye’de Yayımlanan Yönetimle İlgili Makalelerdeki Atıflar Üzerine Bir İnceleme". *Amme İdaresi Dergisi*, 25 (2), 107-134.
- Üsdiken, B., Pasadeos, Y. (1992b). "Türkiye’de Yayımlanan Yönetimle İlgili Veri Temelli Makalelerde Yöntem". *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 19 (2), 249-266.
- Üsdiken, B., Pasadeos, Y. (1993). "Türkiye’de Örgütler ve Yönetim Yazını". *Amme İdaresi Dergisi*, 26 (2), 73-93.
- Üsdiken, B., Selekler, N., Çetin, D. (1998). "Türkiye’de Yönetim Yazınına Egemen Anlayışın Oluşumu: Sevk ve İdare Dergisi Üzerine Bir İnceleme". *Amme İdaresi Dergisi*, 31 (1), 57-87.



- Üstüner, Y. (1986). "Kamu Yönetimi Disiplininde Yöntem Sorunları". S. Atauz (Ed.), *Türkiye'de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi* (ss. 141-150) içinde. Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını.
- Üstüner, Y. (1992). *In Search of an Identity: Considerations on the Theory and the Discipline of Public Administration*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Üstüner, Y. (1995). "Kamu Yönetimi Disiplininde Kimlik Sorunsalı" *Kamu Yönetimi Disiplini Sempozyumu Bildirileri C.I* (ss. 59-69) içinde. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Üstüner, Y. (2000). "Kamu Yönetimi Kuramı ve Kamu İşletmeciliği Okulu". *Amme İdaresi Dergisi*, 33 (3), 15-31.
- Üzüm, B., Özkan, O. S., Köze, S. (2021). "Yaşam Doyumu Yengeç Sendromunun Frenine Basabilir mi?" 8. *Örgütsel Davranış Kongresi Bildiriler Kitabı* (ss. 13-24) içinde. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yayınları.
- Van Eck, N. J., Waltman, L. (2007). "VOS: A New Method for Visualizing Similarities Between Objects". H. J. Lenz ve R. Decker (Eds.), *Advances in Data Analysis: Proceedings of the 30th Annual Conference of the German Classification Society* (ss. 299-306) içinde. New York: Springer.
- Van Eck, N. J., Waltman, L. (2010). "Software Survey: VOSviewer, A Computer Program for Bibliometric Mapping". *Scientometrics*, 84 (2), 523-538.
- Van Eck, N. J., Waltman, L. (2011). "Text Mining and Visualization Using VOSviewer". *ISSI Newsletter*, 7 (3), 50-54.
- Van Eck, N. J., Waltman, L. (2014). "Visualizing Bibliometric Networks". Y. Ding, R. Rousseau ve D. Wolfram (Eds.), *Measuring Scholarly Impact: Methods and Practice* (ss. 285-320) içinde. Leiden: Springer.
- Van Riper, P. P. (1984). "The Politics-Administration Dichotomy: Concept or Reality?". J. Rabin ve J. Bowman (Eds.), *Politics and Administration: Woodrow Wilson and American Public Administration* (ss. 203-218) içinde. New York: Marcel Dekker Inc.
- Van Riper, P. P. (1990). "The Literary Gulick: A Bibliographical Appreciation". *Public Administration Review*, 50 (6), 609-614.
- Vigoda, E. (2003). "Rethinking the Identity of Public Administration: Interdisciplinary Reflections and Thoughts on Managerial Reconstruction". *Public Administration & Management: An Interdisciplinary Journal*, 8 (1), 1-22.

- Wagner-Tsukamoto, S. (2008). "Scientific Management Revisited: Did Taylorism Fail Because of a too Positive Image of Human Nature?". *Journal of Management History*, 14 (4), 348-372.
- Waldo, D. (1952). "Development of Theory of Democratic Administration". *American Political Science Review*, 46 (1), 81-103.
- Waldo, D. (1965). *The administrative state: A study of the political theory of American public administration*. New York: Routledge.
- Waldo, D. (1968a). "Public Administration". *The Journal of Politics*, 30 (2), 443-479.
- Waldo, D. (1968b). "Scope of the Theory of Public Administration". J. C. Charlesworth (Ed.), *Theory and Practice of Public Administration: Scope, Objectives, and Methods* içinde. Philadelphia: The American Academy of Political and Social Science.
- Waldo, D. (1969). "Public Administration and Change: Terra Paene Incognita". *Journal of Comparative Administration*, 1 (1), 94-113.
- Waldo, D. (1975). "Political Science: Tradition, Discipline, Profession, Science, Enterprise". F. I. Greenstein ve N. W. Polsby (Eds.), *Handbook of Political Science* (ss. 1-130) içinde. New York: Addison-Wesley.
- Waldo, D. (1978). "Developments in Public Public Administration". F. S. Lane ve F. S. Lane (Eds.), *Current Issues in Public Administration* (238. bs.) içinde. New York: St. Martin's Press.
- Waldo, D. (1980). *The Enterprise of Public Administration*. Novato: Chandler & Sharp Publishers.
- Waldo, D. (1990). "A Theory of Public Administration Means in Our Time a Theory of Politics also". N. B. Lynn ve A. B. Wildavsky (Eds.), *Public Administration: The State of Discipline* (ss. 73-82) içinde. New Jersey: Chatham House Publishers.
- Walker, R. M. (2011). "Globalized Public Management: An Interdisciplinary Design Science?". *Journal of Public Administration Research and Theory*, 21 (1), i53-i59.
- Walton, E. J. (2005). "The Persistence of Bureaucracy: A Meta-analysis of Weber's Model of Bureaucratic Control". *Organization Studies*, 26 (4), 569-600.
- Wamsley, G. L., Wolf, J. F. (1996). *Refounding Public Administration*. London: SAGE Publications.

- Weber, M. (1964). *The theory of social and economic organization* (Çev.: A. M. Henderson ve T. Parsons). New York: The Free Press.
- Weber, M. (1993). *Sosyoloji Yazıları* (Çev.: T. Varla, 3. bs.). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.
- Weikart, L. A. (2001). "The Giuliani Administration and the New Public Management in New York City". *Urban Affairs Review*, 36 (3), 359-381.
- Wenning, C. J. (2009). "Scientific Epistemology: How Scientists Know What They Know". *Journal of Physics Teacher Education Online*, 5 (2), 3-16.
- White, J. D., Adams, G. B., Forrester, J. P. (1996). "Knowledge and Theory Development in Public Administration: The Role of Doctoral Education and Research". *Public Administration Review*, 56 (5), 441-452.
- White, L. D. (1926). *Introduction to the Study of Public Administration*. New York: Macmillan.
- Wildavsky, A. B. (1964). *Politics of the Budgetary Process*. Boston: Little, Brown and Company.
- Wilson, W. (1887). "The Study of Administration". *Political Science Quarterly*, 2 (2), 197-222.
- Wilson, W. (1966). *The Papers of Woodrow Wilson*. Princeton: Princeton University Press.
- Wood, J. C., Wood, M. C. (2002). *FW Taylor: Critical Evaluations in Business and Management* (2. bs.). New York: Taylor & Francis.
- Wragg, E. (1994). "Conducting and Analysing Interviews". N. Bennett, R. Glatter ve R. Levacic (Eds.), *Improving Educational Management Through Research and Consultancy* (ss. 267-282) içinde. London: Sage Publication.
- Wright, B. E. (2011). "Public Administration as an Interdisciplinary Field: Assessing Its Relationship with the Fields of Law, Management, and Political Science". *Public Administration Review*, 71 (1), 96-101.
- Wu, X., He, Y. L., SUN, M. T. W. (2013). "Public Administration Research in Mainland China and Taiwan: An Assessment of Journal Publications, 1998–2008". *Public Administration*, 91 (2), 261-280.
- Yalçın, H., Esen, M. (2016). "Bilimi Ölçümlemek: Bilimin Metrisi". H. Yalçın, M. Esen, B. S. ve M. F. Sorkun (Eds.), *Bilim, Teknoloji ve İnovasyon Çağında Araştırma Üniversitesi Olmak* (ss. 101-128) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Yalçın, L. (2010). *Kamu Yönetimi Kuramları: Yöntembilimsel Bir Değerlendirme*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Yalçın, S. (2016). "Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Dergilerde Yayımlanan Makalelerin İçerik Analizi". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 49 (1), 65-84.
- Yalçinkaya, A. (2019). "Antik Yunan: Yurttaş ve İktidar". M. A. Ağaoğulları (Ed.), *Siyasi düşünceler tarihi* içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yalman, G. L. (2012). "Devlet". G. Atılgan ve E. A. Aytekin (Eds.), *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler* (ss. 69-85) içinde. İstanbul: Yordam Kitap.
- Yang, K., Holzer, M. (2005). "Re-approaching the Politics/administration Dichotomy and Its Impact on Administrative Ethics". *Public Integrity*, 7 (2), 110-127.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, M. (2009). "Modernizm, Postmodernizm ve Kamu Yönetimi". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 380-397.
- Yılmaz, K. (2021). "Sosyal Bilimlerde ve Eğitim Bilimlerinde Sistemik Derleme, Meta Değerlendirme ve Bibliyometrik Analizler". *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (2), 1457-1490.
- Yücel-Toy, B. (2015). "Türkiye'deki Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Araştırmalarının Tematik Analizi ve Öğretmen Eğitimi Politikalarının Yansımaları". *Eğitim ve Bilim*, 40 (178).
- Zanetti, L. A., Carr, A. (1997). "Putting Critical Theory to Work: Giving the Public Administrator the Critical Edge". *Administrative Theory & Praxis*, 19 (2), 208-224.
- Zengin, O. (2008). "Kamu Yönetimi Disiplininde Eleştirel Kuram: Box ve Denhardt Üzerine Bir İnceleme". *Amme İdaresi Dergisi*, 41 (3), 1-39.
- Zengin, O. (2009). "Günümüz Kamu Yönetiminde Ön Plana Çıkan Yaklaşımlar". B. Övgün (Ed.), *Kamu Yönetimi: Yapı İşleyiş Reform* içinde. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Zengin, O. (2015). "Eleştirel Kamu Yönetimi: İşletmeciliği Dengeleme Çabasında Bir Eleştiri Pratiği". Ö. Köseoğlu ve M. Z. Sobacı (Eds.), *Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları: Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi* (1. bs., ss. 47-74) içinde. Bursa: Dora Yayınları.
- Zhao, D., Strotmann, A. (2008). "Evolution of Research Activities and Intellectual Influences in Information Science 1996–2005: Introducing Author Bibliographic-coupling Analysis". *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59 (13), 2070-2086.

- Zhu, L., Witko, C., Meier, K. J. (2019). "The Public Administration Manifesto II: Matching Methods to Theory and Substance". *Journal of Public Administration Research and Theory*, 29 (2), 287-298.
- Zupic, I., Cater, T. (2015). "Bibliometric Methods in Management and Organization". *Organizational Research Methods*, 18 (3), 429-472.

## EKLER

### Ek 1. Analizlerde Kullanılan Ölçütler ve Yöntemler

#### 1. KONULARIN ANALİZİ

- 1) Konular
  1. Yönetim
  2. Yönetim Dışı
- 2) Yönetim Dışı
  1. Toplumbilim/Sosyoloji
  2. Siyaset Bilimi
  3. Hukuk (Kamu Yönetimi Hukuku hariç)
  4. Ekonomi
  5. Eğitim
  6. Şehircilik-Yerleşme
  7. Basın-Yayın
  8. İşletme
  9. Diğer
- 3) Yönetim (Kamu veya İşletme Yönetimi) Konuları
  1. Bürokrasi-Siyasal Sistem İlişkileri
  2. Yönetimin Yasal-Yapısal Yönleri
    - Kuruluş-Örgütlenme, Yönetimin Yargısal Denetimi, Diğer Kamu Yönetimi Hukuku Konuları
  3. Personel
    - Personel Rejimi, Personel Yönetimi, Kamu Görevlileri Nitelik ve Sorunları, Eğitim ve İnsan Gücü Planlaması
  4. Kalkınma ve Yönetim
    - Kalkınma Sorunları ve Yönetim, İdari Reform/Yönetimi Yeniden Düzenleme-Geliştirme
  5. Yönetim ve Organizasyon
    - Örgüt Kuramı, Sistem Analizi, Organizasyon ve Metot
  6. Kamu Maliyesi
  7. Halkla İlişkiler
  8. Genel Yönetim
  9. Diğer
- 4) Yönetim Düzeyi
  1. Merkezi İdare
  2. Yerel Yönetimler
  3. Yerinden Yönetimler
  4. Genel Kamu Yönetimi
  5. Genel Yönetim
  6. Taşra Teşkilatları
  7. Özel Sektör Yönetimi
  8. Personel Yönetimi
- 5) Araştırma konusunun kaynağı:
  1. Yabancı yazın veya uygulama
  2. Ulusal yazın veya uygulama
- 6) Farklı Disiplinleri Kapsayan Makalelerin Kamu Yönetimi Disiplini ile İlişkilendirilmesi
  1. Evet
  2. Hayır
- 7) İlişkili Olduğu Disiplin
 

|                                                                                                                                                               |                                                                                                                               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ol style="list-style-type: none"> <li>1. İşletme</li> <li>2. İktisat</li> <li>3. Örgüt Yönetimi</li> <li>4. Davranış Bilimi</li> <li>5. Sosyoloji</li> </ol> | <ol style="list-style-type: none"> <li>6. Psikoloji</li> <li>7. Siyaset Bilimi</li> <li>8. Hukuk</li> <li>9. Diğer</li> </ol> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## 2. YÖNTEMBİLİMSEL ANALİZ

- 8) Araştırmanın yöntemsel varsayımı
  1. Nesnelci
  2. Öznelci
- 9) Araştırmanın temel amacı:
  1. Betimlemek (keşifsel araştırma)
  2. Açıklamak (nedensel araştırma- karşılaştırmalı, deneysel)
  3. Betimlemek ve açıklamak
- 10) Araştırmanın Esas Niyeti
  1. Genel öğütler verme ve ilkeler önerme
  2. Bir yönetim fonksiyonu ve/veya tekniğinin nasıl uygulanacağına ilişkin yol gösterme
  3. Bir olgu, mesele, sorun veya uygulamanın nedenleri ve/veya sonuçlarını kavramsal düzeyde tartışma
  4. Veri tabanlı bir araştırmanın sonuçlarını sunma
  5. Diğer
- 11) Araştırmanın misyonu:
  1. Kurama katkı
  2. Uygulamayı yönlendirmek
  3. Kurama katkı ve uygulamayı yönlendirmek
- 12) Hipotez testi:
  1. Var (açıkça belirtilmiş)
  2. Var (üstü kapalı)
  3. Yok
- 13) Hipotez geliştirme yaklaşımı:
  1. Klasik yaklaşım (kuramdan ampirik çalışmaya)
  2. Grounded yaklaşım (ampirik araştırmadan kurama)
- 14) Araştırmanın kuramsal dayanağı
  1. Var (Açıkça ifade edilmiş)
  2. Var (Üstü kapalı ifade edilmiş)
  3. Yok
- 15) Yönetimsel/Örgütsel olguların kültürlerarası geçerliliğine ilişkin varsayımı:
  1. Evrensel
  2. Göreli
  3. Hem evrensel hem göreli
- 16) Analiz düzeyi:
  1. Mikro (birey, grup)
  2. Meso (örgüt/ler)
  3. Makro (sektör/ler, toplum/lar)
- 17) Zaman Çerçevesi
  1. Kesitsel
  2. Zaman Serisi (Farklı insanlar birden çok kez)
  3. Panel (aynı insanları farklı zamanlarda)
  4. Kohort (iki veya daha fazla aynı durumu paylaşan insanlar)
  5. Örnek Olay İncelemesi

### 3. YÖNTEMSSEL SÜREÇLERİN ANALİZİ

#### 3.1. Veri Toplama Süreci

- 18) Örnekleme türü:
1. Olasılıklı örnekleme (tesadüfî, sistematik, katmanlı, kümeleme)
  2. Olasılıksız örnekleme (kolayda, kota, boyutsal, yargısal, çığ),
  3. Tam örnekleme
- 19) Örneğin niteliği:
- |                           |                                |
|---------------------------|--------------------------------|
| 1. Kamu Çalışanı          | 8. Müşteriler                  |
| 2. Kamu Yöneticisi        | 9. Öğrenciler                  |
| 3. Özel Sektör Çalışanı   | 10. Ülke Verisi                |
| 4. Özel Sektör Yöneticisi | 11. Çalışanlar ve Yöneticiler  |
| 5. Kamu Kurumu Verisi     | 12. Kurum Verisi ve Çalışanlar |
| 6. Özel İşletme Verisi    | 13. Kurum Verisi ve Müşteriler |
| 7. Vatandaşlar            | 14. Diğer                      |
- 20) Optimum örnek büyüklüğü:
1. Hesaplanmış
  2. Hesaplanmamış
- 21) Veri toplama yöntemi:
- |            |                      |
|------------|----------------------|
| 1. Anket   | 4. İkincil kaynaklar |
| 2. Görüşme | 5. Karma             |
| 3. Gözlem  | 6. Sosyal Deney      |
- 22) Anketse, kullanılan ölçeğin kaynağı:
1. Başka bir çalışmanın ölçeği aynen kullanılmış
  2. Başka birinin ölçeği uyumlanmış ve özgün sorularla birleştirilmiş
  3. Özgün ölçek geliştirilmiş
- 23) Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik düzeyi:
1. Orijinal çalışmanın güvenilirlik/geçerlilik düzeyleri verilmiş
  2. Mevcut çalışmanın güvenilirlik/geçerlilik düzeyleri verilmiş
  3. Hem orijinal hem mevcut çalışmadaki güvenilirlik/ geçerlilik düzeyleri verilmiş
- 24) Sosyal beğenilirlik etkisi:
1. Kontrol edilmiş
  2. Kontrol edilmemiş
- 25) Anketin uygulanma yöntemi:
1. Posta yoluyla
  2. Elden (katılımsız)
  3. Elden (katılımlı)
- 26) Görüşme yöntemi:
1. Planlı
  2. Yarı planlı
  3. Plansız
- 27) Gözlem yöntemi:
1. Katılımsız
  2. Katılımlı
- 28) İkincil veri yöntemi:
1. Literatür taraması
  2. Doküman kullanımı
  3. İstatistiksel veri kullanılması
  4. Karma



### 3.2. Veri Analiz Süreci

29) Veri analiz yöntemi:

1. Nicel
2. Nitel
3. Hem Nicel Hem Nitel

30) Niceliksel analiz yöntemleri:

1. Tek değişkenli (ortalama, frekans, yüzde, ...)
2. İki değişkenli (korelasyon, Ki kare, Phi, t testi, ...)
3. Çok değişkenli (Çoklu Regresyon, Diskriminant analizi, Kovaryans analizi...)
4. Tahmin Analizi ve/veya Ekonometrik Analizler

31) Niteliksel analiz yöntemleri:

1. Klasik yöntemler (ardışık yakınsama, tasvir yöntemi, analitik karşılaştırma, domain analizi, ideal tip analizi)
2. Yorumsamacı yöntemler (içerik analizi, söylem analizi, semiotik, konuşma analizi)

32) İstatistiksel paket programları kullanımı:

1. Kullanılmış
2. Kullanılmamış

### 4. BİBLİYOMETRİK ANALİZLER

33) Kullanılan Dil

1. İngilizce
2. Türkçe
3. Diğer

34) Makale Kaç Yazarlı

35) Yazar İsimleri

36) Anahtar Kelimeler

### 5. BİLİM HARİTALAMA (AĞBAĞ) ANALİZLERİ

1. Bibliyometrik Eşleme Analizi

- a. Belge (Makale) Temelli Analiz
- b. Kaynak (Dergi) Temelli Analiz
- c. Yazar (Araştırmacı) Temelli Analiz
- d. Kurum (Üniversite) Temelli Analiz
- e. Ülke Temelli Analiz

2. Araştırmaların Aldıkları Atıflar Üzerinden Analizi

- a. Belge (Makale) Temelli Analiz
- b. Kaynak (Dergi) Temelli Analiz
- c. Yazar (Araştırmacı) Temelli Analiz
- d. Kurum (Üniversite) Temelli Analiz
- e. Ülke Temelli Analiz

3. Araştırmaların Verilen Atıflar Üzerinden (Ortak Atıf) Analizi

- a. Belge (Makale) Temelli Analiz
- b. Kaynak (Dergi) Temelli Analiz
- c. Yazar (Araştırmacı) Temelli Analiz

4. En Çok Atıf Alan Araştırmaların Verdiği Atıflar Üzerinden Analizi

## Ek 2. Enstitü Yönetim Kurulu Tez Önerisi Kabul Yazısı



T.C.  
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ  
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü  
Erzurum

Sayı : 48553601-300-E.2000166695  
Konu : Doktora Tez Önerisi

03.07.2020

### DAĞITIM YERLERİNE

Danışmanı bulunduğunuz Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı doktora programı öğrencisi **Adnan KARATAŞ**'ın **Doktora Tez Önerisi**, Yönetim Kurulumuzun **30.06.2020** tarih ve **15.234** sayılı kararıyla, uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

Dr.Öğr.Üyesi Gökhan ERKAL  
Müdür V.

Dağıtım:  
Bilgi:  
Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Başkanlığına  
Sayın Doç.Dr. Salih Börteçine AVCİ

Atatürk Üniversitesi Enstitüler Binası Kat:3 25240 Erzurum  
Tel: +90 442 2314928  
Elektronik Ağ: <http://www.atauni.edu.tr/#binim=sosyal-bilimler-enstitusu>  
Kep Adresi: [atauni@hs01.kep.tr](mailto:atauni@hs01.kep.tr)

Bilgi: Ayşe ÖNER  
Faks: +90 442 2314911  
E-Posta: [sosbil@atauni.edu.tr](mailto:sosbil@atauni.edu.tr)



Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.  
<https://ubys.atauni.edu.tr/ERMS/Record/Confirmation/Confirmation?code=B0DC74928B2>

### Ek 3. Turnitin Benzerlik Raporu

#### KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİN KİMLİK KRİZİNE YÖNTEMBİLİMSEL BİR BAKIŞ: AKADEMİK ÇALIŞMALAR ÜZERİNDEN ANALİZLER

##### ORJİNALLİK RAPORU

|                   |                     |            |                  |
|-------------------|---------------------|------------|------------------|
| % <b>6</b>        | % <b>5</b>          | % <b>3</b> | % <b>0</b>       |
| BENZERLİK ENDEKSİ | İNTERNET KAYNAKLARI | YAYINLAR   | ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ |

##### BİRİNCİL KAYNAKLAR

|   |                                                      |     |
|---|------------------------------------------------------|-----|
| 1 | <b>acikbilim.yok.gov.tr</b><br>İnternet Kaynağı      | %1  |
| 2 | <b>ideastudies.com</b><br>İnternet Kaynağı           | %1  |
| 3 | <b>dergipark.org.tr</b><br>İnternet Kaynağı          | <%1 |
| 4 | <b>link.springer.com</b><br>İnternet Kaynağı         | <%1 |
| 5 | <b>docplayer.biz.tr</b><br>İnternet Kaynağı          | <%1 |
| 6 | <b>kitaplar.ankara.edu.tr</b><br>İnternet Kaynağı    | <%1 |
| 7 | <b>onlinelibrary.wiley.com</b><br>İnternet Kaynağı   | <%1 |
| 8 | <b>acikerisim.erbakan.edu.tr</b><br>İnternet Kaynağı | <%1 |

[www.researchgate.net](http://www.researchgate.net)

## ÖZGEÇMİŞ

| <b>Kişisel Bilgiler</b> |                                                                                                                                                                                                                              |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Adı Soyadı              | Adnan KARATAŞ                                                                                                                                                                                                                |
| Doğum Yeri ve Tarihi    | Derinkuyu / NEVŞEHİR - 14.01.1993                                                                                                                                                                                            |
| <b>Eğitim Durumu</b>    |                                                                                                                                                                                                                              |
| Lisans Öğrenimi         | <p>1-) Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Siyasal Bilgiler Fakültesi / Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü (2011 - 2015)</p> <p>2-) Anadolu Üniversitesi / İşletme Fakültesi (AÖF) / İşletme Bölümü (2012 - 2016)</p> |
| Yüksek Lisans Öğrenimi  | Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Kamu Yönetimi Anabilim Dalı / Kamu Yönetimi Bilim Dalı (2015 - 2017)                                                                                                      |
| Bildiği Yabancı Diller  | İngilizce                                                                                                                                                                                                                    |
| Bilimsel Faaliyetleri   | <p>Çeşitli kitap bölümü, makale ve bildiri yazarlıkları</p> <p><a href="https://avesis.atauni.edu.tr/adnan.karatas/yayinlar">https://avesis.atauni.edu.tr/adnan.karatas/yayinlar</a></p>                                     |
| Burslar                 | TÜBİTAK BİDEB 2211/A Yurt İçi Doktora Burs Programı (2018-2022)                                                                                                                                                              |
| <b>İş Deneyimi</b>      |                                                                                                                                                                                                                              |
| Stajlar                 | -                                                                                                                                                                                                                            |
| Projeler                | <p>Atatürk Üniversitesi/BAP(SAB-2022-9991) / Araştırmacı (2022)</p> <p>Atatürk Üniversitesi/BAP(SAB-2023-11692)/Araştırmacı (2023)</p> <p>Atatürk Üniversitesi/BAP(SBA-2023-11371)/Araştırmacı (2023)</p>                    |
| Çalıştığı Kurumlar      | Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Araştırma Görevlisi (2015 - ...)                                                                                                                                          |
| <b>İletişim</b>         |                                                                                                                                                                                                                              |
| E-Posta Adresleri       | <p>adnan.karatas@atauni.edu.tr</p> <p>adnankaratas50@gmail.com</p>                                                                                                                                                           |
| Tarih                   | 16 / 03 / 2023                                                                                                                                                                                                               |